

הזֹהַר הַקִּדוּשׁ

זֹהַר וַיַּעֲכִי

The Holy Zohar

Zohar Vayechi

With English commentary by Zion Nefesh

Based on Zohar Hasulam, and the teachings of Rabbi Yehuda Halevi Ashlag

DailyZohar 2020 edition

** This is the first and an unedited edition. Please forgive any mistakes and share your comments by email to zion@dailyzohar.com

Future editions may include additional commentaries published on DailyZohar.com.

Copyright © 2020 DailyZohar.com, Zion Nefesh. All rights reserved.

You may share this file with your friends exactly AS IS. No change is allowed. You may print one copy for personal use and study. Reproduction and distribution beyond personal use of this file or parts of it without written permission is prohibited.

1. וַיְהִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הֲלֵב רוּאָה בְּנִבּוּאָה, בְּמִצְרַיִם, שִׁיחֵי בְּנֵי בְּכֻמָּה גְּלִילִית, עַד כָּאן, וְעַד עֵדֶן שֶׁל קֶץ הַמַּשִּׁיחִית.
2. וְלֹא הִגִּיעָה לְנִבּוּאָה שֶׁל וַיְהִי אֱלֹהִים בְּמִצְרַיִם, וְהָיָה הַנִּבּוּאָה הַמַּעֲלָה מִשְׁהַתְּנַבְּאוֹ [שְׁלֹא הִתְנַבְּאוֹ] כְּמוֹתָהּ וְלֹא הִגִּיעָה לְשׁוּם אִישׁ מִבְּנֵי הַנִּבְיָאִים, אֱלֹהִים הוּא וּמִשָּׁה. בְּמִשָּׁה כְּתוּב (שְׁמוֹת ל"ג) כִּי לֹא יֵרָאֵי הָאָדָם וַחֲיוֹ. בְּיַעֲקֹב כְּתוּב וַיְהִי יַעֲקֹב. וַיְהִי, נִבּוּאָה שִׁירָדָה מִהֶאֱסָפְקָלָרְיָה [מֵאִירָה] הַמֵּאִירָה.
3. רָצָה לֹמַר, [חֲפֶץ הָהוּא הָיָה בְּעִינוּהִי] נִבּוּאָת הַגְּלִילִית שֶׁתִּקְרָה לְבְּנָיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וּבְכָל אֶרֶץ הַתִּשְׁבִּי בָּהּ, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה שָׁבוֹר לְבוֹ, שֶׁכְּתוּב כִּי יֵשׁ שָׁבוֹר בְּמִצְרַיִם.
4. וְעַל כֵּן הִגִּיעַ וַיְהִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, וְלֹא הָיָה שָׁמָּה, כִּי בְּאֶרֶץ הַיִּיחִי קִשְׁרָם שֶׁל הָעַמִּים, סְפִירִים שֶׁל כְּסֵף הַכְּבוֹד, וְלֹא הִגִּיעַ לְהֵם שׁוּם אִישׁ, לֹא מִהַעֲלִיּוֹנִים וְלֹא מִן הַתַּחְתּוֹנִים, אֱלֹהִים חַיִּי, וְסוּד זֶה – כִּי לֹא יֵרָאֵי הָאָדָם וַחֲיוֹ.
1. וַיְהִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֵבָא זֻמָּא בְּנִבּוּאָה, בְּמִצְרַיִם, דִּיהוֹן בְּזוּהִי בְּכֻמָּה גְּלִילִית, עַד הָכָא וְעַד עֵדֶן דְּהָקֶן מִשִּׁיחִיָּא.
2. וְלֹא מִטָּא לְנִבּוּאָה דְּוִיזוּי אֱלֹהִים בְּמִצְרַיִם. וְהָיָה מִעֲלִיָּיתָא, נִבּוּאָתָא מִדְּאֲתַנְבִּיאוֹ (ד"א) לֹא אֲתַנְבִּיאוֹ דְּכֻוּתָהּ, וְלֹא מִטָּא לְהוֹ שׁוּם אִינִישׁ מִן בְּנֵי נְבִיָּאָה, אֱלֹהִים הוּא וּמִשָּׁה. בְּמִשָּׁה כְּתִיב, (שְׁמוֹת ל"ג) כִּי לֹא יֵרָאֵי הָאָדָם וַחֲיוֹ. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, וַיְהִי יַעֲקֹב. וַיְהִי, נִבּוּאָתָא דְּזוּזָתָא מֵאֲסָפְקָלָרְיָא (מֵאִירָתָא) דְּזוּזָתָא.
3. בְּעֵי לְבִיבִיר (חֲפֶץ הָהוּא הוּא בְּעִינוּהִי) נִבּוּאָת דְּזוּזָתָא דְּעֶרְעָן לְבִיבִיר בְּאֶרֶץ דְּכְנָעַן וּבְכָל אֶרֶץ דְּאֲתוּתָב בָּהּ. מֵאֶרֶץ דְּמִצְרַיִם הָיָה תִּבְרִי לְבִיבִיר דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית מ"ב) כִּי יֵשׁ שָׁבוֹר בְּמִצְרַיִם.
4. וְעַל דָּא מִטָּא, וַיְהִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, וְלֹא הָיָה זְוִידִי. (סִי א') כִּי בְּאֶרֶץ (דָּף רִיב ע"א) הָיָה סְפִיקוֹן דְּעַמִּין, סְפִירָן דְּכֻוּרְסִי יִקְרָא. וְלֹא מִטָּא לְהוֹן שׁוּם אִינִישׁ, לֹא מִן עֲלָאָה וְלֹא מִן תַּחְתָּא, אֱלֹהִים וְזוּי. וְזוּי דָּא, כִּי לֹא יֵרָאֵי הָאָדָם וַחֲיוֹ.

Genesis 47:28

”וַיְהִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, שִׁבְעַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה”

”And Jacob lived in the land of Egypt seventeen years.”

The Zohar explains that Jacob received the highest level of prophecy when he arrived in Egypt and saw Joseph.

Jacob (Tiferet) and Moses (Da'at) reached a high level of prophecy like no other prophets. The other prophets received their prophecies from the level of Netzach and Hod of Zeir Anpin. This level is where the female aspect of the light, the Shechina, is reflected like a mirror to the lower level of Malchut. It is called a mirror without light. Jacob and Moses received from the higher level of Tiferet that is called a mirror with light.

Jacob as Tiferet lost his connection to the Shechina and lower level when he lost Joseph, who is Yessod. With the renewed connection Jacob's connection to the Shechina re-established and he could prophesize and continue blessings to his children.

Lesson: The level of Yessod is called 'ח' 'live' and when we connect to it we bring light that is the energy of life from above and able to see beyond the 'darkness' of Malchut. With every spiritual connection, Zohar's study and proper meditation, we develop a greater ability to see the 'light' and its 'reflections' in the world.

5. כִּמְהָ הוּא רָזָא עֲלָאָה בְּדָא קָרָא, וְאַנָּן זִוְבְּרִיאַ תְּמִיּהִין עֲלִיָּהוּ, עַל וִיזִי דְדָכִיר עֲמִיָּה יַעֲקֹב. הָוָה לִיָּה לְמִיָּמֵר קָמִי יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל מִנִּין, דְּכַתִּיב, (יִרְמִיָּה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רַאשִׁית וְגו'. (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְכֹרֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, וְכִי לֹא אָמַר הַכְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כה) וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרְתּוֹ לַיַּעֲקֹב?

6. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, בְּזִמְנֵי שְׁהָיָה יִשְׂרָאֵל אֲמִתִּיִּם וְצַדִּיקִים וְעוֹשִׂים זְכוֹת וְלֹא הָיוּ פּוֹחֲדִים יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא יַעֲקֹב לְבַדּוֹ. מִשּׁוּם הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה הָיָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם טוֹבוֹת רַבּוֹת זֶה בָּזָה.

7. מִשְׁחַטָּא וְהִגְלוּ עַל חֲטָאֵיהֶם וְעַל מַעֲשֵׂיהֶם הָרָעִים, לֹא הָיוּ סוֹבְלִים אוֹתוֹ שְׁלֵא יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם בְּאֵמֶת עַל חֲטָאֵיהֶם, וְעַל זֶה בָּאָה מִדַּת הַרְחָמִים וְהָדִין לְחוּד, יִשְׂרָאֵל, וְנִתְּנָה אוֹתָם בְּאַרְצָא גְלוּתָם.

8. יָפָה שְׂאֵלָתָ, בְּנִי, אֲבָל אִישׁ הַמִּסְתַּכֵּל וְיֹדֵעַ אוֹתוֹ, יַעֲקֹב הַמִּתְכַּבֵּר עִם וִיחִי הוּא קֹדֶשׁ, וְעַל סוּד זֶה אֹמְרִים, יַעֲקֹב בָּחַר אוֹתוֹ לְהִיּוֹת סִפִּיר בְּכֶסֶף הַקְּבֹד.

5. כִּמְהָ הוּא רָזָא עֲלָאָה בְּדָא קָרָא, וְאַנָּן זִוְבְּרִיאַ תְּמִיּהִין עֲלִיָּהוּ, עַל וִיזִי דְדָכִיר עֲמִיָּה יַעֲקֹב. הָוָה לִיָּה לְמִיָּמֵר קָמִי יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל מִנִּין, דְּכַתִּיב, (יִרְמִיָּה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רַאשִׁית וְגו'. (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְכֹרֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, וְכִי לֹא אָמַר קָרָא, (בְּרֵאשִׁית כה) וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֹרְתּוֹ לַיַּעֲקֹב.

6. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, בְּעִידָנָא דְהָיוּ יִשְׂרָאֵל קְשִׁיטִין וְזָכָאִין וְעַבְדִּין זָכוּ, וְלֹא הָיוּ רַתִּיתִין יִשְׂרָאֵל, אֲלֵא יַעֲקֹב לְזוּדִיָּה. בְּדִין טָבָאֵן דְּעַבְדִּין, הָוָה לְמַעַבְדָּא לְהוֹ טָבָאֵן סִגְיָאִין דָּא בְּדָא.

7. מִדְּזוּבּוֹ, וְאַתְּגְלִיאוּ עַל זִוְבִּיהוֹן, וְעַל עוֹבְדִיָּהוֹן בִּישׁוּן, לֹא הָיוּ סוֹבְלִין יְתִיָּה, דְּלֹא יְהוּיִין לְעֻלְמָא, בְּקוּשְׁטָא עַל זִוְבִּיהוֹן. וְעַל דָּא אֲתִי מְכִילֶתָא דְרִזְזוּבִי וְדִינָא לְזוּדִיָּה, יִשְׂרָאֵל, וְיְהִיבִית (וְיִשְׂרָאֵל יְהִיבִית) יְתִיָּהוֹן בְּאַרְעָא גְלוּתִיָּהוֹן.

8. יָאוֹת בְּעִי בְּרִי, אֲבָל אִישׁ מִסְתַּכֵּל וְיֹדֵעַ יְתִיָּה, יַעֲקֹב דְּמִתְכַּלֵּף עִם וִיזִי, קֹדֶשׁ. וְעַל דָּנָא רָזָא אֲמָרִין, יַעֲקֹב בְּזוּר יְתִיָּה סִפִּירָא בְּכֹרְסִי יִקְרָא.

The Zohar asks the question of why “Jacob lived” and not “Israel lived”. “lived”. We studied previously the ‘Israel’ is a higher-level connection because this name was given to Jacob when he won over the angel of the negative side (Portion of Vayishlach). The verses below quoted by the Zohar show the high state of the name Israel.

Jeremiah 2:3

”קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה, רַאשִׁית תְּבוּאָתָה”

“Israel was holy to YHVH, the firstfruits of his harvest.”

Exodus 4:22

”כֹּה אָמַר יְהוָה, בְּנִי בְכֹרִי יִשְׂרָאֵל”

“Thus says YHVH, “Israel is My son, My firstborn.”

The Zohar explains that when Esau ‘sold’ his firstborn rights to Jacob (Genesis 25:33), Jacob received an elevation together with the blessings of his father, Isaac.

Rabbi Shimon teaches us that in the lower state of Jacob there is fear. It is expressed out when Jacob prayed to God before meeting with Esau’s army.

Genesis 32:12

”הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי, מִיַּד עֵשָׂו: כִּי-יָרָא אֹנְכִי, אֶת-פָּנָיו-וְהִכְנִי, אִם-עַל-בָּנַי”

“Please deliver me from the hand of my brother, from the hand of Esau, for I fear him, that he may come and attack me, the mothers with the children.”

Rabbi Shimon reveals that when the Israelites connect to the Central Column, follow the righteous path and do Tzedaka, they are elevated to a higher state. They don’t have reason to fear because the light of Chassadim surrounds them.

Lesson: As Israelites, we are initially at the lower state of Jacob. When we make spiritual connections through study, prayers, tithing, Tzedaka and sharing actions we are elevated to the state of 'Israel' and receive the light of chassadim. It gives us the protection we need in our lives.

Example of this situation. A famous Israeli singer, his father (Gad and Dani Elbaz) and their band were on a tour in Australia. They follow the ways of the Torah and their repertoire includes many songs from the prayer book. On their way to the airport, they stopped at the Lindt Cafe in Martin's Place in Sydney Australia (Dec 14th, 2014). They stayed there for over an hour but 10 minutes after they left the place a terrorist came in, held hostages and killed some of them. Some of those who survived the event or even just got a bullet in the leg, may call it a miracle but the true miracle is avoiding it all. The light that protects us will keep us from getting caught in the wrong place at the wrong time.

Those of us who are strongly connected to the Zohar and follow the ways of the spiritual system doesn't see all the miracles happening in our lives. Missing a train or a bus, delays in traffic or even things that look terrible in our lives could be just a way of protecting us from worse situations.

9. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה נז) ואת דבא ויפכל ריון להזיות ריון שפלים ולהזיות לב נדבאים. לב נדבאים, דא יעקב. כמא דאת אמר, תזוות מן דרנא נזייתת עלוהי נביאין ברכאן במצרים.

10. תנא אמר רבי אבא, לבא זומא, דיעקב דהיה במצרים לית נבואתיה מעליותא. (ס"א דארעא סניאה) ארעא סניאה.

11. תא זוזי, לא זכי לברך לזוד מבזוהי, ולא היה בידיה ריון לברך אלא במצרים, כד ברין יתהון כל זוד וזוד ברנא. ורנא (בראשית מב) וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. תא זוזי, דלא איתיהיבת נבואתא, אלא לתבירי לבא. כמא דאת אמר, (בראשית מב) רדו עמה ושברו לנו משם ונזייה ולא נמות.

Genesis 42:1,2

”וירא יעקב, כי יש-שבר במצרים; ויאמר יעקב לבניו, למה תתראו?”

”ויאמר-הנה שמעתי, כי יש-שבר במצרים; רדו-שמה ושברו-לנו משם, ונחיה ולא נמות.”

“Now Jacob saw that there was grain in Egypt, and Jacob said to his sons, “Why are you staring at one another?””

“He said, “Behold, I have heard that there is grain (שבר) in Egypt; go down (רדו) there and buy some for us from that place, so that we may live and not die.””

The Zohar explains that Jacob saw that he will have a great opportunity to reveal light in Egypt and he send his sons ahead without hesitation.

The Zohar reveals that the word שבר implies to the broken heart that Jacob will experience in Egypt.

This word usually translated as ‘grain’ or ‘corn’ because the Egyptians collected grains during the seven good years. The word literally means ‘a broken’.

Isaiah 57:15

“וְאֶת-דָּכָא, וְשֹׁפֵל-רוּחַ, לְהַחְיֹת רוּחַ שְׁפִלִים, וְלְהַחְיֹת לֵב נִדְכָּאִים.”

“and also with him who is of a contrite and lowly spirit, to revive the spirit of the lowly, and to revive the heart of the contrite”

Jacob’s heart was broken because he lost the important connection to his son, Joseph. When he went down to the lower level of Egypt his broken vessel expressed a greater lack of light. The light then could fill his vessel and elevate him to the higher level of prophecy as we studied previously.

Lesson: To draw greater light to our vessel and manifest fulfillment, we need to bring it to a ‘broken’ state. Meaning that it has nothing of its own but desire for the light.

The heart and mind of the person are his tools to create vessels for the light. The main problem is that there’s nothing to hide or fake. The light that may come to an impure vessel is very little or corrupted with judgment and ‘partnership’ of the negative side.

To build a pure vessel one should come with a broken heart and as a poor, begging the light to receive for the benefits of others.

12. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תּוֹזוֹת כְּרָסִי יִקְרָא קְדִישָׁא, יַעֲקֹב סָפִיר, דְּאִיהִי מְכִילְתָּא דְּדִינָא לְסִטְרִיהּ, אַתָּא אָמַר, (בראשית לב) לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׂמֹךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשִׁים וְתוֹכֵל. אַתָּה מוֹצֵא שְׂיַעֲקֹב רֹאֵה לְצִדּוֹ מִדַּת הַדִּין. וְיִזְרַח לוֹ הַשֹּׁמֵשׁ כְּאִשֶּׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְסוּד הַדָּבָר – (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יָנֻטוּ צִלְלֵי עָרֵב.

13. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כִּד אַתְּגְלִיאוּ מִן יְרוּשָׁלַם, וְאַעֲדִיאוּ תְדִירָא, וְסָאִיב מִסְנָאָה יִת הִיכְלָא. בְּעִדְנָא הָהִיא לֹא סוּבְלַת מְלָכוּתָא לְיִשְׂרָאֵל עַל זוּבִיהוֹן, אֲלֵא יִשְׂרָאֵל. בְּגִין דְּהִיא מִתְרִי גִיסָא, רִזּוּמִי וְדִינָא.

14. וּמִלָּה דְלֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׂמֹךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כִּד אַתְּפְרִישׁ בְּסִבְרִיהּ. יִשְׂרָאֵל יַעֲקֹב עֲלָאָה דָּא מִן דָּא, וּבְגִינְהוֹן הָוֵה זּוּטְרָא דְּמִשְׁה גְּלִיפָא מִתְרִין סִטְרוֹי מִשְׁמִייה קְדִישָׁא, זּוּד רִזּוּמִי בְּדִינָא, וְזוּד דִּינָא בְּדִינָא.

Rabbi Shimon teaches us that when the enemy brought impurities into the Holy Temple the continuous light that was flowing through it stopped and the Israelites went into exile.

At that time Malchut couldn't carry the sins of the Israelites and the judgments that come to them. The spiritual level that is called Israel could give them support because this level is the Central Column that includes the Right, mercy, and the Left, judgment.

The Zohar reveals that on Moses's staff the name of mercy was written on one side and the name of judgment on the other side. It gave Moses the ability to channel light and support his actions and the miracles he performed with the staff.

Lesson: When connecting the right with the left column we create a channel of light to our lives.

Experiencing any kind of judgment is the aspect of the left column. It could be caused by our negative and impure actions, desire for the self alone, or seeking light without following the process of earning it.

Connecting the right column is the aspect of sharing, tithing, studying the Zohar, prayers and doing any of the 248 precepts of "you shall do..." (The other 365 precepts help us to avoid judgment).

Each type of judgment has its own method of correction. It is the type of positive action that will draw the light and remove the judgment.

When we do positive actions without reasons for making a correction, we increase the light in our vessels and elevate to righteousness.

15. וְרָאָה (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֶן בִּיעָקֵב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל, מִדָּאֵנָּן בְּגָלוּתָא, דְּחִזְקָן בֵּין שְׁנֵאֵי, וְאַסְתִּלְקֵת מִטְרוּנִיתָא מִן מִלְכָּא, וְאַתְרוּנִיקֵת מִנִּיָּה, הוּא יִשְׂרִי שְׂכִינָתָא בִּינָנָא וְיִפְרָקִינָנָא. וְרָאָה (ישעיה מה) כֹּה אָמַר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלֹהוּ ה' צְבָאוֹת. וְיִזְוִי זִוִּי, (ישעיה סו) כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הָדוֹם רַגְלִי.

16. בִּנְנָן עֲלֵאָה, שְׁתִּי רַגְלִי זִוִּי, לִי רִבְתָּא, י' לָזוּ וְעִירְתָּא, זִו לָתִיו, וִי לֹ, ו' לָד, הָדָא הוּא דְנִפְיָה מִעֲלָאָה.

17. תַּזְזוּת כְּרִסִּיה יִקְרָא, מֵאֲבָן טָבָא בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. הֵינֵנו דְּכַתִּיב, (ישעיה יט) וְנָגַף ה' אֶת מִצְרַיִם וְגו', י"ב פְּרִישָׁא. (ישעיה כו) כִּי טַל אֲוֵרוֹת טַלְחָא א' בְּגִין פְּרִישָׁא.

18. וּבְגִין דָּא מִתְזַלְכָּא כְּזֹדָא, ב' פְּרִישָׁא גְלוּתָא, א' פְּרִישָׁא קְדָמִיתָא. תָּא זִוִּי, מֵאִי דְכַתִּיב, (ישעיה ב) בֵּית יַעֲקֹב לָכוּ וְנִלְכָּה בְּאוּר ה', בְּגָלוּתָא, אֲתִינוּן דְּאַתְגִּזֹּר עֲלֵיהוֹן, עַל זִוּבִיהוֹן, בְּקוּשִׁטָּא בְּדִינָא הוּא, בְּאוּרִיתָא תִקְנָתָא, וְתִפְקוֹן מִן זִמְרָא טִינָא, דְּהִיא גְלוּתָא, וְתִהְיוּ לְנִהְרָא דִּי.

Numbers 23:21

"לא-הביט און ביעקב, ולא-ראה עמל בישראל; יהוה אלהיו עמו, ותרועת מלך בו"

"He has not beheld misfortune in Jacob, nor has he seen trouble in Israel. YHVH their God is with them, and the shout of a king is among them."

This verse from the 'blessings' of Balaam, who realized that God is protecting the nation of Israel. He saw the lower level that is called 'Jacob' and the higher level, called 'Israel'. He didn't see the opening to curse the Israelites from the lower level or the higher level. When the Israelites are still in the exile and the correction process, they are called the 'house of Jacob'. To come to the higher level and merit the Final Redemption the prophet tells us

Isaiah 2:5 (I Suggest reading the entire prophecy of the end of days in the chapter)

“בית, יעקב-לכו ונלכה, באור יהוה”

“O house of Jacob, come, let us walk in the light of YHVH.”

Only if we walk in the Light of YHVH we can live without fear and merit the blessings of the world to come at the end of the exile.

Isaiah 2:19,20

“Men will go into caves of the rocks And into holes of the ground Before the terror of YHVH And the splendor of His majesty When He arises to make the earth tremble.”

“In that day mankind will cast away their idols of silver and their idols of gold, which they made for themselves to worship, to the moles and to the bats,”

Exile = is the state of distance from the Light.

19. א', רצונו לומר בארץ, נראית באה בגזרת ספר התורה, והם מתחלקים בארץ בארץ אתה מוצא בגזרת ספר התורה, ר"ל מתחברים באחד גלות. מהי גלות מצרים? ארבע מאות שנה היה אומר לאברהם שתהיה גלות לבניו במצרים, וכשהיית מונה אותם, מאתים ותשעים שנים היו.

20. בא ראה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה ו) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל. הריון ולדה, שנתמלאו לגליות ולצרות רבות ועדנים רעים. ואף על גב שיהיה עמנו, המלכה מודעזת ומתרחקת מבעלה, תהיה עמנו בגלות, בן מאה ועשר היתה החקיקה שנתוספה. ירצה לומר שהיה עובר מן הגלות מאה ועשר שנים ומאתים ותשעים, והיו ארבע מאות שנה. ולא נמנית גלותו של יעקב אלא משמת יוסף.

19. א' רצונו לומר בארץ, אתעפני אתה בתיגנא דסיפרא דאורייתא. ואנא אתפליג בארץ, בארץ את משכזו בתיגנא דסיפרא דאורייתא, ר"ל מתלפין כזוהר גלותא. מאי גלותא דמצראי. ארבע (דף ר"ב ע"ב) מאה שנים היה אומר לאברהם, דיהא גלותא לבנוהי במצראי, וכי הוית מנייתא יתהון, מאתן ותשעין שנים היו.

20. תא וזוי, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי שמעון פתח ואמר, (ישעיה ו) הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנואל, עדוי ולידה, דאתמלי לגליותא ועקתן סגיאין ועידן בישין. ואף על גב דיהו באלין, מטרוניתא אודעזת ואתרוזקת בן בעלה, תהא עמנא בגלותא, בן מאה ועשר היה גלופא דאתוסף, יתעיי למימר והוה עבר מן גלותא מאה ועשר שנים, ומאתן ותשעין, הוי ארבע מאה שנים, ולא אתמני גלותא דיעקב, אלא בידמית יוסף, (והיינו דא על גבי דא דאמר ומעת הוסר התמיד ולתת שקדן שומם וגו').

When God made the covenant with Abraham he told him that in the future his offspring will be in exile for 400 years.

Genesis 15:13

“וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע תְּדַע כִּי-גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם, וְעֲבָדוּם, וְעָנּוּ אֹתָם-אַרְבַּע מֵאוֹת, שָׁנָה.”

“Then YHVH said to Abram, “Know for certain that your offspring will be sojourners in a land (אֶרֶץ) that is not theirs and will be servants there, and they will be afflicted for four hundred years.”

The Zohar discusses the fact that the exile was only for 290 years. Joseph lived 110 years and during his lifetime, there was no slavery. The Zohar explains that, nevertheless, Joseph’s life was dedicated by God for the process of redemption from the day he was born. (Genesis 45:5) “It was God who sent me here ahead of you to preserve your lives”.

From the aspect of exile, his life was considered as the ‘pregnancy’ period for the exile. Because of that, the length of the exile adds up to 400 years (110+290).

The number 400 was found concealed in the above verse in the word in ‘a land’. Land is אֶרֶץ. The רָץ is numerically 290 and the spelled א is 110 אֶלף, same as the number of years Joseph lived.

Rabbi Ashlag, who is my main Zohar study source, mentions in his ‘Hasulam’ commentary the verse from Daniel 12:11

“וּמֵעַתָּה הוֹסֵר הַתָּמִיד, וְלִתְּת שְׁקוּץ שָׁמַם-יָמִים, אֶלֶף מֵאוֹת וְתִשְׁעִים”

“And from the time that the regular burnt offering is taken away (meaning the destruction of the Holy Temple) and the abomination that makes desolate is set up, there shall be 1,290 days.”

In this verse, we find again the reference to אֶלף and 290. אֶלֶף is the name of the letter א and also means 1000. א is the ‘head’ of the Sefirot with the holy name אֱהִיָּה.

The number 1290 is strongly connected to the length of the exile. Many tried to calculate the time of the Final Redemption from the prophecy of Daniel but as we know the Torah and the prophets deliver the words of God in concealment. No one can predict the correct time with certainty.

In Daniel 12:13 we read “But go you your way until the end; for you shall rest, and shall stand in your lot, at the end of the days.”

The common translation of the Hebrew words “קֵץ הַיָּמִין” is “end of the days” but it is actually ‘end of the Right’. It won’t make sense in any translations to use ‘Right’ so they use ‘days’ instead. Kabbalistically, ‘end of the Right’ is when the flow of the Right column is stopped and negativity, the Left column and judgment, grow.

We live in a time when it is hard to draw the light of Chassadim, except for those who are connected to the Light through Zohar study and acts of sharing.

This is the process to expect at the end of the ‘Exile’. Jacob and Joseph died and for the Israelites, it was the ‘End of the Right’. Pharaoh came out with decrees to kill the boys of the Israelites and other kinds of hardships.

God ‘dimmed’ the light of Chassadim in the world to give us the opportunity to shine with our light. Also to allow negativity to grow and reveal itself because then it can be eliminated. The world’s leadership is weak and self-serving, which means totally Left column. One crazy leader can ignite the world into chaos. I don’t want to scare you but strengthen your connection to the ‘lifesaver’ and ‘Noah’s Ark’, which is the Zohar. For those who cling to it, there will be no ‘end of Right’.

Read more on 1290 here: <http://kabbalahsecrets.com/?p=1630>

21. וַיְהִי יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנֵי זָוֵי שָׁבַע שָׁנִים וָאַרְבָּעִים
וּמֵאֵת שָׁנָה, הָכָא רָאָה בְּגִלּוֹתָא בְּמִנְיָנָא, תְּקוּנָתָא יְהוֹן
בְּנֵיָא דַּאֲתַנְלִין בְּמִכִּילְתָּא דְּרִינָא תַלְתָּא גָלוּן.
קַדְמָאָה דְּמִצְרַאי, דַּאֲתַמְתַּל בְּשָׁבַע שָׁנִין. רַבִּי זָוֵיָא
פָּתַז וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) הַשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאִילוֹת וְגו'.

22. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מִדְּהָכָא, (יִרְמְיָה לֹא) מְרִוּזָּק ה'ִ
נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיהּ וְגו'. הָכָא רָאָה
בְּגִלּוֹתָא תְּקוּנָתָא יְהוֹן בְּנוֹהִי דְיִשְׂרָאֵל. מִשְׁתַּרְי גָּלְיָא
וְיִתְרַעִי לְמִימַר, יְהוֹן בְּנֵיָא קַדִּישָׁא דַּאֲתַנְלִין עַל
זוּבִיהוֹן בְּרִינָא, שָׁנִין סְגִיָּין יְהֵא. (וִיקְרָא כו) שָׁבַע
כְּזוּטְאֲתִיכֶם, (בְּרַאשִׁית ד) כִּי שְׁבַעְתִּים יוֹקֵם קִין,
בְּגִלּוֹתָא קַדְמָאָה דְּמִצְרַאי, דְּהֵיא זְעִירָא.

23. תְּנִינָא, גָּלוּתָא דְשׁוֹפְטִים, דַּאֲתַמְתַּל לְאַרְבָּעִים
שָׁנִין, בְּשָׁבַע דְּאִינְהוּ סְגִיָּין מִנִּיהּ.

24. תְּלִיתָא, גָּלוּתָא דְאַנָן בֵּיהּ אֲרִיכָא, דַּאֲתַמְתַּל
לְמֵאָה שָׁנִין, לְאַרְבָּעִין וְהֵינֵנוּ דָּא עַל גַּבִּי עֲלָאָה
דְּאַמֹּר (דְּנִיָּאל יב) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלִתַּת שְׁקוּץ
שׁוּמִם וְגו'.

Genesis 47:28

”וַיְהִי יָמֵי יַעֲקֹב, שְׁנֵי חֲיָיו-שָׁבַע שָׁנִים, וָאַרְבָּעִים וּמֵאֵת שָׁנָה.”

“ so the days of Jacob, the years of his life, were seven years and forty and a hundred year (singular form).”

The Zohar explains that the way the Torah presents the years of Jacob conceals the secret of the correction of the three exiles.

‘Seven years’ is the aspect of the first exile in Egypt. Seven שבע is the root of the word שבועה, ‘a vow, swear’.

Songs 2:7 “Swear (שבועה) to me, young women of Jerusalem, by the gazelles or by the does of the field, that you won’t awaken or arouse love before it’s the proper time!”

‘Love’ represents the end of exile that awaits the proper time as it was in Egypt.

Jeremiah 31:2

”מִרְחוֹק, יְהוָה נִרְאָה לִי; וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיהּ, עַל-כֵּן מִשְׁכַּתִּיהּ חֶסֶד.”

“YHVH appeared to him from afar, saying, “I have loved you with an everlasting love; Therefore I have drawn you with loving-kindness (Chessed).”

‘From afar’ is the aspect of the distance that we experience when we are not in the Holy Land and the Temple is not built. ‘Everlasting Love’ is God’s promise of redemption that will come with Chessed.

‘Forty’ is the aspect of the second exile, which is as translated by Rabbi Ashlag, the Babylonian exile. Even though this exile was short, the pain of the Israelites was greater than that of Egypt. They came to Babylon after being close to the Light and the

Holy Temple. In Egypt, they didn't experience lack of Light because they never had it until they came out and received the Torah on Mount Sinai.

'A hundred' is the aspect of the third and long exile that we are experiencing now.

We are waiting for the love of God to end our exiles and bring us closer to him with the connection to the third and everlasting Holy Temple.

25. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת. רַבִּי זוֹזְקִיָּה אָמַר, זֶה אֵם דָּא עֲקָתָא דְגֻלוֹתָא דְהוּא עֲרֵעָן לְבָנוֹהִי, קְרִיבָא אֲנַפְשִׁיהּ וְדוֹזִיקָתָא לְמָוֶת, לֹא אִשְׁתָּאֵר זִוִּי, כִּד הוּא זְוִיָּת מִדְּרָגִין, בְּדִיל זְוִיבִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, לֹא זְוִיָּת עֲמִהוֹן בְּגֻלוֹתָא, וְכֹאֵה זְוִילָקְהוֹן, דְּאִי לֹא זְוִיָּת עֲמִהוֹן בְּגֻלוֹתָא, אִשְׁתָּאֲרָן בִּינֵי עֲמִמִּיא, וְאֵת אֲמִרָתָא (ישעיה ב) מִדּוּעַ בָּאֵתִי וְאִין אִישׁ קִרְאֵתִי וְאִין עוֹנָה. וְאִין עוֹנָה – זֶה יִשְׂרָאֵל. בָּאֵתִי וְאִין אִישׁ – זֶה שְׂכִינָה. הַקְצוֹר קִצְרָה יְדֵי מִפְּדוּת וְאִם אִין בִּי כֹחַ לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרִיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מִדְּבָר. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן חֵלֶק לְיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִשְׁלַט גְּדוֹל אַחֵר עֲלֵיהֶם. יְרֵדוּ לְגֻלוֹת – שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְהוּא רְחוּק מִן הַמְּלָכָה.

25. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוּת. רַבִּי זוֹזְקִיָּה אָמַר, זֶה אֵם דָּא עֲקָתָא דְגֻלוֹתָא דְהוּא עֲרֵעָן לְבָנוֹהִי, קְרִיבָא אֲנַפְשִׁיהּ וְדוֹזִיקָתָא לְמָוֶת, לֹא אִשְׁתָּאֵר זִוִּי, כִּד הוּא זְוִיָּת מִדְּרָגִין, בְּדִיל זְוִיבִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל, לֹא זְוִיָּת עֲמִהוֹן בְּגֻלוֹתָא, וְכֹאֵה זְוִילָקְהוֹן, דְּאִי לֹא זְוִיָּת עֲמִהוֹן בְּגֻלוֹתָא, אִשְׁתָּאֲרָן בִּינֵי עֲמִמִּיא, וְאֵת אֲמִרָתָא (ישעיה ב) מִדּוּעַ בָּאֵתִי וְאִין אִישׁ קִרְאֵתִי וְאִין עוֹנָה. וְאִין עוֹנָה – זֶה יִשְׂרָאֵל. בָּאֵתִי וְאִין אִישׁ – זֶה שְׂכִינָה. הַקְצוֹר קִצְרָה יְדֵי מִפְּדוּת וְאִם אִין בִּי כֹחַ לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרִיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מִדְּבָר. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נָתַן חֵלֶק לְיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִשְׁלַט גְּדוֹל אַחֵר עֲלֵיהֶם. יְרֵדוּ לְגֻלוֹת – שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְהוּא רְחוּק מִן הַמְּלָכָה.

26. וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, חָקֵר אֶת בְּנִי בְלָם וְאָמַר לָהֶם: צְרוֹת רַבּוֹת, וְרָעוֹת גְּדוֹלוֹת, אֲנִי רוֹאֶה לְבָא עַל דּוֹרוֹתֵיכֶם נִמְצָא רַחֲמִים עַלְיוֹנִים.

26. וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, חָקֵר יֵת בְּנוֹהִי כְלָהוֹן, וְאָמַר לָהֶוֹן, עֲקָתָן סִיֵּאִין, בִּישְׁתִּין רַבְּרַבִּין, זְוִמִּית לְמִיַּעַל לְבְּרִיכוֹן אִשְׁכּוּזִין רְזוּמִי עֲלָאִי.

Genesis 47:29

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי-יִשְׂרָאֵל, לָמוּת, וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-נָא מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, שִׁים-נָא יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי; וְעֲשֵׂיתָ “עֲמִדִּי חֶסֶד וְאֶמֶת, אֶל-נָא תִקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם.”

“And when the time drew near for Israel (Jacob) to die, he called his son Joseph and said to him, “If now I have found favor in your sight, put your hand under my thigh and promise to deal kindly and truly with me. Do not bury me in Egypt,”

In Zohar Vayechi (#245) Rabbi Chiyah asks why at the beginning of the portion it says “and Jacob lived” and here it says “Israel time to die”

The name Israel, that was given to Jacob later in his life, is on a higher level. It represents Zeir Anpin, the central column. Jacob came down to Egypt to bring the Light and connection to Zeir Anpin for his children. Now that he is about to leave the world, the Torah tells us that not just Jacob is passing away but also his spiritual essence, Israel.

Jacob asked Joseph to bury him with his parents, in the Cave of Machpela in Hebron. He knew the future and prepared himself for the returning of his children to the Holy Land.

Before he passed away, Jacob called Joseph inviting him to put his hand under his thigh. That was the aspect of transferring his energy to Joseph who is Yessod. Yessod can hold and channel Zeir Anpin to Malchut, nourishing the children of Israel.

The Zohar explains that because of Jacob, the Israelites couldn't be controlled by other nations. We know that after Joseph died the Israelites lost their spiritual connections and Pharaoh could enslave them.

Lesson:

We are still in exile and our main power is in the Land of Israel. There's no power in the world that could control Israel except for the children of Israel. As long as there are people making a strong spiritual connection in Israel, the land will stay strong and able to push away all enemies. Israelites around the world should focus on pure connection to the Light through Zohar and prayers.

Some teachers think that being a good sharing person is good enough to bring the Final Redemption. Unfortunately, this is only 10% of what we need to do. On the Malchut level, which is our world, we need to be good and sharing people, treat each other with human dignity in order to have a vessel with the ability to draw Light. The Light comes from the upper nine Sefirot so we have to connect higher to draw it. Without this Light, we have no protection.

Moses and Elijah promised that by the merit of the Zohar we will go out of exile with mercy. If you are regular on the Daily Zohar then you are on the right path, now share your studies with others.

27. וְאִי אֶתוֹן בְּעָאן לְמִיפֶק מִכָּל עֲקָתָא, קִיִּימוּ לִי, וְהָבוּ בִיעָנָא רַבּוֹן עֲלֵמָא וְתַעֲבֹדוֹן קָשִׁיט וְדִינָא, וְתַהֲיוּ כְּאַבְהֶתְכּוֹן, וּפְקִידֵי בְּכָל דֶּר וְדֶר דִּיִּיתִי בְּתֵרִיכּוֹן, וְאִי אֶתוֹן בְּעָאן לְמַעֲבֹד הָכִי, תַּפְקוֹן מִכָּל עֲקָתָא דִּיִּיתִי עֲלִיכּוֹן.

27. וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לְצֵאת מִכָּל צָרָה, הִשָּׁבְעוּ לִי וְתִנּוּ בִּינִינוּ רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְתַעֲשׂוּ אֲמֶת וְדִין, וְתַהֲיוּ כְּאַבְוֵתִיכֶם, וְצִוּוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שְׁלֹכּוּ אַחֲרֵיהֶם. וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת כֵּךְ, תַּצְאוּ מִכָּל צָרָה שְׁתַּבֵּא עֲלֵיכֶם.

28. רַבִּי שְׁמִיעוֹן אָמַר, (עֲמוּס ה) וְהִצִּיגוּ בְּשַׁעַר אוֹלִי יוֹזֵן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף. (דַּאֲתַקְרִיאוּ בְּנוֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּלָהוֹן יוֹסֵף).

28. רַבִּי שְׁמִיעוֹן אָמַר, (עֲמוּס ה) וְהִצִּיגוּ בְּשַׁעַר מִשְׁפַּט אוֹלִי יוֹזֵן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף. (דַּאֲתַקְרִיאוּ בְּנוֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּלָהוֹן יוֹסֵף).

29. וְאִי תַעֲבֹדוֹן הָכִי, לֹא תַקְבְּרוֹן זֹד מִן בְּרִי, אֲכָלָא אֶתִי תַתּוּבּוֹן לְאַרְעֶכּוֹן בְּשִׁלְמָא.

29. וְאִם תַּעֲשׂוּ כֵךְ, לֹא תַקְבְּרוּ אֶחָד מִן בְּנֵי, אֲלֹא אֶתִי תַשׁוּבוּ לְאַרְצְכֶם בְּשָׁלוֹם.

“וַיִּקְרָבוּ יְמֵי-יִשְׂרָאֵל, לָמוּת, וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף “

“And when the time drew near for Israel (Jacob) to die, he called his son Joseph”

When Jacob was about to die he called his children to prepare them for the future hardship, long process, and the Final Redemption.

Jacob advised them that in order to get out of the future troubles they needed to follow the path of truth and justice of their parents, Abraham, Isaac, and Jacob.

Rabbi Shimon explains that even though the Torah says that he called Joseph, it was a call to all his children. He quotes the verse below and says that all the children of Israel are called Joseph.

Amos 5:15 “שִׂנְאוּ-רָע וְאָהְבוּ טוֹב, וְהִצִּיגוּ בְּשַׁעַר מִשְׁפָּט; אוֹלִי, יִחַן יִהְיֶה אֱלֹהֵי-צְבָאוֹת-שְׁאֵרִית יוֹסֵף”

“Hate evil, and love good, and establish justice in the gate; it may be that YHVH, the God of hosts, will be gracious to the remnant of Joseph.”

Joseph is Yessod and is called ‘all’ because it holds all the Sefirot of Zeir Anpin. The Six Sefirot have 12 borders that are the aspect of the 12 tribes of Israel.

30. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית כד) שֵׁים נָא יֶדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, מִהוּ יֶדְךָ? פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מה) חָגוּר חֲרִיבָךְ עַל יֶרֶךְ גְּבוּר הוֹדֶךָ וְהִדְרֶךָ. חֲרִיב שֵׁישׁ בֵּה חֶסֶד וְאַמֶּת, שְׁתֵּי סְפִירוֹת, וְלֹא עוֹזְבִים זֶה אֶת זֶה. וְלִכֵּן אָמַר חֶסֶד וְאַמֶּת יִקְדְּמוּ פָּנֶיךָ, (איכה ד) פָּנֵי ה' חִלְקָם. וְאִם יִהְיוּ בְּנֵי טוֹבִים וְעוֹשִׂים מִה שֶׁנִּשְׁבָּעוּ, לֹא מֵת אֶחָד מִבְּנֵיהֶם בְּמִצְרַיִם, שְׁכַל טוֹב וְטוֹב שְׁגוֹר שֶׁם הָאֱלֹהִים עַל אֲנָשִׁים, אֵינוֹ אֱלֹא עַל שִׁיחֵי טוֹבִים, וְאִם לֹא – לֹא, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד (מלכים א-ב) לְמַעַן יָקִים ה' אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכָם לִלְכֹּת לִפְנֵי בְּאַמֶּת. וְאִם לֹא – לֹא.....

31. בֹּא רְאֵה כְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחַ הָאֵב מִרוּחַ הַבֶּן, שְׁרוּת הָאֵב הוּא רוּחַ הַבֶּן, רוּחַ מִרוּחַ עוֹלָה. וְאִם סִיעָה אֲוִיר אַחֲרֵת בְּרוּחַ, לֹא יוֹצֵא שְׁלֵם, שֶׁהָרִי הוּא חֶסֶד בְּאֲוִיר הָזֶה, וְהֵינּוּ (ירמיה ב) פֶּרֶא לְמַד מִדְּבַר בָּאוֹת נִפְשָׁה שְׁאֵפָה רוּחַ.

30. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (בראשית כד) שֵׁים נָא יֶדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, מִהוּ יֶדְךָ. פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מה) חָגוּר חֲרִיבָךְ עַל יֶרֶךְ גְּבוּר הוֹדֶךָ וְהִדְרֶךָ, סִיפָא דְקָאִי בֵּה זֶסֶד וְאַמֶּת, תֵּרִין סְפִירָן סְפִירָן, וְלֹא שִׁבְקִין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא אָמַר, (תהלים פט) זֶסֶד וְאַמֶּת יִקְדְּמוּ פָּנֶיךָ, (איכה ד) פָּנֵי ה' זֶסֶדָם. וְאִי הָיוּ טָבָאן בְּנוֹהֵי, וְעִבְדֵּי מִה דְקִיּוּמוֹ, לֹא מִיִּת זֶד מִבְּנֵיהֶם בְּמִצְרַיִם, דְּכָל טַב וְטַב דְּהָזִיר שְׂמָא דְאֱלֹהִים עַל אִינְשָׁא, לֹא הָיוּ אֱלֹא עַל דִּיהוֹן טָבִין. וְאִי לֹא, לֹא. כְּמָה דְאָמַר דָּוִד, (מלכים א ב) לְמַעַן יָקִים ה' אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכָם לִלְכֹּת לִפְנֵי בְּאַמֶּת. וְאִי לֹא, לֹא (מִיִּתִּי בִּרְכָאן דָּאִמַר עֲלֵיהוֹן).

31. תָּא זִוְוִי, כְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחָא דְאֵבָא מִרוּחָא דְבָרָא. דְרוּחָא דְאֵבָא הוּא רוּחָא דְבָרָא, רוּחָא מִרוּחָא סְלִקָא. וְאִי סִייעַת אֲוִירָא אֲוִירָא בְרוּחָא, לֹא נִפִּיק שְׁלֵם. (דף ריג ע"א) דְהָא זֶסֶר הוּא בְהָאִי אֲוִירָא. וְהֵינּוּ (ירמיה ב) פֶּרֶא לְמַד מִדְּבַר בָּאוֹת נִפְשָׁה שְׁאֵפָה רוּחַ.

The Zohar explains that if the children of Jacob had kept their righteous ways then none of them would have died in Egypt.

The verse below is what King David told his son, Solomon before he passed away. It's similar to what Jacob told his children but they didn't listen.

1 Kings 2:4

לְמַעַן יָקִים יְהוָה אֶת-דְּבָרוֹ, אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר, אִם-יִשְׁמְרוּ בְנֵיךָ אֶת-דְּרָכָם לִלְכֹּת לִפְנֵי בְּאַמֶּת, בְּכָל-לִבָּבָם וּבְכָל-”נַפְשָׁם: לֹא-יָכֹרֶת לְךָ אִישׁ, מֵעַל כֶּסֶף יִשְׂרָאֵל”

“so that YHVH may carry out His promise which He spoke concerning me, saying, ‘If your sons are careful of their way, to walk before Me in truth with all their heart and with all their soul, you shall not lack a man on the throne of Israel.’”

The Zohar adds that even if God promises good to a person it's still conditional. The condition comes from the understanding of, “so that YHVH may carry out His promise which He spoke”.

Many people feel ‘blessed’ with wealth, health, and other pleasures of this world but they forget that they can lose everything in an instant. The rich and famous can't buy insurance against ‘acts of God’. Even if they pay a high premium and get compensated for serious damage, they would prefer to give the money just to go back to ‘normal’.

It's a great spiritual advantage to be rich because one can do a lot to share and help many others. The best way to keep your gifts and blessings is to share it (10% to 20%) and keep daily spiritual connections with prayers and Zohar.

32. תִּנָּא, (ויקרא ע"ה ע"ב, ע"ש כי שם בא כל הענין בשלמותו) רַב הַמְנוּנָא סָבָא אֲזַל לְקוּטָקִיָּא, עָאֵל 32. לְמַדְנִי, רַב הַמְנוּנָא הִזְקֵן הֵלֶךְ לְקוּטָקִיָּא. נִכְנַס לְפָנֶיהֶם רַב יִיסָא הִזְקֵן. אָמַר לוֹ, כְּמָה

עסקתם? אוי לו אוי לנפשו אם נשלפה רוח
טמאה שנמצאת עמו והוריש אותה לבנו. והוא
שהקדוש ברוך הוא אין לו חלק, משאיר לו
חלק ומשאיר אותו להשמד מן העולם הבא.
אמר לו, מנין לך זה? אמר לו, כך למדת,
שהירשה הרעה הזו יורשים כל בניו אם לא
ישובו, שהרי אין דבר העומד בפני התשובה.
ואני כך למדת, שהרי רפואה זו נתנו לי פעם
אחת שהייתי רשום בפני, ויום אחד הייתי
הולך בדרך ופגשתי צדיק אחד, ועל ידו עבר
ממני אותו הרשם. אמר לו, מה שמך? אמר לו,
אלעזר, וקראתי לו אלעזר אחר. אמר לו,
ברוך הרחמן שראיתי אותך, אשרי חלקך
בעולם הזה ובעולם הבא.

לקמייהו רב ייסא סבא. אמר ליה, במאי עסקיתו. ווי
ליה, ווי לנפשיה. אי אשתלף רווחא דמסאבא
דאשתכוז עמיה ואורית ליה לבריה. והאי איהו
דקודשא בריך הוא לית ליה זולקא. שביק ליה
זולקא שביק ליה לשינא ליה לעלמא דאתי. אמר
ליה, מנא לך הא. אמר ליה, דבא אוליפנא, דהאי
ירותא בישתא, אוזסגין (אחרי מות עו ע"א) כלהו בגוי
אי לא יתובון, דהא לית מלה קיימא קמי תשובה.
ואנא הכי אוליפנא, דהא אסותא דא יהבו לי זמנא
וזדא, דהוינא רשים באנפי, ויומא זוד הוינא אזיל
בארזא וערענא בוזד ופאה, ועל ידי אתעבר מנאי
ההוא רשימא. אמר ליה מה שמך, אמר ליה אלעזר,
וקרינא ליה אלעזר אוזרא, אמר ליה בריך רוזמנא
דזמנינא לך, ופאה זולקך בעלמא דין, ובעלמא
דאתי:

33. ויאמר השבעה לי וגו'. רבי חזקיה פתח
ואמר, (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו.
נשבע הקדוש ברוך הוא שיוציא את ישראל
מהגלות שלהם, וזה נשבע להם שבועה שלא
יעזב אותם בארץ שונאיהם.

33. ויאמר השבעה לי וגו'. רבי חזקיה פתח
ואמר, (ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, קיים
קודשא בריך הוא דיפוק לישראל מן גלותא דלהון,
ודא קיים להון, קיים, דלא ישבוק לון בארע
שינאיהון.

The Zohar reveals that if a parent leaves 'impure' inheritance to his children he suffers greatly when he passes from this world.

Impure inheritance is anything that puts the child on the wrong path, which is away from the Light. The child should understand the ways of the Torah and not just read a few lines in his bar mitzvah and forget it later. Leaving a lot of money to a child that is not capable of giving Tzedakah and do good with the money is impure inheritance.

34. ויאמר שלחני בי עלה השחר ויאמר לא
אשלחך בי אם ברכתני (בראשית לב). מה זה
ברכתני? נתן להם גלות, ונשבע להם שיצאו
ממנה.

34. (בראשית לב) ויאמר שלחני בי עלה השחר ויאמר
לא אשלחך בי אם ברכתני. מאן ברכתני. יהב לון
גלותא, וקיים לון דיפקון מניה.

35. שנינו, עתיד הקדוש ברוך הוא לבני
ישראל שיהיו כל אחד ואחד תחת כסאו ויהיו
מעלים מכל העליונים. בשביל זה תמצא וא"ו
ארכה. נשבע הקדוש ברוך הוא לשלמות של
ששה דורות, ובשביל שש וישתחו ישראל על
ראש המטה. השתחוה ישראל שיבא המשיח
בסוף המנין הזה ותשרה שכינה עמם.

35. תנא, זמין קודשא בריך הוא לבריהון דישראל,
דיהון כל זוד וזוד תזוזת כרסיה, ויהון מעליין מכל
עלאי, בגין דא תשכוז וא"ו אריכא. קיים קודשא
ברוך הוא לשלמותא דו' דר"א ובגין שתא וישתחו
ישראל על ראש המטה. סגיד ישראל דליתי משיחא
בסוף מנינא דא, ותשרי שכינתא עמהון.

36. ויהי אזור הדברים האלה ויאמר ליוסף
הנה אביך חולה וגו'. משנה, אמר רבי חזקיה,
לא בא הכתוב להשמיענו מה שעשה, אלא
בא הכתוב להביא מה שיהיה בסוף הגלות כל
אלה לסוף המנן שנמנה. רוצה לומר שיבא
המשית, ויאמר לו, אביך שבשמים ממחר
לקבל פניך הצופות לקץ המשיח. יהי רצון
מאלהי השמים שישא בגיו שיהרבו בגלות
ומשנשכחו בהם, ששכח אותם הקדוש ברוך
הוא בחטאיהם באמת.

36. ויהי אזור הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה
אביך חולה וגו': מתנתיין, אמר רבי חזקיה, לא אתא
קרא לאשמועינן דעבד, אלא אתא קרא לאתניא מה
דיהוי בסוף גלותא, כל אלן לסוף מניין דאתבני.
צבי לבימר דיייתי משיחא, ויבא ליה אבוי דבשמיא
בהיל לסבר אפך, ספין לקצא דמשיחא. יהא רעא
מן אלהא דשמיא, דיסב בריה דאסניא בגלותא,
ומדאתנשיא בהו, דנשי יתהון קודשא בריך הוא
בזוהיהון בקושטא.

Genesis 32:27

”ויאמר שלחני, כי עלה השחר; ויאמר לא אשלחך, כי אם-ברכתני.”

“Then he said, “Let me go, for the day has broken.” But Jacob said, “I will not let you go unless you bless me.”

The above verse comes from the portion of Vayishlach. Jacob had a fight with the minister of the other side and took control over him. When the light of the day appeared and the other side had to disappear (because they can't have control when the light is around), the angel asked Jacob to release him. Jacob asked for a blessing before he would let him go.

The Zohar reveals that the blessings given to Jacob were that the exile that the children of Israel would go through was temporary, and the Redemption would come after that. The name Jacob represents the exile and the name Israel represents the Redemption. The Zohar connects God's promise of the Final Redemption with the letter Vav that we find in Leviticus 11:42

”כל הולך על-גחון וכל הולך על-ארבע, עד קל-מרבה רגלים, לל-השרץ, השרץ על-הארץ—לא תאכלום, כי-שקץ הם”

“This includes all animals that slither along on their bellies, as well as those with four legs and those with many feet. All such animals that scurry along the ground are detestable, and you must never eat them.”

ב וכל השרץ השרץ על הארץ
זכל כל הולך על גחון וכל הולך
כל מרבה רגלים לל השרץ

The letter Vav is the aspect of Zeir Anpin and Central Column, which are both represented by Jacob and Israel. The Light of the Final Redemption will come through the central column. Moses will open (may have already opened) the 'gate' of Da'at for Mashiach and will usher him along the line of truth (Vav, Jacob, Israel, Truth to Jacob (Micha 7:20)) to the gate of Yessod, which will be opened (it may be already opened) by Mashiach ben Joseph. Then establish the kingdom of Mashiach ben David in Malchut, which literally means 'kingdom'.

There's a lot to study about all the aspects of the letter Vav but in this study, the Zohar points to the Vav, numerically 6, as to the number of generations (6 sefirot Chessed to Yessod) until the coming of Mashiach. Each Sefira is counted as 1000 years and this year 5776 brings us closer to the end of the process. We are in the millennia of Yessod

and there is no wonder that the Zohar was revealed at around the year 5060, which is the beginning of the millennium of Yessod.

At the end of the process of Yessod, we will see Mashiach. Yessod is about righteousness and spiritual connections. The Zohar is the tool that Rabbi Shimon prepared for us to be used during this millennia. We should focus on walking on the righteous path with a stronger connection to the Zohar. Only then we can hasten the coming of Mashiach to this world.

As we are getting closer to the end of the 6000 years we see a rise in religious extremism. The only way to balance and diffuse it is by using the Zohar and spreading its Light around the world.

Kabbalah organizations have some very good teaching but unfortunately not enough direct study of the Zohar. Because of their need to satisfy the masses and draw more people, money, and support they avoid using the Hebrew language in their teachings. It's hard for most people. Some subscribers to the Daily Zohar unsubscribe because they see too much Hebrew but I'm about revealing Light not making a few people happier. The Hebrew letters and the Zohar are tools that reveal Light in the world.

It's not enough to study how to be a good sharing person. Loving your fellow man is a basic requirement from every human being.

It's not enough to save the world from negativity.

Edmund Burke said "The only thing necessary for the triumph of evil is for good men to do nothing"

If we claim to be good people then we have the responsibility to do something to remove evil from the world. This is done with the Zohar because only Light can remove darkness.

We must make spiritual connection to draw Light to the world and widen the channel of Yessod that is important for the coming of Mashiach.

I urge you all to ask your rabbis and teachers of your organizations to study directly from the Zohar. It's not the time for having social gatherings. It's time to reveal Light for the sake of the entire world.

If we don't do that great darkness will fall upon us. The few people who are dedicated for that can't do it for all. The great Tzadikim of the last generation left the world, leaving us with great responsibility.

We should activate the Light of the Zohar by reading and studying from it, not just keeping it on the shelf or hugging it tightly.

The letter Vav that is in the middle of the Torah is in a verse that instructs us to avoid eating 'all animals that slither along on their bellies'. The letter Vav is in the word 'גחון', 'belly', which is related to the snake. As in many places in the Torah, we find great Light planted inside a negative environment for us to reveal.

It's time for all good people of the Zohar and Kabbalah to walk toward the Light, which is the aspect of Yessod and connect to it because all other options lead to darkness.

Please correct me if I'm wrong.

37. כֹּד אֶתָּא רַבִּי אֲבָא אָמַר, לֹא לְדַרְשָׁא קָא אֶתִּינָא, וְזֵשׁוּב רָזָא דְּמִלְתָּא (בראשית ל) יוֹסֵף ה' לִי בֶן אֲחֵר, כְּפִי שֶׁפִּרְשְׁנוּ לְעִיל. הָרִי שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּיוֹסֵף, יִהְיֶה יֹאמֵר, הָרִי אֲבִיךָ רַבּוֹן הָעוֹלָם שָׁבָא לַעֲשׂוֹת טוֹב לְבָנָיו שֶׁיֵּצְאוּ מִהַגְלוֹת שְׁלָחָם, וְאֵם אִינֶךָ רוּצָה בְּאַמְתָּךְ, הָרַבּוּעַ יוֹדֵד

37. כֹּד אֶתָּא רַבִּי אֲבָא אָמַר, לֹא לְדַרְשָׁא קָא אֶתִּינָא, וְזֵשׁוּב רָזָא דְּמִלְתָּא (בראשית ל) יוֹסֵף ה' לִי בֶן אֲחֵר, כְּפִי שֶׁפִּרְשְׁנוּ לְעִיל. הָרִי שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּיוֹסֵף, יִהְיֶה יֹאמֵר, הָרִי אֲבִיךָ רַבּוֹן הָעוֹלָם שָׁבָא לַעֲשׂוֹת טוֹב לְבָנָיו שֶׁיֵּצְאוּ מִהַגְלוֹת שְׁלָחָם, וְאֵם אִינֶךָ רוּצָה בְּאַמְתָּךְ, הָרַבּוּעַ יוֹדֵד

רְעִי בְּקוֹשֶׁטְךָ, רְבוּעָא יְדוּד' אֲזוּד יַעֲבֹד יְתֵךְ, וַיְדַעִי
דְּתִיתוּב בְּמִטְרוֹנִיתָא לְאַתְרָא.

38. דְּאַבְרָהָמָא אֵינוֹן רְתִיכִין דְּלַעֲלָא, (בראשית
יז) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם, אֲבָהֶן עֲזָקִי
עַלְמָא, (מיכה ז) תִּתֵּן אֱמֶת לַיעֲקֹב וְזֶסֶד לְאַבְרָהָם,
תֵּנָא דִּיִּיתִי מִשְׁיִזְזָא.

39. רַבִּי יוֹסִי פְתַח וְאָמַר, (זכריה ד) וְהָיָה יוֹם אֲזוּד הוּא
יְוֹדַע לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעֲרֵב יְהִיָּה אֹר.
רוּצָה לְמִימְרָא, תְּרִין מִעֲרָעִין בִּישְׁתִּין דְּאֵתָן לְבִנְוֵהִי
לְמַהֲוִי בְּגִלְוֵתָא בְּאַרְעֵי שְׁנֵאִיהוֹן, וְלֹא יִסְתְּכִי בְּהוֹן,
כְּמַה שִׁנִּין סְגִיאִין, עַל זִוּבִיהוֹן בְּקוֹשֶׁטְא, הֵכִי יִזְנוּ
יְתִהוֹן בְּאַרְעֵי שְׁנֵאִיהוֹן. וַיִּסַּב בְּנִיָּהִי דְּאַרְעֵי לְהוֹן בִּישְׁתִּין
אֲלִין, וַיְדַבֵּר לְהוֹן לְאַרְעֵי טַב כְּפִירוּשָׁא דְקָרָא.

The patriarchs are chariots (vehicles) for the holy name YHVH. Abraham is Chessed and the Right Column, Isaac is Gevurah and the Left column, Jacob is Tiferet and the Central column

Micah 7:20

”תִּתֵּן אֱמֶת לַיעֲקֹב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתִּינוּ, מִיָּמֵי קֶדֶם”

“You will give truth (אמת) to Jacob And unchanging love (Chessed) to Abraham, Which You swore to our forefathers From the days of old.”

The Zohar reveals that this verse tells about the time of Mashiach’s arrival.

The word ‘Truth’, אמת, represents the Central column that connects all the levels of the Tree of Life. א connects Keter, n is the middle letter of the Alef-Bet and constructed from כ and ו that equals to 26 and the aspect of Zeir Anpin (6 sefirot from Chessed to Yessod), ת is the last letter and represents Malchut.

Genesis 48:1

”וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף, הִנֵּה אֲבִיךָ חָלָה.”

“Joseph was told, “Behold, your father is sick.””

Before Jacob people were dying in full health. The sages tell us that Jacob asked to become sick before he dies so he can have time to bless his children.

Until The Final Redemption, the Central column that is Jacob is in the aspect of ‘sick’. We must draw light to the world and sustain it. Without the work of the study and following the Torah (Zohar teaching), the world would have been a very dark place or crash to no-existence. The spiritual work of the generations/reincarnations adds ‘healing’ to the Central column by correcting/elevating 288 broken lights from the whole of 320. When we complete that correction we pave the path for the upper light of Keter to come down to the world with the Mashiach as a chariot of Keter. Mashiach will represents the complete Light of YHVH and will correct the last 32 sparks of Light, which is 10% or Malchut. The 32 plus 288 will make a complete correction of the 320 lights and the full revelation of Light will occur and the Resurrection will begin.

Zecharia 14:7

”וְהָיָה יוֹם-אֶחָד, הוּא יוֹדַע לִיהוָה-לֹא-יוֹם וְלֹא-לֵילָה; וְהָיָה לַעֲרֵב, יְהִיָּה-אֹר”

“For it will be a one day that YHVH will be known, neither day nor night, but it will come about that at evening time there will be light.”

This verse describes the day of completing the correction of Malchut when all the Light of YHVH appears in the world. The book Tanna Devei Eliyahu, attributed to Elijah the Prophet, explains that that day is the beginning of the world to come.

Jacob saw the future process of his children and to help them achieve the goal of earning the world to come, he worked hard to let his enemies feel like winners in this world so he and his children come to the end of the earning process and inherit the perfect world that is full of light and immortality.

40. וְהָיָה שְׁנֵי גְדוּלִים רַבִּים מֵעַלִּים הָיוּ דּוֹפְקִים תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, שְׁאִפּוּטְרוֹפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִדָּה חֲמִישִׁית, מִשּׁוּם הָיוּתָם בְּגָלוּת כָּל הַזְּמַן הַזֶּה, וְקָרָה שִׁישְׁבָּח אוֹתָם בְּאַרְץ שׁוֹנְאֵיהֶם.

40. וְהָיָה תְּרֵי רַבְרָבִין סִגְיָאִין מֵעַלְיָאן הָיָה מִטְרָקִין תַּזְזוּת כְּרִסִּי יְקָרָא, דְּאִפּוּטְרוֹפָא דִּישְׂרָאֵל מִכִּילְתָּא זְמוּשְׁאָה, בְּדִיל דִּיהוּן בְּגָלוּתָא כָּל עַדְנָא הֲדִין, וְאַרְעֵי דְנָשִׁי יִתְהוּן בְּאַרְעֵי שְׁנְאֵיהוֹן.

41. וְהוּא שְׁתֵּי מִדּוֹת בְּשְׁתֵּי חִלְקוֹת. יֵצֵאָה אַחַת וְדַבְּרָה בְּגֵד רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְנָתַן לָהּ רִשּׁוּת לְדַבֵּר כָּל מָה שֶׁתִּרְצֶה, וְרֵאשִׁיתָ בִּישְׂרָאֵל מִצַּד אֶחָד לְגִזֹּר עַל יִשְׂרָאֵל שִׁיעָאָו מִהֲגָלוּת בְּזֻכוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, וּמִצַּד אַחֵר רִצְתָהּ לְגִזֹּר עֲלֵיהֶם בְּשִׁבִּיל חֲטָאֵיהֶם בְּשִׁאֲמָרוּ עֲלֵיהֶם רָעָה גְדוּלָּה, הָרִי אַרְבַּע מִדּוֹת, וְלֹא הָיְתָה בָּהֶם מִדָּה חֲמִישִׁית אִפּוּטְרוֹפּוֹס שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְדַבְּרוּ כָּל מָה שֶׁרָצוּ.

41. וְהוּא תְּרִין מִכִּילְתָּן, בְּתֵרִין סָפִין, נִפְקָ זֹדָא וּבִמְלִיל לְקַבֵּל רַבּוֹן עַלְמָא, וְיִהִיב לִיהָ רִשּׁוּ דִּימִלְכָּל כָּל מָאָן דְּבַעִי, וְזִזְוִי בִּישְׂרָאֵל מִן גִּיסָא זֹדָא לְמַגְזִיר בְּהוֹן בִּישְׂרָאֵל, דִּיפְקוֹן מִן גָּלוּתָא, בְּדִין אֲבִהֶתְהוֹן. וּבִין גִּיסָא אֲזִירָנָא, רָעָא לְמַגְזִיר עֲלֵיהוֹן, בְּדִיל זִזְוִיבִיהוֹן, דְּאֲמָרוּ עֲלֵיהוֹ בִּישְׁאָ סִגְיָאָה. הָא ד' מִכִּילְתָּן, וְלֹא הָיָה בְּהוֹן מִכִּילְתָּא זְמוּשְׁאָה אִפּוּטְרוֹפָא דִּישְׂרָאֵל, וּבִמְלִילוֹ כָּל דְּרַעִי.

42. עַד שֶׁהִגִּיעָה לָהֶם הַמִּדָּה הַחֲמִישִׁית, וְהָיָה בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד מִן הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְאִמְרָה עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב, וְלֹא הָיוּ פּוֹחַדוֹת שְׁתֵּי מִדּוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת לְדַבֵּר לְפָנָיו, בְּזֻכוֹת הַמִּדָּה הַחֲמִישִׁית שֶׁנִּמְשְׁלָה לְלִילָה, וְיֵצֵאָה לְהָאִיר לָהֶם. וְלִכְּנָ פִתַּח, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעֲת עֶרֶב יִהְיֶה אֹר.

42. (דף ריג ע"ב) עַד דְּמִטָּא לְוִיתְהוֹן מִכִּילְתָּא זְמוּשְׁאָה, וְהָיָה בְּכְרִסִּי יְקָרָא מִן שְׁמָא קְדִישָׁא, וְאִמְרָה עַל בְּנֵיהִי דִּישְׂרָאֵל טוֹב, וְלֹא הָיוּ רַתְיִין תְּרִין מִכִּילְתָּן קַמִּיָּתָא לְמִלְכָּא קַמִּיָּה, בְּדִין מִכִּילְתָּא זְמוּשְׁאָה דְּאִתְמַתֵּל לְלִילָא, וְנִפְקָ לְנִהוּרָא דְלִילָה. וְעַל דָּא פִתְחוּ, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעֲת עֶרֶב יִהְיֶה אֹר.

Zecharia 14:7

“וְהָיָה יוֹם-אֶחָד, הוּא יוֹדֵעַ לִיהוּה-לֹא-יוֹם וְלֹא-לִילָה; וְהָיָה לַעֲת-עֶרֶב, יִהְיֶה-אֹר.”

“For it will be a one day that YHVH will be known, neither day nor night, but it will come about that at evening time there will be light.”

The Zohar continues with the study of this verse and teaches us a new aspect of it.

While we are in Exile (far from the Light), we need to correct the judgments in Malchut, which is the aspect of the night by elevating to Binah, which is the aspect of the day, to draw the light of Mercy.

Binah is represented with the upper letter H of the YHVH name and Malchut with the lower H. They have a similarity of shape/vessel but the upper H is the provider of Light and the lower H is the empty vessel that is dependent on the upper H for sustenance. On Shabbat, Malchut is elevated to Binah and we have the opportunity to draw from

its light through the different spiritual connections mainly with the prayers, Torah reading and three meals with Kiddush.

At the end of the world's Tikun, the lower H will be corrected and be able to receive lights like Binah. This is the state the sages call 'עולם שכולו שבת', 'a world that is all Shabbat'. At this level of light, we won't have judgments won't have the need to pray for Light because the light will be available at all times. The individual benefits of this state will be based on the vessel prepared before arriving on that day. The greater the vessel the greater the reward and spiritual abilities.

Because our goal in this life is to achieve the merit of being part of that day, we conclude every prayer with the words of the prophet that reveal; on that day we will have the light of upper and lower inequality.

Zecharia 14:9

”וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ, עַל-כָּל-הָאָרֶץ; בַּיּוֹם הַהוּא, יְהִי יְהוָה אֶחָד–וְשֵׁמוֹ אֶחָד.”

“And YHVH will be king over all the earth; in that day YHVH will be the only one (upper), and His name (lower) the only one.”

43. תְּזִינָא (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה, וְהָתָם אָמַר וְזוֹשֶׁר עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְקָשָׁא דִּירֵיָה אֲדִירֵיָה. אֶתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אַבּוּי, וְאָמַר לֵיהּ אַבָּא מֵאֲרִי, מֵאִי דָא. אָמַר לֵיהּ, מִבְּרָאשִׁית עַד ו' דּוֹרוֹת בְּרָא יְדוּ"ד אֶחָד, רוּצָה לוֹמַר, ו' שֶׁל שְׁמוֹ נִתֵּן בּוֹ רוּחַ חֲכָמָה. עַד כָּאֵן לֹא הָיָה יוֹדֵעַ מִהוּ חֹשֶׁךְ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יְדוּ שֶׁל אַבּוּי.

44. קָם רַבִּי אַבָּא וְשִׂאל, מֵאִי זוֹשֶׁר. אֲסִתְזַרְרוּ זֻכְרֵיָא וְלֹא מִטּוֹ מֵאִי דְשִׂאלוּ, עֲבָדוּ עוֹבְדָא, וּמִטָּא קָלָא מִן קֳדָם רַבּוֹן עַלְמָא, בְּהָאִי קָרָא, (אִיּוֹב י) אֶרֶץ עִיפֹתָהּ וְגו' צִלְמוֹת וְלֹא סִדְרִים, וְתוֹפֵעַ כְּמוֹ אוּפֹל, גִּיהֶנָּם מִקְדָּמִי דְאֲתַבְרִי עַלְמָא, הָיָה גִּיזוּ לְרִשְׁיַעְיָא, וְוִי לְהוֹן לְזוּיִיבִיא, דִּיהוֹן כּד יַעֲבִיד אֱלֹהָא יְת אֶלְיָן, (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה הִנֵּה הַחֹשֶׁךְ יִכְסֶּה אֶרֶץ וְעֶרְפֹּל לְאוּמִּים וְעֲלִיף יִזְרָח וְיִכְבֹּדוּ עֲלִיף יִרְאֶה. אֲשֶׁרִי חִלְקִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בְרָא לָהֶם זֶה. (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעֵם שֶׁכָּכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעֵם שֶׁה' אֱלֹהֵיוּ.

Genesis 1:5

”וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאֹר יוֹם, וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לַיְלָה.”

“And God called the light Day, and the darkness He called Night.”

The empty vessel, which is a female aspect without light is called darkness.

Zeir Anpin receives the Light of Chokmah from Binah and didn't experience a state of darkness. Below Zer Anpin of the world of Atzilut, there's a darkness and Klipa that is the aspect of (Genesis 1:2) “and darkness was upon the face of the deep”.

There's an aspect of darkness that is (Job 10:22) “land of the shadow of death” that is the aspect of 'Hell' that was created before the world was created.

When the Light of the Final Redemption appears in the world, the Israelites with the merit will enjoy the glory of God while the others will stay in darkness.

Isaiah 60:1,2

”קומי אורי, כי בא אורך; וכבוד יהוה, עליך זרח”

”כי-הנה החשך יכסה-אֶרֶץ, וערפל לאמים; ועליך יזרח יהוה, וכבודו עליך יראה”

”Arise, shine; for your light has come, And the glory of YHVH has risen upon you.”

”For behold, darkness will cover the earth And deep darkness the peoples; But YHVH will rise upon you And His glory will appear upon you.”

45. ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. רבי יוסי אמר, מלאך הוא שהיה עתיד לומר טוב על בני ישראל בשישבו לקדוש-ברוך-הוא בכל צרתם, בשיבא קץ המשיח. בכל צרה שתבא עליהם יאמרו למדה: בנך באים אליך. ויגאלו הטובים.

45. ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך. רבי יוסי אמר, מלאך הוא, דהנה עתיד למימר טוב על בני ישראל, כד יתיבון לקודשא בריך הוא, בכל עקתהון, כד ייתי קצא דמשיחא, בכל עקתא דיתתי עליהון, יימרון למכילתא בריך אתי לותה, ויתפרקון טבאי.

46. אשרי חלקם של ישראל שנקראו בני הקדוש ברוך הוא, שהם כמו מלאכים. (איוב לח) ויריעו כל בני אלהים, הוי"ה מאי?

46. וּבָאָה זְוֹלָקְהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּאִתְקְרִיאוּ בְּנֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיעוֹן כְּמִלְאכִיָּא, (איוב לח) ויריעו כל בני אלהים, הוי"ה מאי.

47. בא ראה, מנין שקרא הקדוש ברוך הוא ליעקב אל? אתה בעליונים, ואני אהיה בתחתונים, נאפה תהיה בתחתונים, ואני אהיה אלהים בעליונים. מה זה אומר? (בראשית יז) ויעל אלהים מעל אברהם. האבות הם מרפבות הקדוש ברוך הוא. שנינו (מכה ז) תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. הרי שתי ספירות בשתי מרפבות גדולות עליונות.

47. תא זוזי, מנין שקרא קודשא בריך הוא ליעקב אל, את בעלאתא, ואנא אהא בתתאתא, (נ"א את תהא בתתאה, ואנא אהא אלהא בעלאתא), מאי קא מייירי. (בראשית יז) ויעל אלהים מעל אברהם, אבהתן אינן רתיכאן דקודשא בריך הוא. תנא, (מכה ז) תתן אמת ליעקב וחסד לאברהם, הא תרין ספירן, בתרין רתיכין, רברבן עלאין.

Genesis 48:2

”ויגד ליעקב-ויאמר, הנה בנך יוסף בא אליך; ויתחזק, ישראל, וישב, על-המטה”

”When it was told to Jacob, “Behold, your son Joseph has come to you,” Israel collected his strength and sat up in the bed.”

The Zohar reveals that “it was told to Jacob” by an angel that in the future will support the Israelites when they return to YHVH at time of troubles. The Mashiach will come and the good ones of the children of Israel will be redeemed.

The children of Israel are called sons to the Holy One Blessed be He. We are the only nation on the central column that can reach all the way up to Keter, while the other 70 nations of the world dependent on the Israelites to draw light to the world for their benefits. This is the reason behind the 70 bulls sacrificed in the Holy Temple during the holiday of Sukkot.

48. שלישי יצחק. מה זה (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק, ומשום פחד יצחק שהיה ספירה, והקדוש ברוך הוא שהוא כסא כבוד, מרפבה עליונה, וספירה של יצחק היא

48. תליתאתא יצחק, מאי (בראשית לא) וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. ובגין פוזר יצחק דהנה ספירה, וקודשא בריך הוא דהוא כרסי יקרא רתיכא עלאתא,

מעליונים, מפרשת יוטר מכל הספירות של האבות. זהו שכתוב וישבע יעקב בפחד אביו יצחק.

וספירה דיצווק היא מעללה, מפרשא יתיר מכל ספירן דאברהם, דהא הוא דכתיב וישבע יעקב בפחד אביו יצווק.

49. רבי אבא פתח ואמר, אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם וישבע יעקב בפחד אביו יצחק. מפסוק זה אתה יכול לדעת זה.

49. רבי אבא פתח ואמר, (בראשית לא) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אלהי אביהם, וישבע יעקב בפחד אביו יצווק, מהאי קרא את יכיל למנדע דא.

50. ויתחזק ישראל וישב על המטה. וסוד הכתוב (דניאל יב) ובעת ההיא יעמד מיכאל השר הגדול העמד על בני עמך והיתה עת צרה. רבי שמעון אמר, זו גבורת יד מיכאל הגדול, כמו שהיה משתחוה לה מקדם לבן. למי היה משתחוה? משתחוה למטה. היתה המטה פתוחה פניה. למילה היה משתחוה, שהרי היתה חביבה עליו.

50. ויתחזק ישראל וישב על המטה, ורוא דקרא, (דניאל יב) בעת ההיא יעמוד מיכאל השר הגדול העומד על בני עמך והיתה עת צרה. רבי שמעון אמר, דא גבורת ידא דמיכאל רברבא. וישב על המטה, כמה ליה הוה מקדמות דגא סגיד. למאן הוה סגיד, סגיד לערסא, הוה ערסא פתיזא מיניה. למהולקתא הוה סגיד, דהא הוה זוביבא מיניה.

Before Jacob and Laban separated, they made a sign of border between them and promise not to go after each other with ill intent.

Genesis 31:53

“אלהי אברהם ואלהי נחור, ישפטו בינינו-אלהי אביהם; וישבע יעקב, בפחד אביו יצחק”

“The God of Abraham and the God of Nahor, the God of their father, judge between us.” So Jacob swore by the fear of his father Isaac”

What is the meaning and root cause of this swear?

God commanded Abraham to take Isaac to the mount of Moriah, bind and sacrifice him. At the time of the binding Isaac was 37 years old and Abraham, his father was 137 years old. Even though Abraham was healthy and in full fitness, Isaac could've gotten away easily from the binding.

When Abraham held the knife above his head Isaac submitted himself to the process with absolute faith in the will of God. His fear was of losing the connection to God rather than fear of his life. On the spiritual level, the binding of Isaac was to make him a chariot for the Sefirah of Gevurah, Left column. His test was with judgment to be carried by his father that already established the channel of Chesed and the Right column. Judgment is the aspect of the Left column. Isaac feared to lose the connection and he accepted the judgment of death without a sound. His reaction or better say non-reaction created the connection between Chesed and Gevurah and allowed light to flow from right to left with the continuation that was made available to Jacob.

Because of the binding, Isaac had the merit to bring a child that was spiritually completed and able to unify the Right and Left columns.

The Sefirah of Gevurah is also called 'fear', פחד.

The prayer of Shema Israel created a unification of light and vessel. When we say this prayer before going to sleep with meditation that we are accepting on ourselves the four tyges of death (stoning, burning, slaying, strangulation), we remove many types of judgments that got attached to us because of different sins and impurities.

51. כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר (מלאכי ב). כשהסתלק זיו ממנו על חטאיהם, ולא היה לה לעמד לפניו, וגרשה המלכה מן המלך משום שלא יכלה להשאיר את בניה בין העמים להרג אותם, והוא היה בארץ הקדושה, בזה שיהיו עמים נכרים מן עמו. רוצה לומר, הכנים שכנה ביניהם בגלות ובזמן שלא היתה בארץ, והיא בארץ העמים בזיו של ישראל נשמרו העמים שסביבותיהם.

51. (מלאכי ב) כי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נכר, כד אסתלק זיוה מניה על זוביהון, לא הוה ליה למיקם קמיה, ואתרבת מטרוניתא מן מלכא, בדיל דלא יכלא לשבקה לה לבראה בין עמין למקטלהון, והוה בארעא קדישא הוא, בהא דיהון עמין נוכראין מן עמיה. צבי לבימר, עאל שכינתא ביניהון בגלותא, ועדנא דלא הוה בארעא, והיא בארע עממין, בזיוא דישראל, אסתמרו עממיה די בסוזרניהון.

52. למדנו, אמר רבי יוסי, שני גדולים היו תחת פסא הכבוד הקדוש, והרי שמו אחד מהם הוא משה, שהיה שורה באוצר של ההיכל. והרי אנו בגלות, לא נשאר בינינו אלא זה שהוא מטבע שלו, והוא חתום משמו של הקדוש ברוך הוא.

52. תאנא, אמר רבי יוסי, תרין רבבין הוו תזוזות כרסי יקרא קדישא, והא בשמיה זור מאני בערסא, דהוה שרי אגויה דהיכלא. והא אן בגלותא, לא אשתאר בינא אלא דא דביני דזיניה, והוא זותור מן שביה דקודשא בריך הוא.

Genesis 48:2

”ויגד ליעקב-ויאמר, הנה בנך יוסף בא אלי; ויתחזק, וישב, על-המטה”

“When it was told to Jacob, “Behold, your son Joseph has come to you,” Israel collected his strength and sat up in the bed.”

The bed is the aspect of Malchut, the head of the bed is the aspect of Yessod.

When Joseph came to visit his father, Jacob got stronger. Previously he bowed to the head of the bed (Genesis 47:31) and now sat on it. The bowing was to connect to Yessod and the sitting was to connect Zeir Anpin to Malchut and create a flow of light.

This Zohar also teaches us the aspect of visiting the sick.

Rabbi Akiva said that one who doesn't visit the sick, it is as if he spilled his blood. If he does visit the sick then he brings life with him. The reason is that each visit helps the sick because the visit removes 1/60 of his sufferings.

Visiting the sick is considered as Tzedakah and acts of kindness that is rewarded in this world and the world to come.

The Shechina is next to the head of the sick and the sages say that it is a better connection than a Minyan (a group of ten men) because with ten men the Shechina spreads and with the sick the Shechina stays next to the head of the sick. Praying for the sick by his bed is more effective.

When coming to visit the sick one should stand or sit lower by the side of the bed because of the Shechina by the head. It is not good to sit on the bed unless the sick asks for it. Also not by the legs unless the sick is a Tzadik because the legs are where the negativity and aspect of death exist.

Find something to do to help the sick and make him comfortable in some way. Before visit learn to know the best time to visit so it won't interrupt rest, meal or treatment time.

If you are far from the sick call and or send card letter or something that would make them happy.

If you see a request for prayer for healing on social media, even if you don't know the person directly, make a short prayer and meditation for them. With every such

meditation, you remove sickness from the world. If you hear of a Tzadik who is sick, keep praying for them until you hear the good news that they are no longer in life risk. The word sick is 'חולה' with the numerical value of 49. A visitor adds one and makes it 50 to connect to Binah and the source of life force to the world. The more you do for the sick the greater the reward and protection you have.

53. זהו שכתוב (שמות כג) הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרה וגו'. לא לדבר בך, אלא בעולם הבא, כמו שפרשנו במקומו והיא השמירה בדרך, אני השריתי שכניה ביניכם לשמר אתכם בגלות, והיא שמרה אתכם עד שתביא אתכם לארצכם כמו שהייתם מקדם לזה. אשר הכנתי – מושבות מקדם לזה.

53. ה'הוא דכתיב, (שמותכג) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרה וגו', לא למלכא הכי, אלא בעלמא דאתי, כד פרישנא בסטריין והוא עורין בארזא, אנא שרינא שכינתא בעיכון למאריהון בגלותא והיא נטרת יתכון, עד (דף ריד ע"א) דתייתי יתכון לארעכון, כמה דהויתון מקדמות דנא. אשר הכינותי, מותבן מקדמת דנא.

Exodus 23:20

”הנה אנכי שלח מלאך, לפניך, לשמרה, בדרך; ולהביאך, אל-המקום אשר הכנתי.”

“Behold, I am going to send an angel before you to guard you along the way and to bring you into the place which I have prepared.”

‘to bring you into the place which I have prepared’ is the world to come that is the level of Binah. The angel that ‘guard us along the way’ is the aspect of the Shechina that protects us until the time we finish the ‘way’ that is the individual and global Tikun process.

54. זו שכניה מן מטטרו"ן, וגדשה המלכה מהמלך עד שתשוב למקומה, וסוד – כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת בני עמון, כמו שפרשנו במקומו.

54. דא שכינתא מן מטטרו"ן. ואתרכת מטרוניתא מן מלכא, עד דתייתוב לאתרהא, ורזא (דברים ג) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון, כד פרישנא באתריה.

The Shechina acts in the world through the angel Metatron because she is not in her original place. When we are on the ‘way’, which is the process we go through while in exile, we have the support of the Shechina until she returns to her place, united with Zeir Anpin.

Deuteronomy 3:11

כי רק-עוג מלך הבשן, נשאר מיתר הרפאים-הנה ערשו ערש ברזל, הלה הוא ברבת בני עמון: תשע אמות ארקה, וארבע אמות רחבה-באמת-איש

“(For only Og king of Bashan was left of the remnant of the Rephaim. Behold, his bedstead was an iron bedstead; it is in Rabbah of the sons of Ammon. Its length was nine cubits and its width four cubits by ordinary cubit.)”

Og king of Bashan survived the Flood by hanging to the Ark. Noah gave him food because Og swore to be a loyal slave to him and his family forever. He represents the Klipah that opposes Metatron.

55. והדרך, שנמשלה לגלות, שמר אותם בגלות על צרה שתבא עליכם, עד שיבא

55. וארזא, דאתמתל לגלותא, נטר יתהון בגלותא, על עקתא דתייתי עליכון, עד דייתי ויעול יתכון לארעא, דקיים לאבהתכון דאתנטרת.

ויכניס אתכם לארץ שנשבע לאבותיכם
שנשמרה.

The way/exile to the Promised Land is full of hardship but when we connect to the Shechina for protection, we are able to complete the way and arrive safely to the Land God promised our fathers.

56. רברבא תנינא הוא, דהוא תזוזות כרסי קדישא, דשרי בגזיה דהיכלא הוא נוריאל. דהא רברבא דישראל דאתמני עליהון, בכל עידן דהות מטרוניתא עם מלכא, הוה נפיק ועאל קדמיהון, מטטרוין. והוא, קביל פולחנהון לקודשא בריך הוא, בנורא. כד אתבטיל נורא ואתגליא, אסתלק זיוה, ואסתלקא מטרוניתא מן מלכא.

The Zohar mention two angels under the Holy Throne. The first one is Metatron and the second is Nuriel. Metatron escorts the Shechina with the King, YHVH. The angel Nuriel, נוריאל, was receiving the spiritual connections of the Israelites and bring it to the Holy One Blessed be He in a form of fire. The angel's name begins with 'נור' that means fire.

When the Israelites went to exile, the Shechina move away from the King to be with the people and its light was gone and now depend on the work of the people in exile.

57. רבי שמעון פתח ואמר (רות ג) ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל. אמר רבי יוסי, השליט רחמים על הדין. (בראשית א) וירא אלהים את האור כי טוב. אור וטוב שוים, שהוא מבועי הנחלים שיוצא מהם הים והנחל שבעולם.

Ruth 3:13

“ליני הלילה, והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל, ואם לא יחפץ לגאלך וגאלתיך אנכי, חיי-יהוה; שכבי, עד-הבקר”
“Remain this night, and when morning comes, if he will redeem you, good; let him redeem you. But if he does not wish to redeem you, then I will redeem you, as the LORD lives. Lie down until morning.”

This verse tells about the aspect of mercy, morning, as it says

Genesis 1:4

“וירא אלהים את-האור, כי-טוב; ויבדל אלהים, בין האור ובין החשך”
“God saw that the light was good; and God separated the light from the darkness.”
Light and ‘good’ are equal and when it says in the verse from Ruth above, ‘if he will redeem you, good’ it means that good and mercy will come to Ruth that is the aspect of Malchut and judgment.

Lesson:

Our studies and prayers are aspects of fire that rises above, create a light, support the Shechina and draw mercy to our world of judgment.

58. תניא אמר רבי שמעון, ומנא זודא סליקא ויודתי להאיר במבועי הנחלים, ועלה אחרי

רבי אבא. אמר לי, במה עסקתם? אמרתי לו, בפסוק הזה (קהלת א) שכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מניין נבראו כל הגדולים ששמן העולם, ומניין נובעים כל הנחלים, הנחלים שהם בפסוק הזה נמוכים בגלות הזאת, שהרי חשך ואפלה, חבת האם עשה להם, ואם לא, הנחל עושה לבתו. גדלה שניה הוא, הוא תחת הקדוש ששוכב על גני ההיכל, שהרי השר של ישראל שהיה ממנה עליהם, בכל זמן שהיתה הגבירה עם המלך, היה יוצא ובא לפניו מסטרו"ן, והוא מקריב עבורהם להקדוש ברוך הוא באש. באשר התבטלה האש וגלו, הסתלק זיוה, והסתלקה הגבירה מן המלך. זה לא היה שלם עד שיבא צד אחר שלא היה נמנה בגלות.

אבא. אמר לי, במאי עסקיתו. אמרית ליה, ביהאי קרא (קהלת א) דכל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. מניין אתבראו כל רברביי דמין עכמא, ומן זיויה אתגביעו כל נזולייא, נזולייא הווי אינן ליהאי קרא, דמאיכי ביהאי גלותא, דהא נזשוכא כמופלא, וזבתא דאמא עביר להו, ואי לאו, נזולא עביר ברתיה. רברבא תנינתא הוא, הוא תזוזת קדישא, דגני אגנים דהיכלא. דהא רברבא דישראל דאתמני עליהון, בכל עידן דהות מטרוניתא עם מלכא, הוה נפיק ועאל קדמיהון מטטרו"ן. והוא קביל פולונגהון לקודשא בריך הוא כנזרא. כד אתבטיל נזרא ואתגליאו, אסתלק זיוה, ואסתלקא מטרוניתא מן מלכא. הא לא הוה שלם עד דייתי גיסא אנזרא, דלא הוה בגלותא מניתא.

Ecclesiastes 1:7

“כל-הנחלים הולכים אל-הים, והים איננו מלא; אל-מקום, שהנחלים הולכים-שם הם שבים, ללכת”

“All the rivers flow into the sea, Yet the sea is not full. To the place where the rivers flow, There they flow again.”

Rabbi Shimon tells that one time he went up to the springs of the rivers and rabbi Aba followed him. This is a code that describes their studies as spiritual connections to Binah, drawing water, which is Light from the springs, which is light of Binah to the sea, which the world of Malchut.

Because Malchut is a state of darkness and exile, the light from Binah appears as streams of Light, rivers, and can not fill up the entire level/sea. This is the aspect of ‘Yet the sea is not full’.

The Light would fill the entire space/level of Malchut. When in darkness, the light appears as streams that come down but can not fill the space. When the sea would be full, which would happen after the Final Redemption, we will be ‘swimming’ in a sea full of living waters, which is the Light of Binah.

59. וישמון דאתקריאת יד, היא מבוועא לכלא, 59. והשמות שנקראים יד, היא מבווע לכל, ותשכוז יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרת יד הוי"ה, ותמצא יד הוי"ה, (ישעיה נט) הן לא קצרה יד יהוה, שלא נזכר יד אלא בשם אחד.

Isaiah 59:1

“הן לא-קצרה יד-יהוה, מהושיע; ולא-כבדה אזנו, משמוע”

“Behold, YHVH’S hand is not so short That it cannot save; Nor is His ear so dull That it cannot hear.”

The YHVH name is the aspect of mercy. The Zohar reveals that the names that are called ‘יד’ ‘hand’ of YHVH are the source of Light to all. The ‘Great hand’ (Exodus 14:31), the ‘Strong hand’ (Deuteronomy 34:12), the ‘High hand’ (Exodus 14:8) are all aspects of light of mercy.

60. בא רבי אלעזר ושאל לרבי שמעון אביו, ובכה ואמר לו, גלה לי זה הסוד אבי מורי. אמר לו, בזה הפסוק יתגלה לך, (שמות יז) כי יד על כס יה מלחמה לה'. כס משום הוי"ה, שולטים רחמים על דין. רוצה לומר, יהי רצון שיהיה לעולם במקום הגבורה יד ה' הגדולה מלחמה שהיתה במצרים, ואם לא, היו בדינים.

60. אתא רבי אלעזר, ושאל לרבי שמעון אביו, ובכה ואמר ליה, גלי לי האי רזא אבא מארי. אמר ליה ביהאי קרא אתגלי לך, (שמות יז) כי יד על כס יה מלחמה ליה, כס בגין הוי"ה, שליט רומי על דינא. צבי למימר, יהא רעוא דיהא לעלמא באתר גבורת, יד יי רבתא קרבא דהות במצרים, ואי לאו הווי בדיני.

Rabbi Elazar came to ask his father, cried and said; please my father and teacher, reveal to me the secret of the name 'hand'. Rabbi Shimon says in this Torah verse it will be revealed to you and he quoted (Exodus 17:16)

“ויאמר, כי-יד על-כס יה, מלחמה ליהוה, בעמלק-מדבר, דר”

“saying, “A hand upon the throne of YH! YHVH will have war with Amalek from generation to generation.””

The 'hand' on the throne of YHVH is mercy that controls judgment. The verse tells us that the desire is to have the war on Amalek with mercy, like the 'great hand' that was in Egypt and not a war with judgment without mercy.

61. ובשיבא המשיח, יבא בהתחדשות ביד גדולה ויערף קרב בעמלק. בחזק יד הוציאך ה' ממצרים. ובשיבא שם של יד בחזק יד לבדו, הוא בזמן שיערף קרב בעמלק, יבא המשיח. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. כ"ס בשביל יהו"ה.

61. וכד ייתי משיחא, ייתי בזודתו בידא רבתא, ויגזר קרבא בעמלק. (שמות יג) בזוזוק יד הוציאך ה' ממצרים, וכד ייתי שומא דיד בתוקפא ידא לזודתה, הוא בעידנא, דיגזיר קרבא בעמלק, ליתי משיחא. רבי אלעזר מסייע, (זכריה יד) ויצא יי ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. כ"ס בגין ידו"ד.

When Mashiah comes it would be with the renewal of the 'Great hand' to make war with Amalek. The aspect of mercy would rise over the judgment as it was when we left Egypt.

Exodus 13:3

ויאמר משה אל-העם, זכור את-היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים, כי בחזק יד, הוציא יהוה אתכם ממצרים; ולא יאכל, חמץ”

“Moses said to the people, “Remember this day in which you went out from Egypt, from the house of slavery; for by strength of hand YHVH brought you out from this place. And nothing leavened shall be eaten.”

It is written 'by strength of hand' and not by 'hand of YHVH' or the 'Strong hand', which is with judgment. The war with Amalek will be with judgment and then Mashiah would come.

The Zohar explains that there will be two wars. The first war with the rise of mercy over the judgment and the second war only with judgment. Then the Redemption would come.

To support Rabbi Shimon's explanation about two wars, Rabbi Elazar quotes Zechariah 14:3

“ויצא יהוה, ונלחם בגוים ההם, כיום הלחמו, ביום קרב”

“Then YHVH will go forth and fight against those nations, as when He fights on a day of battle.”

The word 'fight' appears twice in the verse. The first part/fight with the name YHVH to represent an aspect of mercy and the second part without the name to mean judgment without mercy.

62. בא ראה, כמה היא יד הגדולה שלא מגיעה ליד הוא העליונה, לאבות הגדולה לא אגנים. ובזו ה' יצאו ממצרים משום שמנינם שנה, מונה י' ל', ד' לד', שנים זה לזה, שם של ה' הגדולה ש' יצא מהם שנים באותיותיהם, שמנינם כמנינם, שקבלה שתי ידים, שתים.

62. תא וזוי, כמה היא ידא רבתא דלא מטא להאי ידא עלאה, לאבהן רברבא לא אגנים. ובדא ידא נפקו ממצרים, בגין דמשוויין שוין, מני ד' לד', שוין דא דרע, שומא דידא רבתא, דיפוק מן אינן שוין באותיותהון דמניניהון, דקבלא תרין יד, תרין.

The 'Great hand', 'יד הגדולה' is from the Right and the 'Strong hand', 'יד החזקה' is from the Left. The two hands have the same letters 'יד' and they joined together to take us out of Egypt. As it says 'by strength YHVH brought us out of Egypt'.

The two words/hands together have the numerical value of 'כח', which means 'force'/'strength'.

63. כיצד לא נמנעו זה מזה, ולא שוים? נתבאר שני אלה שבאותיותיהם יד הם שוים בענין, שנים לא בעיניהם מתבאר. מאלו נבראו שמים וארץ ושעמם. ואלו ספירה ראשונה, שהיא כתר עליון. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צפות רעים וטובים. הן מסיעות לשם אחד אות ו' שעשה כמה אותות בארץ מצרים.....חסר הרבה קטעים (ראה ציור למעלה)

63. כיצד לא אתמנעו דא מן דא, ולא שוין. אתפרש תרין אלן בריך הוא דבאותיותהון יד סייעאן בעניינא, תרין לא בעיניהון מתפרש. מאלן אתבריו שומא וארעא ודעמיה. (דף ריד ע"ב)

The two hands could join together because they come from the same supreme root and the same name 'יד'. Even though they have a different description, 'Great hand' and 'Strong hand', their equal source allows them to connect together.

Each hand represents the ten Sefirot and together they created heaven and earth and all that included with them.

64. ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלזו בארץ כנען. רבי אבא אמר, לזו זו ירושלים העליונה, ששורה שכינה בתוכה. אמר יעקב העליון למטה, תן לי ברכה שהוא רוצה, להרבות אתכם אני, ולתת את הארץ לבניכם. לזו זו ירושלים העליונה, הקדוש ברוך הוא, נתן השר שהיו ברכה זו על ידו בארץ הקדש, אבל מחוץ לארץ אחרת לא תהיה ברכה.

64. ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלזו בארץ כנען. רבי אבא אמר, לזו דא ירושלם עלאה, דאשראה שכינתא בינהא. אמר יעקב עלאה לתתא, הב לי ברכתא דהוא בעי, לאנפיש יתכון אנא, ולביתן ית ארעא לבניכון. לזו זו ירושלם עלאה, קודשא בריך הוא, הב רברבא דהוין ברכה דא על ידיה, בארעא רביא, אבל ברא, לארעא אזורא, לא יהא ברכתא.

Genesis 48:3

”ויאמר יעקב אל-יוסף, אל שדי נראה-אלי בלזו בארץ כנען; ויברך, אתי.”

“Then Jacob said to Joseph, “God Almighty appeared to me at Luz in the land of Canaan and blessed me,”

Rabbi Aba explains that 'Luz' is the name of the supernal Jerusalem, which is Binah that brings the Shechina to the lower world.

Jacob that represents the Central column, Zeir Anpin, revealed to Joseph that he received blessings from Binah, which is the source of blessings. These blessings can manifest only in the Holy Land while other lands won't have a share of these blessings.

65. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי כז) מְבָרֵךְ בְּקוֹל גָּדוֹל בִּבְקֶרֶת הַשָּׂבִים קָלִלָה תִּחְשָׁב לֹא. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיִשְׂרָאֵל אֲחִים וְרַעִים. אִיזוֹ בְּרָכָה נָתַן לָהֶם? שִׁיחִיו עִם זֶה טָהוֹר תַּחַת יָדוֹ, וְלִהְיוֹת עֲלֵיהֶם שׁוֹמֵר.

65. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי כז) מְבָרֵךְ רַעְהוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בִּבְקֶרֶת הַשָּׂבִים תִּחְשָׁב לֹא, קוֹדֵשׁ בְּרִיךְ הוּא קָרָא לְיִשְׂרָאֵל אֲחִים וְרַעִים. מֵאִי בְּרַכְתָּא יִהְיֶה לָוֶן, דִּיהוֹן הָאִי עֲמָא דְכִנְיָ תַּוּזוֹת יִדְיָהּ, וְלִמְהַוִּי עֲלֵיהוֹן גָּטִיר.

Rabbi Elazar quotes Proverbs 27:14

”מְבָרֵךְ רַעְהוּ בְּקוֹל גָּדוֹל בִּבְקֶרֶת הַשָּׂבִים קָלִלָה תִּחְשָׁב לֹא”

“Whoever blesses his neighbor with a loud voice, rising early in the morning, will be counted as cursing.”

The aspect of curse is when one doesn't recognize the blessings that come to him.

God loves us and whatever happens to us and may seem like punishment, but is a blessing in disguise. Most people can't see or understand the cause, reason for events in their lives. Their curse is that they see the blessings as punishments.

It's hard for us to see the blessings in everything happening in or lives but if we have loving parents then everything they do to and for us must be in the frame of love and care for our wellbeing and future. As a parent, you may punish your child and at the same time feel pain in doing so. Nevertheless, the child's future is what you care for and you would do anything to support a safe, healthy and successful future for him. Not every parent knows how to support or guides their child by God sees everything and doesn't make a mistake. His love is unconditional and everything he brings in our lives is for the best outcome, even if it's hard to understand and go through.

Having this understanding and internalizing it can give us freedom and peace, like holding to a lifesaver over troubled water.

66. אֲשֶׁרִי חִלְקוֹן שֶׁל הָעַם הַטָּהוֹר הַזֶּה שְׁהוּא עֲלֵיהֶם, שְׁנִקְרָאִים בְּעֲלִיּוֹנִים בָּנִים חֲבִיבִים יוֹתֵר מִהֶעֱלִיּוֹנִים. פָּתוּב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לָהּ, מִהוּ הַכֹּל בְּשִׁבִּיל זֶה. מִה הוּא? בְּשִׁבִּיל שֶׁהַשְׁתַּלֵּם הַשֵּׁם בְּחוֹתָם שְׁלָהֶם, שֶׁהֵם מְהוּלִים.

66. וְכַפָּא זְוֹלְקָהוֹן דִּהָאִי עֲמָא דְכִנְיָ, דִּהוּא עֲלֵיהוֹן, דְּאֶקְרִי בָנִים וְזָבִיבִים יוֹתֵר מִעֲלָאָה, כְּתִיב, (דברים ד) בָּנִים אַתֶּם לָהּ, כֹּלָא בְּדִיל דָּא. מֵאִי הוּא, בְּדִיל דְּאֶשְׁתַּלֵּם שְׁמָא בְּזוּזוֹתָמָא דְכִלְהוֹן, דְּאִינּוֹן גָּוִירִין.

Deuteronomy 14:1

”בָּנִים אַתֶּם, לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם”

“You are the sons of YHVH your God.”

The children of Israel are called “the sons of YHVH”. They are considered as angels because they have the Torah that can elevate them to the levels of angels.

67. בָּא רָאָה, בְּפָנֵי הָאָדָם שְׁמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְחִסֵּר יוֹ”ד מִמֶּנּוּ וְלֹא נִתְקַן. בָּא אַבְרָהָם וְחִבֵּב אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ, בֶּן יִתְקַן הַשֵּׁם, וְנִמּוֹל, וְנִתְקַן הַשֵּׁם בִּי”ד שֶׁל הַמִּילָה. בְּפָנֵי הָאָדָם שִׁי”ן שֶׁל שְׂדִי” וד', חִסֵּר יוֹ”ד, נִתְקַן בִּי”ד שֶׁל הַמִּילָה, וְאִזּוֹ נִקְרָא בָנִים לָהּ, בָּנִים קְדוּשִׁים.

67. תָּא זְוִי, בְּאַנְפּוֹי דְּאִינְשָׁא שְׁמָא דְּקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא, וְזוּסְרָא יוֹ”ד מִנִּיהּ, וְלֹא אֶשְׁתַּלֵּם. אֶתָּא אַבְרָהָם וְזוּבֵב לְקוֹדֵשׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר לִיה בֶּן אֶשְׁתַּלֵּם שְׁמָא, וְאֶתְגָּזֵר, וְאֶשְׁתַּלֵּם שְׁמָא בִּי”ד דְּמִילָה. בְּאַנְפּוֹי דְּאִינְשָׁא שִׁי”ן דְּשִׂדִּי, וד', זוּסֵר יוֹ”ד, אֶשְׁתַּלֵּם בִּי”ד דְּמִילָה, וְכִדִּין אֶקְרוּן בָּנִים לָהּ, בָּנִין קְדִישִׁין.

The name of the Holy One Blessed Be He is on the face of a person less than the letter ' Yod. When Abraham came and pleased God with his faith and action, he was rewarded with the name שדי.

The letter ש on the face is formed with the two eyes and the nose in the middle.

Because of Abraham's purity, we have the merit to be called 'Sons of YHVH'.

68. וכד מסאבין ליה להאי את קיימא קדישא, ועאיל ליה לרשו אזורא, סליק מניה האי קדושא דזוזתמא, והוא כמה דזורב עלמא, וסאיב זוזתמא, דאשתלים ביה שמה דקודשא בריה הוא, והא הוא זורב עלמא.

68. וכשמתמאים את אות הברית הקדושה ומכניסו לרשות אחרת, עולה ממנו קדשת החותם, והוא כמו שהחריב עולם, וטמא את החותם שנתקן בו שמו של הקדוש ברוך הוא, והרי הוא החריב את העולם.

The use of sex organs for improper acts contaminates the vessel. It removes the holiness from the vessel. It is like destroying the world because it disconnects the name of God and stops the flow of light.

The sex organs are the aspect of Yessod, the sefira that channels the light to the world and sustains it. To support and protect a continuous flow of the light of sustenance into our lives, we need to keep the purity of the vessel and the channel of Yessod.

69. רבי אבא הוה איל מקפוטקיא, והוה עמיה רבי יוסי. עד דהוו אולי, וזמו זוד בר נש דהוה אתי, ורשימא זוד באנפוי, אבל ווי לון לזויביא, דימותון בלא תשובה, דלא יעדי מניה רשימא, לא בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי:

69. רבי אבא היה הולך מקפוטקיא, והיה עמו רבי יוסי. עד שהיו הולכים, ראו איש אחד שהיה בא ורשם אחד בפניו. אבל אי להם לרשעים שימותו בלי תשובה, שלא יזוז ממנו הרשם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

While Rabbi Aba and Rabbi Yosei were walking from Kapotkiah, they saw a man with a special impression on his face. They say; wow to the wicked that die without repentance, teshuva because this impression would not be removed from the face in this world or the next one.

70. ויאמר אלי הנני מפרך והרביתיך. רבי אבא פתח ואמר, האי קרא (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יזוורו. וכי איניש דאמר טב לבר נש כוותיה. אי לא ישלים מה דאמר, אפודי מתביישין, על אונת כמה וכמה מן עלאי לבר נש, דאי לא מויתי כל טב דאמר על בגוהי, אנפודי מתביישין.

70. ויאמר אלי הנני מפרך והרביתיך. רבי אבא פתח ואמר, האי קרא (ישעיה כט) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יזוורו. וכי איניש דאמר טב לבר נש כוותיה. אי לא ישלים מה דאמר, אפודי מתביישין, על אונת כמה וכמה מן עלאי לבר נש, דאי לא מויתי כל טב דאמר על בגוהי, אנפודי מתביישין.

Isaiah 29:22

”לכן כה אמר יהוה אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו”

“Therefore, thus says YHVH, who redeemed Abraham, concerning the house of Jacob: “Jacob shall no more be ashamed, no more shall his face grow pale.”

A person who promises another something good and doesn't make good on his promise, an impression of shame is marked on his face. Promises that come from God to bring benefits to his children would cause great shame in the upper levels if the promises are not fulfilled.

71. אָמַר הַקּוֹדֶשׁ בָּרִיךְ הוּא, אֲנִי יִשְׂרָאֵל
הַעֲלִיזוּן שְׂאֵנִי מִרְבֵּךְ וּמִגְדֻלָּךְ, הַבְּרָכָה הַזֹּאת שְׁנֵתָן
לִי, וְאַתָּן אֶרֶץ זוֹ לְבָנֶיכֶם לֹא הִיְתָה בְּאֶרֶץ, לֹא
הָיָה עָמָם בְּשִׁיבָא קֵץ הַמָּשִׁיחַ וּתְקֹן. אָמַר
הַקּוֹדֶשׁ בָּרִיךְ הוּא, לֹא עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב –
כְּעַתָּה (לֹא) פָּנֵי יַעֲקֹב שְׁלֹמֶעֱלָה לֹא מִתְבַּיֵּשׁ
מִשְׁאֲמַר לָהֶם אֲתָן, הָרִי עַד עֲכָשׁוּ לֹא הָיוּ בִּידוֹ,
וְהָיוּ פָּנִים מִבִּישׁוֹת. כְּעַתָּה שְׁלֹו מִסְתַּיֵּעַ מִלִּפְנֵי
רַבּוֹן הַשָּׁמַיִם וְהָאֶרֶץ.

71. אָמַר הַקּוֹדֶשׁ בָּרִיךְ הוּא, אֲנִי יִשְׂרָאֵל עֲלָאָה,
דְּאֲנִי מִפְּשִׁינָךְ וְאַסְגִּינָךְ. הָאִי בִּרְכָתָא דִּיהִיב לִי, וְאַתָּן
יֵת אֶרֶעָא הָדָא לְבָרִיכוֹן, לֹא הָוָה בְּאֶרֶעָא, לֹא הָוָה
עַמָּהוֹן. כִּד יִיתִי קִינָא דְּמִשְׁיָזָא וְיִשְׁתַּלֵּימִ, אָמַר
הַקּוֹדֶשׁ בָּרִיךְ הוּא, לֹא עָתָה יָבוֹשׁ יַעֲקֹב,
כְּעַתָּה (לֹא) אֲנָפּוֹי דִּיעֲקֹב דְּלֵעִילָא, לֹא מִתְבַּיֵּשׁ
מִדְּאֲמַר לְהוֹן אֲתָן, אֲרִי עַד כְּעַתָּה לֹא הָוּ בִּידֵיהּ, וְהָוּ
אֲנָפּוֹהִי מִתְבַּיֵּשׁ, כְּעַתָּה דִּילִיָּה מִסְתַּיֵּעַ בֵּין קָדָם מֵאֲרִי
שְׂמִיָּא וְאֶרֶעָא.

Genesis 48:4

“וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנְנִי מִפְּרֹךְ וְהִרְבִּיתִּךָ וְנָתַתִּיךָ לְקָהֵל עַמִּים וְנָתַתִּי אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְזֶרְעֶךָ אַחֲרַיִךְ אֶחָדָה עוֹלָם”
“and said to me, ‘Behold, I will make you fruitful and multiply you, and I will make of you a company of peoples and will give this land to your offspring after you for an everlasting possession.’”

The Holy One Blessed be He promised and blessed Jacob and his offsprings to have the Land of Israel to be their everlasting possession. Now his children are in exile and the Holy Temple is not with them to draw the Light to the world. There is an aspect of shame present until the promises are kept.

When the end of the correction process comes to be with the kingdom of Mashiach, God’s promises will be fulfilled and there will be no more shame above or below. Before the final Tikun of the world, the promises couldn’t be fulfilled. After the coming of Mashiach, the earth and heavens would connect inequality and the flow of blessings would fulfill all promises and “Jacob shall no more be ashamed” (Isaiah 29:22).

God’s promises are available for fulfillment the moment they were made. The only condition is that we need to have the proper vessel to receive the light of the fulfillment of that promise so it will manifest in this world. That is why God made a ‘backup’ plan to rescue us if we couldn’t complete the Tikun. He will send Mashiach to do final ‘cleanup’, remove all negativities left in the world and restore the flow of blessings promised to us from the beginning.

The promises to Jacob weren’t fulfilled because he couldn’t make the proper ‘vessel’ for the promises. Because the promises were made to Jacob, the shame is on his face exists in the upper levels. Now we can understand the verse saying; “Jacob shall no more be ashamed”

Lesson;

The lessons from this Zohar are very deep and important. The entire Zohar about the Torah portion of Vayechi is about life and death, above and below.

People who experience death and attended the heavenly court felt a great and painful feeling of shame for all the inequities they did. The Torah and the precepts give us the light to correct and fulfill any lack that we may have in our soul. If we don’t make the corrections, our soul would stand ‘naked’ in the heavenly court after death and would feel great painful shame.

To avoid ‘shameful’ situations, we make efforts not to lose opportunities to study, do good, purify our vessels and correct our souls.

72. כְּמִהָ דְאִמְרִינָן, אֲנִינָא דְעַמְלֵק, כִּד יִשְׁתַּלֵּם. קִינָא, לֹא יִהְיֶה אֲלֵא בְתִקְוָה יִדָּא, כְּמִהָ דְהוּיָת בְּיוֹם קָרֵב, וְיִצָּא ה' וְנִלְחֹם בְּגוֹיִם הָהֵם, וְיִצָּא ה' וְנִלְחֹם בְּגוֹיִם הָהֵם, שְׁלֹו וְלֹא אַחֵר.

When we arrive at the end of the world Tikkun, the war on Amalek would be made by God himself, none other than him.

Zechariah 14:3

”וְיִצָּא יְהוָה וְנִלְחֹם בְּגוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם הַלְחָמוֹ בְּיוֹם קָרֵב”

“Then YHVH will go out and fight against those nations as when he fights on a day of battle.”

73. וְעַתָּה שְׁנֵי בְנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, דְּאִתְרִיחוֹן בְּגָלוּתָא, בְּנֵי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִתְיִלְדוּ בְּיָדֵי עַמְמִינָא. תִּנָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל כִּד יִהְיוֹן בְּאַרְעָא קְדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל, דֵּר בְּאַרְעָא, כִּד יִיְיָ מְשִׁיחָא, יִהְיוֹן עִם אֲזוּחָהוֹן דִּילְכוּן בְּתִרְיָהוֹן. דְּלֹא אִתְקַרֵּי גָלוּת, אֲלֵא לְמַאן דְּאִיהוּ דֵּר בְּאַרְעָא זֹכְרָאָה, אִינְוֹן אִתְקַרֵּינָן גָּלִינָן. (וִיקְרָא כו)

Genesis 48:5

”וְעַתָּה שְׁנֵי בְנֵי הַנּוֹלָדִים לָךְ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בָּאִי אֵלַי מִצְרַיִם לִי הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרָאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי”

“And now your two sons, who were born to you in the land of Egypt before I came to you in Egypt, are mine; Ephraim and Manasseh shall be mine, as Reuben and Simeon are.”

Egypt is the aspect of all exiles. The children of Israel that were born and reside outside the land of Israel are considered to be in exile. Those who reside in the land of Israel are not in exile even during the time before the coming of Mashiach.

74. וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, וְאִוֹ יִתְרָה, תִּיתִי וְאִוֹ דְּאִסְתַּלְקַת כִּד אִתְזַרֵּיב בֵּיתָא, וְתִהְיֶה סִינְעָא לְיַעֲקֹב, כִּד יִהְיֶה דָא, וְיִהְיֶה לְבָרָא קְדִישָׁא אֲרַעָא אֲזוּחָתָא עֲלֵם, וְיִהְיוֹן בְּנוֹתֵי בְּאַרְעָהוֹן, דְּדָארוּ מִקְדָּמַת דְּנָא בְּאַרְעָהוֹן, וְכָאָה זִוּלְקָהוֹן.

Leviticus 26:42

”וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזָכֹר וְהָאֶרֶץ אֲזָכֹר”

“then I will remember My covenant with Jacob, and I will remember also My covenant with Isaac, and My covenant with Abraham as well, and I will remember the land.”

The word Jacob יַעֲקֹב in the verse is spelled irregular with extra ו Vav, יַעֲקֹב. This ו Vav represents the channel of Light of the Holy Temple that was removed at the time of the destruction. At the time of the Redemption this ו Vav, the channel would be restored and the promises given to Abraham, Isaac, and Jacob would be fulfilled and all the children of Israel could come back to their land that would become holy.

Lesson;

‘Remember’ זָכַר is the aspect of male זָכָר connection, channeling light from upper to lower. God remembering the Patriarchs means restoring the connection to Chesed,

Gevurah, and Tiferet to allow the light from the upper three sefirot to flow down Light through the channel of Zeir Anpin that is represented by the letter ם Vav from the YHWH name.

Another name for pe-n-is is 'זכר'. This body part is 'erected' when it has a desire to draw light from the upper level (brain) and channel it to a vessel (it flows down through the spine). The pure spiritual aspect of 'זכר' is raising the desire to draw light from the Chokmah and Binah through studies, prayers, and meditations to nourish Malchut with the needed light.

The negative aspect is lust and improper unification of male and female, light and vessel.

People who study Torah and Zohar have a better memory than other people because they 'stimulate' the flow of light from above to below.

75. כַּעַן בְּרִיא, דְּהוּה עֲרַעַן לְהוֹן, תְּהוֹן אֶלְיִן רַבְרַבִּין דְּאֶתְגָּלִיאוּ מִן לְבַר לְאֶרְעָא וְאֶתְנִשְׂיאוּ, וְאֶתְפִּישִׁי. וְיִימָא יַעֲקֹב עֲלָאָה לְתַתָּא, בְּרִי דִילְךָ דְּאִינוּן לְבַר לְאֶרְעָא דְּאֶתְיִלְדוּ בְּגִלּוּתָא, בְּכָל אֶרְעָא וְאֶרְעָא, עַד דְּאִנָּא אִיעוּל לְמַעְרָאִי, וְאֶעֱבִיד לְהוֹן דִּינָא (דָּף רטו ע"א) עַל זוּזִיָּהוּ, לֹא אִנָּא מִסְקִית בְּרָךְ, דְּאֶתְבְּרִיאוּ בְּגִלּוּתָא, לְבַר לְאֶרְעָא בְּאֶרְעָא רוּזִיקָא. וְאִף עַל גַּב דְּאִינוּן סְנִיאִין, וְאֶתְנִשְׂיאוּ, דִּילִי אִינוּן. כִּד זוּזִיָּהוּ דָּא גִלּוּתָא דְּלְהוֹן, וְאִסִּיתִי לְכִיבִיהוֹן, וְשִׁמְעִית קְלִיהוֹן. רַאובֵּן, (בְּרֵאשִׁית כט) כִּי רָאָה ה' אֶת עֲנִיִּי. שְׁמַעוֹן, כִּי שָׁמַע ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנִכִּי. וְחִשְׁבַּת בְּלִבָּהּ כְּאֵלּוּ יִהְיוּ לִפְנֵי הַס, וּמִשְׁנֻשָּׁב מִמַּעֲרִים מִלְעֲשׂוֹת דִּין, נַעֲלָה אוֹתָם מֵאֶרֶץ גִּלּוּתָם.

75. כַּעַן בְּרִיא, דְּהוּה עֲרַעַן לְהוֹן, תְּהוֹן אֶלְיִן רַבְרַבִּין דְּאֶתְגָּלִיאוּ מִן לְבַר לְאֶרְעָא וְאֶתְנִשְׂיאוּ, וְאֶתְפִּישִׁי. וְיִימָא יַעֲקֹב עֲלָאָה לְתַתָּא, בְּרִי דִילְךָ דְּאִינוּן לְבַר לְאֶרְעָא דְּאֶתְיִלְדוּ בְּגִלּוּתָא, בְּכָל אֶרְעָא וְאֶרְעָא, עַד דְּאִנָּא אִיעוּל לְמַעְרָאִי, וְאֶעֱבִיד לְהוֹן דִּינָא (דָּף רטו ע"א) עַל זוּזִיָּהוּ, לֹא אִנָּא מִסְקִית בְּרָךְ, דְּאֶתְבְּרִיאוּ בְּגִלּוּתָא, לְבַר לְאֶרְעָא בְּאֶרְעָא רוּזִיקָא. וְאִף עַל גַּב דְּאִינוּן סְנִיאִין, וְאֶתְנִשְׂיאוּ, דִּילִי אִינוּן. כִּד זוּזִיָּהוּ דָּא גִלּוּתָא דְּלְהוֹן, וְאִסִּיתִי לְכִיבִיהוֹן, וְשִׁמְעִית קְלִיהוֹן. רַאובֵּן, (בְּרֵאשִׁית כט) כִּי רָאָה ה' אֶת עֲנִיִּי. שְׁמַעוֹן, כִּי שָׁמַע ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנִכִּי. וְחִשְׁבַּת בְּלִבָּהּ כְּאֵלּוּ יִהְיוּ לִפְנֵי הַס, וּמִשְׁנֻשָּׁב מִמַּעֲרִים מִלְעֲשׂוֹת דִּין, נַעֲלָה אוֹתָם מֵאֶרֶץ גִּלּוּתָם.

Genesis 48:5

"ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים עד באי אליך מצרימה לי הם אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי"
 "And now your two sons, who were born to you in the land of Egypt before I came to you in Egypt, are mine; Ephraim and Manasseh shall be mine, as Reuben and Shimeon are."

Menashe and Ephraim were born to Joseph in the exile of Egypt. Now Joseph brought them to his father, Jacob to receive blessings. Jacob knew that all his children will go through a difficult process in exile until they return home to the Promised Land. He 'adopted' Menashe and Ephraim as his own sons, Reuben and Shimon. Jacob disconnected them from the aspect of being born in exile. In addition, He's blessings and action connected Ephraim and Menashe to their uncles to make the twelve tribes.

76. רַבִּי אַבָּא אָמַר, מִהֶכָּא (יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲזוּיָכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְזוּזָה לָהּ. צָבִי לְמִימֹר, כִּד יִהְיָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא בְּמַעְרָאִי, בְּעֲדָנָא הֵהִיא

76. רַבִּי אַבָּא אָמַר, מִהֶכָּא (יִשְׁעִיָּה סו) וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲזוּיָכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְזוּזָה לָהּ. צָבִי לְמִימֹר, כִּד יִהְיָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּדִינָא בְּמַעְרָאִי, בְּעֲדָנָא הֵהִיא

ייתן כל עממיה מנוזה, כד שיעו שמועה דקודשא בריה הוא, הינו (שם ב) ונהרו אליו כל הגוים.

Rabbi Aba explains the bigger picture of Jacob's words and blessings. The hard labor in Egypt represents the entire exile process that the Israelites will go through until the final redemption and reaching the 'Promised Land'. At that time, the whole world would recognize the Holy One Blessed Be He and bring offerings to the Holy Temple in Jerusalem.

Isaiah 66:20

והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנהה ליהוה בסוסים ובכרכב ובצבים ובפרדים ובכפרות על הר קדשי ירושלם
”אמר יהוה כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית יהוה”

“And they shall bring all your brothers from all the nations as an offering to YHVH, on horses and in chariots and in litters and on mules and on dromedaries, to my holy mountain Jerusalem, says YHVH, just as the Israelites bring their grain offering in a clean vessel to the house of YHVH.”

Isaiah 2:2

”והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית יהוה בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים”

“It shall come to pass in the latter days that the mountain of the house of YHVH shall be established as the highest of the mountains, and shall be lifted up above the hills; and all the nations shall flow to it.”

Lesson;

Jacob didn't include Joseph as one of the 12 tribes. Jacob didn't bury Rachel, his wife, in the Cave of the Machpelah, as Abraham and Isaac did for their wives. Rachel was buried on the side of the road, seemingly as if she is lesser than the others.

Jacob, as the chariot for the central column, knew the entire system and the role of each of his children in the future. He knew that Joseph would control the sefirah of Yessod and the gate of light from Zeir Anpin to the world. Jacob made special garments for Joseph's protection when he was young (Genesis 37:3) so he can fulfill his mission and establish a connection to Malchut. Rachel wasn't brought to the Cave of the Machpelah because she is our protector during the exile and needed to be 'outside', accessible to all. She would be the first one to welcome Mashiach on his way to Jerusalem.

We are still in Egypt but we have a 'shepherd' that is the Zohar, preparing us for the 'Exodus' that is the Final Redemption. Then we will see the thunder and lightning and hear the trumpet (Exodus 20:18) as the great light of Immortality appears in Malchut. Then we will be like dreamers (Psalms 126:1), waking up with singing and joy and the rest of the world will follow.

We are blessed to have this gift of study, preparing and expanding our vessel for that glorious moment of revelation and raising up to immortality. The joy and rewards would be according to the size of each vessel and its purity.

77. תנא, אמר רבי שמעון, עתיד קודשא בריה הוא למיעבד לכל זכאה וזכאה, וזופה בירושלם, (ירמיה טז) קול ששון וקול שמונה קול וזתן וקול כלה, כד תיתוב מטרוניתא למלכא, ועבד לה ארוסין, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ג) צאניה וראניה וגו' ביום וזתנתו וביום שמונת לבו. ביום וזתנתו זה מתן תורה, בנין בית המקדש, שיבנה במהרה במינו.

וביום שמונות לבו זה בגין בית המקדש, שיהיה
במהרה בימינו:

Because of our sins, the Holy Temple destroyed and the Holy Land became a waste.
Happiness and the joyous celebrations of weddings turned to silence.

Jeremiah 7:34

”והשבתי מערי יהודה, ומחצות ירושלים, קול ששון וקול שמחה, קול חתן וקול כלה: כי לחרבה, תהיה הארץ”

“And I will silence in the cities of Judah and in the streets of Jerusalem the voice of mirth and the voice of gladness, the voice of the bridegroom and the voice of the bride, for the land shall become a waste.”

Rabbi Shimon says that in the future, the Holy One Blessed be He will make a wedding canopy for every Tzadik in Jerusalem. The voice of the bride and groom will come back when the Shechina returns and engaged with the King.

Songs 3:11

”צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו”

“Go out, O daughters of Zion, and look upon King Solomon, with the crown with which his mother crowned him on the day of his wedding, on the day of the happiness of his heart.”

The ‘day of his wedding’ is the day the Torah was given to us. The ‘day of happiness of his heart’ is the day when the Holy Temple is rebuilt.

The Torah is the aspect of Zeir Anpin, YHVH that entered a wedding with the children of Israel in Malchut. The Israelites use the Torah to make unification between the Shechina in Malchut and the light, Zeir Anpin.

The true ‘happiness’ in the heart would be when the Holy Temple is built to have a place for continuous unification of the Shechina and YHVH, providing nourishment for the entire world.

78. ומוֹלְדֶתָּךְ אֲשֶׁר הוֹלֵדְתָּ אֲחֵיהֶם לָךְ יְהוֹי, דָּא
יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לְאַבְהֶן דְּאֵינוֹן רְתִיכִין, תְּהֵא
שְׂמִינִתְהוֹן בְּרֹא דְאֵתִיכִידוֹ לְבֵתֵר דְּנֵן, עַל שְׂמֵא
דְּאֵנוֹיְהוֹן יְהוֹן מִקְרִיבִין בְּאֵנוֹסְנָא דְלֵהוֹן.
78. וּמוֹלְדֶתָּךְ אֲשֶׁר הוֹלֵדְתָּ אֲחֵיהֶם לָךְ יְהוֹי,
זֶה יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, לְאַבּוֹת שֶׁהֵם מְרַבּוֹת יְהוֹי
שְׂמוֹתֵיהֶם בְּסוּד שְׁנוּלְדוֹ לְאַחֵר מִבֵּן, עַל שֵׁם
שְׂאֲחֵיהֶם יְהוֹי מִקְרִיבִים בִּירְשָׁה שְׁלֵהֶם.

Genesis

48:6

”וּמוֹלְדֶתָּךְ אֲשֶׁר הוֹלֵדְתָּ אֲחֵיהֶם לָךְ יְהוֹי עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקְרָאוּ בְּנַחֲלָתָם”
“And your homeland where your offspring that have been born after them shall be
yours; they shall be called by the names of their brothers in their inheritance.”

The ‘homeland’ is Israel in Malchut. The children of Israel that were born after the Redemption to the patriarchs that are chariots, will have names after the names of their brothers in their inheritance.

79. תֵּאֲנָא, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּמוֹלְדֶתָּךְ, דָּא יְרוּשָׁלַם
דְּלִתְתָּא, (וִיקְרָא יח) מוֹלְדֶת בֵּית בְּפִרְשֵׁית עֲרִיּוֹת,
יְרוּשָׁלַם לְתַתָּא, גּוֹבְרִין דְּאֵתִיכִידוֹ דָּא יְרוּשָׁלַם,
בְּתֵר דְּנָא, דִּיתִּיבּוֹן עַלְמָא לְמֵאֲרִי שְׂמִיָּא בִּירוּשָׁלַם,
79. לְמַדְנֵן, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, וּמוֹלְדֶתָּךְ – זֶה
יְרוּשָׁלַם שֶׁל מַטָּה, (וִיקְרָא יח) מוֹלְדֶת בֵּית,
בְּפִרְשֵׁית עֲרִיּוֹת. יְרוּשָׁלַם לְמַטָּה. גְּבָרִים
שְׁנוּלְדוֹ זֶה יְרוּשָׁלַם. אַחֵר זֶה שֵׁשׁוּבוֹ הָעוֹלָם
לְרַבּוֹן הַשָּׁמַיִם בִּירוּשָׁלַם, בְּשִׁהֲתִגְדּוֹ לֹא

כֹּד גִּיּוּרִין לָא אֶתְקִרֹן אֶלָּא עַל שְׂמִיהֶן, דְּהוּא בֵּר
יִשְׂרָאֵל, וְלָא יִתְקִרֹן כֹּד אֲבִהֶתְהוֹן, גִּיּוּרָא מִקְפּוּטְקִיָּא, אֶלָּא
נִקְרָאוּ אֶלָּא עַל שְׁמֵם, שְׂהוּא בֶּן יִשְׂרָאֵל, וְלָא
יִקְרָאוּ כְּמוֹ שְׂאֲבוּתֵיהֶם, גֵּר מִקְפּוּטְקִיָּא, אֶלָּא
בְּזֵה יִשְׂרָאֵל.

Rabbi Shimon explains that “Your homeland’ is the lower Jerusalem and the people that were born in Jerusalem. When the world returns to be under the control of our master in heaven, meaning after the Final Redemption, the converts that will return to the homeland, will be called by the names of children of Israel, not by the names of their origins.

Lesson;

Rabbi Ashlag’s translation of these paragraphs is literal. It is difficult to understand the deeper meaning of these paragraphs. I can only add from other studies that Jerusalem is considered the middle point of Creation and the root for the whole world on the spiritual and material levels. The Holy Temple was built in Jerusalem for that reason, not for the city’s beautiful mountains. Jacob had to stop at that exact point in the city where he had the famous dream. When he woke up, he called the place, a house of God and the Gate of Heaven. He had 12 stones under his head that turned out to be one. They represent the twelve tribes and our purpose is to be one people with God. The root of Israel that is the name of the land and the other name of Jacob, is in Jerusalem. All of our Israelites souls are connected there.

Many Israelites souls that were ‘rolled’ during several lifetimes to different corners of the world, will find themselves connected back to their roots in the Final Redemption. Those who were not born as Jews but have Israelites souls awoke by the light of the Zohar that connects them to their roots on the spiritual level and to Jerusalem and the land of Israel in the lower, corporeal level.

80. לָךְ יִהְיוּ – צְרִיף לֹמֵר עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל הֵם
יִקְרָאוּ, עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם,
וְכִשְׁיָשׁוּבוּ לֹא יִקְבְּלוּ יִרְשָׁה אֵלָּו עִם יִשְׂרָאֵל
בְּאֶרֶץ, וְיִטַּל כָּל שְׁבֵט וְשְׁבֵט אֶת שְׁלוֹ,
וְהָאֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ, כָּל אֶחָד לְפִי מִנְיָנוּ.

80. לָךְ יִהְיוּ, צְבִי לְמִימֵר, עַל שְׂמִיהֶן דְּיִשְׂרָאֵל
יִתְקִרֹן, עַל שֵׁם אֲבוֹתֵיהֶן יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם, וְכֹד תִּבּוּ לֹא
יִתְוַסְּנוּ אֵלָּין עִם יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ, וְיִסֵּב כָּל שְׁבֵט
וְשְׁבֵטָא, דִּידִּיהָ וְגוֹבְרִין מִנְהֶן, כָּל זֶדָא לְפֻם מַעֲיִינִיהָ.

Genesis 48:6^[SEP] “And your homeland where your offspring that have been born after them shall be yours; they shall be called by the names of their brothers in their inheritance.”

‘Shall be yours’ to mean that when all return to the Land of Israel, they will settle in their inheritance that the tribe they came from receive. Everyone according to their value, including converts.

81. וְאֲנִי בִּבְאֵי מִפְּדֵן מִתָּה עָלִי רְחוּל בְּדֶרֶךְ
וְגו'. רַבִּי אֲבָא פָתַח, (יִרְמִיָּה לֹא) כֹּה אָמַר ה' קוֹל
בְּרָמָה נִשְׁמָע וְגו'. מַה בְּתוֹב אֲחֵרִי? כֹּה אָמַר ה'
מִנְעִי קוֹלְךָ מִכִּי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר

81. וְאֲנִי בִּבְאֵי מִפְּדֵן מִתָּה עָלִי רְחוּל בְּדֶרֶךְ וְגו', רַבִּי
אֲבָא פָתַח, (יִרְמִיָּה לֹא) כֹּה אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע
וְגו', מַה בְּתוֹב בְּתִרְיָה, כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי קוֹלְךָ מִכִּי

וְעֵינֶיהָ מִדְּמֵעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֹתֶיהָ וְגו' וְשָׁבוּ בָנִים
לְפַעֲלֹתֶיהָ וְגו' וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם. לֹא אָמַר
וְיָשׁוּבוּ, אֲלֵא וְשָׁבוּ, כְּבָר שָׁבוּ. לְגִבּוֹלָם, לֹא אָמַר וְיָשׁוּבוּ, אֲלֵא וְשָׁבוּ, כְּבָר שָׁבוּ.

Genesis 48:7

“אֲנִי בָבְאִי מִפָּדָן מֵתָה עָלַי רָחֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּדֶרֶךְ בְּעוֹד כְּבֶרֶת אֶרֶץ לְבָא אֶפְרַתָּה וְאֶקְבְּרָהּ שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה הוּא”
”בֵּית לָחֶם”

“Now as for me, when I came from Paddan, Rachel died, to my sorrow, in the land of Canaan on the journey, when there was still some distance to go to Ephrath; and I buried her there on the way to Ephrath (that is, Bethlehem).”

Rabbi Aba opened and quoted Jeremiah 31:14,15

”כֹּה אָמַר יְהוָה קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאַנְהָ לְהִנָּחֵם עַל בְּנֵיהָ כִּי אֵינָנו”

”כֹּה אָמַר יְהוָה מְנַעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֹתֶיהָ נָאִם יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב”

“Thus says YHVH, “A voice is heard in Ramah, Lamentation and bitter weeping. Rachel is weeping for her children; She refuses to be comforted for her children because they are no more.”

“Thus says YHVH, “Restrain your voice from weeping And your eyes from tears; For there is a reward to your work,” declares YHVH, “And they returned from the land of the enemy.”

Rabbi Aba asked why the verse uses past tense ‘And they returned’ when the promise is for the future.

82. תָּא וְזוּי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּשִׁיעָתָא דִּיהָ דִּינָא
עַל טוֹרָא, תִּתְעַטֵּר מִטְרוּנִיתָא עַל טוֹרָא, וְהִיא סִבְרַת
דְּבִנְיָהּ אֲבָדִין בְּדִינָא, וְרָאָה (יִשְׁעִיהָ נִד) רָנִי עֲקָרָה לֹא
יִלְדָה פְּצוּזִי רָנָה וְצִהְלִי וְגו'. תִּנָּא, סִגְיִין יְהוֹן בְּנֵי
כְּרִסְיָא מִן דִּידָהּ. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, כִּי רַבִּים בְּנֵי
שׁוּמְמָה מִבְּנֵי בְּעוֹלָה, תִּיתִיב מִטְרוּנִיתָא
לְבַעֲלָהּ, (זְכוּרִיהָ יִד) בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֲזוּד וְשִׁמּוֹ
אֲזוּד.

Rabbi Elazar explains that Zeir Anpin, YHVH will be revealed in the Final Redemption and will have complete unification with the Shechina. This is one aspect of ‘return’. Until the Final Redemption, Malchut is in a state of judgment and darkness. From the point of the Shechina, we are considered as lost until we have a continuous flow of light in the world. The Shechina dwells with us in Malchut to protect us and help us with our prayers and spiritual unification. Those who keep the connection with the Shechina, have ‘returned from the land of the enemy’, where the enemy is the other side that keeps us in darkness and in a ‘lost’ state.

Lesson;

As we explained in the previous study, Rachel was buried in a visible place, on the main road leading to Jerusalem. The other matriarchs were concealed, buried in a Cave of the Machpelah. Rachel is our mother and she carries the pain for all of us the 12 tribes. Since Rachel completed the 12 tribes, she passed away and the Shechina took the protection over all of them like a mother takes care of her home and children. (Zohar Vayetze #247, Vayishlach #173).

On the revelation day, the Shechina with the Holy One Blessed Be He would come to the Tomb of Rachel that would come out and rejoys for the end of exile.

83. מן קדמות דנא, תיבא מטרוניתא לקודשא בריה
הוא, בנניא דילי אן. ייבא לה, בדינא. היא תסבר
דאבדין בדינא, ובכה על דינא לבנניא דידה, כי ארי
סגי אית לה למיסב מני בך להון, דהות עמהון, והא
תבו מארעא דשנאה.
83. מקדם לכן תאמר הגבירה לקדוש-
ברוך-הוא, איפה הבנים שלי? הוא יאמר לה,
הם בדין. היא תחשב שהם אובדים בדין,
ובוכה על הדין של בניה, כי הרי הרבה יש לה
לקחת ממני בשלהם, שהיתה עמם, והרי שבו
מארץ אויב.

Before the Redemption, the Shechina will ask her husband; where are my sons? And he will answer that they are in a judgment process in exile. She will cry, thinking that her children are lost.

Jeremiah 31:14

“זה אומר יהנה קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו”
“Thus says YHVH, “A voice is heard in Ramah, Lamentation and bitter weeping. Rachel is weeping for her children; She refuses to be comforted for her children, because they are no more.”

At the end of the Tikun, YHVH will tell her to restrain herself from crying because she is rewarded for supporting them.

Jeremiah 31:15

“זה אומר יהנה מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלתך נאם יהנה ושובו מארץ אויב”
“Thus says YHVH, “Restrain your voice from weeping And your eyes from tears; For there is a reward to your work,” declares YHVH, “And they returned from the land of the enemy.”

Her children redeemed from exile and are back in their Promised Land. The Zohar explains that because God tells this to her at the end of the Tikun, the use of “they returned from the land of the enemy” in the past tense in the verse is understood.

84. וכי לא הוה ידע יוסף דמותה אביה, תמן הוה
עמה כד מותה. אלא יאמר ישראל עלאה, כד גייתי
מפרקניהון דישראל, תתער מטרוניתא, ותתער כנסת
ישראל, ותזוז קרבא עם עבמין, ויביתון מנהון,
ויתקרבון בועיר לביתא ארעא. ייבא לה קודשא בריה
הוא, כד היא בכה. לא תדחלי, אגרא להון בנניא
דביתן על שמי, אזורנין הא תבו, אינן יתובון לחיי
ביתא.
84. וכי לא היה יודע יוסף שאמו מתה? שם היה
עמה בשמחה. אלא יאמר ישראל העליון,
בשתבא גאלת ישראל, תתעורר הגבירה,
ותתעורר כנסת ישראל ותערך קרב עם
העמים, וימותו מהם, ויתקרבו כמעט לבא
ארצה. יאמר לה הקדוש ברוך הוא, בשהיא
בוכה: אל תפחד, יש שכר לבנים שמתו על
שמי, האחרים הרי שבו, אלו ישובו לתחית
המתים.

Genesis 48:7

ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרתה הוא
”בית לחם”

“Now as for me, when I came from Paddan, Rachel died, to my sorrow, in the land of Canaan on the journey, when there was still some distance to go to Ephrath; and I buried her there on the way to Ephrath (that is, Bethlehem).”

This verse is part of the conversation between Joseph and Jacob. Why did Jacob mention the death of Rachel when Joseph was there and knew about it? The Zohar explains that Jacob mentioned her death to tell us that she was a martyr. In the future redemption process, there will be a war over Israel and many will die getting closer to the 'Promised land'.

The Holy One Blessed Be He will comfort the Shechina to stop crying on the children that died because they will return and back to life at the time of the Resurrection.

85. מֵתָה עָלֵי רְחוּל, מֵתָה עַל יִיחוּד שְׂבִמָּה דְקִדּוּשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְעַל דָּא אֶתְקַמַּר בְּעוֹד כְּבֶרֶת אֶרֶץ לְבָא, דְּמִיתוּ עַל יִיחוּד שְׂבִמָּה דְקִדּוּשָׁא בְרִיךְ הוּא, לְכַר לְאֶרְעָא, בְּאֶרְעָא דָּא, לֹא יָמוּת וְזָד בְּנֵהוּן.

85. מֵתָה עָלֵי רְחוּל. מֵתָה עַל יִחוּד שְׂמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְלִכֵּן נֶאֱמַר בְּעוֹד כְּבֶרֶת אֶרֶץ לְבָא, שְׁמָתוֹ עַל יִחוּד שְׂמוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִחוּץ לְאֶרֶץ, בְּאֶרֶץ זוֹ לֹא יָמוּת אֶחָד מֵהֶם.

'on the journey, when there was still some distance to go to Ephrath' is the aspect of those who died before reaching the land of Israel. When they come to Israel that would be the 'Promised Land', there will be no more death.

Lesson,

The Promised Land is not a simple real estate defined within the borders of Israel. It's a spiritual state of a continuous flow of light from Chokmah and Binah that brings Immortality.

Each of us individually can reach his own 'Promised Land' when dedicating life to the goal given to us at the time of Creation. We were made by the Endless God from the light of immortality. We lost it because of our sins and now we work through many lifetimes to purify our souls and earn merits to be resurrected to immortality when the times come.

When we follow the ways of the Torah by doing good (248) and avoiding negativity (365), we are the path to immortality. As we get stronger on this path of righteousness, we lose the fear of death and achieve personal immortality. No matter when or how we die, we already internalized the immortal state in our soul and earned the Resurrection by our actions and consciousness.

The pains and difficulties that we may experience during our temporary lifetimes are just opportunities to strengthen the faith and build certainty toward immortality.

We can definitely enjoy life while on this path but should never lose the focus on the target that is spelled 'Immortality'.

The Zohar draws the light of Chokmah and Binah. Keep study it to cleanse your vessel and ready it for the day of Endless light.

86. תֵּנָא, אֱמַר רַבִּי אַבָּא, עֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְאַנְוָא קָרְבָּא בְּאֶרְוָא דְאַפְרַת, וַיְמוּתוּן עִמָּא סְגִיָּא בְּנֵהוּן, וּבִתְרַן כֵּן לְוַיִּי מִיִּתְיָא יְקוּמוּן. וַיִּתִּיר שְׁלִטְנָא יְהֵא לְכוּן דְּמִיתִין בְּאֶרְוָא הָדִין, מִכָּל דִּיהֵא קְדָמִיהוּן בִּירוּשָׁלַם.

86. שְׁנִינִי, אֱמַר רַבִּי אַבָּא, עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְעֶרֶב קָרֵב בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת וַיְמוּתוּ מֵהֶם עִם רַב, וְאַחֲרַיָּא יְקוּמוּ בְּתַחֲתֵי הַמָּתִים. יוֹתֵר שְׁלִטוֹן יִהְיֶה לָהֶם שְׁמָתוֹ בְּדֶרֶךְ זוֹ מִכָּל שְׁהִיָּה לְפָנֵיהֶם בִּירוּשָׁלַם.

The Zohar says that Israel will make war on the way to Ephrath, which is Bethlehem. Many will die in that war but will come back to life at the time of the Resurrection. There will be preferred rules for those who died in that war compared to those who were before them in Jerusalem and even more than those who didn't die in the war.

87. וְלָמָּה אֶתְקָרִי שֵׁמָּה דְּאֶתְרָא קְדִישָׁא, (דף רטו ע"ב) דְּאֶתְרָא הָרִין לָזֶם. בְּדִיל דְּהוּא מִן שֵׁמָּה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בֵּיהּ, דִּימוּתוֹן תַּבְּנִין עַל שְׂמִיּהּ, י"ד, דִּימוּתוֹן תַּבְּנִין עַל שְׂמִיּהּ י"ה, לָזֶם בְּגִלּוּתָא, בְּדִיל דְּהוּא מִן שְׂמִיּהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא:

Genesis 48:7

וְאֵנִי בְּבֹאִי מִפְּדֹן מֵתָה עָלַי רַחֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּדֶרֶךְ בְּעוֹד כְּבֶרֶת אֶרֶץ לְבָא אֶפְרַתָּה וְאֶקְבְּרָהּ שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרַתָּה הוּא "בֵּית לָחֶם."

"Now as for me, when I came from Paddan, Rachel died, to my sorrow, in the land of Canaan on the journey, when there was still some distance to go to Ephrath; and I buried her there on the way to Ephrath (that is, Bethlehem)."

This holy place was called Bethlehem because the war would be on his name, meaning to bring the Light of the Holy name to this world. The name 'Bethlehem', means 'house of war' because 'לחם' is the root of 'מלחמה', a war to bring the lower part of the name VH with the upper part/ throne YH and make the name YHVH whole.

Exodus 17:16

"וַיֹּאמֶר כִּי יָד עַל כֶּסֶף יְהוָה מִלְחָמָה לִיהוָה בְּעַמְלֶק מִדֹּר דָּר."

"and he said, "Because a hand on the throne of YH; YHVH will have a war against Amalek from generation to generation."

Amalek corrupts with its presence in the world and blocks a complete unification of VH with YH. The war would be to eradicate Amalek from this world and people would die during this war.

88. וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה. רַבִּי אַבְרָהָם פְּתוּז, (ישעיה מט) וְאֶמְרָת בְּלִבְכָּךְ מִי יָכֹחַ לִי אֶת אֵלֶּה, מֵאִי קָא מִיִּירִי, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, זִוּי דִּיִּיתוֹן בְּזוּהִי דִּישְׂרָאֵל קְדִישָׁא, כַּד יִיתוֹן (ישעיה יא) מַעֲלִיכֶם וּמַשְׁנִיעֶר וּבְזוּזָמַת וּמֵאִי הָיִם וְאֶכְנָשׁוּ כָלֵהוּ וַיהוֹן סִגְיָאִין. תִּימָא שְׂכִינְתָא מֵאֵן אֵינֹן כָּלֵהוּ, וְלֹא בְהוֹן פִּסּוּל מִבְּנֵי נֹכְרָא. "מִרֹן לִיָּה, אֲנִינֹנָא כָלֵהוּ מִבְּרָה, וְכִית בְּנֵי נֹכְרָא בְּהָדִין, דִּיתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא וְכִרְת לֵהוֹן כּוּזָדָא, וְיִתְגִּירוּן, יְתוּבֹן גִּיּוּרִין עִם יִשְׂרָאֵל, וַיהוֹן כּוּזָדָא.

88. וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה. רַבִּי אַבְרָם פְּתוּז, (ישעיה מט) וְאֶמְרָת בְּלִבְכָּךְ מִי יָכֹחַ לִי אֶת אֵלֶּה, מֵאִי קָא מִיִּירִי, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, זִוּי דִּיִּיתוֹן בְּזוּהִי דִּישְׂרָאֵל קְדִישָׁא, כַּד יִיתוֹן (ישעיה יא) מַעֲלִיכֶם וּמַשְׁנִיעֶר וּבְזוּזָמַת וּמֵאִי הָיִם וְאֶכְנָשׁוּ כָלֵהוּ וַיהוֹן סִגְיָאִין. תִּימָא שְׂכִינְתָא מֵאֵן אֵינֹן כָּלֵהוּ, וְלֹא בְהוֹן פִּסּוּל מִבְּנֵי נֹכְרָא. "מִרֹן לִיָּה, אֲנִינֹנָא כָלֵהוּ מִבְּרָה, וְכִית בְּנֵי נֹכְרָא בְּהָדִין, דִּיתְפָּרְשׁוּן דָּא מִן דָּא וְכִרְת לֵהוֹן כּוּזָדָא, וְיִתְגִּירוּן, יְתוּבֹן גִּיּוּרִין עִם יִשְׂרָאֵל, וַיהוֹן כּוּזָדָא.

This paragraph starts a new study subject and would be included in the next DZ Lesson;

Rachel the matriarch is buried on the way to Ephrath, Bethlehem, in the land inheritance of the tribe of Benjamin, her son. Her only two sons were Tzadikim, Benjamin at the level of Malchut and Joseph at the level of Yessod of Zeir Anpin.

After the final war and the Resurrection of the dead, Rachel and the Shechina would welcome those who return from exile (Zohar Vayishlach #201,202).

Rachel was buried in a visible place, not like the other patriarchs and matriarchs that were hidden in the cave of Machpelah. She represents the aspect of the Shechina in

Malchut and the separation from her husband, Zeir Anpin. She feels the pain of the separation and cries for all Israelites, her children until they return to their safe 'home'.
Jeremiah 31:14-16

”כֹּה אָמַר יְהוָה קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רָחֵל מִבְּכָה עַל בְּנֵיהָ מֵאַנָּה לְהִנָּחֵם עַל בְּנֵיהָ כִּי אֵינֶנּוּ.”

”כֹּה אָמַר יְהוָה מִנְעִי קוֹלְךָ מִבְּכִי וְעֵינֶיךָ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֹתֶיךָ נָאִים יְהוָה וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב.”

”וַיֵּשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרֵיתֶךָ נָאִים יְהוָה וְשָׁבוּ בָנִים לְגְבוּלָם.”

“Thus says YHVH, “A voice is heard in Ramah, Lamentation and bitter weeping. Rachel is weeping for her children; She refuses to be comforted for her children Because they are no more.”

“Thus says YHVH, “Restrain your voice from weeping And your eyes from tears; For your work will be rewarded,” declares YHVH, “And they will return from the land of the enemy.”

“There is hope for your future,” declares YHVH, “And your children will return to their own territory.”

89. תָּנָא, קָשִׁים גָּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת בְּעוֹר הַזֵּי, לְאַרְעֵהוֹן. כְּתִיב (ישעיה יא) כִּי יִרְחֹם ה' אֶת יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל [וגו'] וְנָלְוָה הָגֵר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב. כְּשִׁישׁוּבוֹ לְאַרְצָם הַבָּנִים וְתִהְיֶה בִּנְיָנָם אֲהָבָה, יִהְיֶה ה' אִתָּם וְשָׁמוֹ אֶחָד, יִתְלֹוּ גָרִים עִם יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ לָהֶם כְּסַפְּחַת בְּבָשָׂרָם.

89. תָּנָא, קָשִׁים גָּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת בְּעוֹר הַזֵּי, לְאַרְעֵהוֹן. כְּתִיב (ישעיה יא) כִּי יִרְחֹם ה' אֶת יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וְנָלְוָה הָגֵר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב, כִּד יִתְבָּחֵן לְאַרְעֵהוֹן בְּרִיא, וְיִהְיוּ רִזְיָבוֹ בְּהוֹן, (זכריה יד) יִהְיֶה ה' אִתָּם וְשָׁמוֹ אֶחָד, יִתְלֹוּ גָרִים עִם יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ עִם יִשְׂרָאֵל וְיִהְיוּ לָהֶם כְּעוֹמֶקָא בְּבָשָׂרֵיהוֹן.

Isaiah 14:1

”כִּי יִרְחֹם יְהוָה אֶת יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וְהִנִּיחָם עַל אֲדָמָתָם וְנָלְוָה הָגֵר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב.”

“When YHVH will have compassion on Jacob and again choose Israel, and settle them in their own land, then strangers will join them and attach themselves to the house of Jacob.”

The Talmud says that this situation is difficult for Israel. When they return to their land they will experience love with the unification of the Light of Zeir Anpin and Malchut. Then the converts would join the Israelites and become like a scaly patch (skin rash/skin disease) on their flesh.

90. וְכָל כֶּף לָמָּה. תָּא שִׁמְעֵה, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל תְּחוּמֵי הָאָרֶץ שֶׁלְכָל אֶחָד יִהְיֶה רְצוֹן לְדוֹר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְיִתְרָאוּ הַדְּיָרִים כְּתוּב (שם נד) וְיִתְדַתִּיךָ חֻזְקִי. רוֹצֶה לוֹמַר, הִתְדוּת שְׁהוּ עִמָּךְ מִהֶתְחַלֵּלָה, חֻזְקִי אוֹתָם, וְעוֹד לָהֶם יוֹתֵר מִשְׁאֵר הָעַמִּים כְּבִיכּוֹל, שְׂאֵתָה הִסְתַּכְּלֵת לְחֻזְקֵי אוֹתָם בְּכָל הָעַמִּים הָאַחֲרִים, וְיִהְיוּ רַבִּים.

90. וְכָל כֶּף לָמָּה. תָּא שִׁמְעֵה, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, עַל תְּחוּמֵי דְאַרְעָא, דְּכָל זֹד יִהְיֶה רְעוּא לְמִידָר בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, וְתִסְתַּעַר דְיִוְרִין. כְּתִיב, (ישעיה נד) וְיִתְדוּתִיךָ חֻזְקִי, צָבִי לְמִיבָר, סִיכָא דְהוּיִין עִמָּךְ בְּעֶקְרָא, אֲתַקִּיף יִתְהוֹן, וְסִייעַ יִתְהוֹן יִתִּיר מִשְׁאֵר עַמּוּבִין. כְּבִיכּוֹל דְּאֵת סָכִי לְאַתְתַּקְפָּא יִתְהוֹן בְּכָל עַמּוּבִיא אֲזִירָא, וְיִהוֹן סִגְיָאִין:

Rabbi Shimon explains the aspect of 'scaly patch' and says that it is related to the 'borders' of the land. Everyone would like to live in the Land of Israel and there would be many converts.

The difference between Israel to the other nations is about the connection to the Tree of Life. Israel connects to the Center column and the other nations hold to the Left column without the desire to connect to the center.

At the end of the Tikun, the borders of Israel would expand to the level of the world of Yetzirah, Zeir Anpin to include the levels above of Beriah and Atzilut, which is the upper three Sefirot.

Isaiah 54:2,3

”הרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך וטו אל תחשכי האריכי מיתריך ויתדתיך חזקי”

”כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גוים יירש וערים נשמות יושבו”

”Enlarge the place of your tent; Stretch out the curtains of your dwellings, spare not; Lengthen your cords And strengthen your pegs.”

”For you will spread abroad to the right and to the left. And your descendants will possess nations And will resettle the desolate cities.”

The converts that will live in the Land of Israel but not from the root souls of the Israelites may not accept the borders of the center column, Zeir Anpin, and would like to be outside of it. It weakens the center and that is why the verse tells “strengthen your pegs”.

Converts that have a small vessel, meaning their desires for the Light is low. It weakens the larger vessel of all Israelites and for that reason, the sages say it would be difficult at the time of the Final Redemption.

Lesson;

The Jewish/Israelite soul has a bigger vessel compared to other nations. The ability to connect to the Center column gives the Israelite’s soul a greater potential to achieve greatness in all aspects of life.

Many that have an Israelite spark in their soul return to their roots and convert. All converts earn the merit to be among the Israelites at the time of the Redemption but not all will have a bigger vessel to enjoy the great light that will flow down from the world of Atzilut.

Some converts go through a short process and have less desire than those that are ready to go 100% and accept a longer process and the hardship that comes with it. The Rabbi that converts a person needs to discourage and rejects convert several times to test his soul and its desire to receive greater light in life.

Each one of us, Jews or converts has a different size vessel. Even though the Light of the upper world would be available to all without restriction, there will still be a limit to the Light a person can enjoy. This would be determined by the size of the vessel and its desires.

We grow our vessels by following the Torah, give Tzedakah and above all study a lot, preferably every day. When we get resurrected our vessel would wait for us to receive the Light of the future.

91. ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. רבי שמעון תאני מהכא, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. יאמר ישראל למשה, בשישראל עליהם מלמעלה, בני הם, שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה, במה שדתם ומנהגיהם אמתיים בהנהגות התורה נשנתתי להם.

91. ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. רבי שמעון תאני מהכא, (דברים ד) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. יאמר ישראל למשה, בשישראל עליהם מלמעלה, בני הם, שנתן לי הקדוש ברוך הוא תורה, במה שדתם ומנהגיהם אמתיים בהנהגות התורה נשנתתי להם.

Genesis 48:9

”ו.יאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי אלהים בזה ויאמר קחם נא אלי ואברכם”

”Joseph said to his father, “They are my sons, whom God has given me this (בזה).” And he said, “Bring them to me, please, that I may bless them.”

Rabbi Shimon explains that the word 'בְּזָה', 'this' is a reference to the Torah. Joseph tells his father that his children are under the protection of the Shechina because he was connected to the Torah.

Deuteronomy 4:44

”וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל.”

“Now this (זאת) is the law which Moses set before the sons of Israel;”

The Torah is called sometimes 'זאת', 'this', and sometimes it is called 'זה' 'this'. 'זאת' is an aspect of a female that receives and reveal, and 'זה' is an aspect of male that carry the actions.

When the Israelites follow the Torah and its precepts, the Torah has the aspect of male. When the Torah is studied and its secrets are revealed, it has the aspect of female 'זאת' like the ground of the world.

92. תא זוזי, כד יהון ישראל תוזות גרפי שכינתא, 92. בא ראה, בשיהיו ישראל תחת כנפי השכינה, התורה שלהם נקראת אורייתא) דלהון אתקריאת זה, הדא הוא דכתיב, (שמות טו) זה אלי ואנוהו, ובכל עדן דלא הוה דוד ממלל תחות גרפי שכינתא דא מלתא, אלא אתנבי מה דליהו, אתקרינא זאת. זהו שכתוב (שמות טו) זה אלי ואנוהו. ובכל זמן שלא היה דוד מדבר תחת כנפי השכינה דבר זה, אלא מתנבא מה שיהיה, נקראת זאת.

Psalms 27:3

”אם תחנה עלי מחנה לא ירא לבי אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח.”

“Though an army may encamp against me, My heart will not fear; Though war may rise against me, In this (זאת) I will be confident.”

Rav Nachman says that 'זאת' is the aspect of the Torah that will be revealed when Mashiach comes.

Songs 2:12

”הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו.”

“The flowers have already appeared in the land; the season of singing birds has come, And the voice of the turtledove has been heard in our land.”

The Torah was given an aspect of Dove that has a beautiful voice like the words of the Torah.

The turtledove 'תור' is a male dove and it has the letters of 'תורה' 'Torah' but without the 'ה' that gives it the female aspect.

Before the redemption, when Mashiach makes wars and judgments on the nations that enslave the Israelites, the Torah is called 'תור', 'Turtledove', male and 'זה'.

93. רב זוזבן אמר מהכא, (תהלים כז) אם תחנה עלי מונזה לא ירא לבי וגו' בזאת אני בוטח, זאת - זו תורה תהיה לכשיבא המשיח, ולכן (שיר ב) וקול התור נשמע בארצנו. למה נמשלה התורה לגוזל? מה גוזל קולו ערב - אף אורייתא, לגוזל. מה גוזל קוליה ערב, אף פתגמי

אורייתא קליה ערב, ודא קלא יהא לייתי משיחא, דברי התורה קולם ערב, והקול הזה יהיה
ליומא דדינא. כשיבא המשיח ליום הדין.

‘The flowers that appear in the Land’ are the aspects of the patriarchs; Abraham, Isaac, and Jacob that will rise and we could see them.

94. תנא, הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים – אלו
האבות של המרכבה שמן העולם הם יקומו ויתראו. עת הזמיר הגיע – התשבחות שישבחו
הלויים בשישבו לעבודתם בביתחלה. וקול
התור – אשר נתן לי אלהים בזה, דברי תורה
שהם ערבים בקול התור הזה, וזה ווא"ת תור
שנים.

‘the season of singing birds has come’ is a reference to the songs that the Levites will sing when they do the services in the new Holy Temple.

Lesson;

When King David said “In this (זאת) I will be confident”, he meant that all his work is to reveal the Torah and earn the protection of the Shechina.

Recently, I get a lot of questions about the current state of the world. what is the impact of this news, what will happen next and other questions that a highly spiritual person may have or give answers? Personally, I don't get into predictions because history taught us that even great Kabbalists could not predict the time of great events or the coming of Mashiach.

All the signs and events around the world, lead us to believe that We are in the final war between good and evil. To overcome this period we should only pick the side of the Light. We should connect strongly to the study of Torah and Zohar and have complete certainty in HaShem in everything we do. When we see fear or any kind of darkness, we turn immediately to the Light. There is no other choice because otherwise, darkness will swallow us.

Choose your sources of news carefully because many of them are channels of the negative side. The global events that happen tell us that there is no more free choice at the level of governments. They follow ‘scripts’ forced by God, similar to the way God ‘hardened’ Pharaoh’s heart to continue inflicting plagues until his total destruction.

We should not believe the fear the environment tries to push on us. We move only forward toward the Light. Only then we can see the flowers coming out and hear the birds singing.

95. מאי קא מיירי. ורוא דמקתא, בעדנא דלא תהוין
תזוזות גרפי שכינתא, א' דקאאת נזיית, והוא מתזוזות
לכלא, וסליקת ה', דזה אלי ואנוהו, מדחורב ביתא,
דה"א, לא יכלא לדור ולמהוי בין עממין עובדי
כוכבים ובזלות, דה"א קדישא ונתוכא מן שמיא. כד
יתבון ישראל לארעהון, ה"א קדישא דהוא ונתוכא

95. מה רוצה לומר? וסוד הדבר – בזמן שלא
תהיו תחת כנפי השכינה, א' של זאת יורד,
והוא מתחת לכל, ועולה ה' של זה אל ואנוהו
משחרב הבית, שה"א לא יכלא לדור ולהיות
בין עמים נכרים, שה"א קדושה חתוכה מן
השם. ה"א אלף: ה"א עדיפה בקדשה, א'
עדיפה לאותיות. בשישבו ישראל לארצם,

מִן שֵׁמָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, תִּיתִיב בְּזֶה ה"א קְדוּשָׁה שֶׁהִיא חֲתוּכָה מִן הַשֵּׁם שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
וְיִפּוֹק (מִיּוֹמָא דְדִינָא, וְהָא' תִּקְבֵּל) מִנִּינָא תִּקְנָתָא. ה"א
אֵלֶּף, ה"א עֲרִיפֶת בְּקְדוּשָׁה, א' עֲרִיפֶת לְאַתּוּן.

Exodus 15:2

”זֶה אֱלֹהֵי וְאֶנּוּהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְמָנְהוּ”

“This (זֶה) is my God, and I will praise Him; My father’s God, and I will extol Him”

After the destruction of the Holy Temple, the Israelites are not under the protection of the Shechina. The ‘א’ from ‘זאת’ is dropped with the ‘ה’ from ‘זה’ because the state of exile pushes away these Holy letters. When the Israelites go back to their land, after the corrections that would come with judgments, the letters א and ה will return to their place.

The letter ה is important in the connection to holiness and the letter א is the most important letter of the 22.

96. רַבִּי אָבָא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי מוֹדֵד בְּשִׁעְלוֹ
בְּשִׁעְלוֹ מִים וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תִּבְּנָן, זֶה תוֹר, שְׁוִין
בְּכִכּוּל ו' לָר, ו' לָת, ו' לָה, זֶרֶת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁבָעִים שָׁנִים. מִכָּאן מִן
הַשָּׁמַיִם וְעַד הָאָרֶץ, כִּי־עַד? תו"ר, זֶרֶת ו"ה ה"י
תו"ר. הַקְּדָמָה ה' לֹא וְהַקְּדָמָה ו' לָת, ת' לָר,
ר' לֹא, (שְׁמוֹת כח) רַבּוּעַ יִהְיֶה כְּפֹל זֶרֶת אֲרָפּוֹ
וְזֶרֶת רַחְבּוֹ כְּפֹל.

96. רַבִּי אָבָא פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה מ) מִי מוֹדֵד בְּשִׁעְלוֹ
בְּשִׁעְלוֹ מִים וְשָׁמַיִם בְּזֶרֶת תִּבְּנָן, זֶה תוֹר, שְׁוִין
בְּכִכּוּל ו' לָר, ו' לָת, ו' לָה, זֶרֶת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁבָעִים שָׁנִים. מִכָּאן מִן
הַשָּׁמַיִם וְעַד הָאָרֶץ, כִּי־עַד? תו"ר, זֶרֶת ו"ה ה"י
תו"ר. הַקְּדָמָה ה' לֹא וְהַקְּדָמָה ו' לָת, ת' לָר,
ר' לֹא, (שְׁמוֹת כח) רַבּוּעַ יִהְיֶה כְּפֹל זֶרֶת אֲרָפּוֹ
וְזֶרֶת רַחְבּוֹ כְּפֹל.

God created heavens with his little finger, ‘זרת’ (Isaiah 40:12). The letter ‘ז’ from ‘זה’ connects to the ‘ר’ of ‘תור’ (Turtledove, Torah) connects to the letter ‘ת’ to make the word ‘זרת’ that means ‘little finger (pinky)’

Rabbi Aba says that the little finger of the Holy One Blessed be He has 670 years from heavens through Zeir Anpin to Malchut.

The letters of ‘זה’ and ‘תור’ has the combination of ‘וה’ and ‘זרת’. The ‘ה’ is of Binah that brings light to the ‘ו’ (Vav) Zeir Anpin. The ‘ו’ proceed to ‘ת’ of ‘תור’, the ‘ת’ to ‘ר’, and the ‘ר’ to ‘ז’ of ‘זה’.

ת is 400, ר is 200, and ז is 7. In this study, the ז is above Malchut and it multiplied by 10 to have 70. It brings us the sum of 670 which is 30 short of 700, which is the full height of Zeir Anpin and Malchut. The missing 30 tells us that the lower level doesn’t have a connection to the upper three Sefirot.

Lesson;

When it says, ‘God created heavens with his little finger’, we should read as ‘God created heavens with זרת. זרת, as described above, are the letters and the process that lead to that Creation. The meaning of the letters together may mean ‘little finger’ but God doesn’t have any kind of shape that we can associate with his forces. The only ‘shapes’ are the Hebrew letters that represent the forces of Creation. We should not get trapped in the imagery when it comes to spiritual understanding.

97. וַיֹּאמֶר קָדוֹם נָא אֱלֹהֵי וְאַבְרָכֶם, יֹאמַר,
מִשְׁהִיוּ מִתְּעַסְקִים בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְהִיטָה מִדָּה זֹ
בֵּין חֲכָמֵיהֶם, אֲבָרַךְ אוֹתָם, וְהַסּוֹד – (בראשית
97. וַיֹּאמֶר קָדוֹם נָא אֱלֹהֵי וְאַבְרָכֶם, יֹאמַר,
מִשְׁהִיוּ מִתְּעַסְקִים בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְהִיטָה מִדָּה זֹ
בֵּין חֲכָמֵיהֶם, אֲבָרַכֶנּוּ, וְרָא (בראשית לב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי

בזה שִׁמְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר (דף רטז ע"א) לְבוֹהֶזָה
תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מַעֲיִינָא דָא, לְמַעֲיִינָא
קְדָמִיתָא דְקַמִּיָּה, כְּדִפְרִישָׁנָא בְּאַתְרֵיהּ.

לב) וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שִּׁמְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר
לְבוֹהֶזָה תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנֵּי־זֶה
לְמַנֵּי־הָרָשׁוֹן שֶׁלִּפְנֵי, כִּמוֹ שֶׁפָּרְשָׁנוּ בְּמִקְוָמוֹ.

After telling his father “These are my sons, whom God has given me,” Jacob told him, “Please bring them to me, that I may bless them.” The sons of Joseph were connected to the Torah and Jacob could channel blessings to them.

98. וְרָא אֲזֻרָא, וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו' וַיֹּאמֶר לְבוֹהֶזָה
תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שֵׁם, הָא לָא עֲתִיד, אֶלָּא
בְּזִכְוִתָא דְזֵה, לְבִרְכָהוֹן.

98. וְסוּד אַחֵר – וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו', וַיֹּאמֶר לְבוֹהֶזָה
תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שֵׁם. זֶה לָא עֲתִיד,
אֶלָּא בְּזִכְוִתוֹ שֶׁל זֶה לְבִרְכָה אוֹתָם.

The angel that fought with Jacob asked for his name and Jacob answered him.
Genesis 32:28

”וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שִּׁמְךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב.”
”וַיֹּאמֶר לָא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שִׁמְךָ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אֲנָשִׁים וַתִּוָּקַל.”
”וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַגִּידָה נָא שִׁמְךָ וַיֹּאמֶר לְבוֹהֶזָה תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי וַיְבָרֶךְ אוֹתוֹ שֵׁם.”
”So he said to him, “What is your name?” And he said, “Jacob.””
”Then he said, “Your name shall no longer be called Jacob, but Israel, for you have striven with God and with men, and have prevailed.””
”Then Jacob asked him and said, “Please tell me your name.” But he said, “Why is (זה) it that you ask my name?” And he blessed him there.”

A person's name testifies to his spiritual level. Jacob is a name on a level that is lower than the name Israel given to him by the angel he fought and won. Immediately after, Jacob asked the angel for his name, looking to understand the angel's mission. The angel replied with a question “why do you ask me”, using the word ‘זה’ that as we explained before it is a reference to the Torah. The angel didn't give his name and blessed Jacob.

99. וְרָא סְגִיָּאָה תִּנְיָנָא, בְּאַתְרָה דְּהָאִי קָרָא, אֶבְל לָא
אַתִּינָא לְקַבֵּן דְּלָא לֹאֲשִׁמוּעִינָן הָאִי קָרָא דְאַמְרָנָא,
מִקְבִּיָּה דְאַמִּינָא לָךְ דְאַתְקַרִּיאת אורייתא זֵה.
כְּתִיב, (שופטים ה) זֶה סִינִי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כִּד
אַתִּיְהִיבַת אורייתא עַל יְדֵא דְמוֹשֶׁה, (שמות לב) כִּי זֶה
מוֹשֶׁה הָאִישׁ (שמות טו) זֶה אֱלִי וְאַנְוָהוּ, אורייתא הָוָה
נְזֻזַת מִן קַמִּי אֶלְהָא דִּישְׂרָאֵל.

99. וְסוּד גְּדוֹל שְׁנֵי בְּמִקְוָם שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה,
אֶבְל לָא בָּאתִי לְפָנֶיךָ אֶלָּא לְהַשְׁמִיעַ פְּסוּק זֶה
שְׁאַמְרָתִי מִלִּפְנֵי שְׁאַמְרָתִי לָךְ שֶׁהַתּוֹרָה
נִקְרְאת זֶה. כְּתוּב (שופטים ה) זֶה סִינִי מִפְּנֵי ה'
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁנְתָּנָה תּוֹרָה עַל יְדֵי
מוֹשֶׁה, (שמות לב) כִּי זֶה מוֹשֶׁה הָאִישׁ, (שמות
טו) זֶה אֱלִי וְאַנְוָהוּ. הַתּוֹרָה הִיְתָה יוֹרֶדֶת מִלִּפְנֵי
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

Judges 5:5

”הָרִים נָזְלוּ מִפְּנֵי יְהוָה זֶה סִינִי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.”
”The mountains quaked before YHVH, this (זה) Sinai before YHVH, the God of Israel.”
Sinai is where the Torah was given to Israel and it became part of the Torah. (תורה מסיני)
Exodus 32:1

וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָשַׁשׁ מוֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן הָהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ
”כִּי זֶה מוֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מִמִּצְרַיִם לֹא יָדְעָנוּ מַה הִיָּה לוֹ.”
”When the people saw that Moses delayed to come down from the mountain, the people gathered themselves together to Aaron and said to him, “Up, make us gods who shall go before us. As for this (זה) Moses, the man who brought us up out of the land of Egypt, we do not know what has become of him.””

Moses went up Mount Sinai to receive the Torah. And his name is connected to the Torah. The people use the word זָה to refer to Moses.

Exodus 15:2

”זֶה אֱלֹהֵי וְאֶנְהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאֶרְמְמֶנּוּ”

”This (זֶה) is my God, and I will praise Him; My father’s God, and I will extol Him”

In the second verse of the Song that the Israelites sang after splitting and crossing the sea, they saw the Torah coming down and called it “This (זֶה) is my God”.

Lesson;

Jacob invited Joseph’s sons, Menashe and Ephraim to receive blessings from him only after he found out that they are connected to the Torah.

We should remember that the Light needs a vessel to receive the Light and be able to manifest it in our material world. It’s important that the people we pray for have consciousness and desire to receive the Light we pray for them.

This is an important principle to follow. Study Zohar and Psalms before expressing your wishes and desires before God. Give Tzedaka before a personal wish, even a few coins into a box/jar dedicated for this purpose. Reveal light before asking for it.

Isaiah 49:3

”וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר”

”And he said to me, “You are my servant, Israel, in whom I will be glorified.”

When the name Israel is mentioned instead of Jacob, it is to tell us that it is related to a higher level of Zeir Anpin.

Studying the Zohar is the aspect of “I will adorn him” because we study the secrets of the Torah and revealing greater light. Our place of study should be nice and clean to give honor and be able to say “זֶה אֱלֹהֵי וְאֶנְהוּ” “This (זֶה) is my God, I will adorn Him”.

100. וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבִדּוּ מִזְקֵן וְגו'. וְלִבָּן אֵינָהּ מוֹצֵא כְמוֹתוֹ, וְכִשְׂיָהּ בְּגָלוֹת כָּל זְמַן הַחֲרָבָן הָזֶה, יִזְדַּקְנוּ, וְלֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה עַד שֶׁתֵּבֵא בָהֶם רוּחַ אַחֲרֵת.

100. וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבִדּוּ מִזְקֵן וְגו', וּבְגִין דָּא, לֹא אֵת מִשְׁכּוֹז דְּכוּוּתִיהּ, וְכִד יִהוּן בְּגָלוֹתָא כָּל זְמַנָּא זָרוּבָא הָדִין, סִיבּוּ. לֹא יְכַלִּין לְמוֹזוּי אִפִּי שְׂכִינְתָּא, עַד דְּתִיתִי רוּזָא אֲזוּרָא בְּהוּן.

Genesis 48:10

”וְעֵינֵי יִשְׂרָאֵל כְּבִדּוּ מִזְקֵן לֹא יוּכַל לִרְאוֹת וַיִּגַּשׁ אֹתָם אֵלָיו וַיִּשַׁק לָהֶם וַיִּחַבֵּק לָהֶם”

”Now the eyes of Israel were so dim from age that he could not see. Then Joseph brought them closer to him, and he kissed them and embraced them.”

When Israel in Exile, they will get ‘old’ and won’t be able to see the Shechina until they receive a different spirit.

101. מִקֵּדָם לִבָּן נִטְמָאוּ בְּאַרְצֵי הָעַמִּים וְלֹא הָיוּ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ צָרִיכִים לִלְבֹּת, וַיֵּשְׁבוּ זְמַן רַב בֵּין נִכְרִים דּוֹר אַחֲרֵי דּוֹר וְלִמְדוּ מִדְּרָכֵיהֶם. כְּשִׁישׁוּבוּ פְּנֵי הַשְׂכִּינָה לְאַרְצָם, בְּתַחֲלָה לֹא יוּכְלוּ לִרְאוֹת פְּנֵי שְׂכִינָה עַד שֶׁיִּתֵּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחוֹ לָהֶם.

101. מִקֵּדָמַת דָּנָא אִסְתְּאִיבוּ בְּאַרְעַ עַמִּיבּוּיָא, וְלֹא הָיוּ בְּנִימוּסֵי אוּרִייתָא. כְּמָה דִּיהוּן כְּהִיל לְבִייהָ, וְתִבּוּ עֲהָנָא סָגִי בִינֵי נִכְרַאִין, דָּרָא בְּתֵר דָּרָא, וְאוּלִּיפוּ מִן אֲרוּזִיהוּן, כִּד יִתּוּבוּן אִפִּי שְׂכִינְתָּא לְאַרְעֵהוּן, בְּקִדְמִיתָא לֹא יְכַלִּין לְמוֹזוּי אִפִּי שְׂכִינְתָּא, עַד דְּיִהִיב קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא רוּזָא דִּילִיָּה לָהֶון.

Psalms 106:35

”וַיִּתְעַרְבוּ בְּגוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם”

”but they mingled with the nations and adopted their customs.”

When in exile among the other nations of the world, the Israelites follow their ways and not the ways of the Torah as they should. Because of that, they gain layers of impurity that dim their eyes from seeing the Light.

When they return to their land, they won't be able to see the Shechina at the beginning, only after they receive a new soul level from the Holy One Blessed be He.

102. רבי זי"א פתח, (יחזקאל לו) ואת רוזי אתן בקרבכם, לבתר ועשיתי את אשר בוזקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם, מן בתר דיהב רוזין בכו וקדושה, בנימוסי תהכון ותתהכון.

102. רבי חייא פתח, (יחזקאל לו) ואת רוזי אתן בקרבכם, ואת רוחי אתן בקרבכם. ואחר כך, ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם. מאחר שיתן רוחות בכם וגם קדושה, בדרך תלכו ותתהלכו.

Ezekiel 36:27

“ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם.”

“I will put My Spirit within you and cause you to walk in My statutes, and you will be careful to observe My ordinances.”

Rabbi Chiya explains that after the Holy One Blessed Be He put in us from his Holy Spirit, we will walk the ways of God in holiness.

Lesson;

For many generations the Israelites lived among the nations of the world, speaking their language and adopting their customs. Even if it socially acceptable and looks ‘normal’ on the surface, there are impurities that stick to souls without personal awareness.

When we study the Torah, especially through the Zohar, it leads us into ‘Our Land’. The studies open our eyes to see the Light, purify our souls, and remove blockages. It brings us closer to the Light. With purification and spiritual growth, we feel ‘sweetness’ and greater love that increase with more studies.

To step up to higher levels, it is important to learn to read the Hebrew letters, words and text. The letters have aspects of angels that carry the Light. Calling the names of the letters is like calling names of angels. With pure and proper consciousness this simple action draws Light to us.

A person that doesn't know how to read the prayers can memorize the Hebrew letters, their shapes and names to have a strong alternative to prayers. The letters are the building blocks of the sacred text and they can form powerful prayers in our hearts.

Even proficient Hebrew readers need to open their eyes and see the letters and words clearly while reading. Such focus would open us to the guidance of God as the verse above says, “you will be careful to observe My ordinances”, which is the automated outcome of having the spirit of God inside of us.

103. לא יוכל לראות, רבי אבא פתח ואמר, (משלי יז) באור פני מלך חיים ורצונו בעב מלקוש. בשיקבלו פני שכינתו של הקדוש ברוך הוא, ויתעסקו באותן מרכבות שמהן חיות העולם.

103. לא יוכל לראות, רבי אבא פתח ואמר, (משלי יז) באור פני מלך חיים ורצונו בעב מלקוש, כד יסברון אפי שכינתא הקודשא בריך הוא, ויתעסקון באינן רתיבין דמנהון וזיוון דעלמא.

104. תא וזי, לא תשכחו בהני קראי כלהון לישנא, אלא לאיניש, (תהלים עא) גם לשוני כל היום תהנה צדקתך. ולא את משכחו בהני קראי בקודשא בריך

104. בא ראה, לא תמצא בפסוקים הללו כלם לשון אלא לאנשים, (תהלים עא) גם לשוני כל היום תהנה צדקתך. ולא תמצא בפסוקים

הללו בקדוש ברוך הוא, ומשום כך ישובו לארצם ויתנו בהם הקדוש ברוך הוא רוח חכמה, לשונם תהיה תמיד. (עד כאן ס"ת)

105. ויחי יעקב וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. אשריהם ישראל יותר מכל אמות עובדי עבודת כוכבים ומזלות, שהקדוש ברוך הוא קרא אותם צדיקים להוריש להם ירשת עולמים בעולם הבא, להתענג באותו עולם, כמו שפיתוב (ישעיה נח) אז תתענג על ה'. מה הטעם? בגלל שנדבקים בגוף של המלך, שפיתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

106. רבי יצחק פתח ואמר, ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, פסוק זה הוא סוד עליון בין קוצרי השדה, שהרי בסוד האגדה שנה רבי שמעון שירשת הירשה העליונה של אותה ארץ, אין מי שירש אותו פרט לאותו שנקרא צדיק. ושל הארץ הזאת, ואין מי שירש אותה פרט לאותו שנקרא צדיק, שהרי הצדיק יורש את הגבירה ודאין שהרי הגבירה נדבקה בו להתבשם, והצדיק יורש ודאין את הגבירה הזו.

107. אף כאן, בחיבותו של הקדוש ברוך הוא לישראל אמר ועמד כלם צדיקים. ולכן לעולם יירשו ארץ, ראויים לירש את הגבירה. מה הטעם נקראו צדיקים, ומה הטעם יורשים את הגבירה? משום שנמולו, כמו ששנינו, כל מי שנמול ונכנס [בבית הקדש ונכנס בזו] בירשה זו ושמר את הבית הזה, נכנס ונדבק בגוף המלך ונכנס בצדיק זה, ולכן נקראו צדיקים, ועל כך לעולם יירשו ארץ. איזו ארץ? זו ארץ החיים.

108. חזר ואמר, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. נצר מטעי – ענף מאותם ענפים שנטע הקדוש ברוך הוא כשברא את העולם, שפיתוב (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, וארץ זו היא אחד מהם, ומשום כך נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

הוא, ובגין כך יתובון לארעהון, ויהב קודשא בריך הוא רווח וזכמותא בהון, לישנא דלהון תהוין תדיר בקודשא בריך הוא. (עד כאן אינו מן הזהר):

105. ויחי יעקב וגו', רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו', וזכאין אינן ישראל, יתיר מכל עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות, דקודשא בריך הוא קרא לון צדיקים. לאזוסין לון ירותת עלמין בעלמא דאתי, לאתענגא בההוא עלמא, כמה דכתיב, (ישעיה נח) אז תתענג על ה'. מאי טעמא. בגין דמתדבקין בגופא דמלכא, דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

106. רבי יצחק פתח ואמר, ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ, האי קרא רזא עלאה איהו בין מוצדי זקלא, דהא ברזא דאגדתא תני רבי שמעון. דאזוסנת ירותא עלאה דההיא ארץ, לית מאן דירית לה, בר ההוא דאקרי צדיק. (ס"א דהאי ארץ, ולית מאן דירית לה, בר ההוא דאקרי צדיק, דהא צדיק ירית למטרוניתא ודאי) דהא מטרוניתא ביה אתדבקה לאתבסמא, וצדיק ירית למטרוניתא ודאי.

107. אופי הכא, בנביבותא דקודשא בריך הוא לישראל, אמר, ועמד כלם צדיקים, ובגין כך לעולם יירשו ארץ, אתזוזון לירית למטרוניתא. מאי טעמא אקרון צדיקים, ומאי טעמא ירתין למטרוניתא. בגין דאתגזרו. כמה דתנינן, כל מאן דאתגזר, ועייל בהאי (ס"א ברית קדישא ועייל בהאי) אזוסנא, ונטיר להאי ברית, עאל ואתדבק בגופא דמלכא, ועאל בהאי צדיק. ובגין כך אקרון צדיקים, ועל דא לעולם יירשו ארץ. מאי ארץ, דא ארץ הזוהים.

108. אהדר ואמר, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. נצר מטעי, ענפא מאינון ענפין, דנטע קודשא בריך הוא כד ברא עלמא. דכתיב, (בראשית ב) ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם, והאי ארץ זר מזייהו. בגיני כך, נצר מטעי מעשה ידי להתפאר.

109. דבר אזור, ועמך כלם צדיקים, דא יעקב ובניו דנזותו למצרים בין עם קשי קדל, ואשתכוזו כלהו זכאין. ובגין כך כתיב, לעולם (דף רטז ע"ב) יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

110. ויחי יעקב בארץ מצרים. למה פרשה זו סתומה? רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב, נסתמו עיניהם של ישראל. רבי יהודה אמר, שאז ירדו לגלות והשתעבדו בהם.

111. רבי שמעון אמר, מה כתוב למעלה? וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, וכתוב ויחי יעקב, שלא ראוי להפריד בין זה לזה. מה הם עומדים בתפנוקים של מלכים ומקבלים לעצמם ענג וכסופים, אף יעקב גם עומד בתפנוקי מלכים בענג וכסוף לעצמו, לא נפרד זה מזה.

112. וכאן נקרא ויחי, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער, בצער נמצאו, כתוב עליו (איוב ג) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. אחר שירד למצרים נקרא ויחי. ראה את בנו מלך, ראה את כל בניו צדיקים וכלם בתפנוקי ותענוגות העולם, והוא יושב ביניהם כיון טוב ששוקט על שמריו, ואז נקרא ויחי יעקב, ולא הפריד בין ויפרו וירבו מאד לבין ויחי יעקב, וכך ראוי.

113. שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה? אלא אמר רבי שמעון, כל ימי יעקב היו בצער. בצער עבר אותם בהתחלה. כיון שראה את יוסף והיה עומד לפניו, כשיעקב מסתכל ביוסף, היה נשלם בנפשו באלו ראה את אמו של יוסף, שיפיו של יוסף דומה ליפיה של רחל, והיה מדמה בעצמו כמו שלא עבר עליו צער בקמיו.

114. וכשיוסף נפרד ממנו, אז התקיים בו, לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז, שנה היה קשה ליעקב מכל מה שעבר. ובזמן שיוסף נפרד ממנו מה כתוב? (בראשית לז) יוסף בן

109. דבר אזור, ועמך כלם צדיקים, דא יעקב ובניו דנזותו למצרים בין עם קשי קדל, ואשתכוזו כלהו זכאין. ובגין כך כתיב, לעולם (דף רטז ע"ב) יירשו ארץ דמתמן סליקו לירית ארעא קדישא.

110. ויחי יעקב בארץ מצרים, אמאי פרשתא דא סתימא. רבי יעקב אמר, בשעתא דמית יעקב, אסתמו עיניהון דישראל. רבי יהודה אמר, דכדין נזותו לגלותא, ואשתעבדו בהון.

111. רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד. וכתוב ויחי יעקב, דלא אתוויזו לאפרשא בין דא לדא. מה אינון קיימי בתפנוקי דמלכין, וקבילו ענוגא וכסופין לגרמיהו. אוף יעקב נמי, קיימ בתפנוקי מלכין, בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

112. והכא אקרי ויחי. דהא כל יומיו לא אקרי ויחי, בגין דכל יומיו בצערא הוה, בצערא אשתכוזו, עליה כתיב, (איוב ג) לא שלותי ולא שקטתי ולא נזותי ויבא רגז. בתר דנזות למצרים, אקרי ויחי. וזמא לבריה מלכא, וזמא לכל בניו צדיקין, וכלהו בתענוגי ותפנוקי עלמא, והוא יתיב ביניהון כזמור טב דיתייב על דורדייה, כדין אקרי ויחי יעקב. ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לוויזו יעקב, והכי אתוויזו.

113. שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה? אלא אמר רבי שמעון, כל יומיו דיעקב בצערא הוה, בצערא אעבר לון בקדמיתא, כיון דזמא ליוסף, והוה קאים קמיה, כד יעקב מסתכל ביוסף, הוה אשתלים בנפשיה, כאילו זמא לאמיה דיוסף. דשפירו דיוסף דמי לשפירו דרחל. והוה דמי בגרמיה כמה דלא אעבר עליה צערא ביוביו.

114. וכד יוסף אתפרש מניה, כדין אתקיים, לא שלותי ולא שקטתי ולא נזותי ויבא רגז. דהא קשיא ליה ליעקב מכל מה דעבר, ובזמא דאתפרש יוסף

שבע עשרה שנה היה רעה וגו'. וכל ימי יעקב לא היה לו צער בזה, והיה בוכה כל יום על אותן שבע עשרה שנה של יוסף.

מניה, מה כתיב, (בראשית לו) יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה וגו'. וכל יומיו דיעקב, לא היה ליה צערא כהאי, והיה בכי כל יומא לאינון שבע עשרה שנה דיוסף.

115. מה השיבו לו? (שם מו) ויוסף ישית ידו על עיניו. הרי לך שבע עשרה שנים אחרות בענוגים ותפנוקים והנאות וכסופים. זהו שכתוב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. שנינו, שכל אותן שנים שכינת כבודו של הקדוש ברוך הוא נמצאה עמו, ולכן אלו נקראו חיים.

115. מאי קאתיבו ליה, (בראשית מו) ויוסף ישית ידו על עיניו, הא לך שבע עשרה שנה אחרות, בענוגין ותפנוקין והנאות וכסופין. הלא הוא דכתיב ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. תנא, כל אינון שנין, שכינתא יקרא דקודשא בריך הוא, עמיה אשתכחא, ובגין כך זיית אקרון.

116. בא ראה, כתוב ותחי רוח יעקב אביהם. נראה היה שבתחלה מתה היתה אותה הרוח שלו ולא היה מתכוון לקבל רוח אחרת, שהרי רוח שלמעלה לא שורה בריקנות. אמר רבי יוסי, שכינה לא שורה אלא במקום שלם, ולא במקום חסר, ולא במקום פגום, ולא במקום עצוב, אלא במקום שהתפון, במקום שמחה, ולכן בכל אותן שנים שיוסף נפרד מאביו ויעקב היה עצוב, לא שרתה בו שכינה.

116. תא וזוי, כתיב ותחי רוח יעקב אביהם, אתחזי דהא בקדמיתא מית הוה והוא רוזא דיליה, ולא הוה מתכוין לקבלא רוזא אורא. דהא רוזא דלעילא, לא שריא בריקנא. אמר רבי יוסי, שכינתא לא שריא, אלא באתר שלים, ולא באתר חסר, ולא באתר פגום, ולא באתר עצוב, אלא באתר דאתכוון, באתר ודוי. ובגין כך, כל אינון שנין דיוסף אתפרש מאבוי, ויעקב הוה עצוב, לא שריא ביה שכינתא.

117. שנינו, אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא, כתוב (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. להוציא, שאין עבודת הקדוש ברוך הוא אלא מתוך חדוה. שאמר רבי אלעזר, אין שכינה שורה מתוך עצבות, שכתוב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן. מנגן מנגן שלש פעמים לשם מה? כדי לעורר רוח משלמות הכל, שהוא רוח שלם.

117. תנא, אמר רבי אלעזר אמר רבי אבא, כתיב, (תהלים ק) עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. לאפקא, דלית פולחנא דקודשא בריך הוא, אלא מנן וחדוה. דאמר רבי אלעזר, לית שכינתא שריא מנן עצבות, דכתיב (מלכים ב ג) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן. מנגן מנגן תלת זימני אמאי. בגין לאתערא רוזא משלימותא דכלא, דהוא רוזא שלימא.

118. אמר רבי אבא, שם שנינו, הכל נמצא מארבעה צדדים, וכל השרשים של העליונים והתחתונים בהם אחוים. ושנינו, זה נכנס וזה יוצא, זה סתום וזה מפרש, אחוז אחד בחברו, והם אבות הכל.

118. אמר רבי אבא, תמן תנינן, מארבע סטרין כלא אשתכח, וכל שרשין דעלאין ותתאין בהו אזורין. ותנא דא עייל ודא זפיק דא סתים ודא פריש, אתאזוד וד בוזברתה, ואינון אבהן דכלא.

119. רבי שמעון אמר, (דברים י) רק באבותיה וזשק חשק ה'. כתוב באבותיה, ממש שלשה, ומשמע שכתוב רק – רק ממש, ומאלה

119. רבי שמעון אמר, (דברים י) רק באבותיה וזשק ה', כתיב באבותיה, ממש תלתא, ומשמע דכתיב

נפרדים ונאחזים כל שאר האחרים ועולים השם להתעטר.

120. שנינו, אמר רבי יוסי, מן היום שהתעלה רבי שמעון מהמערות, הדברים הללו לא נתכסו מן החברים ובסודות עליונים היו מסתכלים ומתגלים מביניהם, כאלו שנתנו באותה שעה בהר סיני, אחר שמת כתוב (בראשית ה) ויסכרו מעינות תהום וארבות השמים, והיו החברים מרחשים דברים, ולא מתקיימים בהם.

121. שיום אחד היה יושב רבי יהודה על פתחה של טבריה וראה שני גמלים שמעלים בגדי צמר מעל הכתפים. נפל המשא של בגדי הצמר, ובאו צפרים, ועד שלא הגיעו עליהם, התבקעו.

122. אחר כך באו כמה צפרים, והיו הולכים אחריהם, ושהו [והקין] אותם בסלע, ולא התבקעו, והיו צוחים להם ולא היו נפרדים. שמעו קול אחד עטרת העטרת שורה בחשכה והפעלים בחוץ.

123. עד שהיה יושב, עבר איש אחד, השגיח בהם ואמר, לא קים זה מה שכתוב (בראשית טו) וירד העיט על הפגרים וישב אתם אברם. אמר רבי יהודה, והרי עשינו ולא התפרדו. החזיר ראשו אותו האיש ואמר, עדין לא מרט זה ראשו של אדוניו ועדין לא הקריח את הגבירה. רץ אחריו שלשה מילין ולא אמר לו. חלשה דעתו של רבי יהודה.

124. יום אחד נרדס תחת עץ וראה בחלומו ארבע בנפים מתקנות ועולה עליהן רבי שמעון וספר תורה עמו, ולא השאיר כל ספרי הסודות העליונים ואגדה שלא העלה אותם עמו, והעלה אותם [והעלו אותם] לרקיע, וראה שהוא מתכסה מהעינים ולא התגלה.

125. בשהתעורר, אמר, ודאי משמת רבי שמעון, החכמה הסתלקה מן הארץ. אוי לדור שהאבן הטובה הזו, שהיו

רק, רק במוש, ומאלין מתפרשן ומתאחדן כל שאר אוזרנין, וסלקין שמה לאתעטרא.

120. תנא, אמר רבי יוסי, מן יומא דאסתליק רבי שמעון מן מערתא, מלין (אלין) לא אתכסיין מן זבריא, ורזין עלאין הוו מסתכלין ואתגליין מביניהו, כאלו אתייהבו ההיא שעתא בטורא דסיני. בתר דשכיב כתיב, (בראשית ח) ויסכרו מעינות (דף ר"ז ע"א) תהום וארבות השמים, והוו זברייא מרוזשין מלי, ולא מתקיימי בהו.

121. דיומא זוד הוה יתיב רבי יהודה, אפתוזא דטבריה, וזומא תרי גמלי, דסלקי קטפירא מעלוי דכתפין, נפל מטולא דקטפירא, ואתו צפרי. ועד לא מטי עליהו, אתבקעו.

122. לבתר אתו כמה צפרין, והוו אזלי עליהו ושרו (נ"א ושידא) לון בטרטישא, ולא מתבקעין. והוו צוויזין לון, ולא הוו מתפרשין. שמעו זוד קלא, עטרא דעטרין בקדרין שריא, ומריה לבר.

123. עד דהוה יתיב, עבר זוד גברא, אשגזו בהו. אמר, לא קיים דא, הא דכתיב, (בראשית טו) וירד העיט על הפגרים וישב אותם אברם. אמר רבי יהודה, והא עבידנא ולא אתפרשין. אהדר רישיה והוא גברא ואמר, עד לא מריט דא רישיה דמריה, ועד לא גליש למטרוניתא. רהט אבתריה תלת מלין, ולא אמר ליה. זולש דעתיה דרבי יהודה.

124. יומא זוד, אדמוך תוזות אילנא, וזומא בוזלמיה, ד' גרפין מתתקנן, וסליק רבי שמעון עליהו, וספר תורה עמיה. ולא שביק כל ספרי רזין עלאין ואגדתא, דלא סליק לון בהדיה. וסליק להון (ו"א וליקן ליה) לרקיעא, וזומא דמתכסיא מעינא, ולא אתגליא.

125. כד אתער, אמר, ודאי מדשכיב רבי שמעון, זוכמתא אסתלקת מארעא. ווי לדרא דהאי אבנא טבא, דהוו מתוזן (ו"א דמתאחדן) מניה, וסמכין עליה עלאין ותתאין, אתאביר מניהו.

נראים [מתאחדים] ממנה וסומכים עליה עליונים ותחתונים, נאבדה מהם.

126. בא אל רבי אבא, ספר לו. הריס רבי אבא את ידיו על ראשו ובכה ואמר, רבי שמעון רחמים שטוחנות ממנו מן טוב כל יום ולוקטים אותו, בכתוב (במדבר יא) הממעיט אסף עשרה חמרים, ועכשו הרחמים והמן הסתלקו ולא נשאר ממנו בעולם, פרט למה שכתוב (שמות טז) קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת. ואלו בהתגלות לא כתוב אלא למשמרת, להצנעה. עכשו מי יכול לגלות סודות ומי ידע אותם.

127. לחש לו לרבי יהודה בלחש, [אמר לו רבי אבא] ודאי אותו איש שראית היה אליהו, ולא רצה לגלות סודות כדי שתדע את שבחו של רבי שמעון שהיה בימיו ויבכו הדור עליו. אמר לו, מספיק לבבות בכה עליו.

128. רבי יהודה היה בוכה כל יום עליו, שהרי נפגש עמו באדרא הקדושה של רבי שמעון ושאר החברים. אמר לו, אוי שלא הסתלקתי אותו יום עם אותם שלשה שהסתלקו, ולא לראות דור זה, שהרי מתהפך.

129. אמר לו, רבי, אמר לי, כתוב (שם כח) והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש, ואלו כסף לא כתוב, והרי כתוב זהב וכסף? אמר לו, והרי גם נחשת, שכתוב ונחשת היו בחשבון, וכאן לא. אלא אם לא שגלה המנורה הקדושה במקומו – לא הצטרכתי לגלות.

130. פתח ואמר, (חגי ב) לי הכסף ולי הזהב נאם ה'. הינו שכתוב (תהלים קטו) השמים שמים לה'.

131. בכמה מקומות הסתכלתי בכלי הקדש הללו, שכתוב (ויקרא טז) בגדי קדש הם, וכתוב (שמות כח) ועשו בגדי קדש. איזו קדשה כאן? אלא כך שנינו, קדשה הם בכל מקום,

126. אתא לגביה דרבי אבא, סוז ליה. סליק רבי אבא ידיו על רישיה, ובכה ואמר, רבי שמעון ריוויא דטונון מניה מנא טבא כל יומא, ולקטין ליה. כמה דכתיב, (במדבר יא) הממעיט אסף עשרה חמרים, והשתא ריוויא ומנא אסתלקו ולא אשתאר בעלמא מניה, בר כמה דכתיב, (שמות טז) קוז צנצנת אוזת ותן שמה מלא העומר מן והנזו אותו לפני ה' למשמרת. ואלו באתגליא לא כתיב, אלא למשמרת, לאצנעותא. השתא מאן יכיל לגלגא רזין, ובאן ינדע לון.

127. לזיש ליה לרבי יהודה בלזישו, (אמר ליה רבי אבא) ודאי ההוא גברא דוזמית, אליהו הוה. ולא בעא לגלגא רזין, בגין דתנדע שבזא דרבי שמעון, דהוה ביזמוי, ויבכין דרא עלוי. אמר ליה, די למבכי בכיה עליה.

128. רבי יהודה הוה בכי כל יומא עלוי, דהא אערא עמיה באדרא קדישא דרבי שמעון, ושאר זובריא. אמר ליה, ווי דלא אסתלקנא ההוא יומא עם אינון תלתא דאסתלקו, ולא לזומי דרא דא, דהא אתהפך.

129. אמר ליה, רבי אימא לי, כתיב, (שמות כט) והם יקוו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש, ואילו כסף לא כתיב. והא כתיב זהב וכסף. אמר ליה והא גמי זוזשת, דכסף וזוזשת בזשבנא הוו, והכא לא. אלא, אי לא דגלי בוצינא קדישא באתריה, לא אצטריכנא לגלגא.

130. פתוז ואמר, (חגי ב) לי הכסף ולי הזהב נאם ה', היינו דכתיב, (תהלים קטו) השמים שמים לה'.

131. בכמה אתר אסתכלנא באלין מאני דקודשא, דכתיב, (ויקרא טו) בגדי קדש הם, וכתיב, (שמות כח) ועשו בגדי קדש. מאי קדושה הכא. אלא הכי

וְתִנֵּן, קְדוּשָׁה אֵינוֹן בְּכָל אֶתֶר. וּכְתִיב בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ הֵם. וְעִשִׂית בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה.

132. דִּתְנִינָא כְּהֵן גְּדוֹל לְעִילָא, כְּהֵן גְּדוֹל לְתַתָּא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר לְעִילָא, לְבוּשֵׁין דִּיקָר לְתַתָּא. וּבִמָּה דְלָא אָמַר כְּסָף וְנֹזְזִישָׁת, לְאַתֶּר אֲזוּרָא אֶסְתִּלְקוּ. דְּכְתִיב (שְׁמוֹת כז) כָּל עֲמוּדֵי הַזֶּזֶר סָבִיב מִזֹּזְזִיקִים כְּסָף וְגו', וּכְתִיב וְאֲדִנְיָהֶם זֹזִישָׁת. דִּיאֵינוֹן מֵאֲנִי שְׁמוּשָׁא, לְאַשְׁתַּמְשָׁא מִשְׁכָּנָא בְּהוּ.

132. שְׁלֹמֶדְנָה, כְּהֵן גְּדוֹל לְמַעְלָה, כְּהֵן גְּדוֹל לְמַטָּה. לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַעְלָה, וּלְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַטָּה. וּמָה שְׁלָא אָמַר כְּסָף וְנֹזְזִישָׁת, לְמָקוֹם אַחֵר הֵם הִתְעַלּוּ, שְׁכַתוֹב (שם כז) כָּל עֲמוּדֵי הַזֶּזֶר סָבִיב מִחֲשָׁקִים כְּסָף וְגו', וּכְתוּב וְאֲדִנְיָהֶם נֹזְזִישָׁת, שֶׁהֵם בָּלִים לְשִׁמּוֹשׁ שְׁהַמְשִׁכֵּן יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם.

133. אֲבָל הֵכָא בְּאֵלִין לְבוּשֵׁין דִּיקָר, לָא בְּעִי לְאַשְׁתַּמְשָׁא בְּהוּ בְּרֵי אֲזוּרָא, בְּרֵי מִכְּהֵנָּה רַבָּא, דְּרַבּוּ מִשְׁזֹז קוֹדֶשׁא עַל רִישִׁיהָ. דְּכְתִיב (שְׁמוֹת כח) וְעִשִׂית בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֲזוּיָהּ לְכְבוֹד וּלְתַפְאֲרָתָהּ. דְּבֵיאֵינוֹן לְבוּשֵׁין דְּמִי לְזִינוּנָא דְלְעִילָא.

133. אֲבָל כָּאן בְּלְבוּשֵׁי כְבוֹד הָאֵלֹהִי לֹא צָרִיךְ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אָדָם אַחֵר, פְּרִט לִכְהֵן הַגְּדוֹל שְׁשִׁמֵּן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ עַל רֹאשׁוֹ, שְׁכַתוֹב (שם כח) וְעִשִׂית בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֲחִידָהּ לְכְבוֹד וּלְתַפְאֲרָתָהּ, שְׁבָאוֹתֶם לְבוּשִׁים הוּא דוֹמָה לְגֹן שְׁלֹמֶעֱלָה.

134. תִּנֵּינָא. וְיִקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְוִי לְעַלְמָא, דְּהָא בְּנֵי נְשָׂא לָא זִמְמָן וְלָא שְׁמִיעָן, וְלָא (דף ריז ע"ב) יִדְעִין דְּהָא כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, קָלָא דְכְּרוּזָא אֲשִׁתַּמְעֵה, בְּמֵאתָן וּזְמוּשֵׁין עַלְמִין.

134. לְמִדְנָה, וְיִקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אוֹי לְעוֹלָם, שְׁהָרִי בְנֵי אָדָם לֹא רוֹאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים וְלֹא יוֹדְעִים, שְׁהָרִי כָּל יוֹם וְיוֹם קוֹל הַכְּרוּז נִשְׁמָע בְּמֵאתָיִם חֲמִשִּׁים עוֹלָמוֹת.

135. תִּנֵּינָא עַלְמָא זִידָא, אֲשִׁתַּמְוִדַּע לְעִילָא. וְכַד כְּרוּזָא זְפִיק, הֵהוּא עַלְמָא מִזְדַּעְזָעָא וּמִתְזַלְזָלָא. זְפִיקִי (קסב ע"ב) תִּרִין צְפִירִין, דְּאֶסְתַּלְקוּ מִהֵהוּא עַלְמָא, דְּמִדְוִירִיהוֹן תְּנוּזוֹת אֵילָנָא דְזִיזִיו דְזִיזִי וּמוֹתָא בֵּיהּ.

135. שְׁנִינָה, עוֹלָם אֶחָד נֹדַע לְמַעְלָה, וּכְשֶׁהַכְּרוּז יוֹצֵא, אוֹתוֹ הָעוֹלָם מִזְדַּעְזָע וּמִתְחַלְחֵל יוֹצֵאֹת שְׁתֵּי צְפִירִים שְׁעוֹלוֹת מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם, שְׁמִדּוֹרָם תַּחַת הָעֵץ שָׁבוּ מִרְאָה הַחַיִּים וְהַמּוֹת.

136. זְפִיקָא זִידָא צְפִירָא לְסִטֵּר דְּרוּמָא וְזִידָא צְפִירָא לְסִטֵּר צְפִירָא, וְזִידָא צְפִירָא כַּד זִידָא צְפִירָא, וְזִידָא צְפִירָא כַּד אֲתַזְזִישׁ יָמָמָא. כָּל זִידָא וְזִידָא קָרִי וּמִכְרוּזָא, מִדָּה דְשְׁמִיעָן מִהֵהוּא כְּרוּזָא.

136. יוֹצֵאת צְפִירָא אַחַת לְצַד דְּרוּם, וְצְפִירָא אַחַת לְצַד צְפוֹן, וְצְפִירָא אַחַת כְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם, וְאַחַת כְּשִׁנְחִשׁ הַיּוֹם, וְכָל אַחַת וְאַחַת קוֹרָאת וּמִכְרִיזָה מַה שְׁשׁוֹמְעִים מֵאוֹתוֹ כְּרוּז.

137. לְבַתֵּר בְּעוּ לְאַסְתַּלְקָא לְאַתְרֵיהוּ, וּבִשְׁתַּמְטִי רַגְלֵיהוּ בְּנִיקְבָא דְתַהוּמָא רַבָּא, וּמִתְלַכְדָן בְּזִיזִיהָ, עַד דְּאֲתַפְלִיג לִילָא. כַּד אֲתַפְלִיג לִילָא, כְּרוּזָא קָרִי, (קהלת ט) וּכְצִפְרִים הָאֲזוּזוֹת בְּפוֹז כְּהֵם יוֹקֵשִׁים בְּנֵי הָאָדָם.

137. אַחֵר כֵּךְ רוֹצוֹת לְהִתְעַלּוֹת לְמָקוֹמָן, וְנִשְׁמָטוֹת רַגְלֵיהֶן בְּנִקְבֵי תַהוֹם רַבָּה, וְנִלְכְּדוֹת בְּתוֹכָהּ עַד שֶׁנִּחְלַק הַלֵּילָה. וּכְשֶׁנִּחְלַק הַלֵּילָה, הַכְּרוּז קוֹרָא: (קהלת ט) וּכְצִפְרִים הָאֲזוּזוֹת בְּפוֹז כְּהֵם יוֹקֵשִׁים בְּנֵי הָאָדָם.

138. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעָה שְׁנִלְכְּדוֹת רַגְלֵי בְנֵי הָאָדָם וְיָמֵי מִתְקַרְבִּים, אוֹתוֹ יוֹם נִקְרָא יוֹם ה' לְהַשִּׁיב רוּחוֹ אֵלָיו. שְׁנִינָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פּוֹקֵד

138. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעָה שְׁנִלְכְּדוֹת רַגְלֵי בְנֵי הָאָדָם וְיָמֵי מִתְקַרְבִּים, אוֹתוֹ יוֹם נִקְרָא יוֹם ה' לְהַשִּׁיב רוּחוֹ אֵלָיו. שְׁנִינָה, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה פּוֹקֵד

138. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשַׁעָה שְׁנִלְכְּדוֹת רַגְלֵי בְנֵי הָאָדָם וְיָמֵי מִתְקַרְבִּים, הֵהוּא יוֹמָא, אֲתַקְרִי יוֹם

אותו הכתר הקדוש על רוחו, ומיהו?
שבתוב (תהלים צ) ימי שנותינו בהם שבעים
שנה. והיא כתר של שביעי של הכל.

139. ואם מצד הגבורה הוא בא – כתרוב ואם
בגבורות שמנים שנה, שכתר הגבורה הוא הרי
שמיני. מכאן והלאה אין מקום להמשך, כמו
שנאמר ורהבם עמל ואון. במקום שלא היה
יסוד, הבנין לא עומד.

140. אמר רבי יהודה, אשריהם הצדיקים,
בשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את
רוחו אליו ולשאב אותה רוח לתוכו. ששנינו,
בשעה שרוצה הקדוש ברוך הוא להשיב אליו
את רוחו, אם רוח זו היא של צדיק, מה
כתוב? (קהלת יב) והרוח תשוב אל האלהים
אשר נתנה.

141. ואם לא נמצא צדיק, או לאותה רוח
שצריכה לרחץ באש שדולקת ולהתקן כדי
להשאב לגוף המלך. ואם לא נתקנת, או
לאותה רוח שמתגלגלת באבן בכף הקלע,
שכתוב (שמואל א כה) ואת נפש איבד יקלענה
בתוך כף הקלע. שנינו, אם אותה רוח זוכה,
כמה טובות גנוזים לה באותו עולם
שכתוב (ישעיה סד) עין לא ראתה אלהים
וזולתך יעשה למחבה לו.

142. אמר רבי יוסי, כשמתקרב ימי אותו
האיש, שלשים יום מכריזים עליו בעולם,
ואפלו צפרי השמים מכריזים עליו. ואם צדיק
הוא, שלשים יום מכריזים עליו בין הצדיקים
בגן עדן.

143. שנינו, כל אותם שלשים ימים נשמתו
יוצאת ממנו בכל לילה, ועולה ורואה את
מקומה באותו העולם, ואותו אדם לא יודע
ולא משגיח ולא שולט בנשמתו כל אותם
שלשים יום כמו שהיה בתחלה, שכתוב (קהלת
ח) אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'.
אמר רבי יהודה, מכשמתחילים אותם שלשים

ה', לאתבא רווחיה ליה. תנא בההיא שעתא, פקדא
ההוא כתר קדישא, על רווחיה. ומאן איהו,
דכתיב, (תהלים צ) ימי שנותינו בהם שבעים שנה.
והיא כתר שביעאה דכלא.

139. ואם מסטרא דגבורה קאתי, כתיב, ואם
בגבורות שמנים שנה דכתרא דגבורה תמינאה הוי,
מכאן ולהלאה, לית אתר לאתמשך, כמה דאת
אמר, ורהבם עמל ואון. באתר דלא הוי יסודא,
בנינא לא אתקיים.

140. אמר רבי יהודה, ופאין אינון צדיקיא, כד
קודשא בריך הוא בעא לאתבא רווחיה ליה,
ולשאבא ההוא רווחא בגויה. דתנא, בשעתא
דקודשא בריך הוא בעא לאתבא רווחיה ליה, אי
זכאה הוא ההוא רווחא, מה כתיב, (קהלת יב) והרוח
תשוב אל האלהים אשר נתנה.

141. ואי לא אשתכח זכאה, ווי ליההוא רווחא, דבעי
לאסתנאה בגורא דדליק, ולאסתקנא בגין
לאשתאבא בגופא דמלכא ואי לא אתתקנת, ווי
לההוא רווחא, דמתגלגלא פאבנא בקוספיתא,
דכתיב, (שמואל א כה) ואת נפש איבד יקלענה בתוך
כף הקלע. תנא, אי ההוא רווחא זכי, כמה טבין גניזין
ליה בההוא עלמא. דכתיב, (ישעיה סד) עין לא ראתה
אלהים וזולתך יעשה למחבה לו.

142. אמר רבי יוסי, כד ההוא בר נש אתקריבו יוביו,
תלתין יובין מכריזין עליו בעלמא ואפילו צפרי שמיא
מכריזין עליו. ואי זכאה הוא, תלתין יובין מכריזין עליו
בין צדיקיא, בגינתא דעדן.

143. תנא, כל אינון תלתין יובין, נשמתיה נפקת מניה
בכל ליליא, וסלקת וזמאת דוכתה בההוא עלמא,
וההוא בר נש לא ידע, ולא אשיגו, ולא שליט
בנשמתיה, כל אינון תלתין יובין כמה דההוא
בקרדמיתא. דכתיב, (קהלת ח) אין אדם שליט ברוחו
לכלא את הרוחו וגו'. אמר רבי יהודה, מכד שראן

יום, צלם האדם נחשף, והדמות שנראית בארץ נמנעת.

144. רבי יצחק היה יושב יום אחד על פתחו של רבי יהודה והיה עצוב. יצא רבי יהודה ומצא אותו בשער שלו שהיה יושב ועצוב. אמר לו, מה יום זה משאך ימים?

145. אמר לו, באתי אליך לבקש ממך שלשה דברים. אחד – שבאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאותם דברים שאני אמתני, שתאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד – שתזכר את יוסף בני בתורה. ואחד – שתלך לקברי כל שבעת הימים ותבקש בקשתך עלי.

146. אמר לו, מנין לך? אמר לו, הרי נשמתו מסתלקת ממני בכל לילה, ולא מאירה לי בחלום כמו שהיתה בתחלה. ועוד, שבאשר אני מתפלל ומגיע לשומע תפלה, אני משגיח בצלמי שבכתל ולא רואה אותו, ואמתני, הואיל והצלם העבר ולא נראה, שהרי הפרוץ יוצא ומכריז, שכתוב (תהלים לט) אף בצלם יתהלך איש – כל זמן שצלם האדם לא יעבר ממנו, יתהלך איש ורוחו עומדת בתוכו. כשהעבר צלם האדם ולא נראה, אז הוא מעבר מהעולם הזה.

147. אמר לו, ומכאן, שכתוב (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר לו, כל הדברים הללו שאתה רוצה שאני אעשה, אבל אבקש ממך, שבאותו עולם תברר את מקומי אצלך כמו שהייתי בעולם הזה. בכה רבי יצחק ואמר, בבקשה ממך שלא תפרד ממני כל הימים הללו.

148. הלכו לרבי שמעון, מצאוהו שהיה יושב ועוסק בתורה. זקף עיניו רבי שמעון וראה את רבי יצחק, וראה את מלאך המות שרץ לפניו ורוקד לפניו. קם רבי שמעון, ואחז ביד רבי יצחק. אמר, גזרני שמי שרגיל להכנס – יכנס, ומי שלא רגיל להכנס – לא יכנס. נכנסו רבי

אינן תלתי יומין, צלמא דבר נש אתוויש, ודייקנא דאתווי בארעא אתמנעת.

144. רבי יצחק היה יתיב יומא וזר אפתווא דרבי יהודה, והיה עצוב. נפיק רבי יהודה, אשכחיה לתרעיה, דהיה יתיב ועצוב. אמר ליה (צ"ל מה) מאן יומא דין משאך יומין.

145. אמר ליה, אתינא לגבר, למבעי מינך תלת מלין, וזר, דכד תימא מלי דאורייתא, ותדכר מאינון מלין דאנא אמינא, דתימא לון משמי, בגין לאדכרא שמי. וזר דתזכי ליוסף ברי באורייתא. וזר, דתיזיל לקברי כל יומין, ותבעי בעותיק עלי.

146. אמר ליה מעין כה. אמר ליה, הא נשמתו אסתלקת מיני בכל ליליא, ולא אנהיר לי בוצלמא כמה דהיה בקדמיותא. ועוד דכד אנא מצלינא ומטינא לשומע תפלה, אשגוזנא בצולמי דיכלי בכותלא, ולא זומינא ליה. ואמינא דהואיל וצלמא אתעבר ולא אתווי, דהא פרוץ נפיק ובריו. דכתיב, (תהלים לט) אף בצלם יתהלך איש, כל זמנא דצולמא דבר נש לא יתעבר מניה, יתהלך איש, ורוחיה אתקיימא בגויה. אתעבר צולמא דבר נש ולא אתווי, אתעבר מהאי עולמא.

147. אמר ליה, ומהכא, דכתיב, (איוב ח) כי צל ימינו עלי ארץ. אמר ליה, כל אלן מלין דאת בעי עבידנא. אבל בעינא מינך (דף ריח ע"א) דבההוא עולמא, תבריר דוכתאי גבר, כמה דהוינא בהאי עולמא. בכה רבי יצחק ואמר, במטו מינך, דלא תתפרש מנאי כל אלן יומין.

148. אלו לגביה דרבי שמעון, אשכחוהו דהיה לעי באורייתא, זקף עיניו רבי שמעון, וזמא לרבי יצחק, וזמא למלאך המות דרהיט קמיה, ורקיד קמיה. קם רבי שמעון, אוזיד בידיה דרבי יצחק. אמר, גוזרנא, מאן דרגיל למיעל, יעול. ומאן דלא רגיל למיעאל,

יצחק ורבי יהודה, קשר את מלאך המות בחיז.

149. התבונן רבי שמעון, וראה שעד עכשיו טרם הגיע זמן, שהרי עד שמנה שעות של היום היה זמן. הושיבו לפני רבי שמעון והיה מלמדו בתורה. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, שב על הפתח, ומה [ומי] שתראה אל תדבר עמו. אם ירצה להכנס לכאן, תשביע אותו שבועה שלא יכנס.

150. אמר רבי שמעון לרבי יצחק, ראית את דמות אביך היום או לא? שהרי שנינו, בשעה שאדם מסתלק מן העולם, אביו וקרוביו נמצאים שם, ורואה אותם ונדע להם, וכל אותם שיהיה מדורו עמם שבאותו עולם בדרגה אחת, כלם מתכנסים ונמצאים עמו, והולכים עם נשמתו עד המקום שתשרה במקומה. אמר, עד עכשיו לא ראיתי.

151. בין כך קם רבי שמעון ואמר, רבון העולם, נודע רבי יצחק אצלנו, והוא מאותן שבע עינים של כאן. הרי אחזתי אותו ותן לי. יצא קול ואמר: כסא אדונינו קרבה בכנפי רבי שמעון, הרי הוא שלך ועמך יבא בזמן שתכנס לשרות בכסאך. אמר רבי שמעון, ודאי.

152. בין כך ראה רבי אלעזר שהיה מסתלק מלאך המות, ואמר, אין גזר דין במקום שמצוי רבי שמעון בר יוחאי. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בנו, תכנס לכאן ואחז ברבי יצחק, שהרי ראיתי בו שהוא פוחד. נכנס רבי אלעזר ואחז בו, ורבי שמעון החזיר פניו ולמד תורה.

153. נרדם רבי יצחק וראה את אביו. אמר לו, בני, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא, שהרי בין העלים של עץ החיים שבגן עדן נתון [אפה יושב] עץ גדול וחזק בשני עולמות, והוא רבי שמעון בר יוחאי, שהרי הוא אחוז אותך בענפיו. אשרי חלקך בני.

לא ייעול. עאלו רבי יצחק ורבי יהודה, קטיר מלאך המות לבר.

149. אשגזו רבי שמעון, וזמא דעד כען לא מטא ערנא, דהא עד תמניא שעתה דיומא הוה זמנא. אותביה קמי רבי שמעון, והוה לעי ליה באורייתא. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר ברית, תיב אפתוזא ומה (צ"ל ומאן) דתוזמי, לא תשתעי בהדיה. ואי יבעי למיעאל הקא, אומי אומא דלא ליעול.

150. אמר רבי שמעון לרבי יצחק, זמית דיוקנא דאבוך יומא דא, או לא. דהא תנינן, בשעתא דבר נש אסתלק מעלמא, אבוי וקרובוי משתכזזין תמן עמיה, וזמא לון ואשתמודע לון, וכל אינן דהוה מדוריה גביהו בהווא עלמא בדרגא זור, כללו מתכנשי ומשתכזזי עמיה, ואלין עם נשמתיה, עד אתר דתשרי באתריה. אמר, עד כען לא זמניא.

151. אדהכי קם רבי שמעון ואמר, מארי דעלמא, אשתמודע רבי יצחק לגבן, ומאנן שעבה עינין דהקא הוא. הא אזידנא ביה, והב לי. נפק קלא ואמר, כורסיא (ס"א טסיסה) דמאריה קריבא בגרפוי דרבי שמעון, הא דידך הוא, ועמך תייתיב בזמנא דתיעול למשרי בכורסיך. אמר רבי שמעון, ודאי.

152. אדהכי, זמא רבי אלעזר דהוה אסתליק מלאך המות. ואמר, לית קופטרא דטיפסא, באתר דרבי שמעון בן יוחאי שכינו. אמר רבי שמעון לרבי אלעזר ברית, עול הקא, ואזיד ביה ברבי יצחק, דהא זמניא ביה דמסתפי. עאל רבי אלעזר, ואזיד ביה. ורבי שמעון אהדר אנפיה ובעי באורייתא.

153. גימ רבי יצחק, וזמא לאבוי. אמר ליה, ברי, זכאה זולקך בעלמא דין ובעלמא דאתי. דהא בין טרפי איכנא דזימי דגנתא דערן, אתיהיב (את יתיב) איכנא רבא ותקיף בתרין עלמין, רבי שמעון בן יוחאי הוא. דהא הוא אזיד קף בענפוי, זכאה זולקך ברי.

154. אָמַר לִיה אָבָא, וּמַה אָנָּה הָתָם. אָמַר לִיה, תִּלְתָּ יוֹמִין הָיוּ דְּזוּפּוּ אֲדָרָא דְּמִשְׁכְּבָךְ. וְתִקְיָנוּ לָךְ כִּין פְּתִיזוֹן, לֹאֲנֵהֲרָא לָךְ מֵאַרְבַּע סְטָרִין דְּעֻלְמָא. וְאַנָּה זְמִינָא דְּיוֹכְתִּיהּ וְזוּרִינָא, דְּאַמִּינָא זְכָאָה זְוֹלָקָךְ בְּרִי. בַּר דְּעַד כַּעֲן, בָּרַךְ לָא זְכִי בְּאוֹרֵינָא.

154. אָמַר לוֹ, אָבָא, וּמַה אָנִי שָׁם? אָמַר לוֹ, שְׁלֹשָׁה יָמִים הָיוּ שָׁכְסוּ אֶת חֲדָר מִשְׁכְּבְּךָ, וְתִקְנוּ לָךְ חֲלוֹנוֹת פְּתוּחִים לְהַאֲדִיר לָךְ מֵאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם, וְאֲנִי רֵאִיתִי מְקוֹמָךְ וְשִׁמְחָתִי, שְׁאַמְרָתִי אֲשֶׁרִי חִלְקָךְ בְּנִי, מִחוּץ לָזֶה שְׁעַד עֲכָשׁוּ לֹא זָכָה בְּנֶךְ בַּתוֹרָה.

155. וְהָא הִשְׁתָּא הָיוּ זְמִינִין לְמִיתִי גָבֵה, תְּרִיסַר צַדִּיקָא דְּזוּבְרִיָא, וְעַד דְּהִינָא נָפְקִי, אֲתַעַר קָלָא בְּכֻלְהוּ עַלְמִין, מֵאֵן זְוֹבְרִין (ס"א שְׁבִילִין) דְּקִיִּימִין הָבָא, אֲתַעַטְרוּ, בְּגִיעִיה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן. שְׁאַלְתָּא שְׁאִיל, וְאַתִּי הִיב לִיה.

155. וְהִרֵי עֲכָשׁוּ הָיוּ עֲתִידִים לְבֹא אֵלֶיךָ שְׁנַיִם עָשָׂר צַדִּיקִים מִהַחֲבָרִים, וְעַד שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים הַתְּעוֹרֵר קוֹל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת: מִי הֵם הַחֲבָרִים [הַשְּׁבִילִים] שְׁעוֹמְדִים בָּאֵן? הַתְּעַטְרוּ בְּשִׁבִּיל רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּקֻשָּׁה בְּקֻשָּׁה וְנִתְּנָה לוֹ.

156. וְכָא דָּא בְּלִזְזוּדוֹי, דְּהָא שְׁבַעֲיָן דְּיוֹכְתִי מִתַּעַטְרִין הָבָא דִּלִּיה. וְכָל דְּיוֹכְתָא וְדְּיוֹכְתָא, פְּתִיזוֹן פְּתִיזוֹן לְשִׁבַּעֲיָן עַלְמִין. וְכָל עַלְמָא וְעַלְמָא אֲתַפְתּוּ לְעִי רְהִיטִין. וְכָל רְהִיטָא וְרְהִיטָא, אֲתַפְתּוּ לְשִׁבַּעֲיָן כְּתִרִין עַלְאִין. וּמִתְּמָן אֲתַפְתּוּ אֲרִזוֹן לְעִתִּיקָא סְתִימָאָה דְּכֻלָּא, לְמִזְמִי בְּהֵהוּא זְעִימוּתָא עַלְאָה דְּנֵהֲרָא, וּמִהִנָּה לְכֻלָּא. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (תְּהִלִּים כ"ז) לְזוֹזוֹת בְּזוּעָם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מַהוּ וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. הֵינֵנו דְּכִתִּיב, (בְּמִדְבָּר יב) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא.

156. וְלֹא זֶה לְבָדוֹ, שֶׁהִרֵי שְׁבַעִים מְקוֹמוֹת מִתְּעַטְרִים בָּאֵן בְּשִׁבִּילָא, וּבְכָל מְקוֹם וּמְקוֹם פְּתוּחִים פְּתוּחִים לְשִׁבַּעִים עוֹלָמוֹת, וְכָל עוֹלָם וְעוֹלָם נִפְתָּח לְשִׁבַּעִים רָצִים, וְכָל רֶץ וְרֶץ נִפְתָּח לְשִׁבַּעִים כְּתָרִים עֲלִיזִים, וּמִשָּׁם נִפְתְּחוּ דְּרָכִים לְעִתִּיק, נִסְתֵּר הַכֹּל, לְרֹאשׁוֹת בְּאוֹתָהּ נְעִימוֹת עֲלִיזָה שְׁמֵאִירָה וּמִהֲנָה לְכָל, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תְּהִלִּים פ"ז) לַחֲזוֹת בְּנַעֲם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. מַה זֶה וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ? הֵינֵנו שְׁכָתוֹב (בְּמִדְבָּר יב) בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא.

157. אָמַר לִיה, אָבָא, כְּמָה זְמִנָּה יְהִיבוּ לִי בְּהָאִי עַלְמָא, אָמַר לִיה, לִית לִי רְשׁוּתָא וְכָא מוֹדְעִי לִיה לְבַר זֵשׁ. אָבָל בְּהִלּוּלָא רַבָּא דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, תְּהָא מִתְקַן פְּתוּרִיָּה. כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) צִאֲיָה וְרִאֲיָה בְּזוֹת צִין בְּמִלָּה שְׁלֵמָה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם זִתְנָתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִזּוֹת לְבָו.

157. אָמַר לוֹ, אָבָא, כְּמָה זְמַן נִתְּנוּ לִי בְּעוֹלָם הַזֶּה? אָמַר לוֹ, אֵין רְשׁוּת וְלֹא מוֹדְעִים לְאָדָם, אָבָל בְּהִלּוּלָא הַגְּדוֹלָה שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן תְּהִיָּה עוֹרֵךְ שְׁלִחְנוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר צִאֲיָה וְרִאֲיָה בְּזוֹת צִין בְּמִלָּה שְׁלֵמָה בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׁמִיחַת לְבָו.

158. אֲדִהֲכִי אֲתַעַר רַבִּי יַצְזֹק, וְהָוָה זְזִירָה, וְאַנְפּוֹי נְהִירִין. זְמָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאַסְתַּכֵּל בְּאַנְפּוֹי. אָמַר לִיה, מִלָּה זֹדְתָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לִיה, וְדֵאִי. סוּז לִיה, אֲשִׁתַּטּוּ קַמִּיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

158. בֵּין כֶּךָ הַתְּעוֹרֵר רַבִּי יַצְחָק, וְהָיָה צוֹחֵק וּפְנִי מְאִירִים. רְאֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו. אָמַר לוֹ, דְּבַר חֲדָשׁ שְׁמַעְתָּ? אָמַר לוֹ, וְדֵאִי. אָמַר לוֹ, הִשְׁתַּטַּח לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן.

159. תֵּאֲנָא, מִהֵהוּא יוֹמָא, הָוָה (דָּף רִיחַ ע"ב) רַבִּי יַצְזֹק אֲזִיד לְבָרִיָּה בִּידִיָּה, וְלֵעִי לִיה בְּאוֹרֵינָא, וְכָא הָוָה שְׁבַקִּיה. כִּד הָוָה עָאֵל קַמִּיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן.

159. לְמַדְנָה, מֵאוֹתוֹ יוֹם הָיָה רַבִּי יַצְחָק אוֹחֲזוֹ אֶת בְּנוֹ בִּידוֹ וּמִלְמַד אוֹתוֹ תּוֹרָה, וְלֹא הָיָה עוֹזֵב אוֹתוֹ. כְּשֶׁהָיָה נִכְנָס לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוֹשִׁיב אֶת בְּנוֹ בַּחוּץ, וַיֵּשֶׁב לִפְנֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְהָיָה קוֹרָא לִפְנָיו, (יִשְׁעִיָּה ל"ח) ה' עֲשָׂקָה לִי עֲרַבְנִי.

אותבית לבריה לבר, ויתב קמיה דרבי שמעון, והיה קרי קמיה (ישעיה לח) ה' עשקה לי ערבני.

160. למדנו, באותו יום תקיף ומפחיד של האדם, בשמגיע זמנו להסתלק מהעולם, ארבעת צדדי העולם עומדים בדין הקשה, ומתעוררי דינים מארבעת צדדי העולם, וארבעה קשרים ניצים, וקטטה נמצאת ביניהם, ורוצים להפריד כל אחד לצדו.

161. הפרוז יוצא ומכרז באותו העולם, ונשמע במאות שבעים עולמות. אם צדיק הוא – כל העולמות שמחים בנגדו, ואם לא – אוי לאותו האיש ולחלקו.

162. למדנו, באותו הזמן שהפרוז מכרז, אז יוצאת שלהבת מצד צפון, והולכת ובושרת בנהר דינור, ונפרדת לארבעת צדדי העולם, ושורפת את נשמות הרשעים.

163. ויוצאת אותה שלהבת ועולה ויורדת בעולם, ואותה שלהבת מגיעה לכנפי התרנגול השחר, ומכה בכנפיו וקורא בפתח בין השערים.

164. פעם ראשונה קורא ואומר, (מלאכי ג) הנה היום בא בער פתנור וגו'. פעם שניה קורא ואומר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים וברא רוח ומגיד לאדם מה שחזו. ואותה שעה יושב בן אדם במעשיו שמעידים לפניו, והוא מודה עליהם. פעם שלישית, בשרוצים להוציא ממנו את נשמתו, קורא התרנגול ואומר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

165. אמר רבי יוסי, תרנגול שחר למה יוצא? אמר לו רבי יהודה, כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל רמוז בחכמה, רק שבני אדם לא יודעים. זהו שכתוב (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קניגד, ומשום שנעשו בחכמה, כלם רמוזים בחכמה.

160. תנא, בההוא יומא תקיפא ודחילו דבר נש, כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא, ארבע סטרין דעלמא קיימין בדינא תקיפא, ומתערין דינין מארבע סטרי עלמא. וארבע קשורין נצאן, וקטטותא אשתכוז ביניהו, ובעיין לאתפרשא כל זוד לסטרוי.

161. פרוזא נפיק ומכרזא בההוא עלמא, ואשתמע במאתן ושבעין עלמין. אי זכאה הוא, כלהו עלמין זוראן לקדמותיה. ואי לאו, ווי ללהוא בר נש ולזולקיה.

162. תנא, בההוא זמנא דכרוזא כריו, כדין נפק זוד שלהובא מסטר צפון, ואזלא ואתוקד בנהר דינור, ומתפרשא לארבע סטרי עלמא, ואוקיד נשמתהון דזייביא.

163. ונפק ההוא שלהובא, וסלקא ונזותא בעלמא. וההוא שלהובא מטא בגרפוי דתרנגולא אוכמא, ובטש בגרפוי, וקרי בפתוזא בין תרעי.

164. זמנא קדמא קרי ואמר, (מלאכי ג) הנה היום בא בוער פתנור וגו'. זמנא תניינא קרי ואמר, (עמוס ד) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומגיד לאדם מה שחזו. וההוא שעתא, יתיב בר נש בעובדוי, דסהדין קמיה, והוא אודי עליהו. זמנא תליתא, כד בעיין לאפקא נשמתיה מניה, קרי תרנגולא ואמר, (ירמיה י) מי לא יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו'.

165. אמר רבי יוסי, תרנגולא אוכמא למאי נפקא. אמר ליה רבי יהודה, כל מה דעבד קודשא בריך הוא בארעא, כלהו רמוז בוזכמה, בר דבני נשא לא ידעי. הדיא הוא דכתיב, (תהלים קד) מה רבו מעשיך ה' כלם בוזכמה עשית מלאה הארץ קניגד, ומשום דאתעבידו בוזכמה, כלהו רמיוז בוזכמה.

166. והתרגול השחר, שנינו, אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו, ושחר בא מצד הדין. ולכן בחצות הלילה ממש, בשמתעוררת רוח של צד צפון, שלהבת אחת יוצאת ומכה תחת כנפי התרגול והוא קורא. וכל שכן בתרגול שחר, שמתפוגג יותר מאחר.

167. אף כאן, בשעה שדין האדם יתעורר, מתחיל וקורא לו, ואין מי שיודע בזה, פרט לאותו איש ששוכב. ששנינו, בשעה שהאיש שוכב והדין שרוי עליו להוציא מהעולם הזה, מתוספת בו רוח עליונה מה שלא היה בימיו, וכיון ששורה עליו ונדבקת בו, רואה מה שלא זכה בימיו, משום שהתוספתה בו אותה הרוח. וכשמתוספת בו ורואה, אז יוצא מהעולם הזה. והו' שבתוב (שם) תסף רוחם יגעוץ ואל עפרם ישובו. אז כתוב (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בחייהם לא זוכים, במיתתם זוכים.

168. למדנו, בשעה שאדם מת, נתנה לו רשות לראות, ורואה אצלו קרוביו וחבריו מאותו העולם, ונדע להם, וכלם חקוקים בדמיותיהם כמו שהיו בעולם הזה. אם צדיק אותו האיש, כלם שמחים לפניו ומקדימים לו שלום.

169. ואם אינו צדיק, לא נודעים אליו. פרט לאותם הרשעים שטורדים אותם בכל יום בגיהנם, וכלם עצובים ופוחחים בו ומסימים בו, ומרים עיניו ורואה אותם כמו גז שעולה מהאש. אף כך הוא פותח וי.

170. למדנו, בשעה שיוצאת נשמת האדם, הולכים כל קרוביו וחבריו שבאותו עולם עם נשמתו, ומראים לו מקום העדון ומקום הענש. אם הוא צדיק, רואה את מקומו, ועולה ויושב ומתעדן בעדון עליון של אותו עולם. ואם אינו צדיק, נשארת אותה נשמה בעולם הזה עד שנשמן הגוף בקרקע. בין שנשמן, במה שומרי החקים אוהבים בו עד שמגיע לדומ"ה, ומכניסים אותו במדור שלו של הגיהנם.

166. ותרגולא אוכמא, תנינן, לית דינא שריא אלא באתר דהוא זיניה. ואוכמא מסטרא דדינא קאתי. ובגין כך, בפלגות ליליא ממש, כד רוזא דסטרא דצפון אתער, זור שלהובא נפיק, ובטש תוזות גרפוי דתרגולא, וקרי. וכל שכן בתרגולא אוכמא, דאתכוון יתיר מאזרא.

167. אוף הכא, בשעתא דדינא דבר נש יתער, שארי וקרי ליה, ולית דינע ליה, בר ההוא בר נש דשכיב. דתנינן, בשעתא דבר נש שכיב, ודינא שריא עליה לנפקא מהאי עלמא, אתוסף רוזא עלאה ביה, מה דלא הוה ביומיו. וכיון דשריא עליו ואתדבק ביה, זומי מה דלא זכה ביומיו, משום דאתוסף ביה ההוא רוזא. וכד אתוסף ביה וזומא, כדן נפיק מהאי עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים קד) תוסף רוזום יגעוץ ואל עפרם ישובו. כדן כתיב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי, בזייהו לא זכאן, במיתתהו זכאן.

168. תאנא, בשעתא דבר נש מית, אתיהיב ליה רשותא למזומי, וזומי גביה קריבוי וזכריו מההוא עלמא, ואשתמודע להו. וכלהו גליפין בדיוקניהו כמה דהו בהאי עלמא. אי זכאה ההוא בר נש, כלהו זוראן קמיה, ומקדמי ליה שלם.

169. ואי זכאה לא הוי, לא אשתמודען גביה, בר מאינן זייהו, דטרדין לון בכל יומא בגיהנם. וכלהו עצובין, ופוחחין בווי ומסיימין בווי. וסליק עיניו, וזומא לון כטיסא דמסתלקא מן נזרא, אוף הכי, הוא פתוז, ווי.

170. תניא, בשעתא דנפק נשמתיה דבר נש, אזלין כלהו קריבוי וזכריו דההוא עלמא עם נשמתיה, ומזוזין ליה אתרא דעדונה, ואתרא דענשה. אי זכאה הוי, זומי דוכתיה, וסליק וייתיב, ואתעדן בעדינא עלאה דההוא עלמא. ואי לא הוי זכאה, אשתארת ההיא נשמתא בהאי עלמא, עד דאטמיר גופא בארעא. כיון דאטמיר, כמה גרדינן דזמוסין

אֲזוּדָן בֵּיתָה, עַד דְּמִטָּא לְדוּמָ"ה, וְעֹאֲלִין לִיה בְּמִדּוּרוֹי דְּגִי'הֶגֶם.

171. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹמִין, נִשְׁמָתָא אֲזֵלָא מִבֵּיתִיהָ לְקַבְרִיהָ, וּמִקַּבְרִיהָ לְבֵיתִיהָ, וְאַתָּא אֲבָלָת עָלֵיו (דף ר"ט ע"א) דְּזוּפָא. דְּכַתִּיב, (איוב יד) אֶף בִּשְׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תֵּאָבֵל. אֲזֵלָא וַיִּתְבֵּא בְּבֵיתִיהָ, זֻמִּי לְכַלְהוּ עֲצִיבִין וּמִתָּא בְּלָא.

171. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹמִין, נִשְׁמָתָא אֲזֵלָא מִבֵּיתִיהָ לְקַבְרִיהָ, וּמִקַּבְרִיהָ לְבֵיתִיהָ, וְאַתָּא אֲבָלָת עָלֵיו (דף ר"ט ע"א) דְּזוּפָא. דְּכַתִּיב, (איוב יד) אֶף בִּשְׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תֵּאָבֵל. אֲזֵלָא וַיִּתְבֵּא בְּבֵיתִיהָ, זֻמִּי לְכַלְהוּ עֲצִיבִין וּמִתָּא בְּלָא.

172. תִּנָּא, בְּתַר ז' יוֹמִין, זֻפָּא הָוִי כְּמֹה דְּהוּדָה, וְנִשְׁמָתִיהָ עֹאֲלָת לְדוּכְתָּא, עֹאֲלָת לְמַעְרָתָא דְּכַפְלָתָא, וְזוּמָת מֹה דְּזוּמָתָא, וְעֹאֲלָת לְאַתֵּר דְּעֹאֲלָת, עַד דְּמִטָּת לָגֵן עֲדָן, וְעֲרַעַת לְכַרְוֵבִים, וְשִׁין דְּזוּרְבָא דִּי בָּעֵן עֲדָן דְּלִתְתָּא. אִי זָכָא הוּא דְּתִיעוּל, עֹאֲלָת.

172. תִּנָּא, בְּתַר ז' יוֹמִין, זֻפָּא הָוִי כְּמֹה דְּהוּדָה, וְנִשְׁמָתִיהָ עֹאֲלָת לְדוּכְתָּא, עֹאֲלָת לְמַעְרָתָא דְּכַפְלָתָא, וְזוּמָת מֹה דְּזוּמָתָא, וְעֹאֲלָת לְאַתֵּר דְּעֹאֲלָת, עַד דְּמִטָּת לָגֵן עֲדָן, וְעֲרַעַת לְכַרְוֵבִים, וְשִׁין דְּזוּרְבָא דִּי בָּעֵן עֲדָן דְּלִתְתָּא. אִי זָכָא הוּא דְּתִיעוּל, עֹאֲלָת.

173. שְׁנִינִי, אַרְבַּעַ עֶמֶדִים זְמִינִים, וּדְמוּת אַחַת שֶׁל הַגּוֹף בִּידְהֶם, מִתְּלַבֶּשֶׁת בּוֹ בְּחִדּוּהָ וַיּוֹשְׁבֵת בְּאוֹתוֹ מִדּוּר שֶׁל גֵּן עֲדָן שְׁלֵמָטָה עַד זְמַן שְׁנִינִי עָלֶיהָ, אַחֵר כֹּף הַכְּרוֹז קוֹרָא.

173. תִּנָּא, אַרְבַּע סְמִכִין זְמִינִין, וְזוּר דְּיוֹקָנָא דְּזוּפָא בִּידְהֶם, (שְׁמוֹת ר"י ע"א) מִתְּלַבֶּשֶׁת בֵּיתָה בְּזוּדְוֹתָא וַיִּתְיַבֵּת בְּהֵהוּא מִדּוּרָא דְּגֵן עֲדָן דְּלִתְתָּא, עַד זְמַן דְּאַתְגָּזֵר עָלָהּ. לְבַתֵּר כְּרוּזָא קָרִי.

174. וְעֵמֶד שֶׁל שְׁלֹשָׁה גִּנִּים מְזֻדְמָן, וְאוֹתוֹ הָעֵמֶד נִקְרָא מְכוֹן הַר צִיּוֹן, שְׁכָתוֹב (ישעיה ד) וּבְרָא ה' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהָ עֵנִן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. עוֹלָה בְּאוֹתוֹ הָעֵמֶד לְפִתְחָ שֶׁל צֶדֶק שְׁצִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם בּוֹ.

174. וְעֵמֶד דְּתַלְתָּ גִּינֵי אֲזֻדְמָן, וְהֵהוּא עֵמֶד דְּאַתְקָרִי, מְכוֹן הַר צִיּוֹן דְּכַתִּיב, (ישעיה ד) וּבְרָא ה' עַל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהָ עֵנִן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְגו'. סְלִקָּא בְּהֵהוּא עֵמֶד לְפִתְחוֹ דְּצֶדֶק, דְּצִיּוֹן וִירוּשָׁלַם בֵּיתָה.

175. אִם זָכָה לְעֹלֹת יוֹתֵר – טוֹב חֲלָקוֹ וְגוֹרְלוֹ לְהִדְבֵּק בְּתוֹף הַגּוֹף שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְאִם לֹא זָכָה לְעֹלֹת יוֹתֵר – כְּתוּב (שם) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. וְאִם זָכָה לְעֹלֹת יוֹתֵר – צָדִיק הוּא, שְׂזוּכָה לְכָבוֹד שֶׁל הַמֶּלֶךְ וְלִהְיֶה עֲדָן בְּעֵדוֹן עֲלִיּוֹן שְׁלֵמָעֵלָה מִמָּקוֹם שְׁנִקְרָא שְׁמַיִם, שְׁכָתוֹב (שם נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה'. עַל ה' דּוֹקָא. אֲשֶׁרִי חֲלָקוֹ שֶׁל מִי שְׂזוּכָה לְחֶסֶד הָיָה, שְׁכָתוֹב (תהלים קח) כִּי גָדַל מַעַל שְׁמַיִם חֶסֶדָּהּ.

175. אִי זָכִי לְסְלִקָּא יִתִּיר, טוֹב זְוֹלָקִיָּה וְעַדְבִּיָּה, לְאַתְרֵי בְּקָא בְּגוֹ זֻפָּא דְּמִלְכָּא. וְאִי לֹא זָכִי לְסְלִקָּא יִתִּיר, כְּתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ. וְאִי זָכִי לְסְלִקָּא יִתִּיר, זָכָא הוּא. דְּזָכִי לִיקְרָא דְּמִלְכָּא, וְלִאֲתַעְדָּנָא בְּעֵדוּנָא עֲלָאָה, דְּלַעֲיִלָּא מֵאַתֵּר דְּאַקָרִי שְׁמַיִם. דְּכַתִּיב, (ישעיה נח) אֲזַ תִּתְעַנֵּג עַל ה', עַל ה' דְּיִיקָא. זָכָא זְוֹלָקִיָּה דְּמֵאֵן דְּזָכִי לְזוֹסֵד דָּא, דְּכַתִּיב, (תהלים קח) כִּי גָדַל מַעַל שְׁמַיִם זוֹסֵדָהּ.

176. וְכִי עַל הַשְּׁמַיִם הוּא, וְהָא כְּתִיב, (תהלים נז) כִּי גָדַל עַד שְׁמַיִם חֶסֶדָּהּ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יֵשׁ חֶסֶד וְיֵשׁ חֶסֶד, חֶסֶד עֲלִיּוֹן וְחֶסֶד תַּחְתּוֹן. חֶסֶד

176. וְכִי עַל הַשְּׁמַיִם הוּא, וְהָא כְּתִיב, (תהלים נז) כִּי גָדַל עַד שְׁמַיִם זוֹסֵדָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵיךְ זוֹסֵד, וְאֵיךְ זוֹסֵד. זוֹסֵד עֲלָאָה, וְזוֹסֵד תַּחְתָּא. זוֹסֵד עֲלָאָה

עליון הוא מעל השמים, וחסד תחתון הוא שכתוב (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובאלה כתוב עד שמים.

177. למדנו, אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה. האם הידועה. הבנים מי הם? אמר רבי שמעון, הרי שנינו שיש שני בנים לקדוש-ברוך-הוא, אחד זכר ואחד נקבה. הזכר נתן אותו ליצחק, שכתוב (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת נתן לאברהם, שכתוב (בראשית כד) וה' ברך את אברהם בכל. בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

178. והאם רובצת עליהם, שמיניקה אותם, ועל זה כתוב לא תקח האם על הבנים. ושנינו, אל ירבה האדם חטאיו למטה, כדי שתסתלק האם מעל הבנים, וכתוב (ויקרא יח) אמה הוא לא תגלה ערותה. אזי למי שמגלה ערותה.

179. ובששבים בני העולם ומרבים בזכויות לפני הקדוש ברוך הוא, והאם שבה ומכסה על הבנים, אז זה נקרא תשובה. מה זה תשובה? זו תשובה של האם ששבה בקיומה, ואז כתוב אם הבנים שמחה. אם הבנים ודאי. ולכן לא יפטר האדם מפריה ורביה עד שמוליד בן ובת.

180. שנינו, אמר רבי יצחק, כתוב (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו. תשוקת הצדיקים לראות את זה, ואתה אומרת על ה' אמר רבי שמעון, הכל אחד, משמע שכתוב נעם ה', שפא מהעתיק הקדוש לשמים הזה, ותשוקת הצדיקים בך היא ודאי. וכתוב על השמים, אז תתענג על ה'. אשרי חלקו של מי שזוכה. ודאי מעטים הם.

181. שנינו, אמר רבי שמעון, כתוב (שיר א) בני אמי נחרו בי שמני נטרה את הכרמים. בני אמי, כמו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. שפא רצה הקדוש ברוך הוא להחריב ביתו שלמטה ולהגלות את ישראל לבין העמים, העביר הקדוש ברוך הוא מלפניו את

מעל שמים הוא. וחסד תתאה, הוא דכתיב, (ישעיה נה) חסדי דוד הנאמנים, ובהני כתיב עד שמים.

177. תניא, אמר רבי יצחק, כתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה הללויה, אמא ידיעא, הבנים מאן אינון. אמר רבי שמעון, הא תנינן, תרין בנים אית לקודשא בריך הוא, זכר וזר וזר נוקבא. דכר, יהביה ליצחק, דכתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתוב, (ישעיה מט) ישראל אשר בך אתפאר. בת, יהביה לאברהם, דכתיב, (בראשית כד) וה' ברך את אברהם בכל, בת היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

178. ואמא רביעא עליהו, דינקה להו, ועל האי כתיב, (דברים קד) לא תקח האם על הבנים. ותנינן, לא יסגי בר גש זוזבו ליתתא, בגין דיסתלק אמא מעל בגין. וכתוב, (ויקרא יח) אמה היא לא תגלה ערותה, ווי למאן דגלי עריותא.

179. וכד תייבין בני עלמא, ואסגין בזכותא קמי קודשא בריך הוא, ואמא תבת וכסאי על בגין, כדין אתקרי תשובה. מאי תשובה. דא תשובה דאמא, דתבת בקיומה, וכדין (שמות פ"ג ע"א) כתיב, (תהלים קיג) אם הבנים שמחה, אם הבנים ודאי. ועל דא, לא לפטר איניש מפריה ורביה, עד דאוליד בן ובת.

180. תניא אמר רבי יצחק, כתיב, (תהלים כז) לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, תיאובתא דצדיקא למזוזמי דא, (ד"ח ל"ג נעם ה') ואת אומרת על ה'. אמר רבי שמעון, כלא זור. משמע דכתיב נעם ה', דאתיא מעתיקא קדישא להאי שמים. ותיאובתא דצדיקא בך הוא ודאי, ועל השמים כתיב, אז תתענג על ה'. וכאן זולקיה מאן דוכי. ודאי ועירין אינון.

181. תנינן, אמר רבי שמעון, כתיב, (שיר השירים א) בני אמי נחרו בי שמוני נטרה את הכרמים, בני אמי, כמה דכתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ, דכד בעא קודשא בריך הוא למזורבא ביתיה דליתתא, ולאגלאה ישראל ביני עממא. אעבר

הָאָרֶץ הַזֶּה, וְהַתְּרַחֲקָה מִמֶּנּוּ, כְּכַתּוּב (שְׁמוֹת ב) וְתַתְּצַב אַחֲתוֹ מִרְחָק. וּכְשֶׁאֶרְץ זוֹ הַתְּרַחֲקָה מִשְׁמִים שְׁלֹמֶעֱלָה, הָאָרֶץ הַזֶּה שְׁלֹמֶטָה נִחְרָבָה, וְיִשְׂרָאֵל הַתְּפֹדָה בֵּין הָעַמִּים. אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל: מִי גָרַם לִי אֶת זֶה וּמִי עָשָׂה לִי אֶת זֶה? בְּנֵי אָמִי שִׁנְּחִירוֹ בִּי וְהַתְּרַחֲקוּ מִמֶּנִּי, בְּנֵי אָמִי וְדָאִי.

קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִקְּמִיָּה לְהָאִי אֶרֶץ, וְאַתְּרוּקָא מִנִּיָּה. כְּדִכְתִּיב, (שְׁמוֹת ב) וְתַתְּצַב אֶזְוֹתוֹ מִרְוּזוֹק. וְכִדְ הָאִי אֶרֶץ אַתְּרוּקָא מִשְׁמִים דְּלֵעִילָא, הָאִי אֶרֶץ דְּלִתְתָּא אַתְּרוּקָא, וְיִשְׂרָאֵל אַתְּפֹדָה בֵּינֵי עַמִּימָא, אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, מֵאֵן גָּרִים לִי הָאִי וּמֵאֵן עֲבִיד לִי הָאִי, בְּנֵי אָמִי דְּנִזְוִרוּ בִּי, וְאַתְּרוּקוּ מִנִּי, בְּנֵי אָמִי וְדָאִי.

182. רַבִּי יוֹסִי הָיָה הוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי חֲזִיָּא בַּר רַב. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי חֲזִיָּא, רְאִיתָ מָה שְׂרָאִיתִי? אָמַר לוֹ, רְאִיתִי גִבֹּר אֶחָד בְּנֶהֱרָה, וְצִפּוֹר אֶחָד עַל רֹאשׁוֹ, וְעֵלָה בְּפִי הַצִּפּוֹר, וְאוֹכֵלֶת וְרוֹמֶסֶת בְּרַגְלֶיהָ, וְאוֹתוֹ גִּבֹּר מְרִים קוֹלוֹת וְצוֹחֵת, וְלֹא יִדְעָתִי מָה אָמַר.

182. רַבִּי יוֹסִי הָיָה אֵזִיל בְּאַרְזָא, וְהָיָה עִמִּיָּה רַבִּי זֻזִּיא בַּר רַב. עַד דִּהְיוּ אֵזִיל, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי זֻזִּיא, זֻזִּיָּתָא מָה דְּאַנָּא זֻזִּיָּתָא. אָמַר לֵיהּ, זֻזִּיָּתָא גִבֹּרָא זֹד בְּנֶהֱרָא, וְצִפּוֹרָא זֹד עַל (דָּף רִיט ע"ב) רִישִׁיָּה, וְעֵלְעָא בְּפֻמִּיָּה דְּצִפּוֹרָא, וְאַכְלָא וְרַפְסָא בְּרַגְלֵיהּ, וְהָיָה גִבֹּר רַבִּי קָלִין וְצוּזוּ, וְלֹא יִדְעָתָא מֵאִי קָאֻמַּר.

183. אָמַר, נִקְרַב אֵלָיו וְנִשְׁמַע. אָמַר, אֲנִי פּוֹחֵד לְהַתְּקַרֵּב. אָמַר לוֹ, וְכִי בֶן אָדָם הוּא בְּמִקּוֹם זֶה? אֵלָא רִמּוֹ שֶׁל חֲכָמָה שְׂרָמְזוּ לָנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. קָרְבּוֹ אֵלָיו. שָׁמְעוּ שֶׁהָיָה אוֹמֵר: כְּתֹר, כְּתֹר, שְׁנֵי בָנִים שְׂרוּיִים בַּחוּץ [וְרוֹקִים לְבַחֲיָן]. לֹא נָח וְלֹא מְנוּחָה, עַד שֶׁהַצִּפּוֹר בִּפְתַח תַּפֵּל.

183. אָמַר, נִקְרַב גְּבִיָּה וְנִשְׁמַע. אָמַר, מִסְתַּפִּינָא לְמִקְרַב. אָמַר לֵיהּ, וְכִי בַר נִשְׁ הוּא בְּאַתְרָא דָּא, אֵלָא רַמִּיזָא דְּזֻזְכְּמִתָּא דְּרַמִּיז' לָן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. קָרִיבּוֹ גְּבִיָּה, שָׁמְעוּ דִּהְיוּ אָמַר, עוֹטְרָא עוֹטְרָא, תִּרְיִן בְּגִין שְׂרִינִין לְבַר, (ו"א שְׂרִיאוֹ לְבַר) לֹא נָחוּ וְלֹא גִיזָא, עַד דְּצִפּוֹרָא בְּקִיסְרָא רַבִּי.

184. בָּכָה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, זֶהוּ שִׁשְׁנִינוּ בְּנֵי אָמִי נִחְרוּ בִּי. מָה הִטְעַם? מִשּׁוֹם שֶׁכְּרַמִּי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי.

184. בָּכָה רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, הֵינֵנוּ דְּתִנִּינֵן, בְּנֵי אָמִי נִזְוִרוּ בִּי וְגו', מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּכַרְמִי שְׁלִי לֹא נִטְרָתִי.

185. אָמַר, וְדָאִי הַגְּלוּת נִמְשָׁךְ, וְעַל זֶה [שֶׁ]צִּפְרֵי הַשָּׁמַיִם לֹא זֹזוּת עַד שֶׁשְׁלֹטוֹן הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת יַעֲבֹד מִהָעוֹלָם, וּמִתִּי? עַד שֶׁיִּגְיַע הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר דִּינֵיו בְּעוֹלָם, שְׁכַתּוֹב (זְכוּרִיָּה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִגְדַּע לָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.

185. אָמַר, וְדָאִי גְלוּתָא אַתְּמִישָׁךְ, וְעַל דָּא (ו"א דִּי) צִפְרֵי שְׁמִיָּא לֹא אַעֲדִי, עַד דִּי שְׁלֹטְנוּתָא דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת אַעֲדִיאוּ מִן עַלְמָא. וְאַיְמִתִּי, עַד דִּימִטִּי יוֹמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַתְּעַר דִּינֵיו בְּעַלְמָא. דְּכִתִּיב, (זְכוּרִיָּה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יִגְדַּע לָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.

186. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר: שְׁלֵהֶבֶת הַדִּין הַגִּיעָה בְּדִינִי. יַצָּאָה שְׁלֵהֶבֶת אֶחָת וְשָׂרְפָה אֶת אוֹתָהּ הַצִּפּוֹר. אָמַר, וְדָאִי כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (דְּנִיָּאל ז) וְנִתְּנָה לְשָׂרְפַת הָאֵשׁ.

186. עַד דִּהְיוּ אֵזִיל, שָׁמְעוּ זֹד קָלָא דִּהְיוּ אָמַר, אוֹקִידָא דְּקוֹפְטִירָא מִטָּא בְּדִינֵיו, נִפְקָ זֹד שְׁלֵהֶבֶתָא, וְאוֹקִידָא לְהָהוּא צִפּוֹרָא. אָמַר, וְדָאִי, כְּמָה דְּכִתִּיב, (דְּנִיָּאל ז) וְהִיבַת לִיקְדַת אֵשׁ.

187. אמר רבי יוסי, לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל אלא בזמן שלא נמצאה ביניהם אמונה, כשנמנעה ביניהם האמונה, כביכול, כך נמצא בכל, שכתוב (ישעיה כח) וכפר בריתכם את מות.

188. אמר רבי חייא, מהו שכתוב בלע המות לנצח? אמר לו, כשיעורר הקדוש ברוך הוא את ימינו, ימנע מות מהעולם, ולא תתעורר ימין זו אלא כשיתעוררו ישראל בימינו של הקדוש ברוך הוא, ומה זה? תורה שכתוב בה (דברים לג) מימינו אש דת למו. באותו זמן (תהלים קיח) ימי ה' עשה חיל וגו', לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יי.

189. למדנו, אותו הצדיק שהקדוש ברוך הוא מתרצה בו, והכרוז קורא עליו שלשים ימים בין צדיקי גן העדן, כל הצדיקים שמחים, כל הצדיקים באים ומעשרים מקומו של אותו הצדיק עד שיבא למדר את דיוורו ביניהם.

190. ואם רשע הוא, הכרוז קורא עליו בגיהנם שלשים יום [עליו], וכל הרשעים כלם עצובים.

191. כלם פותחים: וי, שהרי דין חדש מתעורר בעת בגללו של פלוני. כמה שומרי החק מזדמנים בנגדו ומקדימים לו: וי, אוי לרשע אוי לשכנו. וכלם פותחים ואומרים: אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו. מה זה [טעם] גמול ידיו? אמר רבי יצחק, לכלל [להוציא] מי שזונה בידו להוציא ולהשחית זרעו לריק.

192. שהרי שנינו, כל מי שמוציא זרעו לריק נקרא רע, ולא רואה פני שכניה, שכתוב (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע, וכתוב (בראשית לב) ויהי ער בכור יהודה רע. אף באן, אוי לרשע רע – אוי לאותו רשע שהוא רע, שעשה עצמו רע, כי גמול ידיו יעשה לו – לכלל מי שזונה בידו להוציא

187. אמר רבי יוסי, לא אגלי קודשא בריך הוא לישראל, אלא בזמנא דלא אשתכחז מהימנותא ביניהו. כד אתמנע מהימנותא ביניהו, כביכול, הכי אשתכחז בכלא. דכתיב, (ישעיה כח) וכפר בריתכם את מות.

188. אמר רבי חייא, מאי דכתיב, (ישעיה כח) בלע המות לנצח. אמר ליה, כד יתער קודשא בריך הוא בימינא דיליה, אתמנע מותא מן עלמא. ולא יתער האי בימינא, אלא כד יתערוך ישראל בימינא דקודשא בריך הוא, ומאי ניהו תורה, דכתיב בה, (דברים לג) מימינא אש דת למו. בההוא זמנא, (תהלים קיח) ימין ה' עושה חיל וגו', לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יי.

189. ת נא, ההוא זכא דקודשא בריך הוא אתרעי ביה, ופרוזא קרי עליה, ל יומין, ביני צדיקייא בגנתא דעדן. כללו צדיקיא זודאן, כללו צדיקייא אתיין, ומעטרן דוכתיה דההוא צדיקא, עד דייתי למיידר דיוריה ביניהו.

190. ואי זויבא הוא, פרוזא קרי עליה בגיהנם תלתין יומין (עליה), וכללו זויבא, כללו עצובין.

191. כללו פתוזין ווי, דהא דינא זודתא אתער השתא, בגיגיה דכלליא. כמה גרדיגין דנמוסין מזדמנין לקבליה, ולאקדמא ליה ווי. אוי לרשע אוי לשכנו. וכללו פתוזין ואמרין, (ישעיה ג) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו. מאי (טעמא) גמול ידיו. אמר רבי יצחק. לאכללא (לאפקא) מאן דזני בידוי, לאפקא ולזבלא זרעיה בריקניא (ס"ט ע"א).

192. דהא תנינן, כל מאן דאפיק זרעיה בריקניא, אקרי רע, ולא זמי אפי שכינתא. דכתיב, (תהלים ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרף רע. וכתוב, (בראשית לח) ויהי ער בכור יהודה רע. אוי לרשע רע. ווי לההוא זויבא דאיהו רע, דעבד גרמיה רע. כי גמול ידיו יעשה לו, לאכללא

ולתשחית זרעו לריק, ולזה טורדים אותו באותו העולם יותר מכלם.

193. בא תראה, שהרי כתוב אי לרשע [רע]. בין שכתוב אי לרשע, למה רע? אלא כמו שאמרנו, שעשה עצמו רע, וכתוב לא יגרף רע, וכלם עולים וזה לא עולה. ואם תאמר, שאר רשעים שהרגו בני אדם? בא ראה, כלם עולים והוא לא עולה. מה הטעם? הם הרגו בני אדם אחרים, וזה הרג בניו ממשי, שפך דמים רבים. בא ראה, בשאר רשעי העולם לא כתוב וירע בעיני ה', וכאן כתוב וירע בעיני ה' אשר עשה. מה הטעם? משום שכתוב ושחת ארצה.

194. שנינו, אמר רבי יהודה, אין לך חטא בעולם שאין לו תשובה פרט לזה, ואין לך רשע שלא רואה פני שכינה פרט לזה, שכתוב לא יגרף רע, כלל. אמר רבי יצחק, אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. מה זה לעולם יירשו ארץ? אמר רבי יהודה, כמו שכתוב (תהלים קטז) אתה ה' לפני ה' בארצות החיים.

195. ויחי יעקב, בתוכם. לכן צריך לאדם שלא לערב צלם שלו בצלם של עובדי כוכבים ומזלות, משום שזה קדוש וזה טמא.

196. בא ראה מה בין ישראל לעמים עובדי כוכבים ומזלות, שישראל כשנמצא אדם מת, הוא מטמא את כל הגוף, והבית טמא. וגוף של עובדי כוכבים ומזלות לא מטמא מישוהו אחר, וגופו [וביתו] לא טמא כשהוא מת. מה הטעם?

197. ישראל בשעה שהוא מת, כל הקדושות של רבונו עוברות ממנו, ועובר ממנו הצלם הקדוש הזה, ועוברת ממנו רוח הקדוש הזה, נשאר הגוף טמא.

מאן דזני בידוי, לאפקא ולזובלא זרעיה בריקניא, ולהאי טורדין בההוא עלמא יתיר מכלא.

193. תא וזוי, דהא כתיב אי לרשע (רע), בין דכתיב אי לרשע, אמאי רע. אלא כמה דאמינא, דעבד גרמיה רע. וכתיב לא יגרף רע. וכלהו סלקין, והאי לא סליק. ואי תימא, שאר וזייבין דקטלו בני זשא. תא וזוי, כלהו סלקין והוא לא סליק. מאי טעמא, אינון קטילו בני זשא אזורא, והאי קטיל בזוי מביש, אושיד דמין סגיאין. תא וזוי, בשאר וזייבי עלמא, לא כתיב וירע בעיני ה', וכאן כתיב, וירע בעיני ה' אשר עשה. מאי טעמא, משום דכתיב ושחת ארצה.

194. תנן, אמר רבי יהודה, לית לך זוזבא בעלמא דלא אית ליה תשובה, בר מהאי. ולית לך וזייביא דלא זומאן אפי שכינתא, בר מהאי. דכתיב לא יגרף רע, כלל. אמר רבי יצחק, ופאין אינון צדיקיא, בעלמא דין ובעלמא דאתי. עליהו כתיב, (ישעיה ס) ועמד כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. מאי לעולם יירשו ארץ, אמר רבי יהודה, כמה דכתיב, (תהלים קטז) אתה ה' לפני ה' בארצות החיים:

195. ויזוי יעקב (שייך ויקרא ק"ד ע"ב) בגווייהו. (בד"ק נמצא בח"ג בדף נ' עמוד קצ"ט) על דא לבעי ליה לבר זשי דלא לאתערבא צולמא דיליה (דף רכ ע"א) בעולמא דעובד כוכבים ומזלות, בגין דהאי קדישא והאי מסאבא.

196. תא וזוי, מה בין ישראל לעמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות. דישאל כד אשתכח בר זשי מית הוא מסאב לכל גופא, וביתא מסאבא. וגופא דעובד כוכבים ומזלות לא מסאב לאזורא, וגופיה (נ"א וביתא) לא מסאבא כד איהו מית. מאי טעמא.

197. ישראל בשעתא דאיהו מית כל קדושי דמאריה מתעברן מניה, אתעבר מניה האי צולמא קדישא, ואתעבר מניה האי רוח קודשא, אשתאר גופא מסאבא.

198. אבל עובד כוכבים ומזלות עובד עבודה זרה לא כן, שבחיו טמא בכל העדים, צלמו טמא ורוחו טמא, ומשום שכל הטמאות הללו שריות בתוכו, אסור לקרב אליו. כיון שמת, יוצאות כל הטמאות הללו, ונשארו גוף בלי טמא לטמא.

199. ואף על גב שגופם טמא, בין בחייהם ובין במיתתם, אבל בחייהם שכל אותן הטמאות שנמצאות אצלם, יש להם כח לטמא אחרים. ובמיתתם, כאשר יוצאות כל אותן הטמאות מהם, לא יכולים לטמא, ושל ישראל יכול לטמא אחרים, כי כל הקדושות יוצאות ממנו, ושורה עליו צד האחר.

200. בא ראה, הצלם הקדוש הזה, בשחולף אדם ומתגדל ונעשית מהפצוץ הזה הדמות שלו, נעשה צלם אחר, ומתחברים באחד, וזה נוטל את זה. בשעה שנמצאים שני צלמים שמור הוא האדם, וגופו בקיים, ורוח שרויה בתוכו.

201. בשעה שקרבים ימיו, הם עוברים ממנו, וזה עולה לזה, ונשארו אדם בלי שמירה, אז (שיר ב) עד שיפוזר היום ונסו העללים, שנים.

202. בא ראה, בשמתעורר דין בעולם, בשקדוש ברוך הוא יושב על פסא דין לדון את העולם, צריך אדם לעורר [בדין] תשובה שישב מהרשע [מחטאיו], שהרי אותו יום נכתבים פתקים, וכלם נמצאים בתיק בתוכם. אם זכה אדם שישב לפני רבונו, קורעים את הפתקים שעליו.

203. אחר כך הקדוש ברוך הוא מזמין לפני האדם את יום הכפורים, יום התשובה. אם שב מחטאיו – טוב. אם לא – מצוה המלך לחתם פתקים. אזי כי התשובה רוצה להסתלק ממנו.

204. אם זכה בתשובה ולא שלמה בראוי – תולים לו עד אותו יום אחרון של עצרת, שהוא שמיני לחג. אם עשה תשובה שלמה לפני

198. אבל עובד כוכבים ומזלות עובד עבודה זרה, לית הכי. דבזויי מסאב בכל סטריין, צולמא דיליה מסאבא, ורוחא דיליה מסאבא. ובגין דסואבותי אלן שריין בגויה, אסיר למקרב לגביה. כיון דמית, נפקי כל אלן מסאבותא ואשתאר גופא בלא מסאבותא לסואבא.

199. ואף על גב דגופא דלהון מסאב, בין בזויהון ובין במיתתהון. אבל בזויהון דכל אינן מסאבין אשתכוזי לגביהו, אית לון זילא לסואבא לאזוריני, במיתתהון דנפקי כל אינן מסאבין מזויהו, לא יכלין לסאבא. ודישראל, יכיל לסאבא לאזוריני. בגין דכל קדישין נפקין מזויה ושרא עליה סטרא אזורא.

200. תא זוזי, האי צלם קדישא, כד אזיל בר נש ואתרבי, ואתעביד מהאי פרצופא דיוקנא דיליה. אתעביד צולמא אזורא, ומתזבזבין כוודא. ודא זטיל לדא, בשעתא דאשתכוזו תרין צולמין, זטיר הוא בר נש, וגופא דיליה בקימא, ורוחיה שריא בגויה.

201. בשעתא דקריבו יומיו, מתעבזבין מזויה, ודא סליק לדא, ואשתאר בר נש בלא זטירו. כדן, (שיר השירים ב) עד שיפוזר היום ונסו העללים, תרי.

202. תא זוזי, כד אתער דינא בעלמא, דקודשא בריך הוא יתיב על כרסי דדינא למידן עלמא, בעי בר נש לאתערא (בדינא) תשובה, דייטוב מזויבא (נ"א מחבוי). דהא דהוא יומא, פתקין כתיבו, ובמיתכוזי כלהו באזובתא הא כתיבין. אי זכי בר נש דייטוב קמי מאריה, קרעין פתקין דעליה.

203. לבתר קודשא בריך הוא זמין קמיה דבר נש, יומא דכפורי יומא דתשובה. אי תב מזוטאוי טב. ואי לא, פקיד מלכא לבזוזתם פתקין. ווי, דהא תשובה בעיא לאסתלקא מזויה.

204. אי זכי בתשובה, ולא שלימתא כדקא יאות, תלמין ליה עד דהוא יומא בתראה דעצרת, דהוא תמינאה לזוג. ואי עבד תשובה שלימתא לקמי

רבוננו – נקדעים. ואם לא זוכה – אותם פתקים יוצאים מבית המלך ונמסרים בידי מלאך הדין, והדין נעשה, ופתקים יותר לא חוזרים עוד לבית המלך.

205. אז מעבירים הצלמים ממנו ולא נמצאים עמו. כיון שעברו ממנו, הרי ודאי שענש המלך יעבר עליו ויטעם מכוס המות. ובאותו לילה של חג האחרון, המלאכים המענישים מזמנים, ונוטלים את הפתקים. ואחר שנטלו אותם, מעבירים הצלמים, ולא נמצאים [ואם נמצאים פגומים, יעבר עליו מחלות וכו'] בהם ידים. ואם נמצאים בהם ידים – דין גרוע, או יעבר עליו דין של מחלות רעות בפגם שלהם, והרי בארנו את זה.

206. ובספרי הקדמונים אומרים יותר, כשהראש נגרע וימצא הגוף – בנו או אשתו ימצאו, והוא יסתלק. וזה מדבר בשלא חזר כל אותו זמן בתשובה. אבל אם חזר, טעם המות יטעם ויתרפא.

207. ואם הגוף לא נראה וימצא הראש – הם מסתלקים והוא מתקים, וזה מדבר בשבנו הקטן ברשותו.

208. ואם ידיו פגומים, מעשה ידיו פגומים, רגליו – מחלות רודפות אותו. בורח הצלם וחוזר, בורח וחוזר, עליו כתוב (דברים כח) בבקר תאמר מי יתן ערב. וזה כשהלבנה מאירה והלילה מתקן באור.

209. אבל צדיקים חסידים, כל יום ויום מסתכלים בלבם כאלו אותו יום מסתלקים מהעולם, ועושים תשובה שלמה לפני רבונם, ולא יצטרכו לדבר אחר. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

210. בא ראה, כל הנקרא בשמי – כמה עליונים מעשי המלך הקדוש, שהרי באותם מעשים [בריות] שהוא עושה למטה, קושר אותם בדברים עליונים שלמעלה, וכשנוטלים

מאריה, אתקדעו. ואי לא זכי, אינון פתקין נפקין מבי מלכא, ואתמסרן בידוי דסגטירא, ודינא מתעבד, ופתקין לא מהדרן תו לבי מלכא.

205. כדין צולמין אתעברו מניה, ולא משתכוזין עמיה. כיון דמתעברן מניה, הא ודאי טופסקא דמלכא יעבר עליה, ויטעום כסא דמותא. ובההוא ליליא דזוגא בתראה, סגטירין זמינן, ופתקין נטלין, בתי דנטלי לון, צולמין מתעברן, ולא משתכוזין (נ"א ואי משתכחין גריעין יעבר עליו מרעין וכו') בהו ידלי. ואי משתכוזין בהו ידלי (יעדי), דינא גריעא, או יעבר עליו דינא מרעין בישין, בגריעותא דלהון, והא אוקימנא להא.

206. ובספרי קדמאי אמרי יתיר, כד רישא אגרע, וישתכוז גופא. ברית, או אנתתיה ישתכוזו והוא יסתלק. והגזי מילי, כד לא אהדר כל ההוא זמנא בתיובתא. אבל אי אהדר, טעמא דמותא יטעם, ויחסי.

207. ואי גופא לא אתוזזי, וישתכוז רישא. אינון סלקין, והוא אתקיים. והגזי מילי, כד ברית זעירא ברשותיה.

208. ואי ידוי פגומי, עבידתא דידיי פגומין. רגלוי מרעין רדפין עליה. ערק צולמא ואהדר, ערק ואהדר. עליה כתיב, (דברים כח) בבקר תאמר מי יתן ערב, והאי כד נהרא סיהרא, וליכליא אתתקן בזהורא.

209. אבל זכאי וזסידוי, בכל יומא ויומא מסתכלי בלביהו, כאלו ההוא יומא מסתלקי מעלמא, ועבדין תיובתא שלימתא קמי מאריהון, ולא יצטרכון למלה אחרא. זכאה וזולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי.

210. תא זוזי, (ישעיה מג) כל הנקרא בשמי, כמה עלאין עובדי מלכא קדישא, דהא באינון עובדי (נ"א ברין) דאיהו עבד לתתא קטיר לון במלין עלאין דלעילא, וכד נטלין לון לתתא ועבדי בהו עובדא,

אותם למטה ועושים בהם מעשה, מתעורר אותו מעשה שלמעלה שקשור בו, כגון אובדן עץ ארז, והרי בארנו הדברים.

211. ויש מהם שאחוזים בשם הקדוש, כמו לולב, ואתרוג, הדס, וערבה, שכלם אחוזים בשם הקדוש למעלה. ועל כך שנינו, לאחוז אותם ולעשות בהם מעשה כדי לעורר חדוה אותו שאחוז בו. ועל זה שנינו, בדברים ומעשה צריך להראות דבר כדי לעורר דבר אחר.

212. זהו שכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי [בראתיו] – לעורר כבודי. בראתיו – ליחד לי. יצרתיו – לעשות בו מעשה [פס]. אף עשיתיו – לעורר בו כח שלמעלה.

213. דבר אחר כל הנקרא בשמי – הינו שכתוב (ויקרא כג) פרי עץ הדר. ולכבודי בראתיו – הינו כפת תמרים. יצרתיו – הינו וענף עץ עבת. אף עשיתיו – הינו וערבי נחל.

214. ותקון של זה שאמר הכתוב ולקחתם לכם ביום הראשון, דוקא שהוא חמישי על עשור.

215. אבל ביום הראשון, אותו יום ראשון מי הוא? אלא יום שיצא ראשון לנסע ולכלל במעניו של מים נובעים, ואנו רוצים להמשיכו לעולם.

216. משל למלך שקשר בני אדם במאסר. באה אמו הגבירה והוציאה אותם לחרות, והמלך משגיח על כבודה ונתן אותם בידיה. מצאה אותם רעבים וצמאים. אמרה, הרי הוצאתי אותם לחרות, תביא להם אכל ומשקה.

217. כך יום הכפורים הזה מוציא את כלם לחרות, ואנו רעבים למזון וצמאים לשתיה. היא מעטרת את המלך בעטרתיו. ביום הזה ידענו שמים נובעים שורים עמה, שואלים לשתות למי שהוציא אותם לחרות, ועל כך קוראים לו ביום ראשון.

אתער שהוא עובדא דלעילא דקטיר בה. כגון אוזבא, עץ ארז, והא אוקימנא (דף רכ ע"ב) מלי.

211. ואית בנייהו דאזיידן בשמא קדישא, כגון (ויקרא כד ע"א) לולב, ואתרוג, הדס, וערבה, דכלהו אזיידן בשמא קדישא לעילא. ועל דא תנינן, לאזיידא לון, ולמעבד בהו עובדא, בגין לאתערא זודוה שהוא דאזייד ביה. ועל דא תנינן, במלין ועובדא בעיין לאזיידא מלה, בגין לאתערא מלה אזיידא.

212. הדא הוא דכתיב, כל הנקרא בשמי ולכבודי (בראתיו), לאתערא יקרי. בראתיו, לייזודא לי. יצרתיו, למעבד ביה עובדא (נ"א חילא). אף עשיתיו, לאתערא ביה זיילא דלעילא.

213. דבר אחר, כל הנקרא בשמי, היינו דכתיב (ויקרא כג) פרי עץ הדר. ולכבודי בראתיו, היינו כפות תמרים. יצרתיו, היינו וענף עץ עבות. אף עשיתיו, היינו וערבי נחל.

214. ותקונא דהאי דאמר קרא, (ויקרא כג) ולקחתם לכם ביום הראשון, דייקא. דהוא זמנישאה על עשור.

215. אבל ביום הראשון, שהוא יום ראשון מאן הוא. אלא יום דנפיק ראשון, לנטלא (ד"א לכלא) במבועי דמיין גביעין, ואנן בעיין לאמישכא ליה לעלמא.

216. מתל למלכא דקטיר בגי נשא בקטרוי, אמיה מטרוניתא אתת, ואפיקת לון לזיירות, ומלכא אשגזו ליקרא דילה, ויהב לון בידהא. אשכוזת לון בייפין וצזיין, אמרת, הא אפיקת לון לזיירו, אייתי לון מיכלא ומשתייא.

217. כך, הא יום הכפורים אפיק לכלא לזיירו, ואנן כפני מוזנא קאימנא, וצזיין למשתייא, היא אעטרת למלכא בעטרוי. בהאי יומא ידענא, דהא מיין גביעין עמה שריין, שאילנא למשתייא, למאן דאפיק לון לזיירו. ועל דא קרינן ליה יום ראשון.

218. זה בספר האגדה, והוא יפה. אבל ביום הזה, לאברהם שהוא ראשית הכל, אם בעניי כבוד הוא הראשית או במים הוא הראשית, שאברהם התחיל לחפר בורות מים.

219. פרי עץ הדר – זו באר של יצחק, שיצחק הדר את הקדוש ברוך הוא וקרא לו עץ הדר. פרו של עץ ההדר הזה ידוע. כפת תמרים – שבתוב (תהלים צב) צדיק כותמר יפרח, ולא נמצא ביניהם פרו. ולכן לא כתוב וכפת, אלא כפת, משום שלא עולה זה בלי זה. ובזה מתמלאת הבאר הזאת, מבאר מים עליונים שנובעים. ההוא מתמלא בתחלה, וממנו מתמלאת הבאר עד שנובעת לכל.

220. וענף עץ עבת – זה ענף של אילן הגדול שהתחזק ונשרש בשרשו, נעשה אילן עליון על הכל, שאחוז בכל הצדדים שלו, ענף שהוא עץ עבת, עץ שאוחז את העבות, שהרי מזה נוטל יסוד העולם ומתמלא כדי להריק בבאר, והו עולם ארץ ההשקאה.

221. וערבי נחל – שנים הם, שני נחלי מים מתפנסים לתוכם להריק לצדיק. דבר אחר וערבי נחל – אלה הם גבורות שאחוזות ביצחק, שבאים מצד אותו נחל עליון ולא מצד האב. לכן הכל נאה, ולא מבשם לפרות, ולא עושה פרות.

222. וערבי נחל – שני עמודים שהגוף עומד עליהם. אבל וערבי נחל ודאי, כמו שנתבאר, ואלה הם כלם לרוקן מים לבאר.

223. דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר – זה אברהם. כפת תמרים – זה יצחק. וענף עץ עבת – זה יעקב. וערבי נחל – אלה הן שתי הדרגות שאמרנו.

224. ומי ששונה זה, משום שעץ עבת זה יעקב, שאוחז את כל החלקים, ודאי זה יעקב.

218. דא בספרא דאגדתא וישפיר הוא. אבל בהאי יומא, לאברהם שירותא דכלא, אי בענני יקר הוא שירותא, אי במי'א הוא שירותא. דאברהם שארי למוזפרי בירי דמיא.

219. פרי עץ הדר, דא בירא דיצחק, דיצחק אהדר ליה לקודשא בריך הוא וקרא ליה עץ הדר. פרי דהאי עץ הדר ידיעא. כפות תמרים, דכתיב, (תהלים צב) צדיק כותמר יפרוץ, ולא אשתכחז בינייהו פירודא. ועל דא לא כתיב וכפות, אלא כפות. בגין דלא סליק דא כלא דא, ובהאי אתמלי'א האי באר, מבאר מים עלאין גביעין, ההוא אתמלי' בקדמיתא, ומניה אתמלי'א בירא, עד דאיהו גביעו לכלא.

220. וענף עץ עבות, דא ענפא דאילנא רברבא, דאתקיף ואשתרשא בשרשו, אתעביד אילנא עלאה על כלא, דאזייד בכל סטריה, ענף דאיהו עץ עבות, עץ דאזייד לעבות, דהא מיהאי נטל יסודא דעלמא, ואתמלי'א לארקא בבירא, האי הוא עלמא ארקא דשקיותא.

221. וערבי נחל, תרי אינון, תרין נחלין דמי'א אתכניש בהו, לארקא לצדיק. דבר אחר, וערבי נחל, אלן אינון גבורן, דאזיידן ביה ביצחק, דאתיין מסטרא דההוא נחל עלאה, ולא מסטרא דאבא. בגין כך, כלא יאי, ולא בסימא לפירין, ולא עביד פירין.

222. וערבי נחל, תרין קיימיין, דגופא קיימא עלייהו, אבל וערבי נחל ודאי, כמיה דאתמר, ואלין אינון כללהו לארקא מי'א לבירא.

223. דבר אחר, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, דא אברהם. כפות תמרים, דא יצחק. וענף עץ עבות, דא יעקב. וערבי נחל, אלן אינון תרין דרגין דאמרן.

224. ומאן דמתני האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאזייד לכלהו נחלין, ודאי דא יעקב. אבל הא

אבל הרי בארנו, פרי עץ הדר – זו באר יצחק, זו גבורה תחתונה. כפת תמרים – כפת חסר, קשר שנקשר בבאר, כמו שנאמר (דניאל ג) כפותים בסרבליהם, משום שאלה לא עולים זה בלי זה. וענף עץ עבת, ענף הוא עליון שנעשה עץ עבות ואוחז לכל צד, כמו שנאמר. ערבי נחל – זה יצחק, בכל הצדדים שאחוזים בצד הנחל ולא בצד האב. ששנינו, אף על גב שבנחל הזה לא נמצא דין, מתעוררים ממנו דינים.

225. ורב המנונא סבא פריש, וערבי נחל – אלו שני העמודים שאמרנו שיוצאים מהם מים, ויפה. אבל בא ראה, הרי ראינו ששתי דרגות אלה שעומדות על דרגה של צדיק, פרי וכנס גדול [הפרכות] יוצאים מהם, וערבי נחל לא יוצאים מהם לא פרי ולא טעם ולא ריח, והרי בארנו, והכל יפה.

226. ועל בן אתרוג בשמאל, כנגד הלב. לולב בימין. כפת בכל, וקשור בכל, שהרי צדיק כפות הוא בכל הצדדים וקשור בכל, וזהו קשר האמונה.

227. ויפה אמר בספר האגדה שכל אלה הם אורחים שמזמינים העם הקדוש ביום הזה, שצריכים למצא אותם, בין שהזמין אותם, ובהם מבקש אדם בקשתו למלך. אשריהם ישראל שיודעים דרכי המלך הקדוש, ויודעים דרכי התורה ללכת בדרך אמת, לזכות בהם בעולם הזה ובעולם הבא.

228. ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים רשימים מתוך המלך, משום שהם נצחו בדין, ומהם הסימנים? סימני האמונה, חותם המלך העליון. לשני בני אדם שנכנסו לבני המלך לדין, ובעולם לא יודעים מי מהם נצח. יצא לגיון אחד מבית המלך, ושאלו אותו מי נצח? אמר להם, מי שיצא ובגדו סימני המלך, הוא שנצח.

אוקימנא, פרי עץ הדר דא פירא דיצחק, דא גבורה תתאה. כפת תמרים. כפת זוסר, קשורא דאתקשר בבירא, כמא דאת אמר, (דניאל ג) כפותיו בסרבליהון, בגין דאלין לא סלקין דא בכל דא. וענף עץ עבות, ענףא הוא עלאה, דאתעביר עץ עבות, ואזויד לכל סטרא, כמא דאתמר. ערבי נחל דא יצחק, בכל סטרי, דאזוידן בסטרא דנחל, ולא בסטרא דאבא. דתנינן, אף על גב דבהאי נחל דינא לא אשתכחז ביה, דינן מתערין מניה.

225. ורב המנונא סבא פריש, וערבי נחל, אינון תרין קיימין דקאמרן, דמייא נפקי מנייהו, וישפיר. אבל תא וזוי, הא וזוין דתרין דרגין אלין דקיימי על דרגא דצדיק, איבא וכנישו רברבא (ס"א דברכאן) נפקי מנייהו, וערבי נחל לא נפקי מנייהו, איבא, ולא טעמא, ולא ריחא. והא אוקימנא וככלא שפיר.

226. ועל דא אתרוג (דף רכא ע"א) בשמאלא, לקביל לבא. לולב בימיןא, כפת בכלא, וקטיר בכלא. דהא צדיק כפות הוא בכל סטריין, וקטיר בכלא, ודא הוא קשורא דמהיבנותא.

227. ובספרא דאגדתא שפיר קאמר, דכל אלין אינון אושפיון, דומינן עמא קדישא בהאי יומא, דבעיין לאשכחא להו, בין דומין לון. ובהו בעי בר נש למלכא בעותיה. ופאין אינון ישראל דיידעין ארוזי דמלכא קדישא, וידעין ארוזי דאורייתא, למיהר בארוז קשוט, למזכי בהו בעלמא דין ובעלמא דאתי.

228. ביומא דא נפקי ישראל, בסימנין רשימין מוון מלכא, בגין דאינון נצחין דינא. ומאי סימנין אינון, סימני מדיבנותא, וזותמא דמלכא עלאה. לתרי בני נשא, דעאלו קדם מלכא לדינא, ולא ידעי עלמא מאן מנייהו נצחו. נפק וזד לגיון מבי מלכא, שאילו לו. אמר לון, מאן דיפוק ובידוי סימנין דמלכא, הוא נצחו.

229. כָּךְ כָּל הָעוֹלָם נִכְנָסִים לְדִין לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ הָעֵלְיוֹן, וְהוּא דֵּן אוֹתָם מִיּוֹם שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים, עַד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה יוֹם לַחֲדָשׁ, וּבֵין כָּךְ נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל כָּלָם צְדִיקִים בְּתִשְׁבּוּבָה, טוֹרָחִים בִּסְכָּה וְלוֹלָב וְאַתְרוֹג, וְלֹא יוֹדְעִים מִי נֶצַח בְּדִין. הַמֶּלֶאכִים הָעֵלְיוֹנִים שׁוֹאֲלִים, מִי נֶצַח בְּדִין? אוֹמֵר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֵלֶּה שְׂמוֹצִיאִים בִּידֵיהֶם אֶת הַסִּימָנִים שְׁלִי, הֵם נֶצְחוּ בְּדִין.

230. בַּיּוֹם הַזֶּה יוֹצֵאִים יִשְׂרָאֵל בְּרֶשֶׁם הַמֶּלֶךְ, בְּתִשְׁבּוּחוֹת הַחֵלֶל, נִכְנָסִים לִסְכָּה, אֶתְרוֹג בְּשִׁמְאֵל, לוֹלָב בְּיָמִין. כָּלָם רוֹאִים שִׁיִּשְׂרָאֵל רְשׁוּמִים בְּרִשׁוּמֵי הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים, (תְּהִלִּים קמ"ד) אֲשֶׁרִי הָעֵם שְׂכָכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעֵם שֶׁה' אֱלֹהָיו.

231. עַד כָּאן חֲדוֹת הַכֹּל, חֲדוֹת הָאוֹרָחִים, וְאֶפְלוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם שְׂמִיחִים בְּחִדּוֹה וּמִתְבָּרְכִים מִמֶּנֶּה, וְלִכְּנֵן מְקַרְבִּים בְּכָל יוֹם עַלִּיהֶם לְהַשִּׁיל עֲלֵיהֶם שְׁלוֹם, וְיִתְבָּרְכוּ מֵאֲתַנּוּ. מִכָּאן וְהִלָּאָה יוֹם אֶחָד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֵלְיוֹן שֶׁשְׂמִיחַ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל, שְׂכָתוֹב (בַּמְדָּבָר כ"ט) בַּיּוֹם הַשְּׂמִינִי עֲצֵרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. שְׁהֲרִי יוֹם זֶה מִן הַמֶּלֶךְ בְּלִבְדּוֹ חֲדוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל. מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהַזְמִין אוֹרָחִים וְכו'.

232. רַבִּי שְׂמֵעוֹן פָּתַח וְאָמַר, אֲנִי חִבְצֵלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים. כַּמָּה חִבְיָה בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבֵּחַ אוֹתָהּ, וְהִיא מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ תָּמִיד. וְכַמָּה מְשַׁבָּחִים וּמְזַמְרִים מְזַמִּינָה תָּמִיד לַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא. אֲשֶׁרִי חֵלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שְׂאֲחוּזִים בּוֹ בְּגוֹרֵל הַחֵלֶק הַקְדוֹשׁ, כְּכָתוּב (דְּבָרִים ל"ב) כִּי חֵלֶק ה' עִמּוֹ וְגו'.

233. אֲנִי חִבְצֵלַת הַשָּׁרוֹן – זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׂעוּמַת בִּיפִי שֶׁל נוֹי בְּגַן עֵדֶן. הַשָּׁרוֹן – שֶׁהִיא שָׂרָה וּמְשַׁבַּחַת אֶת הַמֶּלֶךְ הָעֵלְיוֹן.

234. דָּבָר אַחֵר, אֲנִי חִבְצֵלַת הַשָּׁרוֹן – שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת מְשֻׁקָּה מִהַשְׁקִית הַנַּחֵל הָעֵמֶק, מְקוֹר

229. כָּךְ, כּוֹלֵי עֲלָמָא עָאֲלִין לְדִינָא, הָדָם מִלְכָּא עֲלָאָה, וְדָאִין לֹון מִיּוֹמָא דְרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים, עַד זְמַנְשׁ סְרִי יוֹמִין לִירוּזָא. וּבֵין כָּךְ אֲשִׁתְּכּוּזוּ יִשְׂרָאֵל וְכָאִין כָּלָהוּ בְּתִיבָתָא. טְרוּזִין בִּסְכָּה וְלוֹלָב וְאַתְרוֹג, וְלֹא יוֹדְעֵי מֵאֵן נֶצְחוּ דִינָא. מִלְכָּאֵי עֲלָאֵי שְׁאֲלוּ מֵאֵן נֶצְחוּ דִינָא. קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לָהֶו, אֵינֶן דְּמוֹפְקִי בִידֵיהֶו סִימָנִין דִּילִי, אֵינֶן נֶצְחוּן דִינָא.

230. בְּהַאי יוֹמָא, נְפָקִי יִשְׂרָאֵל בְּרִשְׁיָבוּ דְּמִלְכָּא, בְּתִשְׁבּוּחוֹת דְּהִלִּילָא. עָאֲלִין בִּסְכָּה, אֶתְרוֹג בְּשִׁמְאֵלָא, לוֹלָב בְּיָמִינָא. זְמַנָּא כָּלָהוּ, דִּישְׂרָאֵל רְשִׁיבִין בְּרִשְׁיָבוּ דְּמִלְכָּא קוֹדֶשׁא. פְּתוּזִי וְאָמְרִי, (תְּהִלִּים קמ"ד) אֲשֶׁרִי הָעֵם שְׂכָכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעֵם שֶׁה' אֱלֹהָיו.

231. עַד כָּאן זְדוּוֹתָא דְּכָלָא, זְדוּוֹתָא דְּאוּשְׁפִּיזִין, וְאֶפִּילוּ אוֹבוֹת הָעוֹלָם זְדוּאֵן בְּזְדוּוֹתָא, וּמִתְבָּרְכִין מִנָּה. וְעַל דָּא (מְקַרְבִּין) קְרַבְנִין בְּכָל יוֹמָא עַלִּיהֶו, לֹאֲטָלָא עַלִּיהֶו שְׁלָם, וְיִתְבָּרְכוּן מִינָּן. מִכָּאן וְלִהְלָאָה, יוֹמָא זֶה, דְּמִלְכָּא עֲלָאָה, דְּזוּדִי בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל. דְּכַתִּיב, (בַּמְדָּבָר כ"ט) בַּיּוֹם הַשְּׂמִינִי עֲצֵרֶת תִּהְיֶה לָכֶם. דְּהָא יוֹמָא דָּא מִן מִלְכָּא בְּלִחוּדוֹי, זְדוּוֹתָא דִּילִיָּה בְּיִשְׂרָאֵל. לְמִלְכָּא דְּזָמִין אוּשְׁפִּיזִין וְכו'.

232. רַבִּי שְׂמֵעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') אֲנִי זְבִצְלַת הַשָּׁרוֹן שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים, כַּמָּה זְבִיָּה בְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל קָמוּ קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מְשַׁבּוּז לָהּ, וְהִיא מְשַׁבּוּזַת לִיהּ תְּדִיר, וְכַמָּה מְשַׁבּוּזִין וּמְזַמְרִין אֲזַמִּינַת לִיהּ תְּדִיר לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא. וְכַמָּה זְוֹלְקָהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּאֲזוּיָדֵן בִּיהּ בְּעֶדְבָא דְּזוּלְקָא קוֹדֶשׁא. כַּמָּה דְּכַתִּיב, (דְּבָרִים ל"ב) כִּי זֶלְקָהּ עִמּוֹ וְגו'.

233. אֲנִי זְבִצְלַת הַשָּׁרוֹן, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּקִיּוֹמָא בְּשִׁפְרִי דְּנוֹי בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן. הַשָּׁרוֹן, דְּהִיא שָׂרָה וּמְשַׁבּוּזַת לְמִלְכָּא עֲלָאָה.

234. דָּבָר אַחֵר אֲנִי זְבִצְלַת הַשָּׁרוֹן, דְּבִעִיָּא לֹאֲשָׁקָאָה מִשְׁקִיו דְּזוּלָּא עֲמִיקָא, מִבוּעָא דְּזוּלָּא.

הנחלים, כנאמר והיה השׁרֵב
לאגם. [נ"א (ישעיה לג) והיה השׁרֵב
פְּעָרָה] שושנת העמקים – שעומדת בעמק
הכל. מי הם העמקים? כמו שנאמר (תהלים
קל) ממעמקים קראתיך ה'. חבצלת השרון.
חבצלת – מאותו מקום של השקאת הנחלים
שיוצאים ולא פוסקים לעולמים. שושנת
העמקים – שושנה מאותו מקום שנקרא עמק
הכל, נסתר מכל הצדדים.

235. בא ראה, בתחלה ירקה בחבצלת,
שהעלים שלה ירקים, אחר כך שושנה אדמה
בגונים לבנים. שושנה בששה עלים. שושנת –
שמשנתית מגון לגון ומשנה את גוניה.

236. שושנת – בתחלה חבצלת. בזמן
שרוצה להזדוג במלך נקראת חבצלת, אחר
שנדבקה עם המלך באותן נשיקות היא
נקראת שושנת, משום שכתוב (שיר
ה) שפתותיו שושנים. שושנת העמקים – שהיא
משנה את גוניה לפעמים לטוב ולפעמים לרע,
לפעמים לרחמים ולפעמים לדין.

237. ותרֵא האשה כי טוב העץ למאכל וכי
תאוה הוא לעינים (בראשית ב). בא ראה, שהרי
בני אדם לא מסתכלים ולא יודעים ולא
משגיחים בשעה שבָּרָא הקדוש ברוך הוא את
האדם וכבד אותו בכבוד עליון, רצה ממנו
להדבק בו כדי שימצא יחידי, ובלב יחידי,
ובמקום של דבקות יחידה שלא משתנה ולא
מתהפך לעולמים באותו קשר יחיד שהכל
נקשר בו. זהו שכתוב ועץ החיים בתוך הגן.

238. אחר כך סטו מדרך האמונה ועזבו את
העץ היחידי, העליון מכל האילנות, ובאו
להדבק במקום שמשתנה ומתהפך מגון לגון
ומטוב לרע ומרע לטוב, ויורדו מלמעלה מטה,
ונדבקו למטה בשנויים רבים, ועזבו את האילן
היחידי העליון מכל האילנות. זהו
שכתוב (קהלת ז) אשר עשה האלהים את
האדם ישר וגו'.

כְּמֵא דֹאֶת אִמֵּר, (ישעיה לה) וְהָיָה הַשָּׂרֵב
לְאֵגֶם. (נ"א (ישעיה לג) וְהָיָה הַשָּׂרֵב כְּעֶרְבָה) שְׁשֻׁנֹת
הָעֵמְקִים, דְּקִיָּמָא בְּעִמְיָקָתָא דְכָלָא. מֵאֵן אֵינֹן
עִמְקִים. כְּמֵא דֹאֶת אִמֵּר, (תהלים קל) מִמַּעַמְקִים
קָרָאתִיךָ ה'. זֹחֲצֶלֶת הַשָּׁרוֹן. זֹחֲצֶלֶת, מִהֵהוּא אֶתֶר,
דְּשִׁקִּי דְנִזְוִלִין נִפְקִין וְלֹא פִסְקִין לְעֵלְמִין. שְׁשֻׁנֹת
הָעֵמְקִים, שְׁשֻׁנָה מִהֵהוּא אֶתֶר דְּאִקְרִי עִמְיָקָא
דְכָלָא, סְתִים מִכָּל סְטָרִין.

235. תֵּא זֹזִי, בְּקִדְמִיתָא יְרוּקָא כְּזֹחֲצֶלֶת, דְּטָרְפִין
דִּילָה יְרוּקִין. לְבִתֵּר שְׁשֻׁנֹת, סוּמְקָא בְּגוֹנִין זֹוּרִין.
שְׁשֻׁנָה בְּשִׁית טָרְפִין, שְׁשֻׁנָת, דְּאִשְׁתִּנְיָאֵת מִזֹּוּנָא
לְזֹוּנָא, וְשִׁנְיָאֵת זֹוּנָהָא.

236. שְׁשֻׁנָת, בְּקִדְמִיתָא זֹחֲצֶלֶת, בְּעֶרְבָא דְבִעִיָּא
לְאִזְדוּנָא בֵּיה בְּמִלְכָּא, אִקְרִי זֹחֲצֶלֶת. בִּתֵּר
דְּאִתְדַבְּקַת בֵּיה בְּמִלְכָּא בְּאֵינֹן נְשִׁיקִין, אִקְרִי שְׁשֻׁנָת.
בְּגִין דְּכִתִּיב, (שיר השירים ה) שְׁפָתוֹתַי שְׁשֻׁנִים. שְׁשֻׁנָת
הָעֵמְקִים דְּהִיא מִשְׁנִיָּא זֹוּנָהָא, זֹמֵנִין לְטֵב, וְזֹמֵנִין
לְבִישׁ, זֹמֵנִין לְרֹזוּמִי, זֹמֵנָא לְדִינָא.

237. (בראשית ג) וְתֵרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכָל
וְכִי תֵאוֹה הוּא לְעֵינַיִם. תֵּא זֹזִי, דְּהֵא בְּנִי נִשָּׂא לֹא
מִסְתַּכְלִין, וְלֹא יִדְעִין, וְלֹא מִשְׁנִיזִין. בְּשִׁיעֲתָא דְבָרָא
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, וְאִקְרִי לִיה בִּיקִירוּ עֲלָהָה,
בְּעָא מִנִּיה לְאִתְדַבְּקָא בֵּיה בְּגִין דִּישְׁתַּכּוּזוּ יוֹזִידָאִי,
וּבְלִבָּא יוֹזִידָאִי, וּבְאַתֵּר דְּרַבְּקוּתָא יוֹזִידָאִי, דְּלֹא (דף
רכא ע"ב) אִשְׁתִּנְיָ, וְלֹא מִתְהַפֵּךְ לְעֵלְמִין. בִּהֵהוּא
קִשְׁרָא יוֹזִידָא, דְכָלָא בֵּיה אִתְקִשֵׁר. הִדָּא הוּא
דְּכִתִּיב, (בראשית ב) וְעֵץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן.

238. לְבִתֵּר סְטוּ מֵאֶרְזָא דְמִהִימְנוּתָא, וְשִׁבְקוּ אִילָנָא
יּוֹזִידָאִי, עֲלָהָה מִכָּל אִילָנִין. וְאַתּוּ לְאִתְדַבְּקָא בְּאַתֵּר
דְּמִשְׁתִּנְיָ, וּמִתְהַפֵּךְ מִזֹּוּנָא לְזֹוּנָא וּמִטֵּב לְבִישׁ וּמִבִּישׁ
לְטֵב. וְנִזְוִתִי מֵעִילָא לְתַתָּא, וְאַתְדַבְּקוּ לְתַתָּא בְּשִׁנְזִין
סְגִיאִין. וְשִׁבְקוּ אִילָנָא יוֹזִידָהָה, עֲלָהָה מִכָּל אִילָנִין.
הִדָּא הוּא דְכִתִּיב, (קהלת ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת
הָאָדָם יֵשֶׁר וְגו'.

239. ודאי שאז התהפך לבס באותו הצד ממש, זמנין לטוב, זמנין לרע, לפעמים לרחמים לפעמים לדין. בדבר הזה נדבקו בו ודאי, בקשו חשבונות רבים ונדבקו בהם.

240. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אדם, עובת חיים ונדבקות במות. חיים – שכתוב ועץ החיים בתוך הגן, שנקרא חיים, שמי שאוחז בו לא טועם מות לעולמים. נדבקות בעץ אחר – הרי ודאי המות כנגדך. זהו שכתוב (משלי ה) רגליה ירדות מות, וכתוב (קהלת ז) ומצא אני מר ממות את האשה. ודאי שנדבק במקום המות ועזב מקום החיים. משום כך נגזר עליו ועל כל העולם מות.

241. אם הוא חטא, מה חטאו כל העולם? אם תאמר שכל העולם אכלו מהעץ הזה וזה קרא לכלם – לא כדא אלא בשעה שאדם עמד על רגליו, ראו אותו כל הבריות ופחדו מלפניו, והיו נוסעים אחריו כעבדים אחר המלך, והוא אמר להם: אני ואתם (תהלים צה) באו נשתחוה ונכרעה וגו'. וכלם הלכו אחריו. כיון שראו שאדם משתחוה למקום זה ונדבק בו, כלם נמשכו אחריו, וגרם מות לכל העולם.

242. ואז השתנה האדם לכמה גונים, לפעמים דין לפעמים רחמים, לפעמים מות לפעמים חיים, ולא עומד בקיים תמיד באחד מהם, משום שאותו מקום גרם לו, ולכן נקרא חרב המתהפכת, המתהפכת מצד זה לצד זה, משוב לרע, מרחמים לדין, משלום לקרב, מתהפכת היא בכל, טוב ורע, שכתוב (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

243. והמלך העליון, לרחם על מעשיו, הוכיח אותו ואמר לו, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו'. והוא לא קבל ממנו ונמשך אחר אשתו, וגרש לעולמים, שהרי אשה עולה למקום [למקום זה] ולא יותר, והאשה גרמה מות לכל.

239. ודאי כדן אתהפך לבניו, בההוא סטרא ממש, זמנין לטוב, זמנין לרע, זמנין לרע, זמנין לרע. בהאי מלה דאתדבקו בה ודאי, (קהלת ז) בקשו חשבונות רבים, ואתדבקו בהו.

240. אמר ליה קודשא בריך הוא, אדם, שכתוב וזי ואתדבקת במותא. וזי, דכתיב ועץ החיים בתוך הגן, דאקרי חיים. דמאן דאזיד ביה, לא טעים מותא לעלמין. אתדבקת באילנא אחרא, הא ודאי מותא הוא לקבלך. הדיא הוא דכתיב, (משלי ה) רגליה ירדות מות, וכתוב (קהלת ז) ומצא אני מר ממות את האשה. ודאי באתר דמותא אתדבק, ושכך אתר דזי. בגין כך אתגזר עליה ועל כל עלמא מותא.

241. אי הוא זטא, כל עלמא מה זטא. אי תימא, דכל עלמא אכלי מאילנא דא, ואתרמי לכלא. לאו הכי. אלא בשעתא דאדם קאים על רגליו, זמנין ליה בריין כלהו, ודזיכלו מקמיה, והיו נטלין אבתריה, כעבדין בתר מלכא. והוא אמר לון, אנא ואתון, (תהלים צה) באו נשתחוה ונכרעה וגו'. ואזלו כלהו אבתריה. כיון דזוו דאדם סגיד ליהאי אתר, ואתדבק ביה, כלהו אתמישכו אבתריה וגרים מותא לכל עלמא.

242. וכדן אשתני אדם לכמה גוונים, זמנין דינא, זמנין רחמי וזמנין מותא, זמנין זי. ולא קאים בקיומא תדיר בזוד מנייהו, בגין דההוא אתר גרים ליה. ועל דא אקרי, זורב המתהפכת, המתהפכת מסטרא דא לסטרא דא, מטב לביש, מרזומי לדינא, מישלם לקרבא, מתהפכת היא בכלא. טב ורע דכתיב, (בראשית ב) ועץ הדעת טוב ורע.

243. ומלכא עלאה, לרזומא על עובדיו, אוכוז ליה, ואמר ליה, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וגו', והוא לא קביל מניה, ואתמישך בתר אתתיה, ואתתרף לעלמין. דהא אתתא לאתרא (ס"א לאתר דא) סלקא ולא יתיר, ואתתא גרים מותא לכלא.

244. בא ראה, לעולם הבא כתוב (ישעיה סה) כי בימי העץ ימי עמי. בימי העץ – אותו שנודע באותו הזמן. כתוב (שם כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו'.

245. ויקרבו ימי ישראל למות. שנינו, אמר רבי חייא, כתוב וחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. שם בקיימו יעקב, וכאן במיתתו ישראל, שכתוב ויקרבו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, כך הוא ודאי, שהרי לא כתוב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה ימים מת בן אדם? והרי בשעה אחת, ברגע אחד מת ויוצא מן העולם.

246. אלא כך למדנו, בשהקדוש ברוך הוא רוצה להשיב אליו את רוחו, כל אותם ימים שעומד בן אדם בעולם הזה נפקדים לפניו ונכנסים בחשבון, וכשנקרבים לפניו להכנס בחשבון, מת האדם, ומשיב הקדוש ברוך הוא אליו את רוחו. אותו ההכל שהוציא ונפח בו, משיב אותו אליו.

247. אשרי חלקו של אותו אדם שימיו התקרבו אל המלך בלי בוש, ולא נדחה יום אחד מהם החוצה שימצא שבאותו יום שנעשה בו חטא, לכן כתוב בצדיקים קריבה. ואיך יקרבו משום שקרבים ימיו לפני המלך בלי בוש.

248. אוי לרשעים, שלא כתוב בהם קריבה, ואיך יקרבו הימים לפני המלך, שהרי כל ימיו נמצאו בחטאי העולם, ולכן לא יקרבו לפני המלך ולא ימנו לפניו ולא יזכרו למעלה, אלא הם מתפלים מתוכם. עליהם כתוב (משלי ד) דרך רשעים באפלה לא ידעו במה יבשלו.

249. וכאן ויקרבו ימי ישראל למות ודאי, בלי בוש, בשלמות, בחדוה שלמה, ומשום כך ימי ישראל, שהיה ישראל יותר שלם מעקב, ואם תאמר, הרי כתוב (בראשית

244. תא וזוי, לעלמא דאתי כתיב, (ישעיה סה) כי בימי העץ ימי עמי, ההוא דאשתמודעא, ביה זמנא, כתיב, (ישעיה כה) בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ וגו' (עד כאן נדפס בויקרא):

245. ויקרבו ימי ישראל למות. תאנא, אמר רבי זוייא, כתיב וזוי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה, התם בקיימיה יעקב, והכא במיתתיה ישראל. דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות. אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי, דהא לא כתיב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וכי בכמה יומי מית בר נש, והא בשעתא זורא, בר געא זורא, מית ונפיק מעלמא.

246. אלא הכי תאנא, כד קודשא בריך הוא בעי לאתבא רוזייה ליה, כל אינון יומין דקאים בר נש בהאי עלמא, אתפקדון קמיה, ועאלין בזושבנא. וכד אתקריבו קמיה למיעל בזושבנא, מית בר נש. ואתיב קודשא בריך הוא רוזייה ליה, ההוא הכל דאפיק ונפוז ביה, אותביה לגביה.

247. זכאה זוזלקיה דההוא בר נש, דיובוי אתקריבו גבי מלכא בלא כסופא, ולא דזוי יומא מזייהו לבר, דישכוז בההוא יומא, דאתעביר ביה זוזבא. בגין כך, כתיב בצדיקיא, קריבה. (והיך יקרבו) משום דקריבו יומוי קמי מלכא, בלא כסופא.

248. ווי לרשיעיא, דלא כתיב בהו קריבה, והיך יקרבו יומי קמי מלכא, דהא כל יובוי בזוזבי עלמא אשתכוזו. ובגיני כך לא יקרבו קמי מלכא, ולא יתבנון קמיה, ולא יזכרו לעילא, אלא אינון שציאן מזווייהו. עליהו כתיב, (משלי ד) דרך רשעים באפלה לא ידעו במה יבשלו. (דף רכב ע"א)

249. והכא ויקרבו ימי ישראל ודאי, בלא כסופא, בשלמותא, בזדוותא שלים. ובגיני כך, ימי ישראל, דהוה שלים יתיר ישראל מיעקב. ואי תימא, והא

כה) ויעקב איש תם, שלם? שלם היה, אבל לא שלם בדרךה עליונה כמו ישראל.

כתיב, (בראשית כה) ויעקב איש תם, שלם. שלם הוה, ולא שלם בדרךה עלאה כישׂראל.

250. שנינו, אמר רבי יוסי, בשעה שימי האדם נפקדים לפני המלך, יש צדיק שנפקדים ימיו, והם רחוקים מלפני המלך, ויש צדיק שבאשר נפקדים ימיו, הם קרובים וסמוכים למלך ולא מרחקים, נכנסים בלי בוש וקרבים למלך. אשרי חלקם. זהו שכתוב ויקרבו ימי ישראל למות.

250. תניא, אמר רבי יוסי, בשעתא דיומוי דבר נשי אתפקידן קמי מלכא, אית זכאה דאתפקידן יומוי ורזיקין מקמי מלכא. ואית זכאה, דכד מתפקידן יומוי, קריבין וסמיכין למלכא, ולא מתרזיקין. בלא כסופא עאלין, וקריבין למלכא. זכאה וזלקהו. הך הוא דכתיב, ויקרבו ימי ישראל למות.

251. ויקרא לבנו ליוסף. אמר רבי יצחק, וכי שאר השבטים לא בנוי הם? אלא, אמר רבי אבא, יוסף היה בנו יותר מכלם, ששנינו, בשעה שאשת פוטיפר דחקה את יוסף, מה כתוב? ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. פסוק זה היה צריך לכתב ואין איש בבית, מה זה מאנשי הבית? אלא להכליל את דמותו של יעקב שהיתה שם ונמצאה שם, ומשום כך מאנשי הבית, אבל איש אחר היה שם. בין שהרים יוסף עיניו וראה את דמות אביו, ישב בקיומו ונרתע לאחור.

251. ויקרא לבנו ליוסף, אמר רבי יצחק, וכי שאר שבטין לא בנוי אינון. אלא אמר רבי אבא, יוסף בנו הוה יתיר מכלהו. דתנינן, בשעתא דאנתתיה דפוטיפר דחקה ליה ליוסף, מה כתיב, (בראשית לט) ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. האי קרא הכי מפעי ליה, ואין איש בבית. מהו מאנשי הבית. אלא לאכללא דיוקנא דיעקב, דהוה תמן ואשתכחז תמן. ובגין כך מאנשי הבית, אבל איש אזורא הוה תמן. כיון דסליק יוסף עיניו, וזומא דיוקנא דאביו, יתיב בקיומיה, ותב לאזורא.

252. בא ראה מה כתוב, וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה אמרת וימאן ויאמר, חייך וימאן ויאמר אחר יבא לברך את בניך ויתברכו בו, זהו שכתוב וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

252. תא וזוי, מה כתיב, (בראשית לט) וימאן ויאמר אל אשת אדניו. אמר ליה קודשא בריך הוא, אתה אמרת וימאן, ויאמר. וזייה, וימאן ויאמר אזורא, ייתי לברכא לבנה, ויתברכו ביה. הך הוא דכתיב, וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי.

253. כיון שאמר ידעתי בני, למה אמר ידעתי אחר? אלא אמר ידעתי בני, בזמן שעמדת בגופך שאתה ברור, כשראית את דמותי ושבת בקיומך, ומשום כך כתוב ידעתי בני ידעתי, על מה שאמרת שזהו הפכור, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, וכאן משום כך כתוב ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש.

253. כיון דאמר ידעתי בני, אמאי אמר, ידעתי אזורא. אלא אמר, ידעתי בני, בזמנא דקיימת בגופך דאת בר, כד זומית דיוקנא דילי, ותבת בקיומך. ובגין כך כתיב, ידעתי בני, ידעתי. על מה דאמרת דהך הוא בוכרא, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל, והכא בגין כך כתיב, ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממיש.

254. דבר אחר ויקרא לבנו ליוסף – שבדמות אחת היו נראים. שכל מי שראה את יוסף, היה מעיד שבנו של יעקב היה. רבי יוסי אמר, הכל כך הוא, ועוד, שיוסף זן אותו ואת בניו

254. דבר אזור, ויקרא לבנו ליוסף, דבדיוקנא זוד הוה מתזוזין. דכל מאן דזומי ליוסף, הוה אסהיד דבריה דיעקב הוה. רבי יוסי אמר, כלא הכי הוא. ועוד דיוסף זן ליה ולבניו בסבותיה, ובגין כך בנו

בזקנותו, ולכן בנו ממש יותר מכלם. ויקרא לבנו ליוסף, למה ליוסף ולא לאחר? משום שהיתה רשות בידו להעלותו משם.

255. רבי יוסי אמר, כיון שיעקב היה יודע שבניו ישתעבדו בגלות שם במצרים, למה לא נקבר שם כדי שזכותו תגן על בניו? למה רצה לעלות משם, והרי כתוב (תהלים קג) כרחם אב על בנים, איפה הרחמנות?

256. אלא, כך שנינו, בשעה שהיה יורד יעקב למצרים, היה פוחד, והיה אומר: חס וחלילה יכלו בני בני העמים, ואולי הקדוש ברוך הוא יסלק שכינתו ממני בבתחלה. מה כתוב? וירא אלהים אל יעקב וגו', וירא אלהים לישראל אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. ומה שאמרת אולי אסלק שכינתי מבינה – אנכי ארד עמך מצרימה.

257. אמר עוד, פוחד אני שמא אקבר שם ולא אזכה עם אבותי. אמר לו, ואנכי אעלה גם עולה. אעלה – ממצרים. גם עולה – להקבר בקבר אבותיך.

258. משום כך רצה להעלות עצמו ממצרים: אחד – כדי שלא יעשו ממנו יראה, שהרי ראה שעתיד הקדוש ברוך הוא להפריע מיראתם. ואחר – שראה ששכינה תשים מדורה בין בניו בגלות. ואחר – כדי שהיה גוף דר בין גופות אבותיו להכליל ביניהם, ולא ימנה עם רשעי מצרים.

259. ושנינו, הגוף של יעקב נמשך מפיו של אדם הראשון, והיתה דמותו של יעקב דמות עליונה וקדושה, דמות של הכסף הקדוש, ולא רצה להקבר בין רשעים. וסוד הדבר, שבאבות אין כלל פרוה, ועל זה כתוב ושכבתי עם אבתי.

260. ויקרא לבנו ליוסף. בנו – בדמות אחת של הפנים, משום שברצון הרוח והלב הוליד אותו יותר מכלם בא ראה מה כתוב, (בראשית

מביש, יתיר מכלהו. ויקרא לבנו ליוסף, אמאי ליוסף ולא לאזרעא. משום דרשותא הוה בידיה לסלקיה מתמן.

255. רבי יוסי אמר, כיון דיעקב הוה ידע דבניו ישתעבדון בגלותא תמן במצרים, אמאי לא אתקבר תמן בגין דיגין זכותיה על בניו. אמאי בעא לאסתלקא מתמן. והא כתיב, (תהלים קג) כרחם אב על בנים, אן הוא רחמנותא.

256. אלא הכי תאנא, בשעתא דהוה נזיית יעקב למצרים, הוה דויל. הוה אמר, דילכא זוס ושלוש ישתעבדון בני ביני עממיא, ודילכא קודשא בריך הוא יסלק שכינתיה מיני כקדמותא. מה כתיב, (בראשית לה) וירא אלהים אל יעקב וגו'. (בראשית מו) ויאמר אלהים לישראל אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם. ומה דאמרת דילכא אסלק שכינתי מבינה, אנכי ארד עמך מצרימה.

257. אמר עוד, דזיכנא דילכא אתקבר תמן, ולא אזכה עם אבותי. אמר ליה ואנכי אעלה גם עולה. אעלה, ממצרים. גם עולה, לאתקבראה בקברא דאבותיה.

258. בגיני כך, בעא לסלקא זרביה ממצרים. וזר, דלא יעבדון מניה דזולא, דהא זומא דקודשא בריך הוא זמין לאתפרעא מדזוליהון. וזר, דזומא דשכינתא ישוי מדוריה בין בניו בגלותא. וזר, בגין דיהא גופיה דייר בין גופיהו דאבותיהו לאתכללא ביניהו, ולא יתבני עם זויביא דמצראי.

259. ותניין, גופא דיעקב, אתמשיך משופרוי דאדם הראשון, והוה דיוקניה דיעקב, דיוקנא עלאה קדישא. דיוקנא דכורסיא קדישא, ולא בעא לאתקברא ביני זויביא. ורזא דמלה, דבאבהן לית פירודא כלל. ועל דא כתיב ו שכבתי עם אבותי.

260. ויקרא לבנו ליוסף, בנו, בזר דיוקנא דאנפין, בגין דברעותא דרוזא ולכא, אוליד ליה יתיר

(ל) המעט קחתך את אישי, שכל רצונו של יעקב היה ברחל, ומשום כך ויקרא לבנו ליוסף.

261. שנינו, רבי שמעון פתח ואמר, (דברים כט) הנסתרות לה' אלהינו וגו'. הנסתרות לה' אלהינו, בא ראה כמה יש לאדם להזהר מחטאיו ולהסתכל שלא יעבר על מצוות רבונו, ששנינו, כל מה שאדם עושה בעולם הזה, אותם מעשים כתובים בספר ונכנסים בחשבון לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו. זהו שכתוב (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'! אם כך, איך לא ישמר אדם מלחטא לפני רבונו. ושנינו, אפלו אותו [מי] מה שחשב אדם ועלה ברצונו, הכל נמצא לפני הקדוש ברוך הוא ולא נאבד ממנו.

262. בא ראה, באותו לילה שנכנסה לאה אל יעקב ונתנה לו אותם סימנים שנתן יעקב לרחל, עלה ברצונו שהיא רחל ושמש בה תשמיש, ואותה טפה ראשונה של יעקב היתה, שכתוב (בראשית מט) בחי וראשית אוני, וסבר שהיא רחל. הקדוש ברוך הוא שהוא מגלה עמקות ונסתרות ויודע מה שבחשכה, העלה אותו רצון למקומו, ובכורת ראובן עלתה ליוסף. מה הטעם? משום שהרי של רחל היתה אותה טפה ראשונה שיצאה מינקב, משום שהיתה שלה, אותה בכורה ממש של ראובן ירש יוסף, ורחל ירשה את שלה.

263. ומשום כך, סוד הדבר, לא התעלה ראובן בשם כשאר השבטים, אלא ראובן, כלומר ראו בן. ראו בן סתם. והבן הזה לא נודע שמו. ועל בן לא קראה לאה בני בשם הזה, ולא נקרא ראו בן, שהרי לאה ידעה את המעשה.

264. ושנינו, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאין רצון יעקב היה לחטא לפניו בזה ולא הסתכל ברצון באשה אחרת באותה שעה

מכלהו. תא וזוי, מה כתיב, (בראשית ל) המעט קחתך את אישי, דכל רעויתא דיעקב ברוזל הוה, ובגין כך (דף רכב ע"ב) ויקרא לבנו ליוסף.

261. תאנא, רבי שמעון פתח ואמר, (דברים כט) הנסתרות לה' אלקינו וגו'. הנסתרות לה' אלקינו, תא וזוי, כמה אית ליה לבר נשי לאודהרא מוזובוי, ולאסתכלא דלא יעבר על רעויתא דמאריה. ותנינן, כל מה דבר נשי עביר בהאי עלמא, בספרא כתיבו אינן עובדין, ועאלין בוזוישבנא קמי מלכא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה. הדיא הוא דכתיב, (ירמיה כג) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה'. אי הכי, איך לא יסתמר בר נשי מלמיוזב קמיה דמאריה. ותנינן, אפילו ההוא (מאן) מה דזושיב בר נשי ואסתלק ברעויתא, כלא אשתכוז קמי קודשא בריך הוא, וכל אתאביד מניה.

262. תא וזוי, בההוא ליליא דעאלת לאה לגביה דיעקב, ויהבת ליה אינן סימנין דיהב יעקב לרוזל, סליק ברעויתא דאיהי רוזל, ושמיש שמושא בה. וההיא טפה קדמיתא דיעקב הוה. דכתיב, (בראשית מט) כוזי וראשית אוני, וסבר דאיהי רוזל. קודשא בריך הוא דאיהו גלי עמיקתא ומסתרתא, וידע מה בוזשוכא, סליק ההוא רעויתא לאתריה, ובכירותא דראובן אסתלק ליוסף. מאי טעמא, משום דהא דרוזל הוה, ההיא טפה קדמיתא דנפקת מיעקב. ובגין דהוה דיליה, ההוא בכירותא ממש דראובן, רית יוסף. ורוזל ירתה לההוא דיליה.

263. ובגין כך, רוא דמלה, לא אסתלק ראובן בשם כשאר שבטין. אלא ראובן. כלומר וזבו בר, ראו בן סתם. והאי בן לא אתידע שמייה, ועל דא לא קריא לאה בני שהאי שמה, ולא אקרי ראו בני, דהא לאה ידעת עובדא.

264. ותנינן, גלי קמי קודשא בריך הוא, דיעקב לא רעויתא למיוזב קמיה בהאי, וכל אסתכל ברעויתא באתתא אורא בההיא שעתא, כשאר זויבי עלמא.

בשאר רשעי העולם, ועל כך כתוב (שם לה) ויהיו בני יעקב שנים עשר, שהרי בניהם של שאר הרשעים בעולם שעושים אותו מעשה, נקראים בשם אחר, והרי דבר זה ידוע בין החברים, ומשום כך ויקרא לבנו ליוסף, בנו ממש, מהראשית ועד הסיום [בנו] היה בנו.

265. שנינו, אמר רבי יוסי, במה השביע יעקב את יוסף, שכתוב שים נא ידך תחת ירכי? אלא באותו אות הברית שהיה רשום בבשרו, שזו חשיבות האבות יותר מהכל, וברית זו היא סוד של יוסף.

266. אמר רבי שמעון, באברהם וביעקב כתוב שים נא ידך תחת ירכי. תחת ירכי, כלומר באותו מקום שרמוז בשם הקדוש ומוציא זרע קדש נאמן לעולם. ביצחק לא כתוב, כי יצא ממנו עשו.

267. עוד, מה הטעם שים נא ידך תחת ירכי, אל נא תקברני במצרים? אלא אמר לו יעקב ליוסף, ברשם הקדוש היה השבע לי, שהוציא זרע קדוש נאמן לעולם, ונשמר ולא נטמא לעולמים, שלא יקבר בין אותם הטמאים שלא שמרו אותו לעולמים, שכתוב בהם (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

268. ואם תאמר, הרי יוסף, ששמר אותו מעל הכל, למה נקבר ביניהם? אלא שנינו, כתוב (שם א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר. והרי שנינו ששכינה לא שורה, רק בארץ ישראל, אז למה כאן שכינה? אלא כתוב על נהר כבר, וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אף כאן, ארונו של יוסף נשלף בתוך המים. אמר הקדוש ברוך הוא, אם יוסף יעלה מכאן, הגלות לא תתקיים, אלא תהיה קבורתו במקום שלא נטמא, ויסבלו בני ישראל את הגלות.

269. שנינו, אמר רבי יוסי, ראה יעקב שהרי בכל נתקן לכסא הקדוש באבות [פאבות]. אמר, אם כך, יקבר, איך הגוף הזה יתאחד

ועל כך כתיב, (בראשית לה) ויהיו בני יעקב עשר. ראה בנייהו דשאר זי"בי עלמא דעברין ההוא עובדא, בשמא אזורא אקרון. והא ידיעא מלה דא לגבי זבדיא, ובגין כך ויקרא לבנו ליוסף, בנו ממש, משירותא וסיומא (ד"א ל"ג בריה) בנו הוה.

265. תאנא, אמר רבי יוסי, במה אומי ליה יעקב ליוסף, דכתיב שים נא ידך תחת ירכי. אלא בההוא את קיימא, דהוה רשום בבשריה, דדא וזשיבותא דאבהן יתיר מכלא. והאי ברית, רזא דיוסף איהו.

266. אמר רבי שמעון, באברהם וביעקב כתיב, שים נא ידך תחת ירכי, תזוזת ירכי, כלומר, בההוא אתר דרמיזא בשמא קדישא, ואפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא. ביצחק לא כתיב, בגין דנפיק בגיה עשו.

267. תו, מאי טעמא הכא, שים נא ידך תחת ירכי אל נא תקברני במצרים. אלא אמר ליה יעקב ליוסף, בהאי רשימא קדישא אומי לי, דאפיק זרעא קדישא מהימנא לעלמא, ואתנטייר, ולא אסתאב לעלמין. דלא יתקבר בין אינון מסאבין, דלא נטרו ליה לעלמין. דכתיב בהו, (יחזקאל כג) אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.

268. ואי תימא, הא יוסף דנטיר ליה על כלא, אמאי אתקבר ביניהו. אלא תנינן, כתיב, (יחזקאל א) היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר, והא תנינן, דשכינתא לא שריא אלא בארעא דישראל. אמאי הכא שכינתא. אלא על נהר כבר כתיב, וכתוב ותהי עליו שם יד ה'. אופי הכא, יוסף במי אטרמי ארונא דיליה. אמר קודשא בריך הוא, אי יוסף אסתלק מהכא, גלותא לא אתקיים. אלא תהא קבורתיה באתר דלא יסתאב, ויסבלון בגי ישראל גלותא.

269. תאנא, אמר רבי יוסי, זמא יעקב דהא בכלא אתתקן לכרסיא קדישא באבהן (כאבהן). אמר, אי

באבות. ואפלו המערה שנקבר שם נקראת מכפלה, משום שכל דבר של מכפלה הוא שנים ואחד, אף המערה שנים ואחד.

הכי יתקבר, ה' גופא דא אזוידא באבהתא, ואפילו מערתא דאתקבר תמן אקרי כפילתא. בגין דכל מלה דכפילתא הוא תרין וזוד, אוף מערתא תרין וזוד.

270. ובא וראה, האבות זכו להקבר שם הם וזווגיהם. יעקב – הוא ולא. מה הטעם רחל לא, והרי כתוב ורחל עקרה, שהיא עקר הבית? אלא לאה זכתה בו להוציא ששה שבטים מגזע קדוש בעולם יותר, ומשום כך היא נתנה עמו לזווג במערה.

270. ותא זווי, אבהתא זכו לאתקברא תמן, אינון וזווגיהו. יעקב (דף רכג ע"א) הוא ולא, מאי טעמא רזול לא, והא כתיב, (בראשית כט) ורזול עקרה, דאיהי עקרא דביתא. אלא, לאה זכתה ביה, לאפקא שית שבטין מוגזע קדישא בעלמא יתיר. ובגין כך, אתיהבת עמיה לזווגא במערתא.

271. אמר רבי יהודה, כל יומיה לאה עומדת בפרשת דרכים, ובכחה בשביל יעקב, כששמעה שהוא צדיק, ותפלה היא הקדימה לו, והינו שכתוב (בראשית כט) ועיני לאה רבות, כמו שבארנו שמקדימה ויושבת בפרשת דרכים לשאל.

271. אמר רבי יהודה לאה כל יומיה, הות בפרשת אורזון קיימא, ובכת בגיניה דיעקב, כד שמעת דאיהו צדיקא. וצלותא אקדמת ליה. והינו דכתיב, (בראשית כט) ועיני לאה רבות, כמה דאוקימנא, דמקדמת ויתבת בפרשת אורזון למשאל.

272. רחל לא יצאה לדרכים לעולם, משום כך זכתה לאה להקבר עמו, ורחל קבורתה עומדת בפרשת דרכים ונקברה שם. זהו שכתוב ואני בבאי מפדן ארם מתה עלי רחל. מה זה עלי? עלי ודאי, כלומר בגללי. בארץ כנען בדרך – בגללי מתה בדרך, שלא יצאה בשבילי לעולמים כמו אחותה.

272. רזול לא נפקת לאורזון לעלמא. בגין כך זכתה לאה לאתקברא עמיה. ורזול קימת קבורתה בפרשת אורזון ואתקברת תמן. הדא הוא דכתיב, ואני בבאי מפדן מתה עלי רזול. מהו עלי ודאי, כלומר בגיני. בארץ כנען בדרך, בגיני מיתת בדרך, דלא נפקת בגיני לעלמין כאחותה.

273. משום כך, לאה שיצאה ובכחה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל שלא רצתה לצאת ולשאל בשבילו, משום כך קבורתה בפרשת דרכים, וסוד הדבר הרי בארנו ונתבאר, זה בגלוי וזה בנסתר.

273. בגין כך, לאה דנפקת ובכת בפרשת אורזון בגיניה דיעקב, זכתה לאתקברא עמיה. רזול דלא בעאת למיפק ולמשאל בהדיה, בגין כך קבורתה בפרשת אורזון. ורזא דמלה, הא אוקימנא ואתבאר, דא באתגליא, ודא באתכסיא.

274. ובא וראה, ששנינו, דמעו רבות שפכה אותה לאה הצדקת כדי להיות חלקו של יעקב ולא של אותו עשו הרשע. והינו מה ששנינו, כל אדם ששופך דמעות לפני הקדוש ברוך הוא, אף על גב שנגזר עליו ענש – הוא יקרע, ולא יוכל אותו ענש לשלט בו. מנין לנו. מלאה, שהרי נגזר על לאה להיות חלקו של

274. ותא זווי, דתנא, דמעין סגיאין שדיאת ההיא צדקת לאה, בגין למהוי וזולקיה דיעקב, ולא בההוא רשע דעשו. והינו דתנינן, כל בר נש דאשיר דמעין קמיה דקודשא בריך הוא, אף על גב דאתגזר עליה עונשא, יתקרע, ולא יוכל ההוא עונשא לשלטא ביה. מנן, מלאה, דהא לאה אתגזר למהוי וזולקא

עשו, והיא בבקשתה הקדימה ליעקב ולא נתנה לעשו.

דעשו, והיא בבקשתה הקדימה ליה ליעקב, ולא אתייהיבת ליה לעשו.

275. אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבתי. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה מקומות נתבאר שהסתכלנו בדברי שלמה ונראה שדבריו סתומים, אבל כל דברי שלמה, בלם נקראו בחכמה.

275. אמר רבי חייא, ושכבתי עם אבותי וגו'. רבי יצחק פתח ואמר, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה אתר אתמר דאסתכלנא במלוי דשלמה ואתווי מלוי סתיבין, אבל כלהו מלי דשלמה, כלהו אקרון בזכמתא.

276. ששנינו, כתוב ותרב חכמת שלמה. בימי שלמה המלך עמדה הלכנה בשלמות, והיינו שכתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם. שם שנינו, מי הם בני קדם? הרי פרשה, אבל חכמת בני קדם היא חכמה שירשו מאברהם.

276. דתניא כתיב, (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה, ביומוי דשלמה מלכא, קיימא סיהרא באשכלמותא. והיינו דכתיב, ותרב חכמת שלמה מזכמת כל בני קדם. תמן תנינן, מאן אינון בני קדם, הא אוקמוהו. אבל חכמת בני קדם, היא חכמתא דירתו מאברהם.

277. ששנינו, כתוב (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מה זה את כל אשר לו? זו חכמה עליונה שהיה יודע בשם הקדוש של הקדוש ברוך הוא. ומשמע את, את כל אשר לו – שהיה שלו. כמו ששנינו, באותה בת שהיתה לאברהם, ובכל שמה.

277. דתניא כתיב, (בראשית כה) ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מאי את כל אשר לו. דא חכמתא עלאה דהוה ידע בשמא קדישא דקודשא בריך הוא, ומשמע את כל אשר לו, דהוה דיליה. כדתנינן בההיא בת דהוה ליה לאברהם, ובכל שמה.

278. ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנת וגו'. שנתן להם דברים ידועים בכתרים התחתונים. ובאיוה מקום השדה אותם? אל ארץ קדם, ומשם ירשו בני קדם חכמה, והינו שכתוב מחכמת כל בני קדם.

278. ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וגו'. דיהב להו מילין ידיעאן, בכתרין תתאין, ובאן אתר אשרי לון, אל ארץ קדם. ומתמן יריתו בני קדם חכמתא, והיינו דכתיב מזכמת כל בני קדם.

279. שנינו, יום אחד היה בא רבי שמעון מקפוטקאי ללוד, והיה עמו רבי אבא ורבי יהודה. רבי אבא היה עף ורץ אחרי רבי שמעון, שהיה רוכב. אמר רבי אבא, ודאי (הושע יא) אחרי ה' ילכו בארצה ישאג.

279. תאנא, יומא זוד הוה אתי רבי שמעון מקפוטקאי ללוד, והוה עמיה רבי אבא ורבי יהודה. רבי אבא הוה לאי, והוה רהיט אבתריה דרבי שמעון דהוה רכיב. אמר רבי אבא, ודאי (הושע יא) אזורי ה' ילכו בארצה ישאג.

280. ירד רבי שמעון, אמר לו, ודאי כתוב (דברים ט) ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה. ודאי שחכמה לא מתישבת אלא בשאדם יושב ולא הולך, אלא עומד בקימו. והרי בארנו את הדברים על מה כתוב ואשב. עכשיו במנוחה הדבר תלוי. ישבו.

280. גזוזת רבי שמעון, אמר ליה, ודאי כתיב, (דברים ט) ואשב בהר ארבעים יום וארבעים לילה, ודאי חכמתא לא מתיישבא, אלא כד בר גש יתיב ולא אויל, אלא קאים בקיימיה. והא אוקימנא מלי על מה כתיב ואשב. השתא בנייזא תלייא מילתא. יתבו.

281. אמר רבי אבא, כתיב ותרב זוכמת שלמה
שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת
מצרים. מה היא חכמת שלמה, ומה היא
חכמת מצרים, ומה היא חכמת כל בני קדם?
אמר לו, בא ראה, בכמה מקומות פרשה
באותו שם. שהלבנה כשמתברכת מהכל
כתוב ותרב, בימי שלמה, שהתרבתה
והתברכה ועמדה בשלמות.

282. ושנינו, אלף הרים מתגדלים לפניו,
וכלם היו לפניו שאיבה אחת, ואלף נהרות
גדולים לה, וגומעת את כלם בגמיעה אחת.

283. צפרניה אוזנות באלף ושבעים עברים.
ידה אחוזות לעשרים וארבעה [וחמשה] אלף
עברים, אין יוצא ממנה לצד זה, ואין יוצא
ממנה לצד אחר. כמה וכמה אלפי מגנים
אחוזים בשערותיה.

284. עלם אחד שארבו מראש העולם ועד
סוף העולם יוצא בין רגליה, מתלבש בששים
מכות אש, בגונים אלו התמנה על
התחתונים [מפתח] מארבעה צדדיה. זהו נער
שאוחז שש מאות ושלש עשרה מפתחות
עליונים מצד האם, וכל המפתחות העליונים
בלהט החרב שחוגר במתניו תלויים.

285. לאותו נער קוראים חנוך בן ירד, באותן
בריתות, שכתוב (משלי כב) חנוך לנער על פי
דרך. ואם תאמר, משנה היא ולא בריתא –
במשנתנו בארנו את הדברים, והרי נתבאר,
והכל דבר אחד הסתכלו [נתקנו]. תחתיו
תופסות חיות השדה, ששנינו [שפא ראה], כמו
שישראל הקדוש העליון נקרא בן לאמו,
שכתוב (שם ד) כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לפני
אמי, וכתוב (שמות ד) בני בכדי ישראל, כך גם
למטה זה נקרא נער לאמו, שכתוב (הושע
יא) כי נער ישראל ואהבהו. ובכמה גונים נקרא
בן ירד, והרי בארנו. אבל בא ראה, בן ירד
ממש, ששנינו, עשר ירדות ירדה שכינה ארץ,
ואת כלם בארו החברים ונתבאר. ותחת זה

281. אמר רבי אבא, כתיב ותרב זוכמת שלמה
מזוכמת כל בני קדם ומכל זוכמת מצרים. מאי היא
זוכמת שלמה ומאי היא זוכמת מצרים ומאי היא
זוכמת כל בני קדם. אמר ליה, תא וזוי, בכמה אתר
אוקמוה בהווא שומא, דסיהרא כד אתברכא
מכלא, כתיב ותרב. ביומוי דשלמה, דאתרביאת
ואתברכת והיימא באשלמותא.

282. ותניין, אלף טורין מתברבין קמה, וכלהו
נשיבא וזד הוו לקמה. אלף נהרין סגיאין לה,
ובגמיעא וזדא גמיעא לון.

283. טיברהא מאזודא לאלף ושבעין עיבר. (דף רכג
ע"ב) ידהא אוזידן לארבע ועשרין (וחמש) אלף
עיבר, לית דנפיק מנה לסטר האי, ולית דנפיק מנה
לסטר אוזרא. כמה וכמה אלף תריסין, מתאזודין
בשערהא.

284. וזד עולימא, דאורביה מרישא דעלמא לסייפי
דעלמא, נפיק בין רגליה. בשתיין פולסי דנזרא
מתלבש, בגוויי דא אתמנא על
תתאי (מתחות) מארבע סטרהא. דא איהו נער,
דאזיד שית מאה ותלת עשר מפתון עלאין מסטרא
דאמא. וכלהו מפתון עלאין, בשננא דנזרבא דנזיר
בזרעיה תליין.

285. ההוא נער, קרון ליה וזנף בן ירד, באינן
ברייתי, דכתיב, (משלי כב) וזנף לנער על פי דרכו.
ואי תימא מיתניתי היא, ולא ברייתא. במיתניתי דיקן
אוקימנא מילי, והא אתמר, וכלא מלתא וזדא
אסתכלו (נ"א אשתכללו). תזוזתיה תטלל וזיות ברא.
דתניא (נ"א דתא חזי), כמה דישראל קדישא עלאה,
אקרי בן לאמיה, דכתיב, (משלי ד) כי בן הייתי לאבי
רך ויזיד לפני אמי, וכתוב, (שמות ד) בני בכדי ישראל.
ישאל, הכי נמי לתתא, דא אקרי נער לאמיה.
דכתיב, (הושע יא) כי נער ישראל ואהבהו, ובכמה
גוויין אקרי בן ירד, והא אוקימנא. אבל תא וזוי, בן
ירד ממש. דתניין, עשר ירדות ירדה שכינה

כמה חיות עומדות, שנקראות חיות השדה ממש.

286. תחת אותן החיות נאחזות שערות הלבנה שנקראות בוכבי שרביט, של שרביט ממש, בעלי דין, בעלי משקל, בעלי הדין הקשה, בעלי חצפה, וכלם נקראים בעלי [שערות] ארגמן. ידיה ורגליה אחוזות בזה כמו אריה [קדוש] חזק שאוחז בטרפו, ועל זה כתוב (מיכה ה) וטרף ואין מציל.

287. צפרניה – כל אותם שמזכירים את חטאי בני האדם וכותבים ורושמים את חטאיהם בתקף הדין הקשה, ולכן כתוב (ירמיה טז) חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר. מה זה שמיר? אותו שרושם ונוקב באבן וחותך אותה לכל צד.

288. זהמת הצפרנים – כל אלו שלא נדבקים בגוף המלך ויונקים מצד השמאה בשמתחילה הלבנה להפגם.

289. ומשום ששלמה המלך ירש את הלבנה בשלמותה, צריך לירש אותה בפגמיתה, ולכן השתדל לדעת את דעת [רצון] הרוחות והשדים, כדי לירש את הלבנה בכל צדדיה.

290. ובימי שלמה המלך בכל האירה הלבנה. זהו שכתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת שלמה. ותרב דוקא. מחכמת כל בני קדם, סוד עליון הוא, בכתוב (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו', ואלה נקראים בני קדם, שכלם לא התקיימו, פרט לזה שכלול זכר ונקבה, שנקרא הדר, שכתוב וימלך תחתיו הדר וגו'.

291. ושנינו, שאף על גב שהתקיימה [שהאירה הלבנה], לא האירה בשלמות, עד שבא שלמה שראוי בנגדה, כמו שבארנו, שמשום כך אמו היתה בת שבע.

לארעא, וכלהו אוקמוה זוזריא ואתמר. ותזוזות האי, כמה זוזיות קיימין, דאקרון זוזיות ברא ממש.

286. תזוזות אינן זוזיות, מתאונדן שערות דסיהרא, דאקרון ככביא דשרביטא, דשרביט ממש, מארי דמארי, מארי דמתקלא, מארי דקשיו, מארי דזוזצפא. וכלהו אקרון מארי (נ"א שער) דארגווא, ידהא ורגלהא אחוזין בהאי, כאריה (קדישא) תקיפא דאזויד על טרפיה. ועל דא כתיב, (מיכה ה) וטרף ואין מציל.

287. טופרהא, כל אינן דאדפרין זוזבי בני נשא, וכתבין ורשמיין זוזביהו בתקיפו דדינא קשיא. ועל דא כתיב, (ירמיה יז) וזאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר. מהו שמיר. זהו דרשים ונקיב אבנא, ופסיק לה לכל סטרא.

288. זוהמא דטופרהא, כל אינן דלא מתדבקין בגופא דמלכא, וינקין מסטרא דמסאבותא, כד שארי סיהרא בפגמיו.

289. ובגין דשכלמה מלכא ירתא לסיהרא בשלימותא, בעי לירתא לה בפגמיותא, ועל דא אשתדל למידע, בדעתא (ברעותא) דרוזין ושרין, למירת סיהרא בכל סטרא.

290. וביומוי דשכלמה מלכא, בכלא אתנהיר סיהרא. הדר הוא דכתיב, (מלכים א ה) ותרב זכמות שלמה, ותרב דייקא. מזכמות כל בני קדם, רוא עלאה הוא, כמה דכתיב, (בראשית לו) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו'. ואלין אקרון בני קדם, דכלהו לא אתקיימו, בר מהאי דכלילא דכר ונקבה דאקרי הדר. דכתיב, (בראשית לו) וימלך תחתיו הדר וגו'.

291. ותאנא, דאף על גב דאתקיימת (נ"א דאתנהיר סיהרא), לא אתנהירת באשלמותא. עד דאתא שלמה, דאתזוי לקבלהא, כמה דאוקימנא. דבגין כך אביה בת שבע הות.

292. ומכל זכמות מצרים, דא זכמות תתאה, דאקרי שפוזת דבתר ריוזיא, וכלא אתכלילת האי זכמות דשלמות, זכמות בני קדם, וזכמות מצרים. אמר רבי אבא, בריך ריוזיא, דשיאלנא קמך מלה דא, דהא בכל הני מיכלי (מלה דא) זכיא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון, והא אתמרו.

293. תאנא, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל יוכל אף עמלה דאורייתא, תלמוד לומר שיעמול תחת השמש [פתיב]. שונה עמלה של תורה, שהוא למעלה מן השמש. רבי חיילא אמר, אף עמלה של תורה, שהוא עמל בגלל בני אדם או בשביל כבודו. על זה כתוב תחת השמש, שזה לא עולה למעלה. שנינו, אמר רבי אלעזר, אפלו אם אדם עומד אלף שנים, אותו יום שמסתלק מן העולם דומה לו באלו לא התקיים, רק יום אחד.

294. ושכבתי עם אבתי. אשרי חלקם של האבות שהקדוש ברוך הוא עשה אותם מרכבה קדושה למעלה והתרצה בהם להתעטר עמם. זהו שכתוב (דברים י) רק באבתיך חשק ה' וגו'. אמר רבי אלעזר, יעקב היה יודע שהעטור שלו הוא באבותיו, שהרי העטור של האבות הוא עמו, והוא עמם. ועל זה באותיות חקיקות שנינו, ש שלשה קשרים, שני קשרים – אחד מצד זה ואחד מצד זה, ואחד שכולל אותם. וזהו ששנינו, (שמות כו) והבית התיכן בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה. ואותו קשר שבאמצע אחוז לצד זה ולצד זה, ועל זה כתוב ושכבתי עם אבתי, ודאי.

295. ושכבתי עם אבתי וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה מב) הוזרשים שמעו והעורים הביטו לראות. הוזרשים שמעו – אלו בני אדם שלא מקשיבים לדבורי התורה ולא פוקחים אזניהם לשמע את מצוות רבונם. והעורים – שלא מסתכלים לדעת על מה הם עומדים,

292. ומכל זכמות מצרים, דא זכמות תתאה, דאקרי שפוזת דבתר ריוזיא, וכלא אתכלילת האי זכמות דשלמות, זכמות בני קדם, וזכמות מצרים. אמר רבי אבא, בריך ריוזיא, דשיאלנא קמך מלה דא, דהא בכל הני מיכלי (מלה דא) זכיא. אמר רבי שמעון, מלין אלין, הא אוקימנא לון, והא אתמרו.

293. תאנא, (קהלת א) מה יתרון לאדם בכל עמלו, יוכל אף עמלה דאורייתא, תלמוד לומר שיעמול תחת השמש (כתיב). שיאני עמלה דאורייתא, דלעילא מן שמיא הוא. רבי זוייא אמר, אף עמלה דאורייתא, דאיהו עמל בגינהון דבני זשא, או בגין יקרא דיליה. האי תזות השמש כתיב. דהא לא סליק לעילא. תניא אמר רבי אלעזר, אפילו אי בר נש קיים אלף שנין, ההוא יומא דאסתלק מעלמא, דמי ליה כאילו לא אתקיים בר יומא זוד:

294. ושכבתי עם אבתי, ופאת זולקהון דאבהתא, דקודשא בריך הוא עביר לון רתיכא קדישא לעילא, ואתרעי בהו, לאתעטרא עמהון. הדא הוא דכתיב, (דברים י) רק באבותיך זושק ה' וגו'. אמר רבי (דף רכד ע"א) אלעזר, יעקב הוה ידע, דהא עטורא דיליה באבהתיה הוא, דהא עטורא דאבהן עמיה הוא, והוא עמהון. ועל דא באותון גליפין תנינן, ש תלת קשרין, תרין קשרין, זוד מיהאי סטרא, וזוד מיהאי סטרא, וזוד דכליל לון. ודא הוא דתנינן, (שמות כו) והבית התיכון בתוך הקרשים מבריו מן הקצה אל הקצה, והוא קשרא דבאמצעיתא, אוזיד להאי סטרא, ולהאי סטרא. ועל האי כתיב, ושכבתי עם אבתי ודאי.

295. ושכבתי עם אבתי וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה מב) הוזרשים שמעו והעורים הביטו לראות. הוזרשים שמעו, אלן בני זשא דלא צייתין למלוכלי אורייתא, ולא פקוזין אוזניהו, למשמע לפקודי דמאריהון. והעורים, דלא מסתכלין למידע

שְׁהָרִי בְּכָל יוֹם וְיוֹם הִכְרוּז יוֹצֵא וְקוֹרֵא, וְאֵין מִי שִׁישְׁגִית.

296. שְׁלִמְדֻנוּ, בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, בְּאוֹתוֹ יוֹם שִׁיוֹצֵא לְעוֹלָם, בְּלִם עוֹמְדִים בְּקִימָם וְהוֹלְכִים וְטָסִים בְּעוֹלָם, יוֹרְדִים וּמִזְהִירִים אֶת הָאָדָם כָּל יוֹם וְיוֹם לְבָדוֹ. וּכְשֶׁאוֹתוֹ יוֹם בָּא וּמִזְהִירִים אוֹתוֹ, וּבֵן אָדָם עוֹשֶׂה בְּאוֹתוֹ יוֹם חֲטָא לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ – אוֹתוֹ יוֹם עוֹלָה בְּבוֹשָׁה וּמַעֲיֵד עֲדוּת, וְעוֹמֵד לְבָדוֹ בַּחוּץ.

297. וְשִׁנְנוּ, אַחֵר שֶׁעוֹמֵד לְבָדוֹ, יוֹשֵׁב, עַד שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ תְּשׁוּבָה. זָכָה – שָׁב אוֹתוֹ יוֹם לְמִקּוֹמוֹ. לֹא זָכָה – אוֹתוֹ יוֹם יוֹרֵד וּמִשְׁתַּתַּף עִם אוֹתָהּ רוּחַ שְׁבָחוֹן, וְשָׁב לְבֵיתוֹ, וְנִתְקַן בְּדַמּוּת אוֹתוֹ אָדָם מִמֶּשׁ כְּדִי לְהִרְעֵ לוֹ, וְדָר עִמּוֹ בְּבֵיתוֹ. וְיֵשׁ שְׁדִירָו לְטוֹב, אִם הוּא זָכָה. וְאִם לֹא, הוּא דָר עִמּוֹ לְרָע.

298. בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ נִפְקָדִים אוֹתָם יָמִים וְחֲסָרִים, וְלֹא נִכְנָסִים בְּחֶשְׁבוֹן שֶׁל אוֹתָם שֶׁנִּשְׁאָרוּ. אוֹי לְאוֹתוֹ הָאָדָם שְׁגוּרָע יָמָיו לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא הַשְׁאִיר לְמַעַלָּה יָמִים לְהַתְעַטֵּר בָּהֶם בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם וּלְהִתְקַרֵּב עִמָּם לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

299. בֹּא רֵאָה, כְּשֶׁקָּרְבִים אוֹתָם יָמִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, אִם הוּא צָדִיק, זֶה הָאָדָם שִׁיוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וְנִכְנָס בְּאוֹתָם יָמִים, וְהֵם לְבוּשֵׁי כְבוֹד שֶׁנִּשְׁמָתוֹ מִתְּלַבֶּשֶׁת בָּהֶם, וְהֵם אוֹתָם יָמִים שֶׁצָּדִיק הָיָה בָּהֶם וְלֹא הִרְשִׁיעַ בָּהֶם.

300. אוֹי לְאוֹתוֹ שְׁגוּרָע יָמָיו לְמַעַלָּה, שֶׁכָּאֲשֶׁר רוֹצִים לְהַלְבִּישׁ אוֹתוֹ בְּיָמָיו, אוֹתָם יָמִים שֶׁפָּגַם בְּחֶשְׁבֵּי חֲסָרִים מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ, וּמִתְּלַבֵּשׁ בְּבִגְד חֲסֵר. כָּל שֶׁכֵּן אִם הֵם רַבִּים, וְאֵין לְאָדָם בְּמָה לְהַתְלַבֵּשׁ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, אֲזִי אוֹי לוֹ וְאוֹי לְנַפְשׁוֹ, שֶׁדָּנִים אוֹתוֹ בְּגִיהָנָם עַל אוֹתָם יָמִים, יָמִים עַל יָמִים, יָמִים עַל כָּל אֶחָד שְׁנָיִם. שֶׁכָּאֲשֶׁר יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵינוֹ מוֹצֵא יָמִים לְהַתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ לְבוּשׁ בְּמָה

עַל מַה אֵינֶנּוּ קִיּוּמִין. דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא כְּרוּזָא נְפִיק וְקָרִי, וְלִית מֵאֵן דִּישְׁגִּזוּ.

296. דְּתַנְיָא, אֵינֶנּוּ יוֹמִין דְּבֵר נָשׁ כִּד אֶתְבְּרִי, בְּהֵוָה יוֹמָא דְנִפְקָ לְעַלְמָא, כְּלָהוּ קִיּוּמִין בְּקִיּוּמֵיהוּ. וְאֶזְלִין וְטָאֲסִין בְּעַלְמָא, נְזוּתִין וְאֶזְהָרִין לְבֵר נָשׁ, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּלִחוּדוֹ. וְכִד הֵוָה יוֹמָא אֶתִי וְאֶזְהָר לִיה, וְבֵר נָשׁ עֲבִיד בְּהֵוָה יוֹמָא וּזְכָא קָמִי מֵאֲרִית. הֵוָה יוֹמָא סָלִיק בְּכִסּוּפָא, וְאֶסְהִיד סְהִדוּתָא, וְקָאִים בְּלִחוּדוֹ לְבֵר.

297. וְתַנְיָא, בְּתֵר דְּקָאִים בְּלִחוּדוֹ, יְתִיב, עַד דְּבֵר נָשׁ עֲבִיד מַנְיָה תְּשׁוּבָה. זָכָה, תָּב הֵוָה יוֹמָא לְאֶתְרִית. לֹא זָכָה, הֵוָה יוֹמָא נְזוּתִי, וְאֶשְׁתַּתַּף בְּהֵוָה רוּזָא דְלְבֵר, וְתָב לְבֵיתִיה. וְאֶתְתַּקֵּן בְּדִיּוּקָנִיה דְּהֵוָה בֵּר נָשׁ מִמֶּשׁ, בְּגִין לְאֶבְאֵשָׁא לִיה, וְדִייר עֲמִיָּה בְּבֵיתָא. וְאִית דְּדִירָא לְטָב אִי הוּא זָכִי. וְאִי לָאו, דִּיירָה עֲמִיָּה לְבִישׁ.

298. בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, אֶתְפַּקְדֵּן אֵינֶנּוּ יוֹמִין וְזוּסָרִים, וְלֹא עֲאֲלִין בְּמַנְיָנָא דְּאֵינֶנּוּ דְּאֶשְׁתַּתְּרוּ. וְוִי לְהֵוָה בֵּר נָשׁ, דְּגִרָע יוֹמוֹי קָמִי מַלְכָּא קְדִישָׁא, וְלֹא שִׁבִּיק לְעִילָא יוֹמִין, לְאֶתְעַטֵּרָא בְּהוּ בְּהֵוָה עַלְמָא, וְלֹאֲתַקְרָבָא בְּהִדְרֵיהוּ קָמִי מַלְכָּא קְדִישָׁא.

299. תָּא זִזִּי, כִּד קָרִיבוּ אֵינֶנּוּ יוֹמִין קָמִי מַלְכָּא קְדִישָׁא. אִי הוּא זָכָא, הָאִי בֵּר נָשׁ דְּנִפְיק מִעַלְמָא, סָלִיק וְעָאֵל בְּאֵינֶנּוּ יוֹמִין. וְאֵינֶנּוּ לְבוּשֵׁי יָקָר, דְּמִתְלַבֶּשָׁא בֵּיה זְשׁוּמִתִּיה. וְאֵינֶנּוּ יוֹמִין הוּי, דְּזָכָה בְּהוּ, וְלֹא זָכָה בְּהוּ.

300. וְוִי לְהֵוָה דְּגִרָע יוֹמוֹי לְעִילָא. דְּכִד בְּעָאֵן לְאֶלְבִּשָׁא לִיה בְּיוֹמוֹי, אֵינֶנּוּ יוֹמִין דְּפָגִים אִיהוּ בְּזוּבּוֹי, וְזוּסָרִין מִהֵוָה לְבוּשָׁא, וְאֶתְלַבֵּשׁ בְּמַנְיָא זוּסָרָא. כָּל שֶׁכֵּן אִי סְגִיאִין אֵינֶנּוּ, וְלֹא לְהוּי לִיה לְבֵר נָשׁ בְּמָה דְּאֶתְלַבֵּשׁ בְּהֵוָה עַלְמָא. כְּדִין וְוִי לִיה, וְוִי לְנַפְשִׁיה, דְּדִיּוּקָנִין לִיה בְּגִיהָנָם עַל אֵינֶנּוּ יוֹמִין. יוֹמִין עַל יוֹמִין, יוֹמִין עַל זוּד תְּרִין. דְּכִד נְפִיק מִהֵוָה עַלְמָא, לֹא אֶשְׁכּוּז יוֹמִין דְּאֶתְלַבֵּשׁ בְּהוּ, וְלֹא הוּי לִיה לְבוּשָׁא בְּמָה

להתכסות. אשרי הצדיקים שכל ימיהם שמורים הם אצל המלך הקדוש, ונעשים מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעולם הבא.

301. שנינו בסוד המשנה, מה שכתוב (בראשית ג) וידעו כי עירמם הם – ידיעה ממש ידעו, שאותו לבוש של כבוד שנעשה מאותם ימים נגרע מהם, ולא נשאר יום מאותם ימים להתלבש בו. זהו שכתוב (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יפתבו ימים יצרו. ימים יצרו ודאי. ולא אחד בהם, שהרי לא נשאר אחד להתלבש בו, עד שהשתדל אדם ועשה תשובה, והקדוש ברוך הוא קבל אותו ועשה לו כלי לבוש אחרים, ולא מן הימים שלו. זהו שכתוב (בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם.

302. בא ראה, באברהם שזכה מה כתוב? (שם כד) בא בימים, משום שזכה. באשר הסתלק מן העולם הזה, ממש באותם ימים שלו, נכנס והתלבש בהם, ולא נגרע מאותו לבוש כבוד כלום, שכתוב בא בימים. באיב מה כתוב? (איוב א) ויאמר ערס יצתי מבטן אמי וערס אשוב שמה, שהרי לא נשאר לבוש להתלבש בו.

303. שנינו, אשריהם הצדיקים, שימיהם צדיקים, ונשארו לעולם הבא [צדיקים], וכאשר יוצאים, כלם מתחברים ונעשים לבושי כבוד להתלבש בו, ובאותו לבוש זוכים להתענג מענג העולם הבא, ובאותו לבוש עתידים לקום לתחייה, וכל אותם שיש להם לבוש יקומו. זהו שכתוב (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. או לאותם רשעים של העולם שימיהם בחטאיהם [עולמות] חסרים, ולא נשאר מהם במה שיתכסו בשיצאו מן העולם.

304. שנינו, כל אותם צדיקים שזכו להתלבש בלבוש כבוד בימיהם, מתעשרים באותו

האתכסוי. זכאין אינן צדיקיא, דיומיהון כלהון טמירין אינן לגביה דמלכא קדישא, ואתעביד מנייהו לבושי יקר, לאתלבשא בהו בעלמא דאתי.

301. תנינן ברוזא דמתניתין, מאי דכתיב, (בראשית ג) וידעו כי עירמם הם, ידיעה ידעי ממש. דההוא לבושא דיקר, דאתעביד מאינן יומין, גרע מנייהו, ולא אשתאר יומא מאינן יומין לאתלבשא ביה. דהא הוא דכתיב, (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יפתבו. ימים יצרו. ימים יצרו ודאי, ולא אזור בהם, דהא לא אשתאר זוד מנייהו לאתלבשא בהו. עד דאשתדל אדם, ועבד תשובה, וקודשא בריך הוא קביל ליה, ועביד ליה מאנא (מאני) לבושא אזורין, ולא מן יומין. דהא הוא דכתיב, (בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם.

302. תא זוזי, באברהם דזכה, מה כתיב, (בראשית כד) בא בימים, משום דזכה. כד אסתלק מהאי עלמא, באינן יומין ממש דיליה, עאל לאתלבשא בהו, ולא גרע מההוא לבוש יקר כלום, דכתיב בא בימים. באיב מה כתיב, (איוב א) ויאמר ערס יצאתי מבטן אמי וערס אשוב שמה. דהא לא אשתאר לבושא לאתלבשא ביה.

303. תנא, זכאין אינן צדיקיא, דיומיהון זכאין, ואשתארו לעלמא דאתי (זכאין), וכד נפקין, מתזבזבין כלהו, ואתעבידו (דף רכז ע"ב) לבושי יקר, לאתלבשא ביה. ובההוא לבושא, זכאין לאתענגא מענגא דעלמא דאתי, ובההוא לבושא, זמירין לאזוזיא ולמיקם. וכל אינן דאית להו לבושא יקובון, דהא הוא דכתיב, (איוב לח) ויתיצבו כמו לבוש. ווי לאינן זוייבי עלמא, דיומיהון בזוזבזבזין (עלמין) זוסרין, ולא אשתאר מנייהו, במה דאתכסין, כד נפקין מעלמא.

304. תאנא, כל אינן זכאין, דזכו לאתלבשא בלבוש יקר ביומיהון, מתעטרין בההוא עלמא (o"א גולמא),

עולם [לבוש] מהעטורים שבהם מתעטרים האבות, מאותו נחל שיוצא ושופע לגן עדן. זהו שכתוב ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואותם רשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של ימיהם, עליהם כתוב (ירמיה יז) והיה בערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

305. אמר רבי יצחק, אשרי חלקו של יעקב שבטחון יתר היה לו, שכתוב ושכבתי עם אבתי, שאזכה בהם ולא באחר. שאזכה בהם להתלבש בימים שלו ובימים שלהם.

306. רבי יהודה אמר, כתוב (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו? בגדי עשו היה צריך לכתב, שהרי לא היו שלו, אלא של עשו היו בגדים אלו, שכתוב (שם) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדת? בגדי עשו כתוב [פאן], וכאן ריח בגדיו, של יעקב משמע.

307. אלא כך בארנו, וירח, כלומר שהסתכל הלאה, והריח את ריח לבושו של אותו העולם ואז ברכו, ועל זה כתוב ראה ריח בני ברית שדה, זהו שדה התפוחים הקדושים. ואמר, הואיל וזכית באותם לבושי כבוד – ויתן לך האלהים מטל השמים. מה משמע? משום שבאותו שדה תפוחים קדושים נוטל טל כל יום מאותו מקום שנקרא שמים, שכתוב מטל השמים.

308. אמר רבי יוסי, ברח אותו בכל – מטל השמים ומשמני הארץ. מה הטעם? משום שירח את ריח בגדיו, בגדיו ממש, כמו שבארנו. שנינו, אלף וחמש מאות ריחות עולים בכל יום מגן עדן, שבהם מתבשמים אותם לבושי כבוד של אותו עולם שמתעטרים מימיו של בן אדם.

309. אמר רבי יהודה, כמה לבושים הם? אמר רבי אלעזר, ההרים של העולם, על זה נחלקו, אבל שלשה הם: אחד שמתלבשים באותו הלבוש, הרוח שבגן עדן שבארץ. ואחד נכבד

מעטורי דמתעטרי בהו אבהן, מההוא זול דנגיד ונפיק לגנתא דערן. הךא הוא דכתיב, (ישעיה מח) ונזרה ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו'. ואינון זיבבי עלמא, דלא זכו לאתלבשא בלבושא דיומיהון, עליהו כתיב, (ירמיה יז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

305. אמר רבי יצחק, זכאה זולקיה דיעקב, דרוצצו יתיר הוה ליה, דכתיב ושכבתי עם אבותי. דאזכי בהו ולא באזזרא. דאזכי בהו, לאתלבשא ביומין דיליה, וביומין דלהון.

306. רבי יהודה אמר, כתיב, (בראשית כז) וירח את ריחו בגדיו ויברכהו. בגדיו. בגדי עשו מבעי ליה. דהא לאו דיריה הוה, אלא דעשו הוה הנזרה בגדים. דכתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול הנזמדות, בגדי עשו כתיב (הכא), והכא ריחו בגדיו, דיעקב משמע.

307. אלא, הכי אוקימנא, וירח, כלומר, אסתכל להלאה, וארוח ריחא דלבושו דההוא עלמא, כדין ברכיה. ועל דא כתיב, ראה ריחו בני ברית שדה, דא הוא זקל דתפוזין קדישין. אמר, הואיל וזכית באינון לבושי יקר, ויתן לך האלהים מטל השמים. מאי משמע, בגין דההוא זקל דתפוזין קדישין, גטיל ("א נטיף) טלא כל יומא, מההוא אתר דאקרי שמים, דכתיב מטל השמים.

308. אמר רבי יוסי, בכלא ברכיה, מטל השמים ומשמני הארץ. מאי טעמא, בגין דוירח את ריחו בגדיו. בגדיו מומשי, כמה דאוקימנא. תנא, אלף וחמש מאה ריזוין, סלקין בכל יומא מגן עדן, דמתבסמי בהו אינון לבושי דיקר דההוא עלמא, דמתעטרן מן יומיו דבר נש.

309. אמר רבי יהודה, כמה לבושי אינון. אמר רבי אלעזר, טורי (ויקרא ע"א ע"ב) דעלמא, על דא פליגו. אבל תלתא אינון. זוד דמתלבשי בההוא לבושא, רוזא דבגנתא דערן דארעא. וזוד יקרא מכלא,

מהכל, שמתלבשת בו הנשמה בתוך צרור החיים בין אדרת המלך. ואחד לבוש של בחוץ, שעומד ולא עומד, נראה ולא נראה, בזה מתלבשת הנפש והולכת ומשוטטת בעולם.

310. ובכל ראש חדש [שנה] ושבת הולכת ונקשרת ברוח שבגן עדן שבארץ שעומדת בין פרגוד נכבד, וממנו לומד ויודע מה שיודע, ומשוטט ומודיע אותו בעולם.

311. למדנו, בשני קשרים נקשרת הנפש בכל ראש חדש ושבת, בקשר של הרוח שבין ריחות הבשמים שבגן עדן שבארץ, ומשם הולך ומשוטט, ונקשר עם הרוח בנשמה שצורה בצרור החיים, ונרנית ונאנית מאותו זיו הנכבד של צד זה ושל צד זה. זהו שכתוב ונחף ה' תמיד, תמיד דוקא.

312. והשביע בצחצחות נפשך. מה זה בצחצחות? אלא צחות אחת, כשנקשרת עם הרוח שבגן שלמטה, צחות שלפנים מן הצחות, כשנקשרים בנשמה שלמעלה בצרור החיים. והינו בצח – אחד, צחות – שנים, שהם למעלה למעלה, בכבוד הנשמה ודאי. כלומר, צחצחות, מי יורש את את זה? נפשך, נפשך ממש. אשרי חלקם של הצדיקים.

313. אמר רבי שמעון, כשאני בין אותם החברים מבבל, מתכנסים אלי, ולומדים דברים בנגלה, והם מכניסים אותם בחותם ברזל חזק, סתום מכל הצדדים. כמה פעמים למדתי אותם דרכי גנת המלך, דרכי המלך. [כמה פעמים אמרתי להם דרכי התורה של המלך הקדוש ודרכים עליונים].

314. כמה פעמים למדתי אותם כל אותן דרגות הצדיקים שבאותו עולם, וכלם פוחדים לומר דברים הללו, אלא לומדים בגמגום, משום כך נקראים כבדי לשון, כמו אותו כבד לשון שמגמגם בפיו.

דמותלפשא ביה נשמותא בגו צרורא דזווי, בין פורפירא דמלכא. וזוד לבושא דלבר, דקאים וכלא קאים, אתווי וכלא אתווי. בהאי מתלפשא ביה נפשא, ואכלא ושטא בעלמא.

310. ובכל ריש ירוזי (שתא) ושבבתא, אכלת ואתקשרת ברוזא דבגנתא דעדן דארעא, דקיימא בין פרגודא יקירא, ומניה אולף וידע מה דידע, ושטא ואודע ליה בעלמא.

311. תנא, בתרין קשורין אתקשר נפשא, בכל ריש ירוזא ושבבתא, בקשורא דרוזא, די בין ירוזי בוסמין דבגנתא דעדן דארעא, ובתמן אזיל ושאט, ואתקשר עם רוזא בנשמתא דצירא בצרורא דזווי, ובתרוייהו ובתנת מאינון זיוין יקירין, דהאי סטרא, ודהאי סטרא. והדא הוא דכתיב, ונזף ה' תמיד, תמיד דייקא.

312. והשביע בצחצחות נפשך. מהו בצחצחות. אלא צחצחותא זוד, כד אתקשר ברוזא דבגנתא דלתתא, צחצחותא דלגו מן צחצחותא, כד מתקשרן בנשמתא דלעילא, בצרורא דזווי, והיינו בצחצחות, צחצחות תרין, דאינון לעילא לעילא, ביקירו דנשמתא ודאי, כלומר צחצחות, מאן ירית דא, נפשך. נפשך ממש. וזכאה וזולקהון דצדיקייא.

313. אמר רבי שמעון, כד אנא בין אינון זוברייא דבבל, מתכנשי גבאי, ואולפי מלי באתגלייא, ואינון עיילי לון בגושפנקא דפרזלא תקיפא, סתימא מכל סטריין. כמה זמנין אולפנא לון ארוזי דגנתא דמלכא, אורוזי דמלכא. (נ"א כמה זמנין אמינא לון ארחוי דאורייתא דמלכא קדישא ואורחין עלאין).

314. כמה זמנין אולפנא לון כל אנון דרגין דצדיקיא דבההוא עלמא, וכלהו מסתפי לביבור (דף רכה ע"א) מלין אלין, אלא לעאן (מעלעלין) בגמגומא. בגיני כך פסילוסין אקרון, כההוא פסילותא דמגמגום בפומיה.

315. אבל לזכותא דאנינא להו, הואיל ומסתפי. דהא אוירא קדישא ורוזא קדישא אתעדי בנייהו, וינכי מאוירא ורוזא דרשותא אוזרא. ולא עוד אלא דקשת אתווי עליהו, ולאו אינן כדאי למזומי סבר אנפוי (ו"א דאליהו), כל שכן סבר אנפין אוזרנין.

316. אבל זה מועיל להם שאני מצוי בעולם ואני סימן [תומך] בעולם, שהרי בחיי לא ישב העולם בצער, ולא נדון בדין שלמעלה, אחרי לא יקום דור כמו הדור הזה. ועתיד העולם שלא ימצא מי שיגן עליהם, וכל הפנים החצופות ימצאו בין למעלה בין למטה. למעלה – בחטאי התחתונים והחצפה שלהם.

317. ועתידים בני העולם לצוות, ואין מי שישגיח עליהם. יחזירו ראש לכל הרוחות של העולם, ולא ישובו עם רפואה. אבל רפואה אחת מצאתי להם בעולם ולא יותר, באותו מקום שימצאו אותם שעוסקים בתורה, ונמצא ביניהם ספר תורה שאין בו שקר, כשמוציאים אותו, בגללו מתעוררים עליונים ותחתונים. וכל שכן אם נכתב בו השם הקדוש בראוי, והרי כבר למדנו את הדבר.

318. אוי לדור שהתגלה ביניהם ספר תורה, ולא מתעוררים עליו למעלה ולמטה. מי מתעורר עליו בשעה שהעולם בצער יתר, והעולם צריך למטר, וצריך להגלות ספר תורה יותר בצער העולם.

319. שבאשר העולם בצער ומבקשים בני אדם רחמים על הקברים, כל המתים מתעוררים עליו, שהרי הנפש מקדימה ומודיעה לרוח, שהרי ספר תורה נמצא בגלות, שהגלה בצער העולם, והחיים באים ומבקשים רחמים.

320. ואז הרוח מודיעה לנשמה, והנשמה לקדוש-ברוך-הוא, ואז הקדוש ברוך הוא מתעורר וחס על העולם, וזה על גלות ספר תורה ממקומו, והחיים באים לבקש רחמים על קברי המתים. אוי לדור אם צריך ספר תורה

315. אבל לזכותא דאנינא להו, הואיל ומסתפי. דהא אוירא קדישא ורוזא קדישא אתעדי בנייהו, וינכי מאוירא ורוזא דרשותא אוזרא. ולא עוד אלא דקשת אתווי עליהו, ולאו אינן כדאי למזומי סבר אנפוי (ו"א דאליהו), כל שכן סבר אנפין אוזרנין.

316. אבל זה מהניא להו, דאנא שכיזו בעלמא ואנא סימנא (נ"א סמכא) בעלמא, דהא בזוי לא יתיב עלמא בצערא, ולא אתדן בדינא דלעילא, בתראי לא יקום דרא כדרא דא. וזמין עלמא דלא ישתכוזו מאן דיגין עליהו, וכל אנפין ונציפין ישתכוזו בין לעילא בין לתתא. לעילא, בזובייהו דלתתא, ונציפיותא דלהון.

317. וזמנין בני עלמא דצוויזין, ולית מאן דישיגין עליהו. יהדרון רישא לכל סטרי עלמא, ולא יתובון באסוותא. אבל זוד אסותא אשכוזא להו בעלמא ולא יתיר, בההוא אתר דישתכוזו אינן דלעאן באורייתא, ואשתכוזו בינייהו (ויקרא ע"א ע"א) ספר תורה דלא מושתקר ביה. כד מפקי האי, בגיניה מתערי עלאי ותתאי. וכל שכן אי אכתיב ביה שמה קדישא כדקא זוי, והא אוליפנא מלה.

318. ווי לדרא דאתגליא בינייהו ספר תורה, ולא מתערי עליה לעילא ותתא. מאן אתער עליה בשעתא דעלמא בצערא טפי, ואצטריך עלמא למטרא, ואצטריך לאגלאה ספר תורה יתיר בדווקא דעלמא.

319. דכד עלמא בצערא, ובעאן בני נשא רוזמין עלי קברי, כלהו מתין מתערין עליה, דהא נפשא אקדימת ומודעא לרוזא, דהא ספר תורה אשתכוז בגלותא, דאיגלי בדווקא דעלמא, וזויא אתאן ובעאן רוזמי.

320. כדין רוזא מודעא לנשמה, ונשמה לקודשא בריה הוא, וכדין קודשא בריה הוא אתער, וזס על עלמא, ודא על גלותא דספר תורה מאתריה, וזויא אתין למבעי רוזמי על קברי מתני. ווי לדרא אי

להגלותו ממקום למקום, ואפלו מבית כנסת לבית כנסת, שהרי לא נמצא ביניהם על מה ישגוהו עליהם.

321. ואת זה לא יודעים כל בני העולם, שהרי שכינה, בשגלטה גלות אחרונה, עד שלא עלתה למעלה מה כתוב? (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארמים. אחר כך בזמן שדחק רב נמצא בעולם, היא נמצאת שם, ובגלות של ספר תורה שם היא, והכל מתעוררים עליה, עליונים ותחתונים.

322. אמר רבי שמעון, אם הבבלים הטפשים הללו ידעו דברים של סודות החכמה על מה עומד העולם, ותומכיו על מה מתרגשים כשהוא נמצא בצער, אז ידעו שבחו של רב [המנונא] ייבא הזקן באשר היה מצוי ביניהם ולא היו יודעים את שבחו. והרי מצאנו דברים שלו קשורים לדברי שלמה המלך בסוד עליון של החכמה, והם לא היו יודעים את שבחו.

323. ועכשו הולכים אחר דברי חכמה, ואין מי שעומד עליה ואין מי שקורא, ועם כל זה יש ביניהם פקחים בעבור שנה וקביעת החדשים, אף על גב שלא נתן להם ולא נמסר בידיהם.

324. שנינו, שנים עשר חדש הנפש הוא מתקשרת בגוף בקבר, ונדונים בדין אחד, פרט לאותה נפש של הצדיקים, כמו שבארנו, ונמצאת בקבר ויודעת בצער שלו, ובצער החיים יודעת [לא יודעת], ולא משתדלת עליהם.

325. ואחר שנים עשר חדש מתלבשת בלבוש אחד, והולכת ומשוטטת בעולם, ויודעת מן הרוח מה שהיא יודעת, ומשתדלת על הצער של העולם, ולבקש רחמים, ולדעת את צערם של החיים.

326. ומי מתעורר לכל זה? בזמן שיש צדיק שמודיע לו בראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו, צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים הוא נודע, שהרי כל יום מכריזים עליו ביניהם, וכשיש יותר צער בעולם והוא

אצטריך ספר תורה לאגלה ליה מאתר לאתר, אפילו מבין בני ישראל, והוא לא אשתכח ביניהם על מה ישגוהו עליהם.

321. ודא לא ידעין כלהו בני נשא, והוא שכינתא כד אתגלייא גלותא בתראה. עד לא תסתלק לעילא, מה כתיב, (ירמיה ט) מי יתנני במדבר מלון ארמים. לבתר בזמנא דדווקא אשתכח טפי בעלמא, תמן אשתכחות, ובגלותא דספר תורה, תמן היא, וכלא מתערין עליה, עלאי ותתאי.

322. אמר רבי שמעון, אי הני בבכאי טפשי, ידעון מלין דרזי דזוכמתא, על מה קאים עלמא, וסמכוי על מה קא מתרגשין. כד ישתכח דווקא, ידעון שבחא דרב (המנונא) ייבא סבא. כד אשתכח ביניהם, ולא הוו ידעי שבחיה. והא אשכחנא מלוי מתקשרין במלוי דשכלמה מלכא, ברזא עלאה דזוכמתא, ואינן לא הוו ידעי שבחיה.

323. והשתא אזלין בתר מלי דזוכמתא, ולית מאן דקאים עליה, ולית מאן דקרי. ועם כל דא, אית ביניהם פקוזין בעבורא דשתא ובקביעותא דירוזי, אף על גב דלא אתייהיב להו, ולא אתמסר בידיהם.

324. תנינן, תריסר ירוזי, האי גפשי איהי מתקשרא בגופא בקברא, ואתדנו בדינא כזוזא, בר ההיא גפשי דצדיקייא, כמה דאוקמוה, וזמינא בקברא, וידע בצערא דיליה, ובצערא דזוי ידע (o"א לא ידע), ולא אשתדלת עליהם.

325. ולבתר תריסר ירוזי, אתלבש בלבושא זוזא, ואזיל ושטט בעלמא, וידע מן רוזא מה ידע, ואשתדל צערא לעלמא, ולמבעי רוזמי. ולבנדע (להו) צערא דזוי.

326. ובאן אתער לכל האי, בזמנא דאית זכאה, דאודע להו כדקא יאות, וההוא זכאה אשתבמדע ביניהם. דתניא, זכאה כד אשתאר בעלמא, בין זויא, ובין מיתאי אשתבמדע, דהא כל יומא מכריז עליה

לא יכול להגן על הדור, הוא מודיע להם את צער העולם.

327. וכשלא נמצא צדיק בעולם שמכריזם עליו ביניהם, ולא נמצא [ביניהם] מי שיעורר אותם בצער של העולם אלא ספר תורה, אז מתעוררים עליו עליונים ותחתונים, וצריכים כלם להמציא באותו זמן בתשובה. ואם לא נמצאים, מתעוררים עליהם בעלי הדין, ואפלו רוח של גן עדן מתעוררים עליהם משום ספר תורה, כמו שנתבאר.

328. שנינו, ושכבתי עם אבתי – בגוף, בנפש, ברוח, בנשמה, במרכבה אחת, בדרגה עליונה. אמר רבי יהודה, כמה אטומים מהכל בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים ולא שומעים ולא מסתכלים בדברי העולם, ואיך הקדוש ברוך הוא נמצא עליהם ברחמים בכל זמן ועדן, ואין מי שישגיח.

329. שלש פעמים ביום נכנסת רוח אחת למערת המכפלה, ונושבת בקברי האבות, ומתרפאים כל העצמות ועומדים בקיומם, ואותה רוח משפיעה טל מלמעלה מראש המלך, מקום שנמצאים האבות העליונים. וכשמגיע [וכשמתעורר] אותו הטל מהם, מתעוררים האבות שלמטה.

330. ולמדנו שיעור אותה הטל בדרגות ידועות, דרגה אחר דרגה, ומגיע לגן עדן שלמטה, ומאותו הטל רוחצים בבשמים של גן עדן, ומתעוררת רוח אחת שכלולה בשתי אחרות, ועולה ומשוטטת בין הבשמים, ונכנסת בפתח המערה, ואז מתעוררים האבות, הם וזווגיהם, ומבקשים רחמים על בניהם.

331. וכאשר נמצא צער בעולם, משום שהם יושנים על חטאי העולם, ואותו טל לא שופע ולא נמצא, עד שמתעורר ספר תורה בראוי בעולם, והנפש מודיעה לרוח, והרוח לנשמה, והנשמה לקדוש-ברוך-הוא. אז יושב המלך על כסא רחמים, ושופע מהעתיק הקדוש העליון שפע של טל הבדולח, ומגיע לראש

ביניהם, וכך צערא טפי בעלמא, והוא לא יכול לאגנא על דרא, הוא אודע להו צערא דעלמא.

327. וכך לא אשתכחון זכאה (דף רכה ע"ב) דמכרין עליה ביניהם, ולא אשתכחון (ד"א ל"ג ביניהם) מאן דאתער להו בצערא דעלמא, אלא ספר תורה. כדן עלאי ותתאי מתערין עליה, וצריכין כלא דישתכחון בהיהא זמנא בתשובה. ואי לא מישתכחון, הא מארי דדינא אתערין עליהם, ואפילו רוח דגנתא דעדן, מתערין עליהם, בגיניה דספר תורה, כדאתמר.

328. תאנא, ושכבתי עם אבותי, בגופא, בנפשא, ברוחא, בנשמתא, ברתיכא וזרא, בדרגא עלאה. אמר רבי יהודה, כמה אטימין מכלא בני עלמא, דלא ידעי, ולא משגיחין, ולא שמעי, ולא מסתכלי במלי דעלמא. והיך קודשא בריך הוא מישתכחון עליהם ברוחמין, בכל זמן ועדן, ולית מאן דישגיח.

329. תלת זמנין ביומא, עאל רוחא וזרא במערתא דכפלה, ונשיב בקברי אבהתא, ואתסין כל זרמין, וקיימי בקיומא, וההוא רוחא נגיד טלא מלעילא, מרישא דמלכא, אתר דמישתכחון אבהן עלאי. וכך מטי (ס"א מתער) ההוא טלא מניהם, מתערין אבהן דלתתא.

330. ותאנא, נזוית ההוא טלא בדרגין ידיען, דרגא בתר דרגא, ומטי לזן עדן דלתתא. ומההוא טלא, אתסווי בבוסמין דגנתא דעדן. ואתער רוחא וזרא, דכליל בתרין אוזרין וסליק ושאט ביני בוסמין, ועייל בפתחא דמערתא, כדן מתערין אבהן, אינן וזיווגן, ובעאן רוחמי על בני.

331. וכך אשתכחון עלמא בצערא, בגין דאינן דמיכין על זווי עלמא, וההוא טלא לא אתגגיד ולא אשתכחון, עד דאתער ספר תורה, כדקא זוזי בעלמא. ונפשא אודעא לרוחא, ורוחא לנשמתא, ונשמתא לקודשא בריך הוא. כדן יתיב מלכא בכרסייא דרוחמי, ונגיד מעתיקא קדישא עלאה, נגידו דטלא

המלך, ומתברכים האבות. ושופע אותו טל לאותם ישנים, ואז כלם מתחברים [מתברכים]. וחס הקדוש ברוך הוא על העולם. ולמדנו, לא חס הקדוש ברוך הוא על העולם עד שמודיע לאבות, ובשבילם העולם מתברך. אמר רבי יוסי, ודאי כך זה, והרי מצאנו דברים בספרו של שלמה המלך, אותו עליון, שקוראים לו עצה של חכמה של הכל.

332. ורב המנונא, כך גלה ואמר, שהרי הראו לו שרחל עשתה יותר, שעומדת בפרשת דרכים בכל זמן שהעולם צריך, מכלם, וסוד הדבר – ארון וכפרת בחלקו של בנימין, שנולד בדרך, ושכינה על הכל.

333. וישתחו ישראל על ראש המטה. מה זה ראש המטה? זו השכינה. אמר רבי שמעון, חס וחלילה, אלא אליו פרע והשתחוה. אלא בא ראה, מטה זו שכינה, שכתוב (שיר ג) הנה מטתו של שלמה. ראש המטה מה זה? זה יסוד העולם, שהוא ראש המטה הקדושה. על ראש – זה ישראל שעומד על ראש המטה, משום כך ישראל לשלו הוא השתחוה.

334. ואם תאמר, הרי באותו זמן הוא לא היה חולה, שהרי אחר כך כתוב ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה, ובשעה שהשתחוה לא היה חולה, ועל שידע שהרי באותו הזמן עלה לדרגה עליונה קדושה כסא שלם, משום כך השתחוה לאותה מרפבה, כסא עליון, שלמות האילן הגדול והחזק שנקרא על שמו, ועל זה וישתחו ישראל על ראש המטה. ודאי על ראש המטה, שהרי עלה למקומו והתעטר בעטרות המלך הקדוש.

335. ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה. רבי חייא פתח ואמר, (קהלת ז) כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אחרונה והיא רחוקה ממני. הרי שנינו, שלמה המלך ירש את הלבנה מכל צדדיה, ובנימין

דבדולזא. ומטי לרישא דמלכא, ומתברכין אבהו. ונגיד ההוא טלא, לאינון דמיכין, וכדין מתוזברין (נ"א מתברכן) בלהו, וזוויס קודשא בריה הוא על עלמא. ותאנא, לא זוויס קודשא בריה הוא על עלמא, עד דאודע לאבהו ובגנייהו עלמא אתברכא. אמר רבי יוסי, ודאי הכי הוא, והא אשכונא מלי בספרא דשלמה מלכא, ההוא עלאה, דקרא ליה עיטא דזוכמתא דכלא.

332. ורב המנונא, הכי גלי ואמר, דהא אוזווי ליה, דיתיר עבדת רזול, דקיימא בפרשת אורזוין, בכל זמנא דאצטריה עלמא, מכלהו. ורזא דמלכה, ארון וכפרת וכרובים בזוולקא דבנימין, דאתיליד באורזו, ושכינתא על כלא:

333. וישתחו ישראל על ראש המטה, מאן ראש המטה. דא שכינתא. אמר רבי שמעון, זוס ושלום. אלא לדידיה פרע וסגיד. (אלא) תא זווי, מטה, דא שכינתא. דכתיב, (שיר השירים ג) הנה מטתו של שלמה. ראש המטה מאן הוא. דא יסודא דעלמא, דהוא רישא דערסא קדישא. על ראש, דא ישראל, דקאים על ראש המטה. בגיני כך, ישראל לדידיה קא סגיד.

334. ואי תימא, הא ביהוה זמנא לא הוה מרע, דהא לבתר כתיב, ויהי אזור הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה. ובשעתא דסגיד, לא הוה חולה, ועל דידע דהא ביהוה זמנא, סליק בדרגא עלאה קדישא פרסיא שלימתא, בגיני כך סגיד ליהוה רתיבא, פרסיא עלאה, שלימו דאילנא רברבא ותקיף, דאקרי על שמייה. ועל דא, וישתחו ישראל על ראש המטה, על ראש המטה ודאי, דהא אסתלק לאתריה ואתעטר בעטרוי דמלכא קדישא:

335. ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה, רבי זוויא פתח ואמר, (קהלת ז) כל זה נסיתי בזוכמה אמרתי אוזכמה והיא רחוקה ממני. הא תנינן, שלמה מלכא, ירית סיהרא מכל סטרוי,

עמדה בשלמות אותה הלבנה שהתברכה מהכל, וכשרצה לעמד על הנהגות התורה אמר, אמרתי אחכמה וגו'.

336. אמר רבי יהודה, יעקב אמר ושכבתי עם אבתי ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם. שם שנינו, מי שיצאה נשמתו ברשות אחרת, וגופו נקבר בארץ הקדושה, כתוב עליו (ירמיה ב) ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה. ויעקב אמר וקברתני בקברתם, ונשמתו יצאה ברשות אחרת?

337. אמר רבי יהודה, שונה יעקב, שהשכינה היתה אחוזה בו ודבוקה בו. זהו שכתוב (בראשית מז) אנכי ארד עמך מצרימה – לדור עמך בגלות, ואנכי אעלה גם עלה – לזוג בי את נשמתך ולקבר את גופך בקברי אבותיך. מה זה אומר? [אף על גב ש] [שחרי לא] יצאה נשמתו ברשות אחרת. [ועל זה ואנכי אעלה גם עלה כתוב].

338. ויוסף ישית ידו על עיניו. יוסף ודאי, שהרי הוא בכור של הרהור הלב, בכור של טפה ראשונה היה, כמו שנתבאר, ומשום שידע הקדוש ברוך הוא סתר זה, התבשר לו ביוסף, שהרי כל אהבתו בו היתה תלויה.

339. ישית ידו על עיניו, מה זה אומר? אמר רבי ייסא, בשביל פבוד יעקב, ולבשר לו שהרי יוסף קים וימצא אצלו במיתתו. רבי חזקיה אמר, למדתי דבר, ואני פוחד לגלותו, ובמעשי העולם נמצאת חכמה. בא רבי אבא, [ונשקו] והכה בו. אמר לו, אמר דברך וחגר כלי זניך. בימי רבי שמעון דברים מתגלים.

340. אמר, למדתי מפרקי רבי ייסא הזקן בהנהגות העולם, בן אדם שזוכה לבן בעולם הזה, צריך לשים עפר על עיניו בשנקבר, וזהו

וביומוי קיימא בשלמותא, ההיא סיהרא דאתברכא מכלא, וכד בעא למיקם על גימוסי אורייתא. אמר, אמרתי אונכמה וגו'.

336. אמר רבי יהודה, יעקב אמר, ושכבתי עם אבתי ונשאתני ממצרים וקברתני בקבורתם, תמן תנינן, מאן דנפק נשמתיה ברשותא אונרא, (דף רכו ע"א) וגופא דיליה אתקבר בארעא קדישא, עליה כתיב, (ירמיה ב) ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה, ויעקב אמר וקברתני בקבורתם, ונשמתיה נפקא ברשותא אונרא.

337. אמר רבי יהודה, שאני יעקב, דשכינתא הות אונידת ביה, ואתדבקת ביה. הדא הוא דכתיב, (בראשית מז) אנכי ארד עמך מצרימה, לדורא עמך בגלותא. ואנכי אעלה גם עלה, לאודווגא בי נשמתך, ולאיתקברא גופך בקברי אבותך. מאי קא מיירי, (אף על גב דקא) (נ"א דהא לא) נפקת נשמתיה ברשותא אונרא. (נ"א ועל דא ואנכי אעלה גם עלה כתיב).

338. ויוסף ישית ידו על עיניו, יוסף ודאי, דהא הוא בוכרא דהרהורא דלבא, בוכרא דטפה קדמאה הות, כדאתמר. ובגין דיידע קודשא בריך הוא טמירא דא, אתבשר ליה ביוסף, דהא כל רזימוותא ביה תליא.

339. ישית ידו על עיניו. מאי קא מיירי. אמר רבי ייסא, בגין יקרא דיעקב, ולאיתבשרא דהא יוסף קיים, וישתכחז עליה במיתתיה. רבי חזקיה אמר, מלה אולפנא, ודזיכלנא לגלאה, ובעובדי עלמא זוכמתא אשתכחז. אתא רבי אבא, (ד"א ל"ג ונשקיה) בטש ביה. אמר, אימא מיכלה, וזיין זיין. ביומוי דרבי שמעון מלין אתגליין.

340. אמר, אולפנא מפרקין דרב ייסא סבא, בגימוסי עלמא. בר נש דזכי לבר בהאי עלמא, ליבעי ליה לנגידא עפרא על עיניו כד אתקבר, ודא הוא יקרא

בבדוד, להראות שהעולם נסתר ממנו, והוא יורש אותו בעולם תחתיו.

341. משום שעניי האדם, מראה העולם נראה בהם, וכל הגונים כף הם ששביבו: הלבן שבו הוא הים הגדול אוקינוס, שמקיף את כל העולם בכל הצדדים. גון אחר הוא היבשה [שמקפת] שמוציאה מים, והיבשה עומדת בין המים, כף הוא הגון בין המים.

342. גון אחר שלישי הוא באמצע שלו, זו ירושלים, שהיא אמצע העולם. גון רביעי הוא מראה של כל העין, ונקרא בת עין, שבאותו בת עין נראה הפרצוף, והמראה הנכבד מכל זו ציון, שהיא נקודה אמצע של הכל, שמראה כל העולם נראה שם, ושם שורה השכינה שהיא היפי של הכל ומראה של הכל, והעין הזו היא ירשת העולם. ולכן זה עוזב אותה וזה נוטל אותה ויורש אותה.

343. אמר לו, יפה אמרת, אבל דבר נסתר יותר הוא, ובני העולם לא יודעים ולא מסתכלים, שהרי בשעה שכן אדם יוצא מהעולם, נפשו נסתר עמו, ועד שלא יוצאת, עיני האדם רואות מה שרואות, כמו שבארנו (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי – בחייהם לא רואים, אבל במיתתם רואים.

344. ועיני פקוחות מאותו מראה שראה, ואותם שעומדים עליו צריכים לשים יד על עיניו ולסגור אותם, משום מה שלמדנו בסוד נימוסי העולם, שבשעה שעניו נשארות פקוחות מאותו מראה נכבד שראה – אם זכה לבן, הבן מקדים לשים ידו על עיניו ולסגור אותם, כמו שכתוב ויוסף ישית ידו על עיניו. משום שהרי מראה אחר לא קדוש מזמן כנגדו, והעין שראתה בעת מראה קדוש עליון, לא תסתכל במראה אחר.

345. ועוד, שאותה נפש סמוכה כנגדו בבית, ואם העין נשארת פקוחה ואותו מראה אחר ישרה על עיניו – בכל מה שמסתכל מתקלקל, ואין זה בבוד העין, וכל שכן

דיליה, לאחזאה דעלמא אסתים מניה, והוא ירית ליה לעלמא תזוזותי.

341. בגין דעיני דבר נש, וזיוו דעלמא ביה אתזוזי, וכל גוונין הכי אינן דאסוזרו. וזוזרא דביה, הוא ימא רבא אוקינוס, דאסוזר כל עלמא בכל סטרי. גוונא אזורא הוא יבשתא (דאקיפו), דאפיקו מיא, ויבשתא קאים בין מיא, הכי הוא גוונא בין מיא.

342. גוונא אזורא תליתאה, היא במציעותא דביה, דא ירושלם, דהיא אמצעיותא דעלמא. גוונא רביעאה, היא וזיוו דכל עינא, ואקרי בת עין, דבההוא בת עין, אתזוזי פרצופא. וזיוו יקרא מכלא, דא ציון, דאיהי נקודה אמצעיותא מכלא, דזיוו דכל עלמא תמן אתזוזי. ותמן שריא שכינתא, דהיא שפירו דכלא, וזיוו דכלא, ועינא דא הוא ירותת עלמא. ובגין כף, האי שביק ליה, והאי נטיל ליה, וירית ליה.

343. אמר ליה, שפיר קאמרת, אבל מלה סתימא איהו יתיר, ובני עלמא לא ידעין, ולא מסתכלן, דהא בשעתא דבר נש נפיק מעלמא. נפשא דיליה טבירא עמיה, ועד לא נפקת, עיני דבר נש זומו מה דזומו, כמה דאוקימנא דכתיב, (שמות לג) כי לא יראני האדם וחי. בזויהו לא זומאן, אבל במיתתהו זומאן.

344. ועיני פקיון מההוא וזיוו דזומא, ואינן דקיימין עליה, בעא לשואה ידא על עיניו, ולאסתתמא עיניו, בגין ההוא דאוליפנא ברזא דנמוסי עלמא. דבשעתא דאשתארו עיניו פקיון, מההוא וזיוו יקרא דזומא. אי וכי לבר, ברזא קדים לשואה ידיה על עיניו ולאסתתמא לון, כמה דכתיב ויוסף ישית ידו על עיניו. בגין דהא וזיוו אזורא דלא קדישא אודמנת לקבליה, ועינא דזומא השתא וזיוו קדישא עלאה, לא יסתכל בזיוו אזורא.

345. ועוד, דההוא נפש סמיכת לקבליה בביתא, ואי אשתאר עינא פקיון, וההוא וזיוו אזורא ישרי על עיניו, בכל מה דאסתכל אתלטיא, ולא יקרא דעינא הוא, וכל שכן מקריבוי, וכל שכן מן מיתא, דלאו

מקורביו, וכל שכן מן המת, שאין כבודו להסתכל במה שלא צריך ולהשרות על עיניו דבר אחר. לאחר כך מתכסה בעפר, והרי התעוררו החברים על דין הקבר מהו, וכבוד הוא שיסתם העין מהכל על ידי בנו שהשאר בעולם.

346. בא ראה, כל שבעת הימים, הנפש הולכת מהבית לקבר, ומקבר לבית, ומתאבלת עליו, ושלוש פעמים ביום נדונים באחד הנפש והגוף, ואין מי שיודע בעולם וישגיח לעורר את הלב.

347. אחר כך הגוף נטרד, והנפש הולכת ומתרחצת בגיהנם, ויוצאת ומשוטטת בעולם ומבקרת את קברו, עד שמתלבשת במה שמתלבשת.

348. אחר שנים עשר חדש כלם נחים. הגוף נשאר [נח] בעפר. הנפש נצרכת ומאירה ברוח, במלבוש שמתלבשת. הרוח מתענגת בגן עדן, והנשמה עולה לצרור של ענג כל הענוגים, והכל נקשר זה בזה לזמנים ידועים.

349. בא ראה, אוי להם לבני אדם שלא מסתכלים ולא יודעים ולא מודעים על מה עומדים, ונשכח מהם לעשות מצוות התורה. שיש מצוות תורה שעושות לבוש נכבד למעלה, ויש מצוות תורה שעושות לבוש נכבד למטה, ויש מצוות תורה שעושות לבוש נכבד לעולם הזה, והכל צריך לו לאדם, ומימיו ממש כלם נתקנים, כמו שבארנו.

350. רבי יהודה הזקן התרגש בדעתו יום אחד, והראו לו בחלומו דמות אחת מאור שלו, חזקה, שזהה לארבעה צדדים. אמר להם, מה זה? אמרו לו, לבוש שלך למדור הזה, ומאותו היום היה שמח.

351. אמר רבי יהודה, כל יום ויום רוחות הצדיקים יושבים בלבושיהם שורות שורות בגן

יְקָרָא דִּילִיָּה לְאַסְתַּכְּלָא בְּמָה דְּלֹא אַצְטְרִיָּה, וּלְאַשְׁרִיָּא עַל עֵינָיו מְלָה אַזְוָרָא. לְבִתֵּר אַתְּכַסִּיָּא בְּעַפְרָא, וְהָא אַתְּעִירוּ זַזְבְּרִיָּא עַל דִּינָא דְּקִבְרָא מִהוּ. וְיְקָרָא הוּא, דִּינִסְתִּים עֵינָא מִן כָּלָא, עַל יְדָא דְּבְרִיָּה דִּשְׁבַּק בְּעַלְמָא.

346. תא זוזי, כל שבעה יומין, נפשא אולא מביתא לקברא, ומקברא לביתא, ואתאבלת עליה, ותלת זמנין ביומא, אתהנו כוזדא נפשא וגופא, ולית מאן דידע בעלמא, וישגוז לאתערא לבא.

347. לבתר, גופא אתטריר, ונפשא אולא ואסתוזיא (דף רכו ע"ב) בגיהנם, ונפקא וישטא בעלמא, ומבקרא לקבריה, עד דמתלבשא במה דאתלבשא.

348. לבתר תריסר ירוזי, זייוזין כלא. גופא שביק (שכך) בעפרא. נפשא אתצרייר ואתנהיר ברוזא, במאנא דאתלבש. רוזא אתענג בגנתא דעדן. נשמתא סלקא לצרורא דענוגא דכל ענוגין. וכלא אתקשר דא בדא לזמנין ידיעין.

349. תא זוזי, ווי לון לבני נשא, דלא מסתכלין ולא ידעין ולא אשתמודעין, על מה קיימי, ויתנשי מזייהו למעבד פקודי אורייתא. דאית פקודי אורייתא דעבדי לבוש יקר לעילא. ואית פקודי אורייתא דעבדי לבוש יקר לתתא. ואית פקודי אורייתא דעבדי לבושי יקר להאי עלמא. וכלא אצטריכן ליה לבר נשי, ומן יובוי ממש, כלהו מתתקנן, במה דאוקימנא.

350. רבי יהודה סבא, אתרגיש בדעתיה יומא זוד, ואזוזו ליה בוזלמיה, זוד דיוקנא מנהורא דיליה, תקיף, דאזהר לארבע סטריין, אמר ליה, מאי האי. אמר ליה, לבושיא דילך הוא, לדירא דהכא, ומההוא יומא הוה זודי.

351. אמר רבי יהודה, כל יומא ויומא, רוזין דצדיקייא יתבין בלבושיהון, שורין שורין בגנתא

עדן ומשבחים את הקדוש ברוך הוא בכבוד עליון. זהו שבתוב (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. אמר רבי אבא, בתחלה מה כתוב? וישתחו ישראל וגו', כמו שבארנו. מי המטה? זו כנסת ישראל. ראש המטה – זה צדיק. על ראש המטה – זה המלך הקדוש, שהשלים של הכל שלו, שבתוב (שיר ג) הנה מטתו של שלמה, שיעקב לשלו השתחוה, לאותו שעומד על ראש המטה, ישראל שמו, משום כן וישתחו ישראל על ראש המטה.

352. אחר כך, כיון שיעקב ידע, שהרי בדרגה עליונה השתלם, ודרגתו היא למעלה עם האבות, והוא לבדו תקון שלם, התחזק לבו ושמח, והתחזק ברצון עליון של הקדוש ברוך הוא בו, מה כתוב בו? ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, שהרי בדרגה עליונה יותר השתלם. אשרי חלקו.

353. שנינו, אמר רבי יהודה, במשנתנו בארנו, הרי ששנינו בארבעה פרקים בשנה העולם גדון: בפסח על התבואה, בעצרת על פרות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונים על המים. הרי בארנו דברים, וסוד המשנה בארנו, בפסח על התבואה וכו', כנגד המרכבה העליונה, סוד האבות, ודוד המלך. בפסח על התבואה, שכן זה ממש, והרי בארנו דבר זה, על מה באה מצה בפסח, והרי דין הוא, דין המלכות דין, וזו הראשית שהתחילו ישראל להכנס בחלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא ולבצר מהם חמץ, שהיא טעיות אחרות שממנים על עמים עובדי כוכבים ומזלות שנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע, ולהכנס במצה, חלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא. למה תבואה? נקמו שנאמר תבואתה בה"א, רמז לה"א ראשונה של השם הקדוש [לכן בפסח נדונים על התבואה, ובארנו שהעולם גדון על דין של ה"א].

דעון, ומשבחים לקודשא בריך הוא, ביקרא עלאה. הדא הוא דכתיב, (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. אמר רבי אבא, בקדמיתא מה כתיב וישתחו ישראל וגו', כמה דאוקימנא, מאן מטא, דא כנסת ישראל. ראש המטה, דא צדיק. על ראש המטה, דא מלכא קדישא, דשלימא כלה דיליה, כמה דכתיב (שיר השירים ג) הנה מטתו של שלמה. דיעקב לדידיה קא סגיד, לההוא דקאים על ראש המטה, ישראל שמייה, בגיני כך, וישתחו ישראל על ראש המטה.

352. לבתר, כיון דידע יעקב, דהא בדרגא עלאה אשתלים, ודרגא דיליה הוא לעילא עם אבהתא, והוא בלזודוי תקווא שלימיתא, אוסין לבית. וזודי ואתתקף ברעויתא עלאה דקודשא בריך הוא ביה. מה כתיב ביה, ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, דהא בדרגא עלאה יתיר אשתלם, ופאה זולקיה.

353. תאנא, אמר רבי יהודה, במתניתא דיקן אוקימנא, הא דתנינן בארבעה פרקים בשנה העולם גדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונים על המים, הא אוקימנא מלי. ורזא דמתניתא אוקימנא, בפסח על התבואה וכו', לקביל רתיכא עלאה, רזא דאבהן, ודוד מלכא. בפסח על התבואה, דהכי הוא ממש, והא אוקימנא מלה דא, על מה אתייה מצה בפסח, והא דינא הוא, דינא דמלכותא דינא, ודא שירותא דשריאו ישראל למייעל בזולקא קדישא דקודשא בריך הוא, ולבער מנייהו זמין, דאיהו טעון אוזרין די מניין על עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות דאקרון אלהים אוזרים, אלהי נכר. ואקרון זמין, יצר הרע, ולבייעל במצה, זולקא קדישא דקודשא בריך הוא אמאי תבואה. (ו"א ל"ג כמה דאת אמר, ירמיה ב) תבואתה בה"א, רמיז לה"א קדמאה דשמה

קדישא) בגין כה, בפסונו גדינן על התבואה, ואוקימנא דעלמא אתרן על דינא דה"א.

354. בעצרת על פירות האילן. פירות האילן? פירות האילנות צריך להיות! מה זה פירות האילן? אלא זהו האילן הגדול והחזק למעלה. פירות האילן, כמו שכתוב (הושע יד) אני כבדוש רענן ממני פריך נמצא.

354. בעצרת על פירות האילן. פירות האילן, פירות האילנות מבעי ליה, מאן פירות האילן. אלא, דא הוא אילנא רבךבא ותקיף לעילא. פירות האילן, כמה דכתיב, (הושע יד) אני כבדוש רענן ממני פריך נמצא.

355. בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. תנא ראש השנה, דא הוא רישא דשנתא דמלכא, ומאן הוא ראש השנה, דא יצחק, דאקרי ראש, דאיהו זוד רישא דמלכא (נ"א לעילא), אתר דאקרי שנה. בגיני כה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. ועל זה שנינו בראש השנה, שהרי בראש השנה שורה יצחק.

355. בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. תנא ראש השנה, דא הוא רישא דשנתא דמלכא, ומאן הוא ראש השנה, דא יצחק, דאקרי ראש, דאיהו זוד רישא דמלכא (נ"א לעילא), אתר דאקרי שנה. בגיני כה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. ועל דא תנינן, בראש השנה, דהא ברישא דשנתא שארי יצחק.

356. ובחג גדונים על המים, זוהי ראשית [של ראש] של ימין המלך, ועל זה שמחת המים נמצאת בכל בשעה שמנסכים מים ושואבים אותם, משום שמם זה ידוע, ועל זה בארבעה פרקים אלו הכל נמצאים.

356. ובחג גדונים על המים, דא הוא שירותא (דרישא) דימינא דמלכא, ועל דא זוזוותא דמינא אשתכוז בכלא, בשעתא דנסכי מינא, ושאבי לון, בגין דמים דא ידיעא. ועל דא בארבעה פרקים אלן, כלא משתכוזין. (דף רכז ע"א)

357. אמר רבי יוסי, כד יסתכלון מלי, כלא אשתכוז בהני פרקין, אברהם יצחק ויעקב, דוד מלכא. ובהני עלמא אתרן, ובארבע פרקין בני נשא אתרנן, ביומין דאשתכוזו בעלמא. ובכל יומא ויומא, ספרין פתיזון ועובדין כתיבין, ולית מאן דישעז, ולית מאן דירכין אודניה, ואורייתא אסחידת בית בכל יומא, וקלא קרי בזוילא, (משלי ט) מי פתי יסור הגה וזסר לב אמרה לו, ולית מאן דיעצית לקליה.

357. אמר רבי יוסי, כד יסתכלון מלי, כלא אשתכוז בהני פרקין, אברהם יצחק ויעקב, דוד מלכא. ובהני עלמא אתרן, ובארבע פרקין בני נשא אתרנן, ביומין דאשתכוזו בעלמא. ובכל יומא ויומא, ספרין פתיזון ועובדין כתיבין, ולית מאן דישעז, ולית מאן דירכין אודניה, ואורייתא אסחידת בית בכל יומא, וקלא קרי בזוילא, (משלי ט) מי פתי יסור הגה וזסר לב אמרה לו, ולית מאן דיעצית לקליה.

358. למדנו, בשעה שבן אדם קם בבקר, עדים עומדים כנגדו ומעידים בו, והוא אינו משגיח. הנשמה מעידה עליו בכל זמן ובכל שעה. אם הקשיב – יפה, ואם לא – הרי הספרים פתוחים והמעשים נכתבים. אמר רבי חייא, אשרי הצדיקים שאינם פוחדים מן הדין לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. זהו

358. תאנא בשעתא דבר נש קאים בצפרא, סהדין קיימין לקבליה, וסהדין ביה, והוא לא אשעז. נשמתא אסחידת עליה, בכל עדן ובכל שעתא, אי אצית יאות. ואי לאו, הא ספרין פתיזון ועובדין כתיבין. אמר רבי זינא, ופאין אינן צדיקיא, דלא מסתפו מן דינא, לא בעלמא דיין, ולא בעלמא דאתי.

שְׁכָתוֹב (שם כח) וְצַדִּיקִים כְּכַפִּיר יִבְטָחוּ.
וְכָתוֹב (תהלים לו) צַדִּיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

הָדָא הוּא דְכָתִיב, (משלי כח) וְצַדִּיקִים כְּכַפִּיר יִבְטָחוּ.
וְכָתִיב, (תהלים לו) צַדִּיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

359. רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח וְאָמַר, (בראשית טו) וַיְהִי
הַשָּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם וְגו'.
פְּסוּקָה זֶה בְּאַרְוָה, אֲבָל זֶה יוֹם הַדִּין הַקָּשָׁה
שְׁמוּצִיָּאִים אֶת הָאָדָם מִהָעוֹלָם הַזֶּה.
שְׁנִינִי, [אוֹתוֹ יוֹם] הַזֶּמֶן שֶׁמִּגִּיעַ שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא
מִהָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתוֹ [יוֹם] זֶמֶן יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל,
שֶׁנֶּחֱשָׁד הַשָּׁמֶשׁ מִן הַלְבָנָה, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (קהלת
יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תִחַשְׁדַּךְ הַשָּׁמֶשׁ, זֶה הַנִּשְׁמָה
הַקְדוּשָׁה שֶׁנִּמְנָעַת מִבֵּין הָאָדָם שְׁלִשִׁים יוֹם עַד
שֶׁלֹּא יֵצֵא מִן הָעוֹלָם, וְרוֹאֵה שֶׁהָעוֹלָם שֶׁנִּמְנָע
מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאָה.

359. רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח וְאָמַר, (בראשית טו) וַיְהִי
הַשָּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם וְגו', הָאִי קָרָא
אוֹקְמוּתָהּ. אֲבָל דָּא יוֹמָא דְדִינָא קָשִׁיָּא, דְּאִפְקִי לִיה
לְבַר נָשׁ מִהָאִי עֲלָמָא. דְּתִנָּיָא, (ההוא יומא) זְמַן
דְּמִטָּא דְבַר נָשׁ נְפִיק מִהָאִי עֲלָמָא, (ההוא יומא) זְמַן
יוֹמָא דְדִינָא רַבָּא, דְּאִתְּוֹשֶׁף שְׁמִישָׁא מִן סִיחָרָא, כְּמוֹתָהּ
דְכָתִיב, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תִחַשְׁדַּךְ הַשָּׁמֶשׁ, דָּא
נִשְׁמָתָא קָדִישָׁא, דְּאִתְּמַנְעַת מִבֵּין נָשׁ, תְּלַתִּין יוֹמִין, עַד
לֹא יוֹפִיק מִעֲלָמָא (והא חזי), וְזִמְנָא דְצוֹלָמָא דְאִתְּמַנְעַת
מִנֶּיהָ וְלֹא אִתְּוֹזִי.

360. מַה הַטַּעַם נִמְנָע מִמֶּנּוּ מִשּׁוּם שֶׁהַנִּשְׁמָה
הַקְדוּשָׁה עוֹלָה וּמַעְבֵּרַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאִיתָ.
שֶׁלֹּא תֵאמַר, שֶׁכְּשֶׁמֶת אָדָם וְנִחַלֵּשׁ, נִשְׁמָה זֹאת
מַעְבֵּרַת מִמֶּנּוּ, אֲלֵא כִּשְׁהוּא בְּחַיָּו בְּכַחוֹ,
מַעְבֵּרַת מִמֶּנּוּ [וְנִחַלֵּשׁ] נִשְׁמָה זֹאת וְלֹא מֵאִירָה
לְרוּחַ, וְהָרוּחַ לֹא מֵאִירָה לְנֶפֶשׁ, וְאִזּוּ מַעְבֵּר
מִמֶּנּוּ הָעוֹלָם וְלֹא מֵאִירָה לוֹ. [אֲלֵא] מֵאוֹתוֹ הַיּוֹם
בְּלִים מְכַרְזִים עָלָיו, וְאִפְלוּ צַפְרֵי הַשָּׁמַיִם. מַה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמָה זֹאת עֲלִתָה מִמֶּנּוּ, וְהָרוּחַ
לֹא מֵאִירָה לְנֶפֶשׁ, וְאִזּוּ הַנֶּפֶשׁ נִחַלֵּשׁת, וְהַמַּאֲכָל
וְכָל תַּאֲוֹת הַגּוּף עוֹלִים מִמֶּנּוּ וּמַעְבְּרִים.

360. מַאי טַעְמָא אִתְּמַנְעַת מִנֶּיהָ. בְּגִין דְנִשְׁמָתָא
קָדִישָׁא סִלְקַת, וְאִתְּעַבְרַת מִנֶּיהָ, וְלֹא אִתְּוֹזִי. דָּלָא
תִּימָא, דְכֹד בֵּית בַּר נָשׁ וְאִתְּוֹזֵלֵשׁ, הָאִי נִשְׁמָתָא
אִתְּעַבְרַת מִנֶּיהָ, אֲלֵא כִּד אִיהוּ בְּוִזְיָו, בְּתוֹקְפִיהָ,
אִתְּעַבְרַת מִנֶּיהָ (וְאִתְּחַלֵּשׁ) הָאִי נִשְׁמָתָא, וְלֹא נִהָרָא
לְרוּזָא, וְרוּזָא לֹא נִהָרָא לְנֶפֶשָׁא, כְּדִין צוֹלָמָא
אִתְּעַבְרַת מִנֶּיהָ, וְלֹא נִהָרָא לִיה. (אֲלֵא) מִהָהוּא יוֹמָא,
כָּלָא מְכַרְזִי עָלֶיהָ, וְאִפְלוּ צַפְרֵי שְׁמַיָּא. מַאי טַעְמָא.
בְּגִין דְנִשְׁמָתָא הָא סִלְקָא מִנֶּיהָ, וְרוּזָא לֹא נִהָרָא
לְנֶפֶשָׁא, כְּדִין נֶפֶשָׁא אִתְּוֹזֵלֵשׁת, וּמִיכְלָא וְכָל
תִּיאוּבָתָא דְגּוּפָא, סִלְקָא מִנֶּיהָ וְאִתְּעַבְרָ.

361. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְאִפְלוּ כָל פַּעַם שְׁנוּפֵל
אִישׁ בְּבֵית חָלָיו וְלֹא יָכֹל לְהִתְפַּלֵּל, הַנִּשְׁמָה
מַעְבֵּרַת וְעוֹלָה מִמֶּנּוּ, וְאִזּוּ הָרוּחַ לֹא מֵאִירָה
לְנֶפֶשׁ, עַד שֶׁדָּנִים דִּינוּ שֶׁל הָאָדָם. וְאִם דָּנִים
אֶת הָאִישׁ לְטוֹב, אִזּוּ הַנִּשְׁמָה חוֹזֶרֶת לְמִקּוּמָהּ
וּמֵאִירָה לְכָל. הָרִי בְּזִמְנָא שְׁעוּמַד הַדְּבַר בְּדִין,
וּבְזִמְנָא שֶׁלֹּא עוּמַד הַדְּבַר בְּדִין, שְׁלִשִׁים יוֹם
מִקְדִּימָה הַנִּשְׁמָה לְכָל, וְהָעוֹלָם מַעְבֵּר מִמֶּנּוּ.

361. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְאִפְלוּ כָל זְמַן דְנִפְסִיל אִינִישׁ
בְּבֵי מִרְעִיָה, וְלֹא יָכִיל לְצַלָּא, נִשְׁמָתָא אִתְּעַבְרַת
וְסִלְקָא מִנֶּיהָ, וְכְדִין לֹא נִהָרָא רוּזָא לְנֶפֶשָׁא, עַד
דְּדִינִין דִּינִיָּה דְבַר נָשׁ. וְאִי דִינִין לִיה לְבַר נָשׁ לְטוֹב,
כְּדִין נִשְׁמָתָא אִתְּעַבְרַת לְאִתְּרָה, וְנִהָרָא לְכָלָא. הָא
בְּזִמְנָא דְקִיָּימָא מְלָה בְּדִינָא. וּבְזִמְנָא דְלֹא קִיָּימָא
מְלָה בְּדִינָא, תְּלַתִּין יוֹמִין אִתְּדִימוּת נִשְׁמָתָא לְכָלָא,
וְצוֹלָמָא אִתְּעַבְרָ מִנֶּיהָ.

362. שְׁנִינִי, בְּזִמְנָא שֶׁדָּנִים אֶת הָאָדָם לְמַעַלָּה,
מַעֲלִים אֶת נִשְׁמָתוֹ לְבֵית דִּין וְדָנִים אוֹתָהּ עַל
פִּי דְבָרִיָּה, וְהִיא מַעֲדָה בְּכָל וּמַעֲדָה בְּכָל
רַעֲיוֹנוֹת הָאָדָם, וּבְמַעֲשִׂים לֹא מַעֲדָה, שֶׁהָרִי

362. תֵּאנָא, בְּזִמְנָא דְדִינִין לִיה לְבַר נָשׁ לְעִילָא,
סִלְקִין לְנִשְׁמָתִיהָ לְבֵי דִינָא, וְדִינִין עַל מִימְרָהָא, וְהִיא
אִסְהִידַת בְּכָלָא, וְאִסְהִידַת בְּכָל רַעֲיוֹנֵי דְבַר נָשׁ,

בכלם בתוכם בספרים, וכלם דנים את האדם.
באותה שעה שדנים את האדם למעלה, אז
דחק הגוף נמצא יותר משאר הזמנים.

363. אם דנים אותו לטובה, אז מרפים ממנו,
וזעה נבקעת על הגוף, והנשמה חוזרת אחר כך
ומאירה לכל, ולא עולה אדם מבית חליו
לעולמים עד שדנים דינו למעלה. ואם תאמר,
הרי כמה חייבי עולם, כמה רשעי עולם עומדים
בקיומם? אלא הקדוש ברוך הוא משגיח בדין
האדם, אף על גב שפעת לא זוכה, והוא רואה
שאחר כך יזכה – דן אותו לטובה. או לפעמים
שמוליד בן שיהיה צדיק בעולם, ועל זה הקדוש
ברוך הוא דן אותו לטובה.

364. וכל מעשיו ודיניו של הקדוש ברוך הוא
לטובה, ומשגיח בהכל, כמו שכתוב ((יחזקאל
(לג) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ במות הרשע כי אם
בשוב רשע מדרך. ובגלל זה כל אותם רשעי העולם
שעומדים במקומם, הקדוש ברוך הוא דן אותם לטובה.

365. ולפעמים אותם החללים נשלם זמנם
מלשורות שם, כמו שנאמר (דברים מב) וחללים
רעים ונאמנים, שעשו אמונה, שבששורים על
האדם מסתלקים ממנו לאחר שהשלימו זמנם,
בין לצדיקים, בין לרשעים, והכל נעשה בדין,
כמו שבארנו.

366. וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי
אלה. אמר רבי יצחק, פסוק זה קשה, שכתוב
וירא ישראל, וכתוב ועיני ישראל כבדו מזקן
לא יוכל לראות. אם לא יוכל לראות, אז מה
זה וירא ישראל? אלא שראה ברוח הקדש
אותם בני יוסף, שהם ירבעם וחבריו, שירבעם
עשה שני עגלי זהב ואמר (מלכים א יב) אלה
אלהיך ישראל. ולכן מי אלה, מי הוא שעתיד
לומר אלה אלהיך לעבודה זרה, ולכן וירא
ישראל את בני יוסף.

ובעובדיו לא אסתרית, דהא כלהו בספרא כתיבין.
וכלהו דיינין ליה לבר נש, בההיא שעתא דדיינין ליה
לבר נש לעילא, כדין דזוקא דגופא אשתכוז, יתיר
משאר זמניא.

363. אי דיינין ליה לטב, כדין ארפין מניה. וזיעא
אתפקע על גופא, ונשמתא אהדרת לבתר, ונהרא
לכלא. ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין, עד
דדיינין דיניה לעילא. ואי תיבא, הא כמה זייבי
עלמא, כמה רשעי עלמא, קיימין בקייובייהו. אלא,
קודשא בריך הוא אשיגוז בדיניה דבר נש, אף על גב
דהשתא לא זכי, והוא זמני דהא לבתר זכי, דאין ליה
לטב. או לזמנין דאוליד בר, דיהוי זכאה בעלמא,
ועל דא קודשא בריך הוא דאין ליה לטב.

364. וכל עובדיו ודיניו דקודשא בריך הוא לטב,
ובכלא אשיגוז. כמה דכתיב, (יחזקאל לג) וזי אני נאם
ה' וגו' אם אזופין במות הרשע כי אם בשוב רשע
מדרך. ובגין דא, כל אינון זייבי עלמא, דקיימין
בקייובייהו, קודשא בריך הוא דאין לון לטב.

365. ולזמנין, דאינון מרעין אשתלימו זמנייהו,
מלמשרי תמן. כמה דאת אמר, (דברים כח) וזולאים
רעים ונאמנים, דעבדו מהימנותא. דכד שריאן עליה
דבר (דף רכז ע"ב) נש, מסתלקי מניה לבתר
דאשלימו זמנייהו, בין לצדיקייא, בין לזייביא, וכלא
אתעבד בדינא כדקאמרן:

366. וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה,
רבי יצחק, האי קרא קשיא, דכתיב וירא ישראל,
וכתיב ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות, אי
לא יוכל לראות, מהו וירא ישראל. אלא דזומא ברוזו
קודשא, אינון בני יוסף, דאינון ירבעם וזביריו.
דירבעם עבד תרין עגלי זהב, ואמר (מלכים א
יב) אלה אלהיך ישראל. ובגין כך, מי אלה, מאן הוא
דזמין למימר אלה אלהיך לטעון אזורן, ובגין כך
וירא ישראל את בני יוסף.

367. מכאן שצדיקים רואים מעשה למרחוק, והקדוש ברוך הוא מעטר אותם בעטרתו. מה הקדוש ברוך הוא רואה למרחוק, כמו שכתוב (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, שהקדוש ברוך הוא רואה כל המעשים עד שלא עושים אותם, וכלם עוברים לפניו.

368. כמו זה כל דורות העולם מסוף העולם ועד סוף העולם, כלם התיצבו ועמדו לפניו עד שלא יבאו לעולם. זהו שכתוב (ישעיה מא) קרא הדורות מראש, עד שלא נברא העולם. משום שכל הנשמות שיוצאות לעולם, עד שלא ירדו, כלם עומדים לפני הקדוש ברוך הוא בדמות שעומדים בעולם הזה, ונקראים בשמות, שכתוב (שם מ) לכלם בשם יקרא.

369. גם כן הצדיקים, הקדוש ברוך הוא מראה להם כל דורות העולם עד שלא יבאו וימצאו בעולם. מנין לנו מאדם [זה אדם] שהיה ראשון, שהקדוש ברוך הוא הראה לו כל אותם דורות עד שלא יבאו, שכתוב (בראשית ה) זה ספר תולדות [אדם], ששנינו, הראה לו כל אותם דורות שעתידיים לבא לעולם. וכן למשה, שכתוב (דברים לד) ויראהו ה' את כל הארץ, שהקדוש ברוך הוא הראה לו כל דורות העולם וכל אותם מנהיגי העולם וכל שאר הנביאים עד שלא יבאו לעולם.

370. גם כאן, וירא ישראל את בני יוסף, ראה למרחוק והודיעו, ואמר מי אלה? ופסוק זה משלים לשני צדדים, לצד זה ולצד זה. ולכן השיב יוסף ואמר, בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. ומנין לנו שהראה לו הקדוש ברוך הוא ברוח הקדש? שכתוב והנה הראה אתי אלהים גם את זרעו. גם – לרבות אותם שיצאו ממנו, כפי שאמרנו.

371. ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר וגו'. בפסוק הזה יש להתבונן בו, ויברך את יוסף, שלא מצאנו כאן ברכה שברך את יוסף,

367. מכאן, שצדיקייא זומאן עובדא למרוזוק, וקודשא בריך הוא מעטר לון בעטרא דיליה, מה קודשא בריך הוא זומי למרוזוק, כמה דכתיב, (בראשית א) וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, דקודשא בריך הוא זומא כל עובדין, עד לא יעבד לון, וכלהו אעברו קמיה.

368. כנונא דא, כל דרין דעלמא, מסייפי עלמא, עד סייפי עלמא, כלהו אתעתדו וקיימו קמיה עד לא ייתון לעלמא. הדא הוא דכתיב, (ישעיה מא) קורא הדורות מראש, עד לא אתברי עלמא. בגין דכל נשמותין דננותין לעלמא, עד לא ייוזתון, כלהו קיימי קמיה דקודשא בריך הוא, בדיוקנא דקיימי בהאי עלמא, ואקרון בשמהן, דכתיב, (ישעיה מ) לכלם בשם יקרא.

369. אוף הכי צדיקייא, קודשא בריך הוא אזומי לון כל דרין דעלמא, עד לא ייתון וישתכחון בעלמא. מנא לן מאדם (דא אדם) דהיה קדמאה. דקודשא בריך הוא אזומי ליה כל אינן דרין עד לא ייתון, דכתיב, (בראשית ה) זה ספר תולדות (אדם). דתנינן, אזומי ליה, כל אינן דרין דומינן למיתי לעלמא. וכן למשה, דכתיב, (דברים לה) ויראהו ה' את כל הארץ, דקודשא בריך הוא אזומי ליה כל דרין דעלמא, וכל אינן מנהיגי עלמא, וכל שאר נביאי, עד לא ייתון לעלמא.

370. אוף הכא, וירא ישראל את בני יוסף, זומא למרוזוק, ואודיעו, ואמר מי אלה. והאי קרא אשלים לתרין סטרין, להאי סטרא, ולהאי סטרא. ועל דא אתיב יוסף ואמר, בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. ובמנא לן דקודשא בריך הוא אזומי ליה ברוזא דקודשא. דכתיב והנה הראה אתי אלהים גם את זרעו. גם, לאסגא אינן דנפקין מניה כדקאמרן:

371. ויברך את יוסף ויאמר האלהים אשר וגו', בהאי קרא אית לאסתכלא ביה, ויברך את יוסף, דלא אשכחון הכא ברכה דבריה ליה ליוסף אלא לבניו.

אי לבנוי, ויברכם מבעי ליה, מהו ויברך את יוסף, ולא אשכחון הכא דאתברך יוסף.

372. אמר רבי יוסי, את דייקא, כתיב את יוסף, ברכתא דבנוי הוה, וכד אתברכאן בנוי, איהו מתברך. דברכתא דבנוי דבר נש ברכתיה איהי.

373. אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, את דייקא, דברך לאת קיימא, רזא (נ"א דברית בגין דכיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, כדן ברך להווא אתר רזא) דברית דנטר יוסף, ובגין כך אקרי צדיק, את דיוסף, רזא דברית דקיימא בהדיה דיוסף:

374. האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו, האלהים, דא רזא דברית קדישא, קיימא קדישא. אבותי לפניו, דייקא לפניו, דאינון קדמאי עלאי, מקמי רזא דנא, אברהם ויצחק, דהא מנהון אתון וינקא הווא (נ"א מהווא) אתר.

375. האלהים הרועה אותי, מאי טעמא ומנא אוזרא האלהים. אלא רזא עלאה איהו, והכא ברך ליהווא אתר, ברזא דאלהים זויים, מקורא דזויי, דמניה נפקין ברכאן. ובגין דא אדכר זרמיה בהאי אתר, ואמר, האלהים הרועה אותי, בגין דכל ברכאן דנגדי ממקורא דזויי, יעקב זטיל לון. וכיון דנטיל לון איהו, האי אתר זטיל ברכאן, וכלא איהו תלויא (נ"א בדכורא) בדבורא. ועל דא ויברך את יוסף כתיב.

376. בגין כך, בכל אתר דברכאן אצטריכו לברכא, בעי קודשא ברך הוא לאתברכא בקדמיתא, ולבתר אתברכו אוזרנין, ואי קודשא ברך הוא לא אתברך בקדמיתא, אינון ברכאן לא (דף רכח ע"א) בתקיימין.

377. ואי תימא, הא יעקב דברכיה אבוה, ולא ברכיה לקודשא ברך הוא בקדמיתא. תא זויי, בשעתא דברך יצחק ליעקב, לא ברכיה, עד דברך לקודשא ברך הוא בקדמיתא. כיון דברך

אלא את בנוי. אם לבנוי, אז צריך להיות כתוב ויברכם, אז מה זה ויברך את יוסף, ולא מצינו כן שיוסף התברך?

372. אמר רבי יוסי, דוקא את, כתוב את יוסף, הברכה של בנוי היתה, וכאשר מתברכים בנוי, הוא מתברך. שברכה של בנוי של אדם ברכתו היא.

373. אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, דוקא את, שברך את אות הברית, סוד [הברית משום שפיון שאמר בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, אז ברך לאותו מקום סוד] הברית שיוסף שמר, ולכן נקרא צדיק. את של יוסף, סוד הברית שעומדת עם יוסף.

374. האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים – זה סוד הברית הקדושה, ברית קדש. אבותי לפניו – דוקא לפניו, שאותם ראשונים עליונים מלפני סוד שלנו, אברהם ויצחק, שהרי מהם נזון ויונק אותו [מאותו] מקום.

375. האלהים הרעה אותי, מה הטעם פעם אחרת האלהים? אלא סוד עליון הוא, וכאן ברך את אותו מקום בסוד של אלהים חיים, מקור החיים שממנו יוצאות ברכות, ולכן הופיר עצמו במקום הזה ואמר האלהים הרעה אותי, משום שכל הברכות ששופעות ממקור החיים יעקב לקח אותן, וכיון שהוא לקח אותן, מקום זה לקח ברכות, והכל תלוי [בזכר] בדבור, ועל זה ויברך את יוסף כתוב.

376. לכן בכל מקום שצריך לברך ברכות, צריך הקדוש ברוך הוא להתברך בהתחלה, ואחר כך מתברכים האחרים. ואם הקדוש ברוך הוא לא מתברך בהתחלה, אותן ברכות לא מתקיימות.

בהתחלה, הוא ברוך את יעקב. מנין לנו שכתוב (בראשית כז) ויאמר ראה ריח בני בריח שדה אשר ברכו ה'. כאן עומדת ברכה לקדוש-ברוך-הוא, שכתוב אשר ברכו ה'. התברך בקיום הברכות, ואחר כך אחריו ויתן לך וגו'. כיון שאותו שדה התקיים בעמידת הברכות, [בברכותיו. מיד ברכו ויתן לך האלהים, שאותו שדה סוד] שיצאו ממנו ברכות, אחר שהוא התקיים בברכותיו. כמו זה ברוך יעקב בתחלה את הקדוש ברוך הוא, ואחר כך ברוך את בניו. בא ראה, בבקר צריך אדם להקדים ברכות לקדוש-ברוך-הוא, ואחר כך לשאר בני העולם, והרי הקמנו בבקר יאכל עד וגו'.

378. ובא ראה, בשרצה יעקב לברך את אותם בני יוסף, ראה ברוח הקדש שעתיד ליצאת מאפרים ירבעם בן נבט. פתח ואמר מי אלה? משמע [מה שונה] שאמר בעבודה זו של צד עבודה זרה אלה אלהיך ישראל? אלא סוד הוא, כל אותם הצדדים של אותו הנחש הרע, ומצד אותה רוח טמאה אותו הנחש, ויש מי שרובב עליו, וכשמזדווגים נקראים אלה, והם מזדמנים בעולם בכל אותם צדדים שלהם.

379. ורוח הקדש נקראת זאת, שהוא סוד הברית, רשם הקדוש שנמצא תמיד באדם. וכן זה אלי ואנוהו – זה ה'. [הוא ה'] אבל אלה נקראים אלה, ועל זה כתוב (שמות לח) אלה אלהיך ישראל.

380. ולכן כתוב (ישעיה מט) גם אלה תשכחנה, ואנכי – סוד של זאת – לא אשכחך, וכתוב (איכה א) על אלה אני בוכיה, שאותו החטא גרם להם לבבות כמים. בוכיה דבר אחר על אלה אני – מה הטעם? משום שנתנה רשות למקום זה לשלט על ישראל ולהחריב את בית המקדש, ומשום שנתנה להם רשות לשלט, וכתוב על אלה אני בוכיה. סוד

לקודש-ברוך הוא בקדמיותא, ברכיה ליעקב. מנא לך, דכתיב (בראשית כז) ויאמר ראה ריח בני בריח שדה אשר ברכו ה'. הכא קיים ברכה לקודש-ברוך הוא. דכתיב, אשר ברכו ה', אתברך בקיימא דברכאן, ולבתר כתיב בתריה, ויתן לך וגו'. כיון דההוא שדה אתקיים בקיימא דברכאן, (ס"א) בברכוי, מיד ברכיה, ויתן לך האלהים, דההוא שדה (רזא) דנפקי מיניה ברכאן, לבתר דאיהו אתקיים בברכוי. כגוונא דא בריך יעקב בקדמיותא לקודש-ברוך הוא, ולבתר בריך לבנוי. תא וזו, בעפרא בעי בר נש לאקדמא ברכאן לקודש-ברוך הוא, ולבתר לשאר בני עולם, והא אוקימנא דכתיב בבקר יאכל עד וגו'.

378. ותא וזו, כד בעא יעקב לברכא לאינון בני יוסף, וזמא ברוח קודש-ברוך ריח בני בריח שדה אשר ברכו ה'. פתח ואמר, מי אלה. משמע (ס"א) מאי שנא? דאמר בעבודה דא דסטרא דעבודה זרה (שמות לז) אלה אלהיך ישראל. אלא רזא איהו, כל אינון סטרין דההוא וזוהי בישא, ובסטרא דההוא רוחו מסאבא דההוא וזוהי. (שמות רל"ז ע"ב) ואית מאן דרכיב עליה, וכד מזדווגן, אקרון אלה. ואינון מזדמנין בעולם, בכל אינון סטרין דלהון.

379. ורוח הקודש-ברוך אקרי זאת, דאיהו רזא דברית, רשימא קדישא דאשתכח תדיר בבר נש, וכן (שמות טו) זה אלי ואנוהו, (ישעיה כה) זה ה'. (ס"א) הוא ("אבל אליו, אקרון אלה, ועל דא כתיב, אלה אלהיך ישראל).

380. ובגין כך כתיב, (ישעיה מט) גם אלה תשכחנה, ואנכי רזא דזאת, לא אשכחך. וכתוב, (איכה א) על אלה אני בוכיה, דההוא וזמא גרמא לון למבכי כמיה בכיין. דבר אחר על אלה אני, מאי טעמא. בגין דאתייהיב רשו לאתר דא לשלטא על ישראל, ולזורבא בי מקדשא, ובגין דאתייהיב לון רשו לשלטא, (ס"א) כתיב, (איכה א) על אלה אני בוכיה,

הדבר - זה צד הטמאה שנתנה להם רשות לשלטן אני
בוכיה, זו רוח הקדש שנקראת אני.

381. ואם תאמר, הרי כתוב (דברים כח) אלה
דברי הברית - כך זה בודאי, שכל אלה לא
מתקיימים אלא מתוך אלה ששם כל הקללות
שרויות, כמו שבארנו שהוא ארור, ולכן
הקדים ואמר אלה, שעומד למי שעובר על
דברי הברית.

382. (ויקרא כז) אלה המצות אשר צוה ה' (ויקרא כז),
משום שכל מצוה של התורה לטהר את
האדם, ולא יסטה מדרך זו, וישמר משם ויפרד
מהם. ואם תאמר, (בראשית ו) אלה תולדות נח
- כך הוא ודאי, שהרי יצא חם, שהוא אבי
כנען, וכתוב (שם ט) ארור כנען, והוא סוד זה
של אלה.

383. ולכן (וכל אלה התוך פסלת הנקב, ועל זה כתוב
מי אלה, ישראל כאשר עשו את העגל) כתוב ויאמרו
אלה אליהם ישראל, וכל אלה התוך פסלת
הנקב. אחרון הקריב זהב שהוא צד שלו שכלול
הוא בחזק האש, והכל אחד, וצד זה זהב
ואש. [להגביר רוח טמאה שנמצאת תמיד
במדבר, מצאה מקום באותו זמן להחזיק בו.]

384. ומה שהיו ישראל טהורים מאותה זממה
ראשונה שהטיל בעולם, שגם מות לעולם,
כשעמדו על הר סיני, אחר כך חזרו, וגם להם
כמו מקדם לטמא אותם ולהתחזק עליהם,
וגם להם מות ולכל העולם לדורותיהם
אחריהם. זהו שכתוב (תהלים פג) אני אמרתי
אלהים אתם וגו', אכן באדם וגו'.

385. ועל זה, בשראף יעקב את ירבעם בן
נבט שעובד פוכבים ומזלות ואמר אלה
אלהיך, הודעו ואמר מי אלה. בשרצה אחר
כך לברכם, ברוך את [השכינה בתחלה] ואחר כך
ברוך [את] בניו. בין שברך את הקדוש ברוך
הוא בתחלה, אחר כך מאותו מקום שברך

רזא דמלה דא סטרא דמסאבא דאטייהיב לון רשו
לשלטאה) אני בוכיה, דא ריון קודשא דאקרי אני.

381. ואי תימא, דא כתיב, (דברים כח) אלה דברי
הברית. הכי הוא ודאי, דכל אלין לא מתקיימי, אלא
בגו אלה, דתמן כל לוטין שריין, כמה דאוקיימא
דאיהו ארור. ובגין דא אקדים ואמר אלה, דקיימא
למאן דעבר דברי הברית.

382. (ויקרא כז) אלה המצות אשר צוה ה', בגין דכל
פקודא דאורייתא לאתדבא בר נשי, ולא יסטי
מאורייתא דא, ויסתמר מתמן, ויתפרש מעייהו. ואי
תימא (בראשית ו) אלה תולדות נח. הכי הוא ודאי,
דהא נפק זם, דאיהו אבי כנען, וכתוב, (בראשית
ט) ארור כנען ואיהו רזא דא דאלה.

383. ועל דא (ס"א כל הני התוכא סוספיתא דדהבא,
ועל דא כתיב מי אלה, ישראל כד עבדון עגלא) כתיב
ויאמרו אלה אליהם ישראל, וכל הני התוכא
סוספיתא דדהבא. אחרון קריב דהבא, דאיהו סטרא
דיליה, דכליל איהו בתוקפא דאשא, וככלא זוד,
וסטרא דא דהבא ואשא. (ד"א ל"ג לאתקפא) ריון
מסאבא, דאשתכח תדיר במדברא, אשכח אתר
בההוא זמנא, לאתקפא ביה.

384. ומה דהווי ישראל דכין מיהווא זממא קדמא
דאטיל בעלמא, דגרים מותא לעלמא, כד קמו על
טורא דסיני, לבתר אהדרו, וגרים לו במלךדמין,
לסאבא לון, ולאשתקפא עלייהו. וגרים לון מותא,
ולכל עלמא, לדריהון בתרייהו. הדא הוא
דכתיב, (תהלים פב) אני אמרתי אלהים אתם וגו' אכן
באדם וגו'.

385. ועל דא כד זממא יעקב לירבעם בן נבט דעבד
פוכבים ומזלות, ואמר אלה אליהם, אודעו, ואמר
מי אלה. כד בעא לבתר לברכא לון, בריך
ליה (ס"א לשכינתא בקדמיתא,
ולבתר) בריך (לון) לבניו. בין דברך לקודשא בריך
הוא בקדמיתא, לבתר מיהווא אתר דברך

בתחלה ברך אותם. זהו שכתוב המלאך הגאל אתי מכל רע וגו'.

בְּקִדְמִיתָא, בְּרִיךְ לֵוָן. הָדָא הוּא דְכְתִיב הַמַּלְאָךְ הַגָּאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע וְגו'.

386. רבי יהודה פתח ואמר, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הרי פרשה שלא יתפלל אדם רק סמוך לכתל, ולא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הכתל, שכתוב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. מה שונה בכלם שהתפללו תפלה, שלא כתוב בהם ויסב פניו אל הקיר? שהרי די לו לומר ויתפלל אל ה', שהרי מי שמתפלל תפלה, הוא מכון דעתו כראוי, שהרי כתוב במשה (במדבר כב) ויתפלל משה אל ה', ויצעק משה אל ה', ולא כתוב ויסב פניו. כאן בחזקיהו מה השעם ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ואחר כך ויתפלל?

386. רבי יהודה פתחו ואמר, (ישעיה לח) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל ה'. הא אוקמוה, דלא לצלי בר נש אלא סמוך לכותלא, ולא יהא מלה וזיין ביניה לבין כותלא. דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. מאי שנא בכלהו דצלי עלותא, דלא כתיב בהו ויסב פניו אל הקיר, דהא די ליה דיימא ויתפלל אל ה', דהא מאן דמצלי עלותא, איהו כוון דעתיה כדקא יאות, דהא כתיב במשה, (במדבר יא) ויתפלל משה אל ה'. (שמות יא) ויצעק משה אל ה' ולא כתיב (דף רכח ע"ב) ויסב פניו. הכא בחזקיהו, מאי טעמא ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, ולבתר ויתפלל.

387. אלא סוד הדבר הוא, ששנינו, חזקיה באותו זמן לא היה נשוי, ולא היתה לו אשה ולא הוליד בנים, מה כתוב? ויבא אליו וגו' כי מת אהה ולא תחיה. ושנינו, כי מת אהה – בעולם הזה, ולא תחיה – בעולם הבא. מה השעם? משום שלא הוליד בנים.

387. אלא רזא דמלה איהו, דתנינן, חזקיה ביהוה זמנא לא הוה נסיב, ולא הוה ליה אנתו, ולא אוליד בגין, מה כתיב, (ישעיה לח) ויבא אליו וגו' כי מת אהה ולא תחיה, ותנינן כי מת אהה בעולם הזה, ולא תחיה בעולם הבא. מאי טעמא, בגין דלא אוליד בגין.

388. שכל מי שלא משתדל להוליד בנים בעולם הזה, לא מתקנים בעולם הבא, ולא יהיה לו חלק באותו העולם, ומתגרשת נשמתו בעולם [הבא], ולא מוצאת מנוחה במקום בעולם, וזהו הענין שכתוב בתורה (ויקרא כ) ערירים ימותו, ומתגרמים בלא ולד, משום שמי שהוא בלי ולד, כשהולך לאותו העולם מת הוא שם, מת בעולם הזה ובעולם הבא, ולכן כתוב כי מת אהה ולא תחיה.

388. דכל מאן דלא אשתדל לאולדא בגין בהאי עלמא, לא מתקנים בעלמא דאתי, ולא יהא ליה זולקא ביהוה עלמא. ואתתרכת נשמתיה בעלמא (דאתי), ולא אשכונת זייוזא באתר דעלמא. ודא הוא עונשא דכתיב באורייתא, (ויקרא כ) ערירים ימותו, ומתגרמינן בלא ולד. בגין דמאן דאיהו בלא ולד, כד אזיל ביהוה עלמא, מית הוא תמן. מית בעלמא דין, ובעלמא דאתי. ועל דא כתיב כי מת אהה ולא תחיה.

389. ולא עוד, אלא ששכינה לא שורה עליו כלל, אז כתוב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. למדנו ששם רעיונותיו וכונן את פניו לשאת אשה, כדי שתשרה עליו השכינה, סוד של הקיר.

389. ולא עוד, אלא דשכינתא לא שריא עלוי כלל, כדין כתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. אוליפנא דשני רעיוני, וכוון אנפיהי למיסב אתתא, בגין דתשרי עלוי שכינתא, רזא דקיר.

390. ולכן כתוב אחר כך ויתפלל אל ה'. מכאן למדנו, שמי שיש בו חטא וצריך לבקש רחמים עליו, יבון פניו ורעיונותיו לתקן עצמו

390. ובגין כך כתיב לבתר, ויתפלל אל ה', מכאן אוליפנא, דמאן דאית ביה זוזבא, ובעי למבעי רוחמי

מאותו חטא, ואחר כך יבקש להתפלל, כמו שנאמר (איכה ג) נחפשה דרכינו ונחקרה – בתחלה, ואחר כך – ונשובה. גם כאן, כיון שידע חזקיה חטאו, מה כתוב? ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. שם פניו לתקן אל השכינה, שהרי אל המקום הזה חטא.

391. משום שהשכינה, כל נקבות העולם עומדות בצדה. מי שיש לו נקבה, שורה היא עליו. ומי שאין לו, לא שורה עליו. ועל זה תקן עצמו אליה לתקן, וקבל עליו להנשא, ואחר כך ויתפלל אל ה'.

392. קיר – זהו אדון כל הארץ, וזו השכינה, כמו שנאמר (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. קיר – כמו שנאמר (ישעיה כב) מקרקר קר ושוש, קרקור ונהימת הקיר שהוא אדון, כשנחרב בית המקדש, כמו שנאמר (ירמיה לא) רחל מבכה על בניה, והרי בארנו. ולכן ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

393. בא ראה, בתפלה מה כתוב? אנה ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניה. רמז כאן ששם ברית הקדש ולא טמא אותו, ושם אותו כראוי. כתוב כאן התהלכתי לפניה, וכתוב שם (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך, ששם ברית הקדש כראוי, באמת ובלב שלם, שהתפון בכל אותם סודות האמונה שכלולים באמת.

394. והטוב בעיניך עשיתי, שסמך גאלה לתפלה, והרי בארנו. והנה פרשיו החברים, שהתפון ליחד יחיד כראוי, ולכן ויבך חזקיהו בכי גדול, שאין שער שעומד לפני דמעות. גאלה – זה המלאך הגאל, שהוא נמצא בכל גאלה שבעולם, והרי בארנו.

395. המלאך הגאל אתי מכל רע. רבי אלעזר אמר, כיון שברוך יעקב והתפון מלמטה למעלה, אז המשיך מלמעלה למטה, שכתוב

עלוי, יכוין אנפוי ורעיונו, לאתקנא גרמיה מיהוא זובא, ולבתר יבעי עלותא. כמא דאת אמר, (איכה ג) נחפשה דרכינו ונחקרה בקדמינתא, ולבתר ונשובה. אוף הכא, כיון דידע חזקיהו זוביה, מה כתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, שני אנפוי לאתקנא לגבי שכינתא, דהא לגבי אתר דא זוב.

391. בגין דשכינתא כל נוקבי דעלמא קיימין בסתרהא. מאן דאית ליה נוקבא, שריא איהי לגביה, ומאן דלית ליה, לא שריא לגביה. ועל דא אתקין גרמיה לגביה לאתקנא, ושני עליה לאתנסבא, ולבתר ויתפלל אל ה'.

392. קיר, דא הוא אדון כל הארץ, ודא שכינתא, כמא דאת אמר, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. קיר, כמא דאת אמר, (ישעיה כב) מקרקר קיר ושוש. קרקורא ונהימת דקיר, דאיהו אדון, בד אתזריב בי מקדשא, כמא דאת אמר, (ירמיה לא) רחל מבכה על בניה, והא אוקימנא. ובגין כך ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

393. תא זוזי, בעלותא מה כתיב, (ישעיה לח) אנה ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניה, רמז הכא, דנטר ברית קדישא, ולא סאיב ליה, ונטר ליה כדקא יאות. כתיב הכא התהלכתי לפניה, וכתיב התם (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך, דנטר ברית קדישא כדקא יאות. באמת ובלב שלם, דאתפון בכל אינן רזי מהימנותא דכלילין באמת.

394. והטוב בעיניך עשיתי, דסמך גאלה לתפלה, והא אוקימנא. והא אוקמוה זברייא, דאתפון ליוזרא יוזרא כדקא יאות. ובגין כך, ויבך חזקיהו בכי גדול, דלית תרעא דקיימא קמי דמעין. גאלה, דא הוא מלאך הגואל, דדא איהו דאשתכח בכל פרוקא דעלמא, והא אוקימנא.

395. המלאך הגואל אותי מכל רע. רבי אלעזר אמר, כיון דבריה יעקב ואתפון מתתא לעילא, כדון אמשיך מעילא לתתא, דכתיב האלהים הרועה

האלהים הרעה אתי. בין שהוא לקח, נתן ברכות למקום זה. בין שהגיע את הברכות למקום הזה, אז פתח ואמר המלאך הגאל וכו'.

396. פתח ואמר, (מלכים א ח) כי הכרובים פרשים כנפים אל מקום הארון וגו'. בא ראה, הכרובים באות ובגס היו עומדים, שלש פעמים ביום היו פורשים כנפיהם וסוככים על הארון למטה, שבתוב (שמות כה, כ) פרשי כנפים. פרושי כנפים לא כתוב, אלא פרשי.

397. ובא וראה, הקדוש ברוך הוא עושה למטה כמו שלמעלה. כרובים דמותם כמראה תינוקות, ועומדים תחת מקום זה מימין ומשמאל, ואלה מתברכים בתחלה מאותן ברכות ששופעות מלמעלה, ומכאן שופעות הברכות למטה.

398. ולכן כתוב המלאך הגאל אתי מכל רע. אתי – שנטל ברכות מגונים שלמעלה. ובין שהוא נטל, יברך את הנערים, זהו סוד הכרובים, שמהם שופעות ברכות מהעליונים לתחתונים [מתחתונים].

399. המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי יט) בית והון נחלת אבות. וכי נחלת אבות הם, והרי הקדוש ברוך הוא נותן הכל לבני אדם? אלא, בין שמוריש בית וממון לבן האדם, לפעמים יוריש הכל לבנו, ויהיה ירשת האבות, אבל ומה' אשה משפלת, משום שהאשה כשירש אותה הבן אדם, הוא יורש אותה מעם הקדוש ברוך הוא, שהרי לא יוריש אותה הקדוש ברוך הוא לבן האדם אלא בשמכריו עליו ברכיע.

400. שהקדוש ברוך הוא מזוג זוגים עד שלא באו לעולם. ובשני בני אדם לפי מעשיהם, כך נותנים להם אשה, והכל גלוי לפני הקדוש ברוך הוא, ולפי מעשים של צדיקים כך מזוג זוגים.

401. ולפעמים שעולים במאזנים, ומסטה אותו האיש דרכו, עולה זוגו לאחר עד שיכשיר מעשיו, וכשיכשיר מעשיו או שמגיע

אותי, בין דאיהו נטיל, יהיב ברכאן להאי אתר, בין דאמטי ברכאן להאי אתר, כדין פתח ואמר המלאך הגאל וגו'.

396. פתח ואמר, (מלכים א ח) כי הכרובים פורשי כנפים אל מקום הארון וגו'. תא וזוי, כרובים באות ובגיסא הוו קיימי, תלת זמנין ביומא הוו פורשי גרפיהון, וסככי על ארונא לתתא, דכתיב פורשי כנפים, פרושי לא כתיב, אלא פורשי.

397. ותא וזוי, קודשא בריך הוא עביד לתתא כגוונא דלעילא, כרובים, דיוקנא דלהון פוזיוו רביין, וקיימין תזוזות האי אתר, מימינא ומשמאלא, ואלין אתברכן בקדמיתא מהנהו ברכאן דנגדן מעילא, ומהכא נגדי ברכאן לתתא.

398. ועל דא כתיב, המלאך הגאל אותי מכל רע. אותי, דנטיל ברכאן מגוונין דלעילא, ובין דאיהו נטיל, יברך את הנערים, דא רוא דכרובים, דמנייהו נגדי (דף רכט ע"א) ברכאן מעילאי לתתאי (ותתאי):

399. המלאך הגאל אותי מכל רע יברך את הנערים וגו'. רבי זויא פתח ואמר, (משלי יט) בית והון נחלת אבות, וכי נחלת אבות אינהו, והא קודשא בריך הוא יהיב כלא לבר נש. אלא, דכיון דאזוסין ביתא לבר נש ובמונא, לזמנין דיוזוסין כלא לבריה, ויהא אזוסא דאבות. אבל ומיי אשה משפלת, בגין דאתתא, כד אזוסין לה בר נש, מעם קודשא בריך הוא אזוסין לה, דהא לא יזוסין לה קודשא בריך הוא לבר נש, אלא כד מכריזין עליה ברכיעא.

400. דקודשא בריך הוא מזוג זוגין, עד לא ייתון לעלמא. וכד וכו בגי נשא לפום עובדיהון, הכי יהבי לון אתתא, וכלא אתגליין קמיה דקודשא בריך הוא, ולפום עובדין דזכאין, הכי מזוג זוגין.

401. ולזמנין דקא סליקו בקליטין, ואסטי ההוא בר נש ארוזיה, סליק זוגיה לאזזרא, עד דיכשיר עובדיו,

זמנו, נדחה איש מפני איש, ובא זה ולקח את שלו. וזה קשה לפני הקדוש ברוך הוא מהכל, לדחות איש מפני איש אחר, ולכן הקדוש ברוך הוא הוא נותן אשה לבן האדם, וממנו באים הזוגים. ולכן ומה' אשה משכלת.

וכד יכשר עובדיו, או דמטי זמניה, אתדווי גבר מקמי גבר, ואתי האי ונטיל דיליה. ודא קשי קמי קודשא בריה הוא מכלא לדוויא בר נש מקמי גברא אזורא, ובגין כך קודשא בריה הוא איהו יהיב אתתא לבר נש, ומניה אתין זוגין. ועל דא ומי אשה משכלת.

402. לכן הקדוש ברוך הוא נותן הכל לבן האדם. ואם תאמר, אשה משכלת ולא אחרת – בא ראה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא מזמין טוב לאדם לתת לו, והוא מסטה דרבו מעם הקדוש ברוך הוא לצד אחר – מאותו צד אחר שנדבק בו יבא לו מה שיבא, בכל [כל] הקטרוגים וכל הרעות, ולא באים אליו מן הקדוש ברוך הוא אלא מאותו צד רע שנדבק בו באותם מעשים שעשה.

402. בגין כך, קודשא בריה הוא יהיב כלא לבר נש. ואי תימא אשה משכלת ולא אזורא. תא זוי, אף על גב דקודשא בריה הוא אומין טבאן לבר נש למיהב ליה, והוא אסטי ארוזוי מעם קודשא בריה הוא לגבי סטרא אזורא, מההוא סטרא אזורא דאתדבק ביה, ייתי ליה מאן דייתי, בכל (נ"א כל) קטרוגין, וכל בישין, ולא אתין ליה מעם קודשא בריה הוא, אלא מההוא סטרא בישא דאתדבק ביה, באינן עובדין דעבד.

403. ועל זה, אשה שאינה משכלת, קרא על זה שלמה, (קהלת ז) ומוצא אני מר ממות את האשה, משום שחטאי האדם הוא מושך עליו באותם מעשים שעשה. ולכן, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה באדם משום מעשיו הכשרים, הוא מזמין לו אשה שהיא משכלת, ופודהו בפרות מתוך הצד האחר.

403. ועל דא, אתתא דלאו איהי משכלת, קרא על דא שלמה, (קהלת ז) ומוצא אני מר ממות את האשה. בגין דזוובי דבר נש, הוא משיך עליה, באינן עובדין דעבד. ועל דא כד קודשא בריה הוא אתרעי ביה בבר נש, בגין עובדיו דכשרן, איהו אומין ליה אנתו דאיהי משכלת, ופריק ליה בפורקן, מו סטרא אזורא.

404. ועל זה אמר יעקב המלאך הגאל אתי מכל רע. מה זה מכל רע? שלא הזדמנה לי אשה שהיא מתוך הצד האחר, ולא קרה פסול בזרעי [במסתי], שכלם צדיקים ושלמים בשלמות, משום שנפדה מכל רע, ויעקב לא נדבק באותו צד האחר כלל.

404. ועל דא אמר יעקב, המלאך הגואל אותי מכל רע. מאי מכל רע, דלא אודמנת לי אתתא, דאיהי מו סטרא אזורא, ולא אערע פסול בזרעי (ו"א בערס), דכלהו צדיקי ושלמי בשלימו, בגין דאתפרק מכל רע, ויעקב לא אתדבק בההוא סטרא אזורא כלל.

405. ועל זה המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים. מה הטעם נראו לברכה? משום ששמר יוסף את אור הברית הקדושה, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלהים בזה. הראה לו סוד הברית ששמר אותו, ומשום ששמר אותו, ראויים להתברך וראוי הוא לברכות רבות. משום כך לכלם נתן ברכה אחת, וליוסף ברכות רבות, משמע

405. ועל דא, המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. מאי טעמא אתווי לאתברכא, בגין דנטיר יוסף את קיימא קדישא, ועל דא אמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלהים בזה, אומי ליה רזא דברית דנטר ליה. ובגין דנטר ליה, אתווי לאתברכא ואתווי איהו לברכאן סגיאין. בגין דא לכלהו יהב ברכא וזד, וליוסף ברכאן סגיאין, משמע

שְׁכָתִיב בְּרִכּוֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרִכּוֹת הוֹרֵי וְגו',
בְּרִכּוֹת שְׂדִים וְרוֹזִים תַּהֲיִין לְרֹאשׁ יוֹסֵף.

406. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קכג) אֵלֶיךָ נִשְׁאַתִּי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם. פְּסוּק זֶה בְּאֻדְהוּ, אָבֵל בֹּא רֹאֵה, תִּפְלֶה שֶׁל בֶּן אָדָם שֶׁמִּתְכַּנֵּן בָּהּ, הוּא לִמְעַלָּה לְעֵמֶק הָעֲלִיּוֹן שֶׁמֶשֶׁם שׁוֹפְעוֹת כָּל הַבְּרִכּוֹת וְכָל הַחֲרוּת, וּמִשָּׁם יוֹצֵאִים לְקִיּוֹם אֶת הַכֹּל.

407. וְעַל זֶה יִתֵּר יוֹ"ד, מִשּׁוּם שִׁי"ד לֹא פוֹסֵק מִמָּקוֹם הַזֶּה לְעוֹלָמִים, וְלִכֵּן כְּתוּב הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם, אֲחֻזָּה לְמַעַלָּה בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, וְאֲחֻזָּה לְמַטָּה שִׁיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הָאֲבוֹת, יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, וְלִכֵּן כְּתוּב הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם.

408. וּמִכָּאן, בְּשִׁבְרֵי שׁוֹפְעוֹת מְלֻמְעָלָה מִהַעֲמֵק הַזֶּה, אֶת כָּלֵן נוֹטֵל מִמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, וּמִזֶּה שׁוֹפְעִים לְמַטָּה, עַד שֶׁמִּגִּיעִים לְצִדִּיק עֲמוּד הָעוֹלָם, וּמִכָּאן מִתְבָּרְכִים כָּל אוֹתָם הַחֲלִילוֹת וְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת לְמִינֵיהֶם, וְהֵרִי פְרִשׁוּהָ.

409. בֹּא רֹאֵה, בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם מֵאוֹרוֹת עוֹלָה עֲטֹרַת כָּל הַמַּחֲנוֹת, עֲגוּל הָעוֹלָם, בְּשִׁבְעִים מְקוֹמוֹת, עֲגוּל אֶחָד לְכֹלֶם. בְּתוֹךְ אוֹתוֹ עֲגוּל נִקְדָּה אַחַת שְׁעוּמֶדֶת בְּאַמְצָע. מִנְקֻדָּה זוֹ נִזְוֵן כָּל אוֹתוֹ עֲגוּל, בֵּית קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים, הוּא מְקוֹם לְאוֹתָהּ רוּחַ כָּל הָרוּחוֹת, [נִכְמוּ סוּד שֶׁל כָּל הַסּוּדוֹת] נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. סֵתֵר זֶה הוּא בְּתוֹךְ חִילוּתֶיהָ, טְמִיר הוּא לְפָנֶי וּלְפָנִים. בְּשִׁעוּלָה זוֹ, עוֹלִים כָּלֶם אַחֲרֶיהָ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (שִׁיר א) מְשִׁכְנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה.

410. רַבִּי חֲזַקְיָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הֵיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתְנָּה יֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה. פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים עט) אֵל תִּזְכָּר לָנוּ עֲזֹנֶת רֹאשֵׁנִים מִהֵר יִקְדְּמוּנוּ וְגו'. בֹּא רֹאֵה, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל אוֹהֵב אוֹתָם, שֶׁהֵם גּוֹרְלוֹ וִירֻשָּׁתוֹ, לֹא מִסְתַּכֵּל אַחֵר בְּדִינָם, פָּרֵט לוֹ לְבַדּוֹ. וְכִיּוֹן שְׁהוּא מִסְתַּכֵּל בְּדִינָם, מִתְמַלֵּא

דְּכִתִּיב בְּרִכּוֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרִכּוֹת הוֹרֵי וְגו',
בְּרִכּוֹת שְׂדִים וְרוֹזִים תַּהֲיִין לְרֹאשׁ יוֹסֵף.

406. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (ר"ח ע"ב) (תהלים קכ"ג) אֵלֶיךָ נִשְׁאַתִּי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהָ, אָבֵל תָּא וְזוּי, עֲלוּתָא דְּבֵר נִשְׁ דְּאַתְכּוּוֹן בָּהּ, אִיהוּ לְעִילָא לְעוֹמְקָא עֲלָאָה, דְּמִתְמָן נִגְדִי כָּל בְּרַכָּאן וְכָל זִירוֹ, וּמִתְמָן נִפְקִי לְקִיּוֹמָא כָּלָא.

407. וְעַל דָּא יִתֵּר יוֹ"ד, בְּגִין דְּלָא פְּסִיק יוֹ"ד, מֵאַתֵּר דָּא לְעִלְמִין. וּבְגִין דָּא כְּתִיב, הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם, אֲחֻזִּיד לְעִילָא, בְּרֹא דְּזוֹכְמָתָא עֲלָאָה, וְאֲחֻזִּיד לְתַתָּא, דְּיִתִּיב עַל כְּרִסְיָא דְּאַבְהָן, יִתִּיב עַל כְּרִסְיָא דְּאַקְרִי שָׁמַיִם, וּבְגִין כֶּף הַיּוֹשֵׁבִי בַשָּׁמַיִם כְּתִיב.

408. וּמִהֲכָא, כֹּד בְּרַכָּאן נִגְדִי מֵעִילָא מֵעוֹמְקָא דָּא, כְּלָהוּ נְטִיל לֹן הָאִי אֵתֵר דְּאַקְרִי שָׁמַיִם, וּמִהֲכָא נִגְדִי לְתַתָּא, עַד דְּמִטּוֹ לְצִדִּיקִיָּא קִיּוֹמָא דְּעִלְמָא, וּמִהֲכָא מִתְבָּרְכִין כָּל אֵינֹן וְזִיכְלִין, וְכָל אֵינֹן מִשְׁרִיין לְזַנִּיָּהוּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

409. תָּא וְזוּי, בְּשִׁבְעִין וְתַרְיֵן זְהוּרִין, אִסְתַּלַּק עֲטֹרָא דְּכָל מִשְׁרִיין, עֲגוּלָא דְּעִלְמָא, בְּשִׁבְעִין דּוּכְתִי, וְזֹד עֲגוּלָא לְכָלְהוּ (לְעִיל נ"ג ע"ב) בְּגוֹ הַהוּא עֲגוּלָא נִקְוֶדָה וְזֹדָא דְּקִיּוֹמָא בְּאַמְצָעִיתָא, מִהֲכָא נִקְוֶדָה, אִתְּזַנֶּת כָּל הַהוּא עֲגוּלָא, בֵּית קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים, אִיהוּ אֵתֵר (דף רכט ע"ב) לְהַהוּא רוּזָא דְּכָל רוּזִין (ס"א הַכָּא רַזָּא דְּכָל רַזִּין) אִתְּטַמֵּר בְּגִיָּה. הָאִי טְמִירוּ אִיהוּ בְּגוֹ וְזִיכְלָהָ, טְמִירָא אִיהוּ בְּגוֹ לְגוֹ, כֹּד סְלָקָא דָּא, כָּלָא סְלָקִין אַבְתֵּרָה. הָדָא הוּא דְּכִתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) מִשְׁכְּנִי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה.

410. רַבִּי זִזְקִיָּה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ אֲזִילִי בְּאוֹרְזוֹא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל זֹד וְזֹד מִינֵן לִימָא מְלִי דְּאוֹרִיָּתָא. פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים עט) אֵל תִּזְכָּר לָנוּ עֲזֹנֶת רֹאשֵׁנִים מִהֵר יִקְדְּמוּנוּ וְגו'. תָּא וְזוּי, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרוּזִימוּתָא דְּיִשְׂרָאֵל, רוּזִים לֹן, דְּאֵינֹן עַדְבִּיָּה וְאַזְזִסְנִיָּה, לֹא מִסְתַּכֵּל אַחֲרָא

עליהם רחמים, משום שהוא באב שמרחם על הבנים, כמו שנאמר (שם קג) ברחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון שנמצאים להם חטאים, מעביר אותם ראשון ראשון, עד שמעביר כלם מלפניו. וכיון שהעביר כלם מלפניו, לא נשארים עליהם חטאים לתת שלטון לצד האחר של דין עליהם.

בדיעבד, בר איהו בלזוזדיה. וכיון דאיהו מסתכל בדיעבד, אתמלי עליהו רזומין, בגין דאיהו באב דרזומים על בנים, כמא דאת אמר, (תהלים קג) ברום אב על בנים רזום ה' וגו'. וכיון דאשתכחו לון זוזבין, מעבר לון ראשון ראשון, עד דאעבר לון לכלהו מקמיה. וכיון דאעבר לון מקמיה, לא אשתאר עליהו זוזבין למיהב שלטנו לסטרא אזורא דדינא עליהו.

411. בא לחטא לפניו בבתחלה – אותם חטאים ראשונים שהעביר מלפניו, חשב עליהם, ולכן כתוב אל תזכר לנו עונות ראשנים מהר יקדמונו רחמיה וגו'. שאם רחמיה לא יקדימו על ישראל, לא יוכלו לעמד בעולם. משום שבמה הם בעלי הדין הקשה, בעלי מגנים, וכמה מלשינים שעומדים עליהם של ישראל למעלה, ואלמלא שהקדים הקדוש ברוך הוא רחמים על ישראל, עד שלא ישגיח בדינם, לא יוכלו לעמד בעולם. ועל זה מהר יקדמונו רחמיה כי דלוננו מאד, דלות של מעשים טובים, דלות של מעשים בשרים [לפני הקדוש ברוך הוא].

411. אתי למיוזב קמיה כדפקדמיתא, אינון זוזבין קדמאי דאעבר מקמיה וזשיב עליהו, ועל דא כתיב אל תזכר לנו עונות ראשנים מהר יקדמונו רזומיה וגו'. דאי רזומיה לא יקדימו עליהו דישראל, לא יכלין לקיימא בעלמא. בגין דכמה אינון מארי דדינא קשיא, מארי תריסין, וכמה דלטורין דקיימי עליהו דישראל לעילא, ואלמלא דאקדים קודשא בריה הוא רזומים עליהו דישראל, עד לא ישגוז בדיעבד, לא יכלין לקיימא בעלמא. ועל דא, מהר יקדמונו רזומיה כי דלוננו מאד. דלונתא דעובדין טבין, דלונתא דעובדין דכשרין. (קמי קודשא בריך הוא).

412. בא תראה, אלמלא יסגלו ישראל מעשים בשרים לפני הקדוש ברוך הוא, לא היו עומדים עמים עובדי כוכבים ומזלות בעולם, אבל ישראל הם גורמים לשאר עמים עובדי כוכבים ומזלות לזקף ראשיהם בעולם. שאלמלא ישראל לא היו חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, שאר עמים עובדי כוכבים ומזלות נכפים לפניהם.

412. תא זוזי, אלמלי יסגלון ישראל עובדין דכשרין קמי קודשא בריה הוא, לא הוו קאימו עליה עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות בעלמא, אבל ישראל אינון גרמין לשאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות לזקפא רישיהו בעלמא. דאלמלי ישראל לא יהון זוטאן קמי קודשא בריה הוא שאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות אתכפיין קמיהו.

413. ובא ראה, אלמלא שהמשיכו ישראל במעשים רעים לצד אחר בארץ הקדושה, הרי נתבאר, שלא ישלטו עמים עובדי כוכבים ומזלות בארץ הקדושה, ולא הגלו מעל הארץ, ועל זה כתוב כי דלוננו מאד, שאין לנו מעשים בשרים בראוי, ולכן כי דלוננו מאד מהר יקדמונו רחמיה.

413. ותא זוזי, אלמלא דאמשיכו ישראל בעובדין בישין לסטר אזורא בארעא קדישא, הא אתמר, דלא שלטו שאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות בארעא קדישא, ולא אתגלו מעל ארעא. ועל דא כתיב, כי דלוננו מאד. דלית לן עובדין דכשרין כדקא זוזי, ובגין כך כי דלוננו מאד מהר יקדמונו רזומיה.

414. רבי יוסי פתח ואמר, (שם ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב (שם ק) עבדו את

414. רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים ב) עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, וכתוב, (תהלים ק) עבדו את ה'

ה' בשמחה באו לפניו ברננה. בא ראה, כל אדם שגא לעבד לקדוש-ברוך-הוא, בבקר ובערב צריך לעבד את הקדוש ברוך הוא.

415. בבקר, בשעולה האור, והתעוררות צד הימין מתעוררת בעולם, אז צריך אדם להתקשר בימין הקדוש ברוך הוא ולעבד לפניו בעבודת התפלה, משום שתפלה מחזקת תקף למעלה, וממשיכה ברכות מהעמק העליון לכל העולמות, ומשם ממשיך ברכות למטה לתחתונים, ונמצאו עליונים ותחתונים מתברכים באותה עבודת התפלה.

416. עבודת התפלה, שצריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בשמחה וברננה להכליל את כנסת ישראל ביניהם, ואחר כך ליחד היחוד בראוי, שכתוב דעו כי ה' הוא אלהים. זהו סוד היחוד בסוד העבודה.

417. ועם כל זה צריך אדם לעבד לפני הקדוש ברוך הוא בחדוה ולהראות חדוה בעבודתו, ושני אלה – שמחה ורננה – כנגד שני אלה. שתי תפלות, שני קרבנות ליום כנגד שני אלה, שהם שמחה ורננה. שמחה בבקר, ורננה בלילה. ועל זה (במדבר כח) את הפכש אחד תעשה בבקר ואת הפכש השני תעשה בין הערבים.

418. ועל זה תפלת ערבית היא רשות, משום שאותה שעה מחלקת טרף לכל חילותיה, ולא שעה להזכיר [להתברך], אלא לתת מזון. ביום ההוא מתברכת משני הצדדים הללו, בבקר ובלילה, מתוך שמחה ורננה, ובליילה מחלקת לכל בראוי. זהו שכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'.

419. פתח רבי חזקיה ואמר, (תהלים קמא) תבון תפילתי קטרת לפניך משאת פפי מנחת ערב. למה מנחת ערב ולא תפלת הבקר, שלא כתוב תבון תפילתי בבקר? אלא כך נתבאר, תבון תפילתי קטרת לפניך. קטרת לא באה אלא רק על חדוה. זהו שכתוב (משלי

בשמחה באו לפניו ברננה. תא וזוי, כל בר נש דאתי למפלוז ליה לקודשא בריך הוא, בצפרא ובפניא בעי למפלוז ליה לקודשא בריך הוא.

415. בצפרא כד סליק זהורא, ואתערותא דסטר ימינא אתער בעלמא, כדן בעי בר נש לאתקשרא בימינא דקודשא בריך הוא, ולמפלוז קמיה בפולוונא דעלותא. בגין דעלותא אונסין תוקפא לעילא, ואמשיך ברכאן מעומקא עלאה לכלהו עלבין, ובתמן אמשיך ברכאן לתתאי. ואשתכחו עכאין ותתאין מתברכאן, בההוא פולוונא דעלותא.

416. פולוונא דעלותא, דקא בעי בר נש למפלוז קמי קודשא בריך הוא, (שמות כ"ט ע"א) בשמחה וברננה לאכללא לכנסת ישראל ביניהו, ולבתר לייזודא יוזודא כדקא וזוי. דכתיב, (תהלים ק) דעו כי ה' הוא אלהים, דא רוא דייזודא ברוך דפולוונא.

417. ועם כל דא, בעי בר נש למפלוז קמיה דקודשא בריך הוא בחדוה, ולאזוזאה זודוה בפולוונא, ואלין תרין שמחה ורננה, לקבל תרין אלין, תרין עלותין, תרין קורבנין ליובא לקבל תרין אלין, דאיעון שמחה ורננה. שמחה בצפרא, ורננה ברמשא. ועל דא, (במדבר כח) את הפכש אחד תעשה בבקר ואת הפכש השני תעשה בין הערבים.

418. ועל דא, עלותא דערבית רשות איהי, בגין דההיא שעתא מוזלק טרפא לכל זיכאה, ו לאו שעתא לאדכרא (נ"א לאתברא) אלא למיהב מוזנא. ביממא היא מתברכת מתרין סטרין אלין, בצפרא וברמשא מזו שמחה ורננה, ובליכיא פליג ברכאן לכלא כדקא וזוי. דא הוא דכתיב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'.

419. פתח רבי חזקיה ואמר, (תהלים קמא) תבון תפילתי קטרת לפניך משאת פפי מנחת ערב. אמאי מנחת ערב ולא מנחת ערב. דלא כתיב תבון תפילתי בבקר. אלא הכי אתמר, תבון תפילתי קטרת לפניך, קטרת לא אתיא אלא על זודוה, דא

כז) שֶׁמֶן וקטרת יִשְׁמַח לָב. וְלִכְזֵן הַבֶּהֱן כְּשֶׁמֶדְלִיק נִרְוֶה, הִיָּה מִקְרִיב קְטֹרֶת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ל) בְּהִיטִיבוּ אֶת הַנֶּרֶת יִקְטִירֶנָּה וּבִהְעֵלֶת אֶהְרֶן אֶת הַנֶּרֶת בֵּין הָעֲרֻבִים יִקְטִירֶנָּה. בִּבְקָר עַל חֲדָוָה, שֶׁהַשָּׁעָה גֹרֶמֶת בְּעָרֵב לִשְׁמַח צֶדֶק שְׂמָאל, וְכֵן רָאוּי, וְלִעוֹלָם לֹא בָּא אֵלָּא עַל חֲדָוָה.

הוא דְּכִתִּיב, (משלי כז) שֶׁמֶן וקטרת יִשְׁמַחוּ לָב. וְעַל דָּא כְּהֵנָּא כִּד אֲדִלִּיק בּוֹעִינִין, הִיָּה מִקְרִיב קְטֹרֶת, כְּמָא דְּאֵת אֶמֶר, (שמות ל) בְּהִיטִיבוּ אֶת הַנֶּרֶת יִקְטִירֶנָּה וּבִהְעֵלֶת אֶהְרֶן אֶת הַנֶּרֶת בֵּין הָעֲרֻבִים יִקְטִירֶנָּה. בְּצִפְרָא, עַל זִדְדוּת, דְּשִׁעְתָּא גָרִים. בְּרַמְשָׂא, לְמוֹזְדֵי סֵטֶר שְׂמָאלָא, וְהִכִּי אֲתוּזָא. וְלִעֻלָּם לֹא אֲתִי אֵלָּא עַל זִדְדוּת.

420. וְתָא זִזִּי קְטֹרֶת מִקְשֵׁר קִשְׁרִין, וְאִזְוִיד לְעִילָא וְתֵתָא, וְדָא אֶעְבֵּר מוֹתָא וְקִטְרוּנָא וְרוּגְזָא, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעַלְמָא. כְּמָה דְּכִתִּיב, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֶן קִזּוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְהוֹלֵךְ מִהֶרָה וְגו'. לְכַתֵּר דָּא כְּתִיב, וַיִּרְץ (אהרן) וְגו', וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם, וְכִתִּיב, וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמִּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמִּגְפָּה. מִשּׁוּם שְׁלֹא יָכֻלִים כָּל הַצֹּדִדִים הָרָעִים וְכָל הַמִּקְטָרְגִים לַעֲמֹד לִפְנֵי הַקְטֹרֶת, וְעַל זֶה הִיא סוּד [סְדוּת] הַכָּל וְקִשּׁוּר הַכָּל.

420. וְתָא זִזִּי קְטֹרֶת מִקְשֵׁר קִשְׁרִין, וְאִזְוִיד לְעִילָא וְתֵתָא, וְדָא אֶעְבֵּר מוֹתָא וְקִטְרוּנָא וְרוּגְזָא, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעַלְמָא. כְּמָה דְּכִתִּיב, (במדבר יז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהְרֶן קִזּוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מִעַל הַמִּזְבֵּחַ וְהוֹלֵךְ מִהֶרָה וְגו'. לְכַתֵּר דָּא כְּתִיב, וַיִּרְץ (אהרן) וְגו', וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם, וְכִתִּיב, וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמִּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמִּגְפָּה. בְּגִין דְּלָא יְכַלִּין כָּל סִטְרִין בִּישְׁיָן וְכָל מִקְטָרְגִין לְמִיקָם קָמִי קְטֹרֶת. וְעַל דָּא אִיהוּ רָזָא (ס"א חֲדוּה) דְּכָלָא וְקִשְׁוִירָא דְּכָלָא.

421. וּבְשִׁעְתָּא דְּמִנְזוּת, דְּדִינָא שְׂרִיא בְּעַלְמָא, אֲתַכּוּן דְּוֹד בְּהֵוָה צְלוּתָא. דְּכִתִּיב, תַּכּוּן תִּפְלְתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיהָ וְגו'. וְהִיא צְלוּתָא דְּסִלִּיק, יַעֲבֵר רוּגְזָא דְּדִינָא קִשְׁיָא, דְּשִׁלִּיט הַשְׁתָּא בְּהֵא זְמָנָא, בְּהֵוָה קְטֹרֶת. דְּדִוִּזִי וְאֶעְבֵּר קָמִיָּה כָּל רוּגְזָא, (דְּסִלִּיק הַשְׁתָּא בְּהֵא שַׁעֲתָא בְּהֵוָה קִטְרֵת דְּאֶעֱדִי כָּל רוּגְזָא) וְכָל קִטְרוּנָא דְּעַלְמָא, (ס"א ל"ג הִינוּ דְּכִתִּיב) (ס"א מֵאִי טַעֲמָא בְּגִין דְּאִיהִי) מִנְזוּת עָרֵב, דְּדִינָא תִּלָּא בְּעַלְמָא.

421. וּבְשִׁעְתָּא דְּמִנְזוּת, דְּדִינָא שְׂרִיא בְּעַלְמָא, אֲתַכּוּן דְּוֹד בְּהֵוָה צְלוּתָא. דְּכִתִּיב, תַּכּוּן תִּפְלְתִי קְטֹרֶת לְפָנֶיהָ וְגו'. וְהִיא צְלוּתָא דְּסִלִּיק, יַעֲבֵר רוּגְזָא דְּדִינָא קִשְׁיָא, דְּשִׁלִּיט הַשְׁתָּא בְּהֵא זְמָנָא, בְּהֵוָה קְטֹרֶת. דְּדִוִּזִי וְאֶעְבֵּר קָמִיָּה כָּל רוּגְזָא, (דְּסִלִּיק הַשְׁתָּא בְּהֵא שַׁעֲתָא בְּהֵוָה קִטְרֵת דְּאֶעֱדִי כָּל רוּגְזָא) וְכָל קִטְרוּנָא דְּעַלְמָא, (ס"א ל"ג הִינוּ דְּכִתִּיב) (ס"א מֵאִי טַעֲמָא בְּגִין דְּאִיהִי) מִנְזוּת עָרֵב, דְּדִינָא תִּלָּא בְּעַלְמָא.

422. בָּא רָאָה, כְּשֶׁנֶּחֱרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּשָׁעָה שְׁנִשְׁרָף, הָיָה זְמַן מִנְחָה, וְעַל זֶה כְּתוּב (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יָנֻטוּ צִלְלֵי עָרֵב. מָה זֶה צִלְלֵי עָרֵב? אוֹתָם מִקְטָרְגִים שֶׁל הָעוֹלָם וְרָגִזֵי הַדִּינִים שְׂמוּזְמָנִים בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה. וְעַל זֶה שְׁנִינוּ שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לִכְזֵן דַּעְתוֹ בְּתַפְלַת הַמִּנְחָה. בְּכָל הַתַּפְלוֹת צָרִיךְ הָאָדָם לִכְזֵן דַּעְתוֹ, וּבְתַפְלָה זֶה יוֹתֵר מִכָּל, מִשּׁוּם שֶׁהִדִּין שְׂרִי בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה זְמַן תַּפְלַת הַמִּנְחָה יִצְחָק תִּקְוָן אוֹתָהּ, וְהִיא פְּרִשׁוּתָהּ.

422. תָּא זִזִּי, כִּד אֲתוּזָרֵב בִּי מִקְדִּישָׁא, בְּשִׁעְתָּא דְּאֲתוּקָד, זְמַן מִנְזוּת הִוָּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (ירמיה ו) אוֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יָנֻטוּ צִלְלֵי עָרֵב. מֵאֵן צִלְלֵי עָרֵב. אֵינֻן מִקְטָרְגִין דְּעַלְמָא, וְרוּגְזֵי דְּדִינִין, דְּזִמְיִנִין בְּהֵוָה שִׁעְתָּא. וְעַל דָּא תִּנְיָנָן, דְּבִעֵי (שמות ל"ז ע"ב) בָּר נָשׁ לְכוּנָא דַּעְתִּיהָ, בְּצְלוּתָא דְּמִנְזוּת. בְּכָלְהוּ צְלוּתָא בְּעִי בָּר נָשׁ לְכוּנָא דַּעְתִּיהָ, וּבְהֵא צְלוּתָא יִתִּיר מִכָּלְהוּ, בְּגִין דְּדִינָא שְׂרִיא בְּעַלְמָא. וְעַל דָּא זְמַן צְלוּתָא דְּמִנְזוּת, יִצְחָק תִּקְוָן לִיהָ, וְהִיא אוֹקְמוּהָ.

423. עד דהו אולי, אעלו בזוד טורא. אמר רבי יוסי, האי טורא דזולא, גהר ולא נתעבב הכא, בגין דטורא דזולא הוא. אמר רבי יהודה, אי הוה זוד, הוה אמינא הכי. דהא תנינן, דמאן דאיל יוזידאי באורזא, אתוזיב בנפשיה. אבל תלתא לא. וכל זוד וזוד מינן, אתוזיב דלא תעדי מינן שכינתא.

424. אמר רבי יוסי, הרי שנינו שלא יסמך אדם על גס, מנין לנו משמואל, שכתוב איך אלף ושמע שאול והרגני, והרי שמואל ראוי יותר מאתנו. אמר לו, אפלו כך, הוא היה אחד, והזק נמצא לעין, אבל אנו שלשה, והזק לא נמצא לעין. שאם משום מזיקים – הרי שנינו של שלשה לא נראים ולא מזיקים, ואם משום לסטים – לא נמצאים כאן, שהרי הדר הזה רחוק משוב, ובני אדם לא נמצאים כאן, ברם פחד הוא, שחיות השדה שנמצאות כאן.

425. פתח ואמר, המלאך הגאל אתי מכל רע. בפסוק זה יש להתבונן בו, ושהרי כתוב [הגאל? אשר גאל צריך היה לכתבו מה זה הגאל? משום שהוא תמיד נמצא אצל בני אדם, ולא זו מאדם צדיק לעולמים. בא ראה, המלאך הגאל אתי – זו השכינה שהולכת עם בן האדם תמיד, ולא זוהי ממנו כשבן האדם שומר מצוות התורה. ועל זה יזהר בן אדם שלא יצא יחידי בדרך. מה זה יחידי? שיזהר בן אדם לשמר מצוות התורה כדי שלא תזוז ממנו שכינה, ויצטרך ללכת יחידי בלי זוג השכינה.

426. בא ראה, כשיצא בן אדם לדרך, יסדר תפלה לפני רבונו כדי להמשיך עליו שכינה, ואחר כך יצא לדרך, וימצא זוג השכינה לגאל אותו בדרך ולהצילו בכל מה שיצטרך.

427. מה כתוב ביעקב? (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי, זה זוג השכינה. ושמרני בדרך הזה, לפדות אותי מהכל. ויעקב היה יחידי באותו זמן, ושכינה הולכת לפניו, כל שבן החברים שיש ביניהם דברי תורה על אחת

423. עד דהו אולי, אעלו בזוד טורא. אמר רבי יוסי, האי טורא דזולא, גהר ולא נתעבב הכא, בגין דטורא דזולא הוא. אמר רבי יהודה, אי הוה זוד, הוה אמינא הכי. דהא תנינן, דמאן דאיל יוזידאי באורזא, אתוזיב בנפשיה. אבל תלתא לא. וכל זוד וזוד מינן, אתוזיב דלא תעדי מינן שכינתא.

424. אמר רבי יוסי, הא תנינן דלא יסמוך בר נש על גסא. מנלן, משמואל. דכתיב, (שמואל א טז) איך אלף ושמע שאול והרגני, והא אתוזיב שמואל יתיר מינן. אמר ליה, אפילו הכי, איהו הוה זוד, והויקא אשתכחז לעינא. אבל אנן תלתא, והויקא לא אשתכחז לעינא. דאי משום מזיקין. הא תנינן, דלתלתא לא מתוזיב ולא מזיקי. ואי משום לסטים, לא משתכחזי הכא, דהא רוזיק מיישובא האי טורא, ובגין נשא לא משתכחזי הכא. ברם דזילו הוא, דזיוון ברא דמשתכחזין הכא.

425. פתח ואמר. המלאך הגואל אותי מכל רע, האי קרא אית לאסתכלא ביה, (ו"א ל"ג דהא כתיב) הגואל, אשר גאל מבעי ליה, מאי הגואל. בגין דהוא משתכחז תדיר לגבי בגי נשא, ולא אעדי מיבר נש זכאה לעלמין. תא זוזי, המלאך הגואל אותי דא שכינתא, דאזיל עמיה דבר נש תדיר, ולא אעדי מניה, כד בר נש גטיר פקודי אורייתא. ועל דא יזהר בר נש, דלא יפוק יוזידאי באורזא. מאי יוזידאי, דיוזדהר בר נש למטר פקודי דאורייתא, בגין דלא תעדי מניה שכינתא, ויצטרך לבזיל יוזידאי, בלא זיונא דשכינתא.

426. תא זוזי, כד נפיק בר נש לאורזא, יסדר צלותא קמי מאריה, בגין לאמשכא עליה שכינתא, ולבתר יפוק לאורזא, וישכחז זיונא דשכינתא, למפרק ליה באורזא, ולשובא ליה בכל מה דאצטרך.

427. מה כתיב ביעקב, (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי, דא זיונא דשכינתא. ושמרני בדרך הזה, למפרק לי מכלא, ויעקב יוזידאי הוה (דף רל ע"ב) בההוא זמנא, ושכינתא אילת קמיה. כל שכן

במה וכמה. [אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. בינתיים חשך השמש להצריב.]

וזברייא דאית בינייהו מלין דאורייתא, על אזהרת כמות וכמה. (אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא, אדהכי מאיך שמשא לערבא.)

428. אמר רבי יוסי, מה נעשה? אם נתעבב כאן, הרי היום נכנס להחשיך. אם גלף למעלה, הדר הוא גדול, ומפחד חיות השדה אנו פוחדים. אמר רבי יהודה, תמהני עליך רבי יוסי. אמר לו, הרי שנינו שלא יסמך בן אדם על הנס, שהקדוש ברוך הוא לא ירחיש לו נס בכל שעה. אמר לו, זה מדבר ביחיד, אבל אנחנו שלשה, ובינינו דברי תורה והשכינה עמנו, לא נפחד.

428. אמר רבי יוסי, מאי נעבב, אי נתעבב הכא, הא יומא מאיך למיעל. אי גהך לעילא, טורא רב איהו, ודזויל דזוזיון וזקלא דזוזילנא. אמר רבי יהודה, תוהנא עלך רבי יוסי. אמר ליה הא תנינן דלא יסמוך בר נש על נסא, דקודשא בריך הוא לא ירויש נסא בכל שעתא. אמר ליה, הני מיכלי יוזיא, אבל אנזנא תלתא, ומלי אורייתא ביננא, ושכינתא עמנא, לא דזוזילנא.

429. עד שהיו הולכים ראו למעלה בהר סלע אחד ומערה בתוכו. אמר רבי יהודה, גלף ונעלה לאותו הסלע, שאנו רואים מערה אחת שם. עלו לשם וראו אותה המערה. אמר רבי יוסי, פחדתי אולי אותה מערה מקום של חיות היא ולא יפגעו בנו כאן.

429. עד דהוו אזלי, וזבו לעילא בטורא, טנרא זור, וזור מערתא בגוה. אמר רבי יהודה, גיהך וזיסך לכהנא טנרא, דאנא זומי זורא מערתא תמן. סליקו לתמן, וזבו ההיא מערתא. אמר רבי יוסי, דזוזילנא, דילמא ההיא מערתא אתר דלזוזיון איהו, ולא יפגעו לון הכא.

430. אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הרי ראיתי שרבי יוסי פוחד. אם תאמר משום שהוא חוטא, שכל מי שפוחד הוא חוטא, שכתוב (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים, הרי אינו חוטא, [והרי] וכתוב (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי יוסי, משום שהנזק מצוי.

430. אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הא זומינא דרבי יוסי דזויל איהו, אי תימא בגין דאיהו זוטאה. דכל מאן דדזויל, זוטאה איהו. דכתיב, (ישעיה לג) פוזרו בציון זוטאים, הא לאו איהו זוטאה, (והא) וכתיב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטחו. אמר רבי יוסי, בגין דנזקא שכיזו.

431. אמר לו, אם הנזק מצוי – כך הוא, אבל כאן לא נמצא נזק, ואחר שאנו נכנס למערה, לא יכנס הנזק לצער אותנו. נכנסו למערה. אמר רבי יהודה, נחלק את הלילה לשלש משמרות, שהוא הלילה. כל אחד ואחד מעמנו יעמד על עמדו בשלשת הצדדים הללו של הלילה ולא נישן.

431. אמר ליה, אי נזקא שכיזו, הכי הוא. אבל הכא לא אשתכחו נזקא. ולבתר דאנן גיעול למערתא, לא גיעול נזקא לצערא לן. עאלו למערתא, אמר רבי יהודה, נפלוג ליליא לתלת משמרות דהוי ליליא, כל זור וזור מנן, ליקום על קיובייה, בהני תלת סטרי ליליא ולא גדמוך.

432. פתח רבי יהודה ואמר, (תהלים פט) משכיל לאיתן האזרחי. התשבחת הוא אברהם אמר אותה בשעה שעסק בעבודת הקדוש ברוך הוא, ועשה חסד עם בני העולם שיודעו כלם לקדוש-ברוך-הוא, שהקדוש

432. פתחו רבי יהודה ואמר, (תהלים פט) משכיל לאיתן האזרחי, האי תושבנותא, אברהם אבינו אמרה, בשעתא דאשתדל בפולחנא דקודשא בריך הוא, ועבד חסד עם בני העולם, דישתמודעון כלא לקודשא בריך הוא, דקודשא בריך הוא שיליט על

ברוך הוא שולט על העולם, ונקרא איתן משום שהתחזק בתקף בקדוש-ברוך-הוא.

433. חסדי ה' לעולם אשירה, וכי מצד החסדים באים לומר? אלא כאן נכלל צד השמאל בימין, ולכן הקדוש ברוך הוא נסה את אברהם ובחן אותו. והרי נתבאר שיצחק בן שלשים ושבע שנים היה באותו הזמן, מה זה נסה את אברהם? היה צריך לכתב נסה את יצחק! אלא נסה את אברהם שימצא בדין ולהכלל בדין שימצא שלם בראוי, ועל זה חסדי ה' עולם אשירה.

434. דבר אחר חסדי ה' עולם אשירה – אותם חסדים שהקדוש ברוך הוא עושה עם העולם. לדר ודר אודיע אמונתך בפי – טוב ואמת שעושה עם הכל. לדר ודר אודיע אמונתך – זו אמונת הקדוש ברוך הוא שהודיע אברהם בעולם והזכירו בפי כל הבריות, ועל זה אודיע אמונתך בפי.

435. והקדוש ברוך הוא הודיע לאברהם סוד האמונה, וכשידע סוד האמונה, ידע שהוא עקר וקים העולם, שבגללו נברא העולם והתקיים. זהו שכתוב כי אמרתי עולם חסד יבנה וגו'. כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, ראה שלא יכול לעמד, עד שהושיט ימין עליו והתקיים, ואם לא שהושיט ימין עליו, לא היה מתקיים משום שהעולם הזה נברא בדין, וכך בארנו.

436. ונאמר בראשית, וסוד כלל אחד, שני גונים כאן, בראשית. אף על גב שאמרנו ראשית מלמטה למעלה, ראשית כך גם מלמעלה למטה, ואמרנו ב' ראשית, כמו שאמרנו בית קדש הקדשים, שהרי נתנה [היא בית] לאותה ראשית, והדבר כלול הוא באחד.

437. ובבית' הוא נברא העולם הזה ולא התקיים אלא בימין, והרי פרשוה בהבראם –

ארעא ואקרי איתן. בגין דאתקף בתקיפו ביה בקודשא בריך הוא.

433. וחסדי ה' עולם אשירה, וכי מסטרא דחסידים אתין לומר, אלא הכא אתכליל סטרא דשמאלא בימינא, ועל דא קודשא בריך הוא נסי לאברהם, ובחין ליה. והא אתמר דיצחק בר תלתין ושבע שנין הוה בהווא ומנא. מאי נסה את אברהם, נסה את יצחק מפעי ליה. אלא נסה את אברהם, דישתכחז בדינא, ולא תכלילא בדינא, דישתכחז שלים כדקא יאות. ועל דא וחסדי ה' עולם אשירה.

434. דבר אחר וחסדי ה' עולם אשירה, אינן וחסדים הקודשא בריך הוא עביר עם עלמא. (תהלים פט) לדור ודור אודיע אמונתך בפי, טיבו וקשיו דעביר עם כלל. לדור ודור אודיע אמונתך, דא מהימנותא הקודשא בריך הוא דאודיע אברהם בעלמא, ואדכר ליה בפומא דכל ברין. ועל דא אודיע אמונתך בפי.

435. וקודשא בריך הוא אודיע ליה לאברהם רזא דמהימנותא, וכד ידע רזא דמהימנותא, ידע דאיהו עיקרא וקיומא דעלמא, דבגיגיה אתברי עלמא, ואתקיים. הדא הוא דכתיב, (תהלים פט) כי אמרתי עולם חסד יבנה וגו'. דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא, זמא דלא יכיל למיקם, עד דאשיט ימינא עליה ואתקיים. ואי לאו דאשיט ימינא עליה, לא אתקיים. בגין דעלמא דא בדינא אתברי, והא אוקימנא.

436. ואתמר בראשית, ורזא כלל אודא, תרין גוונין הכא, בראשית, אף על גב דאמרן שירותא מתתא לעילא, ראשית הכי זמי מעילא לתתא, וקאמרין ב' ראשית, כדקאמרין בית קדש הקדשים, דהאי אתייהיבת להווא ראשית, ומלה כלילא איהי כוודא.

437. ובהאי ב"ת אתברי עלמא דא, ולא אתקיים אלא בימינא. והא אוקימנא. בהבראם, באברהם

כְּתִיב. וּבִגִּין כָּךְ, אִמְרַתִּי עוֹלָם וּבִגִּינָא
קְדָמָא דְעֻלְמָא (ההוא עולם), הֵהוּא זְהוּרָא דְיוֹמָא
קְדָמָא, הִוָּה בֵּית לְקִיּוּמָא. וּלְבַתֵּר בְּיוֹמָא תְּנִינָא,
בְּשִׁמְאֻלָּא. וּבְהִנָּהוּ אֶתְקִין שְׁמִים. וּכְתִיב, שְׁמִים תְּכִין
אֲמוּנָתָךְ בָּהֶם.

438. דְּבַר אַחֵר שְׁמִים תְּכִין אֲמוּנָתָךְ בָּהֶם –
שְׁמִים נִתְקֵנוּ בְּאוֹתָם חֲסִידִים, וְסוּד הָאֲמוּנָה
הִתְקִינָה בָּהֶם, שְׁאִין תְּקוּנָה אֵלָּא מִתּוֹךְ שְׁמִים.
כְּרַתִּי בְּרִית לְבַחֲרִי – זֶהוּ סוּד הָאֲמוּנָה.

439. דְּבַר אַחֵר, זֶהוּ צִדִּיק שְׁמֻמְנוּ יוֹצֵאוֹת
בְּרָכוֹת לְכָל הַתַּחְתּוֹנִים, וְכָל [אוֹתָן] הַחַיּוֹת
הַקְּדוּשׁוֹת, כִּלְּן מִתְּבָרְכוֹת מֵאוֹתוֹ הַשְּׁפַע
שְׁשׁוּפֵעַ לַתַּחְתּוֹנִים, וְלָכֵן כְּתוּב כְּרַתִּי בְּרִית
לְבַחֲרִי.

440. נִשְׁבַּעְתִּי לְדוֹד עֲבָדִי – זֶה סוּד הָאֲמוּנָה
שְׁהוּא עוֹמֵד תָּמִיד בְּצִדִּיק הַזֶּה, קִיּוּם הָעוֹלָם,
שְׁלֵא יִתְפָּאֵר לְעוֹלָמִים חוּץ מִזְּמַן הַגְּלוּת
שְׁנִמְנַע שְׁפַע הַבְּרָכוֹת, וְסוּד הָאֲמוּנָה לֹא
הִשְׁלַם, וְכָל הַחֲדוּוֹת נִמְנָעוּ. וּבְשִׁנְכֻסֵּי הַלֵּילָה,
מֵאוֹתוֹ הַזְּמַן הַחֲדוּוֹת לֹא נִכְנְסוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ.

441. וְאַף עַל גַּב שֶׁהַחֲדוּוֹת לֹא הִתְעוֹרְרוּ,
אֲבָל בַּחוּץ עוֹמְדִים וּמְזַמְרִים שִׁירָה, וּבְשִׁנְחֻלָּק
הַלֵּילָה וְהִתְעוֹרְרוֹת עוֹלָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה, אִין
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר כָּל חַיִּיּוֹת הַשְּׁמִים
לְבִבְיָהּ, וּבֹעֵט בְּרַקִּיעַ, וּמְזַדְעָזְעִים עֲלִיוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים.

442. וְאִין מְנוּחָה לְפָנָיו, פָּרַט לְזִמְן
שְׁמִתְעוֹרְרִים לְמַטָּה בַּתּוֹרָה, אִין הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא וְכָל אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים [שְׁעֻמָּו], כֻּלָּם
מְקַשְׁיבִים וּשְׁמָחִים לְאוֹתוֹ קוֹל, וְאִין
מְנוּחָה. [לְפָנָיו נִמְצָאָת]. מִשּׁוּם שְׁמִים שְׁנַחֲרַב
הַמְּקַדָּשׁ לְמַטָּה, נִשְׁבַּע הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁלֵא
יִכְנָס לַתּוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה עַד שִׁכְנָסוּ
יִשְׂרָאֵל לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַטָּה, שְׁכַתוֹב (הוֹשַׁע

כְּתִיב. וּבִגִּין כָּךְ, אִמְרַתִּי עוֹלָם וּבִגִּינָא
קְדָמָא דְעֻלְמָא (ההוא עולם), הֵהוּא זְהוּרָא דְיוֹמָא
קְדָמָא, הִוָּה בֵּית לְקִיּוּמָא. וּלְבַתֵּר בְּיוֹמָא תְּנִינָא,
בְּשִׁמְאֻלָּא. וּבְהִנָּהוּ אֶתְקִין שְׁמִים. וּכְתִיב, שְׁמִים תְּכִין
אֲמוּנָתָךְ בָּהֶם.

438. דְּבַר אַחֵר, שְׁמִים תְּכִין אֲמוּנָתָךְ בָּהֶם, שְׁמִים
בְּאִינוֹן וְסִידִים אֶתְקֵנוּ, וְרָא דְאֲמוּנָה אֶתְקֵנָה בָּהֶם,
דְּלִית תְּקוּנָתָהּ אֵלָּא מִזֵּו שְׁמִים.

439. (תהלים פט) כְּרַתִּי בְּרִית לְבַחֲרִי, דָּא הוּא רָא
דְּמַהִימְנוּתָא. דְּבַר אַחֵר, דָּא אִיהוּ (דף רלא
ע"א) צִדִּיק דְּמִינָה נִפְקִין בְּרַכָּאן לְכַלְהוּ תַּתְּאִי,
וְכָל (אִינוֹן) וְזִינוֹן קִדִּישָׁן, כִּלְהוּ אֶתְבְּרָכָאן, מִן הֵהוּא
נִגְדִּידוּ דְנִגִּיד לְתַתְּאִי, וּבִגִּין כָּךְ כְּתִיב, כְּרַתִּי בְּרִית
לְבַחֲרִי.

440. (תהלים פט) נִשְׁבַּעְתִּי לְדוֹד עֲבָדִי, דָּא רָא
דְּמַהִימְנוּתָא, דְּאִיהוּ קִיּוּמָא תָּדִיר בְּצִדִּיק דָּא. קִיּוּמָא
דְּעֻלְמָא, דְּלֹא יִתְבָּדְרוֹן לְעֻלְמִין, בַּר בְּזִמְנָא דְגְלוּתָא,
דְּנִגִּידוּ דְבְּרַכָּאן אֶתְמַנְעוּ. וְרָא דְמַהִימְנוּתָא לֹא
אֶשְׁתַּלֵּים, וְכָל וְזִינוֹן אֶתְמַנְעוּ. וְכַד עֵייל לִילְיָא,
מִהֵהוּא זְמַנָּא, וְזִינוֹן לֹא עָאֵל קָמִי מַלְכָּא.

441. וְאַף עַל גַּב דְּזוֹדְרוֹן לֹא אֶתְעָרוּ, אֲבָל לְבַר קִיּוּמִי
וּמְזַמְרִי שִׁירָתָא. וְכַד אֶתְפָּלִיג לִילְיָא, וְאֶתְעָרוּתָא
סְלָקָא מִתַּתָּא לְעִילָא, כְּדִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶתְעָר
כָּל זִיכְלֵי שְׁמִיָּא לְבִבְיָהּ, וּבֹעֵט בְּרַקִּיעָא, וְאֶדְעָזְעוּן
עֲלָאִי וְתַתְּאִי.

442. וְלִית זְיִיזוּא קָמִיָּה, בַּר בְּזִמְנָא דְּמִתְעָרִי לְתַתָּא
בְּאוֹרִייתָא. כְּדִין, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְכָל אִינוֹן נִשְׁמַתִּין
דְּצִדִּיקָא (דַּעֲמִיָּה), כִּלְהוּ צִיִּיתִין וְזוֹדְרִין לְהֵהוּא קָלָא
וְכְדִין זְיִיזוּא. (ס"א קָמִיָּה וְאִתִּי נִיחָא לְכַלְהוּ נִשְׁמַתִּין
דְּצִדִּיקָא עֲמִיָּה) (קָמִיָּה אֶשְׁתַּכַּח). בִּגִּין דְּמִיּוּמָא
דְּאֶתְעָרִיב מִקְדָּשָׁא לְתַתָּא, אוּמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
דְּלֹא יִיעוֹל בְּזוּ יְרוּשָׁלַם דְּלִיעִילָא, עַד דִּיעִלּוֹן יִשְׂרָאֵל

יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, והרי פרשוה החברים.

לירושלם דלתתא. דכתיב, (הושע יא) בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר, והא אוקמוה זביריא.

443. וכל אותם מזמרים עומדים בחוץ ואומרים שירה בשלשת חלקי הלילה, וכלם משבחים בתשבחות ידועות, וכל חילות השמים, כלם מתעוררים בלילה, וישראל ביום, וקדשה לא מקדשים למעלה עד שישראל מקדשים למטה, ואז כל חילות השמים מקדשים את השם הקדוש באחד. ועל זה ישראל קדושים מתקדשים מעליונים ותחתונים [משום שהקדשה של שמו של הקדוש ברוך הוא לא עולה אלא מלמעלה ומלמטה] באחד. והו שכתוב (ויקרא ט) קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

443. וכל אינן מזמרי, קיימי לבר, ואמרי שירתא, בתלת פלגי ליליא וכלהו משבחון בתושיבנותן ידיעאן, וכלהו זיילי שמיא, כלהו מתערי בליליא, וישראל ביממא. וקדושה לא מקדשי לעילא, עד דמקדשי ישראל לתתא, וכדין כל זיילי שמיא מקדשי שמיא קדישא כוזא. ועל דא ישראל קדישין, בתקדישין מעלאי ותתאי (ס"א בגין דקדושה דשמיא דקדושה בריך הוא לא סליק אלא מעילא ומתתא) כוזא. הדיא הוא דכתיב, (ויקרא ט) קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם.

444. פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מזה אדניה הטבעו, פסוק זה אמר אותו הקדוש ברוך הוא, משום שכשבא את העולם, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם שבעת עמודי העולם, כמו שנאמר (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה, ואותם עמודים לא נודע על מה עומדים.

444. פתח רבי יוסי ואמר, (איוב לח) על מזה אדניה הטבעו, האי קרא קודשא בריך הוא אמר ליה, בגין דכד ברא עלמא, לא ברא ליה אלא על סמכין, דאינן ו' סמכין דעלמא. כמא דאת אמר, (משלי ט) חצבה עמודיה שבעה, ואינן סמכין לא אתיידע על מזה קיימין.

445. משום שהוא סוד עמק, נסתר כל הנסתרים, והעולם לא נברא עד שנטל אבן אחת, והיא אבן שנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקדוש ברוך הוא וזרק אותה לתוך התהום, ונגעצה מלמעלה למטה, וממנה נשתל העולם, והיא נקדה באמצע העולם, ובנקדה זו עומד קדש הקדשים. והו שכתוב (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה, כמו שנאמר (ישעיה כח) אבן בחן פנת יקרת, וכתוב (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

445. בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל סתימן. ועלמא לא אתברי, עד דנטל אבנא זוזא, ואיהו אבנא דאתקרי אבן שתיה, ונטל לה קודשא בריך הוא, וזרק לה לגו תהומא, ואתנעין מעילא לתתא, ובניה אשתיל עלמא. ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא, ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים. הדיא הוא דכתיב, (איוב לח) או מי ירה אבן פנתה. כמא דאת אמר, (ישעיה כח) אבן בחן פנת יקרת. וכתוב, (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

446. בא ראה, אבן זו נכרתה מאש ומרוח וממים, ונגלדה מכלם, ונגשתה אבן אחת, ועומדת על התהומות, ולפעמים נובעים ממנו מים ומתמלאים התהומות, ואבן זו עומדת לאות באמצע העולם, וזוהי אבן שהעמיד והשתיל יעקב שתילת וקיום העולם. והו

446. תא זוזי, האי אבן אתברי מאשא ומרוחא וממיא, ואתגלדי מכלהו, ואתעביד אבנא זוזא, וקיימא על תהומי, ולזמנין נבעין מניה מיא, ואתמליין תהומי. והאי אבנא קיימא לאת באמצעיתא דעלמא, והאי איהו אבן דקיים ואשתיל יעקב, שתילו וקיימא

שְׁכָתוֹב (בראשית לא) וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֶהָ מִצֵּבָה.

דְּעֻלְמָא. הָדָא הוּא דְכְתִיב, (בראשית לא) וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֶהָ מִצֵּבָה.

447. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצֵּבָה וְגו'. וְכִי אֵבֶן זֹאת שָׁם לֹא יַעֲקֹב, וְהָרִי אֵבֶן הַזֹּאת נִבְרָאָה בְּתַחֲלָה, כְּשֶׁבְּרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם? אֵלָּא שְׁשָׁם אוֹתָהּ וְכִי כָּעַת שָׁם אוֹתָהּ יַעֲקֹב? וְהָרִי עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם הִתְנַה. אֵלָּא שֶׁיַּעֲקֹב שָׁם אוֹתָהּ] קִיּוּם שְׁלִמְעָלָה וְלִמְטָה, וְעַל זֶה אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצֵּבָה בְּתוֹב. מָה זֶה אֲשֶׁר שָׁמְתִי? שְׁכָתוֹב יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, שְׁשָׁם מְדוּרָה שְׁלִמְעָלָה כָּאֵן.

447. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצֵּבָה וְגו', (בראשית כט) וְכִי הָאֵבֶן שׁוּי לִיהָ יַעֲקֹב. וְהָאֵבֶן הָאֵל אֶתְבָּרִי בְּקִדְמִיתָא, כִּד בְּרָא קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא עֻלְמָא. אֵלָּא דְשׁוּי לָהּ (נ"א וְכִי הִשְׁתָּא שׁוּי לִיהָ יַעֲקֹב. וְהָא עַד לֹא אִתְבָּרִי עֲלֵמָא הוּוּת, אֵלָּא דִיעֲקֵב שׁוּי לָהּ) קִיּוּמָא דְלַעֲיֵלָא וְתִתָּא, וְעַל דָּא אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצֵּבָה כְּתִיב. מֵאִי אֲשֶׁר שָׁמְתִי, דְכְתִיב, יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, דְשׁוּי מְדוּרָא דְלַעֲיֵלָא הָכָא.

448. בָּא רָאָה, עַל אֵבֶן זֹו יֵשׁ שְׁבָעָה עֵינִים, כְּמוֹ שְׁנַאמַר (זכריה ג) עַל אֵבֶן אַחַת שְׁבָעָה עֵינִים. עַל מָה נִקְרָאת שְׁתִּיָּה? אַחַד – שְׁמִמְנָה הַשְׁתַּל הָעוֹלָם, וְאַחַד שְׁתִּיָּה – שֶׁתִּיָּה, שְׁשָׁם אוֹתָהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְבָּרֵךְ מִמֶּנָּה הָעוֹלָם, בְּשִׁבְלִי שְׁמִמְנָה מִתְבָּרֵךְ הָעוֹלָם.

448. תָּא וְזוּי, הָאֵבֶן אֵית עֲלָהּ שְׁבָעָה עֵינִים. כְּמוֹ דְאֵת אִמַר, (זכריה ג) עַל אֵבֶן אוֹנוֹת שְׁבָעָה עֵינִים, עַל מוֹת אִתְקַרִיאת שְׁתִּיָּה. וְזֶה דְמִנְתָּ אִשְׁתִּיל עֻלְמָא. וְזוּד, שְׁתִּיָּה. שֶׁתִּיָּה, דְשׁוּי קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא לָהּ, לְאִתְבָּרֵכָא מִנְתָּ עֻלְמָא, בְּגִין דְּעֻלְמָא מִנְתָּ מוֹתְבָרְכָא.

449. וּבָא וּרְאָה, בְּשַׁעָה שְׁנַכְנַס הַשֶּׁמֶשׁ, הַכְּרוּבִים הִלְלוּ שְׁעוּמָדִים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהָיוּ יוֹשְׁבִים בָּאוֹת, הָיוּ מְקִישִׁים בְּנִפְיָהֶם לְמַעַלָּה וּפּוֹרְשִׁים אוֹתָם, וְנִשְׁמַע קוֹל נְגוּן הַכְּנָפִים לְמַעַלָּה, וְאִזּוּ מִתְחִילִים לִנְגֹן אוֹתָם הַמְּלָאכִים שְׁאוּמָרִים שִׁירָה בְּרָאשִׁית הַלֵּילָה, בְּשִׁבְלִי שְׁעָלָה כְּבוֹד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֻמְטָה לְמַעַלָּה. וְאִזּוּ שִׁירָה הָיוּ אוֹמְרִים? אוֹתוֹ נְגוּן בְּנָפִי הַכְּרוּבִים, (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו', שְׁאוּ יְדִיכֶם קֹדֶשׁ וְגו', וְאִזּוּ [הם] הִיא שִׁירָה לְאוֹתָם מְלָאכִים עֲלִיוֹנִים לְזִמְרָה.

449. וְתָא וְזוּי, בְּשִׁיעָתָא דְעָאֵל שְׁמוּשָׁא, הָגִי כְּרוּבִים דְּקִיּוּמִין בְּהָאֵי דּוּכְתָא, וְהָיוּ יְתִבִי בָּאת, הָיוּ אִקְשָׁן גְּדַפְיָהּ לְעִיל, וּפְרָשִׁי לֹון, וְאִשְׁתַּמַּע קוֹל נְגוּנָא דְגְדַפְיָהּ לְעִילָא, וּכְדִין שְׂרָאן לְנְגוּנָא אֵינוֹן מְלָאכִין, דְּאִמְרִי שִׁירָתָא בְּשִׁירוֹתָא דְלִילָא, בְּגִין דִּיסְכֵּלָה יְקָרִיָּה דְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, מִתְתָּא לְעִילָא. וּמֵאִי שִׁירָתָא הָיוּ אִמְרוּ, הֵהוּא נְגוּנָא דְגְדַפְיָהּ דְכְּרוּבִים, (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו', שְׁאוּ יְדִיכֶם קֹדֶשׁ וְגו', וּכְדִין (אֵינוֹן) אִיהוּ שִׁירָתָא לְאֵינוֹן מְלָאכִי עֻלְמָא לְזִמְרָא.

450. בְּמִשְׁמַרְתָּ הַשְּׁנִיָּה הַכְּרוּבִים הִלְלוּ מְקִישִׁים בְּנִפְיָהֶם לְמַעַלָּה, וְנִשְׁמַע קוֹל נְגוּנָם, וְאִזּוּ מִתְחִילִים לִנְגֹן אוֹתָם הַמְּלָאכִים שְׁעוּמָדִים בְּמִשְׁמַרְתָּ הַשְּׁנִיָּה. וְאִזּוּ שִׁירָה הָיוּ אוֹמְרִים בְּשַׁעָה הַזֶּה? נְגוּן בְּנָפִי הַכְּרוּבִים, (תהלים קכה) הַבְּטָחִים בְּה' כְּהָר צִיּוֹן לֹא יִמוּט וְגו'. וְאִזּוּ [אוֹתָהּ] הִיא [שִׁירָה] תַחֲלָה לְאוֹתָם הָעוּמָדִים בְּמִשְׁמַרְתָּ הַשְּׁנִיָּה הָאֵל לְנְגוּן.

450. בְּמִשְׁמַרְתָּ תַנְיִינָא, הָגִי כְּרוּבִים (דף רלא ע"ב) אִקְשִׁי גְדַפְיָהּ לְעִילָא, וְאִשְׁתַּמַּע קוֹל נְגוּנָא דְלָהוֹן, וּכְדִין שְׂרָאן לְנְגוּנָא אֵינוֹן מְלָאכִין דְּקִיּוּמִין בְּמִשְׁמַרְתָּ תַנְיִינָא. וּמֵאִי שִׁירָתָא הָיוּ אִמְרִי בְּהָאֵי שִׁיעָתָא, נְגוּנָא דְגְדַפְיָהּ דְכְּרוּבִים, (תהלים קכה) הַבְּטָחוּנִים בְּה' כְּהָר צִיּוֹן לֹא יִמוּט וְגו'. וּכְדִין (הֵהוּא) אִיהוּ (שִׁירָתָא) שִׁירוֹתָא לְאֵינוֹן דְּקִיּוּמִי בְּהָאֵי מִשְׁמַרְתָּ תַנְיִינָא לְנְגוּנָא.

451. במשמרת השלישית הפרובים הללו מקישים בכנפיהם ואומרים שירה, ומה היא? (שם קיג) הללויה הללו עבדי ה' וגו', יהי שם ה' מברך וגו', ממזרח שמש וגו'. אז אותם מלאכים שעומדים במשמרת השלישית, כלם אומרים שירה.

452. וכל הכוכבים ומזלות הרקיע פותחים בשירה, כמו שכתוב (איוב לח) בָּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בָקָר וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים, וכתוב (תהלים קמח) הִלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אֹר, שְׁהִי אוֹתָם כּוֹכְבֵי הָאֹר מְנַגְנִים עַל אֹר. [שקמנים על השירה].

453. בשמגיע הבקר, ואז לוקחים שירה אחרי ישראל למטה, ועולה כבוד הקדוש ברוך הוא מלמטה ומלמעלה. ישראל למטה ביום, ומלאכים עליונים למעלה בלילה, ואז נשתלם השם הקדוש בכל הצדדים.

454. והאבן הזאת שאמר, כל המלאכים העליונים וישראל למטה, כלם מחזיקים באבן הזאת, והיא עולה למעלה להתעטר בתוך האבות ביום, ובלילה הקדוש ברוך הוא בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן.

455. אשריהם כל העומדים בקימם ועוסקים בתורה בלילה, משום שהקדוש ברוך הוא וכל אותם הצדיקים שבגן עדן שומעים קולות בני האדם אותם העוסקים בתורה, כמו שכתוב (שיר ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים וְגו'.

456. בא ראה, אבן זו היא אבן טובה, וזהו סוד הכתוב (שמות כח) וּמִלֹּאֶת בּוֹ מִלֹּאֶת אֶבֶן אֲרֶבֶּעַה טוּרִים אֶבֶן. ואלה הם סדרים של שלמות של האבן הטובה, השלמות של אבן יקרה, משום שיש [שלמות] אבן אחרת, שכתוב (יחזקאל לו) וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְגו', וכתוב (שם) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבָּכֶם. וזהו (ישעיה כח) אֶבֶן בּוֹזֵן פֶּנֶת יִקְרֶת, ובארה.

457. ועל סוד זה כתוב (שמות כד) לַחַת הָאֶבֶן, שהם לוחות שנגזרו מקאן, ולכן נקראו על

451. במשמרת תליתאה, הצי כרובים אקשו גרפייהו ואמרי שירתא, ומאי היא. (תהלים קיג) הִלְלוּהוּ הִלְלוּ עַבְדֵי ה' וְגו', יהי שם ה' מְבֹרָךְ וְגו', מְבֹרָךְ שֶׁמֶשׁ וְגו'. כִּדִּין אֵינוֹן מִלֵּאכִין דְּקִיָּמִי בְּמִשְׁמֶרֶת תְּלִיתָא, כִּלְהוּ אֲמִרֵי שִׁירָתָא.

452. וכלהו כוכבי ומוזלי דברקיעא פתוזי שירתא. כמה דכתיב, (איוב לח) בָּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בָקָר וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. וכתוב, (תהלים קמח) הִלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אֹר, דְּהָא אֵינוֹן כּוֹכְבֵי דְנְהוּרָא, מְנַגְנִין עַל נְהוּרָא. (o"א דממן על שירתא).

453. כד אתי צפרא, וכדין זטלי שירתא אבתרייהו דישראל (o"א ישראל) לתתא, וסלקא יקריה דקודשא בריך הוא, מתתא ומלעילא. ישראל לתתא ביממא, ומלאכי עלאי לעילא בלילא, וכדין אשתלים שםא קדישא בכל סטריין.

454. והאי אבן דקאמר, כלהו מלאכי עלאי, וישראל לתתא, כלהו אתקפו בהאי אבן, ואיהי סלקא לעילא, לאתעטרא זו אבהן ביממא. ובלילא, קודשא בריך הוא אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגגתא דעדן.

455. זכאין אינון כל דקיימי בקיימיהו, ומשתדלין באורייתא בלילא. בגין דקודשא בריך הוא וכל אינון צדיקיא דבגגתא דעדן, שבעו קליהו דבני נשא, אינון דמשתדלי באורייתא. כמה דכתיב, (שיר השירים ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים וְגו'.

456. תא וזוי, האי אבן, איהו אבן טבא. ודא הוא רזא דכתיב, (שמות כח) וּמִלֹּאֶת בּוֹ מִלֹּאֶת אֶבֶן אֲרֶבֶּעַה טוּרִים אֶבֶן. ואלין אינון סדרין (דאשלמותא) דאבן טבא, אשלמותא דאבן יקרה. בגין דאית (אשלמותא) אבן אזורא. דכתיב, (יחזקאל לו) וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן וְגו'. וכתוב, (יחזקאל לו) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבָּכֶם. והאי איהו (ישעיה כח) אֶבֶן בּוֹזֵן פֶּנֶת יִקְרֶת ואיקמוה.

457. ועל רזא דא כתיב, (שמות לא) לוחות האבן, דאינון לוחות אתגזרו מהקא, ועל דא אקרון על

שמה של האבן הזאת, וזהו סוד הכתוב (בראשית מט) משם רעה אבן ישראל, [ברי ודאי אבן ישראל נקראת] כמו שנתבאר.

458. פתח רבי חזקיה ואמר, (שמות כח) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שנים עשרה – אלו אבנים יקרות עליונות שנקראות אבני המקום, כמו שנאמר (בראשית כח) ויקח מאבני המקום, והרי פרשוה. והאבנים על שמות בני ישראל, כמו שיש שנים עשר שבטים למטה, כך גם למעלה שנים עשר שבטים, והם שנים עשרה אבנים יקרות, וכתוב (תהלים קכב) ששם עלו שבטים וגו'. עדות לישראל – זה ישראל, סוד שלמעלה, וכלם להודות לשם ה', ועל זה והאבנים תהיין על שמות בני ישראל.

459. וכמו שיש שנים עשרה שעות ביום, כך יש שנים עשרה שעות בלילה. ביום למעלה, ובלילה למטה. הכל זה כנגד זה. השנים עשרה שעות של הלילה הללו מתחלקות לשלושה חלקים, וכמה ממני מגנים עומדים תחתיהם דרגות על דרגות, כלם ממנים בלילה, ונוטלים טרף בהתחלה.

460. ואז בשנחלק הלילה, עומדים שני [סדרים] סדרים מצד זה ושני סדרים מצד אחר, [וזה] ורוח עליונה יוצאת [נושבת] ביניהם, ואז כל אותם האילנות שבגן עדן, כלם פותחים בשירה, והקדוש ברוך הוא נכנס בגן עדן. זהו שכתוב אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפט את הארץ, כמו שכתוב (ישעיה יא) ושפט בצדק דלים. משום שמשפט נכנס ביניהם ומתמלא ממנה [ממנו] גן עדן.

461. ורוח צפון מתעוררת בעולם, וחדוה נמצאת, ונושבת אותה הרוח באותם בשמים, ועולים ריחות למעלה, ומתעטרים [ומתעוררים] הצדיקים בעטרותיהם ונהנים מתוך זיו האספקלריה המאירה.

שמייה דהאי אבן. והאי הוא רזא דכתיב, (בראשית מט) משם רועה אבן ישראל (ו"א הא ודאי אבן ישראל אקה) כמה דאתמר.

458. פתחו רבי חזקיה ואמר, (שמות כח) והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שנים עשרה, אלון אבני יקרון עלאין, דאתקרון אבני המקום, כמה דאת אמר, (בראשית כח) ויקחו מאבני המקום. והא אוקמוה. (שמות לט ועי"ש) והאבנים על שמות בני ישראל, כמה דאית (י"ב אבנים) י"ב שבטים לתתא, הכי גמי לעילא תריסר שבטין, ואינון תריסר אבנין יקירין, וכתיב, (תהלים קכב) ששם עלו שבטים שבטי זה (דא רזא) עדות לישראל, דא ישראל, רזא דלעילא. וכלהו להודות לשם ה', ועל דא והאבנים תהיין על שמות בני ישראל.

459. וכמה דאית י"ב שעי ביממא, הכי אית י"ב שעי בליליא, ביומא לעילא, בליליא לתתא, כלא דא לקבל דא, הני י"ב שעי דבליליא מותפלגי לתלת פלגאן, וכמה ממי תריסין קיימי תזוזתייהו, דרגין על דרגין, כלהו ממנו בליליא, ונטלי טרפא בקדמיתא.

460. וכדין כד אתפלגי ליליא, ליליא קיימי תרין (סדרין) סדרין מסטרא דא, ותרין סדרין מסטרא אחרא, (ו"א ודא) ורוזא עלאה זפק (ו"א נשיב) בינייהו, וכדין כל אינון אלנין דבגנתא דעדן, כלהו פתחי שירתא, וקודשא בריך הוא עאל בגנתא דעדן. הדא הוא דכתיב, (דברי הימים א יז) אז ירננו עצי היער מלפני יי, כי בא לשפוט את הארץ. כמה דכתיב, (ישעיה יא) ושפט בצדק דלים. בגין דמשפט עאל בינייהו ואתמליא מנה (ו"א מניה) גן עדן.

461. ורוזא דצפון אתער בעלמא, וזדוה אשתכח ונשיב ההוא רוזא באינון בוסמין, וסלקין ריזון לעילא, ומתעטרין (ו"א ומתעורין) צדיקא בעטרייהו, ומתהנין מזו וזו דאספקלריא דנהרא.

462. אשריהם הצדיקים שזוכים לאותו האור העליון, ואותו האור של האספקלריה המאירה מאיר לכל הצדדים, וכל אחד ואחד מהצדיקים הללו נוטל את חלקו בראוי לו, והיה נוטל [וכך מאיר] כל אחד ואחד כפי מעשיו שעשה בעולם הזה. יש מהם שמתבישים מאותו אור שנטל חברים יותר ומאיר, והרי פשוטה.

463. חלקו של הלילה, מכאן מתחיל הלילה להכנס. כמה שומרי החק מתעוררים ומשוטטים בעולם ופותחים הסגורים, ואחר כך כמה מינים למיניהם, כמו שבארנו. ואז, כשנחלק הלילה, צד צפון יורד [מאיר הארה] מלמעלה למטה, ואוחז בלילה עד שני חלקים של הלילה.

464. אחר כך מתעורר צד דרום, עד שמגיע הבקר, וכשמגיע הבקר אז הדרום והצפון אוחזים בו, ואז באים ישראל למטה, מעלים אותה בתפלותיהם ובקשותיהם למעלה, עד שעולה ונגזזת ביניהם, ונוטלת ברכות מהראש [של המלך] של כל הראשים.

465. ומתברכת מאותו הטל שנמשך מלמעלה, ומאותו הטל נחלק לכמה צדדים, וכמה רבבות נזנים מאותו הטל, וממנו עתידים להחיות המתים. זהו שבכתוב (ישעיה כז) הקיצו ורגנו שכני עפר כי טל אורות טלף, טל מאותם האורות העליונים שמאירים למעלה.

466. עד שהיו יושבים, נחלק הלילה. אמר לו רבי יהודה לרבי יוסי, עכשו רוח צפון מתעוררת והלילה נחלק, וכעת הזמן שהקדוש ברוך הוא מתאווה לקול הצדיקים שבעולם הזה, אותם שעוסקים בתורה. פעת הקדוש ברוך הוא מקשיב [לקול דבריהם] לנו במקום הזה, לא נפסיק בדברי התורה.

467. פתח ואמר, המלאך הגאל אתי מכל רע. הרי נתבאר ופרשוה, אבל בא ראה, כתוב (שמות כג) הנה אנכי שלח מלאך וגו', זהו

462. זכאין אינון צדיקיא, דזכאן ליהוא נהורא עלאה, והוא נהורא דאספקלריאה דנהרא, נהיר לכל סטרין, וכל זוד וזוד מאלין צדיקיא, נטיל לזולקיה בדיקא זוזי ליה, והיה נטיל (ס"א והכי נהיר) כל זוד וזוד כפום עובדוי דעבד בהאי עלמא, (מאינון) אית מנהון דמותכספי, מזהוא נהירו דנטיל זוכריה (דף רלב ע"א) יתיר ונהיר, והא אוקמוה.

463. זולקיה דלילא, מכד שארי לילא לביעל. כמה גרדיני נמוסין מתערין, ושיטאן בעלמא, ופתוזין (קע"ב ע"ב) סתימין, ולבתר כמה זינן לזנייהו, כמה דאוקימנא. וכדין כד אתפליג לילא, סטרא דצפון נזיית (נהיר נהירו) מעילא לתתא, ואזייד ביה בלילא, עד תרין זולקין דלילא.

464. ולבתר סטרא דדרום אתער, עד דאתי צפרא. וכד אתי צפרא, כדין דרום וצפון אזיידו ביה, וכדין אתאן ישראל לתתא, סלקין לה בצלותהון ובעותהון לעילא, עד דסלקא ואתגזיית ביניהו. ונטלא ברכאן מרישא (דמלכא) דכל רישין.

465. ואתברכא מזהוא טלא דאתבשיכא מלעילא. ומהוא טלא פריש לכמה סטרין, וכמה רבוון אתגזו מניה מזהוא טלא, ומניה עתידין לאזוזיא מיתייא. הדיא הוא דכתיב, (ישעיה כז) הקיצו ורגנו שוכני עפר כי טל אורות טלף. טלא מאינון נהורין עלאין דנהורין לעילא.

466. עד דהוו יתבי אתפליג לילא, אמר ליה רבי יהודה לרבי יוסי, השתא רוזא דצפון אתער, ולילא אתפלג, והשתא עהנא דקודשא בריך הוא תאיב לקלהון דצדיקיא בהאי עלמא, אינון דמשתדלי באורייתא. השתא קודשא בריך הוא ציית (לקול מלייהו) כן בהאי אתר, לא נפסוק מלי דאורייתא.

467. פתוז ואמר, המלאך הגואל אותי מכל רע, הא אתבאר ואוקמוה. אבל תא זוזי, כתיב, (שמות כג) הנה

מלאך גואל העולם, שמירתם של בני האדם, וזהו שמזמין ברכות לכל העולם, משום שהוא נוטל אותם בהתחלה, ואחר כך הוא מזמין אותם לעולם, ולכן כתוב הנה אנכי שלח מלאך לפניך. (שם לו) ושלחתי לפניך מלאך.

468. וזהו מלאך שלפועמים זכר ולפעמים נקבה, וכך הוא, שבזמן שהוא מזמין ברכות לעולם [למעלה], אז הוא זכר ונקרא זכר. בזכר שמזמין ברכות [למעלה] לנקבה, כך הוא מזמין ברכות לעולם. ובזמן שעומד בדין על העולם, אז נקרא נקבה, בנקבה המעברת, כך הוא מתמלא מן הדין, ואז נקרא נקבה. ועל זה לפעמים נקרא זכר ולפעמים נקרא נקבה, והכל סוד אחד.

469. כמו זה כתוב (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת. יש מלאכים שלוחים בעולם שמתהפכים לכמה גונים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים דין לפעמים רחמים, והכל בגון אחד. כמו זה המלאך הזה הוא בגונים רבים, וכל הגונים שבעולם ישנם במקום הזה, וסוד זה (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמו שיש בו כל אלו הגונים, כך גם מנהיג את כל העולם.

470. אהובים עליונים, בעלי התבונה, התבוננו. מושלים היודעים בהפאת ההבטה התקרבו לדעת, מי מכס בעלי עינים בתבונה, וידע בשעה שעולה ברצון של סוד הסודות להוציא שלשה גונים כלולים באחד, והם לבן אדם וירק, שלשה גונים משלבים באחד זה בזה, מתחדים זה עם זה. מגרפה תחתונה נצבעת ויוצאת מתוך הגונים הללו.

471. וכל הגונים האלו נראים בזה, מראה הוא להסתכל, בעין הבדלח נראה בשעה. כמו שמכה בתוכה, כך נראה בחוץ. שלשת הגונים

אנכי שולח מלאך וגו', דא הוא מלאך דאיהו פרוקא דעלמא, נטירו דבני נשא, והאי איהו דאומין ברכאן לכל עלמא, בגין דאיהו נטיל לון בךדמייתא, ולבתר איהו אומין לון בעלמא. ובגין דא כתיב, הנה אנכי שולח מלאך לפניך. (שמות לג) ושלחתי לפניך מלאך.

468. והאי איהו מלאך דלומנין דכר ולומנין נוקבא, והכי איהו. דבומנא דאיהו אומין ברכאן לעלמא (לעילא), כדין איהו דכר, ואקרי דכר. כדכורא דאומין ברכאן (לתתא) לנוקבא, הכי איהו אומין ברכאן לעלמא. ובומנא דקיימא בדינא על עלמא, כדין אקרי נוקבא. כנוקבא דאיהו עוברא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדין אקרי נוקבא. ועל דא לומנין אקרי דכורא, ולומנין אקרי נוקבא, וכלא רזא זודא.

469. כנונא דא כתיב, (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת, מלאכין אית שולחון בעלמא, דמתהפכין לכמה גונין, לומנין נוקבי, לומנין דכורי, לומנין דינא, לומנין רומי, וכלא בוזד גוניא. כנונא דא האי מלאך, בגונין סגיאין איהו, וכל גונין דעלמא, כלהו איתגו בהאי אתר. ורזא דא, (יחזקאל א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'. וכמה דאית ביה כל אינן גונין, הכי נמי אנהיג לכל עלמא: (דף רלב ע"ב)

470. תוספתא רומי עלאי, מארי דסכלתנו אסתכלו, הורמני ידיען בקולפי דסיכתא, קריבו למנדע, מאן מנכון מארי דעיינין בסכלתנו, וידע בשעתא דסליק ברעותא דרזא דרזין, לאפקא תלת גונין כוזדא כלילן, ואינן, זוזור וסומק וירוק, תלת גונין כוזדא אשתליבאן דא עם דא, מודיונן (ו"א מזדלגן) דא עם דא, מגרופיא תתאה אצטבע, ונפקא מזה גונין אלן.

471. וכל גונין אלן, אתגוזון בהאי. וזיוו איהו לאסתכלא, כעינא דבדולחא אתגוזי בשעתא. כנונא

הללו סובבים את זה, והגון הולך, עולה ויורד.
היכלות הקשר קבועים בגון [בתוכה].

472. גונים מקיפים [גונים] כלולים באחד, מעלים אותה למעלה ביום ומורידים בלילה. נר שדולק נראה בלילה. ביום נסתר האור ומתחבא במאמץ ארבעים ושמונה עולמות, שכלם הולכים לתוכה [בשכילה] מלמעלה למטה בתוך שלש מאות ששים וחמשה איברים גנוזה, ומכוסה למטה.

473. מי שמחפש למצא אותה, ישבר בנפס קלפות נסתרות ויפתח שערים. מי שזוכה לראות, יראה תוך ידיעה ותבונה כמי שרואה אחר הכתל, פרט למשה הנביא הנאמן העליון שהיה רואה אותה עין בעין, למעלה במקום שלא ידוע.

474. מי שלא זוכה, דוחים אותו החוצה. כמה קבוצות בעלי דין מזדמנים אליו, מזדמנים ויוצאים עליו, ומוציאים אותו שלא יסתכל בענג המלך. אוי להם לאותם הרשעים של העולם שלא זוכים להסתכל, כמו שנאמר ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

475. אמר רבי יהודה, הייתי מסתכל, והרי מתוך הזהרים הללו מסתכלות נשמות הצדיקים, כשנדבקו במקום הזה. מתוך הזהרים הללו מסתכלות נשמות הצדיקים. אותם גונים עולים ונכללים באחד. אשרי מי שידע להכליל וליחד את כלם באחד, לתקן הכל במקום שצריך למעלה למעלה, ואז נשמר האדם בעולם הזה ובעולם הבא. (ע"כ תוספתא)

476. פתח רבי יוסי ואמר, (תהלים צט) ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים וגו'. ועז מלך משפט אהב – זה הקדוש ברוך הוא. ועז מלך – תקף שמחוק הקדוש ברוך הוא אינו אלא במשפט, שהרי במשפט עומדת הארץ, כמו שנאמר (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ.

הבטש בגווה, הכי אתווי לבר. אליו תכלת גוונין סורין להאי, וגוונא אולא סלקא ונוחא קסטורין דקטרא קביעי בגוון (ו"א בגווה).

472. גוונין סורין (ו"א גוונין) כלילין כוונא, סלקין לה לעילא ביממא, ונוחא בלילא. שרגא דדליק אתווי בלילא, ביממא אסתתרת זהורא, טמירא במאתן וארבעין ותמנא עלמין, כלהו אולין לכוונה (ו"א בגינה) מלעילא לתתא, זו תכלת מאה ושתין וזומש שייפין גניא ואתבסא לתתא.

473. מאן דמפשפש לאשכחא לה, יתבר גרפין קליפין טמירין, ויפתחו תרעין. מאן דזכי למיומני, וזומי זו ידיעה וסכלתנו, כמאן דזומי בתר כותלא. בר מן משה נביאה מהימנא עלאה, דהיה זומי ליה עינא בעינא, לעילא באתר דלא אתיידע.

474. מאן דלא זכי, דזוו ליה לבר, כמה זובילי טהירין אודמנו לגביה, אודמנו נפקי עליה, ואפיקו ליה דלא יסתכל בענונא דמלכא. ווי לון לאינון זוייבין דעלמא, דלא זכאן לאסתכלא, כמה דאת אמר, (במדבר ד) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

475. אמר רבי יהודה, מסתכל הוינא, והא מוה זהירין אליו, מסתכלן נשמותהון דצדיקיא, כד אתדבקו בהאי אתר, מוה זהירין אליו מסתכלין נשמותהון דצדיקיא. אינון גוונין, סלקין ואתכלילין כוונא. זכאה איהו מאן דידע לאכללא ולינוחא כלהו כוונא, לאתקנא כלא באתר דאצטריך לעילא לעילא, וכדין אתגטיר בר נש בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. (ע"כ תוספתא):

476. פתחו רבי יוסי ואמר, (תהלים צט) ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים וגו'. ועז מלך משפט אהב, דא קודשא בריך הוא. ועז מלך, תוקפא דאתקיו קודשא בריך הוא, לאו איהו אלא במשפט, דהא במשפט אתקיים ארעא. כמה דאת אמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ.

477. ומשום כך, ועז מלך משפט אהב, ולא [מתקנת] נתקנת כנסת ישראל אלא במשפט, משום שמשם נזנית, וכל הברכות שנוטלת, היא נוטלת משם, ולכן ועז מלך משפט אהב – כל התשוקה וכל האהבה שלה כנגד המשפט. אתה כוננת מישרים – סוד של שני הכרובים למטה, שהם תקון וישוב העולם, והרי נתבאר.

478. רבי חזקיה פתח ואמר, (תהלים קיג) הללויה הללו עבדי ה' הללו את שם ה'. בפסוק זה יש להתבונן בו. בין שאמר הללויה, אז למה הללו עבדי ה', ואחר כך הללו את שם ה' אלא כך שנינו, מי שמשבח את [האחד] האחר, צריך לשבחו לפי כבודו, ולפי כבודו כך צריך שבחו. ושנינו, מי שמשבח את האחר בשבח שאין בו – הוא מגלה [גלוי ומסבב] את גנותו, ורוצה לגלות אותו. ועל זה מי שעושה הפסד על בן אדם, צריך כפי כבודו ולא יותר, שמתוך שבחו בא לגנותו, ובכל שבח צריך לפי כבודו.

479. בא ראה, הללויה, כאן יש שבח עליון של רבון הכל, מקום שאין העין שולטת בו לדעת ולהתבונן [מקום], שהוא טמיר של כל הטמירים, ומיהו? י"ה, שם עליון על הכל.

480. ומשום כך הללויה, שבח ושם באחד, כלולים באחד, וכאן נסתר הדבר שאמר הללויה ולא אמר מי הללויה, למי אמרו הללו? אלא כמו ש"ה נסתר, כך שבח שמשבחים הם נסתרים, שמשבחים לא ידענו מי הם, וכך צריך הכל להיות נסתר בסוד עליון. ואחר שנסתר בסוד עליון, גלה ואמר הללו עבדי ה' הללו את שם ה', משום שהוא מקום שלא נסתר, באותו עליון הטמיר של כל הטמירים. זהו מקום שנקרא שם, כמו שנאמר (שמואל ב ו) אשר נקרא שם שם ה'.

481. הראשון שנינו [זה] גלוי. [השני] נסתר וגלוי. ומשום

477. ובגין כך, ועז מלך משפט אהב, ולא (אתקף) אתתקנת כנסת ישראל אלא במשפט, בגין דמתבון אתונת, וכל ברכאן דנטלא, מתבון נטלא. ובגין כך ועז מלך משפט אהב, כל תאיבו, וכל רוזיבו דילה לכהיל משפט. אתה כוננת מישרים, ר"א (קצ"ב ע"א בסתרי תורה) דתריין כרובים לתתא, דאינון תקונא ויישובא דעלמא, וזה אתמר.

478. רבי (יצחק) חזקיה פתח ואמר, (תהלים קלה) הללו יה הללו עבדי ה' הללו את שם ה', האי קרא אית לאסתכלא ביה, בין דאמר הללויה, אמאי הללו עבדי ה', ולבתר הללו את שם ה'. אלא הכי תנינן, מאן דמשבחו (לחדא) לאוזרא, אצטריך לשבוחא ליה כפום יקריה, וכפום יקריה הכי אצטריך שבוזיה, ותנינן מאן דמשבחו לאוזרא, בשבוחא דלית ביה, הוא גלי (גלותא וסבב) גנותיה, וצבי לגלגא ליה. ועל דא, מאן דעביד הספדא על בר נשי, אצטריך כפום יקריה, ולא יתיר. דמגו שבוזיה אתי לגנותיה, ובכלא שבוזא אצטריך כפום יקריה.

479. תא וזוי, הללויה, הכא אית שבוחא עלאה דמארי דכלא. אתר דלא שלטא ביה עינא למנדע ולאסתכלא (ו"א אתר), דאיהו טמירא דכל טמירין. ובמאן איהו, י"ה. שמה עלאה על כלא.

480. ובגין כך הללויה, שבוחא ושמה כוזדא, כליין כוזדא. והכא סתים מלה דאמר הללויה, ולא אמר מאן הללויה, למאן אמרו הללו, אלא כמה ד"ה סתים, הכי שבוחא דשבוחי סתים אינון, דמשבוזי לא ידענא מאן אינון, והכי אצטריך למהוי כלא סתים, ברזא עלאה. ולבתר דסתים ברזא עלאה, גלי ואמר, הללו עבדי ה' הללו את שם ה'. בגין דדא איהו אתר דלא סתים כההוא עלאה טמירא דכל טמירין. דא הוא אתר דאקרי שם, כמא דאת אמר, (שמואל ב ו) אשר נקרא שם שם ה'.

481. קדמאה סתים דלא ו"א (דא) גלויא, (תניינא) סתים וגלויא, ובגין דקיימא

שְׁעוֹמֵד בְּהַתְּגָלוֹת אֲמַר, אוֹתָם שְׁמִשְׁבָּחִים
לְאוֹתוֹ מְקוֹם מִי הֵם? וְאָמַר שְׁהֵם עֲבָדֵי ה'
הָרְאוּיִים לְשַׁבַּח אֶת הַמְּקוֹם הַזֶּה.

482. יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ, מִה שׁוֹנֶה שֶׁאֵמַר יְהִי?
אֵלֹא יְהִי – סוּד הַהִמְשָׁכָה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיּוֹן,
שֶׁהוּא נִסְתָּר, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהוּא י"ה, עַד סוּד
הַבְּרִית שֶׁהוּא יו"ד תַּחְתּוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁי"ד
הָעֲלִיּוֹנָה, הָרְאוּשִׁית בְּסוּף.

483. וּמִשּׁוֹם כֶּף יְהִי, סוּד הַהִמְשָׁכָה מִטְּמִיר
שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים עַד הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וּבְדָבָר
הַזֶּה מִתְּקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
יְהִי רָקִיעַ, יְהִי מַאֲרֶת, יְהִי אֹר. בְּכָל אוֹתָם
הַמַּעֲשִׂים שֶׁלְּמַעַלָּה כְּתוּב יְהִי.

484. בְּכָל אוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁלְּמַטָּה לֹא כְּתוּב
יְהִי, מִשּׁוֹם שֶׁסּוּד זֶה שֶׁהוּא [הַמְשָׁכָה] מִסּוּד
עֲלִיּוֹן, נִסְתָּר כָּל הַנִּסְתָּרִים, לֹא מִתְּקַיֵּם אֵלֹא
בְּדָבָרִים עֲלִיּוֹנִים שֶׁלְּמַעַלָּה, וְלֹא נֶאֱמַר בְּאוֹתָם
דְּבָרִים תַּחְתּוֹנִים שֶׁלְּמַטָּה.

485. וּבִזְהָ מִתְּבַרֵךְ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּכָל, וְעַל זֶה
כְּתוּב יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ וְגו', מִמְּזֻרַח שֶׁמֶשׁ עַד
מְבֹאֵא. זֶה מְקוֹם עֲלִיּוֹן שֶׁמֵּאִירָה מִמֶּנּוּ הַשֶּׁמֶשׁ
וּמֵאִיר לְכָל, וְזֶהוּ מְקוֹם שֶׁל הָרֹאשׁ הָעֲלִיּוֹן
הַנִּסְתָּר.

486. וְעַד מְבֹאֵא – זֶהוּ מְקוֹם הַקָּשֶׁר שֶׁנִּקְשְׁרָת
בּוֹ הָאֱמוּנָה בְּרָאוּי, וּמִשָּׁם יוֹצְאוֹת בְּרִכּוֹת לְכָל,
וְהָעוֹלָם מִכָּאן נִזְוֵן, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר, וּמִשּׁוֹם כֶּף
עוֹמֵד מְקוֹם זֶה לְהַזְוִן מִלְּמַעַלָּה וּלְהַתְּבַרֵךְ
מִשָּׁם, וְהַכָּל עוֹמֵד בְּהַתְּעוֹרְרוֹת הַתַּחְתּוֹנָה
שֶׁמְעוֹרְרִים אוֹתָם עֲבָדֵי ה' בְּשִׁמְכִּיכִים אֶת
הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ. וּמִשּׁוֹם כֶּף שֶׁהִיא
בְּהַתְּגָלוֹת, כְּתוּב הִלְלוּ עֲבָדֵי ה' הִלְלוּ אֶת שֵׁם
ה'.

487. בִּינְתִים הָאִיר הַבֶּקֶר וַיֵּצֵא מִהַמְּעָרָה,
וּבְאוֹתוֹ הִלְלָה לֹא יִשְׁנֻ. הִלְכוּ בְּדֶרֶךְ. כְּשִׁינְצָאוּ
מֵאוֹתָם הָהָרִים, יִשְׁבּוּ וְהַתְּפַלְלוּ תְּפִלָּה. הִגִּיעוּ
לְכַפֵּר אֶחָד וַיִּשְׁבּוּ שֵׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. בְּאוֹתוֹ

בְּאַתְּגָלִיּא, אֲמַר אֵינִן דִּקָּא מִשְׁבּוּזֵי לְהֵהוּא אֶתֶר,
מֵאַן אֵינִן. וְקָאָמַר דִּאֵינִן עֲבָדֵי ה', דִּאֲתַנְזוּן לְשִׁבּוּזָא
לְאַתֶּר דָּא.

482. יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ, מֵאִי שֶׁנֶּאֱמַר יְהִי. אֵלֹא
יְהִי, רְזָא דְאִמְשִׁכוּתָא מִהֵהוּא אֶתֶר עֲלָאָה, דִּאִיהוּ
סְתִימָא דִּקְאָמְרוֹן, דִּאִיהוּ י"ה, עַד רְזָא דְבְּרִית, דִּאִיהוּ
יו"ד תַּתְּאָה, כְּזוּנָא דִּיו"ד עֲלָאָה, שִׁירוּתָא כְּסוּפָא.

483. וּבְגִין כֶּף יְהִי, רְזָא דְאִמְשִׁכוּתָא מִטְּמִירָא דְכָל
טְמִירִין, עַד דְּרָגָא תַּתְּאָה. וּבְמִלָּה דָּא אֲתַקִּיִּים כָּל
עוֹבְדֵי דְבְּרָאשִׁית. כְּמָא דְאֵתֶּ אֲמַר, (י"ו ע"ב) יְהִי
רָקִיעַ, יְהִי מַאֲרוֹת, יְהִי אֹר. בְּכָל אֵינִן עוֹבְדִין
דְּלַעֲלָא כְּתִיב יְהִי.

484. בְּכָל אֵינִן עוֹבְדִין דְּלַתְּאָה, לֹא כְּתִיב יְהִי. בְּגִין
דְּרְזָא דָּא דִּאִיהוּ (o"א אִמְשִׁכוּתָא) מְרָזָא עֲלָאָה,
סְתִימָא דְכָל סְתִימָא, לֹא אֲתַקִּיִּים אֵלֹא בְּמִלִּין עֲלָאִי
דְּלַעֲלָא, וְלֹא אֲתַמַּר בְּאֵינִן (דף רלג ע"א) מִלִּין
תַּתְּאִין דְּלַתְּאָה.

485. וּבְדָא מִתְּבַרֵךְ שֵׁמָא קְדִישָׁא בְּכָלָא, וְעַל דָּא
כְּתִיב יְהִי שֵׁם יי מְבֹרָךְ וְגו', מִמְּזֻרָא שֶׁמֶשׁ עַד מְבֹאֵא,
דָּא אֶתֶר עֲלָאָה, דִּקָּא נְהִיר מְזִיָּה שֶׁמֶשׁ, וְנְהִיר
לְכָלָא. וְדָא הוּא אֶתֶר דְּרִישָׁא עֲלָאָה סְתִימָאָה.

486. וְעַד מְבֹאֵא, דָּא הוּא אֶתֶר קְשִׁירָא, דִּאֲתַקִּשְׁר
בִּיהַ מְהִימְנוּתָא כְּדִקָּא זְוִי, וּמִתְּמִין נְפִקוֹן בְּרִכָּאן
לְכָלָא, וְעֲלָמָא מִהֵכָא אֲתַנְזוֹן, כְּמָה דִּאֲתַמַּר. וּבְגִין כֶּף
קְיִימָא הִיא אֶתֶר לְאַתְנָא מִעֲלָא, וְלֹאֲתַבְּרָא מִתְּמִין.
וְכָלָא קְיִימָא בְּאַתְעָרוּתָא דְּלַתְּאָה, דְּמִתְעָרִי אֵינִן
עֲבָדֵי יי, כִּד מְבָרְכִי שֵׁמָא קְדִישָׁא, כְּדִקָּאֲמַרְוֹן. וּבְגִין
כֶּף דִּאִיהוּ בְּאַתְגָּלִיּא, כְּתִיב הִלְכוּ עֲבָדֵי יי הִלְכוּ אֶת
שֵׁם יי.

487. אֲדִהֲכִי הוּה נְהִיר עֲפָרָא, נְפִקוּ מִן מְעָרָתָא,
וּבְהֵהוּא לִילִיא לֹא דְמִיכּוּ. אֲזָלוּ בְּאַרְזָא, כִּד נְפִקוּ
מֵאֵינִן טוֹרִין, יִתְּבוּ וַיֵּצְאוּ עֲלוֹתָא. מִטּוֹ לְזוּד כְּפֶר, וַיִּתְּבוּ

הלילה ישנו עד שהיה חצות הלילה, וקמו להתעסק בתורה.

488. פתח רבי יהודה ואמר, ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל וגו'. ויברכם ביום ההוא, מה זה ביום ההוא? שהרי מספיק שאמר ויברכם. ועוד, כל לאמר כתוב חסר, וכאן לאמור באות וי"ו כתוב, [שככלם כתוב לאמר בלי אות וי, וכאן כתוב לאמור] למה השנוי?

489. אלא סוד הוא, ויברכם ביום ההוא. מה זה ביום ההוא? סוד הדרגה הממנה על הברכות למעלה. יום ההוא – יום מאותו מקום עליון שנקרא הוא, ויום ההוא הזה שאין פירוד בין יום לבין הוא, ובכל מקום היום ההוא, זה [הוא] שתי דרגות [עליונות], דרגה עליונה ותחתונה, שהן באחת.

490. ומשום כך, בשרצה יעקב לברך את בני יוסף, ברכם ביחוד שלמעלה ומטה כלם כאחד, [לאמור בנא"ו, שנכלל בנא"ו ביניהם. על זה יחד אותם ביחוד שלמעלה כלם כאחד] כדי שתתקנים ברכתם, ואחר כך כלל הכל כאחד ואמר בך יברך ישראל [לאמר]. מה זה בך? ודאי זה סוד היחוד, בתחלה מלמטה למעלה [יום ההוא מלמטה למעלה], ואחר כך יורד לאמצע ולמטה. לאמור – בנא"ו, הרי האמצע. ואחר כך יורד למטה בך, וכך הוא יפה כראוי, מלמטה למעלה, וממטה למטה.

491. בך יברך ישראל, מה זה ישראל? ישראל הזקן. לא כתוב יברך ישראל, אלא יברך, שהרי ישראל נוטל ברכות מלמעלה, ואחר כך הוא מברך את הכל בדרגה התחתונה הזו דוקא, שאמר בך יברך ישראל לאמר.

492. ישמך אלהים באפרים וכמנשה. הקדים את אפרים בתחלה, משום שאפרים על שם [של יוסף] ישראל. מנין לנו? מזה שבשבט אפרים יצא, עד שלא השלים זמן שעבוד מצרים, דחקו את השעוה ויצאו מהגלות, קמו עליהם שונאיהם והרגו אותם, וכתוב בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה, משמע

תמן כל ההוא יומא, בההוא ליליא זמון, עד דהיה פלגות ליליא, קמו לאתעסקא באורייתא.

488. פתחו רבי יהודה ואמר ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל וגו', ויברכם ביום ההוא, מה זה ביום ההוא, דהא סג' דקאמר ויברכם. ותו, כל לאמר כתיב וזסר, והכא לאמר בוי"ו כתיב, (כללא כתיב לאמר, אלא בוי"ו לאמור כתיב הכא) מאי שינא.

489. אלא רזא איהו, ויברכם ביום ההוא, מאי ביום ההוא, רזא דדרגא דאתמנא על ברכאן לעילא. יום ההוא, יום מההוא אתר עלאה, דאקרי הוא. והאי יום ההוא, דלית פירודא בין יום ובין הוא, ובכל אתר היום ההוא, דא (הוא) תרין דרגין (עלאין), דרגא עלאה ותתאה דאיעון כוזדא.

490. ובגין כך, כד בעא יעקב לברכא לבניו דיוסף, בריך לון ביזודא דלעילא ותתא כלהו כוזדא, (ס"א לאמור בוא"ו דאתכליל וא"ו ביניהו, על דא יחד לון ביחודא דלעילא כלהו כוזדא) בגין דיתקנים ברכתהון, ולבתר כליל כלא כוזדא. ואמר, בך יברך ישראל (לאמר). מאי בך. ודאי דא רזא דיוזודא, בקדמיתא מתתא לעילא (ס"א יום ההוא מתתא לעילא), ולבתר נזוית לאמצעיתא ולתתא. לאמור בוא"ו הא אמצעיתא. ולבתר נזוית לתתא בך. והכי הוא יאות כדקא נזוי, מתתא לעילא ומעילא לתתא.

491. בך יברך ישראל, מאי ישראל, סבא. יבורך ישראל לא כתיב, אלא יברך, דהא ישראל נטיל ברכאן מלעילא, ולבתר איהו מברך לכלא, בהאי דרגא תתאה דייקא, דקאמר בך יברך ישראל לאמר.

492. ישמך אלהים באפרים וכמנשה, אקדים ליה לאפרים בקדמיתא, בגין דאפרים על שםא (דיוסף) ד'ישראל אקרי. מנא לן. מהא, דכד שבטא דאפרים נפק, עד לא אשתלים ומנא דשעבודא דמצרים, דזקו שעתא ונפקו מן גלותא, קמו עליהון שנאיהון וקטלו לון. וכתיב, (יחזקאל לו) בן

שְׁכָתוֹב (יחזקאל לו) כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הָמָּה, וְלִכְנֵן
הַקָּדִים אֶת אֶפְרַיִם קָדִים מְנִשָּׁה, וְלִכְנֵן אֶפְרַיִם
מִשְׁאֹ לְצַד מַעֲרָב, וּמִסְעוּ הָיָה.

493. בֹּא רֵא, הַבְּרָכָה שֶׁבֶרַךְ אֶת בְּנֵי יוֹסֵף,
לְמַה הַקָּדִים לָהֶם בְּרָכוֹת עַד שֶׁלֹּא יִבְרַךְ אֶת
בְּנֵי? אֵלֶּא מִכָּאן שֶׁחֲבִיבוֹת בְּנֵי בְנֵי שֶׁל אָדָם
חֲבִיבָה עָלָיו יוֹתֵר מִבְּנָיו, וְלִכְנֵן הַקָּדִים חֲבִיבוֹת
בְּנֵי בְנוֹ קָדִים לִבְנוֹ לְבֶרַךְ אוֹתָם בְּתַחֲלָה.

494. וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, רַבִּי יוֹסִי
פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים קטו) ה' זָכְרָנוּ יִבְרַךְ יִבְרַךְ
אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְגו'. ה' זָכְרָנוּ יִבְרַךְ – אֵלֹהֵי
הַגְּבֻרִים. יִבְרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל – אֵלֹהֵי הַנְּשִׁים.
מִשּׁוּם שֶׁזָּכְרִים צְרִיכִים לְהַתְּבָרַךְ בְּתַחֲלָה,
וְאַחֵר כֵּן נָשִׁים, וְנָשִׁים לֹא מִתְּבָרְכוֹת אֵלֶּא
מִבְּרַכַת הַזָּכָרִים, שֶׁכְּשֶׁזָּכְרִים מִתְּבָרְכִים, אִם
מִתְּבָרְכוֹת הַנְּשִׁים. וְאִם תֹּאמַר מִזֶּה
שְׁכָתוֹב (ויקרא טז) וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי בֵיתוֹ,
שֶׁצָּרִיךְ לְכַפֵּר עָלָיו בְּתַחֲלָה וְאַחֵר כֵּן עַל בֵּיתוֹ,
מִשּׁוּם שֶׁמִּתְּבָרַךְ מִמֶּנּוּ.

495. בֹּא רֵא, שְׁנֵשִׁים לֹא מִתְּבָרְכוֹת אֵלֶּא רַק
מִגְּבֻרִים, שֶׁכְּשֶׁמִּתְּבָרְכִים אֵלֹהֵי בְּתַחֲלָה,
וּמִבְּרָכָה זֹאת מִתְּבָרְכוֹת. אֵלֶּא בְּמָה בִּאֲרָנוּ יִבְרַךְ
אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל? אֵלֶּא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן
תּוֹסֶפֶת בְּרָכוֹת לְזָכָר שְׁנוּשָׁא, מִשּׁוּם
שֶׁמִּתְּבָרַכַת מִמֶּנּוּ הָאִשָּׁה, וְכֵן בְּכָל מְקוֹם נִתֵּן
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹסֶפֶת בְּרָכוֹת לְזָכָר
שְׁנוּשָׁא, מִשּׁוּם שֶׁמִּתְּבָרַךְ [מִמֶּנּוּ אִשְׁתּוֹ. וְכֵן בְּכָל
מְקוֹם נִתֵּן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹסֶפֶת בְּרָכוֹת לְזָכָר שְׁנוּשָׁא
כְּדֵי שֶׁתְּתַבָּרַךְ מִמֶּנּוּ הַנִּקְבָּה] מֵאוֹתָהּ תּוֹסֶפֶת
הַבְּרָכוֹת. כִּיֵּן שְׁנוּשָׁא הָאָדָם, נִתֵּן לֹא שְׁנֵי
חֻלְקִים, אֶחָד לֹא וְאֶחָד לְנִקְבָּתוֹ, וְהוּא נוֹטֵל
הַכָּל – חֻלְקוֹ וְחֻלְקֵי נִקְבָּתוֹ.

496. בֹּא רֵא, וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא [לֵאמֹר. בְּרַךְ
אוֹתָם בְּרָכוֹת וְלִכְנֵן אֵלֹהֵי שְׁיָצְאוּ מִקֶּדֶשׁ], אַחֵר כֵּן
לֵאמֹר בְּנֵי יוֹסֵף. כָּאֵן נִרְמַז בֶּן בְּכוֹר, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי
בְּכֹרֵי יִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב (ירמיה לא) וְאֶפְרַיִם בְּכוֹרִי
הוּא, וְעַל זֶה תּוֹסֶפֶת וְאִי."

אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הָמָּה. מִשְׁמַע
דְּכִתְיִב, (יחזקאל לו) כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הָמָּה, וְעַל דָּא
אֶקְדִּים לְאֶפְרַיִם קָדִים מְנִשָּׁה. בְּגִין כֵּן אֶפְרַיִם
מִטּוֹלִיה לְסִטָּר מַעֲרָב, וּמִטּוֹלֵי הָיָה.

493. תֵּא זִוְי, בְּרַכְתָּא דְּבִרִּיךְ לְבְנֵי יוֹסֵף, אֲמַאי
אֶקְדִּים לִוְן בְּרַכְתָּא, עַד לֹא יִבְרַךְ לְבְנֵי. אֵלֶּא מִכָּאן,
דְּזִוְבִיבוֹתָא דְּבְנֵי בְנֵי, זִוְבִיב עָלֵיהּ דְּבִרִּיךְ זֶשׁ יִתִּיר
מִבְּנֵי. וּבְגִין כֵּן, אֶקְדִּים זִוְבִיבוֹתָא דְּבְנֵי בְנֵי קוֹדֶם
לְבְנֵי, לְבְרַכָּא לִוְן בְּקִדְמִיתָא.

494. וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, רַבִּי יוֹסִי פֶּתַח
וְאָמַר, (תהלים קטו) "זָכְרָנוּ יִבְרַךְ יִבְרַךְ אֶת בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְגו'." זָכְרָנוּ יִבְרַךְ, אֵלֶּיךָ גְּבוּרִין. יִבְרַךְ אֶת בֵּית
יִשְׂרָאֵל, אֵלֶּיךָ נְשִׁין. בְּגִין דְּדְכוּרִין בְּעִין לְאִתְּבָרְכָא
בְּקִדְמִיתָא, וּלְבִתֵּר נְשִׁין, וְנְשִׁין לֹא מִתְּבָרְכִין אֵלֶּא
מִבְּרַכְתָּהוֹן דְּדְכוּרִין, דְּכֹד דְּכוּרִין מִתְּבָרְכִין כְּדִין נְשִׁין
מִתְּבָרְכִין. וְאִי תִימָא מִהָא, דְּכִתְיִב, (ויקרא טז) וְכִפֹּר
בַּעֲדוֹ וּבַעֲדֵי בֵיתוֹ, דְּבְעִי לְכַפֵּרָא עָלֵיהּ בְּקִדְמִיתָא,
וּלְבִתֵּר עַל בִּיתֵיהּ, בְּגִין דְּמִתְּבָרְכָא מִנֵּיהּ.

495. תֵּא זִוְי, דְּנְשִׁין לֹא מִתְּבָרְכִין אֵלֶּא מִגְּבוּרִין, כֹּד
אִתְּבָרְכִין אִינוֹן בְּקִדְמִיתָא, וּמִהָא בְּרַכְתָּא מִתְּבָרְכִין.
אֵלֶּא בְּמַאי אוֹקִימָנָא יִבְרַךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל. אֵלֶּא
קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב תּוֹסֶפֶת בְּרַכְתָּא לְדְכוּרָא
דְּנְסִיב, בְּגִין דְּמִתְּבָרְכָא מִנֵּיהּ אִתְּתָא. וְכֵן בְּכָל
אַתֵּר (דף רלג ע"ב) יְהִיב קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא תּוֹסֶפֶת
בְּרַכְתָּא לְדְכוּרָא דְּנְסִיב, בְּגִין דְּמִתְּבָרְכָא (מִנֵּיהּ אִתְּתָא
וְכֵן בְּכָל אַתֵּר יְהִיב קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא תּוֹסֶפֶת בְּרַכְתָּא לְדְכוּרָא
דְּנְסִיב, בְּגִין דְּתַתְּבָרַךְ מִנֵּיהּ נִקְבָּא) מִהָא הוּא תּוֹסֶפֶת
דְּבְרַכְתָּא. כִּיֵּן דְּאִנְסִיב בְּרִיךְ זֶשׁ יְהִיב לִיהּ תְּרִין זִוְלָקִין,
זִוְד לִיהּ וְזִוְד לְנִקְבָּתֵיהּ, וְאִיהּ זִטִּיל כָּלָא, זִוְלָקִיה
וְזִוְלָקֵי נִקְבָּתֵיהּ.

496. תֵּא זִוְי, וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא, (ס"א לֵאמֹר בְּרִיךְ
בְּרַכְתָּא לִוְן וְלִכְנֵן דִּיפִקוֹן מִנֵּיהּ) לְבִתֵּר לֵאמֹר בְּנֵי יוֹסֵף,
הָכָא אִתְּרַמִּיזָא בְּרָא בּוֹכְרָא, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְּכוֹרִי

ישראל, וכתוב, (ירמיה לא) ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא"ו.

497. רבי חזקיה פתח, (תהלים קלט) גלמי ראוי עניניך ועל ספרך כלם יכתבו וגו'. פסוק זה בארזוהו בכמה מקומות. אבל בא ראה, כל אותן הנשמות שהיו מיום שנברא העולם, כלן עומדות לפני הקדוש ברוך הוא עד שלא ירדו לעולם באותה דמות ממש שנראים אחר כך בעולם, ואותו מראה של גוף האדם שעומד בעולם הזה, כך עומד למעלה.

498. ובשעה שנשמה זו מזמנת לרדת לעולם, אותה נשמה באותה דמות ממש שעומדת בעולם הזה, כך עומדת [למעלה] לפני הקדוש ברוך הוא, ומשביע אותה הקדוש ברוך הוא שתשמר מצוות התורה ולא לעבר על הבריתות.

499. ומנין לנו שעומדת לפניו? שכתוב (מלכים א יז) חי ה' אשר עמדת לפני. עמדת ודאי, והרי פרשה. ולכן גלמי ראוי עניניך, עד שלא יתראה [העולם] בעולם. ועל ספרך כלם יכתבו, שהרי כל הנשמות באותה דמות שלהם, כלם בספר כתובים. ימים יצרו, הרי פרשה יצרו ודאי. ולא אחד בהם, בעולם הזה לעמד בקיום רבונם בראוי.

500. בא ראה, ימי בן האדם בשזוכה בעולם הזה במעשים טובים, הימים שלו מתרבים למעלה מאותו מקום שהוא מדת ימיו. פתח ואמר, (תהלים לט) הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא וגו'. פסוק זה בארזוהו. אבל בא ראה, קצי – זה קץ הימים, שנקשר בדרך. ומדת ימי מה היא – זהו שמתמנה [שיש ממנה] ממש על ימיו.

501. אמר רבי יהודה, הרי שמעתי מרבי שמעון שפסוק זה נאמר על אותם הימים שנגזרו עליו מאדם הראשון, שהם שבעים, שהרי נאמר שחיים בכלל לא היו לו, אלא שאדם נתן לו מאותם ימים שלו שבעים שנים.

497. רבי חזקיה פתח, (תהלים קלט) גלמי ראוי עניניך ועל ספרך כלם יכתבו וגו', האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אבל תא וזוי, כל אינן נשמתין דהו מיומא דאתברי עלמא, בלהו קיימי קמי קודשא בריה הוא עד לא נזותו לעלמא, בההוא דיוקנא ממש דאתנזון לבתר בעלמא. וההוא נזיון דגופא דבר נש דקאים בהאי עלמא, הכי קאים לעילא.

498. ובשעתא דנשמתא דא זמינא לאזותא בעלמא, והיא נשמתא בההיא דיוקנא ממש דקיימא בהאי עלמא, הכי קאים (לעילא) קמי קודשא בריה הוא, ואומי לה קודשא בריה הוא ד'טור פקודי אורייתא, ולא יעבר על קיימין.

499. ובנא כן דקיימין קמיה, דכתיב, (מלכים א יז) וזי יי אשר עמדת לפני. עמדת ודאי, והא אוקמוה. ובגין כך גלמי ראוי עניניך, עד לא יתנזי (צולמא) בעלמא. ועל ספרך כלם יכתבו, דהא כל נשמתין, בההוא דיוקנא דלהון, בלהו בספרא כתיבין. ימים יצרו, הא אוקמוה יצרו ודאי, ולא אזור בהם, בהאי עלמא למיקם בקיימא דמאריהון, כדקא וזוי.

500. תא וזוי, יומין דבר נש, כד זכי בהאי עלמא בעובדין טבאן, יומין דיליה אתברכאן לעילא, מההוא אתר דאיהו מדת יומיו. פתח ואמר, (תהלים לט) הודיעני יי קצי ומדת ימי מה היא וגו', האי קרא אוקמוה. אבל תא וזוי, קצי, דא קץ הימין, דאיהו מתקשר ביה בדרו ד. ומדת ימי מה היא, דא איהו דאתמני (נ"א דאית ממנא) ממש על יומיו.

501. אמר רבי יהודה, הא שומענא מרבי שמעון, דהאי קרא אתמר, על אינן יומין דאתנזרו עליו מאדם קדמאה, דאינן ע'. דהא אתמר, דזמין כלל לא הוו ליה, אלא דיהיב ליה אדם מאינן יומין דיליה, שבעין שנין.

502. וְרָא דָא, וּלְחֹן לָא מְשֻׁמֵּשׁ כָּלּוּם, וְסִיְהֵרָא לָא
נִהְרַת מִגְרָמָה כָּלּל, וְשִׁבְעִין שְׁנִין נִהְרִין לָהּ בְּכָל
סִטְרָהּ, וְאִינוּן זַיִין דְּדוּד סִתָּם. וְעַל דָּא בָּעָא דְּדוּד
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמַנְדַּע רָאָה דָא, עַל מַה לִּית לָהּ
זַיִין לְסִיְהֵרָא מִגְרָמָה, וּלְמַנְדַּע עֲקָרָא דִּילָהּ.

503. וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא – זֹהִי דְרָגָה נְשָׁל
הָעוֹלָם עֲלִיוֹנָה נִסְתָּרָת שְׁעוּמִדָּת עַל כָּל אוֹתָם
הַיָּמִים שֶׁהֵם חַיִּים שְׁלֵה, מְקוֹם שְׁמַאִיר לְכָל.
אֲדָעָה מַה חֲדָל אֲנִי – אָמַר דְּדוּד, אֲדָעָה עַל מַה
חֲדָל אֲנִי אֲדָעָה מִמֶּנֶּה וְנִמְנָע מִמֶּנִּי כְּשֶׁאֲרָה כָּל
אוֹתָם הָאוֹרוֹת הָעֲלִיוֹנִים שִׁישׁ לָהֶם לְכָל
חַיִּים, וְאֲנִי עַל מַה אֲנִי חֲדָל וְעַל מַה נִּמְנָע מִמֶּנִּי.
וְזֶהוּ מַה שֶּׁרָצָה דְּדוּד לְדַעַת, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת
לְדַעַת.

504. בָּא רָאָה, כָּל הַבְּרִכוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת, כִּלְכֵּן
נִמְסְרוּ לְדְרָגָה הַזֹּאת לְבְרֹךְ אֶת הַכֹּל. וְאָף עַל גִּב
שָׂאִין לָהּ אֲדָרָה מִעֲצָמָה, כָּל הַבְּרִכוֹת וְכָל
הַשְּׁמִחָה וְכָל הַטּוֹב, כִּלְכֵּן עוֹמְדִים בָּהּ
וּמִמֶּנָּה [עוֹמְדִים] יוֹצְאִים, וְעַל זֶה נִקְרְאוֹת כּוֹס
שֶׁל בְּרָכָה, וְנִקְרְאוֹת בְּרָכָה מִמֶּשֶׁ, כִּמּוֹ
שֶׁכְּתוּב (מִשְׁלִי י) בְּרִכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר. וְעַל זֶה
כְּתוּב (דְּבָרִים ל) וּמִלֵּא בְּרִכַּת ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה.

505. וְלִכְן יֵשׁ לָהּ בְּכָל שְׁמִיר, וּמִכְלָהּ
מִתְמַלֵּאת וּמִכְלָהּ יֵשׁ בָּהּ, וּמִתְבָּרַכַת מִכָּל
אוֹתָן בְּרִכוֹת עֲלִיוֹנוֹת, וְנִמְסְרוּ לָהּ בְּרִכוֹת
לְבָרָךְ. מִנֵּיין לְנוֹ שֶׁאֲמַר רַבִּי יִצְחָק, יַעֲקֹב בְּרִיךְ
אֶת בְּנֵי יוֹסֵף מִמְּקוֹם זֶה שֶׁכָּל הַבְּרִכוֹת נִמְסְרוּ
בְּיָדוֹ לְבָרָךְ, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יב) וְהָיָה
בְּרָכָה. מִכָּאן וְהִלָּאָה הַבְּרִכוֹת נִמְסְרוּ בְּיָדָהּ.

506. בָּא רָאָה, כִּמּוֹ זֶה אֲנִי מִבְּרָכִים וּמִשְׁבָּחִים
אֶת הַשֵּׁם הַזֶּה, וְעַל זֶה הִלֵּל, שְׁאוּמְרִים יָמִים
שְׁאוּמְרִים הִלֵּל. שֶׁאֲמַר רַבִּי חֵיטָא, בְּהִלֵּל
צְרִיכִים שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: חֲסִידִים, צְדִיקִים,
וְיִשְׂרָאֵלִים. [מִשּׁוּם שֶׁנִּתְעַלָּה כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאֵלּוֹ הַדְּרָגוֹת] חֲסִידִים מִצַּד הַיָּמִין, צְדִיקִים מִצַּד
הַשְּׂמָאל, וְיִשְׂרָאֵל מִכָּל אוֹתָם הַצְּדִיקִים,

502. וְרָא דָא, וּלְחֹן לָא מְשֻׁמֵּשׁ כָּלּוּם, וְסִיְהֵרָא לָא
נִהְרַת מִגְרָמָה כָּלּל, וְשִׁבְעִין שְׁנִין נִהְרִין לָהּ בְּכָל
סִטְרָהּ, וְאִינוּן זַיִין דְּדוּד סִתָּם. וְעַל דָּא בָּעָא דְּדוּד
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לְמַנְדַּע רָאָה דָא, עַל מַה לִּית לָהּ
זַיִין לְסִיְהֵרָא מִגְרָמָה, וּלְמַנְדַּע עֲקָרָא דִּילָהּ.

503. וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, דָּא הוּא דְרָגָה (ו"א
דַּעֲלָמָה) עֲלָאָה סְתִיבָא, דְּאִיהוּ קְיָימָא עַל כָּל אִינוּן
יוֹמִין, דְּאִינוּן זַיִין דִּילָהּ, אֲתֵר דְּנִהְרִין לְכָלָא. אֲדָעָה
מַה זֹּדֵל אֲנִי. אָמַר דְּדוּד, אֲנִדָּעָה עַל מַה זֹּדֵל אֲנִי
נִהְרָא מִגְרָמִי, וְאֲתִמְנָע מִנִּי, כְּשֶׁאֲרָה כָּל אִינוּן נִהְרָאִין
עֲלָאִין דְּאִית לֹן זַיִין לְכָלָהּ, וְאֲנִי עַל מַה אֲנִי זֹדֵל,
וְעַל מַה אֲתִמְנָע מִנִּי. וְדָא הוּא דְּבָעָא דְּדוּד לְמַנְדַּע,
וְלֹא אֲתִיְהִיב לִיה רְשׁוּתָא לְמַנְדַּע.

504. תָּא זַיִין, כָּל בְּרָכָאן עֲלָאִין, כִּלְכֵּן אֲתִמְסְרוּ לָהּ אִי
דְרָגָה, לְבְרָכָא לְכָלָא. וְאָף עַל גִּב דְּלִית לָהּ נִהְרָא
מִגְרָמָה, כָּל בְּרָכָאן, וְכָל זַיִדוֹ, וְכָל טִיבּוֹ, כִּלְכֵּן
קְיָימִין בָּהּ, וּמִנֵּה (קְיָימִי) נִפְקִי, וְעַל דָּא אֲתִקְרִיאַת כּוֹס
שֶׁל בְּרָכָה. וְאִקְרִי בְּרָכָה מִמֶּשֶׁ, כִּמּוֹ דְּכִתִּיב, (מִשְׁלִי
י) בְּרִכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר, וְעַל דָּא כְּתִיב, (דְּבָרִים
ל) וּמִלֵּא בְּרִכַּת ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה.

505. וּבְנִין כֶּף אִית לָהּ בְּכָלָהּ שְׁמִיר, וּמִכְלָהּ
אֲתִמְלִיָּא, וּמִכְלָהּ אִית בָּהּ, וְאֲתִבְרָכָא מִכָּל (דף
רלד ע"א) אִינוּן בְּרָכָאן עֲלָאִין, וְאֲתִמְסְרוּ לָהּ בְּרָכָאן
לְבָרָכָא, מִנֵּיין. דְּאִמַר רַבִּי יִצְחָק, יַעֲקֹב בְּרִיךְ לְבָנָיו
דְּיוֹסֵף, מֵאַתֵּר דָּא דְּכָל בְּרָכָאן אֲתִמְסְרוּ בְּיָדֵיהּ
לְבָרָכָא, כִּמּוֹ דְּאֵת אָמַר, (בְּרֵאשִׁית יב) וְהָיָה בְּרָכָה.
מִכָּאן וְהִלָּאָה בְּרָכָאן אֲתִמְסְרוּ בְּיָדָהּ.

506. תָּא זַיִין, כִּמּוֹנָא דָּא אֲנִי מִבְּרָכִין וּמִשְׁבָּחוֹן לְשִׁמְאָה
דָּא, וְעַל דָּא הִלֵּילָא, דְּאִינוּן יוֹמִין דְּקְאִמְרִי הִלֵּילָא.
דְּאִמַר רַבִּי זַיִיא בְּהִלֵּילָא צְרִיכִין ג' דְרָגִין, חֲסִידִים,
צְדִיקִים, וְיִשְׂרָאֵלִים. (ו"א בגין דִּיסְתַּלֵּק יִקְרָא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל כָּל בָּאִין דְּרָגִין) חֲסִידִים,
מִסְטָרָא דִּימִיָּא, צְדִיקִים מִסְטָרָא דְשִׁמְאָלָא,

משום [שהישרים] שישאל כלולים מכלם, ועל זה עולה תשפחת הקדוש ברוך הוא מהכל, וכן בכל מקום שישאל משפחים את הקדוש ברוך הוא מלמטה, עולה כבודו בכל.

וישראל מכל אינון סטריין, בגין (דישרים) דישאל כלילין מכלהו, ועל דא אסתלק תושבנותא דקודשא בריה הוא מכלא, וכן בכל אתר דישאל מישבון ליה לקודשא בריה הוא מתתא, אסתלק יקריה בכלא:

507. קול גלגל מתגלגל ממטה למעלה, מרכבותיה סגורות, הולכות ומתגלגלות. קול נעמות עולה ויורד, הולך ומשוטט בעולם. קול שופר שופע בעמקי הדרגות מסובב דרגה [גלגל] סביבה.

507. תוספתא קל גלגלא מתגלגלא מתתא לעילא, רתיכהא טורקהא אזלין ומתגלגלי. קל נעמוותא סלקא, ונזותא, אזלא ושיטיא בעלמא. קל שופרא נגיד בעומקי דדרגין אסזור גלגלא סזורנהא.

508. יושבות שתי מגרפות מימין ומשמאל, בשני גונים נשאבים זה בזה, זה לבן וזה אדם, ושניהם סובבים גלגל למעלה, סובב לימין – לבן עולה, וסובב לשמאל – אדם יורד, והגלגל סובב תמיד ולא שוכף.

508. יתבין תרין מגרופין, מימינא ומשמאלא, בתרין גוונין משתאבין דא בדא, דא זוויר ודא סובק, ותריוויהו סזורין גלגלא לעילא, אסזור לימינא זווירא סלקא, ואסזור לשמאלא סובקא נזותא. וגלגלא אסזור תדיר ולא שכיף.

509. שתי צפרים עולות, שמצפצפות, אחת לצד דרום ואחת לצד צפון. פורחים באויר צפצוף, וקול נעמת הגלגל מתחברים באחד, ואז (תהלים צד) מזמור שיר ליום השבת. וכל הברכות שופעות בלחש בנעיונות הוא [מקול], מתוך אהבת קול השופר.

509. תרין (קס"ב ע"ב) צפרין סלקין, דקא מצפצפון, נזד לסטר דרום, ונזד לסטר צפון. פרוזין באוירא צפצופא, וקל נעמו דגלגלא מתחברין כוודא, כדין (תהלים צ"ב) מזמור שיר ליום השבת. וכל ברקאן נגדין בלוזישו בדא נעיומו (מקול), מזו רוזימו דקול שופרא.

510. בנגד אותן ברכות יורדות מלמעלה למטה, ונגנזו באחד בתוך עמק הבאר, נביעת הבאר שלא פוסקת בלחש, עד שמתמלא אותו גלגל סובב.

510. לקבלא אינון ברקאן, נזותין מלעילא לתתא, ואתנגזין כוודא בגו (שמות ס"ג ע"ב) עומקא דבירא, נביעו דבירא דלא פסקא בלוזישו, עד דאתמלויא ההוא גלגלא סזורא.

511. אותן שתי מגרפות סובבות, אחת הימנית, קוראת בחיל ואומרת: זהר שוהרים שעולה ויורד, שני אלפי עולמות האיר. עולם האמצע בתוכם האר בזהר רבונך. כל אותם פעלי העינים הסתכלו ופקחו עיניהם, ותזבזבו לאור הזה, לעדו הזה. אלו הן ברכות ששופעות מלמעלה, מי שזוכה, גלגל עולה סובב ימינה, ושופע ומושך לאותו הזוכה, ומתעדן מברכות אלו העליונות הזוהרות. אשריהם אותם שזוכים בהם.

511. אינון תרין מגרופין סזורין, נזד דימינא, קרא בזיל ואמר, זהירו דזהרין דסלקא ונזותא, תרי אלפי עולמין אזהירו. עלמא דאמצעיתא בגווייהו, אזהירו בזוהרא דמארך. כל אינון מארי דעינין, אסתכלו ופקחו עיניכון, ותזבזבו להאי זהירו, להאי עדוזהא, אלן אינון ברקאן דנגדי מלעילא, מאן דזכי, גלגלא סלקא אסזור לימינא, ואנגיד ואמשיך לההוא דזכי, ואתעדן מאלין ברקאן עלאין דזהרין, זכאין אינון דזכאן בהו.

512. וכשלא זוכה, גלגל סובב, ואותה מגרפה של צד שמאל סובבת ויורדת למטה, וממשיכה דין על זה שלא זוכה, וקול יוצא: אוי לאותם רשעים שלא זכו. מאותו צד יוצאת אש של שלהבת שדולקת, ששורה על ראשי הרשעים. אשריהם אותם כל אותם שהלכו בדרך אמת בעולם הזה לזכות לאותו אור עליו, ברכות מצחצחות, כמו שנאמר (ישעיה נח) והשביע בצחצחות נפשך. עד כאן התוספתא

512. וכד לא זכי, גלגלא אסזור, והוא בגרופא דלסטר שמאלא, אסזור ונזות לתתא, ואמשיך דינא על האי דלא זכי, וקלא נפקת, ווי לאינן זוייבין דלא זכו. מההוא סטרא, נפיק אשא דשלהובא דדליק, דשארי על רישיהון דזוייבא. זכאין אינן, כל אינן האלו באורו קשוט בהאי עלמא, למזכי ללהוא נהורא עלאה, ברכאן דצווצוון, כמה דאת אמר, (ישעיה נח) והשביע בצווצוות נפשך (עד כאן תוספתא):

513. ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו'. רבי אבא פתח ואמר, (תהלים קכ) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. פסוק זה בארוהו, והתקשו בו החברים. (אלא עוד יש בו צד בציונים רבים) פנה? הקשיב היה צריך, או שמע. מה זה פנה?

513. ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו', רבי אבא פתח ואמר, (תהלים ק"כ) פנה אל תפלת הערער ולא בזה את תפלתם. האי קרא אוקמוה, ואקשו ביה זובריא. (אלא תו אית ביה סטר קורדיטא) פנה, הקשיב מבעי ליה, או שמוע, מאי פנה.

514. אלא כל תפלות העולם – תפלות, ותפלת היחיד לא נכנסת לפני המלך הקדוש אלא בכח חזק. שעד שלא נכנסת אותה תפלה להתעטר במקומה, משגיח בה הקדוש ברוך הוא ומסתכל בה, ומסתכל בחטאי ובזכות אותו האדם, מה שאינו עושה בן בתפלת הרבים, שתפלת הרבים כמה הן תפלות שאינן [מבני] מצדיקים, וכלן נכנסות לפני הקדוש ברוך הוא, ולא משגיח בחטאיהם.

514. אלא כל צלותין דעלמא צלותין. וצלותא דיוזיד, לא עאל קמי מלכא קדישא, אלא בזוילא תקיפא. דער לא עאלת ההיא צלותא לאתעטרא בדוכתה, אשגוזי בה קודשא בריך הוא, ואסתכי בה, ואסתכי בזוובי ובזכותיה דההוא בר נש, מה דלא עביר בן בצלותא דסגיאין. דצלותא דסגיאין כמה אינן צלותין דלא (מבני) מן זכאין אינן, ועאלין כלהו קמי קודשא בריך הוא, וכל אשגוזי בזווביהו.

515. משום כך פנה אל תפלת הערער, מהפך ומסתכל בה, ומסתכל [בזכות] כמה רצון נעשה, ומי אותו האיש שמתפלל תפלה זו ומחם מעשיו. משום כך צריך האדם להתפלל תפלה בצבור. מה הטעם? משום שלא בזה את תפלתם, אף על גב שלא כלם בכונה ורצון הלב.

515. בגין כך, פנה אל תפלת הערער, מהפך (בזכותיה) ואסתכי בה, ואסתכי בה כמה רעותא אתעביר, ומאן ההוא בר נש דצלי צלותא דא, ומאן אינן עובדוי. בגין כך, ליבעי ליה לבר נש, דלצלי צלותא בצבורא. מאי טעמא, בגין דלא בזה את תפלתם, אף על גב דלאו כלהו בכונה ורעותא דלבא.

516. דבר אחר פנה אל תפלת הערער – זה יחידי שנכלל ברבים. ומיהו יחידי שנכלל ברבים? הוי אומר זה יעקב, שהוא כלול בשני צדדים, וקרא לבניו, והתפלל תפלתו עליהם.

516. דבר אזור פנה אל תפלת הערער, דא יוזידאי דאתכליל בסגיאין. ומאן הוא יוזידאי דאתכליל בסגיאין, הוי אימא דא יעקב, דאיהו כליל בתרין סטריין, וקרא לבניו, וצלי צלותיה עליהו. מאן צלותא

איזו תפלה שיתקבלו בשלמות למעלה?
תפלה שלא ישמדו בגלות.

דיתקבלון בשלימו לעילא, עלותא דלא ישתצון
בגלותא.

517. בשעה זו שקרא להם יעקב, הסתלקה ממנו שכינה, והרי פרשוה. ובא וראה, בשעה שיעקב היה קורא לבניו, הודמנו לשם אברהם ויצחק, ושכינה על גביהם. והשכינה היתה שמחה ביעקב להתחבר באבות, להתקשר עם נפשותיהם באחד, להיות מרובה.

517. בהאי שעתא דיעקב קרא לון, אסתלק מניה שכינתא, והא אוקמוה. ותא וזוי, בשעתא דיעקב היה קארי לבניו, אודמנו אברהם ויצחק תמן, ושכינתא על גבייהו. ושכינתא היה זודי ביה ביעקב, לאתוברה באבהו, (דף רלד ע"ב) לאתקשרא עם נפשייהו כווד, למהוי רתיכא.

518. בשעה שפתח יעקב ואמר, האספו והגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, באחרית – זו השכינה, כביכול נתן בו עצבות, והסתלק. ואחר כך החזירו אותה בניו ביחוד הדברים שלהם, ופתחו ואמרו (דברים ו) שמע ישראל וגו'. באותה שעה העמידה יעקב, ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, והתישבה השכינה במקומה. ויקרא יעקב, מה קריאה כאן? אלא קריאה, לקים מקומם, לקים אותם למעלה ומטה.

518. בשעתא דפתח יעקב, ואמר האספו ואתם לקם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים. באחרית, דא שכינתא, כביכול יהב עצבו ביה, ואסתלק. ולבתר אהדרו לה בניו, ביוזדי דמילייהו, ופתחו ואמרו, (דברים ו) שמע ישראל וגו'. בההיא שעתא קאים לה יעקב, ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ואתיישבת שכינתא בדוכתה. ויקרא יעקב, מאי קריאה הכא. אלא קריאה, לקיימא דוכתייהו, לקיימא לון לעילא ותתא.

519. בא ראה, בכל מקום קריאה בגון זה, שפתיב (במדבר יג) ויקרא משה להושע בן נון יהושע, לקים מקומו במקום שצריך ולקשר אותו. וכן (בראשית כה) ויקרא שמו יעקב. וכתוב ויקרא לו אל אלהי ישראל. הקדוש ברוך הוא העמידו למקום זה בשם זה. הקריאה באה לקים.

519. תא וזוי, בכל אתר קריאה בהאי גוונא, דכתיב, (במדבר יג) ויקרא משה להושע בן נון יהושע, לקיימא דוכתייהו, באתר דאצטריך, ולקשרא ליה. וכן (בראשית כה) ויקרא שמו יעקב. וכתביב, (לג) ויקרא לו אל אלהי ישראל, קודשא בריך הוא קיים ליה לאתר דא בשמא דא. קריאה לקיימא קא אתיא.

520. אם תאמר ויקראו אל אלהים, קראתי מצרה לי אל ה' – כך הוא ודאי, לקשר ולקיים קיים העליון, ומהו? סדור של שבח רבוננו, וכל אותם דברים שצריכים לפני רבוננו, קיים נותן לו לרבוננו שמראה שהכל תלוי בו ולא במקום אחר, הרי הכל מעמיד קיים. כמו זה ויקרא יעקב אל בניו, העמידם בקיים שלם. כמו זה ויקרא אל משה, התקים בקיימו.

520. אי תימא (יונה ג) ויקראו אל אלהים, (יונה ב) קראתי מצרה לי אל ה', הכי הוא ודאי, לקשרא ולקיימא קיימא לעילא. ומאן איהו, סדורא דשבחא דמאריה. וכל אינן מלין דבעאן קמי מאריה, קיימא יהיב ליה למאריה, דאזוזי דבית תלוי כלא, ולא באתר אזורא, הא כלא קיים קיימא. בהאי גוונא ויקרא יעקב אל בניו, קיים לון בקיימא שלם. כגוונא דא ויקרא אל משה, אתקיים בקיימיה.

521. אמר רבי יצחק, א' של ויקרא למה היא קטנה? אמר לו, התקים משה בשלמות, ולא

521. אמר רבי יצחק, א' דויקרא, אמאי היא זעירא. אמר ליה, אתקיים משה בשלימו, ולא בכלא, דהא

בכל, שהרי הסתלק מאשתו. בספרי הקדמונים אמרו לשבת, ואנו כף שנינו: מה שנתעלה למעלה, יתקשר למעלה ולמטה, ואז הוא שלם. עוד, אל"ף קטנה היתה ממקום קטן, קטן שהוא גדול בהתחברותו למעלה. [למעלה ולמטה ואז נשלם.]

522. ויאמר, מה זה ויאמר? הרי פרשה, נכמו שנאמר ויאמר בלבן ואמרתי בלבבך – אמירה בחשאי. האספנו! אספנו היה צריך, כמו שנאמר (תהלים נ) אספנו לי חסיד. אלא [הקים להם] קים לנו, האספנו ממקום שלמעלה הוא. האספנו, בקשור שלם ביחוד אחד. ואגידה לכם, מה זה ואגידה לכם? סוד חכמה הוא.

523. רבי יוסי שאל את רבי שמעון. אמר לו, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן כלם, ששנינו שסוד החכמה היא, למה בדבר זה [בכלם] הוא בסוד החכמה? אמר לו, משום שהוא דבר שבא בגימ'ל דל"ת בלי פרוז, וזהו סוד החכמה. דבר שבא בשלמות בסוד האותיות כך הוא כשהם בחכמה, אבל דל"ת בלי גימ'ל אינו שלמות, וכן גימ'ל בלי דל"ת, שהרי זה בזה נקשרו בלי פרוז, ומי שמפרידם, גורם לעצמו מות, וסוד זה הוא חטאו של אדם.

524. משום כך הוא דבר של סוד חכמה. ואף על גב שיש יו"ד לפעמים בין גימ'ל לך"ל, אין פרוז, והכל קשר אחד. ועל זה דבר זה כך הוא ודאי, ואגידה לכם – סוד החכמה, שרצה לגלות את סוף כל מעשיהם של ישראל.

525. ואם תאמר שלא גלה מה שרצה לגלות, אם כך אז למה פתוב בתורה דבר של יעקב השלם, ואחר כך נפגם, ולא השתלם הדבר? אלא ודאי שהשתלם, כל מה שצריך לגלות גלה והסתיר, אמר דבר וגלה בחיץ והסתיר לפניו. ודבר תורה לא נפגם לעולמים.

אסתלק מאתתיה. בספרי קדמאי אמרי לשבועא, ואנן הכי תנינן, מאי דאסתלק לעילא, יתקשר לעילא ולתתא, וכדין, איהו שלם. תו, אל"ף ועירא מאתר ועירא הוה, ועירא דאיהו רב באתוהביותיה לעילא. (נ"א לעילא ותתא וכדין שלם).

522. ויאמר, מאי ויאמר. הא אוקמוה, (כמא דאת אמר, ויאמר בלבן) (ישעיה מט) ואמרתי בלבבך, אמירה בחשאי. האספנו, אספנו מבועי ליה, כמה דאת אמר, (תהלים נ) אספנו לי חסיד. אלא (א"א ק"י"ם לון) קים לן האספנו מאתר דלעילא הוא. האספנו בקשורא שלם ביחודא זוד. ואגידה לכם, מאי ואגידה, רזא דחכמתא איהו.

523. רבי יוסי שאל לרבי שמעון, אמר ליה, ואגידה, או ויגד, או ויגידו, וכן בלהו, דתנינן דרזא דחכמתא איהו, אמאי במלה דא (בכלהו) איהו רזא דחכמתא. אמר ליה, בגין דאיהו מלה דאתיא בגימ'ל דל"ת בלא פירודא, והאי איהו רזא דחכמתא. מלה דאתיא בשלימו ברא דאתון, הכי הוא, כד אינן בחכמתא. אבל דל"ת בלא גימ'ל, לאו הוא שלימו, וכן גימ'ל בלא דל"ת. דהא דא ברא אתקשרו בלא פירודא, ובאן דאפריש לון, גרים לגרמיה מותא, ורזא דא זוזא דאדם.

524. בגין כך, הוא מלה דרזא דחכמתא, ואף על גב דאית יו"ד לזמנין בין גימ'ל לך"ל, לאו הוי פירודא, וכלא קשורא זודא, ועל דא מלה דא, הכי הוא ודאי. ואגידה לכם, רזא דחכמתא, בעא לגלגא סופא דכל עובדיהון דישראל.

525. ואי תימא, דלא גלי מאי דבעא לגלגא, אי הכי, אמאי כתיב באורייתא מלה דיעקב שלימא, ואתפגים לבתר, ולא אשתלים מלה. אלא ודאי אשתלים, כל מה דאצטריך לגלגא גלי וסתים, אמר מלה וגלי לבתר וסתים לגו. ומלה דאורייתא לא אתפגים לעלמין.

526. והכל הוא נסתר בתורה, משום שהתורה היא שלמות הכל, שלמות של מעלה ולמטה, ואין אות או דבר בתורה פגום, ויעקב, כל מה שהצטרף לומר אמר, אבל גלה והסתיר, ולא פגם מכל מה שרצה אפלו אות אחת.

527. רבי יהודה ורבי יוסי היו יושבים יום אחד על פתח לוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, זה שראינו שיעקב ברח את בניו, ראינו ממה שכתוב ויברך אותם, אבל איפה הברכה שלהם? אמר לו, כל הברכות הם שברך אותם, כמו יהודה אתה יודוך אחיך, דן ידן עמו, מאשר שמנה לחמו, וכן כלם.

528. אבל מה שרצה לגלות להם לא גלה, שרצה לגלות להם את הקץ, והרי פשוט שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, ורצה לגלות להם את הקץ כדי להשמר ולהתרחק מערלה. ומה שגלה להם נודע והתגלה עד שנכנסו לארץ הקדושה, אבל דברים אחרים אינם בגלוי, והם נסתרים בתורה בפרשה הזו של יעקב ובאותן הברכות.

529. פתח ואמר, ראובן בכרי אתה בחי וראשית אוני. מה ראה יעקב לפתח בראובן? שיפתח ביהודה, שהוא ראשון לכל המחנות, והוא מלך, וראינו שלא ברח אותו וסלק ברכות ממנו, עד שבא משה והתפלל תפלה עליו, כמו שנאמר (דברים לג) יחי ראובן ואל ימות.

530. אבל ודאי ברכו, ועלתה אותה ברכה למקומה. לאדם שהיה לו בן. כשהגיע זמנו להסתלק מן העולם, בא המלך אליו. אמר, הרי כל ממוני יהיה ביד המלך שמור לבני. כשראה המלך שבנו ראוי, אז נתן לו. כך יעקב אמר.

531. ראובן בכרי אתה, אהוב מעי אתה, אבל הברכות שלך יעלו בידי המלך הקדוש עד שיראה אותך, משום שהלכת כנגד אפך וגו', כתרוממו. ראובן בכרי אתה וגו'. רבי

526. וכלא הוא סתים ביה באורייתא, בגין דאורייתא הוא שלימו דכלא, שלימו דלעילא ותתא, ולא אית מלה או את באורייתא פגמו. ויעקב כל מה דאצטרף ליה למימר אמר, אבל גלי וסתים, ולא פגים מכל מה דבעא אפילו אות אונת.

527. רבי יהודה ורבי יוסי היו יתבי יומא זוד אפתחא דלוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, הא דזומינן דיעקב בריר לבנוי, זומינן ממה דכתיב, ויברך אותם, אבל אן ברכתא דלהון. אמר ליה, כלא ברכאן אינן דבריר להו. כגון, יהודה אתה יודוך אחיך. דן ידן עמו. מאשר שמנה לזבמו. וכן כללהו.

528. אבל מה דבעי לגלי לון לא גלי, דבעא לגלאתא להו את הקץ. והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, ובעא לגלאתא לון את הקץ, בגין לאסתמרא (דף רלה ע"א) ולאסתדכא מערלה. ומאן דגלי לון אתידע ואתגלי, עד דעאלו לארעא קדישא. אבל מלין אזורינן לאו אינן באתגלייא, וסתימין אינן באורייתא, בהאי פרשתא דיעקב, ובאינן ברכאן.

529. פתוז ואמר. ראובן בכרי אתה כוזי וראשית אוני. מאי קא זומא יעקב למפתוז בראובן, ליפתוז ביהודה, דאיהו קדמא לכול משריין, ואיהו מלכא, וזומינן דלא ברכיה וסליק ברכאן מניה, עד דאתא משה וצלי עלותא עליה. כמה דאת אמר, (דברים לג) יזי ראובן ואל ימות.

530. אבל ודאי ברכיה, וסלקא ההוא ברכתא לאתריה. לבר נש דהוה ליה בר, כד מטא זמניה לאסתלקא מעלמא, אתא מלכא עליה, אמר, הא כל ממונא דיכלי, ליהוי בידיא דמלכא נטיר לבראי. כד זומי מלכא דברי אתוזי, יהיב ליה. כך יעקב אמר.

531. ראובן בכרי אתה, רזימא דמעיי אנתי, אבל ברכאן דילך יסתלקון בידיא דמלכא קדישא, עד דיוזמי בר, בגין דאולת לקבל אפך וגו', כתרוממו:

אלעזר פתח ואמר, (יחזקאל לו) ויאמר אל הנבא אל הרוח וגו'. כמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד המלך, שהרי התורה מכריזה עליהם בכל יום, ואין מי שמקשיב באזניו כנגדה. פסוק זה קשה, בין שבתוב הנבא אל הרוח, מדוע פעם נוספת הנבא בן אדם ואמר אל הרוח?

532. אלא מכאן אוליפנא רזא דזוכמתא, תרין קיימין הקא, זוד לאתער אמתא לעילא. דאי לא מתערין לתתא, לא מתערין לעילא, ובאתערותא דלתתא אתער לעילא. הנבא אל הרוח מתתא לעילא. הנבא בן אדם ואמר אל הרוח, מעילא לתתא.

533. דהא אפילו לעילא, באתערותא דלתתא, נקיט הווא עלאה מעלאה מניה. כגון האי קרא, (יחזקאל לו) כה אמר ה' מארבע רוזות באי הרוח, מארבע רוזות, דא דרום ומזרח וצפון ומערב, ורוח אתיא במערב, באתערותא דאלין אזורין. כמה דאת אמר, (במדבר כא) כרוה נדיבי העם וגו'.

534. ומכאן יוצאות רוחות ונשמות לבני העולם להצטרף בהם, ונושבים, כמו שנאמר (בראשית ב) ויפח באפיו נשמת חיים. בא ראה, לוקח מצד זה ונותן בצד אחר, ועל זה (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא. למה איננו מלא? משום שלוקח ונותן, מכניס ומוציא.

535. רבי אלעזר שאל שאלה את רבי שמעון. אמר, הואיל וגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שבני אדם ימותו, למה הוריד נשמות לעולם, ולמה הוא צריך את זה? אמר לו, שאלה זו לפני רבנן שאלו כמה וכמה, ובארוה, אבל הקדוש ברוך הוא נותן נשמות שיודרות לעולם הזה להודיע את כבודו, ולוקח אותן אחר כך. אם כך למה ירדו?

536. אלא סוד זה כך הוא. פתח ואמר, (משלי ה) שנה מים מבורך ונזלים מתוך בארץ. הרי

ראובן בכורי אתה וגו'. רבי אלעזר פתח ואמר, (יחזקאל לו) ויאמר אל הנבא אל הרוח וגו'. כמה אטומים אינן בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמלכא, דהא אורייתא אכרין עלייהו בכל יומא, ולית מאן דציית אודניה לקבליה. האי קרא קשיא, בין דכתיב הנבא אל הרוח, אמאי זמנא אזורא הנבא בן אדם ואמר אל הרוח.

532. אלא מכאן אוליפנא רזא דזוכמתא, תרין קיימין הקא, זוד לאתער אמתא לעילא. דאי לא מתערין לתתא, לא מתערין לעילא, ובאתערותא דלתתא אתער לעילא. הנבא אל הרוח מתתא לעילא. הנבא בן אדם ואמר אל הרוח, מעילא לתתא.

533. דהא אפילו לעילא, באתערותא דלתתא, נקיט הווא עלאה מעלאה מניה. כגון האי קרא, (יחזקאל לו) כה אמר ה' מארבע רוזות באי הרוח, מארבע רוזות, דא דרום ומזרח וצפון ומערב, ורוח אתיא במערב, באתערותא דאלין אזורין. כמה דאת אמר, (במדבר כא) כרוה נדיבי העם וגו'.

534. ומהכא נפקין רוזין ונשמותין לבני עלמא לאצטריירא בהו. ופוזי, כמה דאת אמר, (בראשית ב) ויפוז באפיו נשמת זיית. תא וזוי, נקיט מהאי גיסא, ויהיב בגיסא אזורא, ועל דא (קהלת א) כל הנזולים הולכים אל הים והים איננו מלא. אמאי איננו מלא, בגין דנקיט ויהיב, אעיל ואפיק.

535. רבי אלעזר שאל שאלה לרבי שמעון. אמר, הואיל וקודשא בריך הוא גלי קמיה דבני נשא ימותון, אמאי נזיית נשמותין לעלמא, ואמאי אצטריך ליה. אמר ליה, שאילתא דא קמיהו דרבנן שאילו כמה וכמה, ואוקמיה. אבל קודשא בריך הוא יהיב נשמותין דנזייתין להאי עלמא, לאשתמודעא יקריה, ונקיט לון לבתר, אי הכי אמאי נזייתו.

536. אלא, רזא דא, הכי הוא. פתח ואמר, (משלי ה) שנה מים מבורך ונזלים מתוך בארץ, הא (ס)

פרשוה, בור – מקום שלא נובע מעצמו. ומתי נובעים המים הללו? בשעה שהשתלמה הנשמה בעולם הזה, בשעולה לאותו מקום שנקשרה בו, אז הוא שלם מכל הצדדים, ממטה וממעלה [וימפל הצדדים].

537. וכשנשמה עולה, אז מתעוררת תשוקת הנקבה לזכר, ואז נובעים מים מלמטה למעלה, ובור נעשה באר, מים נובעים, ואז התחברות ויחוד [ויסוד] ותשוקה ורצון נמצאים, [לזה] שהרי בנשמת הצדיק נתקן אותו מקום, ומתעוררת חביבות ורצון למעלה ומתחברים באחד.

538. ראובן בכרי אתה. כך הוא ודאי, טפה ראשונה של יעקב היתה, ורצונו במקום אחר היה, כמו שנתבאר. בא ראה, ראובן וכל שנים עשר השבטים, כלם אחוזים בשכינה, וכשראה יעקב את השכינה עליו, קרא לשנים עשר בניו להתחבר עמה.

539. ובא וראה, מטה שלמה לא נמצאה מיום שנברא העולם פאותה השעה שרצה יעקב להסתלק מן העולם. אברהם מימינו, יצחק משמאלו [דין], יעקב היה שוכב ביניהם, שכינה לפניו. פיון שראה כך יעקב, קרא לבניו, ואחז אותם סביב השכינה, וסדר אותם בסדור שלם.

540. מנין לנו שסדרם סביב השכינה? שכתוב האספ, ואז נמצאה שם שלמות הכל, וכמה מרכבות עליונות סביבם. פתחו ואמרו, לך ה' הגדלה והגבורה וגו'. אז התכנס השמש אל הלבנה, והתקרב מזרח למערב. זהו שכתוב ויאסף רגליו אל המטה, ומאירה הלבנה, ונמצאת בשלמות. ואז ודאי שנינו, יעקב אבינו לא מת. פיון שראה יעקב [סדר] צד שלם, מה שלא נמצא כך לבן אדם אחר, שמח ושבח את הקדוש ברוך הוא, ופתח וברך את בניו, כל אחד ואחד בראוי לו.

ע"א) אוקימנא. בור, אתר דלא גביע מנרמיה, ואימתי גבעין הני מין, בשעתא דאשתלים נשמתא בהאי עלמא, כד סלקא ללהוא אתר דאתקשר ביה, כדון הוא שלים, מכל סטרין מתתא ומעילא. (ס"א ומכל סטרין).

537. וכד נשמתא סלקא, כדון אתער תיאובתא דנזקבא לנבי דכורא, וכדון גבעין מין מתתא לעילא. ובור, אתעביד באר, מין גביעאן. וכדון אתחברותא ויחודא (נ"א ויסוד) ותיאובתא ורעוא אשתכוז. (להא) דהא בנשמתא דצדיקא אשתלים הוה אתר, ואתער וזביבותא ורעיותא לעילא, ואתחבר כוזר.

538. ראובן בכרי אתה, הכי הוא ודאי, טפה קדמאה דיעקב הוה, ורעיותיה באתר אזורא הוה כמה דאתמר. תא וזוי, ראובן וכלהו שבטין תריסר, כלהו אתאזרין בשכינתא, וכד וזמא יעקב לשכינתא על גביה, קרא לבניו תריסר לאתחברא בה.

539. ותא וזוי, ערסא שלימתא לא אשתכוז מן יומא דאתברי עלמא, כההיא שעתא דבעא (דף רלה ע"ב) יעקב לאסתלקא מעלמא, אברהם מימיניה, יצחק משמאליה, יעקב הוה שכיב ביניהו, שכינתא קמיה. פיון דזמא יעקב כך, קרא לבניו, ואזרין לון סוזרניה דשכינתא, וסדר לון בסדורא שלים.

540. מנא לן דסדר לון סוזרניה דשכינתא, דכתיב האספ, וכדון אשתכוז תמן שלימו דכלא, וכמה רתיבין עלאין סוזרניהו. פתווי ואמרי, (דברי הימים א כט) לך ה' הגדולה והגבורה וגו', כדון אתכניש שמישא לגביה דסיהרא, ואתקריב מזרוז במערב. הךא הוא דכתיב ויאסף רגליו אל המטה, ואתגהיר סיהרא, ואשתכוז בשלימו. וכדון ודאי תנינן, יעקב אבינו לא מית. פיון דזמא יעקב (ס"א דודא) סטרא שלים, מה דלא אשתכוז הכי לבר נש אזורא, וזדי, ושבח ליה לקודשא בריך הוא, ופתחו וברכו לבניו, כל זוד וזוד כדקא יאות ליה.

541. רבי יוסי ורבי ייסא הוו אולי בארזא. אמר רבי ייסא הא ודאי תנינן, כל בני דיעקב אתקנו בסדורא שלים, ואתברכו כל זור וזור כדקא יאות ליה, מאי קא זימא בהאי קרא, דכתיב, מאשר שמנה לזבמו וגו'. אמר ליה, לא ידענא, בגין דלא שמוענא ביה מבוצינא קדישא, אלא אנת ואנא זיזיל לגבי בוצינא קדישא. אולי, כד מטו לגבי דרבי שמעון, אמרו מלה ושאיכו שאילתא. אמר לון, ודאי רזא דזכבמתא הוא.

542. פתחו ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לזוהף ועל מפרציו ישכון, אמאי יתיב תמן. אלא מאן דיתביב בשפתא דימא, אשתמש בתפנוקי עלמא. (והכא אשר דא פתחא עלאה דצדיק (ס"א דצדק) כד אתברכא לארקא ברכאן בעלמא. ס"א והכא סמך להאי קרא, מאשר, שמנה לפתחא עלאה דמתמן אתרקו ברכאן לעלמא) והאי פתחו אשתמועד תדיר ברכאן דעלמא ואקרי אשר, ודא הוא עמודא מאינון דקאים עלמא עליהו.

543. וההוא אתר דאקרי לזום עוני, מההוא אתר אתקין (ההוא). הךא הוא דכתיב מאשר שמנה לזבמו, מה דהוה לזומא דמסכנא, אתהדר לזום (עוני) פנג (שמנה). בגין דאריק וארמי ביה ברכאן ותפנוקין, וסופא דקרא אוכוז, והוא יתן מעדני מלך. מאן מלך, דא כנסת ישראל, דמנה אתון בתפנוקי עלמא. ודא יהיב להאי מלך כל ברכאן, כל זיזו וכל טיבו. הוא יהיב ומנה נפקי. אמרו, אי לא אתינא לעלמא, אלא למנדע דא, טב כן.

544. ראובן בוכרא דיעקב הוה, אמר רבי זימא, ליה הוה אתנוזי כלל, ואתעבר מינה כלל, ואתיהיב מלכו ליהודה, בכירותא ליוסף, כהונתא כלוי. הךא הוא דכתיב, פוזו כמים אל תותר, לא תשתאר בהו. ומה דאמר כוזי וראשית אוני, הכא ברכיה ופקדיה לקודשא בריה הוא.

545. לרזימא דמלכא, (דבעא מן מלכא למעבד ביה טיבו) (נ"א דהוה ליה ברא והוה בעי דמלכא יעביד ליה

541. רבי יוסי ורבי ייסא היו הולכים בדרך, אמר רבי ייסא, הרי ודאי שנינו, כל בני יעקב נתקנו בסדר שלם והתברכו כל אחד ואחד כראוי לו, מה נאמר בפסוק הזה, שכתוב מאשר שמנה לחמו וגו' אמר לו, לא ידעתי, כי לא שמעתי מהמנורה הקדושה, אלא אתה ואני נלך למנורה הקדושה. הלכו. כשהגיעו לרבי שמעון, אמרו דבר ושאלו שאלה. אמר להם, ודאי סוד החכמה הוא.

542. פתח ואמר, (שופטים ה) אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון. למה ישב שם? אלא מי שישב על שפת הים, משתמש בתפנוקי העולם. [וכאן אשר זהו פתח עליון של צדיק (של צדק), כשמתברך להוריק ברכות לעולם. וכאן סמוך לפסוק הזה מאשר שמנה, לפתח העליון, שממש מוריקים ברכות לעולם] ופתח זה נודע תמיד בברכות של העולם, ונקרא אשר, וזהו עמוד מאותם עמודים שהעולם עומד עליהם.

543. והמקום שנקרא לחם עני, מאותו מקום נתקן [ההוא]. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו. מה שהיה לחם עני, הפך להיות לחם [עני] פנג [שמנה], משום שהריק וזרק בו ברכות ותפנוקים, וסוף הפסוק מוכיח – והוא יתן מעדני מלך. מי המלך? זו כנסת ישראל, שממנה נאון בתפנוקי עולם, וזה נותן למלך היה כל הברכות, כל שמחה וכל טוב הוא נותן, וממנה יוצאים. אמרו, אם לא באנו לעולם אלא רק לדעת את זה – טוב לנו.

544. ראובן היה בכור של יעקב. אמר רבי חייא, לו ראוי הכל, והכל העבר ממנו, ונתנה המלכות ליהודה, הבכורה ליוסף, והכהנה ללוי. זהו שכתוב פוזו כמים אל תותר, לא תשאר בהם. ומה שאמר כוזי וראשית אוני, כאן ברכו והפקידו אצל הקדוש ברוך הוא.

545. לאהוב המלך, [שבקש מהמלך לעשות לו טובה] [שהיה לו בן ורצה שהמלך יעשה לו טובה] יום אחד עבר בנו בשוק. אמר למלך, זה בני, ודאי

אהוב נפשי. שמע המלך, וידע שזה בקש על בנו. כך יעקב אמר, ראובן בכרי אתה כחי וגו'. כאן צוה את המלך.

546. פחו כמים אל תותר. כאן אמר מה שארע לו, שלא נשאר [לו] בארץ ונזרק לחוץ לארץ. כנגד זה ממנה [תחום] אחד מצד המשכן העליון שממנה תחת יד מיכאל, ויש אומרים תחת יד גבריאל. ומיכאל הוא ראש בכל מקום מצד של החס"ה, וגבריאל מצד של שמאל של גבור"ה, ויהודה עד רד עם אל, צד הגבורה, נקרא בית דין, וסמוך לו ראובן. ואף על גב שמלכות היתה של יהודה, ראובן סמוך כנגדו היה.

547. אמר רבי שמעון, ומינין אינן בגי ראובן, לאנזוא תרין קרבין בגו ארעא. תא וזוי, כתיב כוזי, בגלותא דמערב. וראשית אוני, דאינן הוו קדמאין לגבי אוזוהון לקרבא. יתר שאת, לגלותא דאשור, דמותין גלו בגי גד ובגי ראובן ראשונים מבבל, וסבלו במה רעות, וכמה ענויים סבלו, ולא שבו עד כעת.

548. ויתר עז – לזמן שמלך המשיח יתעורר בעולם, הם יצאו ויערכו קרבות בעולם וינצחו, ויתחזקו על העמים, ובגי העולם יפחדו מהם וירדתו לפנייהם ויחשבו להתגבר במלכות, ולא ישארו בה. זהו שכתוב פחו כמים אל תותר. מה הטעם שלא ישארו בה ואפלו בצד אחד של העולם? משום כי עליה משפכי אביה, שעתידים להכנס ולערך קרבות בתוך הארץ הקדושה, משפכי אביה דוקא, זו ירושלים.

549. בא ראה, לארבעת צדי העולם התפזרו בגי ראובן בגלות, כנגד כל ישראל שגלו לגלות ארבע פעמים בארבע רוחות העולם. זהו שכתוב כחי – אחד, וראשית אוני – שנים, יתר שאת – שלשה, ויתר עז – ארבעה. כמו כן עתידים הם לערך קרב

טיבו) יומא זוד אעבר ברית בשוקא, אמר למלכא, דא הוא ברי, ודאי רוזימא דנפשיאי. שמוע מלכא, וידע דהא שאיל על ברית. כך יעקב אמר, ראובן בכורי אתה כוזי וגו', הכא פקדיה למלכא.

546. פחו כמים אל תותר, הכא אמר מה דארע ליה, דלא אשתאר (ליה) בארעא, ושידי ליה לבר בארעא. לקבל דא, זוד ממנא (תחומא) מסטרא דמשכנא לעילא, די ממנא תוזות ידא דמיכאל, ואמרי לה תוזות ידא דגבר"אל. ומיכאל הוא רישא בכל אתר מסטרא דחס"ה, וגבריאל מסטרא דשמאלא דגבור"ה. (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל, סטר גבורה, בי דינא אקרי, וסמיה ליה ראובן, אף על גב דמלכו הוה דיהודה, ראובן סמוך לקבליה הוה.

547. אמר רבי שמעון, ומינין אינן בגי ראובן, לאנזוא תרין קרבין בגו ארעא. תא וזוי, כתיב כוזי, בגלותא דמערב. וראשית אוני, דאינן הוו קדמאין לגבי אוזוהון לקרבא. יתר שאת, לגלותא דאשור, דמותין גלו בגי גד ובגי ראובן קדמאין מבבל, וסבלי במה בישיין, וכמה ענויים סבלו, ולא תבו עד כען.

548. ויתר עז, לזמנא דמלכא משיחא יתער בעלמא, אינן יפקון ויגזון קרבין בעלמא, וינצחון, ויתקפון על עממיה. ובגי עלמא ידולון מנייהו וירדתון קמייהו, (דף רלו ע"א) ויזשיבו לאתגברא במלכותא, ולא ישתארון ביה. הדא הוא דכתיב פחו כמים אל תותר, מאי טעמא לא ישתארון ביה, ואפילו בסטרא זוד דעלמא, בגין כי עליה משככי אביה. דמינין לאעלא ולאנזוא קרבין בגו ארעא קדישא, משככי אביה דייקא, זו ירושלים.

549. תא וזוי, בארבע סטרי עלמא, אתבדרו בגי ראובן בגלותא, לקבליהון דכל ישראל, דאתגלו בגלותא ארבע זמנין בארבע סטרי עלמא. הדא הוא דכתיב, כוזי זוד, וראשית אוני תרי, יתר שאת תלת, ויתר עז ארבעה. כגוונא דא ומינין אינן לאנזוא

בארבע רוחות העולם ולשלוט בקרבם על הכל, וינצחו עמים רבים וישלטו עליהם.

550. פחו כמים אל תותר כי עליית על משכבי אביד. כאן נרמז על הרהור ראשון שהיה ליעקב בטפה הראשונה ברחל, שאלמלא הרהור של אותה טפה היה במקומה, נשאר היה ראובן בכל, אבל פחו כמים אל תותר כי עליית משכבי אביד. עליית – בהרהור אחר, אז חללת וגו'.

551. דבר אחר פחו כמים אל תותר – שהרי כאשר יערכו קרב בני ראובן בעולם וינצחו עמים רבים, לא ישארו במלכות, מה הטעם? כי עליית משכבי אביד, שעתידים לערוך קרב בארץ הקדושה דוקא, שכתוב כי עליית משכבי אביד, [וזו ירושלים. משכבי? !] משכב היה צריך לכתבו אלא אביד, זה ישראל הזקן. משכבי אביד ולא משכב, משום שהרי פעמים נבנתה ירושלים, ופעם שלישית לזמנו של מלך המשיח, ולכן משכבי אביד. וכאן התגלגלה ברכה, ומה שהיה באותו זמן, ומה שהיה בשנכנסו ישראל לארץ, ומה שהיה בזמן מלך המשיח במעשה ראובן.

552. שמעון ולוי אחים. אמר רבי יצחק, כאן אחד אותם בצד שמאל של השכינה, שראה מעשים של דין קשה שלא יכול העולם לסבל. אמר רבי יוסי, הברכה שלהם איפה היא? אמר רבי יצחק, שמעון לא ראוי לזה, שראה לו כמה מעשים רעים, ולוי שבא מצד הדין הקשה, וברכה לא תלויה בו, ואפלו בשבא משה לא תלה בו ברכתו, שכתוב (דברים לג) ברוך ה' חילו ופעל ידיו תרצה. תלוי בקדוש-ברוך-הוא.

553. בא ראה, כתוב (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. זה הים גדול – זו השכינה שעומדת על יעקב, בשרצה להסתלק מהעולם. ורחב ידים – שהרי כל העולם מתמלא ונשלם ומצטמצם שם. שם רמש ואין מספר – שבמה

קרבה בארבע סטרי עלמא, ולמשלט בקרביהו על כל, וינצחון עממין סגיאין, וישלטון עליהו:

550. פחו כמים אל תותר כי עליית משכבי אביד, הכא אתרמיז על הרהורא קדמאה דהיה ליה ליעקב. בהאי טפה קדמאה ברוחל, דאלמלא הרהורא דהיה טפה הוה באתרה, אשתאר ראובן בכל. אבל פחו כמים אל תותר כי עליית משכבי אביד, עליית, בהרהורא אחר, אז חללת וגו'.

551. דבר אחר, פחו כמים אל תותר, דהא כד ינצחון קרבא בני ראובן בעלמא, וינצחון עממין סגיאין, לא ישתארו במלכותא, מאי טעמא, כי עליית משכבי דזמין לאנצוא קרבא בארעא קדישא דייקא, דכתיב כי עליית משכבי אביד (ס"א דא ירושלים. משכבי), משכב מבעי ליה. אלא, אביד דא ישראל סבא, משכבי אביד ולא משכב, בגין דהא בתרי זמני אתבני ירושלם, ותליתאה לזמנא דמלכא משיחא. ועל דא משכבי אביד. והכא אתגלייא ברכה, ומאי דהיה בההוא זמנא, ומאי דהיה כד עאלו ישראל לארעא, ומה דהיה בזמנא דמלכא משיחא בעובדא דראובן:

552. שמעון ולוי אחים, אמר רבי יצחק, הכא אנויד לון בסטרא שמאלא דשכינתא. דזמנא עובדין דדינא קשיא, דלא יכיל עלמא למסבל. אמר רבי יוסי, ברכתא דלהון אן היא. אמר רבי יצחק, שמעון לא אתנווי להאי, דזמנא ליה כמה עובדין בישין. ולוי דאתי מסטרא דדינא קשיא, וברכתא לא תליא ביה. ואפילו כד אתא משה, לא תלי ברכתיה ביה. דכתיב, (דברים לג) ברוך ה' חילו ופעל ידיו תרצה, בקודשא בריך הוא תליא.

553. תא וזוי, כתיב, (תהלים קד) זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. זה הים גדול, דא שכינתא דקיימא עליה דיעקב כד בעא לאסתלקא בעלמא. ורחב ידים, דהא כל עלמא אמלי ואשתלים ואתצמצם תמן. שם רמש ואין

מלאכים עליונים וקדושים נמצאו שם. חיות קטנות עם גדולות – אלו הם שנים עשר שבטים, בני יעקב שנמצאו בהם בשלמות, אחד אילה, ואחד זאב, ואחד ארי, ואחד טלה. אמר רבי יצחק, אריה אחד, וטלה אחד, אחד זאב, ואחד גדי, וכן כלם, להמצא חיות קטנות עם גדולות.

554. רבי יהודה אמר, הכל יפה, אבל יהודה אריה ושמעון שור, והרי פרשה החברים שהיו משגיחים זה בנגד זה, זה מימין וזה משמאל. לשור שמעון רעים, אמרו נציר דמות של אריה ברפת שלו, ויסתכל בזה ויפתח ממנו. כך שמעון שור, יהודה אריה.

555. שמעון לא זכה לברכה, אלא הדביק אותו משה ליהודה. כתוב כאן (דברים לג) שמע ה' קול יהודה, וכתוב שם (בראשית כט) כי שמע ה' כי שנואה אנכי. אמר רבי יהודה, שמעון ולוי, אביהם העלם למשה. אמר לו רבי יוסי, מה הטעם אביהם העלם למשה? אמר לו, אף אנו נעלה למנוחה הקדושה העליונה.

556. באו ושאלו את רבי שמעון. אמר, כמה חביבים דברים אלו. טפח בידו ובכה. אמר, מי יגלה אותך נאמן הקדוש? התעלית בחיך על בני אדם, התעלית בפטירתך ונסתרה דמותך. מפתחות רבונך נמסרו בידך תמיד.

557. בא ראה, ליעקב היו ארבע נשים, והוליד בנים מכלן, והתעלה ונתקן בנשותיו. כשרצה יעקב להסתלק, עמדה עליו שכינה רצה לברך את אלה ולא יכל, מלפני השכינה שפחד. אמר, איך אעשה, שהרי שניהם באו מצד הדין הקשה? אם אחזיק בשכינה – לא יכלתי, שהרי היו לי ארבע נשים ונתקנתי בהן, אלא אעלה אותן לבעל הבית, שהרי [בן] הבית עומד ברשותו, ומה שירצה – יעשה.

מספר, דכמה מלאכי עלאי וקדישאי אשתכחו תמן. חיות קטנות עם גדולות, אלן אינן י"ב שבטין, בני דיעקב, דאשתכחו בהון בשלימו. זור אילה, וזור זאב, וזור ארי, וזור טלה. אמר רבי יצחק, אריה זור, וטלה זור, זור זאב, וזור גדי, וכן כלם, לאשתכחו חיות קטנות עם גדולות.

554. רבי יהודה אמר, כלהו שפיר. אבל יהודה אריה, שמעון שור, והא אוקמוה זברייא דהווי משגיחוין דא לכהל דא, דא מימינא, ודא משמאלא. לתורא דעובדוי בישין, אמרו נצייר אקוניין דאריה בקופטייה, ויסתכל בדא וידנול מניה, כך שמעון שור, יהודה אריה.

555. שמעון לא זכה לברכה, אלא טפל ליה משה ביהודה. כתיב הכא (דברים לג) שמע ה' קול יהודה, וכתיב התיב (בראשית כט) כי שמע ה' כי שנואה אנכי. אמר רבי יהודה, שמעון ולוי, אבוהון סליק לון למשה. אמר ליה רבי יוסי, מאי טעמא אבוהון סליק לון למשה. אמר ליה, אף אנו נסליק ליה לבוצינא קדישא עלאה.

556. אתו שאלו ליה לרבי שמעון. אמר, כמה חביבין מלין. אטפוז בידוי ובכה. אמר מאן יגלי כן מהימנא קדישא, אסתלקת בזיך על בני נשא, אסתלקת במותך, ואסתים דיוקנך. מפתחון דמארך אתמסרו בידך תדיר.

557. תא וזוי, יעקב הוה ליה ארבע נשין, ואוליד בנן מכלהו, (דף רלו ע"ב) ואסתליק (נ"א ואשתלים) בנשיו. כד בעא יעקב לאסתלקא, שכינתא קיימי עלוי, בעא לברוכי לאלין, ולא יכל, מקמי שכינתא דדיויל. אמר, היך אעביר, דהא תרווייהו מסטרא דדינא קשיא קא אתיין. אי אתקיף בשכינתא לא יכלנא, דהא ארבע נשין הוו לי, ואשתלימנא בהון. אלא אסלק לון למארי דביתא, דהא (ביה) ביתא פרעוניה קיימא, ומה דבעי יעביר.

558. כִּף יַעֲקֹב אָמַר, זֹוּלָקִין דְּנִשְׁיִין וּבְגִין הָא נְסִבִית בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְאִשְׁתַּלְמִנָא, הִיךְ אַתְקִיף בְּמִטְרוֹנִיתָא יְתִיר, אֲלָא אֶסְלַק מוֹלִין לְמֵאֲרִי מִטְרוֹנִיתָא, וְהוּא יַעֲבִיד מַה דְּבַעֵי, וְלֹא יִדְוֹל.

559. תָּא זִוְי, מַה כְּתִיב, (דְּבָרִים לֵג) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךָ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, בַּעַל הַבַּיִת, בַּעַל הַגְּבִירָה, כְּתוּב (בַּמִּדְבָּר ל) אִישָׁה יְקִימֵנוּ וְאִישָׁה יִפְרְנוּ, שְׁהָרִי (שֵׁם ז) כָּלוֹת מֹשֶׁה כְּתוּב. וְעַל כֵּן מֹשֶׁה מְבָרַךְ אֶת מִי שְׂרוּצָה בְּלִי פֶחַד, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ. וְלִכֵּן אָמַר יַעֲקֹב, הָרִי רְאִיתִי שְׂבָנִי אֵלֶּה הֵם בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה, [וְיִבְיֹאוּ] יָבֹא בַּעַל הַבַּיִת וּיְבָרַךְ אוֹתָם.

560. מֹשֶׁה וְדָאֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים הִיךְ, וְרִצּוֹנוֹ עוֹשֶׂה בְּבֵיתוֹ, כְּמוֹ שְׂנַאֲמַר אִישָׁה יְקִימֵנוּ, וְהוּא שְׂכָתוּב (שֵׁם י) וְיֹאמַר מֹשֶׁה קוּמָה ה'. וְאִישָׁה יִפְרְנוּ, וְהוּא שְׂכָתוּב וּבְנַחֵה יֹאמַר שׁוּבָה ה'. וְדָאֵי שְׂבַעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אֶת רִצּוֹנוֹ וְאִין מוֹחָה בִּידוֹ, כְּמוֹ לְאָדָם שְׂגוּזָר עַל אֲשֶׁתוֹ, וְהוּא עוֹשֶׂה רִצּוֹנוֹ. וְעַל כֵּן יַעֲקֹב, אָף עַל גֵּב שְׁהִיָּה אֲחִינוֹ בְּעֵץ הַחַיִּים, לֹא הִיךְ בַּעַל הַבַּיִת אֲלָא לְמַטָּה. מֹשֶׁה הוּא לְמַעְלָה, וְלִכֵּן הִעֲלָה אוֹתָם לְבַעַל הַבַּיִת.

561. בְּסוּדָם אֵל תְּבֹא נִפְשֵׁי וְגו'. רַבִּי אֲבָא פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים כה) סוּד ה' לִירָאִיו וְגו'. סוּד ה' לִירָאִיו – הַסוּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה לֹא נָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲלָא לְאוֹתָם יְרָאִי חֲטָא, וּמִי שֶׁהֵם יְרָאִי חֲטָא, מִתְּגַלָּה לָהֶם סוּד עֲלִיּוֹן שֶׁל תּוֹרָה. וּמִיָּהוּ סוּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה? הוּא אוֹמַר זֶה אוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ, שְׁנִקְרָאת סוּד ה' בְּרִית קֹדֶשׁ.

562. שְׂמַעוֹן וְלֹוִי, אֲטָרוּנוֹ גְּרַמִּיָּהוּ עַל הָאֵי סוּד, בְּאֲנָשֵׁי שְׂכָם, דִּינְגְּרוֹן גְּרַמִּיָּהוּ וּיְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם סוּד. זֶה, וְהַפְּסוּק מַעֲיֵד שְׂבַמְרָמָה. וְעוֹד, בְּמַעֲשֶׂה זְמָרִי בֶן סְלוּא שֶׁפָּסַל אֶת הַסוּד הַזֶּה. וְיַעֲקֹב אָמַר, בְּסוּדָם אֵל תְּבֹא נִפְשֵׁי מִי זֶה נִפְשֵׁי זֶה

558. כִּף יַעֲקֹב אָמַר, זֹוּלָקִין דְּנִשְׁיִין וּבְגִין הָא נְסִבִית בְּהָאֵי עֲלָמָא, וְאִשְׁתַּלְמִנָא, הִיךְ אַתְקִיף בְּמִטְרוֹנִיתָא יְתִיר, אֲלָא אֶסְלַק מוֹלִין לְמֵאֲרִי מִטְרוֹנִיתָא, וְהוּא יַעֲבִיד מַה דְּבַעֵי, וְלֹא יִדְוֹל.

559. תָּא זִוְי, מַה כְּתִיב, (דְּבָרִים לֵג) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בִּרְךָ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, מֵאֲרִיָּה דְּבֵיתָא, מֵאֲרִיָּה דְּמִטְרוֹנִיתָא. כְּמַה דְּכְתִיב, (בַּמִּדְבָּר ל) אִישָׁה יְקִימֵנוּ וְאִישָׁה יִפְרְנוּ. דְּהָא (בַּמִּדְבָּר ז) כָּלוֹת מֹשֶׁה כְּתִיב. וְעַל דָּא, מֹשֶׁה בְּרִיךְ מֵאֵן דְּבַעֵא וְלֹא דְוִיִּל, כְּדֹא וְקִימֵנָא. וּבְגִין כִּף אָמַר יַעֲקֹב, הָא זְוִינָן דְּבָנֵי אֲלִין בְּסִטְרָא דְּרִינָא קִשְׁיָא, (לִיתִּיה) יִיתִי מֵאֲרִיָּה דְּבֵיתָא וּיְבָרַךְ לִין.

560. מֹשֶׁה וְדָאֵי אִישׁ הָאֱלֹהִים הִיךְ, וְרַעוּתִיָּה עֲבִיד בְּבֵיתִיָּה, כְּמַה דְּאֵת אָמַר אִישָׁה יְקִימֵנוּ. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בַּמִּדְבָּר י) וְיֹאמַר מֹשֶׁה קוּמָה ה'. וְאִישָׁה יִפְרְנוּ. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (בַּמִּדְבָּר י) וּבְנִזְוָה יֹאמַר שׁוּבָה ה'. וְדָאֵי רַעוּתִיָּה עֲבִיד מֵאֲרִיָּה דְּבֵיתָא וְלִית דִּימְזוּי בִּידִיָּה. כְּכַר זֶשׁ דְּגִזָּר עַל אֲנִתִּיָּה, וְעֲבָדָא רַעוּתִיָּה. וְעַל דָּא יַעֲקֹב אָף עַל גֵּב דְּהָוָה אֲזוּיָד בְּאִילָנָא דְּוִיִּי, לֹא הָוָה מֵאֲרִי דְּבֵיתָא, אֲלָא לְתַתָּא, מֹשֶׁה הוּא לְעִילָא, בְּגִין כִּף סְלִיק לִין לְמֵאֲרִיָּה דְּבֵיתָא:

561. בְּסוּדָם אֵל תְּבֹא נִפְשֵׁי וְגו', רַבִּי אֲבָא פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים כה) סוּד יְיָ לִירָאִיו וְגו'. סוּד יְיָ לִירָאִיו, רָזָא עֲלָאָה דְּאוֹרִיָּתָא, לֹא יְהִיב קוּדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲלָא לְאִינֹן דְּזוּלִי זוּטָאָה. וּמֵאֵן דְּאִינֹן דְּזוּלִי זוּטָאָה, אַתְגְּלִי לִין רָזָא עֲלָאָה דְּאוֹרִיָּתָא. וּמֵאֵן אִיָּהוּ רָזָא עֲלָאָה דְּאוֹרִיָּתָא, הוּא אִיבָא דָּא אֶת קִימָא קִדִּישָׁא, דְּאִקְרִי סוּד יְיָ בְּרִית קֹדֶשׁ.

562. שְׂמַעוֹן וְלֹוִי, אֲטָרוּנוֹ גְּרַמִּיָּהוּ עַל הָאֵי סוּד, בְּאֲנָשֵׁי שְׂכָם, דִּינְגְּרוֹן גְּרַמִּיָּהוּ וּיְקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם סוּד. וְהַפְּסוּק מַעֲיֵד שְׂבַמְרָמָה. תוּ בְּעוֹבְדָא דְּזְמָרִי בֶן סְלוּא, דְּפָסַל הָאֵי סוּד. וְיַעֲקֹב אָמַר בְּסוּדָם אֵל תְּבֹא נִפְשֵׁי

נפש שנכנסת ונאחזת בברית העליונה למעלה, ונקראת נפש צרור החיים.

מאי נפשי. דא נפשא דעאלת ואתאזודת בברית עקאה לעילא, ואקרי נפש צרור דווי.

563. בקהלם אל תחזק בבודי, הרי פרשוהו, כמו שנאמר (במדבר טז) ויקהל עליהם קרח. אל תחזק בבודי – זה כבוד ישראל סתם. ולכן לא ברך אותם אביהם, משום שהעלה אותם למשה. רבי חייא אמר, מהפסוקים הללו [ומשום כך] [משמע] שלא נאחז זה בזה, והצטרף כך. ולכן יש בו הכל, ואין לה דור בעולם שלא יורד דין שלהם לקטרג בעולם, ומתרבים המחזרים על הפתחים של בני אדם. הנה לה הכל [זה כנגד זה].

563. בקהלם אל תחזק בבודי. הא אוקמוה, כמא דאת אמר, (במדבר טז) ויקהל עליהם קרח. אל תחזק בבודי, דא כבוד ישראל סתם. ועל דא לא בריך לון אבוהון, בגין דסליק לון למשה. רבי זוייא אמר, מהני קראי (חסר) (ובגיני כך) (ס"א משמע) דלא אתאזוד דא ברא, ואצטרף הכי. ועל דא אית ביה כלא, ולית לה דרא בעלמא, דלא נזותא דינא דלהון לקטרגא בעלמא ואסגיא מהדרי על פתוזיהו דבני נשא, הא לה כלא. (ס"א הא לקבל הא):

564. יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף איבך וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים קד) עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח, כדי לקדש בו ראשי חודשים וראשי שנים. ולעולם הלבנה מאירה רק מן השמש, וכששולטת השמש – לא שולטת הלבנה, וכשמתכנסת השמש, אז שולטת הלבנה, ואין חשבון ללבנה אלא רק בשמתכנסת השמש.

564. יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף איבך וגו'. רבי יוסי פתח, (תהלים קד) עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח בגין לקדשא ביה ריש ירוזין, וריש שיתין. ולעלמין סיהרא לא נהיר אלא בשמשא, וכד שמשא שליט, סיהרא לא שליטא. כד אתכניש שמשא, כדון סיהרא שליטא, ולית זושפן לסיהרא אלא כד אתכניש שמשא.

565. ושניהם עשה הקדוש ברוך הוא להאיר, זהו שכתוב (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו'. והיו לאת – אלו שבתות, שכתוב (שמות לא) כי אות היא. ולמועדים – אלו ימים טובים. ולמים – אלו ראשי חודשים. ולשנים – אלו ראשי שנים. שיהיו אמות העולם עושים חשבון לשמש, וישראל ללבנה.

565. ותרזויהו עבד קודשא בריך הוא לאנהרא. הדא הוא דכתיב, (בראשית א) ויתן אתם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו'. והיו לאותות, אלן שבתות, דכתיב, (שמות לא) כי אות היא. ולמועדים, אינן יומין טובין. ולמים, אלן רישי ירוזין. ולשנים, אלן רישי שנין. דלהון אומות העולם עבדון זושפן לשמשא, וישראל לסיהרא.

566. וזה הולך כמו שאמר רבי אלעזר, כתוב (ישעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הרבית הגוי – אלו ישראל, שכתוב בהם (דברים ד) כי מי גוי גדול, וכתוב גוי אחד בארץ. לו – בשבילו. הגדלת השמחה [ממש] – זו הלבנה שמתגדלת באור בשביל ישראל. אמות העולם לשמש, וישראל ללבנה, איזה מהם עדיף? ודאי הלבנה למעלה, והשמש של אמות העולם תחת הלבנה הוא, ואותו השמש מוז [הצד] הלבנה מאיר. ראה מה בינם לבין ישראל. ישראל אחוזים בלבנה, והשתלשלו

566. ואזלא הא, כי הא דאמר רבי אלעזר, כתיב, (ישעיה ט) הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הרבית הגוי, אלן ישראל, דכתיב בהו (דברים ד) כי מי גוי גדול. וכתיב, (דברי הימים א יז) גוי אנוז בארץ. לו, בגיניה. הגדלת השמחה (ממש), דא סיהרא, דאתרביאת בנהורא בגיניהון דישראל. אומות העולם לשמשא, וישראל לסיהרא, הי מנייהו עדיף. ודאי סיהרא (דף רלז ע"א) לעילא, ושמשא דאומות העולם, תזוזת האי סיהרא הוא, וההוא שמשא

בשמש העליונה, ונאחזו במקום [בו] [שמש] לשמש שמשאירה מהשמש העליון ונדבקים בו, שכתוב (דברים ד) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום.

567. יהודה אתה וגו'. רבי שמעון אמר, מלכות התקומה ליהודה, והינו מה שאמרנו, מהו שכתוב (בראשית כט) הפעם אודה את ה', משום שהוא רביעי לרביעי אודה את ה', משום שהוא רגל רביעי לפסא. יה"ו זה רשם של השם העליון, ובמה נשלם? בה"א [בדל"ת], והינו ה"א אחרונה של השם הקדוש, השם הקדוש נשלם באותיותיו, וקשר שאחזו אותן, על כך יודוך אחיד, שהמלכות לך ראוייה להתקיים ודאי. (הושע יד) ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן. מי הקדושים? אלו קדושים עליונים, שכלם מודים לו ושמו אותו נאמן, לכן הוא ראשון בכל, הוא מלך על כלם.

568. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים מה) כל כבודך בת מלך פנימה. כל כבודך – זו כנסת ישראל. כבודך – משום שהוא כבוד, זה על זה. זה זכר וזו נקבה [זו נקבה], ונקראת כבודך. בת מלך – הינו בת שבע, בת קול שהוא קול גדול, וזהו מלך העליון. פנימה – משום שיש מלך שאינו לפנינו כמותו, וזו כבודך בת מלך.

569. ממשבצות זהב לבושה, בגושה, משום שהתלבשה ונאחזה בגבורה עליונה, וגם זה נקרא מלך, ובשבילה עומדת הארץ, מתי? בשעה שנאחזות במשפט, כמו שנאמר (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ. ולזו קוראים מלכות השמים, ויהודה נאחז בה, וירש המלכות שבארץ.

570. רבי [אבא] יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. אמר רבי יצחק, נפתח בדברי תורה

מהאי (ס"א סטרא) סיהרא נהיר. וזמי מה בין ישראל, להו. ישראל אזורו בסיהרא, ואשתלשלו בשמיא עלאה, ואתאזורו באתר (ביה) (ס"א דנהיר לשמשא) דנהירא משמיא עלאה, ומתדבקן ביה, דכתיב, (דברים ד) ואתם הדבקים בני אלהיכם וזייס כלכם היום.

567. יהודה אתה וגו'. רבי שמעון אמר, מלכו ליהודה אתקיים, והיינו האמרינו, מאי דכתיב, (בראשית כט) הפעם אודה את ה', בגין דאיהו רביעאה, אודה את ה', בגין דאיהו רגל רביעאה לכרסא. יה"ו, דא רשימא דשמיא עלאה, ובמה אשתלים, בה"א (ס"א בדל"ת), והיינו ה"א בתראה דשמיא קדישא. שמיא קדישא שלים באתווי, וקשר דאזור לון, על דא יודוך אזורי, דמלכו לך אתאזורי לאתקיימא ודאי. (הושע יב) ויהודה עד רד עם אל ועם קדושים נאמן, מאן קדושים, אלון קדושים עליונים, דכלהו אורן לגביה, ושיויה נאמן, בגין כך הוא קדמאה בכולא, הוא מלכא על כלא.

568. רבי שמעון פתח ואמר, (תהלים מה) כל כבודך בת מלך פנימה. כל כבודך, דא כנסת ישראל, כבודך, בגין דאיהו כבוד, דא על דא, דא דכר, ודא נוקבא (ס"א דא נוקבא), ואתקרי כבודך. בת מלך, היינו בת שבע, בת קול דאיהו קול גדול, והאי מלך עלאה הוא. פנימה, בגין דאית מלך דלאו איהו לזו כותיה, והאי כבודך בת מלך.

569. ממשבצות זהב לבושה, בגין דאתלבשה ואתאזורת בגבורתא עלאה, והאי, אורן גמי מלך אקרי, ובגין קיימא ארעא. אימתי, בשעתא דאתאזורת במשפט. כמא דאת אמר, (משלי כט) מלך במשפט יעמיד ארץ. ודא קרינו מלכו דשמיא, ויהודה אתאזורי בה, וירית מלכותא דבארעא.

570. רבי (אבא) יהודה ורבי יצחק היו קאלי בארזא. אמר רבי יצחק, נפתח במלי דאורייתא וניזיל. פתח

וגלך. פתח רבי יצחק ואמר, (בראשית ג) ויגרש את האדם וישכן מקדש לגן עדן וגו'. פסוק זה בארוהו החברים, אבל ויגרש, כמו בן אדם שמגרש את אשתו, את האדם דוקא.

571. בא ראה סוד הדבר, אדם נתפס במה שחטא, וגרם מות לו ולכל העולם, וגרם לאותו עץ שחטא בו גרושים, להגרש בו ולהתגרש בבניו לעולמים. זהו שכתוב ויגרש את האדם, את דוקא, בכתוב (ישעיה ו) ואראה את ה'. אף כאן את האדם.

572. וישכן מקדש לגן עדן וגו' – זה למטה. כמו שכרובים למעלה, יש כרובים למטה, והשרה העץ הזה עליהם. ואת להט החרב המתהפכת אלו דגמת שלהבת של אש מאותה החרב שמתלהטת. המתהפכת – זו החרב הזו, שיונקת בשני צדדים, ומתהפכת מצד זה לצד אחר. דבר אחר, המתהפכת – זו להט אותן צורות השלהבת של המלכות] שאמרנו, שמתהפכות לפעמים גברים ולפעמים נשים, ומתהפכות ממקומם לכל, וכל זה כדי לשמר את דרך עץ החיים. איזו דרך? כמו שנאמר (שם מג) הנותן בים דרך.

573. אמר רבי יהודה, יפה, וכף זה ודאי שגרם אדם לאותו עץ שחטא בו להתגרש, וגם לשאר בני העולם, כמו שנאמר (שם נ) ובפשעיהם שלחה אמהם, אבל יפה אמרת, שהרי ממקומו משמע, שכתוב ויגרש את האדם, משום שזוהי שלמות האדם.

574. ומאותו יום נפגמה הלבנה, עד שבא נח ונכנס בתשובה [לפניה]. באו הרשעים ונפגם. עד שבא אברהם [ועמד] ועמד בשלמות של יעקב ובניו. ובא יהודה ואחיו ביה, והתחזק במלכות, וירש אותה ירשת עולמים הוא וכל בניו אחריו. זהו שכתוב יהודה אתה יודוך אחיך. [משום שהמלכות שלו עליהם, כמו שנאמר (דברי הימים א ה) כי יהודה גבר באחיו. יודוך אחיך] ודאי בשעה שעמדו ישראל על הים, שכלם הודו לו וירדו אחריו לים.

רבי יצחק ואמר, (בראשית ג) ויגרש את האדם וישכן מקדש לגן עדן וגו'. האי קרא אוקמוה זכרייא. אבל ויגרש, כבר נש' דגריש לאנתתיה, את האדם דייקא.

571. תא זוזי, רזא דמלה, אדם במה דזוטא אתפס, וגרים מותא ליה ולכל עלמא, וגרים ליהוא אילנא דזוטא ביה תירוכין, לאתרכא ביה, ולאנתרכא בבזוי לעלמין. הדא הוא דכתיב, ויגרש את האדם, את דייקא, כמה דכתיב, (ישעיה ז) ואראה את ה'. אוף הכי את האדם.

572. וישכן מקדש לגן עדן וגו', האי לתתא. וכמה דכרובים לעילא, אית כרובים לתתא, והאי אילנא אשרי עליה. ואת להט החרב המתהפכת, אינן טפסי דשלהבי דאשא, מההוא זורבא דמתלהטא. המתהפכת, דא האי זורבא, דינקא בתרין סטרין, ואתהפכא מסטרא דא לסטרא אזורא. דבר אזור המתהפכת, דא להט אינן טפסי דשלהובא (ו"א דמלכותא) דקאמרן, דמתהפכן לזמין גוברין ולזמין זשין, ומתהפכן מדוכתייהו לכלא. וכל דא, לשמור את דרך עץ הזוים. מאן דרך, כמה דאתא אמר, (ישעיה מג) הנותן בים דרך.

573. אמר רבי יהודה שפיר, והכי הוא ודאי, דגרים אדם ליהוא אילנא דזוטא ביה לאתרכא, ואפילו שאר בני עלמא גמי, כמה דאתא אמר, (ישעיה ב) ובפשעיהם שלחה אמהם, אבל שפיר קאמרתי, דהא מדוכתייה משמע, דכתיב ויגרש את האדם, בגין דדא שלימו דאדם הוא.

574. ומההוא יומא אתפגים סיהרא, עד דאתא זון ועאל בתיובתא (נ"א בתיבותא). אתו זוזיביא ואתפגים. עד דאתא אברהם (ואתקיימו), וקיימא בשלימו דיעקב ובזוי. ואתא יהודה ואזיד ביה, ואתקף במלכותא, ואזוסין ליה אזוסנת עלמין, הוא וכל בזוי בתרין, הדא הוא דכתיב, יהודה אתה יודוך אחיך. (ו"א בגין דדיליה מלכותא עליהו, כמא דאת אמר, (דברי הימים א ה) כי יהודה גבר באחיו, יודוך

אחיר) ודאי בשעתא דקיימו ישראל על ימא, דכלהו אודו ליה, ונזונו אבתריה בימא.

575. ידך בערף אויבך, כמו שנאמר (שופטים א) יהודה יעלה [בתחילה]. ישתחוו לך בני אביך, כלל של כל אותם שאר השבטים, משום זה בני אביך ולא בני אמה. בני אביך – הרי כל שאר השבטים. שאף על גב [שהם נחלקו] שנחלקו לשתי מלכות, בשני עולים לירושלים היו כורעים ומשתחוים למלך שבירושלים, משום שמלכות ירושלים ממלכות הקדושה. [שולטת] ממנו היתה

575. ידך בערף אויבך, כמא דאת אמר, (שופטים א) יהודה יעלה (בתחילה). ישתחוו לך בני אביך, כלל אינון שאר שבטין, בגין דא בני אביך, ולא בני אמה. בני אביך, הא בלהו שאר שבטין, דאף על גב (בספרים ישנים דאינון אתפליגו) דאתפליג לתרין מלכוון, כד הוו סלקין לירושלם, הוו סגידין וכרעין למלכא דבירושלם, בגין דמלכותא דירושלם, (דף רלז ע"ב) מומלכותא קדישא (שלטא) מנייה הוה.

576. ישתחוו לך, ולא כתוב וישתחוו, שאם כתוב וישתחוו – להוסיף את שאר העמים. לא כתוב וישתחוו אלא בזמן שיבא מלך המשיח, שכתוב (ישעיה מט) שרים וישתחוו. עכשו שאמר וישתחוו, להראות שכל ישראל לבדם, כלם יעבדו לראש הגולה, לראש של בבל, ולא שאר העמים.

576. ישתחוו לך, ולא כתיב וישתחוו, דאי כתיב וישתחוו, לאוספא לשאר עמין. וישתחוו לא כתיב, אלא בזמנא דיייתי מלכא משיחא, דכתיב, (ישעיה מט) שרים וישתחוו, השתא דאמר וישתחוו, לאוזזאה דישראל בלהו בלוודייהו, בלהו ופלוןון לרישא דגולה, לראש דבבל, ולא שאר עמין:

577. גור אריה יהודה, בתחלה גור ואחר כך אריה. וסוד הדבר – בתחלה נער ואחר כך איש, (שמות טו) ה' איש מלחמה. מטף בני עליה, מה זה מטף? להכליל את מלאך המות, שהוא עומד על טרף לכלות את בני העולם ולא מציל, כמו שנאמר (מכה ה) וטרף ואין מציל. [ומהו] ומאותו טרף מסתלקת השכינה.

577. גור אריה יהודה, בקדמיתא גור, ולבתר אריה, ורוא דמלה בקדמיתא נער, ולבתר איש, (שמות טו) יי איש מלחמה. מטף בני עליה, מאי מטף. לאכללא מלאך המות, דאיהו קיימא על טרף, לשיצאה בני עלמא, ולא משייב. כמא דאת אמר, (מכה ה) וטרף ואין מציל. (ומהו) ומההוא טרף אסתלקת שכינתא.

578. פרע – בגלות בבל. רבץ – בגלות אדום. באריה – שהוא חזק. וכלביא – שהוא יותר חזק, כך ישראל הם חזקים, שבני העולם עובדי כוכבים ומזלות מפתים ודוחקים אותם, והם עומדים בדתם ובמנהגייהם באריה וכלביא.

578. פרע, בגלותא דבבל. רבץ, בגלותא דאדום. באריה, דאיהו תקיפא. וכלביא, דאיהו תקיפא יתיר. כך ישראל תקיפין אינון. דבני עלמא עובדי כוכבים ומזלות מפתין ודוחקין לון, ואינון קיימי בדתיהון ובגמיוסיהון באריה וכלביא.

579. כך שכינתא, שאף על גב שכתוב (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, היא חזקה באריה וכלביא בנפילה הזו. מה אריה ולביא לא נופלים אלא כדי לטרף טרף ולשלט, שהרי מרחוק מריח את טרפו, ומשעה שמריח נפל, ולא קם עד שקופץ על טרפו ואוכלו, כך שכינה לא נופלת אלא באריה

579. כך שכינתא, דאף על גב דכתיב, (עמוס ה) נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, היא תקיפא באריה וכלביא בהאי נפילה. מה אריה ולביא לא נפלין, אלא בגין למטרף טרפא ולשלטאה, דהא מרוזיק ארוז טרפיה, ומשעתא דארוז נפל, ולא קם עד דדליג על טרפיה ואכיל לה. כך שכינתא לא

וּבְלִבִּיא, בְּדִי לְנֶקֶם מֵעַמִּים עֹבְדֵי עֲבֹדֶת
בּוֹכְבִּים וּמַזְלוֹת וְלִקְפֹּץ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג) צִעָה בְּרֹב כְּחוֹ.

580. מִי יִקְיָמֵנוּ, הוּא לֹא יָקוּם לְנֶקֶם מִדָּם
נִקְמָה קִטְנָה, אֲלֵא מִי יִקְיָמֵנוּ. מ"י, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ב) מִי יִרְפָּא לָךְ, וְהוּא עוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן שָׁבוּ שְׁלוֹטוֹן לְחֹזֶק לְכָל, וְכָתוּב (איוב
לח) מִבֶּטֶן מִי יֵצֵא הַקֶּרֶת, וּבִאֲרִיָּה.

581. לֹא יָסוּר שִׁבְטֵי מִיְהוּדָה וְגו', בְּאֲרוֹ
הַחֲבָרִים, אֲבָל עַד כִּי יָבֹא שִׁילָ'ה, בְּה"א,
מִשּׁוֹם שֶׁבִּשְׂאֵר בּוֹ, לְהִרְאוֹת כָּאֵן אֶת
סוֹד [כָּאֵן] הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ י"ה. בְּמָקוֹם אַחֵר שִׁילֹ
בְּלִי ה"א, וּבְמָקוֹם אַחֵר שְׁלֵה בְּלִי יו"ד, וְכָאֵן
שִׁילָ'ה בְּיו"ד ה"א, סוֹד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן,
שֶׁשְׂכִינָה תִּקְוָה בְּשֵׁם [וְה] שֶׁל י"ה, וְהוּא סוֹד
שֶׁל י' [מ"י], כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ.

582. אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו וְגו'.
רַבִּי חֵיִיא פָּתַח, (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע
יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ. כִּיּוֹן שֶׁאֲמַר ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל
רָע, לָשֵׁם מֶה יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ? אֲלֵא ה' יִשְׁמְרֶךָ
מִכָּל רָע – בְּעוֹלָם הָזֶה, יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ –
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם.

583. שְׁמִירָה שֶׁל הָעוֹלָם הָזֶה הוּא, לְהִיּוֹת
הָאָדָם שְׁמוֹר מִכְּמָה מִיָּנִים רָעִים מְקַטְרָגִים
שְׁחוֹלְכִים לְקַטְרֵג בְּנֵי הָאָדָם בְּעוֹלָם וּלְדַבֵּק
בָּהֶם. בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם מֶה זֶה? כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ,
כְּשִׁיּוֹצֵא אָדָם מִן הָעוֹלָם הָזֶה, אִם הוּא זֹכֶה –
נִשְׁמָתוֹ עוֹלָה וּמִתְעַטֶּרֶת בְּמִקְוָמָה, וְאִם לֹא –
כְּמָה קְבוּצוֹת שֶׁל מַחֲבָלִים מְזַמְּנִים לְמִשְׁךְ אוֹתוֹ
לְגִיהֶנֶם וְלִמְסֹר אוֹתוֹ בְּיַד דִּימָה, שֶׁנִּמְסָר
לְמַמְנָה עַל הַגִּיהֶנֶם, וְשֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה אֲלָף רַבּוֹא
מְזַמְּנִים עִמּוֹ, וְכֻלָּם מְזַמְּנִים עַל נַפְשוֹת הָרָשָׁעִים.

584. בֹּא רֹאֵה, שֶׁבַע מִדּוּרִים יֵשׁ בְּגִיהֶנֶם,
וְשֶׁבַע פְּתָחִים. וְנִשְׁמָת הָרָשָׁע נִכְנָסֶת, וְכְּמָה
מִלֵּאכֵי חֲבָלָה, רִחוּת, שׁוּמְרֵי הַשְּׁעָרִים,
וְעֲלֵיהֶם מְמַנָּה אֶחָד בְּכָל שָׁעַר וְשָׁעַר, וְנִשְׁמָת
הָרָשָׁעִים נִמְסָרוֹת לְאוֹתָם מְזַמְּנִים עַל יְדֵי דִימָה.

נִפְלָה אֲלֵא כְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא, בְּגִיּוֹן לְנֶקֶמָה מֵעַמִּין
עֹבְדֵי עֲבֹדֶת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְלִדְלָגָה עֲלֵיהֶם. כְּמוֹ
דָּאֵת אֲמַר, (ישעיה סג) צִעָה בְּרֹב כְּחוֹ.

580. מִי יִקְיָמֵנוּ, הוּא לֹא יָקוּם לְנֶקֶמָה מִזִּיָּהוּ נִקְמָה
זְעִירָה, אֲלֵא מִי יִקְיָמֵנוּ. מ"י, כְּמוֹ דָּאֵת אֲמַר, (מיכה
ב) מִי יִרְפָּא לָךְ, וְהוּא אִיהוּ עֲלֵמָה עֲלָהָה, דְּבִיָּה
שֶׁלִּטְנוֹתָא לְאֶתְקַפָּא לְכָלֵא. וְכָתִיב, (איוב לח) מִבֶּטֶן
מִי יֵצֵא הַקֶּרֶת וְאוֹקְמוּהָ:

581. לֹא יָסוּר שִׁבְטֵי מִיְהוּדָה וְגו', אוֹקְמוּהָ זְעִירָה,
אֲבָל עַד כִּי יָבֹא שִׁילָ'ה בְּה"א, בְּגִיּוֹן דְּשִׂאָר בּוֹ,
לְאִזְזוּתָהּ הָכָא רָזָא (הכא) דְּשִׂמָּה קְדִישָׁא י"ה, בְּאֶתֶר
אִזְזוּרָא שִׁילֹ בְּלֵא ה', בְּאֶתֶר אִזְזוּרָא שִׁילֹ בְּלֵא י',
וְהָכָא שִׁילָ'ה בְּיו"ד ה"א, רָזָא דְּשִׂמָּה קְדִישָׁא עֲלָהָה,
דְּשִׁכְנִיתָא תִּקְוָה בְּשִׂמָּה (ו"א דא) דִּי"ה וְאִיהוּ רָזָא
דִּי (ו"א מ"י), כְּדָקְאֲמַרְיָנָן.

582. אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו וְגו'. רַבִּי
זוּרִיא פָּתַח, (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר
אֶת נַפְשֶׁךָ. כִּיּוֹן דְּאֲמַר ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע, אֲמַאי יִשְׁמֹר
אֶת נַפְשֶׁךָ. אֲלֵא ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע, בְּהָאֵי עֲלָמָה.
יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ בְּהָאֵי עֲלָמָה.

583. שְׁמִירָה דְּהָאֵי עֲלָמָה הוּא, לְמַהוּי נְטִיר בְּרָ נֶשׁ
מִכְּמָה זִינָן בִּישְׁטִין מְקַטְרָגִין, דְּאִזְלִין לְקַטְרָגָה בְּנֵי נֶשִׁיא
בְּעֲלָמָה, וְלִאֲתַדְּבָקָה בָּהוּ. בְּהָאֵי עֲלָמָה מַאי הוּא,
כְּמָה דְּאֲמַרְן. כִּד נְפִיק בְּרָ נֶשׁ מִהָאֵי עֲלָמָה, אִי אִיהוּ
זְכִי, נִשְׁמָתָא דִּילִיָּה סִלְקָא וְאִתְעַטֶּרֶת בְּאֶתְרִיהָ. וְאִי
לֹא, כְּמָה זְכִילִין טְרִיקִין אִזְדְּבָנָן, לְאִזְנָדָא לִיָּה
לְגִיהֶנֶם, וְלִאֲמַסְרָא לִיָּה בִּידָא דְּדִימָה, דְּאִתְבְּסְרָא
לְמַמְנָה עַל גִּיהֶנֶם, וְתִלְסִיר אֲלָף רַבּוֹא מְזַמְּנִין עִמֵּיהָ,
וְכָלְהוּ אִזְדְּבָנָן עַל נַפְשֵׁיהוּ דְּזוּיִבִּיא.

584. תֵּא זְוִי, שֶׁבַע מִדּוּרִין אֵיִת בִּיה בְּגִיהֶנֶם,
וְשֶׁבַע פְּתָחִין. וְנִשְׁמָתָא דְּזוּיִבִּיא עֲאֻלָּת, וְכְּמָה
טְרִיקִין, טְהִירִין, נְטִירִין תְּרַעִי, וְעֲלֵיהוּ זְוִד מְזַמְּנָה בְּכָל
תְּרַעָא וְתְרַעָא, וְנִשְׁמָתָהוֹן דְּזוּיִבִּיא אִתְבְּסְרוֹן לְאִינָן

מבנן, על ידא דרומה. כיון דאתמסרן בידיהו, סתמין תרעין דאשא דמלהטא.

585. דהא תרעין בטר תרעין הוו, תרעין כלהו פתיזון וסתימין, אינן דלבר פתיזון, דלגו סתימין. ובכל שבת ושבת כלהו פתיזון, ונפקין זיבין עד אינן פתיזון דלבר, ופגעין נשמתין אזורין, דמתעבבין בפתיזון דלבר. כד נפק שבתא, כרוזא קאי בכל פתיזא ופתיזא, ואמר (תהלים ט) ישובו רשעים לשאולה וגו'. תא זוזי, נשמתין דצדיקייא, קודשא בריה הוא זטיר לון, דלא יתמסרון בידא דרומה, דהוא מבנא, דהא הוא דכתיב, ישמר צאתך ובאך וכתיב ישמור את נפשיך. (דף רלח ע"א)

586. אסרי לגפן עירה. מאי גפן, דא כנסת ישראל, כמא דאת אמר, (תהלים פ) גפן מוצרים תסיע. וכתיב, (תהלים קכ"ח) אשתך כגפן פוריה, אשתך, כהאי גפן קדישא. אמר רבי יוסי, האי גפן דמברכין ביה בורא פרי הגפן. בורא, היינו דכתיב, עץ עושה פרי. פרי הגפן פרי. פרי הגפן, דא עץ פרי. עושה פרי, דכר, עץ פרי דא נוקבא. בגיני כך, בורא פרי הגפן דא דכר ונוקבא כוזא. (ס"א נשמתיהון דצדיקייא אינן פרי הגפן כדאמר בורא פרי הגפן).

587. אסרי לגפן עירה. דא מלכא משייזא, דומין לשלטאה על כל זילי עממיא, זילין די מבנן על עמין עובדי כוכבים ומזלות, ואינן תוקפא דלהון לאתתקפא, וזמין מלכא משייזא לאתגברא עליהו.

588. בגין דהאי גפן, שלטי על כל אלין בתרין תתאין, דשלטי בהו עממיא עובדי עבודת כוכבים ומזלות, האי נצח לעילא. ישראל, דאינן שרקה, ישיעון וינצוון זילין אזורין לתתא, ועל כלהו יתגבר מלכא משייזא. דהא הוא דכתיב, (זכריה ט) עני ורוכב על זמור ועל עיר. עיר וזמור תרין בתרין אינן, דשלטי בהו עממיא עובדי עבודת כוכבים ומזלות, ואינן מסטר שימאלא סטרא דזוול.

כיון שנמסרות בידיהם, סותמים שערים של אש ליהט.

585. שהרי יש שערים אחר שערים. כל השערים פתוחים וסתומים, החיצוניים פתוחים והפנימיים סתומים, ובכל שבת ושבת כלם פתוחים, ויוצאים הרשעים עד לאותם השערים החיצוניים, ופוגשים נשמות אחרות שמתעבבות בפתיחים החיצוניים. וכשיוצאת שבת, הכרוז עומד בכל פתח ופתח ואומר: (תהלים ט) ישובו רשעים לשאולה וגו'. בא ראה, נשמות הצדיקים הקדוש ברוך הוא שומר אותן שלא ימסרו לידי דומה, שהוא הממנה. זהו שכתוב ישמר צאתך ובואך, וכתוב ישמור את נפשיך.

586. אסרי לגפן עירה. מהי הגפן? זו כנסת ישראל, כמו שנאמר (תהלים פ) גפן מוצרים תסיע, וכתוב (שם קכח) אשתך כגפן פוריה. אשתך כגפן הקדושה היא. אמר רבי יוסי, זו הגפן שמברכים בה בורא פרי הגפן. בורא – היינו שכתוב (בראשית א) עץ עושה פרי. פרי הגפן – זה עץ פרי. עושה פרי – זכר. עץ פרי – זו נקבה. משום כך בורא פרי הגפן, זה זכר ונקבה כאחד. [נשמות הצדיקים הן פרי הגפן, כמו שאמר בורא פרי הגפן.]

587. אסרי לגפן עירה – זה מלך המשיח שעתיד לשלט על כל חילות העמים, החילות הממנים על עמים עובדי כוכבים ומזלות, והם חזק שלהם להתחזק, ועתיד מלך המשיח להתגבר עליהם.

588. משום שגפן זו שולטת על כל אותם הכתרים התחתונים ששולטים בהם עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, זו מנצחת למעלה. ישראל, שהם שרקה, יכלו וינצחו החילות האחרים למטה, ועל כלם יתגבר מלך המשיח. זהו שכתוב (זכריה ט) עני ורוכב על זמור ועל עיר. עיר וזמור הם שני כתרים ששולטים בהם עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, והם מצד השמאל, צד החל.

589. ומה שאמר עני – וכי מלך המשיח נקרא עני? אלא כך אמר רבי שמעון, משום שאין לו משלו, וקוראים לו מלך המשיח. זוהי הלבנה הקדושה למעלה שאין לה אור אלא מן השמש.

590. מלך המשיח הזה ישלט בשלטון, יתיחד במקומו, ואז (שם) הנה מלכך יבוא לך, סתם. אם למטה – עני הוא, שהרי בצד הלבנה הוא. אם למעלה – עני, אספקלריה שאינה מאירה, לחם עני. ועם כל זה, רכב על חמור ועל עיר, חזקם של עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לכפותם תחתיו, ויתחזק הקדוש ברנך הוא במקומו.

591. כבס ביין לבושו, כמו שנאמר (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבס ביין – זה הצד של גבורה, דין הקשה, להיות על עמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות. ובדם ענבים סותה – זה העץ למטה, בית דין שנקרא ענבים, והיין נמסר [נשמר] בדם ענבים כדי להתלבש בשניהם, לשפר תחתיו כל שאר העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות ומלכי העולם.

592. רבי יוסי פתח ואמר, אסרי לגפן עירה, וכתוב (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה. בא ראה במה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם ולא מסתכלים בדברי התורה ולא יודעים דרכיהם במה יתפסו, שכתוב (משלי ד) דרך רשעים באפלה לא ידעו במה יכשלו.

593. בזמן קדמון היתה נבואה שורה על בני אדם, והיו יודעים ומתבוננים לדעת בכבוד העליון. כיון שפסקה מהם נבואה, היו משתמשים בבת קול. עכשו פסקה נבואה ופסקה בת קול, ולא משתמשים בני אדם אלא בחלום.

589. ומה דאמר עני, וכי מלכא משיחא עני אקרי. אלא הכי אמר רבי שמעון, בגין דלית ליה מדיכליה וקרינן ליה מלך המשיח. דא הוא סיהרא קדישא לעילא, דלית לה נהורא אלא משימשיא.

590. מלכא משיחא דא, ישלוט בשלטניה, ותייזוד בדוכתיה, וכדין (זכריה ט) הנה מלכך יבא לך, סתם. אי לתתא עני הוא, דהא בסטרא דסיהרא הוא. אי לעילא עני, אספקלריא דלא נהרא. לזום עני. ועם כל דא, רוכב על חמור ועל עיר, תוקפא דעמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות, לאכפייא תזוזתיה, ויתתקף קודשא בריך הוא בדוכתיה.

591. כבס ביין לבושו, כמא דאת אמר, (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבס ביין דא סטר גבורה, דינא קשיא, למהוי על עממא עובדי עבודת כוכבים ומזלות, ובדם ענבים סותה, דא אינא לתתא, בי דינא דאקרי ענבים, ויינא אתמסר (ו"א אסתמר) בדם ענבים, בגין לאתלבשא בתרווייהו, לתברא תזוזתיה כל שאר עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות ומלכין דעלמא.

592. רבי יוסי פתח ואמר. אסרי לגפן עירה. וכתוב, (בראשית מ) ובגפן שלשה שריגים והיא כפורזות עלתה נצה. תא זזי, במה אטימין בני נשא, דלא ידעין ולא משיגין ביקרא דמאריהון, ולא מסתכלי במלי דאורייתא, ולא ידעי ארזייהו במה יתפסון. דכתוב, (משלי ד) דרך רשעים באפלה לא ידעו במה יכשלו.

593. בזמנא קדמא הות נבואה שריא עלייהו דבני נשא, והיו ידעין ומסתכלי לבמדע ביקרא עלאה. כיון דפסקא נבואה מזייהו, היו משתמשי בבת קול. השתא פסקא נבואה ופסקא בת קול, ולא משתמשי בני נשא אלא בחלום.

594. וְזוֹלָמָא דְרָגָא תַתְּאָה הוּא לְבָר, דְּהָא תַנִּין
זוֹלָמָא אֲזוּד מִשְׁשִׁים לְנִבּוּאָה. מֵאֵי טַעְמָא, בְּגִין
דְּאֵתְיָא מִדְרָגָא שְׁתִּיתָאָה לְתַתָּא, וְהָא אֲתַמָּר. תָּא
זוּזִי, זוֹלָמָא לְכָלֵּא אֲתַזוּזִי, בְּגִין דְּזוֹלָמָא מִסְטָר
שְׁמַא לֵא אֲתִיָּא, וְנִזְזִית בְּכַמָּה דְרָגִין, וְאֲתַזוּזִי (קצ"ב
ע"ב) זוֹלָמָא, אֲפִילוּ לְזוּזִיבָּא. וְאֲפִילוּ לְעוֹבְדֵי כּוֹכְבִּים
וּמְזֻלּוֹת.

594. וחלום הוא דרגה תחתונה היא חיצונה,
שהרי שנינו, חלום הוא אחד מששים של
נבואה, מה הטעם? משום שבא מדרגה ששית
למטה, והרי נתבאר. בא ראה, החלום נראה
לכלם, משום שחלום בא מצד השמאל, ויורד
בכמה דרגות, ונראה חלום, אפילו לחיבים
ואפילו לעובדי כוכבים ומזלות.

595. בְּגִין דְּזַמְנִין נְקֻטִין זוֹלָמָא וְשְׁמִיעִין הֵי זִיגִי בִישִׁין,
וּמוֹדִיעִין לְבָנֵי נְשָׂא, מִזִּיגִיהוּ דְּזוּזִיכֵן (בהו) בְּבָנֵי נְשָׂא,
וּמוֹדִיעִין לֹון מִלִּין כְּדִיבִין. וְלִזְמִנִין מִלִּין דְּקִשְׁוִט
דְּשְׁמִיעִין. וְלִזְמִנִין דְּאֵינוֹן שְׁלוּזוֹן לְזוּזִיבָּא, וּמוֹדִיעִי לֹון
מִלִּין עֲלָאִין.

595. משום שלפעמים לוקחים חלום ושומעים
אותם המינים הרעים, ומודיעים לבני אדם.
מהם שצוחקים [בהם] על בני אדם ומודיעים
להם דברים כוזבים, ולפעמים שומעים דברי
אמת, ולפעמים שהם שלוחים לרשעים
ומודיעים להם דברים עליונים.

596. הָאֵי רִשְׁעָא מֵאֵי כְּתִיב בִּיה, זַמָּא זוֹלָמָא דְּקִשְׁוִט,
דְּכְתִיב וּבְגִין שְׁלִשָּׁה שְׁרִיגִים. (קצ"ב ע"א) מֵאֵי גִפִין.
דָּא כְּנִסְת יִשְׂרָאֵל, דְּכְתִיב, (תהלים פ) הִבֵּט מִשְׁמַיִם
וְרָאָה וּפְקוּד גִּפִין זֹאת. מִשְׁמַיִם, דְּהָא מֵאֲתַר דָּא
אֲתַרְמִי, כְּמָא דָּאֵת אֲמַר, (איכה ב) הִשְׁלִיךְ מִשְׁמַיִם
אֶרֶץ. וּפְקוּד גִּפִין זֹאת, גִּפִין דְּהִיא זֹאת, וְדָאֵי.

596. מה כתוב ברשע הזה? ראה חלום אמת,
שכתוב ובגין שלשה שריגם. מהי גפין? זו כנסת
ישראל, שכתוב (תהלים פ) הבט משמים וראה
ופקד גפין זאת. משמים, שהרי ממקום זה
נזרקה, כמו שנאמר (איכה ב) השליך משמים
ארץ. ופקד גפין זאת, גפין שהיא זאת, ודאי.

597. שְׁלִשָּׁה שְׁרִיגִים, כְּמָא דָּאֵת אֲמַר, (בראשית
כט) שְׁלִשָּׁה עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ. וְהִיא כְּפֻרְזוֹת,
דְּכְתִיב, (מלכים א ה) וַתֵּרֶב זֹכְמַת שְׁלֹמֹה, דְּאֵתְנִהִיר
סִיחָרָא. עֲלֵתָה נְצָה, דָּא יְרוּשָׁלַם דְּלִתְתָּא. דְּבָר
אֲזוּר, עֲלֵתָה נְצָה, לְעִילָא, הֵהוּא דְרָגָא דְּקִיָּמָא עָלָה
וַיִּנִּיק לָהּ, כְּמָא דָּאֵת אֲמַר (דף רלח ע"ב) (בראשית
א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל הָאָרֶץ. הִבְשִׁילוּ אֲשֶׁכְּלוֹתֶיהָ
עֲנָבִים, לְנִטְרָא בְּהוּ יִין דְּמִנְטָרָא.

597. שלשה שריגם – כמו שנאמר (בראשית
כט) שלשה עדרי צאן רבצים עליה. והיא
כפרחת – שכתוב (מלכים א ה) ותרב חכמת
שלמה, שהאירה הלבנה. עלתה נצה – זו
ירושלים של מטה. דבר אחר עלתה נצה –
למעלה, אותה דרגה שעומדת עליה ומניקה
אותה, כמו שנאמר (בראשית א) אשר זרעו בו
על הארץ. הבשילו אשכולתיה ענבים – לשמר
בהם יין המשמר.

598. זַמָּי כְּמָה זַמָּא הֵהוּא רִשְׁעָא. מֵה כְּתִיב, (בראשית
מ) וְכֹס פְּרַעָה בִּידֵי וְאֶקְזוּ אֶת הָעֲנָבִים וְאִשְׁזוּטוּ אוֹתָם.
הָכָא זַמָּא הֵהוּא כֹס תַרְעֵלָה, יִנִּיקָא דְבִי דִינָא,
דְּנִפִיק מֵאֵינוֹן עֲנָבִים דְּאֲתִיָּהִיב לְפֻרְעָה וְשְׁתִי לִיה,
כְּמָה דְּהוּא בְּגִיגִיהוֹן דִּישְׂרָאֵל. כִּיּוֹן דְּשְׁמַע יוֹסֵף דָּא,
זוּרִי, וַיֵּדַע מִלָּה דְּקִשְׁוִט בְּהָאֵי זוֹלָמָא. בְּגִיגִי כֶּה פִשִּׁר
לִיה זוֹלָמָא לְטַב, עַל דְּבִשִּׁר לְיוֹסֵף בְּהָאֵי.

598. ראה כמה ראה אותו רשע. מה
כתוב? (שם מ) וכוס פרעה בידי ואקח את
הענבים ואשחט אתם. כאן ראה אותה כוס
התרעלה, יניקת בית הדין, שיוצאת מאותם
ענבים שנתנו לפרעה ושתה אותו, כמו שהיה
בשביל ישראל. כיון ששמע את זה יוסף, שמח
וידע דבר אמת בחלום הזה. לכן פתר לו חלום
לטוב על שבשר את יוסף בזה.

599. בא ראה, אסרי לגפן עירה – שנכפים תחת הגפן הזאת כל אותם חילות חזקים של עמים עובדי עבודה זרה, כמו שאמרנו, בשביל גפן זאת נקשר ונכפה אותו הכח שלהם, ונתבאר.

600. רבי שמעון אמר, יש גפן ויש גפן. יש גפן קדושה עליונה, ויש גפן שנקראת (דברים לב) גפן סדום, ויש (ירמיה ב) גפן נכריה בת אל נכר. משום כך כתוב גפן זאת, אותה שנקראת בלה זרע אמת. שורק – אלו ישראל שיוצאים מהגפן הזה. בשחטאו ישראל ועזבו את הגפן הזה, מה כתוב? כי מגפן סדום גפנם וגו', ולכן יש גפן ויש גפן.

601. רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. אמר רבי יהודה לרבי יצחק, נלך בשדה הזה, שהוא דרך יותר ישרה. הלכו. עד שהלכו, אמר רבי יהודה, כתוב (משלי לא) לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבש שנים. פסוק זה רבי חזקיה חברנו באר בו, שאמר, דין הרשעים בגיהנם שנים עשר חדש, חצי מהם בחמה וחצי מהם בשלג.

602. בשעה שנכנסים לאש, הם אומרים: זהו ודאי גיהנם. נכנסים לשלג, אומרים: זו חריפות החרף [סקר] של הקדוש ברוך הוא. מתחילים ואומרים: זה, ואחר כך אומרים: וי. וידוד אמר, (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט היין ויקם וגו'. ממקום שאומרים זה, ואחר כך וי.

603. והיכן נתקנות נפשות בשלג, כמו שנאמר (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון. יכול אף ישראל כן? תלמוד לומר, לא תירא לביתה משלג. מה הטעם? משום שכל ביתה לבש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים, כמו מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה וגר חנכה וכו'.

604. בא ראה, לא תירא לביתה משלג – זו בנסת ישראל, שהיא כל ביתה לבש שנים, כמו שאמרנו, שכתוב (ישעיה ס) חמוץ בגדים וגו', לבוש של הדין הקשה, להפרע מעמים

599. תא וזוי, אסרי לגפן עירה, דאתכפיין תזוזת האי גפן כל אינן זיילין תקיפין דעמין עובדי עבודה זרה, כדאמרן, בגין האי גפן, אתקשר ואתכפיא ההוא זיילא דלהון. ואתמר.

600. רבי שמעון אמר, אית גפן, ואית גפן. אית גפן קדישא עלאה, ואית גפן דאקרי, (דברים לב) גפן סדום, ואית (ירמיה ב) גפן נכריה בת אל נכר. בגין כך כתיב גפן זאת, ההיא דאקרי בלה זרע אמת. שורק אלו ישראל, דנפקי מהאי גפן. כד זזבו ישראל, ושביקו להאי גפן, מה כתיב, כי מגפן סדום גפנם וגו'. ובגין כך אית גפן ואית גפן.

601. רבי יהודה ורבי יצחק היו אולי בארזא. אמר רבי יהודה לרבי יצחק, זייל ביהאי זוקל, דהוא ארז מיישר יתיר. אולי. עד דהו אולי, אמר רבי יהודה, כתיב, (משלי לא) לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים. האי קרא, רבי זזקיה זזברנא אוקים ביה. דאמר, דינא דזוייבי דגיהנם תריסר ירוזין, פלגא מזייהו בזומה ופלגא מזייהו בתלגא.

602. בשעתא דעאלין לגורא, אינן אמרי דא הוא ודאי גיהנם, עאלין לתלגא, אמרי דא זוריפא דסיטא (דסיתוא) דקודשא בריך הוא. שראן ואמרין זה, ולבתר אמרין ווי. וידוד אמר (תהלים מ) ויעלני מבור שאון מטיט היין ויקם וגו'. מאתר (נ"ט ע"א) דאמרי זה, ולבתר ווי.

603. והיכן משתלבי נפשייהו בשלג. כמא דאת אמר, (תהלים סח) בפרש שדי מלכים בה תשלג בצלמון. יכול אף ישראל כן, תלמוד לומר לא תירא לביתה משלג. מאי טעמא. בגין דכל ביתה לבוש שנים. אל תקרי שנים אלא שנים. כגון מילה ופריעה, ציצית ותפלין, מזוזה וגר חנכה כו'.

604. תא וזוי, לא תירא לביתה משלג, דא כנסת ישראל, דאיהי כל ביתה לבוש שנים, כמא דאמרן. דכתיב, חמוץ בגדים וגו', לבושא דדינא קשיא,

עובדי עבודה זרה, ועתיד הקדוש ברוך הוא
ללבש לבוש אדם וחרב אדמה ולהפרע
מהאדם. לבוש אדם, שכתוב חמוץ בגדים,
וכתוב (שם) מדוע אדם ללבוש. הסיף אדמה,
שכתוב (שם לד) חרב לה' מלאה דם. ולהפרע
מן האדם, שכתוב כי זבח לה' בבצרה וגו'. עוד
כי כל ביתה לבש שנים – שהרי זה בא מצד
של הדין הקשה.

605. אמר רבי יצחק, ודאי זה כך, אלא כל
ביתה לבש שנים, מהם השנים? אלו שנים
קדמוניות, משום שהיא נכללת מכלם ויונקת
מכל הצדדים, ככתוב (קהלת א) כל הנחלים
הלכים אל הים.

606. עד שהיו הולכים, פגשו באותו תינוק
שהיה הולך לקפוטקיא מאחרי החמור, וזקן
אחד רוכב. אמר אותו זקן לאותו תינוק, בני,
אמר לי את פסוקך. אמר לו, פסוקי אינו אחד,
אלא רד למטה או ארכב לפניך ואמר לך.
אמר לו, לא רוצה, אני זקן ואתה תינוק,
שאשקל את עצמי עמך. אמר לו, אם כך, אז
למה שאלת פסוק? אמר לו, כדי שגלף בדרך.
אמר, תפח רוחו של אותו זקן, שהוא רוכב ולא
יודע דבר, ואמר שלא יהיה שקול עמי. נפרד
מאותו זקן והלך לו בדרך.

607. כשהגיעו רבי יהודה ורבי יצחק, קרב
אליהם. שאלו אותו וסח להם את המעשה.
אמר לו רבי יהודה, יפה עשית, לך עמנו ונשב
באן ונשמע דבר מפיו. אמר להם, אני עיף,
שלא אכלתי היום הזה. הוציאו להם ונתנו לו.
התרחש להם נס ומצאו מעין מים דקיק תחת
עץ. שתו ממנו, והם שתו וישבו.

608. פתח אותו תינוק ואמר, (תהלים לו) לדוד
אל תתחר במרעים אל תקנא בעשי עולה.
לדוד, אם שירה – לא אמר, אם תפלה – לא

לאתפרעא מעמיין עובדי עבודה זרה. וזמין קודשא
ברוך הוא למלכש לבושא סומקא, וזורבא סומקא,
ולאתפרעא מן סומקא. לבושא סומקא,
דכתיב, (ישעיה סג) וזמון בגדים, וכתוב, (ישעיה
סג) מדוע אדום ללבושך. סייפא סומקא,
דכתיב, (ישעיה לה) זורב לה' מלאה דם. ולאתפרעא
מן סומקא, דכתיב, (ישעיה לה) כי זבוח לה' בבצרה
וגו'. תו, כי כל ביתה לבוש שנים דהא מסטרא
דדינא קשיא קא אתי.

605. אמר רבי יצחק, ודאי הכי הוא, אלא כל ביתה
לבוש שנים, מאי שנים, אלן שנים קדמוניות, בגין
דאיהי אתכלילת מכלהו, וינקא מכל סטריין,
כדכתיב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים.

606. עד דהו אולי, פגעו בית בההוא ינוקא, דהיה
אזיל לקפוטקיא בקסטירא דזומרא, וזר סבא רכיב.
אמר ההוא סבא לההוא ינוקא, ברי, אימא לי
קראיך. אמר ליה, קראי לאו זר הוא, אלא זות
לתתא, או ארכב לקמך ואימא לך. אמר ליה, לא
בעינא. אנא סבא ואנת רביא, דאתקל גרמי בהך.
אמר ליה, אי הכי אמאי שאלת קראי. אמר ליה, בגין
דניזיל באורזא. אמר, תיפוז רוזייה דההוא סבא,
דהוא רכיב ולא ידע מלה, ואמר דלא יתקל בהדי.
אתפרש מההוא סבא, ואזיל ליה באורזא.

607. כד מטו רבי יהודה ורבי יצחק, קריב לגבייהו.
שאיילו ליה, וסוז לון עובדא, אמר ליה רבי יהודה,
שפיר קא עבדת. זיל בהדן, ונתיב דכא, ונשמע מלה
מפומך. אמר לון, לאי (o"א רבא) אנא, דלא (דף
רלט ע"א) אכילנא יומא דין. אפיקו גהמא, ויהיבו
ליה. אתרוזיש לון גיסא, ואשכוזו זרד גביעא דביא
דקיק תזוזת איכנא, שתי מנייהו, ואינן שתו ויתיבו.

608. פתוז ההוא ינוקא ואמר, (תהלים לו) לדוד אל
תתזר במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדוד, אי
שירתא, לא קאמר. אי תפלה, לא קאמר. אלא בכל
אתר לדוד סתם, רוזו הקדש אמרו.

אמר. אלא בכל מקום לדוד סתם, רוח הקדש
אמר את זה.

609. אל תתחר במרעים, מה זה אל תתחר
במרעים? היה צריך (לכתב) אל תתחר! אלא
אל תעשה תחרות במרעים, כי לא ידעת יסוד
עצמך ולא תוכל לו, אולי הוא עץ שלא נעקר
לעולמים ותדחה מלפניו.

610. ואל תקנא בעושי עולה, שלא תשגיח
במעשיהם ולא תבא לקנא בהם, שכל מי
שרואה את מעשיהם ולא מקנא לקדוש-
ברוך-הוא, עובר על שלשה לאוים,
שבתוב (שמות כ) לא יהיה לך אלהים אחרים
על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא
תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך
אל קנא.

611. לכן צריך האדם להפרד מהם ולסטות
דרכו מהם, לכן נפרדתי וסטיתי את דרכי.
מבאן והלאה שמצאתי אתכם, אני אומר
פסוקים הללו לפניכם. פתח ואמר, ויקרא אל
משה, באן אל"ף קטנה למה. משום שקריאה
זו לא היתה בשלמות. מה הטעם? שהיא לא היתה
אלא במשכן, ובארץ אחרת משום ששלמות
לא נמצאת אלא בארץ הקדושה.

612. עוד, באן שכינה, [שם, נקבה] שם שלמות
של זכר ונקבה, אדם שתי אנוש. אדם -
שלמות זכר ונקבה. באן נקבה. עוד, סוף
הפסוק, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר,
משום כך אל"ף קטנה.

613. עוד אל"ף קטנה, משל למלך שהיה
יושב בכסא וכתר המלכות עליו, נקרא מלך
עליון. בשורד והולך לבית עבדו, נקרא מלך
קטן. כך הקדוש ברוך הוא, כל זמן שהוא
למעלה על הכל, נקרא מלך עליון. כיון
שהורד מדורו למטה, הוא מלך, אבל לא
עליון כמו מקדם, ולכן אל"ף קטנה.

609. אל תתחזר במרעים. מאי אל תתחזר במרעים,
אל תתחזר מבעי ליה. אלא אל תעביר תחזרות
במרעים, בגין דלא ידעת יסודא דגמרך, ולא תיכול
ליה, דילכא איהו אילנא דלא אתערק לעלמין,
ותדווי קמיה.

610. ואל תקנא בעושי עולה, דלא תשיג
בעובדיהון, ולא תיתי לקנאה עליהו, דכל מאן דחזמי
עובדיהון, ולא קני לקודשא בריך הוא, אעבר על
תלת לאוין. דכתיב, (שמות כ) לא יהיה לך אלהים
אחרים על פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא
תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלהיך אל
קנא.

611. בגין כך, בעי ליה לבר נש לאתפרשא מנייהו,
ולמסטי אורוניה מנייהו, על דא אתפרשא וסטינא
ארוני. מבאן ולהלאה דאשכונא לכו, אימא הני
קראי קמיכון. פתח ואמר, ויקרא אל משה, הכא
אל"ף זעירא. אמאי, בגין דהאי קריאה לא הוה
בשלימו. מאי טעמא, דהא לא הוה אלא במשכנא,
ובארעא אורא. בגין דשלימו לא אשיתכוז אלא
בארעא קדישא.

612. תו, הכא שכינתא, (ו"א ל"ג התם וגריס
נוקבא) התם שלימו דדכר ונוקבא, (דברי הימים א
א) אדם שתי אנוש. אדם, שלימו דכר ונוקבא, הכא
נוקבא. תו סיפא דקרא, וידבר ה' אליו מאהל מועד
לאמר, בגין כך אל"ף זעירא.

613. תו אל"ף זעירא, מתל למלכא, דהוה יתיב
בכרסיה, וכתרא דמלכותא עליה, אקרי מלך
עלאת. בד נחית ואזל לבי עבדיה, מלך זוטא אקרי.
כך קודשא בריך הוא, כל זמנא דאיהו לעילא על
כלא, מלך עלאת אקרי. כיון דנחית מדוריה לתתא,
מלך איהו, אבל לאו עלאת בקדמיתא, בגין כך אל"ף
זעירא.

614. ויקרא, כף שנינו, זמן אותו להיכלו. מאהל מועד, מה זה אהל מועד? האהל שבו תלויים מועד וחג ושבת למנות, כמו שנאמר (בראשית א) והיו לאתת ולמועדים. בו מתחיל החשבון להמנות, ומיהו? הלבנה, כמו שנאמר (ישעיה לג) אהם כל יצען כל יסע יתדוּתיו לנצח.

615. לאמר, מה זה לאמר? כדי לגלות נאכל הכל אחד ויפה הוא, משום שהשלמות והיפי הוא מקום לגלות מה שהיה נסתר פנימה. ובכל מקום לאמר, כמו שנאמר וידבר ה' אל משה לאמר, שנתנה רשות לגלות, אבל הכל אחד, ויפה הוא, משום שהרי נמנה ללבנה הדבר ההוא, ממקום שמש עומד.

616. וידבר ה' - למעלה. אל משה - באמצע. לאמר - אחרון, מקום שיש רשות לגלות. ועוד ויקרא אל משה, מה כתוב למעלה? (שמות טל) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. למה אל משה? כף אמרו, משום שמש ראה אותו בחר, והקדוש ברוך הוא הראה לו במראה העין, כמו שנאמר (שם כז) כאשר הראה אתך בחר. וכתוב וכתוב, (המדבר ח) במראה אשר הראה ה' את משה וגו'. (שמות כח) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בחר. עכשו הביאו לו כדי שיראה, אם הוא כמו אותו משכן שראה.

617. אבל למה ויביאו את המשכן אל משה? אלא, למלך שרצה לבנות פלטרין לגבירה, צוה את האמנים: היכל זה במקום פלוני, והיכל זה במקום פלוני, כאן מקום למטה, וכאן מקום למנוחה. כיון שעשו אותם האמנים, הראו למלך. כף ויביאו את המשכן אל משה, בעל הבית, איש האלהים. כיון שנשלם ההיכל, הזמינה הגבירה את המלך להיכל, הזמינה את בעלה אתה, משום כף ויקרא אל משה.

618. ומשום שמשוה הוא בעל הבית, מה כתוב? (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו

614. ויקרא, הכי תנינן, זמין ליה להיכליה. מאהל מועד. מאן אהל מועד. אהל דביה תליין מועד וזנא ושבתיא למבני, כמא דאת אמר, (בראשית א) והיו לאותות ולמועדים, ביה שריא זושבנא למבני. ומאן איהו, סיהרא, כמא דאת אמר, (ישעיה לג) אהל כל יצען כל יסע יתדוּתיו לנצח.

615. לאמר, מאי לאמר. בגין לנלאה, (אבל כלא חד ושפיר הוא, בגין דשלימו ושפירו הוא אתר לגלאה) ביה דהיה סתים לזו. ובכל אתר לאמר, כמא דאת אמר, וידבר ה' אל משה לאמר, דאתייהב רשו לנלאה. אבל כלל זוד הוא, ושפיר הוא, בגין דהא אתבני לסיהרא ההיא מלה, מאתר דמשה קיימא.

616. וידבר, לעילא. אל משה, באמצעיתא. לאמר, בתרייתא. אתר, דאית רשו לנלאה. תו, ויקרא אל משה ביה כתיב לעילא, (שמות לט) ויביאו את המשכן אל משה וגו'. אמאי אל משה. הכי אמרו, בגין דמשה זומא ליה בטורא, וקודשא בריך הוא אזומי ליה בזויו דעינא, כמא דאת אמר, (שמות כז) כאשר הראה אותך בחר, וכתוב, (במדבר ח) כמראה אשר הראה ה' את משה וגו'. וכתוב (שמות כח) וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בחר, השתא אייתאו ליה, בגין דיוממי, אי איהו כההוא משיכנא דזומא.

617. אבל אמאי ויביאו את המשכן אל משה. אלא, למלכא דבעא למבני פלטרין למטרוניתא, פקיד לאומנין היכלא דא בדרך פלן, והיכלא דא בדרך פלן, הכא אתר לערסא, והכא אתר לזיוזא. כיון דעבדו לון אומנין, אזומי למלכא. כף ויביאו את המשכן אל משה, מארי דביתא, איש האלהים, כיון דאשתכלל היכלא, מטרוניתא זמינת למלכא להיכלא, זמינת לבעלה עמה, בגין כף ויקרא אל משה.

618. ובגין דמשה מארי דביתא איהו, ביה כתיב, (שמות לג) ומשה יקח את האהל ונטה לו מזוין למזוניה, משה דאיהו מארי דביתא, (דף רלט

מחוץ למחנה. משה שהוא בעל הבית עשה כף, מה שאין רשות לאיש אחר לעשות כף.

619. וידבר ה' אליו – דרגה אחרת עליונה. ואז, בשעה שהודמן משה להכנס, אז פתח ואמר, אדם כי יקריב מכס. מה אדם עושה כאן? אלא בשהתחברו שמש ולבנה באחד, פתח ואמר אדם, בפתוב (חבוק ג) שמש ירח עמד ובלה. עמד, ולא עמדו.

620. כי יקריב מכס – כאן נרמז, מי שיעשה עבודת קרבן השלם, שימצא זכר ונקבה. משמע שפתוב מכס, שימצא במראה שלכם. קרבן לה' – שמקריב הכל להאחז באחד, למעלה ולמטה.

621. מן הבהמה – להראות אדם ובהמה הכל באחד. מן הבקר ומן הצאן – אלו המרכבות השהורות. שבין שאמר מן הבהמה, יכול מן הכל, בין שהורות ובין טמאות? חזר ואמר מן הבקר ומן הצאן.

622. תקריבו את קרבנכם. קרבני היה צריך (לכתב)! מה זה קרבנכם? אלא בתחלה קרבן לה', ועכשיו קרבנכם. קרבן לה' אדם. קרבנכם מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן, להראות יחוד מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. מלמטה למעלה הינו קרבן לה'. מלמעלה למטה הינו קרבנכם.

623. למלך שישב על הר עליון, למעלה למעלה, וכסא מתקן על אותו הר, ומלך עליון על הכל. אדם שמקריב דורון למלך, צריך לעלות מדרגה לדרגה עד שעולה מלמטה למעלה, למקום שהמלך יושב עליון על הכל, ואז יודעים שהרי מעלים דורון למלך, ואותו דורון הוא של המלך. יורד הדורון מלמעלה למטה, הרי יודעים שאותו דורון של המלך יורד מלמעלה לאהוב המלך שהוא למטה.

624. כף בתחלה, אדם עולה בדרגותיו מלמטה למעלה, ואז קרבן לה'. מן הבהמה מן

ע"ב) עביר הכי, מה דלית רשו לבר נש אזורא למעבד הכי.

619. וידבר ה' אליו, דרגא אזורא עלאה, וכדין בשעתא דאודמן משה למיעל, כדין פתח ואמר, (ויקרא א) אדם כי יקריב מכס. מאי אדם הכא. אלא כד אתנוברו שמישא וסיהרא כוודא, פתח ואמר אדם. כדכתיב, (חבוק ג) שמיש ירונו עמד וכולה, עמד, ולא עמדו.

620. כי יקריב מכס, הכא אתרמיז, מאן דיעביר פולונא דקרבנא שלים, דישתכח דכר ונוקבא. משמע דכתיב מכס, דישתכח בוניו דלכון. קרבן לה' דאקריב כלל, לאתאזודא כוודא, לעילא ותתא.

621. מן הבהמה, לאזוזאה אדם ובהמה, כלל כוודא. מן הבקר ומן הצאן, אליו רתיבין, דאינון דכין. דכין דאמר מן הבהמה, יכול מכלל, בין דכין בין מסאבן. הדר ואמר, מן הבקר ומן הצאן.

622. תקריבו את קרבנכם. קרבני מבעי ליה, מאי קרבנכם. אלא בקדמיתא קרבן לה', והשתא קרבנכם. קרבן לה' אדם. קרבנכם מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן, לאזוזאה יזוודא מתתא לעילא, ומעילא לתתא. מתתא לעילא, היינו קרבן לה'. מעילא לתתא, היינו קרבנכם.

623. למלכא, דאיהו יתיב בטורסקא עלאה, לעילא לעילא, וכרסיא אתתקן על ההוא טורסקא, ומלכא עלאה על כלל. בר נש דקריב דורונא למלכא, בעא לסלקא מדרגא לדרגא, עד דסליק מתתא לעילא לאתר דמלכא יתיב, עלאה על כלל. וכדין ידעין דהא סלקין דורונא למלכא, וההוא דורונא דמלכא איהו. גזיית דורונא מעילא לתתא, הא ידעין דההוא דורונא דמלכא גזיית מעילא, לרוזימא דמלכא דאיהו לתתא.

624. כף בקדמיתא, אדם סליק בדרגותיו מתתא לעילא, וכדין קרבן לה'. מן הבהמה מן הבקר, גזיית

הַבָּקָר, יוֹרֵד בְּדִרְגוֹתָיו מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְאֵז זֶה קֶרֶבְנֶכֶם. וּמִשּׁוּם כֵּךְ כְּתוּב (שִׁיר ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם חֶלְבִי, הֵינּוּ אָדָם וְקֶרֶבֶן לָהּ. אֲכָלוּ רָעִים, הֵינּוּ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, וְאֵז תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרֶבְנֶכֶם.

625. בָּאוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה וּנְשָׁקוּהוּ עַל רִישָׁיהֶם. אָמְרוּ, בְּרוּךְ הַרְחֵמֶן שֶׁזָּכִינוּ לְשִׁמְעַת אֶת זֶה, וּבְרוּךְ הַרְחֵמֶן שֶׁלֹּא נִאֲבְדּוּ הַדְּבָרִים הַלָּלוּ בְּאוֹתוֹ זְקֵן. קָמוּ וְהִלְכוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ גִפֶּן אַחַת נִטּוּעָה בְּגִנָּה אַחַת.

626. פָּתַח אוֹתוֹ תִּינוּק וְאָמַר, אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה וְלִשְׁרָקָה בְּנֵי אֶתְנוֹנוּ. פֶּסוּק זֶה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן. אֶסְרִינוּ אֶסֶר הִיא צְרִיף לְכַתְּבוּ עִירָה? עִיר הִיא צְרִיף לְכַתְּבוּ אֵלֶּה סוּד הוּא לְדַרְדְּקִים שֶׁהֵם בְּבֵית רַבֵּן לִהְשֹׁמֶר מֵאוֹתוֹ הַחֵץ שֶׁל עִיר, וְהַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נִכְלָל שֵׁם י"ה.

627. וּכְמוֹ שֶׁכָּאֵן רָמְזוּ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, כֵּךְ גַּם וְלִשְׁרָקָה, שׁוֹרֵק הִיא צְרִיף לְכַתְּבוּ נִכְלָל שְׁמָה ו"ה. בְּנִי? בֵּן הִיא צְרִיף לְכַתְּבוּ שׁוֹרֵק, בְּכַתּוּב (יִרְמִיָּה ב) וְאֲנֹכִי נִטְעַנְתִּיךָ שׁוֹרֵק. בֵּן, בְּכַתּוּב (זְכַרְיָה ט) בֵּן אֶתְנוֹנוּ. לָמָּה שׁוֹרֵק, וְלָמָּה בְּנִי?

628. אֵלֶּה, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ שֵׁם קָדוֹשׁ לְכַפּוֹת אֶת הָעִיר, כֵּךְ גַּם יֵשׁ שֵׁם קָדוֹשׁ לְכַפּוֹת בֵּית אַחֵר, שֶׁהוּא חֲמוּר, שְׁאֵלְמָלֵה הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ רָמְזוּ כָּאֵן, הָיוּ מַחֲרִיבִים עוֹלָם, י"ה בְּכַתּוּב זֶה, [ו"ה] ו"ה בְּכַתּוּב זֶה, לְשֹׁמֶר מֵהֶם אֶת הָעוֹלָם, וְלְשֹׁמֶר אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ בּוֹ בְּעוֹלָם.

629. אֶסְרִי לְגִפֶּן, אִיזוֹ גִּפֶּן? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה נִקְרְאוּת גִּפֶּן? אֵלֶּה מֵה גִּפֶּן לֹא מִקְבֵּלָת עָלֶיהָ נִטְיָעָה אַחֲרָת, כֵּךְ גַּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לֹא מִקְבֵּלָת עָלֶיהָ אֵלֶּה אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשּׁוּם כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִכְפָּים לְפָנֶיהָ כָּל הַבְּחֹת הָאֲחֵרִים וְלֹא יִכּוּלִים לְהִרְעֵה וְלִשְׁלֹט בְּעוֹלָם, וְלִכְּן הִטִּיל הַכְּתוּב אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בֵּינֵיהֶם בְּצֵד זֶה וּבְצֵד זֶה. בְּנֵי אֶתְנוֹנוּ, שֶׁנֶּעְקַר מִשּׁוּם אוֹתוֹ שׁוֹרֵק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְאֲנֹכִי נִטְעַנְתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

בְּדִרְגוֹתָיו מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְכִדְרִין קֶרֶבְנֶכֶם. בְּגִינֵי כֵךְ כְּתִיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם זֶחֶלְבִי. הֵינּוּ אָדָם וְקֶרֶבֶן לָהּ. אֲכָלוּ רָעִים, הֵינּוּ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, וְכִדְרִין תִּקְרִיבוּ אֶת קֶרֶבְנֶכֶם.

625. אֶתוֹ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה וּנְשָׁקוּהוּ עַל רִישָׁיהֶם. אָמְרוּ, בְּרוּךְ הַרְחֵמֶן הַזֶּכֶּינָה לְמִשְׁמַע דָּא, וּבְרוּךְ הַרְחֵמֶן, דְּלֹא אֶתְאֲבִידוּ מִלִּין אֶלִּין בְּהֵמָה סְבָא. קָמוּ וְאִילוּ. עַד דִּהְיוּ אִילוּ, זָמְנוּ זָד וְזָד גִּפֶּן נְטִיעַ בְּזוּג גִּנָּה.

626. פָּתוּז הָהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, אֶסְרִי לְגִפֶּן עִירָה וְלִשְׁרָקָה בְּנֵי אֶתְנוֹנוּ הָאֵי קָרָא רָזָא עֲלָהָה הוּא. אֶסְרִי, אֶסֶר מִבְּעֵי לִיה. עִירָה, עִיר מִבְּעֵי לִיה. אֵלֶּה רָזָא הוּא, לְדַרְדְּקֵי דְאִינוּן בְּבֵי רַב, לְאֶסְתַּמְרָא מִהֵמָּה הוּא גִּירָא דְעִיר, וְשִׁמָּא קְדִישָׁא אֶתְכַלִּיל תַּמָּן י"ה.

627. וּכְמוֹהִי דְהִכָּא אֶתְרַמִּיז שְׁמָא קְדִישָׁא, הָכִי גָמִי וְלִשְׁרָקָה, שׁוֹרֵק מִבְּעֵי לִיה. אֶתְכַלִּיל תַּמָּן ו"ה. בְּנֵי בֵּן מִבְּעֵי לִיה. שׁוֹרֵק, כְּדַכְתִּיב, (יִרְמִיָּה ב) וְאֲנֹכִי נִטְעַנְתִּיךָ שׁוֹרֵק. בֵּן, כְּמוֹ דְאֶתְאֵר אָמַר, (זְכַרְיָה ט) בֵּן אֶתְנוֹנוּ. אִמָּאֵי שׁוֹרֵקָה, וְאִמָּאֵי בְּנֵי.

628. אֵלֶּה, כְּמוֹהִי דְאִית שְׁמָא קְדִישָׁא לְאֶכְפִּיָּא לְעִיר, הָכִי גָמִי, אִית שְׁמָא קְדִישָׁא, לְאֶכְפִּיָּא זִיזִילָא אֶזְזָרָא, דְאִיהִי זְזָרָא, דְאֶלְמִילָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא אֶתְרַמִּיז הָכָא, הָיוּ מִטְרַטְשֵׁי עֲלֵמָא, י"ה בְּזִיזִילָא דָא, (ו"ה) ו"ה בְּזִיזִילָא דָא, לְאֶסְתַּמְרָא עֲלֵמָא מִנְיָהִי, וְלְאֶסְתַּמְרָא בֵּר נֶשׁ, דְּלֹא יִשְׁלֹטוּן בֵּיה בְּעֵלְמָא.

629. אֶסְרִי לְגִפֶּן, מֵאֵי גִפֶּן. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אִמָּאֵי אֶתְקִרִיאת גִּפֶּן. אֵלֶּה מֵה גִּפֶּן, לֹא מִקְבֵּלָת עָלֶיהָ נְטִיעָא אֶזְזָרָא, הָכִי גָמִי כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, לֹא מִקְבֵּלָת עָלֶיהָ אֵלֶּה לְקוֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּבְגִין כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, אֶתְכַפִּיין קָמוּהָ כָּל זִיזִלִין אֶזְזָרִין, וְלֹא יִכּוּלִין לְאֶבְאֵשָׁא וְלִשְׁלֹטָא בְּעֵלְמָא. וְעַל דָּא אִטִּיל קָרָא שְׁמָא קְדִישָׁא בֵּינֵיהֶם, בְּהֵאֵי גִיסָא וּבְהֵאֵי גִיסָא. בְּנֵי אֶתְנוֹנוּ,

דַּאֲתַעְקָר בְּגִין הָהוּא שׁוֹרֵק, כְּמָה דַּאֲתָ אָמַר, וְאִנְכִי
נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

630. כַּבֵּס בִּינָן לְבוּשׁוֹ וְגו'. כַּבֵּס! כּוּבֵס הִיךְ
צָרִיךְ לְכַתְּבוּ אֵלָּא כַּבֵּס מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם,
וּמִיָּהוּ? זֶה מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. בִּינָן – צַד הַשְּׂמָאל.
וּבִדָּם עֲנָבִים – צַד הַשְּׂמָאל, לְמִטָּה. וְעַתִּיד
מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ לִשְׁלֹט לְמַעַלָּה עַל כָּל הַכּוֹחוֹת
הָאֲחֵרִים שֶׁל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת, וְלִשְׁבֹּר אֶת כּוֹחַ מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה.

630. כַּבֵּס בִּינָן לְבוּשׁוֹ וְגו', כַּבֵּס, כּוּבֵס מִבְּעֵי לִיָּה.
אֵלָּא כַּבֵּס, מִיּוֹמָא דַּאֲתַבְרִי עֲלֵמָא, וּמֵאֵן אִיהוּ, דַּא
מִלְכָּא מִשִּׁינְזָא. בִּינָן סֵטֶר שְׂמָאֲלָא. וּבִדָּם עֲנָבִים
סֵטֶר שְׂמָאֲלָא. לְתַתָּא. וְזִמִּין מִלְכָּא מִשִּׁינְזָא (דף רמ
ע"א) לְשִׁלְטָאָה לְעֵילָא עַל כָּל זַיְלִין אֲזֻרְגִין דְּעַמִּין
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וּלְתַבְרָא תוֹקְפִיהוֹן
מִעֵילָא וּמִתַּתָּא.

631. דְּבַר אַחֵר כַּבֵּס בִּינָן לְבוּשׁוֹ – כְּמוֹ הַיֵּן
הַזֶּה, מֵרָאָה שְׂמָחָה, וְכַלּוּ דִּין וְלַעֲמִים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת]. כֵּךְ גַּם מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ,
יֵרָאָה שְׂמָחָה לִישְׂרָאֵל, וְכַלּוּ דִּין לַעֲמִים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. כְּתוּב (בראשית א) וְרוּחַ
אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, זֶה רוּחוֹ שֶׁל מֶלֶךְ
הַמְּשִׁיחַ, וּמִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם הוּא רוּחַ לְבוּשׁוֹ
בִּינָן הָעֲלִיּוֹן.

631. דְּבַר אַחֵר, כַּבֵּס בִּינָן לְבוּשׁוֹ, כְּזִנְזָא דְּהָאִי
זִמְרָא, אֲזֻזִי זַיְדוֹ, וְכוּלִּיהּ דִּינָא. (לַעֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת). הָכִי נָבִי מִלְכָּא מִשִּׁינְזָא, יִזְוִי זַיְדוֹ
לִישְׂרָאֵל, וְכוּלִּיהּ דִּינָא לַעֲמִין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת. כְּתִיב, (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל
פְּנֵי הַמַּיִם, דַּא רוּחָא דְּמִלְכָּא מִשִּׁינְזָא, וּבֵן יוֹמָא
דַּאֲתַבְרִי עֲלֵמָא, אֲסֻזִי לְבוּשִׁיהּ בְּזִמְרָא עֲלָאָה.

632. רָאָה מַה כְּתוּב אַחֲרָיו, חֲכָלִילִי עֵינִים
מִיָּן וּלְבָן שְׁנִים מַחְלָב. זֶה יֵין הָעֲלִיּוֹן, וְשִׁמְרָה
שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁל הַתּוֹרָה שְׂמָרָהּ, מִמֶּנּוּ שׁוֹתָה.
וּלְבָן שְׁנִים מַחְלָב, שְׁהָרִי הַתּוֹרָה יֵין וְחָלָב,
תּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב וְתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

632. זִמְבִּי מַה כְּתִיב בְּתַרִּיהּ, וְחֲכָלִילִי עֵינִים מִיָּן וּלְבָן
שְׁנִים מַחְלָב, דַּא זִמְרָא עֲלָאָה, (ו"א דמרוי
דאורייתא) דְּאֻרִּיתָא דְּמַרְוִי, מַנִּיָּה שִׁתִּי. וּלְבָן שְׁנִים
מַחְלָב, דְּהָא אֻרִּיתָא יֵין וְחָלָב, תּוֹרָה שֶׁבְּכָתָב,
וְתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה.

633. כְּתוּב (תהלים קד) וַיֵּין יִשְׂמַח לִבִּי
אֲנוּשׁ [לְמָה? מִשּׁוּם שְׂמִימָקוֹם שֶׁל שְׂמָחָה הוּא בָּא, וּמֵהוּ
סוּף הַפְּסוּק?]. לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׂמֵן, וְדָאִי מִמְּקוֹם
שְׂמִימָקָא שְׂמֵן. בָּא רָאָה, שִׁירַת הַיֵּין חֲדוּהּ, הוּא
מִקּוֹם שֶׁכָּל שְׂמָחָה יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, וְסוּפּוֹ דִּין, מַה
הִטְעַם? מִשּׁוּם שְׂסוּפּוֹ מִקּוֹם כְּנוּס שֶׁל הַכֵּל, דִּין
הוּא, וּבִי נִדּוּן הָעוֹלָם, וְלָבָן רֵאשִׁית חֲדוּהּ, וְסוּף
דִּין. מִשּׁוּם כֵּךְ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׂמֵן, מִמְּקוֹם
שֶׁכָּל חֲדוּהּ יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ.

633. כְּתִיב, (תהלים קד) וַיֵּין יִשְׂמֻזוּ לִבִּי אֲנוּשׁ (ו"א
אמאי, בגין דמאתר דחדוה קאתי, ומאן הוא סופיה
דקרא) לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׂמֵן, וְדָאִי מֵאֲתַר דַּאֲתַקְרִי
שְׂמֵן. תָּא זִיזִי, שִׁירַתָּא דְּזִמְרָא זִיזִיהּ, הוּא אֲתַר דְּכָל
זַיְדוֹ מַנִּיָּה נִפְקָא. וְסוּפִיהּ דִּינָא. מֵאִי טַעְמָא, בְּגִין
דְּסוּפָא דִּילִיָּהּ, אֲתַר כְּנִישׁוֹ דְּכָלָא, דִּינָא הוּא, וּבִיָּה
אֲתַדִּין עֲלֵמָא. וְעַל דַּא שִׁירוּתָא זִיזִיהּ, וְסוּפָא דִּינָא.
בְּגִינִי כֵּךְ, לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׂמֵן. מֵאֲתַר דְּכָל זִיזִיהּ
מַנִּיָּה נִפְקָא.

634. וְלַחֵם לִבִּי אֲנוּשׁ יִסְעֵד, אִיזוּה לַחֵם? אֵלָּא
לַחֵם סוּעֵד [סוּמָד] אֶת הָעוֹלָם. וְאִם תֵּאמַר שְׁבוּ
תְלוּי לְבָדוֹ סַעַד הָעוֹלָם – לֹא כֵּךְ, שְׁהָרִי לִילָה
כְּלִי יוֹם לֹא נִמְצָא, וְלֹא צָרִיךְ לְהַפְרִידֵם. וּמִי

634. וְלַחֵם לִבִּי אֲנוּשׁ יִסְעֵד, מֵאֵן לַחֵם. אֵלָּא לַחֵם
עֲלֵמָא סַעִיד (סמך), וְאִי תִימָא, דְּבִיָּה תְלוּיָא סַעִידוֹ
דְּעֲלֵמָא בְּלִיזִידוֹ, לֹא הָכִי, דְּהָא לִילָא בְּלֵא יוֹמָא,
לֹא אֲשַׁתְּכּוּז, וְלֹא בְּעִי לֵאפְרִשָׁא לֹאן. וּמֵאֵן דַּאֲפְרִישׁ

שִׁמְפְרִידִם יִתְפָּרֵד מֵהַחַיִּים, וְהֵינּוּ שְׁבִתוּב (דברים ח) לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם, מִשּׁוּם שֶׁלֹּא צָרִיךְ לְהַפְרִיד.

635. וְאֵם תֹּאמֶר, דּוֹד אֵיךְ אָמַר וְלֶחֶם לִבְבִּי אָנוּשׁ יִסְעֵד, הוֹאִיל וְלֹא תִלּוֹי בּוֹ לִבְדּוֹ סֵעֵד כֹּל הָעוֹלָם? אֲלֵא דִּיּוּק הַדָּבָר וְלֶחֶם, וְאִי תוֹסֵף, כִּמּוֹ וְהֵ, וְעַל זֶה הִכָּל נִמְצָא בְּאֶחָד.

636. בֹּא רֵאָה, מִי שֶׁמִּבְרַךְ עַל הַמּוֹזֵן, לֹא יִבְרַךְ עַל שְׁלַחַן רֵיק, וְצָרִיךְ לְהַמְצִיא לֶחֶם עַל הַשְּׁלַחַן וְכֹס שֶׁל יַיִן בִּימִין, מִהַ שְׁטַעַם? בְּשִׁבִּיל לְקַשֵּׁר שְׂמַאל בִּימִין, וְלֶחֶם שִׁיתְבָּרֵךְ מֵהֶם וְלִהְיוֹת שֶׁרָבָה בָּהֶם, וְלִהְיוֹת הַכֹּל קָשֶׁר אֶחָד, לְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּרָאוּי. שֶׁהָרִי לֶחֶם נִקְשֵׁר בִּיַּיִן, וַיִּין בִּימִין, וְאִי הַבְּרָכוֹת שׁוֹרוֹת בְּעוֹלָם, וְהַשְּׁלַחַן נִתְקֵן בְּרָאוּי.

637. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲלֵמְלָא לֹא הוֹדְמָנָה לָנוּ דִּרְךָ זֶה אֲלֵא לְשִׁמְעַת הַדְּבָרִים הַלְלוּ – דִּי לָנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נֶאֱדָה הוּא לְתִינוּקָא זֶה שֶׁלֹּא יָדַע כָּל זֶה, וְאֵינִי פוֹחֵד עָלָיו אִם יִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם מִשּׁוּם זֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלָמָּה? אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁתִּינוּקָא זֶה יָכוֹל לְהִסְתַּבֵּל בְּמָקוֹם שְׂאִין רְשׁוֹת לְאָדָם לְהִסְתַּבֵּל בּוֹ, וְאֵינִי פוֹחֵד עָלָיו, שֶׁעַד שֶׁלֹּא יִגִּיעַ לְפָרְקוֹ יִשְׁגִּיחַ וְיִסְתַּבֵּל וְיַעֲנִישׁוּ אוֹתוֹ.

638. שָׁמַע אוֹתוֹ הַתִּינוּקָא. אָמַר, אֵינִי פוֹחֵד מִעֲנִשׁ לְעוֹלָמִים, שֶׁהָרִי בְּשַׁעַת שְׂאֵבָא הִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, בְּרֵךְ אוֹתִי וְהַתְּפִלָּה עָלַי, וְיִדְעַתִּי שְׂזָבוֹת אָבִי תִּגְזֹן עָלַי. אָמְרוּ לוֹ, וּמִי הוּא אָבִיךָ? אָמַר, [אֵין רַבִּי יְהוּדָה] בְּנוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא הַזֶּקֶן. לָקְחוּ אוֹתוֹ וְהִרְבִּיבוּ אוֹתוֹ עַל כְּתִפֵּיהֶם שְׁלֹשָׁה מִלִּין.

639. קָרְאוּ עָלָיו, (שׁוּפְטִים יד) מִהֲאֵכֶל יֵצֵא מֵאֵכֶל יֵצֵא מֵאֵכֶל וּמֵעַז יֵצֵא מֵעַז וּמֵתוֹק וּגְוִי. אָמַר לָהֶם אוֹתוֹ תִּינוּקָא, דָּבָר בֹּא לְיַדִּיכֶם, פָּרְשׁוּ אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זְמַן לָנוּ אֶת דִּרְךָ הַחַיִּים, אָמַר אֶתָּה.

לֹא, יִתְפָּרֵשׁ מוֹזִיין, וְהֵינּוּ דְכִתִּיב, (דברים ח) לְמַעַן הוֹדִיעֶךָ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לִבְדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם. בְּגִין דְּלֹא בְּעֵי לְאִתְפָּרֵשׁ.

635. וְאִי תִימָא, דּוֹד הֵיךְ קָאמַר וְלֶחֶם לִבְבִּי אָנוּשׁ יִסְעֵד, הוֹאִיל וְלֹא תִלּוֹי אִי בִּיהַ בְּלִיזוֹדוֹי סֵעֵדוֹ דְּעֵלְמָא. אֲלֵא דִּיּוּקָא דְּמִלָּה, וְלֶחֶם, וְאִי אִיתוֹסֵף, כִּמּוֹ וְיֵי, וְעַל דָּא, כִּלְא אִשְׁתַּכּוּז כּוֹזָדָא.

636. תָּא מוֹזִי, מֵאֵן דְּמִבְרַךְ עַל מוֹזָנָא, לֹא יִבְרַךְ עַל פְּתוּרָא רִיקָנָא, וּבְעֵי נִהְמָא לְאִשְׁתַּכּוּזָא עַל פְּתוּרָא, וְכִסָּא דְּזוּמְרָא בִּימִינָא. מֵאִי טַעַמָא, בְּגִין לְקַשְׁרָא שְׂמַאלָא בִּימִינָא, וְנִהְמָא דִּיתְבָּרֵךְ מִנִּיחָא, וְלִאִתְקַשְׁרָא בָּהּ, וְלִמְהֵי כִלְא זוּד קַשְׁוֹרָא, לְבָרְכָא שְׂמַא קְדִישָׁא בְּדָקָא יָאוּת. דְּהָא לֶחֶם אִתְקַשֵּׁר בִּיַּיִן, וַיִּין בִּימִינָא, וְכַדִּין בְּרָכָאן שְׁרִיין בְּעֵלְמָא, וּפְתוּרָא אִשְׁתַּלִּים בְּדָקָא יָאוּת.

637. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲלֵמְלָא לֹא אֲנִידְמֵן לָן אֲוִרוּזָא דָּא אֲלֵא לְמִשְׁמַע מוֹלִין אֲלִין, דִּי לָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָאוּת הוּא לְהָאִי יְנוּקָא דְּלֹא יָדַע כָּל הָאִי, וְאֵנָּה מִסְתַּפִּינָא עָלֶיהָ. אִי יִתְקַיֵּם בְּעֵלְמָא בְּגִין הָאִי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק וְלָמָּה. אָמַר לֵיהּ, בְּגִין דְּהָאִי רַבִּינָא יָכִיל לְאִסְתַּכְּלָא בְּאַתְרָא דְּלִית רִשׁוֹ לְבָר נֵשׁ לְאִסְתַּכְּלָא בִּיהַ. וּמִסְתַּפִּינָא עָלָיו, דְּעַד לֹא יִמְטִי לְפָרְקוֹי, יִשְׁגִּיחוּ וְיִסְתַּכְּל וְיַעֲנִישׁוּ לֵיהּ.

638. שָׁמַע הָהוּא יְנוּקָא. אָמַר, לֹא מִסְתַּפִּינָא מִעֲנִינָא לְעֵלְמִין, דְּהָא בְּשַׁעַתָּא דְּאִסְתַּכְּלִיק אָבָא מִעֵלְמָא, בְּרִיךְ לִי וְצִלִּי עָלִי. וְיִדְעָנָא דְּזָכוּתָא דְּאָבָא יִגִּין עָלִי. אָמְרוּ לֵיהּ, וּמֵאֵן הוּא אָבוּךָ. אָמַר, (נ"א לִיתָא רַב יְהוּדָה) בְּרִייתָא דְּרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, נְטִילוּ לֵיהּ, וְאַרְכְּבוּהָ עַל כְּתִפֵּיהֶוּ תַּלְתָּ מִלִּין.

639. קָרוּ עָלֶיהָ, (שׁוּפְטִים יד) מִהֲאֵכֶל יֵצֵא מֵאֵכֶל וּמֵעַז יֵצֵא מֵעַז וּמֵתוֹק וּגְוִי. אָמַר לָן הָהוּא יְנוּקָא, מִלָּה אֶתָּא לִידִיכֹו, פָּרִישׁוּ לָהּ. אָמְרוּ לֵיהּ, קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא זְמַן לָן אֲוִרוּזָא דְּזוּי, אִימָא אֶתָּה.

640. פתח ואמר, מהאכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק, פסוק זה לנו בו סמך. מהאכל – זה צדיק, שכתוב (משלי יג) צדיק אוכל לשבע נפשו. צדיק אוכל ודאי ונוטל הכל, למה? לשבע נפשו, לתת שבע לאותו מקום שנקרא נפש דוד. יצא מאכל – שאלמלא אותו צדיק לא יצא מזון לעולמים ולא יוכל העולם לעמד [בין]. ומעז יצא מתוק – זה יצחק שברך את יעקב (בראשית כז) בטל השמים ומשמני הארץ.

641. עוד, אף על גב שהכל אחד, אלולא תקף הדין הקשה, לא יוצא דבש. מי הדבש? זו תורה שבעל פה, שכתוב (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים. ומעז – זו תורה שכתוב, שכתוב (שם כט) ה' עז לעמו יתן. יצא מתוק – זו תורה שבעל פה.

642. הלכו באחד שלשה ימים, עד שהגיעו למבוי של הקיר של אמו. כיון שראתה אותו, סדרה את הבית, וישבו שם שלשה ימים אחרים. ברכו אותו והלכו, וסדרו דברים לפני רבי שמעון. אמר, ודאי ירשת התורה ירש, ואלמלא זכות אבות יענש מלמעלה. אבל הקדוש ברוך הוא לאותם שהולכים אחר התורה, יורשים אותה הם ובניהם לעולמים. זהו שכתוב (ישעיה נט) ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך וגו'.

643. ובולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אגית וירכתו וגו'. רבי אבא פתח, (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. וכי זה הוד והדר לחגר כלי זין ולהודרו בזה? מי שמשתדל בתורה ועורך קרב בתורה ומזרז עצמו בה – זהו שכתוב (שם רבונן), זהו הוד והדר, ואתה אומר חגור חרבך?

644. אלא ודאי שעקר הדבר, אות ברית הקדש נתן הקדוש ברוך הוא ורשם אותו בבני אדם כדי שישמרו אותו ולא יפגמו אותו בפגם

640. פתחו ואמר, מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק. האי קרא, אסמכתא אית לן ביה, מהאוכל, דא צדיק, דכתיב, (משלי יג) צדיק אוכל לשבע נפשו. צדיק אוכל ודאי, ונטיל כלא, אמאי, לשבע נפשו. למיהב שבעא, לההוא אתר דאקרי נפשו דדוד. יצא מאכל, דאלמלא ההוא צדיק, לא יפוק מזונא לעלמין, ולא יכיל עלמא להיימא (ביה). ומעז יצא מתוק, דא יצוק, דבריה ליעקב בטל השמים ובשמני הארץ.

641. תו, אף על גב דכלא זוד, אלמלא תוקפא דדינא קשיא, לא נפקא דבש. מאן דבש. דא תורה שבעל פה, דכתיב, (תהלים יט) ומתוקים מדבש ונפת צופים. מעז, דא תורה שכתוב, דכתיב, (תהלים כט) ה' עז לעמו יתן. יצא מתוק, דא תורה שבעל פה. (דף רמ ע"ב)

642. אכלו כוזא תלת יומין, עד דמטו לטורסא דקירא דאמיה. כיון דזמאת לון אתקנית ביתא, ויתבו תמן תלת יומין אזורין. ברכוהו, ואכלו, וסדרו מלך קמיה דרבי שמעון. אמר, ודאי ירשת אורייתא אורסין, ואלמלא זכותא דאבהו יתענש מלעילא, אבל קודשא בריך הוא לאינון דאזלין בתר אורייתא, אורסין לה אינון ובנייהו לעלמין. הךא הוא דכתיב, (ישעיה נט) ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך וגו'.

643. ובולן לחוף ימים ישכון והוא לחוף אגית וירכתו וגו'. רבי אבא פתחו, (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. וכי דא הוד והדר, למיין ויינא, ולאודרוא בהאי. מאן דאשתדל באורייתא, ואינון קרבא באורייתא, וזרין גרמיה בה, דא הוא שבווא (דמאריה), דא הוא הוד והדר, ואית אמרת זוזור חרבך.

644. אלא, ודאי עקרא דמלה, את קיימא קדישא. יהב קודשא בריך הוא, ורשם ליה בבני נשא, בגין דינטרון ליה, ולא יפגמו ליה בפגמו להאי רשימא

את רשם המלך הזה, ומי שפוגם אותו, הרי עומדת נגדו (ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית, לנקם נקמת הברית הקדוש שגרשם בו, והוא פוגם אותו.

645. ומי שרוצה לשמר מקום זה, ויזדרז ויתקן עצמו וישים כנגדו בשעה שהיצר תוקף אותו את החרב שעומדת על הירך, להפרע ממי שפוגם מקום זה, ואז חגור חרבך על ירך גבור. גבור הוא, וגבור נקרא. ועל כך הודך והדרך.

646. דבר אחר חגור חרבך על ירך גבור – מי שיוצא לדרך, יתקן עצמו בתפלה של רבנו ויזדרז בצדק הזה, חרב עליונה, בתפלה ובקשות עד שלא יצא לדרך, ככתוב (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

647. בא ראה, זבולון תמיד יצא לדרכים ולשבילים וערך קרבות, והזדרז בחרב העליונה הוא בתפלה ובקשות עד שלא יצא לדרך, ואז נצח את העמים והתגבר עליהם. ואם תאמר, יהודה הרי נתקן לזה לערך קרבות ותקונים בחרב הוא, למה זבולון? אלא. בא ראה, שנים עשר השבטים הללו, כלם תקון של המלכה הם.

648. שני תקונים של נקבות אמר שלמה בשיר השירים, אחד לרועה העליון – יובל, ואחד לכלה – שנת השמטה. תקון אחד למעלה, ותקון אחד למטה. גם מעשה בראשית הוא כך, בשני המקומות הללו. מעשה אחד למעלה, ומעשה אחד למטה, ולכן נפתחה התורה בב', מעשה שלמטה במעשה שלמעלה. זה עושה עולם העליון, וזה

דמלכא. ומאן דפגים ליה, הא קאים לךבליה (ויקרא כו) זורב נקמת נקם ברית, לנקמא זוקמא דברית קדישא, דאתרשים ביה, והוא פגים ליה.

645. ומאן דבעי לנטרא האי אתר, ויזדרז ויתקן גרמיה, וישוי לךבליה, בשעתא דיצרא בישא יתקף עלוי, להאי זורב דקיימא על ירה, לאתפרעא ממאן דפגים האי אתר. וכדין, וזגור זורבך על ירך גבור, גבור איהו, גבור אתקרי. ועל דא הודך והדרך.

646. דבר אזור, וזגור זורבך על ירך גבור. מאן דנפיק בארזא, יתקן גרמיה בצלותא דמאריה, ויזדרז בהאי (מ"ט ע"ב) צדק, זורב עלאה, בצלותא ובקשות עד לא יפוק לארזא. כדכתיב, (תהלים פה) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

647. תא זוזי, זבולון נפיק תדירא לשבילין וארזין, ואזוז קרבין, ואזדרז בהאי זורב עלאה, בצלותא ובקשות עד לא נפיק בארזא, וכדין נצח עמין, ואתתקף עליהו. ואי תימא יהודה, הא אתתקן בהאי לאזוזא קרבין, ותקונין, בהאי זורב, אמאי זבולון. אלא. תא זוזי, הני תריסר שבטין, כלהו תקונא דמטרוניתא הוי. תרין תקונין דנוקבי אמר שלמה בשיר השירים, זוד לרעיא עלאה יובלא, וזוד לכלה, שנת השמיטה. זוד תקונא לעילא, וזוד תקונא לתתא. עובדא דבראשית, הכי הוא גמי, בהני תרי אתרי, זוד עובדא לעילא, וזוד עובדא לתתא, ועל דא פתיזא דאורייתא בב'. עובדא דלתתא, כזוונא דלעילא, דא עבד עלמא עלאה, ודא עבד עלמא תתאה. כזוונא דא.

648. תרין תקונין דנוקבי קאמר שלמה, זוד לעילא, וזוד לתתא. זוד לעילא, בתקונא עלאה דשמא קדישא. זוד לתתא, בתקונא תתאה כזוונא דלעילא.

עושה עולם התחתון. כמו זה. שני תקונים של נקבות ארבע שלמה, אחד למעלה ואחד למטה. אחד למעלה – בתקון עליון של השם הקדוש. אחד למטה – בתקון תחתון כמו שלמעלה.

649. בא ראה, אשרי חלקו של יעקב הקדוש שזכה לזה. והרי נתבאר, מיום שנברא העולם לא נמצאה מטה שלמה כמו מטהו של יעקב, ובשעה שרצה להסתלק מן העולם, אז היה שלם בכל צדדיו. אברהם מימנו, יצחק משמאלו, הוא באמצע, שכינה לפניו. בין שראה יעקב את זה, קרא לבניו ואמר להם האספו, כדי שימצא תקון שלמעלה ושלמטה.

650. בא ראה את סוד הדבר. שני תקונים נמצאו שם, אחד עליון ואחד תחתון, שיהיה הכל שלם בראוי. תקון עליון, תקון נסתר ונגלה, שהרי תקון של היובל הוא, אותו שאמר שלמה בשיר השירים, כמו שאמרנו, הראש הנסתר שלא התגלה כאן ולא יפה לגלותו. הורעות והגוף התגלו, והם ידועים. שוקים נסתרו ולא התגלו. מה הטעם? משום שנבואה לא שורה כי אם בארץ הקדושה, ותקון זה נסתר ונגלה.

651. תקון אחר למטה – תקון הכלה שאמר שלמה בשיר השירים, זהו תקון שהתגלה יותר, ותקון זה בשנים עשר שבטים, שהם תחתיה, ותקון הגוף שלה.

652. פתח רבי אבא ואמר, (מלכים א ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה וגו' והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים [וגו']. עמד על שני עשר בקר, כך הוא ודאי, שהים הזה מתקן בשנים עשר בשני עולמות, בשנים עשר למעלה מרובות ממנות למעלה בשנים עשר, למטה שנים עשר שבטים. בין שראה יעקב את התקון העליון וראה שכינה עומדת מולו, רצה להשלים

649. תא וזוי, וכאן וזולקיה דיעקב קדישא, דזכה להאי. והא אתמר, מיומא דאתברי עלמא, לא אשתכחו ערסא שלימתא פערסיה דיעקב. ובשעתא דבעא לאסתלקא מעלמא, כדון הוה שלים, בכל (רל"א ע"ב) סטרוי. אברהם מימיניה, יצחק משמאליה, הוא באמצעיתא, שכינתא קביה. בין דזומא יעקב האי, קרא לבניו, ואמר לון האספו, בגין דישתכחו תקונא דלעילא ותתא.

650. תא וזוי, רזא דמלה, תרין תקונין אשתכחו תבון, זוד עלאה, וזוד תתאה, למהוי כלל שלים כדקא יאות. תקונא עלאה, תקונא סתים וגליא, דהא תקונא דיוכלא איהו, והוא דאמר שלמה בשיר השירים כדקאמרן, רישא סתים הוה דלא אתגלליא הכא, ולא יאות לאתגלליא. דרועין וגופא אתגללין, והא דיעין. שוקין סתימו ולא אתגללין. מאי טעמא, בגין דנבואה לא שריא אלא בארעא קדישא. ותקונא דא סתים וגליא.

651. תקונא אזורא תתאה, תקונא דכלה דקאמר שלמה בשיר השירים, האי תקונא דאתגלליא יותר, ותקונא דא בתריסר שבטין (דף רמא ע"א) דאינון תזוזתה, ותקונא דגופא דילה.

652. פתח רבי אבא ואמר, (מלכים א ז) ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עומד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים ימה ושלשה פנים נגבה וגו' (רמ"ו ע"א) והים עליהם מלמעלה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים (וגו'). עומד על שני עשר בקר, הכי הוא ודאי, דדא ים מתקנא ביי"ב בתרין עלמין, בתריסר לעילא רתיבין ממין. לעילא בתריסר, לתתא תריסר שבטין. בין דזומא יעקב תקונא עלאה, וזומא שכינתא קאים לקבליה, בעא

תקונייה. קרא לשנים עשר בניו, ואמר להם האספו, התקינו עצמכם להשלים את האמונה.

לאשכמא תקוניהא, קרא לבנוהי תריסר, ואמר לון האספו. אתקינו גרמייכו לאשכמא מדימוניהא.

653. בא ראה, שנים עשר שבטים בארבעה דגלים בארבעה צדדים, שלשה פונים צפונה, ושלשה פונים ימה, ושלשה פונים נגבה, ושלשה פונים מזרחת, והים עליהם. וכך הוא ודאי, שלשה שבטים לכל צד, לארבעה רוחות העולם, ושלשה שבטים לזרוע ימין, ושלשה שבטים לזרוע שמאל, ושלשה שבטים לירך ימין, ושלשה שבטים לירך שמאל, וגוף השכינה עליהם. זהו שכתוב והים עליהם.

653. תא וזוי, תריסר שבטין, בד' דגלין, בד' סטרין, שלשה פונים צפונה ושלשה פונים ימה ושלשה פונים נגבה ושלשה פונים מזרחה והים עליהם. והכי הוא ודאי, תלת שבטין לכל סטר לד' רוחין עלמא, ותלת שבטין לדרועא דימינא, ותלת שבטין לדרועא דשמאלא, ותלת שבטין לירכא ימינא, ותלת שבטין לירכא שמאלא, וגופא דשכינתא עלייהו. הדא הוא דכתיב, והים עליהם.

654. מה הטעם שלשה שבטים לזרוע ושלשה שבטים לירך וכן לכל? אלא סוד הדבר – שלשה קשרים הם בזרוע ימין, ושלשה בשמאל, ושלשה בירך ימין, ושלשה קשרים בירך שמאל. נמצאו שנים עשר קשרים לארבעה צדדים, והגוף שנים עשר לזרוע ימין, והגוף שנים עשר לזרוע שמאל, וזאת, משום שבה השתלשם החשבון, כמו שנאמר והים עליהם מלמעלה.

654. מאי טעמא תלת שבטין לדרועא, ותלת שבטין לירכא, וכן לכלא. אלא רזא דמלה, תלת קשרין אינן בדרועא ימינא, ותלת בשמאלא, ותלת בירכא ימינא, ותלת קשרין בירכא שמאלא, אשתכחו תריסר קשרין לארבע סטרין, וגופא עלייהו. אשתכחו תריסר עם גופא כגוונא דלעילא. מנא לן, דכתיב, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. וזאת, בגין דבה אשתלים וזושבנא, כמה דאתמר והים עליהם מלמעלה.

655. שבעה עיני ה' (זכריה ז) – הם שבעה עיני העדה, שבעים סנהדרין. שערותיה, כמו שכתוב (במדבר ב) כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלה וגו'. כל הפקודים למחנה ראובן, וכן לכלם.

655. (זכריה ד) שבעה עיני ה', אינן שבעה עיני העדה. שבעין סנהדרין. שערותיה, כמה דכתיב, (במדבר כ) כל הפקודים למחנה יהודה מאת אלה וגו'. כל הפקודים למחנה ראובן, וכן לכלהו.

656. ואם תאמר, במצרים בסליקו דיעקב מעלמא, מהעולם, שנמצאה שלמות באותה שעה, כל זה איפה הוא? ודאי שבעים נפשות היו, וכל אותם שהולידו בשבע עשרה שנים שאין להם חשבון, ככתוב (שמות א) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, וכתוב (תהלים מ) עצמו משערות ראשי. אשרי חלקו של יעקב השלם, שהוא השתלשם למעלה ולמטה.

656. ואי תימא, במצרים בסליקו דיעקב מעלמא, דאשתכחו שלימו בההיא שעתא, כולי האי אן הוא. ודאי שבעין נפשין היו, וכל אינן דאולידו בשבע עשרה שנין, דלית לון וזושבנא. כמה דכתיב (שמות א) ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד. וכתיב, (תהלים מ) עצמו משערות ראשי. ופאה זולקיה דיעקב שלימא, דהוא אשתלים לעילא ותתא.

657. אמר רבי אלעזר, ודאי הכי הוא, אבל בתקוניה דיובלא, היה אשתכחו כולי האי. אמר ליה,

657. אמר רבי אלעזר, ודאי הכי הוא, אבל בתקוניה דיובלא, היה אשתכחו כולי האי. אמר ליה,

אָרַיָא, בִּינֵן דְּסִדְרֵי רִגְלֵי לְמִינֵי עָלָא בְּכַרְמָא, מֵאֵן אִיהוּ דְּעֵייל בְּהַדִּית.

אָרַיָא, בִּינֵן דְּסִדְרֵי רִגְלֵי לְמִינֵי עָלָא בְּכַרְמָא, מֵאֵן אִיהוּ דְּעֵייל בְּהַדִּית.

658. פִּתּוּן רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (אִיּוֹב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁכְּנוּ וּנְפֹשׁוּ אֹתָהּ וַיַּעַשׂ. זֶה תִּקּוּן הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, הוּא הַכֹּל אֶחָד, לֹא הָיָה בּוֹ פְּרוּד בְּתַחֲתוֹן הַזֶּה, שְׁהָרִי כְּתוּב (בְּרַאשִׁית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. וְאֵף עַל גִּב שֵׁשׁ בּוֹ פְּרוּד, כְּשִׁתְּבוּנָנוּ בְּדְבָרִים, הַכֹּל עוֹלָה לְאֶחָד.

658. פִּתּוּן רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (אִיּוֹב כג) וְהוּא בְּאֶחָד וּמִי יִשְׁכְּנוּ וּנְפֹשׁוּ אֹתָהּ וַיַּעַשׂ. הָאִי תִּקּוּנָא עֲלָאָה, הוּא כָּלָא זוּד, לֹא הָיָה בֵּית פִּירוּדָא כְּהָאִי תַתָּאָה, דְּהָא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. וְאֵף עַל גִּב דְּאִית בֵּית פִּירוּדָא, כִּד יִסְתַּכְּלוּן מְלִי, כָּלָא סִלְקָא לְזוּד.

659. אֲבָל תִּקּוּן הַיּוֹבֵל הַזֶּה עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עָשָׂר, כְּמוֹ הַתַּחֲתוֹן הַזֶּה, וְאֵף עַל גִּב שְׁהוּא אֶחָד, הָאֶחָד הַזֶּה מְשָׁלִים לְכָל צַד, בְּצַד זֶה וּבְצַד זֶה. אוֹתָם שְׁשֶׁה צְדָדִים עֲלִיוֹנִים הֵם שְׁנַיִם עָשָׂר, שְׁכָל אֶחָד מֵלֹה לְחִבְרוֹ וּנְכַלֵּל מִמֶּנּוּ, וְנִמְצְאוּ שְׁנַיִם עָשָׂר, וְהַגּוֹף וְהַכֹּל עוֹמֵד עַל שְׁנַיִם עָשָׂר. מִי הַגּוֹף? זֶה יַעֲקֹב, וְהָרִי נִתְבָּאָר, אֲלֵא רֹאשׁ וְגוֹף בְּאֶחָד עוֹמְדִים.

659. אֲבָל הָאִי תִּקּוּנָא עֲלָאָה דְּיוֹבֵלָא, קִיַּימָא עַל תְּרִיסָר, כְּהָאִי תַתָּאָה. וְאֵף עַל גִּב דְּאִיהוּ זוּד, הָאִי זוּד אֲשָׁלִים לְכָל סֵטֶר, כְּהָאִי סֵטֶר, וּכְהָאִי סֵטֶר. אֵינֻן שִׁית סֵטֶרִין עֲלָאִין תְּרִיסָר הֵווּ. דְּכָל זוּד אוֹזִיף לְזוּבְרִיתָה, (קנ"ח ע"א) וְאִתְכַּלִּיל מִנִּיָּה, וְאִשְׁתַּכְּזוּ תְּרִיסָר, וְגוֹפָא, וְכָלָא קִיַּימָא עַל תְּרִיסָר. מֵאֵן גּוֹפָא, דָּא יַעֲקֹב, וְהָא אִתְמַר, אֲלֵא רִישָׁא וְגוֹפָא בְּזוּד קִיַּימִי.

660. עוֹד שְׁנַיִם עָשָׂר – שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁל זְרוּעַ יְמִין, חֲסִיד חֲסִידִים. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁל זְרוּעַ שְׂמָאל, גְּבוּרָה גְּבוּרוֹת. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים בִּינְיָן יְמִין, נְצִיחַ נְצִיחִים. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים בִּינְיָן שְׂמָאל, הוֹד וְהוֹדוֹת – הָרִי שְׁנַיִם עָשָׂר. וְהַגּוֹף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם – הָרִי שְׁלֹשָׁה עָשָׂר. עוֹד, בְּשֵׁלֶשׁ עָשָׂר מִדּוֹת הַתּוֹרָה מִתְפַּרְשֶׁת, וְהַכֹּל אֶחָד, מְלַמֵּעַ לְמִטָּה בִּיחוד, עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁעוֹמֵד עַל פְּרוּד.

660. תּוֹ תְּרִיסָר, תִּלְת קְשָׁרִין דְּדְרוּעָא יְמִינָא וְזִס"ד וְזִס"דִּים. תִּלְת קְשָׁרִין דְּדְרוּעָא שְׂמָאלָא גְּבוּרָה גְּבוּרוֹת. תִּלְת קְשָׁרִין בִּינְיָן יְמִינָא, נְצִיחַ וְנְצִיחוּתִים. תִּלְת קְשָׁרִין בִּינְיָן שְׂמָאלָא, הוֹד וְהוֹדוֹת. הָא תְּרִיסָר. וְגוֹפָא קִיַּימָא עֲלֵיהוּ הָא תְּלִיסָר. תּוֹ, בְּתִלְסָר מִכִּיכֵן אוֹרִייתָא אִתְפַּרְשִׁי, וְכָלָא זוּד, מֵעֵילָא לְתַתָּא בִּיזוּדָא, עַד הֵהוּא אִתֵּר דְּקִיַּימָא עַל פִּירוּדָא.

661. שְׁבַע עֵינִים עֵינִים עֵינִים, אֲלֵן דְּכְתִיב, (זְכַרְיָה ד) עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים דְּכּוֹרִין, דְּהָא אִתֵּר דְּכּוֹרָא אִיהוּ. הָכָא (דְּבַרִי הַיָּמִים ב טז) עֵינֵי ה' מְשׁוּטְטוֹת, בְּתִקּוּנֵי שְׁכִינָתָא לְתַתָּא, אִתֵּר דְּנוֹקְבָא (זֶהר חֲדָשׁ ל"ג קִיַּימָא). שְׁבַע עֵינִים עֵינִים עֵינִים, לְכַבֵּיל הָא דְּכְתִיב, (דְּבַרִי הַיָּמִים א כט) לָךְ ה' (דָּף רמא ע"ב) הַגְדּוּלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. הָאִי אִתֵּר, אֲשָׁלִים לְכָל סֵטֶר.

661. שְׁבַע עֵינִים עֵינִים עֵינִים, אֲלֵן דְּכְתִיב, (זְכַרְיָה ד) עֵינֵי ה' הִמָּה מְשׁוּטְטִים דְּכּוֹרִין, דְּהָא אִתֵּר דְּכּוֹרָא אִיהוּ. הָכָא (דְּבַרִי הַיָּמִים ב טז) עֵינֵי ה' מְשׁוּטְטוֹת, בְּתִקּוּנֵי שְׁכִינָתָא לְתַתָּא, אִתֵּר דְּנוֹקְבָא (זֶהר חֲדָשׁ ל"ג קִיַּימָא). שְׁבַע עֵינִים עֵינִים עֵינִים, לְכַבֵּיל הָא דְּכְתִיב, (דְּבַרִי הַיָּמִים א כט) לָךְ ה' (דָּף רמא ע"ב) הַגְדּוּלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. הָאִי אִתֵּר, אֲשָׁלִים לְכָל סֵטֶר.

662. עוֹד הַשָּׁעַר, בְּכְתוּב (תְּהִלִּים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת ה'. זֶהוּ שְׁכְּתוּב (שִׁם מ) עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֹאשִׁי. וְכְתוּב (אִיכָה ג) חֲסִדִּי ה' כִּי לֹא תִמְנֹוּ וְגו'. וְתִקּוּנִים אֵלּוּ הִתְעַלּוּ [מִמְקוֹם] לְמִקּוֹם אֲחֵר. וְאֵף עַל גִּב שְׁכָאן נֶאֱמַר יוֹתֵר, וְעֵלָה בְּמִשְׁקַל

662. תּוֹ שְׁעָרָא, כְּמוֹה דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים קו) מִי יִמְלֹל גְּבוּרוֹת ה'. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (תְּהִלִּים מ) עֲצָמוּ מִשְׁעָרוֹת רֹאשִׁי. וְכְתִיב, (אִיכָה ג) חֲסִדִּי ה' כִּי לֹא תִמְנֹוּ וְגו'. וְתִקּוּנֵי אֲלֵין אִסְתַּלְקוּ (מֵאִתֵּר) לְאִתֵּר אֲזוּרָא. וְאֵף

עליון ותחתון, ושלמה המלך אמרם והצטרבנו
לפרשם. אשרי חלקם של הצדיקים יותר,
שיודעים דרך הקדוש ברוך הוא, וכאן הכל
התגלה ליודעי מדות.

663. אמר רבי יהודה, זבולן ויששכר תנאי
עשו. אחד יושב ועוסק בתורה, ואחד יוצא
ועושה מסחר, ותומך ביששכר, שכתוב (משלי
ג) ותמכיה מאשר. והיה פורש לימים לעשות
מסחר, וחלקו כך היה, שהרי הים היה ירשתו.

664. ולכן קורא לו ירד. דרך הירד לצאת
ולהפנס. זהו שכתוב (דברים לג) שמח זבולן
בצאתך ויששכר באהליך. לחוף ימים ישכן –
באותם יורדי הים לעשות מסחר. לחוף ימים –
אף על גב שיש אחד היה בירשתו, בשני ימים
הוא שורה.

665. רבי יוסי אמר, כל שאר הימים היו
מחפשים סחורה בים שלו. והוא לחוף אגית,
מקום ששם נמצאות כל האגיות לעשות
סחורה. וירכתו, אמר רבי חזקיה, ירכתו מגיעה
עד גבול צידון, ותחום שלו נפרד עד אותו
מקום, וסחורה של כל בעלי הסחורה סובבים,
ושבים בסחורתם לאותו מקום.

666. רבי אחא אמר, כתוב (ויקרא ב) ולא
תשבית מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על
כל קרבנך תקריב מלח. וכי למה מלח? אלא
משום שהוא ממרק ומבשם את המר לתת לו
טעם, ואם לא היה [משום] מלח, לא יכול
העולם לסבל את המר. זהו שכתוב (ישעיה
כו) כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי
תבל. וכתוב (תהלים פט) צדק ומשפט מכון
בסאף.

667. ומלח היא ברית שהעולם עומד בו,
שכתוב (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה
חקות שמים וארץ לא שמתי. ולכן נקרא ברית
אלהיך, ונקרא ים המלח, והים נקרא על שמו.

על גב דהכא אתמר טפי, ואסתליך במתקלא עלאה
ותתאה, ושלמה מלכא אמרן, ואצטריכנא לפרשא
לון. ופאה זולקהון דצדיקיא יתיר, דידעין ארזא
דקודשא בריה הוא, והכא כלא אתגלייא לידעי
מדון.

663. אמר רבי יהודה, זבולן ויששכר תנאי עבדו, וזר
יתב ולעי באורייתא, וזר זפיק ועבד פרקמטיא,
ותמיה ליששכר, דכתיב, (משלי ג) ותומכיה מאושר.
והיה פריש בימי למעבד פרקמטיא, וזולקיה הכי
היה, דהא ימא הוה אוסגתיה.

664. ובגניי כך קרי ליה ירד. דרפיה דירד לנפקא
ולביעל, הדא הוא דכתיב, (דברים לג) שמוז זבולן
בצאתך ויששכר באהלה. לזוזף ימים ישכון, באינן
פרישי ימים, למעבד פרקמטיא. לזוזף ימים, אף על
גב דזוז ימא הוה באוסגתיה, בתרין ימין שרייא.

665. רבי יוסי אמר, כל שאר ימין הוו מוהדרן
קרפולין בימא דיליה. והוא לזוזף אגיות, אתר דכל
ארבין משתכוזין למעבד סוזרתא. וירכתו, אמר רבי
זוזקיה ירכתיה דיליה מטי על ספר צידון, ותוזומא
פריש להווא אתר, ופרקמטיא דכל מארי סוזרתא,
סוזרין ותיבין בסוזרתיהו להווא אתר.

666. רבי אבא אמר, כתיב, (ויקרא ב) ולא תשבית
מלח ברית אלהיך מעל מנחתך על כל קרבנך
תקריב מלח, וכי אמאי מלח. אלא בגין דאיהו מבורק
ומבשם מרירא לאטעמא, ואי לא הוי (בגין) מלחזא,
לא יכיל עלמא למסבל מרירא. הדא הוא
דכתיב, (ישעיה כו) כי כאשר משפטיך לארץ צדק
למדו יושבי תבל. וכתיב, (תהלים פט) צדק ומשפט
מכון בסאף.

667. ומלחז איהו ברית דעלמא קיימא ביה.
דכתיב, (ירמיה לג) אם לא בריתי יומם ולילה זוקות
שמים וארץ לא שמתי. בגין כך, אקרי ברית אלהיך,
ואקרי ים המלחז, וימא אקרי על שמייה.

668. רבי זוֹיָא אָמַר, כְּתִיב, (תהלים יא) כִּי צִדִּיק ה' צִדְקוֹת אֱהָב, דָּא מַלְוָא בְּיָמָא (במיא). וּמֵאֵן דְּפָרִישׁ לֹון, גָּרִים לְגַרְמִיָּה מִיָּתָה. בְּגִין כֶּךָ כְּתִיב, לֹא תִשְׁבִּית מַלְוָא, דְּהָא דָּא בָּלָא דָּא לֹא אֹלָא.

669. אָמַר רַבִּי אֲזֵא, יָם זֹזַר הוּא, וְאֶקְרִי (שמות מח) יָמִים. אֲלָא אֵתֵר אֵית בְּיָמָא דְּאִיהוּ מִיִּין צְלִילָן, וְאֵתֵר דְּאֵית בֵּית מִיִּין מְתִיקָן, וְאֵתֵר דְּאֵית בֵּית מִיִּין מְרִירָן, בְּגִין כֶּךָ יָמִים קָרִינָן, וְעַל דָּא לְזוּזָא יָמִים. אָמַר רַבִּי אָבָא, כָּל שֶׁבֶטָא וְשֶׁבֶטָא, וְכָל זֹזַר וְזֹזַר קִשְׂרָא זֹזַר, מֵאִינוֹן קִשְׁרִין דְּמִתְזַבְּרִין בְּגוּפָא.

670. רַבִּי אָבָא הָוָה יְתִיב לִילֵיא זֹזַר וְקָם לְמַלְעֵי בְּאוּרִיָּתָא. עַד דְּהָוָה יְתִיב, אֵתָא רַבִּי יוֹסִי, וּבִטְשׁ אֶפְתָּזָא. אָמַר, סִפְטָא בְּטוּפְסָרָא קִפְטָלֵי שְׂכִיזִי.

671. יְתִיבוּ וְלָעוּ בְּאוּרִיָּתָא. אֲדִהֲכִי קָם בְּרִיהַ דְּאוּשְׁפִּיזָא וְיְתִיב קַמִּיָּהוּ, אָמַר לֹון מֵאִי דְכְתִיב, (יהושע ב) וְהַזְוִייתֶם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְגו'. וְכְתִיב וְנִתְתַּם לִי אוֹת אֲמַת. מֵאִי קָא בְּעֵאת מַנְיָהוּ. אָמַר רַבִּי אָבָא יְאוֹת שְׁאֲלָתִי, אֲבָל אִי שְׁמַעְתָּ מִיָּדִי אִימָא בְּרִי. אָמַר, תּוּ שְׁאֲלָתָא, דְּהָא אִינוֹן יְהִיבוּ לָהּ מַה דְּלָא בְּעֵאת מַנְיָהוּ, דְכְתִיב, אֵת תְּקִלוֹת זֹזַר הַשְּׁנִי הָזֶה תִּקְשְׁרִי בְּזוּלָן וְגו'.

672. אֲלָא הֲכִי אוֹלִיפְנָא, הִיא בְּעֵאת סִימְנָא דְּזוּיָא, דְכְתִיב וְהַזְוִייתֶם אֶת אָבִי וְגו', וְאָמַרְהָ, סִימְנָא דְּזוּיָא לֹא שְׂרִיָּא, אֲלָא בְּאוֹת אֲמַת, וּמֵאִי אִיהוּ (ויקרא ב ע"א) אוֹת אֲמַת, דָּא אֵת ו', בְּגִין דְּבֵית שְׂרִיָּין זִינָן. הֲכִי אוֹלִיפְנָא, סִימְנָא דְּמִשְׁהָ קָא בְּעֵאת, וְאִינוֹן אִמָּאִי יְהִיבוּ לָהּ תְּקִלוֹת זֹזַר הַשְּׁנִי.

673. אֲלָא אִינוֹן אָמַרִי, מִשְׁהָ הָא אֶסְתַּלַּק מַעַלְמָא, דְּהָא אֶתְכַנְיֵשׁ שְׁמִישָׁא, וְהָא מִטָּא זְמַנָּא דְּסִיְהָרָא לְמַשְׁלָט, סִימְנָא דְּסִיְהָרָא אֵית לָן לְמִיָּהֵב לָהּ, וּמֵאִי אִיהוּ, תְּקִלוֹת זֹזַר הַשְּׁנִי הָזֶה. כְּמָא דְּאֵת אָמַר, (שיר השירים ד) כְּחוֹט הַשְּׁנִי שְׁפִתוֹתֶיהָ. סִימְנָא דְּיִהוּשִׁיעַ יְהָא גָבַר, בְּגִין דְּשׁוֹלְטָנוּתָא דְּסִיְהָרָא הִשְׁתָּא. קָמוּ רַבִּי

668. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כְּתוּב (תהלים יא) כִּי צִדִּיק ה' צִדְקוֹת אֱהָב, זֶה הַמַּלְח בֵּים [במים], וּמִי שְׁמַפְרִידֵם גֹּרֵם לְעַצְמוֹ מִיָּתָה, לָכֵן כְּתוּב לֹא תִשְׁבִּית מַלְח, שְׁהָרִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ בְּלִי זֶה.

669. אָמַר רַבִּי אֲחָא, יָם אֶחָד הוּא, וְנִקְרָא יָמִים. אֲלָא יֵשׁ מְקוֹם בֵּים שְׁהוּא מִים צְלוּלִים, וְיֵשׁ מְקוֹם שְׁבוּ מִים מְתוּקִים, וְיֵשׁ מְקוֹם בּוּ מִים מְרִים, וְלָכֵן קוֹרְאִים יָמִים, וְעַל זֶה לְחוּף יָמִים. אָמַר רַבִּי אָבָא, כָּל שֶׁבֶט וְשֶׁבֶט וְכָל אֶחָד וְאֶחָד קִשְׁר אֶחָד מֵאוֹתָם קִשְׁרִים שְׁמִתְחַבְּרִים בְּגוּף.

670. רַבִּי אָבָא הִיָּה יוֹשֵׁב לִילָה אֶחָד, וְקָם לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה. עַד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, בָּא רַבִּי יוֹסִי וְהִכָּה בַּפֶּתַח. אָמַר, בַּתְּבַת הַשָּׂרִים מְצוּיִים תְּכַשִּׁיטִים.

671. יֵשְׁבוּ וְעַסְקוּ בַּתּוֹרָה. בֵּין כֶּךָ קָם בֶּן הַמַּאֲרַח וְיֹשֵׁב לְפָנֶיהֶם. אָמַר לָהֶם, מַה שְׁכָּתוּב (יהושע ב) וְהַזְוִייתֶם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְגו', וְכָתוּב וְנִתְתַּם לִי אוֹת אֲמַת, מַה רְצָתָה מִהֶם? אָמַר רַבִּי אָבָא, יָפָה שְׁאֲלָתִי, אֲבָל אִם שְׁמַעְתָּ דְּבַר – אָמַר בְּנִי. אָמַר, עוֹד שְׁאֲלָה, שְׁהָרִי הֵם נִתְּנוּ לָהּ מַה שְׁלֹא רְצָתָה מִהֶם, שְׁכָּתוּב אֵת תְּקִלוֹת חוֹט הַשְּׁנִי הָזֶה תִּקְשְׁרִי בְּזוּלָם וְגו'.

672. אֲלָא כֶּךָ לְמַדְנָה, הִיא רְצָתָה סִימְנָא חֲזִיָּא, שְׁכָּתוּב וְהַזְוִייתֶם אֶת אָבִי וְגו', וְאָמַרְהָ, סִימְנָא חֲזִיָּא אִינוּ שׁוֹרָה אֲלָא בְּאוֹת אֲמַת, וּמֵאִי אוֹת אֲמַת? זֹזַר אוֹת ו', מִשׁוּם שְׁבוּ שְׂרִיָּים חֲזִיָּא. כֶּךָ לְמַדְנָה, סִימְנָא שֶׁל מִשְׁהָ בְּקִשְׁהָ, וְהֵם לְמָה נִתְּנוּ לָהּ תְּקִלוֹת חוֹט הַשְּׁנִי?

673. אֲלָא, הֵם אָמְרוּ, מִשְׁהָ הָרִי הִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, שְׁהָרִי הַתְּכַנֵּס הַשָּׁמַשׁ, וְהָרִי הִגִּיעַ זְמַן הַלְבָּנָה לְשִׁלְטָן, סִימְנָא שֶׁל הַלְבָּנָה יֵשׁ לָנוּ לְתַת לָהּ, וּמֵאִי? תְּקִלוֹת חוֹט הַשְּׁנִי הָזֶה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שיר ד) כְּחוֹט הַשְּׁנִי שְׁפִתוֹתֶיהָ. סִימְנָא שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ יְהִיָּה אֶצְלָהּ, מִשׁוּם שְׁכָּעַת שְׁלִטוֹן הַלְבָּנָה. קָמוּ רַבִּי אָבָא וְרַבִּי יוֹסִי וּנְשָׁקוּהוּ.

אָמרו, וְדאי עתיד אתה להיות ראש ישיבה או איש גדול בישראל, ומיהו? רבי בון.

אבא ורבי יוסי (דף רמב ע"א) ונשקוהו. אמרו, ודאי זמין אנת למיהוי ריש מתיבתא, או גברא רבא בישראל, ומנו. רבי בון.

674. עוד שאל ואמר, כל בני יעקב שנים עשר שבטים, הסתדרו למטה כמו שלמעלה, למה הקדים בברכות את זבולון ליששכר תמיד, וחרו ייששכר השתדלותו בתורה, ותורה מקדימה בכל מקום? למה הקדים את זבולון בברכות? אביו הקדים אותו, משה הקדים אותו?

674. תו שאיל ואמר, בנזי דיעקב כלהו תריסר שבטין, אתסדרו לתתא כגוונא דלעילא, אמאי אקדים בברכאן זבולון ליששכר תדיר, והא ייששכר אשתדלותיה באורייתא, ואורייתא אקדים בכל אתר, אמאי אקדים ליה זבולון בברכאן. אבוי אקדים ליה, משה אקדים ליה.

675. אלא זבולון זכה על דאפיק פתא מפומיה, ויהב לפומיה דיששכר, בגיני כך אקדים ליה בברכאן. מזהבא אוליפנא, מאן דסעיד למריה דאורייתא, זטיל ברכאן מעילא ותתא. ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי, מה דלא זכי בר נש אזורא. זכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא, וזכי למיהוי ליה זולקא בעלמא דאתי. הלא הוא דכתיב, זבולון לזוהר ימים ישכון והוא לזוהר אגיות. כיון דכתיב לזוהר ימים, אמאי והוא לזוהר אגיות. אלא, לזוהר ימים, בעלמא דין. לזוהר אגיות, בעלמא דאתי, כמא דאת אמר, (תהלים קד) שם אגיות יהלכון וגו'. ששם הוא שפע העולם הבא.

675. אלא זבולון זכה על דאפיק פתא מפומיה, ויהב לפומיה דיששכר, בגיני כך אקדים ליה בברכאן. מזהבא אוליפנא, מאן דסעיד למריה דאורייתא, זטיל ברכאן מעילא ותתא. ולא עוד אלא דזכי לתרי פתורי, מה דלא זכי בר נש אזורא. זכי לעותרא דיתברך בהאי עלמא, וזכי למיהוי ליה זולקא בעלמא דאתי. הלא הוא דכתיב, זבולון לזוהר ימים ישכון והוא לזוהר אגיות. כיון דכתיב לזוהר ימים, אמאי והוא לזוהר אגיות. אלא, לזוהר ימים, בעלמא דין. לזוהר אגיות, בעלמא דאתי, כמא דאת אמר, (תהלים קד) שם אגיות יהלכון וגו', דתמן הוא נגידו דעלמא דאתי.

676. פתח ואמר, (שיר ה) השבעתי אתכם בנות בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. וכי מי קרוב למלך כמו בנסת ישראל, שהיא אומרת, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו? אלא בנות ירושלים אלו הם נשמות הצדיקים, שהם תמיד קרובים למלך, ומודיעים למלך בכל יום את עסקי הגבירה.

676. פתחו ואמרו, (שיר השירים ג) השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. וכי מאן קריב למלכא ככנסת ישראל, דאיהי אומרת אם תמצאו את דודי מה תגידו לו. אלא בנות ירושלים, אלין אינן נשמותהון דצדיקייא דאינן קריבין למלכא תדיר, ומודיעין למלכא בכל יומא עסקוי דמטרוניתא.

677. שכן למדנו, בשעה שהנשמה יורדת לעולם, בנסת ישראל נכנסת עליה בקיום של שבועה, שתגיד למלך ותודיע לו אהבתה אליו, כדי להתפייס עמו.

677. דהכי אוליפנא, בשעתא דנשמתא נזותת לעלמא, כנסת ישראל עאלת עלה בקיומא דאומאה, דיוזני למלכא, ויודע ליה רוזימותא דיליה לגביה, בגין לאתפייסא בהדיה.

678. ובמה? משום שחייב על בן אדם ליחד את השם הקדוש בפה, בלב ונפש, ולקשר

678. ובמה, בגין דזויבא על בר נש ליוזדא שומא קדישא בפומא, בלכא בנפשא, ולקשרא כלא,

הכל בשלהבת הקשורה בגחלת, ובאותו היחוד שעושה, גורם לפס המלך עם הגבירה, ומודיע למלך אהבתה אליו.

679. דבר אחר בנות ירושלים – אלו שנים עשר שבטים, ששנינו, ירושלים עומדת על שנים עשר הרים. ומי שאמר על שבעה, לא אמר להשלים שלמות. ואף על גב שהכל אחד, שיש שבעה ויש ארבעה ויש שנים עשר, והכל אחד.

680. ודאי על שנים עשר הרים עומדת, שלשה הרים לצד זה, ושלשה הרים לצד זה, וכן לארבע זוויות, ואז נקראת חיה, כמו שנאמר (יחזקאל י) היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל. ואלה נקראות בנות ירושלים, משום שעומדת עליהן, והן מעידות עדות למלך על כנסת ישראל. והו שבתוב (תהלים קכב) שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'. אמר רבי יהודה, אשרי חלקם של ישראל שידעים דרכי הקדוש ברוך הוא, עליהם כתוב (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

681. יששכר חמר גרם רבץ בין המשפטים. אמר רבי אלעזר, וכי יששכר נקרא חמור? אם משום שהשתדל בתורה, נקרא לו סוס או אריה או נמר, למה חמור? אלא אמרו, משום שחמור נושא משא, ולא בועט באדונו כמו שאר בהמות, ואין בו גסות הרוח, ולא חושש לשכב במקום מתקן. אף כך יששכר, שהשתדלותו בתורה, נוטל משא התורה, ולא בועט בקדוש-ברוך-הוא, ואין בו גסות הרוח, כמו החמור שלא חושש לכבודו אלא לכבוד רבונו [רבין]. רבץ בין המשפטים, כמו שאמרנו (אבות פ"ו) ועל הארץ תישן, וחי צער תחיה, ובתורה אתה עמל.

682. דבר אחר יששכר חמר גרם רבץ וגו' – פתח ואמר, (תהלים כז) לדרוד ה' אורי וישעי ממי אירע ה' מעוז חיי ממי אפקד. כמה חביבים הם

בשלהובא דאתקשרא בטיפסא, ובההוא יזודא דעביר, גרים לאתפייסא מלכא במטרוניתא, ואודע ליה למלכא רוזימוותא דילך לגביה.

679. דבר אחר, בנות ירושלים, אלן תריסר שבטין. דתנינן, ירושלים על תריסר טורין קיימא. ובאן דאמר על שבעה, לא קאמר לאשכלמא שלימו, ואף על גב דכלא זוד, דאית שבעה, ואית ד', ואית תריסר, וכלא זוד.

680. ודאי על תריסר טורין קיימא, תלת טורין לסטרא דא, ותלת טורין לסטרא דא, וכן לארבע זווין, וכדין אתקרי זויה. כמא דאת אמר, (יחזקאל י) היא הזויה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל. ואלן אקרון בנות ירושלים, בגין דקיימא עליהו. ואינון סהדי סהדותא למלכא על כנסת ישראל. הדא הוא דכתיב, (תהלים קכ"ב) שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'. אמר רבי יהודה, זכאה זולקהון דישראל, דידעי אורווי דקודשא בריך הוא, עליהו כתיב, (דברים יד) כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו'.

681. יששכר זמור גרם רובץ בין המשפטים. אמר רבי אלעזר, וכי יששכר זמור אקרי. אי בגין דאשתדל באורייתא, נקרייה ליה סוס או אריה, או נמר, אמאי זמור. אלא אמרו, בגין דזמור זטיל מטולא, ולא בעיט במאריה כשאר בעירי, ולא אית ביה גסות הרוח, ולא זייע לבושכב באתר מתתקן. אוף הכי יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, זטיל מטולא דאורייתא, ולא בעיט ביה בקודשא בריך הוא, ולא אית ביה גסות הרוח, כזמור דלא זייע ליקרא דיליה, אלא ליקרא דבריה (ס"א דרביה). רובץ בין המשפטים, כדאמרין ועל הארץ תישן, וחי צער תזויה, ובתורה אתה עמל.

682. דבר אחר יששכר זמור גרם רובץ וגו'. פתח ואמר, (תהלים כז) לדרוד ה' אורי וישעי ממי אירע ה' מעוז חיי ממי אפקד, כמה זבבין אינון מלין

דברי התורה, במה חביבים אותם שמשתדלים בתורה לפני הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמשתדל בתורה, לא פוחד מפגעי העולם, שמור הוא למעלה, שמור הוא למטה. ולא עוד, אלא שבפאת כל פגעי העולם ומוריד אותם לעמק תהום רבה.

683. בא ראה, בשעה שנכנס הלילה, הפתחים נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, ונתנת רשות להשחית, וכל בני העולם ישנים במשותיהם, ונשמות הצדיקים עולות להתענג למעלה. בשמתעוררת רוח צפון ונחלק הלילה, התעוררות קדשה מתעוררת בעולם, וזה נאמר בכמה מקומות.

684. אשרי חלקו של אותו אדם שעומד באותה שעה ומשתדל בתורה. בין שהוא פותח בתורה, את כל אותם המינים הרעים הוא מכניס לנקב תהום רבה, וכופת את החמור, ומורידו בשרים שתחת העפר של זחמת הקשר.

685. משום כך יששכר, שהשתדלותו בתורה, כופת את החמור ומוריד אותו מאותו גרם המעלות, שהוא עולה להזיק לעולם, ושם מדורו בין המשפטים, בין זחמת השרים שבעפר.

686. בא ראה מה כתוב, וירא מנחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד. וירא מנחה כי טוב – זו תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה – זו תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבל – לסבל על התורה ולדבק בה ימים ולילות. ויהי למס עבד – להיות עובד את הקדוש ברוך הוא ולדבק בו ולהתיש את עצמו בה.

687. רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים מהגליל העליון לטבריה. אמר רבי שמעון, נלך ונשתדל בתורה, שכל מי שיודע להשתדל בתורה ולא משתדל – מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא נותנים עליו על הארץ

דאורייתא, כמה זוביבין אינון דבשתדלי באורייתא, קמי קודשא בריך הוא. דכל מאן דאשתדל באורייתא, לא דזיל מפגעי עלמא, נטיר הוא לעילא, נטיר הוא לתתא. ולא עוד, אלא (דף רמב ע"ב) דכפית לכל פגעי דעלמא, ואזיית לון לעומקי דתהומא רבא.

683. תא וזוי, בשעתא דעאל ליליא, (לעיל קע"ב ע"א) פתוזין סתימין, וכלבי וזמרי שריין ושיטאן בעלמא, ואתייהיבת רשו לזבלא, וכל בני עלמא זייבי בערסייהו, ונשמתהון דצדיקייא סלקין לאתענגא לעילא. כד אתער ריוז צפון, ואתפליג ליליא, אתערותא קדישא אתער בעלמא, ואתמר בכמה דוכתי.

684. זכאה זולקיה דההוא בר נש, דאיהו קאים בההיא שעתא, ואשתדל באורייתא. בין דאיהו פתוז באורייתא, כל אינון זיגין בישין, אעיל לון בנזקבי דתהומא רבא, וכפית ליה לזמור, ונזיית ליה בטפסרי דתוזות עפרא, דזיהבי קסרא.

685. בגיגי כה, יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, כפית ליה לזמור, ונזיית ליה. מההוא גרם המעלות, דאיהו סליק לנזקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפטים, בין זיהבי דטפסרי דעפרא.

686. תא וזוי, מה כתיב. וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד. וירא מנוחה כי טוב, דא תורה שבכתב. ואת הארץ כי נעמה, דא תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבול, למסבל עולא דאורייתא, ולדבקא בה יומי ולילי. ויהי למס עובד, למהוי פלזו לקודשא בריך הוא, ולא תדבקא ביה, ולא תשא גרמיה בה.

687. רבי שמעון ורבי יוסי ורבי חייא היו קא אזלי מגלילא עלאה לטבריה, אמר רבי שמעון, ניהו ונשתדל באורייתא, דכל מאן דידע לאשתדל באורייתא, ולא אשתדל, אתחייב בנפשיה. ולא עוד

ושעבוד רע, שכתוב ביששכר ויט שכמו לסבל. מה זה ויט? סטה, כמו שנאמר (שמואל-א ח) ויטו אחרי הבצע. מי שסוטה דרכו ועצמו שלא לסבל על תורה, מיד ויהי למס עבד.

688. פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא. אצרותיהם בני העולם, אותם שמשתדלים בתורה, שכל מי שמשתדל בתורה, נאקב למעלה ונאקב למטה, ויורש בכל יום ירשת העולם הבא. זהו שכתוב להנחיל אהבי יש. מה זה יש? זהו עולם הבא שלא פוסקים ממיו לעולמים ונוטל שכל טוב עליון שלא זוכה בו אדם אחר, ומיהו? י"ש. ומשום כך רמז לנו בשמו של יששכר שהשתדל בתורה – יש שכל. זהו שכל של אותם שמשתדלים בתורה, י"ש.

689. כתוב (דניאל ז) חזרה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו' חזרה הוית עד די כרסון רמיו – בשנחרב בית המקדש, שני כסאות נפלו, שנים למעלה ושנים למטה. שנים למעלה, כי התרחקה התחתונה מהעליונה. כסא של יעקב התרחק מכסא דוד, וכסא דוד נפל. זהו שכתוב (איכה ב) השליך משמים ארץ. שני כסאות למטה – ירושלים, ואותם בעלי התורה. והכסאות שלמטה כמו הכסאות שלמעלה, בעלי התורה, הינו כסא של יעקב. ירושלים הינו כסא של דוד. ועל זה כתוב עד די כרסון, ולא כסא. כסאות רבים נפלו, וכלם לא נפלו אלא מעלבונה של תורה.

690. בא ראה, כשאותם צדיקי אמת משתדלים בתורה, כל אותם בחות שאר העמים, של שאר החילות, כל החילות שלהם נכפים ולא שולטים בעולם, וישראל [יש] מזמנים עליהם להעלותם על הכל. ואם לא, חמור גורם לישראל ללכת לגלות ולפל בין העמים ולשלט עליהם, וכל זה למה? משום וירא מנחה כי טוב, ומתקן

אלא היהבין ליה עולא דארעא, וישעבודא בישא, דכתיב ביששכר, ויט שכמו לסבול, מהו ויט, סטה. כמא דאת אמר, (שמואל א ח) ויטו אחרי הבצע. מאן דסטא ארזויה ונרמיה, דלא למסבל עולא דאורייתא, מיד ויהי למס עבד.

688. פתח רבי שמעון ואמר, (משלי ח) להנחיל אהבי יש ואצרותיהם אמלא. זכאין אינון בני עלמא, אינון דמשתדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, אתרזוים לעילא, ואתרזוים לתתא, ואזוסין בכל יומא, ירודא דעלמא דאתי. הדא הוא דכתיב, להנחיל אהבי יש. מאי יש. דא עלמא דאתי דלא פסק מימיו לעלמין, ונטל אגר טב עלאה, דלא זכי ביה בר גש אזורא, ומאי איהו. י"ש. ובגין כה, רמיו לן שמה ביששכר דאשתדל באורייתא, יש שכל. דא הוא אגרא דאינון דמשתדלי באורייתא, י"ש.

689. כתיב, (דניאל ז) חזרה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב וגו'. חזרה הוית עד די כרסון רמיו, כד אתזרב בי מקדשא, תרי כרסון נפלו, תרי לעילא, תרי לתתא. תרי לעילא, בגין דאתרזיקת תתאה מעלאה. כרסייא דיעקב אתרזיקת מכרסייא דדוד. וכרסייא דדוד נפלת. הדא הוא דכתיב, (איכה ב) השליך משמים ארץ. תרי כרסון לתתא, ירושלם, ואינון מארי דאורייתא. וכרסון דלתתא כנונא דכרסון דלעילא, מריהון דאורייתא היינו כרסייא דיעקב. ירושלם היינו כרסייא דדוד, ועל דא כתיב, עד די כרסון, ולא כרסיא. כרסון סגיאין נפלו, וכלהו לא נפלו, אלא מעלבונה דאורייתא.

690. תא וזוי, כד אינון זכאי קשויט משתדלי באורייתא, כל אינון תוקפין דשאר עמין, דשאר זילין, וכל זילין דלהון, אתכפין וכל שולטי בעלמא, וישראל (נ"א ו"ש) אודמן עליהו לסלקא לון על כלא. ואי לא, זמור גרמא לון לישראל למיהר בגלותא, ולמנפל בגיני עממא, ולמשלט עליהו. וכל דא

לפניו, ויכול להרויח בגללה כמה טובות וכמה כסופים, והטה דרכו שלא לסבל על תורה, משום כך ויהי למס עבד.

אמאי, בגין, וירא מנווזה כי טוב, ומתקנא קמיה, ויכול למרווזה בגינה כמה טובין וכמה כסופין, וסמא אורוזה דלא למסבל עולא דאורייתא. בגין כך ויהי למס עובד.

691. כתוב (שיר ז) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. הדודאים נתנו ריח – [הדודאים] אלו אותם שמצא ראובן, כמו שנאמר (בראשית ל) וימצא דודאים בשדה, ולא התחדשו דברי תורה אלא על ידי בישראל, כמו שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'.

691. כתיב, (שיר השירים ו) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם ישנים וגו'. הדודאים נתנו ריח, (הדודאים) אלה אותם ראובן. כמה דאת אמר, (בראשית ל) וימצא (דף רמג ע"א) דודאים בשדה. ולא אתחדשו מלי דאורייתא, אלא על ידי בישראל, כמה דאת אמר, (דברי הימים א יב) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים וגו'.

692. ועל פתחינו כל מגדים – הם גרמו להיות על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים. חדשים גם ישנים – כמה דברים חדשים ועתיקים של התורה שהתגלו על ידיהם, לקרב את ישראל לאביהם שלמעלה. זהו שכתוב לדעת מה יעשה ישראל.

692. ועל פתחינו כל מגדים, איהו גרמו למהו על פתחינו, על פתחי בתי כנסיות ובתי מדרשות, כל מגדים. וחדשים גם ישנים, כמה מלי ודעתאן ועתיקין דאורייתא, דאתגליין על ידיהו, לקרבא לישראל לאבוהון דלעילא. הךא הוא דכתיב, (דברי הימים א יב) לדעת מה יעשה ישראל.

693. דודי צפנתי לך (שיר ז) – מכאן למדנו, שכל מי שמשתדל בתורה בראוי ויודע לחדש דברים ולחדד דברים בראוי, אותם הדברים עולים עד כסא המלך, וכנסת ישראל פותחת להם שערים וגונות אותם. ובשעה שנכנס הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, מוציאה אותם לפניו, והקדוש ברוך הוא מסתכל בהם ושמת. אז הקדוש ברוך הוא מתעטר בעטרות עליונות ושמת בגבירה. זהו שכתוב חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומאותה שעה דבריו כתובים בספר, זהו שכתוב (מלאכי ג) ויכתב ספר זכרון לפניו.

693. (שיר השירים ז) דודי צפנתי לך. מהכא אוליפנא, כל מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, וידע למנוודי מלין, ולוודותותי מלין כדקא יאות, איהו מלין סלקין עד פרסיא דמלכא, וכנסת ישראל פתח לון תרעין, וגניז לון. ובשעתא דעאל קודשא בריך הוא לאשתעשעא עם צדיקייא בגנתא דעדן, אפיקת לון קמיה, וקודשא בריך הוא מסתכל בהו וודי, כדון קודשא בריך הוא מתעטר בעטרין עלאין, וודי במטרוניתא, הךא הוא דכתיב, וחדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. ומההיא שעתא, מלי בתיבין בספרא, הךא הוא דכתיב, (מלאכי ג) ויכתב ספר זכרון לפניו.

694. אשרי חלקו של מי שמשתדל בתורה בראוי, אשריו בעולם הזה ואשריו בעולם הבא. עד כאן שלטון יהודה, ורוע שנכללת בכל, בבח של כל הצדדים, שלשה קשרים של הורע להתגבר על הכל.

694. זכאה וזלקיה, מאן דאשתדל באורייתא כדקא יאות, זכאה הוא בהאי עלמא, וזכאה הוא בעלמא דאתי. עד הכא שולטנותא דיהודה, הורעא דאתכליל בכלא, בזילא דכל סטרין, תלת קשרין דהורעא, לאתגברא על כלא:

695. דן ידין עמו כאווד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, פסוק זה כף יש לו לומר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד. מהו דן ידין עמו, ואחר כך כאחד שבטי ישראל? אלא דן, הוא שכתוב בו (במדבר י) מאסף לכל המחתות, שהוא ירד שמאל, והולך בסוף.

696. בא ראה, פיון שיהודה וראובן נוסעים, הלויים והארזן פורשים דגלים, ונוסע דגל אפרים שהוא למערב. ירד ימין נוסעת מחליות המדה. ואם תאמר, זבולון שהוא נכנס ויוצא, שכתוב בו (דברים לג) שמח זבולון בצאתה, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי יהודה נכלל מהכל.

697. בא ראה, מלכות העליונה נכללת מהכל, ויהודה הוא מלכות תחתונה. כמו שמלכות עליונה נכללת מהכל, כך גם מלכות תחתונה נכללת מהכל, מגוף, מידה, כדי להתגבר בכחו.

698. כתוב מימינו א"ש ד"ת למו, תורה נתנה מצד הגבורה, וגבורה נכללת בימין ובגוף וירד ובכל. כך גם הסדר הראשון הוא יהודה, מלכות שבא מצד של גבורה ונכללת בימין, בגוף ובירד, ובכל נכללת, כמו שהמלכות העליונה נכללת מהכל.

699. סדר שני ראובן, שהוא לצד דרום, ודרום הוא ימין. את כל פח הימין נטל יהודה, משום [שנעשתה] שהעברה המלכות מראובן, כמו שנאמר פחו כמים אל תותר, ונטל אותה יהודה, והתגבר בתקף הימין שהיה מראובן, וכך כתוב בדרוד, (תהלים קיא) נאם ה' לאדני שב לימיני, משום ששמאל נכללת בימין ומתחזק בכחו. זהו שכתוב (שם קיח) ימין ה' עשה חיל וגו'. יהודה וראובן היו שתי זרועות.

695. דן ידין עמו כאווד שבטי ישראל. רבי חייא אמר, האי קרא הכי אית ליה למימר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאווד, מהו דן ידין עמו, ולבתר כאווד שבטי ישראל. אלא דן, הוא דכתיב ביה, (במדבר י) מאסף לכל המחתות, שהוא ירכא שמאלא, ואזיל לבתרייתא.

696. תא וזוי, פיון דיהודה וראובן נטלין, לויאי וארונא פרישין דגלין, ונטיל דגלא דאפרים דאיהו למערב, ירכא ימינא נטיל, בהפסירי הסטא. ואי תימא זבולן דאיהו עאל, ונפיק, דכתיב ביה, (דברים לג) שמוז זבולן בצאתה, וכתוב וירכתו וגו'. אלא ודאי, יהודה אתכליל מכלא.

697. תא וזוי, מלכו דלעילא אתכליל מכלא, ויהודה איהו מלכו תתאה. כמה דמלכו עלאה אתכליל מכלא, הכי נמי מלכו תתאה, אתכליל מכלא מגופא מירכא, בגין לאתגברא בתוקפיה.

698. כתיב, (דברים לג) מימינו א"ש ד"ת למו, (ע"ד ע"א) אורייתא מסטרא דגבורה אתייהיב (אתייהיבת), וגבורה אתכליל בימינא, ובגופא, וירכא, ובכלא. הכי נמי סדרא קדמאה, יהודה איהו, מלכו דאתי מסטרא גבורה, ואתכליל בימינא בגופא ובירכא, בכלא אתכליל. כמה דמלכו דלעילא, אתכליל מכלא.

699. סדרא תניינא ראובן, דאיהו לסטר דרום, ודרום איהו ימינא, וכל זילא דימינא, יהודה נטיל ליה, בגין דראובן (א"א אתעב"ד) אתעביר בניה מלכו, כמה דאת אמר פוזו כמים אל תותר, ונטיל ליה יהודה, ואתגבר בתוקפא דימינא, דהוה מראובן, וכן כתיב בדרוד, (תהלים קי) נאם ה' לאדני שב לימיני. בגין דשמאלא אתכליל בימינא, ואתתקף בזויליה, דהא הוא דכתיב, (תהלים קיח) ימין ה' עשה חיל וגו'. יהודה וראובן תרין זרועין הוו.

700. סדרא תליתאה, אפרים, דאיהו ירכא ימינא, ונטלא קמי שמאלא תדיר, ודן (דא) דאיהו ירכא שמאלא, נטיל לבתרייתא, ועל דא הוא המאסף לכל המוזנות לצבאותם, ואיל לבתרייתא.

701. יהודה נטיל זיילא בתרין דרועין, בגין דראובן דאיהו ימינא, (ס"א אתעביר) אתאביר מניה בכירותא פהונתא ומלכותא, ועל דא פתיב ביהודה, (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

702. תא זוזי, פתיב, (מלכים א י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. כרסייא דשלמה, עבד ליה כנונא דלעילא, וכל דיוקנן (דחכא) דלעילא עבד הכא. ועל דא פתיב, (דברי הימים א כט) וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך מלך סתימא הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד, דקיימא סיהרא באשלמותא.

703. דן ידן עמו בקדמיתא, ולבתר שיבטי ישראל כאזוד, כיוזודו של עולם (דף רמג ע"ב) כמה דהיה בשמשון, דאיהו יוזדאי עביר דינא בעלמא, ודאין וקטיל כוזדא, ולא אצטרף סמך.

704. דן ידן עמו. רבי יצחק אמר, דן, היינו זוזיא, כמין על אורזון ושבילין. ואי תימא דעל שמשון בלזודווי הוא. אופ הכי נמי לעילא, דא הוא נפש אזורא (ס"א נחש זוטא) מאסף לכל המוזנות, וכמין לאורזון ושבילין. לבתר, זיילין ומשירין מהכא נפקי, אינון דכמאן לבגי נשא, על זוזבין, דראמין להו לאזורא בתר כתפיהו. אמר רבי זינא, נזוש הקדמוני לעילא, עד דלא יתבסם בזומרא דזיידו.

705. נזוש עלי דרך. תא זוזי, כמה דאית דרך לעילא, הכי נמי אית דרך לתתא, ומתפרשא ימא, לכמה אורזון בכל סטר. ואית אורזא זוד, דאתי ואסגי ימא, ורבי נזין בישין לזיניהו, כמה דאפיקו מין לתתא נזין טבין, (שמות ל) נזין בישין, נזי עורדעניא, כנונא דא, נזין בישין לזיניהו.

700. סדר שלישי אפרים, שהוא ירך ימין, ונוסע לפני השמאל תמיד. ודן [ה], שהוא ירך שמאל, נוסע בסוף, ועל כך הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם והולך בסוף.

701. יהודה נוטל כח בשתי זרועות, משום שראובן, שהוא ימין, [העברה] אברה ממנו הבכורה, הפנה והמלכות, ועל זה כתוב ביהודה (דברים לג) ידיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

702. בא ראה, כתוב (מלכים א י) ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. הכסא של שלמה עשה אותו כמו שלמעלה, וכל הדיוקנאות [של פאן] שלמעלה עשה כך. ועל זה כתוב וישב שלמה על כסא ה' למלך, מלך דבר סתום הוא. וכן (מלכים א ב) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכין מלכותו מאד, שעמדה הלבנה בשלמות.

703. דן ידן עמו – בהתחלה, ואחר כך שבטי ישראל באחד, כיחודו של עולם, כמו שהיה בשמשון, שהוא יחיד עשה דין בעולם, ודן והרג באחד, ולא הצטרף סמך.

704. דן ידן עמו. רבי יצחק אמר, דן, הינו נחש, אורב על דרכים ושבילים. ואם תאמר על שמשון לבדו הוא, אף כך גם למעלה, זהו נפש אחרת [נחש קטן] מאסף לכל המחנות, ואורב בדרכים ושבילים. אחר כך מפאן יוצאים חילות ומחנות, אותם שאורבים לאנשים על חטאים, שאורקים אותם לאחר אחרי כתפיהם. אמר רבי חייא, נחש הקדמוני למעלה, עד שלא יתבסם בין של שמחה.

705. נחש עלי דרך. בא ראה, כמו שיש דרך למעלה, כך גם יש דרך למטה, והים נפרד לכמה דרכים בכל צד. ויש דרך אחת שבאה ומגדילה את הים, ומגדל דגים רעים למיניהם. כמו שהוציאו מים למטה, דגים טובים, דגים רעים, דגי צפרדע, כמו זה דגים רעים למיניהם.

706. וכשמשמשים מדרך הים, נראים רוכבים על סוסיהם. ואלמלא הנחש הזה, שהוא כונס את כל המחנות, אורב בסוף הדרכים ומפזר אותם לאחור, היו מחריבים את העולם. מצד של אלה יוצאים מכשפים לעולם. בא ראה, בבלעם כתוב, (במדבר כד) ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים, משום שהם עומדים ללחש בכשפי העולם.

707. ראה מה כתוב? יהי דן נחש עלי דרך. מה זה עלי דרך? אלא נחש, מי שמשתדל אחריו, מכחיש פמליה של מעלה, ומיהו? אותה דרך עליונה שיוצאת מלמעלה, כמו שנאמר (ישעיה מג) הנותן בים דרך וגו'. נחש, מי שמשתדל אחריו, באלו הולך על אותה דרך עליונה להכחישו, משום שמאותה דרך נאונים העולמות העליונים.

708. ואם תאמר, דן למה הוא בדרך? הוא? אלא בכתוב (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים. כך גם הנשף עקבי סוס וגו', כדי לשמר אותו לכל המחנות. אמר רבי אלעזר, תקון הפסא הוא. בא ראה, פסא של שלמה המלך, נחש אחד מנענע בקשרי השרביט שלמעלה מהאריות.

709. כתוב (שופטים ג) ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן וגו'. בא ראה, שמשון היה נזיר עולם, ופרוש מן העולם הוא, והתגבר בו כח חזק, והוא היה נחש בעולם הזה בנגד עמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות, שהרי ירשת חלק ברפת דן אביו ירש, שכתוב יהי דן נחש עלי דרך וגו'.

710. אמר רבי חייא, נחש ידוע, שפיפון מהו? אמר לו, סוד התקון של מכשפים שנחש הוא שפיפון, כך גם אותו בלעם הרשע, בכל היה ידוע. בא ראה, כתוב (במדבר כג) וילך שפי, לפעמים בזה ולפעמים בזה.

706. וכד משתמשי מארזא דימא, אתווןון רכבין על סוסייהו. ואלמלא דהאי זוזיא, דאיהו כניש לכל משירין, כמין לסוף ארזון, ובדר לון לאוזורא, הו מטשטישי עלמא. מטטרא דהני נפקין זרשין לעלמא. תא זוזי, בבלעם כתיב, (במדבר כד) ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים, בגין דאיןון קיימין ללחושא בזרשי עלמא.

707. זומי מיה כתיב, יהי דן נחש עלי דרך. מאי עלי דרך. אלא נחש, מאן דאשתדל אבתריה, אכזישי פמליא דלעילא, ומאי איהו, דהוא דרך עלאה דנפק מלעילא. כמא דאת אמר, (ישעיה מג) הנותן בים דרך וגו'. נחש, מאן דאשתדל אבתריה, כאילו אויל על דהוא דרך עלאה לאכזשיא ליה, בגין דמההוא דרך, אתונו עלמין עלאי.

708. ואי תימא, דן, אמאי איהו בדרך? דא, אלא כדכתיב, (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים. הכי נמי הנשף עקבי סוס וגו', בגין לנטרא ליה לכל משירין. אמר רבי אלעזר, תקוןא דכורסיא איהו. תא זוזי, כרסיא דשלמה מלכא, זוד זוזיא מרפרף בקטורי שרביטא לעילא מאריותא.

709. כתיב, (שופטים יג) ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן וגו'. תא זוזי, שמשון נזיר עולם הוה, ופריש עלמא איהו, ואתגבר ביה זיכלא תקיפא, והוא הוה זוזיא בהאי עלמא, לקבל עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות, דהא אוזסנת זולקא דברכתא דדן אבוהי ירית, דכתיב, יהי דן נחש עלי דרך וגו'.

710. אמר רבי זויא, נחש ידועא, שפיפון מאי ניהו. אמר ליה, רזא דתקוןא דזרשין, דנחש איהו שפיפון, הכי נמי דהוא רשע דבלעם, בכלא הוה ידע. תא זוזי כתיב, (במדבר כג) וילך שפי, לאמין בהאי, וכלמין בהאי.

711. ואי תימא דין, לאו דרגיה בהאי. הכי הוא ודאי. אלא אתמנא על דרגא דא (להחוא), למהוי סטרא בתרייתא, ושבוזא איהו דיליה, מומנן דמלכא בהאי, וממונא על האי, ויקרא איהו לכל אינן מומנן. וכרסייא דמלכא, בכל אינן מומנן אתתקן, בכל הני מומנן תזוזייתו מתפרשין אורזין ודרגין, הן לטב, הן לביש, וכלהו אתאזוזין בהני תקוני דכרסייא. ובגני כף דין לסטר צפון, בנוקבא דתהומא רבא. דסטר צפון כמה זובילי טריקין אודמנן תמן, וכלהו טפסירא דקסטרא לאבאשא עלמא.

712. בגני כף צלי יעקב ואמר, לישועתך קויתי ה'. בכל שבטים לא קאמר לישועתך אלא בהאי. בגין דזומא ליה תוקפא תקיפא דזוויא, מרוזשא דינא לאתגברא.

713. רבי יוסי ורבי זוקיה הוו אולי למזומי לרבי שמעון בקפוטקיא, אמר רבי זוקיה, האי דאמרינן לעולם יסדר בר גש שבוזא דמריה, ולבתר יצלי צלותיה, האי מאן דלביה טריד, ובעי לצללא צלותיה, ואיהו בעקו, ולא יכיל לסדרא שבוזא דמריה כדקא יאות, מאי הוא.

714. אמר ליה, אף על גב דלא יכיל לכוונא לבא ורעותא, סדורא ושבוזא דמריה אמאי גרע, אלא יסדר שבוזיה דמאריה, אף על גב (דף רמד ע"א) דלא יכיל לכוונא, ויצלי צלותיה. הך הוא דכתיב, (תהלים יז) תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי, שמעה ה' צדק בקדמיתא, בגין דאיהו סדורא דשבוזא דמריה. ולבתר הקשיבה רנתי האזינה תפלת. מאן דיכיל לסדרא שבוזא דמריה, ולא עביר, עליה כתיב, (ישעיה ס) גם כי תרבו תפלה אינני שומע ידיכם וגו'.

715. כתיב, (שמות כט) את הכבש האזוד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. תפלות כנגד תמידין תקנום. תא זוזי, באתערותא דלתתא, אתער הכי גמי לעילא. ובאתערותא דלעילא, הכי

711. ואם תאמר, דין אין דרגתו בזה – כף זה ודאי, אלא התמנה על דרגה זו [לאותו] להיות צד אחרון, ושבת הוא שלו, ממנים של המלך בזה, וממנה על זה, וכבוד הוא לכל אותם הממנים. וכסא המלך נתקן בכל אותם הממנים, בכל אותם הממנים שתחתיהם נפרדות דרכים ודרגות, הן לטוב והן לרע, וכלם נאחזים בתקוני הכסא הללו. ולכן דין לצד צפון, בנקב תהום רבה. שבצד צפון כמה קבוצות מחבלים הזדמנו לשם, וכלם שרים ממנים להרע את העולם.

712. לכן התפלל יעקב ואמר לישועתך קויתי ה', בכל השבטים לא אמר לישועתך אלא בזה, משום שראה לו תקוף חזק של הנחש, מרחש דין להתגבר.

713. רבי יוסי ורבי חזקיה היו הולכים לראות את רבי שמעון בקפוטקיא. אמר רבי חזקיה זה שאמרנו לעולם יסדר אדם שבחו של רבנו ואחר כך יתפלל תפלתו. מי שלבו טרוד ורוצה להתפלל תפלתו, והוא בצרה, ולא יכול לסדר את שבח רבנו כראוי, מה הוא?

714. אמר לו, אף על גב שלא יכול לכוון לבו ורצונו, סדור ושבת של רבנו למה שיגרע? אלא יסדר את שבח רבנו אף על גב שלא יכול לכוון, ויתפלל תפלתו. זהו שכתוב תפלה לדוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי. שמעה ה' צדק – בתחלה, משום שהוא סדור של שבח רבנו. ואחר כך הקשיבה רנתי האזינה תפלת. מי שיכול לסדר שבח רבנו ולא עושה, עליו כתוב (ישעיה א) גם כי תרבו תפלה אינני שמע ידיכם וגו'.

715. כתוב (שמות כט) את הכבש האזוד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. תפלות כנגד תמידין תקנום. בא ראה, בהתעוררות שלמטה מתעורר גם למעלה, ובהתעוררות שלמעלה גם כף

למעלה ממנו, עד שמגיעה ההתעוררות למקום שצריך הנר להדלק ונדלק, ובהתעוררות העשן שלמטה נדלק נר למעלה, וכשה נדלק [מנורות], כל המנורות האחרות דולקות, ומתברכים ממנו כל העולמות. נמצא שהתעוררות הקרבן תקון העולם והברכות של כל העולמות.

716. הרי ביצד? מתחיל העשן לעלות, אותם דיוקנאות קדושים שממנים על העולם נהנים [נהנים] להתעורר, ומעוררים את הדרגות בתשוקה עליונה, כמו שנאמר (תהלים קד) הפירים שאגים לטרף וגו'. אלה מעוררים לדרגות עליונות שמעליהן עד שהתעוררות מגיעה, עד שרוצה המלך להתגבר בגבירה.

717. ובתשוקה שלמטה נובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, שהרי לא נובעים מים עליונים אלא בהתעוררות של תשוקה שלמטה, ואז התשוקה נדבקת, ונובעים מים תחתונים כנגד מים עליונים, והעולמות מתברכים, וכל המנורות דולקות, ועליונים ותחתונים נמצאים בברכות.

718. בא ראה, כהנים ולוים מתעוררים לחבר שמאל בימין. אמר רבי חזקיה, הכל כך הוא ודאי, אבל כך שמעתי, כהנים ולוים, זה מעורר שמאל, וזה מעורר ימין, משום שהתחברות זכר אל הנקבה אינו אלא בשמאל וימין, כמו שנאמר (שיר ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. ואז מתחבר הזכר בנקבה, ותשוקה נמצאת, והעולמות מתברכים, ועליונים ותחתונים בשמחה.

719. ולכן כהנים ולוים מעוררים דבר למטה, לעורר תשוקה וחביבות למעלה, שהכל תלוי בימין ובשמאל. נמצא שהקרבן יסוד העולם, תקון של העולם, שמחה של עליונים ותחתונים. אמר רבי יוסי, ודאי יפה אמרת, וכך הוא, וכך שמעתי הדבר ושכחתי אותו, ואני שמעתי זה, והכל באחד עולה.

גמי לעילא מניה, עד דמטי אתערותא לאתר דבעינא בוצינא לאדלקא ואדליק. ובאתערותא דתננא דלתתא, אדליק בוצינא לעילא, וכד האי אדליק (בוצינין), כלהו בוצינין אוורנין דלקין, ובמתברכאן מניה כלהו עלמין. אשתכוז, דאתערותא דקרבנא תקונא דעלמא, וברכאן דעלמין כלהו.

716. הא כיצד, שארי תננא לסלקא, אינון דיוקנין קדישין דממען על עלמא אתהנון (o"א אתתקון) לאתערא, ומתערין לדרגין בכסופא דלעילא, כמא דאת אמר, (תהלים קד) הפירים שואגים לטרף וגו'. אלן אתערין לדרגין עלאין דעליהו, עד דמטי אתערותא, עד דבעי מלכא לאתזברא במטרותא.

717. ובכסופא דלתתא, גבעין מיין תתאין, לקבלא מיין עלאין, דהא לא גבעין מיין עלאין, אלא באתערותא דכסופא דלתתא, וכדין תיאובתא אתדפק, וגבעין מיין תתאין לקבל מיין עלאין, ועלמין מתברכאן, ובוצינין כלהו דליקין, ועלאין ותתאין משתכוזין בברכאן.

718. תא זוזי, כהני וליואי. מתערי לאתזברא שמאלא בימינא. אמר רבי חזקיה, כלא הכי הוא ודאי, אבל הכי שמענא, כהני וליואי, דא אתער שמאלא, ודא אתער ימינא, בגין דאתזבירותא דדכורא לגבי נוקבא, לאו איהו אלא בשמאלא וימינא. כמא דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. וכדין אתזביר דכר בנוקבא, ותיאובתא אשתכוז, ועלמין מתברכין, ועלאי ותתאי בזוידו.

719. ועל דא, כהני וליואי, מתערי מלה לתתא, לאתערא כסופא וזבובותא לעילא, דכלא תליא בימינא ושמאלא. אשתכוז דקרבנא יסודא דעלמא, תקונא דעלמא, זוידו דעלאין ותתאין. אמר רבי יוסי ודאי שפיר קא אמרת, והכי הוא, והכי שמענא מלה, ואנשינא לה, ואנא שמענא דא, וכלא בזוד סלקא.

720. השתא עלותא באתר דקרבנא, ובעי בר נש לסדרא שבחא דמריה כדקא יאות, ואי לא יסדר, לאו עלותיה עלותא. תא וזוי, סדורא שלים דשבחא דקודשא בריה הוא, מאן דידע ליוזא שמה קדישא כדקא יאות, דבהאי מתערין עלאין ותתאין, ונגדי ברכאן לכלהו עלמין.

721. אמר רבי זוקיה, לא אשרי קודשא בריה הוא לישראל בגלותא ביני עממא, אלא בגין דיתברכון שאר עמין בגייהון, דהא אינון נגדין ברכאן מלעילא לתתא כל יומא.

722. אלו, עד דהו אלו, וזמו זור וזויא דהו קמסור (ואסטר) בארזא. סטו מארזא. אתא בר נש אורא לגביהו, קטיל ליה וזויא. אהדרו רישיהו, וזמו ליה, ליהוא בר נש דמית. אמרו, ודאי יהוא נזיש, שליוזתא דמריה קא עבד. בריה רזומא דשבינא.

723. פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נזיש עלי דרה. אימתי הוה דן נזיש, ביומוי דירבעם, דכתיב, (מלכים א יב) ואת האזוד נתן בן אמי אתייהיב תמן עלי דרה. על יהוא ארוז, דיתמנע (ההוא דרך דסלקין) דלא יסלקון לירושלם (ולא יסלקון תמן). ודא דן, הוה לון נזיש לישראל עלי דרה, עלי דרה ודאי, כמא דאת אמר, (מלכים א יב) ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארוז. דעקיין לון לישראל. וכלא לא הוה אלא עלי דרה, ועלי אורזא, לאתמנעא מישראל דלא יסלקון לירושלם, למיוזג וזגיהו, ולקרבא קרבנין ועלוין, למפלוג תמן. (דף רמד ע"ב)

724. תא וזוי, בשעתא דמטו ברכאן לידא דמישה, לברכא לכלהו שבטים, וזמא לון דהוה קטיר בזויא, אהדר קטיר ליה באריא. הדא הוא דכתיב, (דברים לג) ולדן אמר דן גור אריה יזק בן הבשן. מאי טעמא, בגין (דאיהו) דיהא שירותא וסופא דד' דגלין קטיר ביהודה דאיהו מלכא, כמא דאת אמר, גור אריה יהודה, והוא שירותא דדגלין. וסופא

720. עכשו תפלה במקום קרבן, וצריך אדם לסדר שבח רבונו כראוי, ואם לא יסדר, אין תפלתו תפלה. בא ראה, סדור שלם של שבחו של הקדוש ברוך הוא – מי שידע ליחד את השם הקדוש כראוי, שבחה מתעוררות ונשפעות ברכות לכל העולמות.

721. אמר רבי חזקיה, לא השרה הקדוש ברוך הוא את ישראל בגלות בין העמים אלא כדי שיתברכו שאר העמים בגללם, שהרי הם משפיעים ברכות מלמעלה למטה בכל יום.

722. הלכו. עד שהיו הולכים, ראו נחש אחד שהיה מסתובב [ומצדד] בדרך, וסטו מן הדרך. בא אליהם איש אחד. הרג אותו הנחש. החזירו ראשיהם וראו את אותו איש שמת. אמרו, ודאי אותו נחש עשה את שליחות רבונו. ברוך הרחמן שהצילנו.

723. פתח רבי יוסי ואמר, יהי דן נחש עלי דרה, מתי היה דן נחש? בימי ירבעם, שכתוב (מלכים א יב) ואת האזוד נתן בן אמי אתייהיב תמן עלי דרה, על אותו הדרה? כדי למנע [אותו דרה שעולים] שלא יעלו לירושלים [ולא יעלו שם]. וזה דן היה להם נחש לישראל עלי דרה, עלי דרה ודאי, כמו שנאמר ויועץ המלך וגו'. שפיפון עלי ארז, שעקץ את ישראל. והכל לא היה אלא עלי דרה ועלי ארז, למנע מישראל שלא יעלו לירושלים לחגג חגיגהם ולהקריב קרבנות ועולות ולעבד שם.

724. בא ראה, בשעה שהגיעו הברכות ליד משה לברך את כל השבטים, ראה את דן שהיה קטיר בנחש, חזר וקשר אותו באריה, והו שכתוב (דברים לג) ולדן אמר דן גור אריה יזק מן הבשן. מה הטעם? כדי [שהוא] שיהיה ראשית וסוף, של ארבעה הדגלים קטיר ביהודה, שהוא מלך, כמו שנאמר גור אריה יהודה, והוא ראשית הדגלים, וסוף הדגלים

הוא דן, שכתוב דן גור אריה וגו', להיות ראשית וסוף קשורים במקום אחד.

725. לישועתך קויתי ה'. רבי חייא אמר, כמו שנאמר (שופטים יג) והוא יחל להושיע את ישראל מיד פלשתים. אמר [רבי אחא], וכי למה קויתי, והרי הסתלק יעקב מן העולם באותו הזמן מלפני שנים? למה אמר שהוא מחכה לאותה הישועה? [אלא ודאי] אמר לו, ודאי סוד הדבר בכתוב (שמות יז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ישראל סתם. אף כאן והוא יחל להושיע את ישראל – ישראל סתם. לכן אמר לישועתך קויתי ה'. אמר רבי חייא, ודאי כך הוא, ויפה. אשרי חלקם של הצדיקים שיודעים להשתדל בתורה כדי לזכות בה בחיים שלמעלה, כמו שנאמר (דברים ל) כי הוא חניף וארך ימים לשבת על האדמה וגו'.

726. גד גדוד וגודנו והוא יגד עקב. רבי ייסא אמר, מגד נשמע שהרי חילות יצאו לערף קרב, משמע שכתוב גד. בכל מקום גימ'ל דל"ת, חילות ומחנות יוצאים מהם, שהרי גימ'ל נותן ודל"ת לוקח, ומכאן [ומושכת] כמה חילות וכמה מחנות תלויים בהם.

727. בא ראה, אותו נהר ששופע ויוצא מעדן, לא פוסקים מימיו לעולמים, והוא משלים לעניים, ולכן עומדים כמה חילות וכמה מחנות ונזונים מכאן. ועל זה גד, זה מוציא ונותן, וזה לוקט ולוקח, ונזונים הבית וכל אנשי הבית.

728. אמר רבי יצחק, אלמלא שהיה גד מבני השפחות, השעה עמדה לו להשלים יותר מהכל. זהו שכתוב (בראשית ל) בא גד, קרי, וכתוב בגד חסר אל"ף, שהרי השעה עומדת בשלמות, והסתלקה ממנו. זהו שכתוב (איוב ו) אחי בגדו כמו נחל, משום שאותו נהר ששופע הסתלק באותה שעה, וכתוב בגד חסר

הדגלין דן, דכתיב דן גור אריה וגו', למחוי שירותא וסופא קטיר בזוד אתר:

725. לישועתך קויתי ה', רבי חייא אמר, (כדכתיב) כמה דאת אמר, (שופטים יג) והוא יזל להושיע את ישראל מיד פלשתים. אמר (ס"א רבי אחא), וכי אמאי קויתי והא סליק הוה יעקב מעלמא בההוא זמנא מכמה שנין. אמאי אמר דאיהו מונוכה לההוא ישועה. (ס"א אלא ודאי) אמר ליה ודאי רזא דמלה, דכתיב, (שמות יז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, ישראל סתם. אוף הכא והוא יזל להושיע את ישראל, ישראל סתם. בגיני כך אמר, לישועתך קויתי ה'. אמר רבי חייא, ודאי הכי הוא, ושפיר. זכאה זולקהון דצדיקייא, דידעי לאשתדלא באורייתא, למוכי בה לזניין דלעילא. כמה דאת אמר, (דברים ל) כי הוא זניף וארך ימים לשבת על האדמה וגו'.

726. גד גדוד וגודנו והוא יגוד עקב. רבי ייסא אמר, מגד אשתמע, דהא זילין יפקון לאגוזא קרבא, משמע דכתיב גד, בכל אתר גימ'ל (רל"ד ע"ב) דל"ת, זילין ובשריין נפקי מנייהו. דהא גימ'ל יהיב, ודל"ת לקיט. ומהכא (נ"א משכא) כמה זילין וכמה משיריין תליין בהו.

727. תא זוזי, והוא נהר הנגיד ונפיק מעדן, לא פסקין מימיו לעלמין, והוא אשלים למסכני, ועל דא קיימי כמה זילין וכמה משיריין, ואתננו מהכא. ועל דא גד, דא אפיק ויהיב, ודא לקיט ונקיט, ואתנן ביתא וכל אנשי ביתא.

728. אמר רבי יצחק, אלמלא דהוי גד מבני שפחות, שעתא קיימא ליה לאשכלמא יתיר מכלא. דהא הוא דכתיב, (בראשית ל) בא גד קרי, וכתיב בגד זוסר אל"ף, דהא שעתא קיימא בשלימו, ואסתלק מניה. דהא הוא דכתיב, (איוב ו) אזוי בגדו כמו זוזל, בגין דההוא נהר הנגיד, אסתלק בההיא שעתא, וכתיב

אֶלֶּיָּהוּ, וְלֹכֵן לֹא זָכָה בְּאַרְצָה הַקְּדוּשָׁה וְהִסְתַּלַּק מִמֶּנָּה.

729. רבי יהודה אומר, מנין לראובן שהיה כזה? בכתוב פחו כמים אל תותר, שהסתלקו המים ולא שפכו, והרי נתבאר במה פגם, ושניהם לא זכו בארץ הקדושה, וחילות ומחנות להנחיל לישראל את הארץ. בא ראה, מה שנפגם בגד, השתלם באשר. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. עכשו השלים גימ'ל לדל"ת.

730. רבי אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערת לוד, שנכנסו מפני תקף השמש, שהיו חולכים בדרך. אומר רבי אבא, נסובב את המערה הזו בדברי תורה. פתח רבי אלעזר ואמר, שימני בחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת יה. בפסוק זה התעוררנו, אבל לילה אחד היה, בשהייתי עומד לפני אבא ושמעתי ממנו דבר, שאין שלמות ורצון ותשוקת כנסת ישראל בקדוש-ברוך-הוא אלא בנשמות הצדיקים, שהם מעוררים נביעת המים התחתונים כנגד העליונים, ובאותה שעה שלמות הרצון והתשוקה בדבקות אחת לעשות פרות.

731. בא ראה, אחר שנדבקו זה בזה והיא קבלה רצון, היא אומרת, שימני בחותם על לבך. למה בחותם? אלא דרכו של חותם, כיון שנדבק במקום אחד, אף על גב שזו ממנו, הרי נשאר רשם באותו מקום ולא זו ממנו, שכל הרשם וכל הדמות שלו נשאר בו. כך אמרה כנסת ישראל, הרי נדבקתי בך, אף על גב שזאתי ממך והלכתי לגלות, שימני בחותם על לבך, כדי שישאר כל דמותי בך בחותם הזה שישאר כל דמותו באותו מקום שנדבק בו.

732. כי עזה כמות אהבה, חזקה היא, בפרדת הרוח מהגוף. ששנינו, בשעה שאדם מגיע

בגד זוסר אל"ף, ועל דא, לא זכה בארעא קדישא ואסתלק מינה.

729. רבי יהודה אומר, מנין לראובן שהוא כזה? בכתוב, פחו כמים אל תותר דאסתלקו מיין ולא נגידו, והא אתמר במה אפגים. ותרוייהו לא זכו בארעא קדישא, ונזילין ומשיריין אפיקו לאזוסנא להו לישראל ארעא. תא וזוי, מה דאתפגים בגד, אשתלים באשר, הדא הוא דכתיב, מאשר שמנה לזמו והוא יתן מעדני מלך. השתא אשלים גימ'ל לדל"ת.

730. רבי אלעזר ורבי אבא אשתמיטו במערתא דלוד, דעאלו קמי תוקפא דשמשא, דהוו אזלי בארעא. אומר רבי אבא נסוזר האי מערתא במלי דאורייתא. פתחו רבי אלעזר ואמר, (שמות ק"ד ע"א) (שיר השירים ח) שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו', רשפיה רשפי אש שלהבת יה, האי קרא אתערנא ביה. אבל לילא זוד הוה כד הוינא קאים קמי אבא, ושמענא מניה מלה, דלית שלימו ורעותא וכסופא דכנסת ישראל בקודשא בריך הוא, אלא (ס"ח ע"ב) בנשמותהון דצדיקייא. דאינון מותערי גביעו דמיא תתאי, לקבלי עלאי. ובההיא שעתא שלימו דרעותא וכסופא בדביקו זודא למעבד פירין.

731. תא וזוי, בטר דאתדבקו דא ברא, והיא קבילת רעותא, היא אמרת שימני כחותם על לבך, אמאי כחותם. אלא ארזייה דחותם, כיון דאתדבק באתר זוד, אף על גב דאתעדי מיניה, הא אשתאר רשימו ביהוה אתר, ולא אעדי מיניה. דכל רשימו, וכל דיוקנא דיליה, ביה אשתאר. כך אמרה כנסת ישראל, הא אתדבקנא בך, אף על גב דאתעדי מינך ואזיל (דף רמה ע"א) בגלותא. שימני כחותם על לבך, בגין דישתאר כל דיוקני בך, כהאי זותם דישתאר כל דיוקניה, ביהוה אתר דאתדבק ביה.

732. כי עזה כמות אהבה, תקיפה היא, כפרישו דרוזא מן גופא. דתנינן, בשעתא דבר זש' מיטי

להסתלק מן העולם ורואה מה שרואה, הרוח הולכת בכל איברי הגוף והגלים עולים, כמי שהולך בים בלי משוטם, עולה ויורד ולא מועיל לו. בא ונפרד מכל איברי הגוף, ואין [להם] קשי כמו היום שנפרדת הרוח מהגוף. כך חזק האהבה של כנסת ישראל לקדוש-ברוך-הוא כחזק המות בשעה שרואה הרוח להפרד מהגוף.

לִאֲסֵתְלָקָא מִן עֲלָמָא וְזוּמִי מוֹה דְּזוּמִי, רוּזָא אֲזֵלָא בְּכָל (ויקרא קכ"ו ע"ב) שְׁיִיפִי דְּגוּפָא וְסָלִיק גְּלָגְלוּי, כְּמֵאן דְּאֵזִיל בְּיָמָא בָּלָא שְׁיִיטִין, סָלִיק וְזוּזִית וְלֹא מוֹהֲזִיָּא לִיה, אֲתָא וְאִישְׁתְּאִיל מִכָּל שְׁיִיפִי גּוּפָא, וְלִית (לון) תְּקִיפּוּ כְּיוּמָא דְּפִרִישׁ רוּזָא מִן גּוּפָא. כִּךְ תְּקִיפּוּ דְּרוּזִימוּ דְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כְּתִקִּיפּוּ דְּמוּתָא, בְּשַׁעְתָּא דְּבַעִי רוּזָא לְאֲתַפְרֶשָׁא מִן גּוּפָא.

733. קשה בשאל קנאה, כל מי שאוהב ולא קושר עמו קנאה, אין אהבתו אהבה. בין שקנא, הרי האהבה השלמה. מכאן למדנו שצריך אדם לקנא לאשתו כדי שיתקשר עמה אהבה שלמה, שהרי מתוך כך לא יתן עינו באשה אחרת. מה זה קשה בשאל? אלא מה שאל קשה בעיני הרשעים לרדת אליו, כך קנאה קשה בעיני מי שאוהב ומקנא להפרד מאהבה.

733. קְשָׁה בְּשִׂאול קְנָאָה, כָּל מֵאן דְּרוּזִים, וְלֹא קְשִׁיר עֲמִיָּה קְנָאָה, לֹא וְרוּזִימוּתִיה רְזוּימוּתָא. בִּין דְּקָנִי, הָא רְזוּימוּתָא אִשְׁתְּלִים. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא דְּבַעִי בֶּר נֶשׁ לְקְנָאָה לְאַנְתְּתִיה, בְּגִין דִּיתְקֶשֶׁר עֲמָה רְזוּימוּתָא שְׁלִים, דְּהָא מִזֵּן כִּךְ לֹא יִהְיֶה עֵינִי בְּאִינְתוֹ אֲזוּרָא. מוֹהוּ קְשָׁה בְּשִׂאול. אֲכָל, מוֹה שִׂאול קְשִׁיָּא בְּעִינֵיהוּ דְּזוּיבִין לְמִיּוּזָת בִּיה, כִּךְ קְנָאָה קְשִׁיָּא בְּעִינֵיהוּ דְּמֵאן דְּרוּזִים וְקָנִי, לְאֲתַפְרֶשָׁא מִרְזוּימוּתָא.

734. דבר אחר קשה בשאל קנאה – מה שאל, בשעה שמורידים אליה את הרשעים, מודיעים להם חטאיהם על מה הורידו אותם, וקשה להם, כך מי שמקנא, הוא תובע על חטאו ומחשב [וחושב] כמה מעשים, ואז נקשר בו קשר האהבה.

734. דְּבֶר אֲזוּר, קְשָׁה בְּשִׂאול קְנָאָה, מוֹה שִׂאול, בְּשַׁעְתָּא דְּנִזְזוּתִין לֶון לְזוּיבִיָּא בִּיה, מוֹדִיעִין לֶון זוּזִיָּהוּ עַל מוֹה נִזְזוּתִין לִיה, וְקְשִׁיָּא לְהוּ. כִּךְ, מֵאן דְּקָנִי, הוּא תִּבַּע עַל זוּזִיָּה, וְזוּזִיָּב (נ"א ונשיד) כְּמוֹה עוֹבְדִין, וְכִדִּין קְשִׁירָא דְּרוּזִימוּתָא אֲתַקְשֶׁר בִּיה.

735. רשפייה רשפי אש שלהבת יה. מאן שלהבת יה, זה שלהבת יה? זו שלהבת שבוערת ויוצאת מתוך שופר שהוא מתעורר ושורף, ומיהו? השמאל. זהו שכתוב (שיר ב) שמאלו תחת לראשי, זה שורף שלהבת של האהבה של כנסת ישראל אל הקדוש ברוך הוא.

735. רְשַׁפִּיָּה רְשַׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֶבֶת יְה. מֵאן שְׁלֵהֶבֶת יְה, דָּא שְׁלֵהֶבֶת דָּאֲתוּקְדָא וְנִפְקָא מִזֵּן שׁוּפֶר, דָּאִיהוּ אֲתַעֵר וְאֻקִּיד, וּמֵאן אִיהוּ, שְׁמֵאֲכָל. הִדָּא הוּא דְּכִתִּיב, (שיר השירים ב) שְׁמֵאֲכָל תְּזוּזָת לְרֵאשִׁי. דָּא אֻקִּיד שְׁלֵהֶבֶת דְּרוּזִימוּ דְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

736. ולכן (שם ח) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. שהרי בשבא הימין שהוא מים, מוסיף שרפת האהבה, ולא נכבתה שלהבת השמאל, כמו שנאמר וימינו תחבקני, זהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן הכל כגון הזה.

736. וּבְגִינִי כִךְ, (שיר השירים ח) מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֲהָבָה. דְּהָא כִד אֲתִי וּמִיָּא דָּאִיהוּ מִיָּם, אוֹסִיף וְקִידוּ דְּרוּזִימוּתָא, וְלֹא כְּבִי שְׁלֵהֶבֶת דְּשְׁמֵאֲכָל, כְּמֵא דָּאֲתָא אֲמַר וּיְמִינוּ תְּזוּזְקִנִי, הָאִי אִיהוּ מִיָּם רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבּוֹת אֶת הָאֲהָבָה, וְכֵן כָּלָא כְּהָאִי גְּוִזָּא.

737. עד דהו יתבי, שִׁמְעוּ קְלִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּהוּה אֲתִי בְּאוּרוּזָא, הוּא וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק. קְרִיב לְמַעְרְתָא, נָפְקוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכּוּתְלֵי דְמַעְרְתָא זִמְנִינָא דְשִׁכְיָתָא הֵכָא. יְתִבּוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמֵאֵי עֲסָקִיתוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּרוּזִימוּתָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פְּרִישׁ הָאֵי קָרָא בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, שִׁימְנֵי כּוּזוּתָם עַל לִבָּךְ וְגו'. אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר בְּרוּזִימוּ עֲלָאָה וְקִשְׁיָרוּ דְיוֹבִיבוּתָא אֶסְתַּכְלַת.

738. שְׁתַּק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָה. אָמַר, בְּכָל מְקוֹם צְרִיךְ שְׁתִּיקָה, חוּץ מִשְׁתִּיקָה שֶׁל הַתּוֹרָה. גְּנִיזָה אַחַת יֵשׁ לִי גְנוּזָה, וְאֵינִי רוֹצֶה שְׁתֵּאבֵּד מִכֶּם, וְהִיא דְּבַר עֲלִיּוֹן, וּמִצְאֵתִי אוֹתוֹ בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא הַזֶּקֶן.

739. בָּא רָאָה, בְּכָל מְקוֹם הַזֶּכֶר רוֹדֵף אַחֵר הַנִּקְבָּה וּמַעוֹרֵר אֵלֶיהָ אֶהְבָּה, וְכָאן מִצְאֵנוּ שֶׁהִיא מַעוֹרֶרֶת אֶהְבָּה וְרוֹדֶפֶת אַחֲרָיו, וְדִרְךְ הָעוֹלָם שְׁאִין שָׂבַח הַנִּקְבָּה לְרֹדֵף אַחֲרֵי הַזֶּכֶר, אֲלֹא דְּבַר נִסְתָּר הוּא, וְדְּבַר עֲלִיּוֹן מִבֵּית גְּנִי הַמֶּלֶךְ.

740. בָּא רָאָה, שְׁלֹשׁ נִשְׁמוֹת הֵן, וְהֵן עוֹלוֹת בְּדִרְגוֹת עֲלִיּוֹנוֹת יְדוּעוֹת, וְעַל שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ – הֵן אַרְבַּע. אַחַת נִשְׁמָה עֲלִיּוֹנָה שְׁלֹא נִתְפַּסֶּת וְלֹא מַתְעוֹרֵר בָּהּ הַגּוֹזֵר [הַגּוֹזֵר] שֶׁל הָאוֹצֵר הָעֲלִיּוֹן, כֹּל שֶׁכֵּן הַתַּחֲתוֹן. וְזוֹ נִשְׁמָה לְכָל הַנִּשְׁמוֹת, וְהִיא נִסְתָּרֶת וְלֹא נִגְלִית לְעוֹלָמִים וְלֹא נִדְעָת, וְכֵלָם בָּהּ תְּלוּיוֹת.

741. וְזוֹ מַתְעַטֶּפֶת בְּעֶשְׂרֵי שָׁל זֶהר הַכְּרָמֶל [שֶׁל הַבְּדוּלָח] בְּתוֹךְ הַזֶּהר, וְנוֹטֵף טְפוֹת טְפוֹת מְרָגְלִיּוֹת, וְנִקְשָׁרִים כֻּלָּם בְּאַחַד, כְּמוֹ הַקְּשָׁרִים שֶׁל אֵיבָרֵי גּוֹף אֶחָד, וְהוּא נִכְנָס לְתוֹכָם וּמֵרָאָה בָּהֶם מַעֲשָׂיו. הוּא וְהֵם אֶחָד הֵם, וְאֵין בָּהֶם הַפְּרָדָה. זֶה נִשְׁמָה עֲלִיּוֹנָה טְמִירָה שֶׁל הַכֹּל.

742. נִשְׁמָה אַחֲרַת נִקְבָּה נִסְתָּרֶת בְּתוֹךְ חִילוּתֶיהָ, וְהִיא נִשְׁמָה לָהֶם, וּמֵהֶם אֲחוּזֵי הַגּוֹף לְהִרְאוֹת בָּהֶם מַעֲשֵׂיהָ לְכָל הָעוֹלָם, כְּמוֹ גּוֹף

737. עד דהו יתבי, שִׁמְעוּ קְלִיָּה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּהוּה אֲתִי בְּאוּרוּזָא, הוּא וְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק. קְרִיב לְמַעְרְתָא, נָפְקוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכּוּתְלֵי דְמַעְרְתָא זִמְנִינָא דְשִׁכְיָתָא הֵכָא. יְתִבּוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּמֵאֵי עֲסָקִיתוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּרוּזִימוּתָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פְּרִישׁ הָאֵי קָרָא בְּכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, שִׁימְנֵי כּוּזוּתָם עַל לִבָּךְ וְגו'. אָמַר לֵיהּ, אֶלְעָזָר בְּרוּזִימוּ עֲלָאָה וְקִשְׁיָרוּ דְיוֹבִיבוּתָא אֶסְתַּכְלַת.

738. אֲשִׁתִּיק רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁעָתָא. אָמַר, בְּכָל אֶתֶר בְּעִינֵי שְׁתִּיקוּ, בַּר שְׁתִּיקוּ דְאוּרִייתָא. גְּנִיזָא זִידָא אִית לִי גְנִיזָא, וְלֹא בְּעִינֵי דִיתְאֲבִיד מַנְיִיכוּ, וְהִיא מְלָה עֲלָאָה, וְאִשְׁכּוּזָא לָהּ בְּסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סְבָא.

739. תָּא זִזְזִי, בְּכָל אֶתֶר דְּכוּרָא רְדִיף בְּתֵר גּוֹקְבָא, וְאֶתְעַר לְגַבִּיהָ רוּזִימוּתָא, וְהֵכָא אִשְׁכּוּזָא, דְּהִיא אֶתְעַרֶת רוּזִימוּתָא וְרִדְפָה אֲבִתְרִיהָ, וְאוּרוּזִיָּה דְּעִלְמָא, דְּלִית שְׁכּוּזָא דְּגוֹקְבָא, לְמַרְדֵּף בְּתִרִיהָ דְּדְכוּרָא. אֲלֹא, מְלָה סְתִימָא הִיא, וּמְלָה עֲלָאָה דְּבִי גְנִינֵי דְּמִלְכָא.

740. תָּא זִזְזִי, תְּכֵלֶת נִשְׁמָתִין אֵינִין, וְאֵינִין סְלָקִין בְּדִרְגִין עֲלָאִין יְדִיעֵן, וְעַל דְּאֵינִין תְּכֵלֶת אַרְבַּע אֵינִין. זִיד נִשְׁמָתָא עֲלָאָה דְּלֹא אֶתְפֶּס, וְלֹא אֶתְעַר בֵּיהּ גּוֹבְרָא (o"א גזעא) דְּקִרְטִיטָאָה עֲלָאָה, כֹּל שֶׁכֵּן תִּתְּאָה. וְהִיא נִשְׁמָתָא לְכָל נִשְׁמָתִין. וְהוּא סְתִימָא, וְלֹא אֶתְגַּלֵּי לְעִלְמִין, וְלֹא אֶתִּידַע, וְכֵלָהּ בֵּיהּ תְּלִיין.

741. וְהִיא אֶתְעַטֶּפֶת בְּעֶשְׂרֵיפָא דְּזֶהֶרָא דְּכְרָמֶלָא, (נ"א דבדולחא) בְּגִזְזֵי זֶהֶרִיתָא וְנִטִּיף טְפוֹן טְפוֹן מְרָגְלָאִין וְאֶתְקִשְׁרוּ כֻלָּהּ כּוּזָר, כְּקִשְׁרִין דְּשִׁיפִי דְּגוֹפָא זִיד. וְהוּא אֵעִיל בְּגִזְזִיָּהּ, וְאִזְזִי בְּהוּ עֲבִידְתִּיהָ. הוּא וְאֵינִין זִיד הוּא, וְלִית בְּהוּ פְּרִישׁוּ. הִיא נִשְׁמָתָא עֲלָאָה טְמִירָה דְּכֵלָא.

742. נִשְׁמָתָא אֲזוּרָא, גּוֹקְבָא דְּמִטְבָּרָא בְּגִזְזֵי זֶהֶרָא, וְהִיא נִשְׁמָתָא לָהּ, וּמַנְיִיהוּ אֲזוּרִיא (דף רמה

שהוא כלי לנשמה לעשות בו מעשה, ואלה כמו אותם הקשרים הטמירים שלמעלה.

743. נשמה אחרת היא נשמת הצדיקים למטה. נשמות הצדיקים באות מאותן נשמות עליונות, מנשמת הנקבה ומנשמת הזכר, ולכן נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אותם החילות והמחנות שלמעלה.

744. ואם תאמר, הרי הם עליונים משני צדדים, למה ירדו לעולם הזה ולמה הסתלקו ממנו? למלך שנולד לו בן, שלח אותו לכפר אחד לגדלו, ולגדל אותו עד שיגדל ולו, וילמדו אותו דרכי היכל המלך. שמע המלך שהרי בנו גדל והתגדל, מה עשה באהבת בנו? שולח לו את הגבירה אמו בשבילו, ומכניסו להיכלו, ושמח עמו כל היום.

745. כך הקדוש ברוך הוא הוליד בן מהגבירה, ומיהו? זו נשמה עליונה קדושה. שלח אותה לכפר, לעולם הזה, שתתגדל בו וילמדו אותה דרכי היכל המלך. כיון שידע המלך שהרי בנו גדל בכפר הזה וזמן הגיע להביאו להיכלו, מה עשה באהבת בנו? שולח את הגבירה בשבילו ומכניס אותו להיכלו. הנשמה לא עולה מן העולם הזה עד שבאה הגבירה בשבילה, ומכניסה אותה להיכל המלך, ויושבת שם לעולמים.

746. ועם כל זה, דרך העולם שאותם בני הכפר בוכים על פרידת בן המלך מהם. פקח אחד היה שם, אמר להם, על מה אתם בוכים, וכי לא בן המלך הוא, ולא נראה יותר לדור בניכם אלא בהיכל של אביו? כך משה, שהיה פקח, ראה בני כפר שהיו בוכים, ועל זה אמר (דברים יד) בנים אתם לה' אלהיכם לא תתגדדו.

ע"ב) גופא, לאוונא בהו עבדתא לכל עלמא. בגופא דאיהו מאנא לנשמתא, למעבד ביה עבדתא. ואלין בגוונא דאיעון קשירין טמירין דלעילא.

743. נשמתא אונרא, היא נשמתהון דצדיקייא לתתא. נשמתהון דצדיקייא אתיין מאיעון נשמתין עלאין, מנשמתא דנוקבא, ומנשמתא דזכורא. ובגין כך, נשמתין דצדיקייא עלאין, על כל אינן וזילין ומשריין דלעילא.

744. ואי תימא, הא עלאין אינן מתרין סטריין, אמאי נזותין להאי עלמא, ואמאי אסתלקו מניה. למלכא דאתיליד ליה בר, שדר ליה לזוד כפר, למרבה ליה ולגדל ליה עד דיתרבי (ליה), ויולפון ליה ארזוי דהיכלא דמלכא. שמע מלכא דהא ברית רב ואתרבי. מה עבד ברוזימו דברית, משדר לה למטרוניתא אמית בגיניה, ואעיל להיכליה, וזודי עמיה כל יומא.

745. כך קודשא בריך הוא, אוליד בר במטרוניתא, ומאי איהו, נשמתא עלאה קדישא, שדר ליה לכפר, להאי עלמא, דיתרבי ביה, ויולפון ליה ארזוי דהיכלא דמלכא. כיון דידע מלכא דהא ברית אתרבי בהאי כפר, ועידן הוא לבוייתי ליה להיכליה. מה עבד ברוזימו דברית, משדר למטרוניתא בגיניה ואעיל ליה להיכליה. נשמתא לא סלקא מהאי עלמא, עד דאתת מטרוניתא בגיניה, ואעילת לה בהיכלא דמלכא, ויתיבת תמן לעלמין.

746. ועם כל זה, אורזא דעלמא, דאינן בגי כפר בכאן על פרישו דברית דמלכא מניהו. וזד פקזן דהוה תמן, אמר לון, על מה אתון בכאן, וכי לא ברית דמלכא איהו, ולא אתוןזי למידר יתיר ביניכו, אלא בהיכלא דאבוי. כך משה, דהוה פקזן, וזמא בגי כפר דהוה בכאן. על דא אמר, (דברים יד) בנים אתם לוי אלהיכם לא תתגדדו.

747. בא ראה, אלו היו יודעים את זה כל הצדיקים, היו שמחים אותו יום שמגיע להם להסתלק מן העולם, וכי לא כבוד עליון הוא שהגבירה באה בשבילם, ולהוביל אותם להיכל המלך שישמח בהם המלך כל יום? שהרי הקדוש ברוך הוא לא משתעשע אלא בנשמות הצדיקים.

748. בא ראה, התעוררות האהבה של כנסת ישראל לקדוש-ברוך-הוא, נשמות הצדיקים למטה מעוררים אותה, משום שהם באים מצד המלך, מצד הזכר, והתעוררות זו מגיעה לנקבה מצד של הזכר, ומתעוררת אהבה. נמצא שזכר מעורר חביבות ואהבה לנקבה, ואז הנקבה נקשרת באהבה לזכר.

749. כמו זה תשוקת הנקבה לשפף מים תחתונים כנגד מים עליונים אינה אלא בנשמות הצדיקים. אשרי הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שעליהם קמים עליונים ותחתונים, ועל זה (משלי ח) וצדיק יסוד עולם, כתוב סתם.

750. וסוד הכל – צדיק, הוא יסוד שלמעלה, והוא יסוד למטה, וכנסת ישראל נכללת מצדיק מלמעלה וממטה. צדיק מצד זה וצדיק מצד זה יורשים אותה. זהו שכתוב (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, יירשו ארץ ודאי. בא ראה, צדיק יורש ארץ זו ומוריק עליה ברכות בכל יום, ונותן לה תפנוקים ועדונים בשפע עליון ששופע עליה, והרי בארנו את הדבר.

751. וסוד הכתוב – (בראשית מט) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. ועם כל זה דבר אחר, שכתוב (שיר ו) ראוה בנות ויאשרוה, ועל זה אמרה לאה, (בראשית לו) באשרי כי אשרוני בנות, והכל יפה. ובא ראה, מן העולם הבא נמשך ושופע לצדיק הזה לתת תפנוקים ועדונים לארץ הזו, שהיא לחם עני, ונעשה לחם מענג. זהו שכתוב מאשר

747. תא וזוי, אילו היו ידעין כלהו צדיקייא האי, הוו זוראן והוא יומא דמטי לון לאסתלקא מהאי עלמא. וכי לאו יקרא עלאה הוא, דמטרוניתא אתת בגינייהו, ולאובלא לון להיכלא למלכא, למזודי בהו מלכא כל יומא, דהא קודשא בריך הוא לא אשתעשע אלא בנשמותהון דצדיקייא.

748. תא וזוי, אתערותא דרוזימו דכנסת ישראל, לגבי קודשא בריך הוא, נשמתהון דצדיקייא לתתא מתערין לה. בגין דאינון אתין מסטרא דמלכא, מסטרא דדכורא, ואתערותא דא מטי לגוקבא מסטרא דדכורא, ואתער רוזימוותא. אשתכוז דדכורא אתער וזביבו ורוזימוותא לגוקבא, וכדין גוקבא אתקשרת ברוזימוותא, לגבי דכורא.

749. כהאי גוונא, תיאובתא דגוקבא למשדי מיין תתאין לקבל מיין עלאין, לאו איהו אלא בנשמתהון דצדיקייא. ופאין אינון צדיקייא כהאי עלמא, ובכלמא דאתי דעליהו קיימין עלאין ותתאין. ועל דא (משלי י) וצדיק יסוד עולם כתיב, סתם.

750. ורזא דכלא, צדיק, איהו יסודא דלעילא, ואיהו יסודא לתתא, וכנסת ישראל אתכלילת מצדיק, מלעילא ומתתא. (קנ"ג ע"ב) צדיק מהאי סטרא, וצדיק מהאי סטרא, ירתין לה. הדא הוא דכתיב, (תהלים לו) צדיקים ירשו ארץ. ירשו ארץ ודאי. תא וזוי, צדיק אוזסין לה כהאי ארץ, ואריק עלה ברכאן בכל יומא, ויהיב לה תפנוקין ועדונין, בגידיהו עלאה דנגיד עלה, והא (רל"ה ע"ב) אוקימנא מלה.

751. ורזא דכתיב (בראשית מט) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. ועם כל דא, מלה אוזרא, כמה דכתיב, (שיר השירים ו) ראוה בנות ויאשרוה, ועל דא אמרה לאה, (בראשית לו) באשרי כי אשרוני בנות וכלא שפיר. ותא וזוי מעלמא דאתי, אתמשיך ונגיד להאי צדיק, למייהב תפנוקין ועדונין כהאי ארץ, דאיהו לזום עוני, ואתעביד לזום פנג, הדא הוא

שִׁמְנָה לַחֲמוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדָנֵי מֶלֶךְ, וְדָאֵי, וְהָרִי בְּאֶרְנוּ.

752. בֵּא רְאָה, מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לַחֲמוֹ, זֶהוּ מְקוֹם שֶׁהַכֹּל מֵאֲשֶׁרִים אוֹתוֹ, וּמִיָּהוּ? הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהֶעֱלִינוּ וְהִתְחַתְּנוּ מֵאֲשֶׁרִים אוֹתוֹ וּמִשְׁתַּוְּקָקִים אֵלָיו. שִׁמְנָה לַחֲמוֹ, מִי? עַד כָּאן לֹא פָּרַשׁ מִי הוּא הַמְּקוֹם. אֲלָא, יֵשׁ לָחֶם וְיֵשׁ לָחֶם, כִּמוֹ שֵׁשׁ אֵילָן וְיֵשׁ אֵילָן. יֵשׁ עֵץ הַחַיִּים, וְיֵשׁ עֵץ שְׁתֵּלָיו בּוֹ הַמּוֹת. יֵשׁ לָחֶם שֶׁנִּקְרָא לָחֶם עֲנִי, וְיֵשׁ לָחֶם שֶׁנִּקְרָא לָחֶם מַעֲנֵג. וּמִיָּהוּ [לָחֶם]? זֶה ו', וְזֶה הוּא לַחֲמִ"ו, לַחֲמִ"ו, וְעַל זֶה כְּתוּב (שְׁמוֹת טז) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם וְדָאֵי.

753. וְעַל זֶה, מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לַחֲמוֹ, לָחֶם ו', שֶׁהָרִי מִמֶּנּוּ נִזְוֶה הָעֵץ הַזֶּה, וְהוּא מַעֲטֵר אוֹתוֹ, כְּכַתוּב (שִׁיר ג) בְּעֶטְרָה שֶׁעֲטָרָה לוֹ אָמוֹ. וּבִשְׁהוּא לֹקֶת, וְדָאֵי הוּא יִתֵּן מִעֲדָנֵי מֶלֶךְ. וּמִי הַמֶּלֶךְ? זֶה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי מִמֶּנּוּ נִזְוֶה, וְהוּא נוֹתֵן לָהּ עַל יַד הַצַּדִּיק דְּרָגָה קְדוּשָׁה אוֹת הַבְּרִית, וּמִכָּאן לְשָׁאֵר הַדְּרָגוֹת שֶׁלִּמְטָה, וְכֻלָּם כִּמוֹ שֶׁלִּמְעַלָּה.

754. בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוּנָא הִזְקֵן אָמַר כֵּן: מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לַחֲמוֹ – זֶה לָחֶם שַׁבָּת, שֶׁהוּא מַעֲנֵג, עַל אֶחָד שְׁנַיִם, כְּכַתוּב לִקְטוֹ לָחֶם מִשְׁנָה. מִה זֶה לָחֶם מִשְׁנָה? אֲלָא שְׁנֵי לָחֶם, לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם וְלָחֶם מִן הָאָרֶץ. וְהוּא לָחֶם עֲנִי, וְהוּא לָחֶם עֲנִי. וּבִשְׁבָּת נִכְלָל לָחֶם הַתְּחַתְּנוֹת בְּלָחֶם הָעֲלִיּוֹן, וּמִתְבָּרֵךְ זֶה מִשּׁוּם זֶה, וְהוּא לָחֶם מִשְׁנָה.

755. וְעוֹד הִיא אוֹמֵר, לָחֶם מִשְׁנָה שֶׁל שַׁבָּת לֹקֶת מִשְׁבַּת הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁשּׁוֹפָעַת וּמֵאִירָה לְכָל, וּמִתְחַבֵּר לָחֶם בְּלָחֶם, וְהוּא מִשְׁנָה. וּבְכָל מְקוֹם סוּד שֶׁל לָחֶם נִקְבָּה הִיא, מִשּׁוּם כֵּן שִׁמְנָה כְּתוּב וְלֹא שָׁמֵן, וְכַתוּב (בְּרַאשִׁית לט) כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל, זֶה אֲשֶׁתּוֹ.

756. וְאִם תִּנְיָמָה, (שְׁמוּאֵל א ט) וְהִלָּחֵם אֲזַל מִכְּלִינוֹ, וְלֹא כְּתוּב אֲזַלָּה? לְשָׁאֵר הַמְּזוֹן קוֹרְאִים לָחֶם, וְהַדְּבָרִים יְדוּעִים מִה הוּא שָׁאֵר

דְּכֶתִיב, מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לַחֲמוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדָנֵי מֶלֶךְ וְדָאֵי, וְהָא (ע"ז ע"ב) אוֹקִימָנָא. (דף רמו ע"א)

752. תֵּא זִזִּי, מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לַחֲמוֹ. דָּא הוּא אֶתֶר דְּכָלָא מֵאֲשֶׁרִין לִיה. וּבִמְאִי אִיהוּ, עֲלֵמָא דְאֶתִי. דְּעֵלָאֵי וְתֵתָאֵי מֵאֲשֶׁרִין לִיה, וּבִמְכַסְפִּין לִיה. שִׁמְנָה לַחֲמוֹ, מֵאֵן, עַד כָּאן לֹא פָּרִישׁ מֵאֵן הוּא אֶתֶר. אֲלָא, אִית לָחוֹם, וְאִית לָחוֹם, כְּמוֹת דְּאִית אֵילָנָא, וְאִית אֵילָנָא. אִית אֵילָנָא דְּזוּזִי, וְאִית אֵילָנָא דְּתַלְיָא בֵּיה מוֹתָא. אִית לָחוֹם דְּאֶקְרִי לָחוֹם עוֹנִי, וְאִית לָחוֹם דְּאֶקְרִי לָחוֹם פִּנְגָּ. וּבִמְאֵן אִיהוּ (לָחֶם). דָּא ו', וְדָא הוּא לַחֲמִ"ו, לַחֲמִ"ו, וְעַל דָּא כְּתִיב, (שְׁמוֹת טז) הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לָחוֹם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן הַשָּׁמַיִם וְדָאֵי.

753. וְעַל דָּא, מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לַחֲמוֹ, לָחוֹם ו', דְּהָא מִיָּהוּ אֶתְוֹן הָאֵי אֵילָנָא, וְהוּא מִעֲטָרָא לִיה, כְּכַתִּיב, (שִׁיר הַשִּׁירִים ג) בְּעֶטְרָה שֶׁעֲטָרָה לוֹ אָמוֹ. וְכֵן אִיהוּ נְקִיט, וְדָאֵי הוּא יִתֵּן מִעֲדָנֵי מֶלֶךְ. וּבִמְאֵן מֶלֶךְ. דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְּהָא מִיָּהוּ אֶתְוֹנָת, וְהוּא יְהִיב לָהּ עַל יַד דְּצַדִּיק, דְּרָגָה קְדִישָׁה אֶת קִיּוּמָא. וּבִמְהֵבָא לְשָׁאֵר דְּרָגִין דְּלִתְתָּא, וְכֻלָּהוּ כְּזוּזָא דְּלֵעִילָא.

754. בְּסִפְרָא דְּרַב הַמְּנוּנָא סָבָא, אָמַר הָכִי, מֵאֲשֶׁר שִׁמְנָה לַחֲמוֹ, (לְעִיל מִז ע"ב) דָּא לָחוֹם שַׁבָּת, דְּאִיהוּ פִּנְגָּ, עַל זוּד תְּרִין. כְּכַתִּיב, (שְׁמוֹת טז) לִקְטוֹ לָחוֹם מִשְׁנָה. מֵאִי לָחוֹם מִשְׁנָה. אֲלָא, תְּרֵי לָחוֹם, לָחוֹם מִן הַשָּׁמַיִם, וְלָחוֹם מִן הָאָרֶץ. דָּא הוּא לָחוֹם פִּנְגָּ, וְדָא הוּא לָחוֹם דְּמִסְכָּנָא, וּבִשְׁבָּת אֶתְכִלִּיל לָחוֹם תִּתְּנָה בְּלָחוֹם עֲלָאָה, וְאֶתְבָּרַךְ הָאֵי בְּגִינֵי הָאֵי, וְאִיהוּ לָחוֹם מִשְׁנָה.

755. וְתוּ הִוָּה אָמַר, לָחוֹם מִשְׁנָה דְּשַׁבָּת, נְקִיט מִשְׁבָּת עֲלָאָה, דְּאִיהוּ נְגִיד וְאֶנְהִיר לְכָלָא, וְאֶתְוֹבֵר לָחוֹם בְּלָחוֹם, וְאִיהוּ מִשְׁנָה. וּבְכָל אֶתֶר, רָזָא דְּלָחוֹם, וְנִקְבָּא הִיא. בְּגִין כֵּן שִׁמְנָה כְּתִיב וְלֹא שָׁמֵן. וְכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית מט) כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל, דָּא אֲנִתְתִּיהָ.

756. וְאִי תִינְיָמָה (שְׁמוּאֵל א ט) וְהִלָּחֵם אֲזַל מִכְּלִינוֹ, וְכָל כְּתִיב אֲזַלָּה. שָׁאֵר מִזְוָנָא לָחוֹם קָרִינָן לִיה, וְאֶשְׁתְּמוּדָעֵן מִכִּין, מֵאֵן הוּא שָׁאֵר מִזְוָנָא, וּבִמְאֵן הוּא לָחוֹם מִמִּשְׁ.

המזון ומה הוא לחם ממש. לחם שלמעלה בכל מקום זכר, לחם תחתון בכל מקום נקבה. ואנו מצאנו שלפעמים כתוב זכר ולפעמים נקבה, והכל דבר אחד, זהו כמו זה, והכל יפה.

757. בא ראה, אשר רשום למעלה ורשום למטה בתקוני כלה, ועל כל שנים עשר השבטים הם עומד עליהם ונתקן בהם. זהו שכתוב (מלכים א' ז') והים עליהם מלמעלה. וסוד הדבר – נתקן למעלה ונתקן למטה בארץ. נתקן למעלה בתקונים ידועים כמו של העולם העליון, ונתקן למטה בשנים עשר השבטים הללו כמו שלמעלה, ועל כך שכינה למעלה ושכינה למטה בשביל [בתוכם של] ישראל, ובשנים עשר שבטים [ובשני שבטים] [ובשני צדדים] נכללת ונתקנת. אשר בתקוניה עומד כשאר השבטים.

758. ואם לא שגלה משה – לא נודע, שכתוב (דברים לג) וטבל בשמן רגלו, להראות איפה הקשר שלו במקומו, שהוא משפיע אותו שמן משחה מלמעלה. משום כך כתוב ברוך מבנים אשר וגו'.

759. רבי שמעון פתח ואמר, נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר. הרי נאמר שהעולם העליון הוא עולם של זכר. כיון שעולה דבר מכנסת ישראל ומעלה, הכל הוא זכר. מנין לנו? מעולה. למה נקראת עולה? משום שעולה מעל הנקבה, ומשום כך (ויקרא א) עלה זכר תמים יקריבנו וגו'.

760. למה תמים? וכי חתיכות חתיכות צריך אותו שאומר תמים? מה זה תמים? אלא בכתוב, התהלך לפני והיה תמים. מתי תמים? בשעה [במקום] שנמול, שהרי הזכר אינו, ולא נודע אלא רק באותו מקום שנקרא תמים, ומהו? זו אות הברית, שבה נודע הזכר מן הנקבה, בכתוב (שם י) איש צדיק תמים היה. משום כך זכר תמים, שנודע בו איבר זה ולא יסרסו אותו.

לזום דלעילא, בכל אתר דכר, לזום תתאה, בכל אתר נוקבא ואנן אשכוזינא דומנין כתיב דכר, ולומנין נוקבא, וכלא זוד מלה, האי כהאי, ושפיר כלא.

757. תא זוזי, אשר, רשים לעילא ורשים לתתא, בתקוני כלה. וכלהו תריסר שבטין ימא קאים עליהו, ואתתקן בהו. הדא הוא דכתיב, (מלכים א' ז') והים עליהם מלמעלה. ורוא דמלה, אתתקן לעילא ואתתקן לתתא בארעא. אתתקן לעילא בתקוני ידען, כזוזא דעלמא עלאה. ואתתקן לתתא בהני תריסר שבטין כזוזא דלעילא. ועל דא שכינתא לעילא ושכינתא לתתא בגינייהו (בגוייהו) דישראל, ובתריסר שבטין (נ"א ובתרין שבטין) (נ"א ובתרין סטריין) אתכלילת ואתתקנת. אשר בתקוניה קיימא, כשאר שבטין.

758. ואי לאו דגלי משה, לא אתיידע. דכתיב, (דברים לג) וטבל בשמן רגלו. לאוזזאה אן הוא קשרא דיליה באתריה, דאיהו גייד ההוא מישוז רבות מלעילא. בגיני כך כתיב, ברוך מבנים אשר וגו'.

759. רבי שמעון פתח ואמר נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר. דא אתמר, דעלמא עלאה עלמא דדכורא איהו, כיון דסלקא מלה מכנסת ישראל ולעילא, כלא הוא דכר. מנלן, מעולה, אמאי אתקרי עולה, בגין דסלקא לעילא מן נוקבא. ובגיני כך, (ויקרא א) עולה זכר תמים יקריבנו וגו'.

760. אמאי תמים, וכי פיסקי פיסקי בעינן ליה, דאמר תמים, מהו תמים. אלא, כדכתיב, (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. אימתי תמים, בשעתא (א"א באתר) דאתגור, דהא דכורא לא הוי, ולא אשתמודע, אלא בההוא אתר דאקרי תמים. ובאן איהו, דא את קיימא, דביה אשתמודע דכורא מן נוקבא. כדכתיב, (בראשית ו) איש צדיק תמים היה. בגיני כך זכר תמים, דאשתמודע ביה האי שופא, ולא יסרסון ליה.

761. ואם תאמר, הרי כתוב (ויקרא ד) נקבה תמימה? כך הוא ודאי. כמו שנקרא צדיק תמים, כך נקרא צדק תמימה, משום שהכל נטלה ממנו. משום כך עולה, שעולה מן הנקבה לזכר, וממקום זה ומעלה הכל הוא זכר, ומן הנקבה ומטה הכל הוא נקבה, והרי בארנו.

762. ואם תאמר, כך גם הנקבה שלמעלה. אלא סיום הגוף מראה על כל הגוף שהוא זכר, ראש הגוף נקבה, עד שיוירד לסיום, וכשהסיום נראה, הרי עושה הכל זכר. אבל כאן ראש וסוף נקבה, שהרי כל תקון הגוף נקבה.

763. בא ראה, סוד עליון אחד יש בדבר זה, שהרי ראינו שיעקב ברח את יוסף בתוך אחיו. כיון שצוה הקדוש ברוך הוא ארבעה דגלים בשכינה, בשנים עשר שבטים להתקן בהם, גרע מהם את יוסף, ושם במקומו את אפרים. מה הטעם הסתלק מהם יוסף? אם תאמר משום חטאו – לא כך, שהרי הוא צדיק.

764. אלא סוד הדבר – יוסף היה רשם של זכר, שכתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין, וכתוב משם רעה אבן ישראל, משם נזנית אבן ישראל הזאת. אבן – זו כנסת ישראל, ועליה אמר דוד (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ומשום שיוסף הוא רשם של זכר, נקרא יוסף הצדיק, שהרי הוא ודאי צדיק, משם רעה אבן ישראל.

765. ומשום שכל תקוני השכינה הן נקבות, הסתלק יוסף משם והתמנה תחתיו אפרים, והוא נקבה לתקוניה. ומשום שהוא כך, התמנה לצד מערב, מקום ששורה הנקבה, ואותו רשם שהוא זכר הסתלק מתקוניה, משום שהוא עולם של נקבה ולא עולם של זכר, וכל תקוניה דורשים נקבות.

766. ומשום כך, יוסף שהוא צדיק, הסתלק מתקוניה, והתמנה אפרים תחתיו. ועל בן כל שנים עשר השבטים הם תקונים של שכינה, וכלם צריכים כמו שלמעלה, חוץ מדרגת

761. ואי תימא, הא כתיב, (ויקרא ד) נקבה תמימה. הכי הוא ודאי, כמה דאקרי צדיק תמים, כך אקרי צדק תמימה. בגין דכלא, נטלא מניה, בגיני כך, עולה דסלקא מן נוקבא לדכורא, ומהאי אתר ולעילא, כלא הוא דכורא. ובין נוקבא (דף רמו ע"ב) ולתתא, כלא הוא נוקבא, והא אוקימנא.

762. ואי תימא, הכי נמי נוקבא דלעילא. אלא, סיומא דגופא אנווי על כל גופא דאיהו דכר, רישא דגופא נוקבא, עד דנזיית לסיומא, וכד סיומא אתנזי, הא עביד כלא דכר. אבל הכא, רישא וסופא נוקבא, דהא כל תקון גופא נוקבא.

763. תא וזוי, וזר רזא עלאה אית במלה דא, דהא זומינן דיעקב ברין ליוסף בגו אנווהי, כיון דמני קודשא ברין הוא ארבע דגלים בשכינתא, בתריסר שבטין לאתתקנא בהו, גרע מנייהו ליוסף, ושוי לאפרים באתריה. מאי טעמא אסתלק יוסף מנייהו. אי תימא בגין זובוי, לאו הכי, דהא זכאה איהו.

764. אלא, רזא דמלה, יוסף רשימא דדכורא הוה, דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. וכתיב משם רועה אבן ישראל, מתמן אתון האי אבן ישראל. אבן, דא כנסת ישראל, ועלה אמר דוד (תהלים קיח) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. ובגין דיוסף איהו רשימו דדכורא, אקרי יוסף הצדיק, דהא איהו צדיק ודאי, משם רועה אבן ישראל.

765. ובגין דכל תקוני שכינתא אינון נוקבין, אסתלק יוסף מתמן, ואתמני תזוזתיה אפרים, ואיהו נוקבא לתקוניה. ובגין דאיהו הכי, אתמני לסטר מערב, אתר דנוקבא שריא, וההוא רשימו דאיהו דכורא, אסתלק מתקוניה, בגין דאיהו עלמא דנוקבא, ולא עלמא דדכורא, וכל תקוניהא בעיין נוקבי.

766. ובגין כך, יוסף דאיהו צדיק, אסתלק מתקוניה, ואתמני אפרים תזוזתיה. ועל דא, כלהו תריסר שבטין, תקוני שכינתא אינון, וכלהו בעיין כנווהא

הצדיק שהוא עושה כל האיברים זכר, ולא צריך להכחיש [אותו].

דלעילא, בר דרגא דצדיק, דאיהו עביר כל שייעין דבר, ולא בעי לאכזזשא (נ"א ליה).

767. נפתלי אילה שלחה הנתן אמרי שפר, הינו מה שכתוב (שיר ד) ומדברך נאווה. משום שקול מנהיג את הדבור, ואין קול בלי דבור. ואותו הקול נשלח ממקום עמק שלמעלה, ושלוח מלפניו להנהיג הדבור, שאין קול בלי דבור, ולא דבור בלי קול. וזה כלל שצריך את הפרט, ופרט שצריך את הכלל, וזה קול שיוצא מדרום ומנהיג את המערב, יורש לשני צדדים. וזהו שכתוב (דברים לג) ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה. למעלה זכר, למטה נקבה. משום כך נפתלי אילה שלחה, נקבה למטה. כמו זה זכר למעלה, שכתוב הנתן אמרי שפר. הנתן כתוב, ולא הנותנת.

767. נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר, הינו דכתיב, (שיר השירים ד) ומדברך נאווה, בגין דקול מדבר ליה לדבור, ולית קול בלא דבור. והוא קול אשתלוח מאתר עמיקא דלעילא, ושליחו מקמיה, לאנהגא לדבור, דהא לית קול בלא דבור, ולא דבור בלא קול. ודא כלל דצריך לפרט, ופרט דצריך לכלל. ודא קול נפקא מדרום, ומדבר למערב, ירית לתרין סטרין. ודא הוא דכתיב, (דברים לג) ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה, לעילא דבר, לתתא נקבא, בגין כך נפתלי אילה שלוחה נוקבא לתתא. כגוונא דא דבר לעילא, דכתיב הנותן אמרי שפר, הנותן כתיב, ולא הנותנת.

768. בא ראה, מחשבה ראשית הכל, ומשום שהיא מחשבה, היא בפנים נסתרת ולא נודעת, כאשר מתפשטת מחשבה זו יותר, באה למקום ששורה הרוח, וכשמגיעה לאותו מקום נקראת בינ"ה, וזה לא נסתר בבתחלה. ואף על גב שהוא נסתר, רוח זו מתפשטת ומוציאה קול כלול מאש מים ורוח, שהם צפון דרום ומזרח. והקול הזה כלל של כל שאר החילות, וקול זה מנהיג את הדבור, וזה נותן דבר מתקן, משום שקול נשלח ממקום הרוח, ובא להנהיג הדבור, להוציא דברים ישרים.

768. תא וזוי, מוזשבה ראשיתא דכלא, ובגין דאיהי מוזשבה, איהי לגו סתימא ולא אתידע. כך אתפשט האי מוזשבה יתיר, אתיא לאתר דרוזא שריא, וכד מטי לזהוא אתר אקרי בינ"ה, והא לאו סתים כדקדמיתא, ואף על גב דאיהו סתים, האי רוזא אתפשט, ואפיק קלא, כליל מאשא ומיא ורוזא, דאינון צפון ודרום ומזרח. והאי קלא, כללא דכל שאר זילין, וקלא דא מדבר לדבור, ודא יהיב מלה בתקווא, בגין דקול אשתלוח מאתר דרוזא, ואתי לדברא מלה, לאפקא מלין תריצין.

769. וכשתסתכל בדרגות, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, והכל אחד. והיא היא המחשבה, ראשית הכל, ולא היה פרוז, אלא הכל אחד וקשר אחד, שהיא מחשבה ממש שנקשרה באין ולא נפרד לעולמים, וזה הוא (זכריה יד) ה' אחד ושמו אחד. ועל זה הנתן אמרי שפר כתוב, זה הגוף.

769. וכד תסתכל בדרגין, הוא מוזשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, וכלא זוד, והיא היא מוזשבה, ראשיתא דכלא, ולא הוי פרוז, אלא כלא זוד, וקשורא זוד, דאיהו מוזשבה ממש אתקשר באין, ולא אתפרש לעלמין, ודא הוא (זכריה יד) ה' אחד ושמו אחד. ועל דא, הנותן אמרי שפר כתיב, דא גופא.

770. סיום הגוף, זה שכתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עין. למה פעמים? אלא בן פרת למעלה, בן פרת למטה. ולמה אינו בן פרת למטה בתקוני המלכה? משום שבנות צעדה

770. סיומא דגופא דא, דכתיב בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, אמאי תרי זמני. אלא בן פורת לעילא, בן פורת לתתא. ואמאי לאו איהו בן פורת לתתא,

להיות עלי שור, שצריכים בנות לתקוניה ולא בנים, כמו שנאמר (משלי לא) רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו חיל, אלו שנים עשר שבטים.

771. בא ראה, מלכות הקדושה לא מקבלת מלכות קדושה שלמה עד שמתחברת באבות, ובשמתחברת באבות, נבנה בגין שלם מהעולם העליון, שהוא עולם הזכר, ועולם העליון נקרא שבע שנים, כי כל שבע השנים בו.

772. וסימן לדבר – (מלכים א ו) ויבנהו שבע שנים, זה עולם העליון, ולא כתוב בשבע שנים, כמו שנאמר (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ולא כתוב בששת, וכתוב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, באברהם. ונקרא שבעה ימים, ובו נבנה העולם העליון [כמו זה ויבנהו שבע שנים], ואלה נקראים עולם הזכר [ובו נבנה העולם שלמשה].

773. כמו זה למטה יש שבע שנים, סוד העולם התחתון, וסוד זה שכתוב (מלכים א ח) שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום. שבין שאמר שבעת ימים ושבעת ימים, לא ידענו שהם ארבעה עשר? אלא להראות עולם עליון ועולם תחתון, והם שבעת ימים ושבעת ימים. אלו זכרים ואלו נקבות. אלו הנקבות העולם הזה עליהם, שכתוב (משלי לא) רבות בנות עשו חיל, אלו שנים עשר שבטים שהם עשו חיל, בכתוב (במדבר ב) כל הפקודים למחנה יהודה וגו', וכן כלם.

774. ואם תאמר רבות, והרי הם שנים עשר ולא יותר, חוץ מאותו החיל שעשו, מה זה רבות? אלא כמו שכתוב (בראשית יח) זעקת סדם ועמרה כי רבה, כמו גדלה. וכן רבות גדולות, עליונים וגדולים על הכל, ואלו נקראים (תהלים קד) חיות גדולות. עשו חיל – אותו חיל שעשו ששמוכים עליהם נקראים

בתקוני מטרוניתא. בגין רבנות צעדה, למהוי עלי שור, דבעיין בנות לתקוניה ולא בנים. כמא דאת אמר, (משלי לא) רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו חיל, אלן תריסר שבטין.

771. תא וזוי, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא קדישא שלימתא, עד דאתחבר באבהן, וכד אתחבר באבהן, אתבני בניינא שלימא (בבניינא שלימא) מעלמא (דף רמז ע"א) עלאה, דאיהו עלמא דדכורא, ועלמא עלאה אקרי ו' שנין, בגין דכלהו ו' שנין ביה.

772. וסימניה (מלכים א ו) ויבנהו שבע שנים, דא עלמא עלאה, ולא כתיב בשבע שנים, כמא דאת אמר, (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ולא כתיב בששת וכתוב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, באברהם. ואברהם, ו' ימים אקרי, וביה אתבני עלמא עלאה, (ס"א כגוונא דא ויבנהו שבע שנים) ואלין אקרון עלמא דדכורא (ס"א וביה אתבני עלמא לתתא).

773. כגוונא דא לתתא אית שנין, רזא דעלמא תתאה, ורזא דא, דכתיב, (מלכים א ח) ו' ימים וז' ימים י"ד יום. דכיון דאמר שבעת ימים ושבעת ימים, לא ידענא דארביסר אינון. אלא, לאחזאה עלמא עלאה, ועלמא תתאה. ואינון שבעת ימים ושבעת ימים. אלן דכורין, ואלן נוקבין. אלן נוקבי האי עלמא עלייהו. דכתיב, (משלי לא) רבות בנות עשו חיל, אלן תריסר שבטין, דאינון עשו חיל. דכתיב, (במדבר ב) כל הפקודים למחנה יהודה וגו', וכן כלם.

774. ואי תימא רבות, והא תריסר אינון, ולא יתיר, בר ההוא חיל דעבדו, מאי רבות. אלא כמה דכתיב, (בראשית יח) זעקת סדם ועמרה כי רבה, כמו גדלה. וכן רבות גדולות, עלאין, ורבין על כלם. ואלן אקרון חיות גדולות. עשו חיל, ההוא חיל דעבדו דסמיכין עלייהו, אקרון חיות קטנות עם

גדולות, לאתוּזבֶּרָא כּוּזָא, לאתתקנָא בְּהוּ
מטרוניָתָא, לכוּזדי בְּהוּ עֵלְאין וְתַתְאין. כּמָא דְאֵת
אָמֵר, (תהלים קד) לוֹיֵתֵן זֶה יִצְרֵת לְשִׁזּוֹק בּוֹ, בְּגִינֵי כֶּךָ
רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ וּזְיָל. (ס"א ואת עלית על כלנה כמא
דאת אמר, (מלכים א ז) עומד על שני עשר בקר שלשה
פונים צפונה ושלשה וגו' וכתוב והים עליהם מלמעלה
היינו ואת עלית על כלנה.)

775. ועל זה בנות צעדה עלי שור. בנות
צעדה! צועדות הן צריך לכתוב! אלא אותה
העין שכתובה למעלה, ומיהו? עין משפט,
והוא עומד עלי עין, והוא עין, צעדה ופוסעת
לקחת בנות לתקוניה, וזהו בנות צעדה, ולא
בנים. בנות צעדה, הסתכלה לתקוניה, ולא
בנים. וימררוהו ורבו – בהסתכלות של אהבה
אליו, ככתוב (שיר ו) הסבי עיניך מנגדי שהם
הרהיבני. ועל זה וישטמהו בעלי חצים.

776. ותשב באיתן קשתו, זו קשת. מה זה
קשת? זו בת זוגו. באיתן – חזק הלבשה עליו,
שלא נחלש כחה, שהרי ידעה שיוסף לא יסטה
באותה דרגה של אות הברית שלו לימין
ולשמאל.

777. ויפאז, מה זה ויפאז? אלא כמו
שכתוב (תהלים יט) הנחמדים מזהב ומפז רב,
וכתוב (איוב כח) ותמורתה כלי פז. התפברו
זרועותיו במרגלית עליונה. מידי אביר יעקב –
מאותם שני צדדים שהתחזק בהם יעקב. משם
רעה אבן ישראל – משם נאנית אותה אבן
יקרה, כמו שאמרנו. עוד, מאותם שנים עשר
צדדים נאנית אותה אבן יקרה, שהם צפון
ודרום, והיא נתנה ביניהם והתברכה מהם,
ונאונה מהם על [דרגה] ידי צדיק.

778. בא ראה, ליוסף נוספה ברכה אחרת,
כמו שנאמר מאל אביך ויעזרך וגו'. פסוק זה
קשה. מאל אביך ויעזרך, אל אביך יעזרך
צריך להיות! מה זה מאל אביך ואחר כך
ויעזרך? ואת שדי, ואל שדי צריך להיות, כמו

775. ועל דא בנות צעדה עלי שור. בנות צעדה,
צעדות מבעי ליה, אלא ההוא עין דכתיב לעילא,
ומאן איהו, עין משפט, ואיהו קאים עלי עין, ואיהו
עין, צעדה, ופסעת למיטל בנות לתקוניה, והיינו
בנות צעדה, ולא בנים, בנות צעדה, אסתכלת
לתקוניה, ולא בנים. וימררוהו ורבו, באסתכלותא
הרוזימו לזביה. כדכתיב, (שיר השירים ו) הסבי עיניך
מנגדי שהם הרהיבני. ועל דא וישטמהו בעלי
חצים.

776. ותשב באיתן קשתו דא קשת. מה קשת דא בת
זוגו. באיתן, תוקפא אלבישת עליו, דלא אוזלשת
זיילא, דהא ידעת דיוסף לא יסטי בההוא דרגא,
דאת קיימא דיליה, לימינא ולישמאלא.

777. ויפאז, מאי ויפאז. אלא כדכתיב, (תהלים
יט) הנחמדים מזהב ומפז רב. וכתיב, (איוב
כח) ותמורתה כלי פז. אתיקרו דרועוי במרגליתא
עלאה. מידי אביר יעקב, מאינון תרין סטריין,
דאתקייף בהו יעקב. משם רועה אבן ישראל, מתמן
אתון ההוא אבן יקרא, כדקאמרן. תו, מאינון תריסר
סטריין, אתון ההוא אבן יקרא, דאינון צפון ודרום,
והיא אתיקבת ביניהו, ואתברכא מנייהו, ואתוּזָא
מנהון על (דרגא) ידא דצדיק.

778. תא וזוי, ליוסף אתוסף ליה ברכה אוזרא, כמא
דאת אמר, מאל אביך ויעזרך וגו'. האי קרא קשיא.
מאל אביך, אל אביך יעזרך מבעי ליה. מאי מאל
אביך ולבתר יעזרך. ואת שדי, ואל שדי מבעי ליה,

שְׁכָתוֹב (בראשית מג) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָהֶם רַחֲמִים
לִפְנֵי הָאִישׁ. וַיְבָרֶכֶּךָ, וַיְבָרֶכֶּךָ צְרִיף לְהַיּוֹת!

779. אֵלָא הוֹרִישׁוּ מִלְמַעְלָה וּמַטָּה. הוֹרִישׁוּ
מִלְמַעְלָה, מֵאֵל אָבִיךָ, שְׁהוּא יִרְשֶׁה עַלְיוֹנָה,
מִקּוֹם שְׁנִקְרָא שָׁמַיִם. וַעֲזָרְךָ, כְּדִי שְׁלֵא יַחְלִיף
מִקּוֹם זֶה לְמִקּוֹם אַחֵר, וְשִׁשְׁיַעוּ יִהְיֶה מִמִּקּוֹם זֶה
וְלֹא מֵאַחֵר.

780. וְאֵת שְׂדֵי, מַה זֶה וְאֵת שְׂדֵי? אֵלָא זֶה
דְּרָגָה אַחֲרַת תַּחְתּוֹנָה, שְׁהָרִי שְׁנִינִי, בְּכָל מִקּוֹם
אֵת ה' – זֶה הַשְׂכִּינָה, כְּמוֹ (ישעיה ו) וְאַרְאֵה אֶת
ה', אֵת לְרִבּוּת. וְאֵת – לְהַכְלִיל יוֹם בְּלִילָה
וְלִילָה בְּיוֹם, בְּכָתוּב וְאֵת שְׂדֵי, שְׁהָרִי מִשָּׁם
יוֹצֵאוֹת בְּרִכּוֹת לְבָרֶךְ אֶת הָעוֹלָמוֹת.

781. עוֹד, לְמַה לֹא אָמַר וְאֵל שְׂדֵי, שְׁהָרִי גַם
בֶּן מִשְׁמַע כְּמוֹ שְׁאַמְרֵנוּ, שְׁכָתוֹב וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן
לָכֶם רַחֲמִים, הֲכָל מִקּוֹם אֶחָד הוּא, לְמַה
הַשְׂאִיר ל' וְכָתַב ת' אֵלָא זֶהוּ סוּד, שְׁכָשְׁאוֹתָם
שְׁבִילִים יוֹצֵאִים מִלְמַעְלָה, כָּלִל שֶׁל הַתּוֹרָה,
מוֹרִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם, כְּמוֹ שְׁנֹאמַר אֶת הַשָּׁמַיִם –
כָּלִל שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתוֹת. וּמִכָּאֵן
יוֹצֵאִים לְתוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה שְׁנִקְרָאֵת אֶרֶץ, כְּמוֹ
שְׁאַמְרֵנוּ וְאֵת הָאֶרֶץ – כָּלִל שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם
אוֹתוֹת. וְהַשָּׁמַיִם כּוֹלֵלִים הֲכָל בְּאַחַד, וְאֵן
מִתְעַטֶּרֶת הַלְבָנָה בְּכָל וַיּוֹשֶׁבֶת בְּשִׁלְמוֹת,
וְהַבְּרִכּוֹת שׁוֹפְעוֹת אֵז מִשָּׁם, וְעַל זֶה וְאֵת שְׂדֵי.

782. וַיְבָרֶכֶּךָ, כְּדִי שִׁיחֶיָה לֹו תְּמִיד קִיּוּם
וְיוֹתֵר, שְׁהָרִי בְּכָל מִקּוֹם שֵׁשׁ בּוֹ וְאִי, יֵשׁ לֹו
תּוֹסַפֶּת וְקִיּוּם. עַד כָּאֵן כָּלִל, וְאַחֵר כֶּךָ עֲשֶׂה
פֶּרֶט, שְׁכָתוֹב בְּרִכַּת שָׁמַיִם וְגו'.

783. בְּרִכַּת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרִכַּת הוֹרִי. וְדֹאֵי
שְׁבִרְכַת אָבִיךָ גָּבְרוּ, שְׁהָרִי יַעֲקֹב הוֹרִישׁ שְׁבַח
שֶׁל הֲכָל יוֹתֵר מֵהָאֲבוֹת, שְׁהָרִי הוּא הִיָּה שְׁלֹם
בְּכָל, וְהֲכָל נָתַן לְיוֹסֵף. מַה הַטָּעַם? מִשּׁוֹם שְׁכָךְ
רְאוּי, שְׁהָרִי צָדִיק נוֹטֵל הֲכָל וְיוֹרֵשׁ הֲכָל בְּאַחַד,
וְכָל הַבְּרִכּוֹת שְׁרוּיּוֹת בּוֹ. הוּא מוֹרִיק בְּרִכּוֹת
מִהָרָאשׁ לְמַעְלָה, וְכָל אִיבְרֵי הַגּוֹף בָּלָם נִתְקְנוּ
לְהוֹרִיק בּוֹ בְּרִכּוֹת, וְאֵן נַעֲשֶׂה נֶהָר שִׁיּוּצָא
מֵעַדָּן.

כְּמוֹה דְּכָתִיב, (בראשית מג) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים
לִפְנֵי הָאִישׁ. וַיְבָרֶכֶּךָ, וַיְבָרֶכֶּךָ מִבְּעֵי לִיה.

779. אֵלָא אוֹזְסִין לִיה לְעֵילָא וְתַתָּא. אוֹזְסִין לִיה
לְעֵילָא, מֵאֵל אָבִיךָ, דְּאִיהוּ אוֹזְסֵנָא עֲלָאָה, אֶתֶר
דְּאֶקְרִי שָׁמַיִם. וַעֲזָרְךָ, בְּגִין דְּלֹא יַחְלִיף הָאִי אֶתֶר
לְאֶתֶר אוֹזְרָא, וְסִיּוּעָא דִּילִיה לִיהוּי מֵאֶתֶר דָּא, וְלֹא
מֵאֶזְרָא.

780. וְאֵת שְׂדֵי, מַהוּ וְאֵת שְׂדֵי, אֵלָא, אִיהוּ דְּרָגָא
אוֹזְרָא תַתָּאָה, דְּהָא תַנִּינָן, בְּכָל אֶתֶר אֵת ה', דָּא
שְׁכִינָתָא, כְּמוֹ (ישעיה ו) וְאַרְאֵה אֶת ה', אֵת לְרִבּוּת. וְאֵת
לְאֶכְלָלָא יוֹם בְּלִילָה, וְלִילָה בְּיוֹם, כְּדָכָתִיב וְאֵת
שְׂדֵי, דְּהָא מִתַּמָּן נִפְקִין בְּרִכָּאן לְבָרֶכָא עֲלֵמִין.

781. תו, אֲמַאי לֹא קָאמַר וְאֵל שְׂדֵי, דְּהָא הָכָא גָּבְרִי
מִשְׁמַע כְּדָקְאמְרִינָן. דְּכָתִיב, וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם
רַחֲמִים, כְּלָא אֶתֶר זוּד הוּא, אֲמַאי שְׁכָךְ ל' וְכָתַב ת'.
אֵלָא רָזָא אִיהוּ, דְּכַד אִינִין שְׁבִילִין נִפְקִין מֵעֵילָא, (דף
רמז ע"ב) כְּלָלָא דְאוֹרִיָּתָא, אוֹזְסִין שָׁמַיִם. כְּמוֹ דְּאֵת
אָמַר אֶת הַשָּׁמַיִם, כְּלָלָא דְכ"ב אֶתְוּן. וּמִהָכָא נִפְקִי
לְתוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה דְּאֶקְרִי אֶרֶץ, כְּדָקְאמְרִינָן וְאֵת
הָאֶרֶץ, כְּלָלָא דְכ"ב אֶתְוּן. וְשָׁמַיִם כָּלִיל כְּלָא כְּזוּדָא,
וְכַדִּין מִתְעַטֶּרֶת סִיחָרָא בְּכָלָא, וְיִתְבָּא בְּאֶשְׁלָמוֹתָא,
וּבְרִכָּאן גָּזְדִין כְּדִין מִתַּמָּן, וְעַל דָּא וְאֵת שְׂדֵי.

782. וַיְבָרֶכֶּךָ, בְּגִין דִּיהָא לִיה קִיּוּם תְּדִיר וְיִתֵּר, דְּהָא
בְּכָל אֶתֶר דְּאִית בֵּיה וְאִי, תּוֹסַפֶּת אִית לִיה, וְקִיּוּמָא.
עַד כָּאֵן כָּלִל, וְלִבְתֵּר עֲבִיד פֶּרֶט, דְּכָתִיב בְּרִכּוֹת
שָׁמַיִם וְגו'.

783. בְּרִכּוֹת אָבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרִכּוֹת הוֹרִי. בְּרִכּוֹת
אָבִיךָ גָּבְרוּ וְדֹאֵי, דְּהָא יַעֲקֹב אוֹזְסִין שְׁבִזָּא דְכָלָא,
יִתֵּר מֵאֲבֹהֵן, דְּהָא הוּא שְׁלִים הוּא בְּכָלָא. וְכָלָא יִהְיֶה
לִיה לְיוֹסֵף, מֵאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּהָכִי אֶתְוּזִי, דְּהָא צְדִיק
כְּלָא גָּטִיל, וְאוֹזְסִין כְּלָא כְּזוּדָא, וְכָל בְּרִכָּאן בֵּיה
שְׁרִיין. הוּא אֶרִיק בְּרִכָּאן מִרִישָׁא לְעֵילָא, וְכָל שְׁרִיפִי

גופא כלהו אתתקנו, לארקא ביה ברכאן, וכדין אתעביד נהר דנפיק מעדן.

784. מה זה מעדן? אלא בכל שעה שכל האיברים יושבים בקשר אחד, והם בעדון של השתוקקות מהראש למעלה ולמטה, וכלם מעדון והשתוקקות שלחם מריקים בו, ונעשה נהר ששופע ויוצא מעדן ודאי. עוד מעדן – מחכמה עליונה שופע הכל להמשך, ועושה נהר, ונמשך עד שמגיע לדרגה הזו, ואז הכל בברכות, והכל אחד.

784. מאי מעדן, אלא, בכל שעתא דכל שיפין יתבין בקשורא וזדא, ואינון בעדונא דתיאובתא מרישא לעילא ולתתא, וכלהו מעדונא ותיאובתא דלהון, מריקין ביה, ואתעביד נהר דנגיד ונפיק מעדן ודאי. תו מעדן מונכמה עלאה, נגיד כלא לאתמשכא, ועביד נהרא, ואתמשכא עד דמטי ליהאי דרגא, וכדין כלא בברכאן, וכלא זוד.

785. עד תאות גבעת עולם, [זה עד] תשוקת אותן גבעות עולם, ומי הם? שתי נקבות, אחת למעלה ואחת למטה, שכל אחת נקראת עולם. ותשוקת כל איברי הגוף באותן שתי אמהות. תשוקה לינק מהאם העליונה (בינה), ותשוקה להקשר באם התחתונה, ותשוקת הכל אחד. משום כך כלם נקראו. תהיין לראש יוסף וגו', להתברך אותה דרגה של צדיק ולטל הכל בראוי.

785. עד תאות גבעות עולם, (ו"א הא' עד) תיאובתא דאינון גבעות עולם. ומאי ניהו, תרי נוקבי. זוד לעילא, וזוד לתתא, דכל זוד אקרי עולם. ותיאובתא דכל שיפין גופא, באינון תרין אמהון. תיאובתא לעילא מאמא עלאה. תיאובתא לאתקשורא באמא תתאה. ותיאובתא דכלא זוד, בגין כך כלהו, (כדקא חזי). תהיין לראש יוסף וגו', לאתברכא ההוא דרגא דצדיק, ולנטלא כלא. כדקא וזי.

786. אשרי אותם שנקראים צדיקים, שהרי צדיק לא נקרא אלא מי ששומר דרגה זו, אות הברית הקדושה הזו, אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא. יצאו מן המערה. אמר רבי שמעון, כל אחד ואחד יאמר דבר, ונלך בדרך.

786. זכאין אינון דאקרון צדיקים, דהא צדיק לא אקרי, אלא מאן דנטיר האי דרגא, האי את קיימא קדישא. זכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי. נפקו מן מערתא, אמר רבי שמעון, כל זוד וזוד לימא מלה, וניהר בארזא.

787. פתח רבי אלעזר פסוק אחריו, בנימין זאב יטרף וגו'. בנימין זאב יטרף, למה זאב? אלא משום שכל נרשם בכפא, שהרי כל החיות, קטנות וגדולות, רשומות שם, בכתוב (תהלים קד) חיות קטנות עם גדלות, והכפא שעשה שלמה כך נרשם, כמו שלמעלה.

787. פתחו רבי אלעזר קרא אבתריה, בנימין זאב יטרף וגו'. בנימין זאב יטרף, זאב אמאי. אלא בגין דהכי אתרשים בכרסייא, דהא כל זיוון רברבין זעירין רשימין תמן. כמה דכתיב, (תהלים קד) זיוות קטנות עם גדולות. וכרסייא דעבד שלמה, הכי אתרשים, כגוונא דלעילא.

788. עוד זאב יטרף, שהרי המזבח היה בחלקו, ומזבח הוא זאב. שאם תאמר שבנימין הוא זאב – לא כך, אלא המזבח שהיה בחלקו הוא זאב, שהיה אוכל בשר כל יום, ובנימין היה זן אותו. משום שהרי היה בחלקו, כביכול הוא מפרנס זון את הזאב הזה. עוד זאב יטרף

788. תו זאב יטרף, דהא מזבח בוזולקיה הוה. ומזבחז איהו זאב. דאי תימא בנימין איהו זאב, לאו הכי. אלא מזבחז דהוה בוזולקיה, הוא זאב, דהוה אכיל בשרא כל יומא ובנימין הוה זן ליה, בגין דהא בוזולקיה הוה, כביכול איהו מפרנס זון ליהאי זאב.

– זאב יזון, ומיהו? אלה בעלי יריבות שעומדים למעלה לקטרג, וכלם נהנו ונתקנו מהקרבן, ומעוררים התעוררות שלמעלה.

789. בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל. מה זה בבקר יחלק עד? אלא בבקר, שאברהם מתעורר בעולם ונמצאת שעת רצון, הקרבן עושה התעוררות ונחת רוח ועולה עד ע"ד, אותו מקום שפנתוב (דברים ל) ושבת עד ה' אלהיך.

790. עוד בבקר, מה זה בבקר? זה אברהם, כמו שאמרנו, שפנתוב (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר. בזמן שנמצא רצון, באותה שעה לא היה אוכל קרבן אחר, ומה היה אוכל? אותו מקום שנקרא ע"ד, והוא כסא עליון, שהוא עדי עד, כפנתוב עדי עד וגו'.

791. וזמן אכילה בבקר של ע"ד הוא, והע"ד היה נכד גם כן למעלה נכד נקרא, שפנתוב (ישעיה כו) בטחו ב' עדי עד. ובבקר, הינו קרבן לה' ודאי. יאכל עד, ולא אחר.

792. עולה עשן, והתעוררות האהבה נקשרת, ומתעוררת למעלה ועומדים זה כנגד זה, ואש [וגר] דולקת ומאירה בהתעוררות הא' שלמטה, וכהן מתעורר, ולוים משפחים ומראים שמחה, ואז מתנסף היין להתקשר במים, והיין מאיר ומראה שמחה. משום כך, יין טוב למטה להראות שמחה ליין אחר שלמעלה, והכל מתעורר לקשר שמאל בימין.

793. ולחם שהוא סלת, מלכות שמעוררת התעוררות, לוקחים אותה שמאל בימין, ומקשרים אותה בגוף, ואז שופע שמן עליון, ולוקטת אותו על יד הצד"ק. ועל זה צריך לעשות התעוררות של סלת בשמן, ונקשר הכל באחד, ואז עדון ונחת של יחוד אחד, ולוקטים עדון ונחת של היחוד כל אותם בתרים, ונקשרים זה בזה, והלבנה מאירה, ונקשרת בשמש, ויושב הכל בעדון.

תו זאב יטרף, זאב יזון. ומאן איהו, אילין מארי דבבו, דאינון קיימי לעילא לקטרגא, וכלהו אתהנו ואתהקנו מקרבנא, ומתערי אתערוותא לעילא.

789. בבקר יאכל עד ולערב יחלק שלל. מאי בבקר יאכל עד. אלא בצפרא, דאברהם אתער בעלמא, ושעתא דרעוא אשתכחו, קרבנא עביד אתערוותא ונייזא וסלקא עד ע"ד. ההוא אתר, דכתיב, (דברים ל) ושבת עד ה' אלהיך.

790. תו בבקר, מאי בבקר, דא אברהם כדקאמרן, דכתיב, (בראשית כב) וישכם אברהם בבקר, בזמנא דרעוא אשתכחו, בההיא שעתא לא הוה אוכל קרבנא אחר, ומאן הוה אוכל, ההוא אתר דאקרי ע"ד, ואיהו כרסיא עלאה, דאיהו עדי עד, כדכתיב עדי עד וגו'.

791. וזמן אכילה, בצפרא דע"ד הוא, והאי עד, (הכי נמי) לעילא (הכי אתקרי), דכתיב, (ישעיה כו) בטחו ב' עדי עד. ובבקר, היינו קרבן לה', ודאי. יאכל עד, ולא אחר.

792. תננא סליק, ואתערוותא דרוזימו קשיר, ואתער לעילא וקיימא דא לקבל דא, (דף רמח ע"א) ונורא (נ"א ושרגא) דליק, ואנהיר בהאי אתערוותא דלתתא. וכהנא אתער, וליואי משבזון, ואוזזין זיידו, וכדין זומרא אתנסר, לאתקשרא בבייא, וזומרא נהיר ואוזזין זיידו, בגיני כך, זומרא טב לתתא, לאוזזאה זיידו, לזומרא אורא דלעילא, וכלא אתער, לאתקשרא שמאלא בימינא.

793. ולחם דאיהו (ויקרא רמ"ז ע"א) סלת, מלכותא דאתער אתערוותא, נקטין לה שמאלא בימינא, ומקשרי לה בגופא, וכדין נגיד משווא עלאה, ולקטא ליה על ידא דצד"ק. ועל דא בעי למעבד אתערוותא דסלת במשווא, ואתקשר כלל כוזדא, וכדין עדונא ונייזא דיוזודא זוד, ולקטין עדונא ונייזא דיוזודא, כל אינון כתרין, ואתקשר דא בדא, ואתנהיר סיהרא, ואתקשרא בשמשא, ויתיב כלל בעדונא.

794. ואז קרבן לה, ולא לאחר, ועל זה בבקר יאכל עד, ולא לאחר [עד]. יאכל עד ויתעורר ויתקשר בקדושתו בתחלה. מתי? בבקר, שצריך להתברך השם הקדוש בתחלה, ואחר כך יתברכו האחרים.

795. ועל כך אסור לו לאדם לברך את חברו בבקר עד שיברך את הקדוש ברוך הוא, שהוא צריך להתברך בראשונה, והינו בבקר יאכל עד, ואחר יתברכו האחרים. ולערב יחלק שלל, שהרי הקרבנות שהיו בבקר, הכל נקרב לקדוש ברוך הוא, והתעוררות עולה לשם. ומשום שהוא התברך, היה קושר קשרים לכל שאר החילות העליונים, ומחלק להם ברכות לכל אחד ואחד כראוי, ונאה לו, והעולמות מתבשרים, ומתברכים עליונים ותחתונים.

796. והינו סוד הכתוב (שיר ה) אכלתי יערי עם דבשי וגו', בתחלה. אחר כך חלק לכלם, ואמר, אכלו רעים שתו ושכרו דודים. מוריק ברכות לכלם, ומחלק להם לכל אחד ואחד כראוי לו, ולכן ולערב יחלק שלל, שהרי השם הקדוש יתברך בתחלה, וכעת מחלק ברכות לכל העולמות. שלא תאמר שהקרבן נקרב להם ולא לשום כח אחר, אלא הכל נקרב לקדוש-ברוך-הוא, והוא מוריק ברכות ומחלק ברכות לכל העולמות, ומשום כך קרבן לה, ולא לאחר.

797. אמר רבי שמעון, בני, יפה אמרת. עוד, התעוררות אחרת של הקרבן, [הפל] כדי למשוך ברכות ולעורר ברכות, שיתברכו כל העולמות. בתחלה קרבן לה, ולא לאחר. עכשיו תקריבו את קרבנכם, שיתקשרו כל העולמות באחד, ויתחברו ויתברכו עליונים ותחתונים.

798. פתח רבי אבא ואמר פסוק אחריו, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגו'. כל אלה שבטי ישראל! היה צריך (לכתוב) אלה שבטי ישראל, מה זה כל אלה? אלא לחבר [לחתם] אותם למקום שכל הברכות

794. וכדין קרבן לוי, ולא לאזוּרא. ועל דא, בבקר יאכל עד, ולא לאזוּרא (עד), יאכל עד, ויתעורר ויתקשר בקדושתו בקדמיותא. אימתי, בבקר. דבשי לאתברכא שְמא קדישא בקדמיותא, ולבתר יתברכון אזורנין.

795. ועל דא, אסיר ליה לבר נש לברכא לזוּבריה בצפרא, עד דיברך לקודשא בריך הוא, דאיהו בעי לאתברכא ברישא, והיינו בבקר יאכל עד. ולבתר יתברכון אזורנין, ולערב יזלק שלל. דהא קרבנות דהוה ברישא, כלא אתקרב לקודשא בריך הוא, ואתערוותא סלקא תמן. ובגין דהא הוא אתברך, הוה מקשר קשרין לכל שאר זילין עלאין, ובפליג לון ברכאן, לכל זוד וזוד כדקא זוזי ויאות ליה, ומתבסמן עלמין, ואתברכאן עלאין ויתתאין.

796. והיינו רזא דכתיב, (שיר השירים ה) אכלתי יערי עם דבשי וגו', בקדמיותא, לבתר פליג לכלהו, ואמר, אכלו רעים שתו ושכרו דודים. אריק ברכאן לכלהו, ובפליג לון, לכל זוד וזוד כדקא זוזי ליה, ועל דא ולערב יזלק שלל. דהא שְמא קדישא יתברך בקדמיותא, והשתא פליג ברכאן לכלהו עלמין. דלא תימא דקרבנא מתקרב לון, ולא לשום זילא אזוּרא, אלא כלא מתקרב לקודשא בריך הוא, והוא אריק ברכאן, ובפליג ברכאן לכלהו עלמין, ובגין כך קרבן לוי, ולא לאזוּרא.

797. אמר רבי שמעון, ברי, שפיר קא אמרת. תו אתערוותא אזוּרא דקרבנא, כלא בגין לאמשכא ברכאן, ולא תערא ברכאן, דיתברכון כלהו עלמין. בקדמיותא קרבן לוי, ולא לאזוּרא, השתא תקריבו את קרבנכם, דיתקשרון כלהו עלמין כזוּדא, ויתזוּברין ויתברכון עלאי ויתתאי.

798. פתוז רבי אבא ואמר קרא אבתריה, כל אלה שבטי ישראל שנים עשר וגו', כל אלה שבטי ישראל, אלה שבטי ישראל מבשי ליה, מאי כל אלה. אלא, לאזוּברא (o"א למחתם) לון, באתר

מוריקים לשם שנים עשר. שנים עשר ודאי, קשרים של תקוני הגבירה, והיא מתחברת עמם. זהו שכתוב שנים עשר. וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם, שהרי במקום זה הדבור שורה.

799. אשר דבר, באן קשר אחד להתחבר מלמטה למעלה, ומלמעלה למטה. מלמטה בשנים עשר השבטים הללו, וזאת התחברה עמם. אשר דבר, הרי חבור זכר ונקבה קשור לשני צדדים, מלמטה ומלמעלה. לסוף קשר אותם במקום שלמעלה, זכר ונקבה כאחד, זהו שכתוב איש אשר כבדו וגו'. מה זה כבדו? אלא כבדו בת זוגו. איש אשר כבדו, שניהם כאחד.

800. פתח ואמר, (תהלים קכח) יברך ה' מציון וראה בטוב ירושלם וגו'. יברך ה' מציון, שממנו יוצאים ברכות להשקות את הגן, והוא כולל כל הברכות ונותן לה. ואחר כך וראה בטוב ירושלם, להראות שכל הברכות באות מזכר ונקבה. כמו זה (במדבר ו) יברך ה' וישמרך. יברך ה' – מזכר, וישמרך – מנקבה. יברך ה' – מזכר, וישמרך – משמור, והכל דבר אחד, משום שמשניהם יוצאות ברכות לעולמות. ועל זה, איש אשר כבדו ברך אתם.

801. רבי יהודה פתח פסוק ואמר, ויכל יעקב לצות את בניו וגו'. ויכל יעקב לצות את בניו, לצות? הנה צריך (לכתוב) לברך! אלא שצוה אותם אל השכינה להתקשר אליה. עוד, שצוה אותם על עסקי המערה, שהיא קרובה לגן עדן, ששם קבור אדם הראשון.

802. בא ראה, אותו מקום נקרא קרית ארבע. מה הטעם? משום ששם נקברו ארבעה זוגות: אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה. הרי יש באן קשיא, ששנינו האבות הם מרובה קדושה, ומרובה לא פחות מארבעה, ושנינו שהקדוש ברוך הוא חבר את דוד המלך עמם ונעשו מרובה שלמה, זהו

דכל ברכאן מריקין תמן. שנים עשר. שנים עשר ודאי, קשרין דתקוני מטרונותא, ואיהי אתוזברת בהדיהו, הדא הוא דכתיב שנים עשר. וזאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם, דהא באתר דא, דבור שריא.

799. תו אשר דבר, הכא קשרא זוד, לאתוזברא מתתא לעילא, ומעילא לתתא. מתתא, באלין תריסר שבטין, וזאת, אתוזברא בהדיהו. אשר דבר, הא זוזברא דכר ונקבא, קשרא לתרין סטרין, מתתא ומעילא, לסוף קשר לון באתר דלעילא, דכר ונקבא כוזדא. הדא הוא דכתיב איש אשר כבדו וגו'. מאי כבדו? אלא כבדו בת זוגו. איש אשר כבדו, תרווייהו כוזדא.

800. פתוז ואמר, (תהלים לה) יברך ה' מציון וראה בטוב ירושלם וגו'. יברך ה' מציון, דמניה נפקין ברכאן, לאשקאה לגינתא. והוא כליל כל ברכאן, ויהיב לה, ולבתר וראה בטוב ירושלם. לאוזואה דכל ברכאן אתיין מדכר ונקבא. כזוזנא דא (במדבר ז) יברך ה' וישמרך. יברך ה' מדכורא. וישמרך מנקבא. יברך ה' מזכור. וישמרך משמור. וכלא זוד מלה, בגין דמתרווייהו נפקין ברכאן לעלבין. ועל דא, איש (דף רמח ע"ב) אשר כבדו ברך אותם.

801. רבי יהודה פתוז קרא ואמר, ויכל יעקב לצוות את בניו וגו'. ויכל יעקב לצוות את בניו, לצוות, לברך מבועי ליה. אלא דפקיד לון לגבי שכינתא, לאתקשרא בהדה. תו, דפקיד לון על עסקי מערתא, דהיא קריבא לגן עדן, דתמן הוא אדם הראשון קבור.

802. תא זוזי, דהוא אתר אקרי קרית ארבע. מאי טעמא. בגין דתמן אתקברו ארבע זוגות, אדם וזווה. אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה. הא קושיא הכא, דתנינן, אבהן אינן רתיבא קדישא, ורתיבא לאו פוזות מארבע, ותנינן קודשא בריך הוא אוזבר למלכא דוד בהדיהו, ואתעבדו רתיבא

שְׁלִימוֹתָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים קיח) אֲבֹן מֵאֶסוּ הַבּוֹנִים וְגו', הַבּוֹנִים וְגו'. דְּדוֹד מְלָכָא אֲתַזְזַר לְמִהוּי רְתִיכָא שְׁלִימוֹתָא בְּהַדְיָהּ. אִי הָכִי דוֹד בְּעִיָא (נ"א לאתקשרא) לְאֲתַקְבְּרָא בְּגוֹ אֲבָהָן, וְיִהְיֶה קְרִית אֲרַבַּע עָמוֹ, אִזְמָה הַשָּׁעַם לֹא נִקְבֵּר עִמָּהֶם?

803. אֵלָּא, דוֹד מְלָכָא אֲתַר מִתְתַּקֵּן הוּא לִיה כְּדָקָא יְאוֹת, וּמֵאֵן הוּא צִיּוֹן, לְאֲתַזְזַר לִיה כּוֹזָדָא. וְאָדָם דְּאֲתַקְבֵּר בְּגוֹ אֲבָהָן, הָא אֵינֶן אֲתַקְבְּרוּ בְּהַדְיָה, בְּגִין דְּאִיהוּ מִלְךָ קְדָמָה הוּא, וְאֲתַעְבֵּר מַעֲיָה מְלָכוֹ, וְאֲתִיב לְדוֹד מְלָכָא. וּמִיּוֹמֵי דְאָדָם, אֲתַקִּיִּים דוֹד מְלָכָא. דְּאָדָם אֵלָּף שְׁנֵין אֲתַזְזַר עָלוּי, וְאֲתַעְבְּרוּ מַעֲיָה שְׁבַעֲיָן שְׁנֵין, יוֹמֵי דְדוֹד מְלָכָא, וְהוּא יְהִיב לֵוִן. וְאֲבָהָן הִיךְ יְקוּמוֹן עַד דְּיִתֵּי דוֹד מְלָכָא, אֵלָּא זָכָה לְאֲתִרִיָּה, כְּדָקָא זִזִּי לִיה, בְּגִינֵי כֹךְ לֹא אֲתַקְבֵּר לְגַבִּי אֲבָהָן.

804. תו, אֲבָהָן בְּאֲתַר דְּדְכוּרָא שְׁרִיין, וְדוֹד בְּאֲתַר דְּנִקְבָא, וְאֲבָהָן נִקְבֵּן אֲתַקְבְּרוּ בְּהַדְיָהּ. וְדוֹד אֲתַקְבֵּר וְאֲתַזְזַר בְּאֲתַר דְּדְכוּרָא, מְלָה כְּדָקָא זִזִּי לִיה.

805. וַיֵּאסֹף רִגְלֵיו אֶל הַמִּטָּה, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ בְּאֲתַר דְּזִינִין יְתִיב. כֹּד בְּעָא לְאֲסַתְלַקָּא מֵעַלְמָא, נְזוּיָת רִגְלֵיו לְגַבִּי מִטָּה, וְאֲתַכְנִישׁ וְאֲסַתְלַק מֵעַלְמָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיִּגְעַע וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוּי.

806. פִּתּוּז וְאֵמֶר, (תהלים פד) זָכַסְפָּה וְגַם כָּלְתָה זִפְשִׁי לְזַצְרוֹת ה', מְלָה דָא הָא אוּקְמוּדָה זִזְבְּרִיָּא. אֲבָל תָּא זִזִּי, אִית מְדוּרִין תַּתְאִין, וְאִית מְדוּרִין עֲלָאִין. בְּעֲלָאִין לָאו (מְדוּרִין) שְׁרִיין תַּמָּן, וּמֵאֵן אֵינֶן, אֵינֶן בְּתֵי גִוְאִי, וּבְתֵי בְּרָאִי. אֵינֶן אֲקִירוֹן זַצְרוֹת ה', בְּגִין דְּאֵינֶן קִיִּימִי בְּרוּזִימוֹ וְתִיאֻבְתָּא לְגַבִּי נִקְבָא. תָּא זִזִּי, כֹּד גְּשִׁמְתָּא סִלְקָא אֲתַעֵר כָּלָא לְגַבִּי נִקְבָא, דְּהָא אִיהִי אֲתַאזְזֶרֶת בְּתִיאֻבְתָּא שְׁלִימוֹתָא וְאֲתַקְשֶׁרֶת בֵּיה.

807. יַעֲקֹב לֹא מִיִּת, בְּגִין כֹּךְ לֹא אֲתַמֵּר בֵּיה מוֹתָא, אֵלָּא וַיִּגְעַע וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוּי. זִזְמִי מִה כְּתִיב, וַיֵּאסֹף

804. זאת ועוד, הָאָבוֹת שְׁרוּיִים בְּמָקוֹם שֶׁל זָכָר, וְדוֹד בְּמָקוֹם שֶׁל נְקֵבָה, וְהָאָבוֹת נִקְבְּרוּ עִמָּם הַנִּקְבוֹת, וְדוֹד נִקְבֵּר וְהִתְחַבֵּר בְּמָקוֹם שֶׁל זָכָר, דְּבֵר כְּרָאוּ לוֹ.

805. וַיֵּאסֹף רִגְלֵיו אֶל הַמִּטָּה, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ בְּאֲתַר דְּזִינִין יְתִיב. כֹּד בְּעָא לְאֲסַתְלַקָּא מֵעַלְמָא, נְזוּיָת רִגְלֵיו לְגַבִּי מִטָּה, וְאֲתַכְנִישׁ וְאֲסַתְלַק מֵעַלְמָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיִּגְעַע וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוּי.

806. פִּתּוּז וְאֵמֶר, (תהלים פד) זָכַסְפָּה וְגַם כָּלְתָה זִפְשִׁי לְזַצְרוֹת ה', מְלָה דָא הָא אוּקְמוּדָה זִזְבְּרִיָּא. אֲבָל תָּא זִזִּי, אִית מְדוּרִין תַּתְאִין, וְאִית מְדוּרִין עֲלָאִין. בְּעֲלָאִין לָאו (מְדוּרִין) שְׁרִיין תַּמָּן, וּמֵאֵן אֵינֶן, אֵינֶן בְּתֵי גִוְאִי, וּבְתֵי בְּרָאִי. אֵינֶן אֲקִירוֹן זַצְרוֹת ה', בְּגִין דְּאֵינֶן קִיִּימִי בְּרוּזִימוֹ וְתִיאֻבְתָּא לְגַבִּי נִקְבָא. תָּא זִזִּי, כֹּד גְּשִׁמְתָּא סִלְקָא אֲתַעֵר כָּלָא לְגַבִּי נִקְבָא, דְּהָא אִיהִי אֲתַאזְזֶרֶת בְּתִיאֻבְתָּא שְׁלִימוֹתָא וְאֲתַקְשֶׁרֶת בֵּיה.

807. יַעֲקֹב לֹא מִת, מִשּׁוּם כֹּךְ לֹא נֵאֱמָר בּוֹ מוֹת, אֵלָּא וַיִּגְעַע וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוּי. רָאָה מַה

807. יַעֲקֹב לֹא מִיִּת, בְּגִין כֹּךְ לֹא אֲתַמֵּר בֵּיה מוֹתָא, אֵלָּא וַיִּגְעַע וַיֵּאסֹף אֶל עַמּוּי. זִזְמִי מִה כְּתִיב, וַיֵּאסֹף

כתוב, ויאסף רגליו אל המטה, שהתכנס השמש אל הלבנה. השמש לא מת, אלא מתכנס מן העולם והולך ללבנה.

808. בא ראה, בשעה שהתכנס יעקב, האירה הלבנה, ותשוקת השמש העליון התעוררה אליו, משום שבאשר השמש עולה, מתעורר שמש אחר, ונדבקים זה בזה והלבנה מאירה.

809. אמר רבי שמעון, יפה אמרת, אבל הרי נתבאר שהעליון, עולם הזכר, נקשר בתחתון, שהוא עולם הנקבה, והתחתון נקשר לעליון, והכל זה כמו זה.

810. והרי נאמר שני עולמות הם, בכתוב מן העולם ועד העולם. ואף על גב ששתי נקבות הן – אחד מתקן בזכר ואחד בנקבה. זה שבע [שבת], וזה בת שבע. זו אם וזו אם. זו נקראת אם הבנים, וזו נקראת אם שלמה, בכתוב (שיר ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. במלך שלמה – במלך שכל השלום שלו, זו אם שלמה, בכתוב (מלכים א יא) בת שבע אם שלמה.

811. וכתוב (שם ה) ותרב חכמת שלמה. חכמת שלמה – זו אם שלמה, שכתוב (משלי לא) דברי למואל מלך משה אשר יסרתו אמו. דברי למואל מלך, פסוק זה לא נודע מהו הסתר שלו, אלא דברי למואל מלך – דברים שנאמרו משום אל שהוא מלך. ומיהו זה (תהלים ז) ואל זעם בכל יום. ואל שדי, כמו שנתבאר.

812. למואל, כמו שנאמר (איוב מ) למו פי. למואל מלך, שהיא בת שבע. משה אשר יסרתו אמו, כשהתגלה עליו בגבעון בחלום הלילה.

813. בא ראה, יעקב התכנס ללבנה ועשה בה פרות לעולם, ואין לך דור בעולם שאין בו

רגליו אל המטה, דאתכניש שמשא לגבי סיהרא, שמשא לא מית, אלא אתכניש מעלמא, ואיל לגבי סיהרא.

808. תא וזוי, בשעתא דאתכניש יעקב, אתנהיר סיהרא, ותיאובתא דשמשא עלאה אתער לגבה, בגין דשמשא כד סליק, אתער שמשא אזורא, ואתרפק דא בדא, ואתנהיר סיהרא.

809. אמר רבי שמעון, שפיר קא אמרת, אבל הא אתמר, דעלאה עלמא דדכורא, אתקשר בתתאה דאיהו עלמא דנוקבא, ותתאה אתקשר בעלאה, וכלא דא כנונא דא.

810. והא אתמר תרין עלמין נינהו, כדכתיב, (דברי הימים א טז) מן העולם (קנ"ג ע"ב) ועד העולם. ואף על גב דתרין נוקבי נינהו, וזו מתתקן בדכורא, וזו בנוקבא. דא שבע (שבת), ודא בת שבע. דא אם, ודא אם, דא אקרי אם הבנים, ודא אקרי אם שלמה. כדכתיב, (שיר השירים ג) צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'. במלך שלמה, במלך דכל עלמא דיכיה. דא אם שלמה. כדכתיב, (מלכים א א) בת שבע אם שלמה.

811. וכתיב, (מלכים א ה) ותרב וזכמות שלמה. וזכמות שלמה, דא אם שלמה. דכתיב, (משלי לא) דברי למואל מלך משה אשר יסרתו אמו. דברי למואל מלך, האי קרא לאו אתיידע מהו סתימא דיכיה. אלא, דברי למואל מלך, דברים דאתמר בגין אל (דף רמט ע"א) דאיהו מלך, ובאן איהו. דא (תהלים ז) אל זעם בכל יום. ואל שדי. כמה דאתמר.

812. למואל כמא דאת אמר, (איוב מ) לבו פי. למואל מלך, דאיהו בת שבע. משה אשר יסרתו אמו, כד אתגלי עליו בגבעון, בזלמא דלילה.

813. תא וזוי, יעקב אתכניש לגבי סיהרא, ועביר בה פירין לעלמא. ולית לך דרא בעלמא, דלא אית ביה

פרי של יעקב, משום שהרי הוא עורר התעוררות למעלה, משום שכתוב ויאסף רגליו אל המטה, שהיא מטתו של יעקב ודאי.

814. אשרי חלקו של יעקב, שהרי השתלם למעלה ולמטה, שכתוב (ירמיה ל) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' וגו' כי אתך אני. כי אתי אתה לא נאמר, אלא כי אתך אני, והרי נתבאר.

815. רבי יצחק פתח ואמר, ויבאו עד גרן האטד וגו', וכתוב וירא יושב הארץ הפנעני את האבל בגרן האטד וגו'. בפסוקים הללו יש להתבונן בהם, מה אכפת לנו שהם באו עד גרן האטד? ומה הטעם בנו אבילות זו למצרים, הרי צריך היה לכתב אבל ישראל, מה הטעם למצרים?

816. אלא כך אמרו, כל אותו זמן שהיה יעקב במצרים, התברכה הארץ בגללו, ונילוס היה יוצא ומשקה את הארץ. ועוד, שפסק הרעב בגלל יעקב, ועל כך המצרים עשו אבל, והתכנה עליהם.

817. פתח ואמר, (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. פסוק זה בארוהו, אבל מה זה ימלל? ידבר היה צריך לכתבו! ואם תאמר שזו דרך הכתוב, שהרי הפסוקים הם כך – לא, שכלם באים להראות דבר, אף כאן בא להראות דבר. מי ימלל [גבורות ה'] ככתוב (דברים כג) וקטפת מלילת. גבורות ה', משום שהם רבים, שהרי כל גזרת הדין באה משם, ולכן מי הוא שישלך ויעביר גזרה אחת מאותן גבורות שעושה הקדוש ברוך הוא?

818. עוד, מי ימלל וידבר, הכל אחד. ידבר, שהרי כמה וכמה גבורות הן שאין להם חשבון, כמה בעלי דינים, כמה בעלי מגנים, כמה שומרי החקים, והדבור לא יכול לדבר להם.

819. ובמה ידועות? כלם בהגדה, שיש בה סוד החכמה, שהרי בדבור ובאמירה לא יכול לדבר להם ולדעת אותם, אבל בהגדה הן

איבא דיעקב, בגין דהא איהו אתער אתערותא לעילא, בגין דכתיב, ויאסוף רגליו אל המטה, דאיהו מטתיה דיעקב ודאי.

814. זכאה זולקיה דיעקב, דהא אשתלים לעילא ותתא, דכתיב, (ירמיה ל) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' וגו' כי אתך אני. כי אתי אתה לא אתמר, אלא כי אתך אני, והא אתמר.

815. רבי יצחק פתחו ואמרו, ויבאו עד גרן האטד וגו', וכתוב, וירא יושב הארץ הפנעני את האבל בגרן האטד וגו'. הני קראי אית לאסתכלא בהו, מאי איכפת לן דאינון אתו עד גרן האטד. ומאי טעמא אתכנות אבילותא דא למצרים, דהא אבל ישראל מבעי ליה, מאי טעמא למצרים.

816. אלא הכי אמרו, כל ההוא זמנא דהוה יעקב במצרים, אתברך ארעא בגיניה, ונילוס הוה גפיק ואשקי ארעא, ועוד דפסק כפנא בגיניה דיעקב. ועל דא, מצראי עבדו אבילותא, ואתכני עליהו.

817. פתחו ואמרו, (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי ישמיע כל תהלתו, האי קרא אוקמוה. אבל מהו ימלל, ידבר מבעי ליה. ואי תימא דארזויה דקרא הכי הוא, דהא קראי אינון הכי. לא. דכלהו לאוזוזא מלה קא אתיין. אוף הכא, לאוזוזא מלה קא אתיא, מי ימלל (גבורות יי), דכתיב, (דברים כג) וקטפת מלילות. גבורות ה', בגין דסגיאין אינון, דהא כל גזרא דדינא, מתמן קא אתיא, ועל דא, מאן איהו דיסלק ויעבר גזרה זזא, מאינון גבוראן דעביר קודשא בריך הוא.

818. תו, מי ימלל, וידבר, כלא זז. ידבר, דהא כמה וכמה גבוראן אינון, דלית לון זוישבנא, כמה מארי דדינין, כמה מארי תריסין, כמה גרדיני גמוסין, ומלוכלא לא יכיל למלכלא לון.

819. ובמה ידיען, כלהו בהגדה, דאית ביה רזא דזכמתא, דהא במלוכלא ובאמירה לא יכיל למלכלא לון. למנדע לון, אבל בהגדה ידיען, כמה

ידועות, בכתוב (תהלים קמה) דור לדור ישבח מעשיך וגבורתיך וגידו. בסוד זה יודעים, אבל גבורתך, שהיא גבורה תחתונה, ידברו, שכתוב וגבורתך ידברו.

820. ישמיע כל תהלתו, שרבים הם [הדרגות] הדינים שנודעים ומחברים בתהלה, וכמה חילות וכמה מחנות שמתחברים בה, בכתוב (איוב כה) ה'יש מספר לגדודיו, ועל זה מי יכול להשמיע כל תהלתו?

821. בא ראה, המצרים כלם היו חכמים, ומצד הגבורה יצאו, כמה חילות וכמה מחנות וכמה דרגות על דרגות, עד שמגיעים לדרגות התחתונות, והמצרים היו מכשפים וחכמים בהם, ויודעים נסתרות העולם, והסתכלו, שהרי שבזמן שיעקב קים בעולם, אין עם שישלט על בניו, וידעו שהרי ישתעבדו בישראל זמנים רבים.

822. כיון שיעקב מת, שמחו. הסתכלו מה יהיה בסוף, עד שהגיעו לגדן האטד, שהוא גזרת הדין השולט. אט"ד בגימטריא יד, כמו שנאמר (שמות יד) וירא ישראל את ה' הגדלה וגו'. כיון שהגיעו למקום זה, ראו הגבורות שיוצאות מהאטד הזה. ולמה נקרא אטד? אלא מה אטד יוצאים קוצים לצד זה ולצד זה, כך גם י"ד יוצאות ממנה אצבעות לצד זה ולצד זה, וכל אצבע ואצבע עולה בכמה גבורות, בכמה דינים, בכמה הנהגות, אז ויספרו שם מספר גדול וכבד מאד על כן קרא שמה אבל מצרים. ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאחר.

823. רבי שמעון פרש את הפרשה. יצאו מתוך המערה. אמר, ראיתי שיום זה יפל בית בעיר, ויעדרו שני [בני] רומאים מקטרגים. אם אני בעיר, לא יפל הבית. חזרו לתוך המערה וישבו.

824. פתח רבי שמעון ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך פתח בתי גלים וגו'. צהלי קולך, פסוק זה נאמר

דכתיב, (תהלים קמה) דור לדור ישבח מעשיך וגבורתיך וגידו, ברזא דא ידעין, אבל גבורתך דהיא גבורה תתאה, ידברו, דכתיב וגבורתך ידברו.

820. ישמיע כל תהלתו, דסגיאין אינן (נ"א דרגין) דינן, דאשתמודען ומתוודען בתהלה, וכמה זילין, וכמה משירין דמתוודען בה, דכתיב, (איוב כה) ה'יש מספר לגדודיו, ועל דא, מאן יכול לאשתמע כל תהלתו.

821. תא זוזי, מצראי כלהו וזכימין הוו, ומסטרא דגבורה קא נפקי, כמה זילין וכמה משירין, וכמה דרגין על דרגין, עד דמטו לגבי דרגין תתאין, ומצראי הוו זורשין וזכימין בהו, וידעין סתימין דעלמא, ואסתכלו הא, דבזמןא דיעקב קיים בעלמא, לא אית עמא דשלטא על בניו, וידעו דהא ישתעבדו בהו בישראל זמנים סגיאין.

822. כיון דמית יעקב זודו, אסתכלו מה יהא בסופא, עד דמטו לגדן האטד, דאיהו גזרא דדינא שליטא, אט"ד בגימטריא יד, כמה דאת אמר, (שמות יד) וירא ישראל את ה' הגדולה וגו', כיון דמטו לאתר דא, זזמו גבוראן דנפקי מהאי אטד. אמאי אקרי אטד. אלא, מה אטד נפקי כובין להאי סטרא ולהאי סטרא, הכי נמי י"ד, נפקי מינה אצבעאן, להאי סטרא ולהאי סטרא, וכל אצבעא ואצבעא סליק בכמה גבוראן, בכמה דינן, ובכמה זמוסין, כדון ויספרו שם מספר גדול וכבד מאד על כן קרא שמה אבל מצרים, ודאי אבל כבד זה למצרים, ולא לאזרא.

823. רבי שמעון פריש פרשתא. נפקי יתבו לגו מערתא. אמר זוזינא דיומא דין ינפול ביתא במתא, ויעדרון תרי רומאי מקטרגין. אי אנא במתא לא ינפול ביתא. אהדרו לגו מערתא יתבו.

824. פתח רבי שמעון ואמר, (ישעיה י) צהלי קולך פתח בתי גלים וגו'. (דף רמט ע"ב) צהלי קולך, האי קרא

לכנסת ישראל, משום שהיא משבחת את הקדוש ברוך הוא בקול משבח, ועל כך צהלי קולך. מכאן למדנו, כל מי שרוצה לשבח את הקדוש ברוך הוא בקול, צריך לו קול נעים שיערב לאחרים ששומעים אותו, ואם לא – לא יקום להרים קול.

825. בא ראה, לוי שפאו מצד זה, שכתוב (במדבר ח) ומבן זמשים שנה ישוב מצבא העבדה. מה הטעם? משום שקולו [דגתו, ואם] נמוך, ולא יערב לאזנים כשאר חבריו, אז מעבירים מצבא העבדה הזה [מהחילין] של מעלה, שעומדים לנגן לעבודה הזו ולכבד את השם הקדוש בראוי.

826. החילות שלמעלה, חילות ומחנות כנגד התחתונים, לשבח את השם הקדוש ולומר להם, ומשום כך ישוב מצבא העבדה. ומשום שכנסת ישראל משבחת את הקדוש ברוך הוא, אמר הכתוב צהלי קולך בת גלים, בת האבות.

827. עוד בת גלים – העולם הבא נקרא גלים, משום שהכל עומד בו, ונכלל בו תלי תלים, ויוצא ממנו לכל. עוד בת גלים – בכתוב (שיר ד) גל נעול, וכל אותם גלים ומענות, כלם יוצאים מהעולם הבא, וכנסת ישראל היא בת גלים.

828. בא ראה, פסוק זה קשה. בתחלה כתוב צהלי קולך, שהוא כדי לומר ולהרים קול, ואחר כך כתוב הקשיבי. אם כך, אז למה צהלי קולך, בין שכתוב הקשיבי? אלא צהלי כדי לשבח ולומר. בא ראה, אם ישראל מתחילים לשבח ולומר לקדוש-ברוך-הוא, אז כתוב הקשיבי, מה הטעם? בשביל שישאל משבחים ומזמרים בשבילה לקדוש ברוך הוא, ועל זה כתוב צהלי קולך, וכתוב הקשיבי.

829. לישא – משום שפאה מצד הגבורה, כמו שנאמר (משלי ל) ליש גבור בבהמה. ולישא זו גבורה, לשבר פחות וחזקים. עניה ענות –

לכנסת ישראל אתמור, בגין דאיהי משיבנות ליה לקודשא בריך הוא, בקלא משיבנות, ועל דא צהלי קולך. מהכא אוליפנא, כל מאן דבעי לשבנות לקודשא בריך הוא בקלא, בעינא ליה קלא זעיבותא, דיערב לאוזנין דשמעין ליה, ואי לאו, לא יקום לארמא קלא.

825. תא זוי, לויאי דאתין מסטרא דא, דכתיב, (במדבר ח) ומבן זמשים שנה ישוב מצבא העבדה וזי. מאי טעמא. בגין דקליה (דרגיה, ואי) נמיה, ולא יערב לאודנין, כשאר זכריו, כדין מעברין ליה מהאי צבא העבדה (מחילין) דלעילא, דקיימין לנגנא לגבי האי עבודה, וליקרא שמה קדישא כדקא זוי.

826. זיילין לעילא, זיילין ומשריין לגבי תתאי, לשבנות שמה קדישא, ולומר לו. ובגין כך ישוב מצבא העבדה. ובגין דכנסת ישראל קא משיבנות ליה לקודשא בריך הוא, אמר קרא, צהלי קולך בת גלים, בת אבהן.

827. תו, בת גלים, עלמא דאתי אקרי גלים, בגין דכלא קיימא ביה, ואתכליל ביה תלי תלים, ונפקא מניה לכלא. תו בת גלים, דכתיב, (שיר השירים ד) גל נעול, וכל אינון גלים ומבועין, כלהו נפקי מעלמא דאתי, וכנסת ישראל איהי בת גלים.

828. תא זוי, האי קרא קשיא, בקדמיותא כתיב צהלי קולך, דהוא בגין לומר ולארמא קלא, ולכתר כתיב הקשיבי. אי הכי אמאי צהלי קולך, בין דכתיב הקשיבי. אלא, צהלי, בגין לשבנות ולומר. תא זוי, אי ישראל שראן לשבנות ולומר לקודשא בריך הוא, כדין כתיב הקשיבי, מאי טעמא, בגין דישאל אינון משיבון ומזמורן בגינה לקודשא בריך הוא, ועל דא כתיב צהלי קולך, וכתוב הקשיבי.

829. לישא, בגין דאתיא מסטרא דגבורה, כמא דאת אמר, (משלי ל) ליש גבור בבהמה. והאי לישא,

משום שהיא אספקלריה שלא מאירה [עליה], עניה ודאי, אין לה ללבנה אור משל עצמה, אלא רק מה שנותן לה השמש.

גבורה, לתבא זולין ותוקפין. עניה ענתות, בגין דאיה אספקלריא דלא גהרא (עלה), עניה ודאי, לית לה גהורא לסיגרא מגרמה, אלא מה דיהיב לה שמישא.

830. ענתות הוא שדה, כפר אחד, ושורים בו כהנים עניים שמחזרים על הפתחים [של הלוים], ואין מי שישגיח בהם, משום שכל אותם בני אותו כפר [קלים], בזויים היו בעיני העם, ובינתם יותר ריק מכל העם, פרט למה שנותנים להם, כמו עניים [קלים] בזויי עם. משום כך ללבנה אין אור משל עצמה, אלא בשעה שמתחבר עמה השמש היא מאירה.

830. ענתות איהו זקל, כפר זוד, ושרין ביה כהני מסכני דאחרון על פתוין (דלואי), ולית מאן דישגוז בהו, בגין דכל אינון בני ההוא כפרא (ס"א קלישין), קליסין הוו בעיניהו דעמא, וביתיהו ריקניין יתיר מכל עמא, בר מה דיהבין לון, כמסכני (ס"א קלישין) קליסין דעמא. בגין כך, סיגרא לית לה גהורא מגרמה, אלא בשעתא דאתחבר עמה שמישא אתגהיר.

831. בא ראה, שכתוב (מלכים א ב) ולאביתר הכהן אמר המלך ענתת לך על שדיך כי איש מות אתה. וכי על שהזמין את אדוניהו נקרא איש מות? אלא משום שהיה ממקום עני, שנדבקה בו הלבנה, שהיא עניה ענתות.

831. תא זזי, דכתיב, (מלכים א ב) ולאביתר הכהן אמר המלך ענתות לך על שדיך כי איש מות אתה. וכי על הזמין ליה אדוניהו, איש מות אקרי. אלא, בגין דהיה מאתר מסכנא, דאידבק ביה סיגרא, דאיהו עניה ענתות.

832. ואם תאמר, (שם) וכי התענית בכל אשר התענה אבי, משום כך צדיק שלא הרג אותו? אלא אביתר, משום שהיה ממקום עני, זכה בו דוד עד שלא עלה למלכות, בשהיה אורב לו לשאול, והיה דרכו בעני, [אחר כך] כמו זה אביתר. ולזמן ששלט שלמה, עמדה הלבנה בשלמות, והיתה בחודה של עשר, שהכל היה לו, לא זכה באביתר.

832. ואי תיבא, (מלכים א ב) וכי התענית בכל אשר התענה אבי, בגיני כך זכאה דלא קטיל ליה. אלא אביתר, בגין דהיה מאתר מסכנא, זכה ביה דוד, עד לא סליק למלכו, כד הוה מכמאן ליה שאול, והוי ארוזוי כמסכנא, (לבתר) אביתר כנונא דא, ולזמנא דשלט שלמה, סיגרא קיימא באשלמותא, והוה בזויותא דעתירו, דכלא הוה ליה, לא זכה ביה אביתר.

833. ודאי שדה ענתות, רוא דמלה הוה, וירמיה הקני ליה, כלא הוה, בגין לאזוסנא רוא עלאה. תא זזי, כד שלטא סיגרא, שדה תפוזים אקרי, כד איהו במסכנו, שדה ענתות. בגיני כך, תושבנותא דלתתא, עביר ליה עתירו, ושלימותא.

833. ודאי שדה ענתות, רוא דמלה הוה, וירמיה הקני ליה, כלא הוה, בגין לאזוסנא רוא עלאה. תא זזי, כד שלטא סיגרא, שדה תפוזים אקרי, כד איהו במסכנו, שדה ענתות. בגיני כך, תושבנותא דלתתא, עביר ליה עתירו, ושלימותא.

834. כמו שדוד, כל ימיו השתדל לעשות לה שלמות ולנגן מיני זמר לזמר ולשבח למטה, ובשדוד הסתלק מהעולם, השאיר אותה בשלמות, ושלמה לקח אותה בעשר,

834. כמה דדוד, כל יומיו אשתדל למעבד שלימות לה, ולנגנא זמרי, לזמרא ולשבחא לתתא. וכד דוד אסתלק מעלמא, שביק לה בשלימות, ושלמה נטל לה בעותרא, בשלימותא, דהא סיגרא נפקא

בשלמות, שהרי הלבנה יצאה מהעני ונכנסה לעשר, שבעשר הזה שלט על כל מלכי הארץ. כל מלכי ארעא.

835. ועל דא (מלכים א') אין כסף נזושב בימי שלמה. אלא כלא דהב, דאתרבי דהב, ובההוא זמן כתיב, (איוב כח) ועפרות זהב לו, דהא עפר דלעילא, הוה מסתכל ביה שמישא, ובאסתכלותא דשמישא ותוקפיה, עפרא עביר ואסגי דהב.

836. תא נזוזי, מטורי דנהירו, דתוקפא דשמישא תמן, עפרא (דף רנ ע"א) דארעא ביני טורי, כלהו עבדי דהב, ואכלמלא נזיון בישין דרביאו תמן, בגי נשא לא הוו מסכני, בגין דתוקפא דשמישא אסגי דהב.

837. בגין כך, בימוי דשלמה, אין כסף נזושב למאומה, דהא תקיפא דשמישא אסתכל בעפרא, ואסגי ליה דהב. ועוד דההוא עפרא, סטרא דדינא איהו. כד אסתכל ביה שמישא, נטל תוקפא ואתרבי דהבא. כיון דאסתכל שלמה בה, שיבז ואכריז ואמר, (קהלת ג) הכל היה מן העפר וגו'.

838. ועל דא שלמה לא אצטרף לנגנא כדוד, אלא שירתא דאיהו רזימי דעותרא, דהוא נהירו ורזימו דכל תושבזון דעלמא ביה הוה, תושבזותא דמטרוניתא כד יתבא בכרסיא לקבליה דמלכא קאמר.

839. כתיב, (מלכים א') ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים, בגין דכלא הוה דהב, ועפרא אתקשר בשמאלא, בסטרא דרזימו. כמא דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי, ושמישא אתדפק בהדה, ולא אתעדדי מינה.

840. שלמה טעה בהאי, דהא זומא דאתקריב סיהרא בשמישא, וימינא מזובקא, ושמאלא תזוזת רישא, כיון דאתקריבו דא בדא, אמר, הא אתקריבו כזוזא, ימינא מה הכא. דהא ימינא לאו איהו אלא בגין לקרבה, כיון דאתקריבו דא בדא למאי אצטרף, מיד אין כסף נזושב בימי שלמה.

835. ועל זה, (שם י') אין כסף [לא] נחשב בימי שלמה. אלא הכל זהב, שהתרבה הזהב, ובאותו הזמן כתוב (איוב כח) ועפרות זהב לו, שהרי עפר שלמעלה היה מסתכל בו השמש, ובהסתכלות של השמש ותקפו, העפר נעשה ומתרבה הזהב.

836. בא ראה, מן ההרים שבח השמש מאיר שם, עפר הארץ שבין ההרים כלם עושים זהב, ואכלמלא חיות רעות שרבות שם, לא היו אנשים עניים, משום שתקף השמש מרבה את הזהב.

837. משום כך בימי שלמה אין כסף נחשב למאומה, שהרי תקף השמש מסתכל בעפר ומרבה את הזהב. ועוד, שאותו עפר הוא צד הדין. כשמסתכל בו השמש, נוטל תקף ומתרבה זהב. כיון שהסתכל שלמה בה, שבח והכריז ואמר, (קהלת ג) הכל היה מן העפר וגו'.

838. ועל זה שלמה לא הצטרף לנגן כמו דוד, אלא שירה שהיא אהבה של עשר, שהיא אור ואהבה שכל התשבחות של העולם היו בה, השבח של הגבירה בשיושבת בכסא כנגד המלך הוא אמר.

839. כתוב (מלכים-א י') ויתן המלך את הכסף בירושלם כאבנים, משום שהכל היה זהב, והעפר נקשר בשמאל בצד האהבה, כמו שנאמר (שיר ב) שמאלו תחת לראשי, והשמש נדבק עמה ולא זו ממנה.

840. שלמה טעה בזה, שהרי ראה שהלכנה קרבה לשמש, והימין מחבקת, והשמאל תחת הראש. כיון שהתקרבו זה לזו, אמר, הרי התקרבו באחד, ימין מה כאן עושה, שהרי ימין אינה אלא כדי לקרב? כיון שקרבו זה בזה, למה צריך? מיד אין כסף [לא] נחשב בימי שלמה.

841. אמר ליה הקודש ברוך הוא: אתה דחית את הימין – חייך, אתה תצטרך לחסד בני אדם ולא תמצא. מיד סטה השמש מכנגד הלכנה, והלכנה התחילה להחשך, והיה שלמה מחזיר על הפתחים ואומר (קהלת א) אני קהלת, ולא היה מי שיעשה עמו חסד. מה הטעם? משום שדחה את הימין ולא החשיב אותו, והו' שכתוב (מלכים א י) אין כסף [לא] נחשב בימי שלמה למאומה.

842. ולכן כל המרבה תשבחות לקדוש-ברוך-הוא, מרבה שלום למעלה, משום כך (ישעיה י) הקשיבי לישעה. כתוב (איוב ד) ליש אבד מבלי טרף וגו' – ליש – הינו לישעה, בכתוב חק חקה. אבד – בכתוב (ישעיה כז) ובאו האבדים. מבלי טרף – משום שהיא בקשה [ספה] עליה לתת, בכתוב (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

843. ובני לביא יתפרדו – משום שכל החילים, כשהיא נותנת להם טרף, כלם מתחברים באחד ויונקים באחד. וכשהיא יושבת מבלי טרף, שהגלות גורם, ודאי בני לביא יתפרדו, כלם נפרדים לכמה צדדים ודרכים כדי למצא לעשות דין. ולכן כשהקרפן נעשה, הכל מתקנים ומתקרבים באחד, כמו שאמרנו. עכשו שקרפן לא נעשה, ודאי שבני לביא יתפרדו, ומשום כך אין לנו יום שלא נמצא בו דין, שהרי לא מתעוררים עליונים ותחתונים בשלמות עליונה כמו שאמרנו.

844. בא ראה, עכשו תפלת האדם מעוררת שלמות למעלה ולמטה, ובברכה שמברך את הקדוש ברוך הוא מתברכים עליונים ותחתונים, ולכן בתפלה של ישראל מתברכים העולמות. מי שמברך את הקדוש ברוך הוא – יתברך. מי שלא מברך את הקדוש ברוך הוא – לא מתברך. והו' שכתוב (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד ובזי יקלו.

841. אמר ליה הקודש ברוך הוא, אנת דחית ימינא, וזיין, אנת תצטרך לזוסד בני נשא, ולא תשכח. מיד סטא שמישא מלקבל סיהרא, וסיהרא שריא לאתזושכא, והיה שלמה מזהיר על פתחו, ואמר, (קהלת א) אני קהלת, ולא היה מאן דיעביד עמיה זוסד, מאי טעמא, בגין דדונה ימינא, ולא זושב ליה. הך הוא דכתיב, (מלכים א י) אין כסף זושב בימי שלמה למאומה.

842. ועל דא, כל דאסגי תושבון לגבי הקודש ברוך הוא, אסגי שלכמא לעילא, בגיני כך הקשיבי לישעה. כתיב, (איוב ו) ליש אבד מבלי טרף וגו', ליש היינו לישעה, כדכתיב, זק זקה. אבד, כדכתיב, (ישעיה כז) ובאו האובדים. מבלי טרף, בגין, דאיהי תבעה (א עילה) עליה למיהב, כדכתיב, (משלי לא) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

843. ובני לביא יתפרדו. בגין דכלהו זיילין, כד איהי יהיבת להון טרף, כלהו מתזבזבין כוזד, וינקין כוזד. וכד איהי יתבא מבלי טרף, דגרם גלותא, ודאי בני לביא יתפרדו, מתפרשין כלהו לכמה סטרין וארזוין, בגין לאשכחא למעבד דינא. ועל דא, באומא דקרבנא אתעביד, כלא מתתקנן, ומתקרבין כוזדא כדקאמרן. השתא דקרבנא לא אתעביד, ודאי בני לביא יתפרדו, ובגיני כך, לית כן יום דלא אשתכח ביה דינא, דהא לא מתערין עלאין ותתאין בשלימו עלאה כדקאמרן.

844. תא זוזי, השתא צלותא דבר נשי, אתער שלימו לעילא ותתא, ובברכתא דבריה לקודש ברוך הוא, מתברכין עלאין ותתאין. ועל דא בצלותא דישראל מתברכאן עלמין. מאן דמברך ליה לקודש ברוך הוא, יתברך. מאן דלא ברוך לקודש ברוך הוא, לא יתברך. הך הוא דכתיב, (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד ובזי יקלו.

845. רב המנונא סבא, כסא דברכתא לא יהיב ליה לבר זש אזורא לברכא, (דבעי לאתנטלא) אלא איהו אקדים ונטיל ליה (בימינא ובשמאלא) בתרי ידיו ומברך. והא אמרן, דבעי לנטלא ליה בימינא (o"א ולא בשמאלא) ובשמאלא, ואף על גב דכלא אתערין ביה, שפיר הוא. אבל כסא דברכה הכי אצטרין כוס, דכתיב, (תהלים קטז) כוס ישועות אשא, דהא ביהאי כוס, אתנגידו ברכאן מאינן ישועות דלעילא, והוא נטיל לון, וכניש לון לזביה, ויתבן אתנטיר (לון) וזמרא עלאה ואתכניש ביההוא כוס. ובעינן לברכא ליה בימינא, (o"א ובשמאלא) ולא בשמאלא, וזמרא דאיהו ביהאי כוס כניש, דיתברכון כזודא, ובעינן לברכא פתורא, דלא תהא ריקניא מנהמא וזמרא, כלא (חד) כזודא.

846. בא ראה, כנסת ישראל נקראת כוס של ברכה, וכין שהיא כוס של ברכה, צריך ימין ושמאל [וצריך] לטל אותה, ואותה כוס נתנת בין ימין לשמאל, וצריכה להתמלא בין בשביל יין התורה שיוצא מן העולם הבא.

847. ובא ראה, כוס של ברכה, [כאן] בזה התגלו דברים עליונים כאן שאנו במערה, אומר כאן נתגלה סוד המרכבה הקדושה, כוס של ברכה צריך לקבלה בימין ובשמאל, זה צפון ודרום, וכוס של ברכה שיהיה נוטל ברכה מהם. מי זו כוס של ברכה? זו (שיר ג) מטתו של שלמה, שצריך שתנתן בין צפון ודרום, וצריך להניחה בימין, והגוף שיתתקן עמהם, וישגיח באותה כוס של ברכה לברך אותה בארבע ברכות, משום שכתוב (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בזה וגו'. נמצא בכוס של ברכה סוד האמונה, צפון ודרום ומזרח ומערב, הרי מרכבה קדושה בראוי לו.

848. ושלחן בלחם, כדי שיתברך אותו לחם שלמטה ויתברך לחם עני, ויהיה לחם עני, והרי בארנו. וימצא שכנסת ישראל מתברכת

845. רב המנונא סבא, כסא דברכתא לא יהיב ליה לבר זש אזורא לברכא, (דבעי לאתנטלא) אלא איהו אקדים ונטיל ליה (בימינא ובשמאלא) בתרי ידיו ומברך. והא אמרן, דבעי לנטלא ליה בימינא (o"א ולא בשמאלא) ובשמאלא, ואף על גב דכלא אתערין ביה, שפיר הוא. אבל כסא דברכה הכי אצטרין כוס, דכתיב, (תהלים קטז) כוס ישועות אשא, דהא ביהאי כוס, אתנגידו ברכאן מאינן ישועות דלעילא, והוא נטיל לון, וכניש לון לזביה, ויתבן אתנטיר (לון) וזמרא עלאה ואתכניש ביההוא כוס. ובעינן לברכא ליה בימינא, (o"א ובשמאלא) ולא בשמאלא, וזמרא דאיהו ביהאי כוס כניש, דיתברכון כזודא, ובעינן לברכא פתורא, דלא תהא ריקניא מנהמא וזמרא, כלא (חד) כזודא.

846. תא וזוי, כנסת ישראל, כוס של ברכה אקרי, וכין דאיהו כוס של ברכה, בעינן ימינא ושמאלא (ובעי) לנטלא ליה, וההוא כוס אתייהיב בין ימינא (דף רנ ע"ב) ושמאלא, ובעי דאתמכליא וזמרא, בגין וזמרא דאורייתא, דאיהו נפיק מעלמא דאתי.

847. ותא וזוי, כוס של ברכה, (הכא) ביהאי אתגליין מלין עלאין, הכא דאנן במערותא, אימא הכא אתגלייא רזא דרתיכא קדישא. כוס של ברכה בעי לקבלא ליה בימינא ושמאלא, דא צפון ודרום, וכוס של ברכה דיהא נטיל ברכה מנייהו. מאן כוס של ברכה, דא מטתו של שלמה, דבעינן דאתייהיב בין צפון ודרום, ובעי לאנזוא לה בימינא, וגופא דיתתקן ביהדייהו, וישגוז ביה ביההוא כוס, לברכא ליה בארבע ברכאן, בגין דכתיב, (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בזה וגו'. אשתכוז בכוס של ברכה, רזא דמהימנותא, צפון ודרום ומזרח ומערב, הא רתיכא קדישא ברכא וזוי ליה.

848. ופתורא בנהמא, בגין דיתברכא ההוא לזום דלתתא, ויתברך לזום עוני, ויהא לזום פנג, והא

בארבעת צדדי העולם, למעלה ולמטה, למעלה [באותו לחם של ברכה]. וכוס של ברכה, לחבר דוד המלך באבות, ויתברך למטה, שיתברך ויהשלחן בלחם משום שיתברך מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה למעלה בסוד כוס של ברכה, שיתברך דוד המלך באבות ויתברך למטה, שיתברך לחם עני ויהיה לחם ענג, ויהי בארנו. ויתברך שלחנו של האדם, שימצא בו מוון תמיד.

849. קמו כלם ונשקו ידו. אמרו, ברוך הרחמן שנכנסנו לכאן ושמענו דברים אלו. יצאו מן המערה והלכו. כשנכנסו לעיר, ראו קבוצת אנשים שמתו, שנפל עליהם בית. ישבו, וראו שסופדים לאותם שמתו עם אותם הרומאים.

850. פתח רבי שמעון ואמר, ויבאו עד גרן האטד, מה זה גרן האטד? אלא כאן רמזו שלטון מצרים שיעבר. גרן האטד – זה ממנה השלטון של מצרים שיעבר מלפני שלטון ישראל, שהרי ראו [גרן], כמו שנאמר (מלכים-א כב) מלכשים בגדים בגרן. ועל זה ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.

851. על בן קרא שמה אבל מצרים עד היום הזה, שודאי היה ממצרים. אף כאן לא של יהודים הם אלה בוכים, אף על גב שמתו בו יהודים, ואלה יהודים, שאלמלא היו יהודים לא מתו, וכיון שמתו, הקדוש ברוך הוא מכפר על עוונותיהם.

852. אמר רבי שמעון, בא ראה, שיעקב, אף על גב שיצאה נשמתו במצרים, לא יצאה ברשות אחרת, מה הטעם? כמו שנתבאר, מיזם שנברא העולם לא היתה מטה שלמה כמו מטתו של יעקב. בשעה שהיה עולה מן העולם, נשמתו מיד נקשרה למקומה, ויהי בארנו.

853. בא ראה, כשהיה יעקב נכנס למערה, נמצאו במערה כל הריחות של גן עדן, והמערה העלתה אור, ונר אחד דולק. וכשנכנסו האבות ליעקב למצרים להמצא

אוקימנא. וישתכחו דכנסת ישראל מתברכא בד' סטרי עלמא, לעילא ותתא לעילא (בההוא נהמא של ברכה). וכוס של ברכה, לאתזברא דוד מלכא באבהן, ויתברך לתתא, דיתברך (נ"א ופתורא בנהמא בגין דיתברך מכל סטרי מעילא ומתתא לעילא ברזא דכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבהן ויתברך לתתא דיתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקמוה ויתברך) פתורא דבר נשי, לאשתכחו ביה מוונא תדיר.

849. קמו כלם ונשקו ידו, אמרו בריך רחמנא דאעילנא הכא, ושמענא מלין אלין. נפקו מן מערתא ואזלו, כד עאלו במתא, וזמו עיטרא דבני נשא דמיתו, דנפל ביתא עליהו, יתבו וזמו דקא ספדי לאיזון דמיתו, עם איזון רומאי.

850. פתחו רבי שמעון ואמר ויבאו עד גרן האטד, מאן גרן האטד. אלא, הכא אתרביז שולטנותא דמצראי דאתעדרי. גרן האטד, דא מוונא שולטנא דמצראי, דאתעדרי מקמי שולטנותא דישראל, דהא זזמו (גורן). כמא דאתא אמר, (מלכים א כב) מלכשים בגדים בגרן. ועל דא ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.

851. על בן קרא שמה אבל מצרים עד היום הזה, דודאי ממצרים הוה, אוף הכא לאו דיודאי נינהו אלין בכין, אף על גב דמיתו ביה יודאי, ואלין יודאי, אלמלא הוו יודאי, לא מיתו, וכיון דמיתו, קודשא בריך הוא מכפר וזובייהו.

852. אמר רבי שמעון תא וזוי, דיעקב אף על גב דנפקת נשמתיה במצרים, לאו ברשותא אוזרא נפקת. מאי טעמא, כמא דאתבאר, דלא הוה מיומא דאתברי עלמא ערסא שלימותא כההוא ערסא דיעקב. בשעתא דהוה סליק מעלמא נשמתיה, מיד אתקשר באתריה, והא אוקימנא.

853. תא וזוי, כד הוה עאל יעקב במערתא, כל ריזיון דגנתא דערן אשתכחו במערתא, ומערתא סלקא נהורא, ושרגא זוד דליק. וכד עאלו אבהן לגבי

עמו, עלה אור הנר. כיון שנכנס יעקב למערה, חזר הנר למקומו, ואז השתלמה המערה מכל מה שצריך.

דיעקב למצרים, לאשתכחזא עמיה, אסתלק נהורא דשרגא. כיון דעאל יעקב במערתא, הדרא שרגא לאתריה, כדין אשתלים מערתא מכל מה דאצטריך.

854. ועד ימי העולם לא קבלה המערה איש אחר ולא תקבל, ונשמות שזכות עוברות לפניהם בבית המערה, כדי שיתעוררו ויראו את הצדע שהשאירו בעולם, וישמחו לפני הקדוש ברוך הוא.

854. ועד יומי עקמא, לא קבילת מערתא בר נשי אזורא, ולא תקבל. ונשמתין דזכאן אעברן מקמיהו בבי מערתא, בגין דיתעורון, וזמין זרעא דשכחו בעקמא, ויזדו קמי קודשא בריך הוא. אמר רבי אבא, וזינטא דיעקב מאי איהו, אמר ליה, זיל שאיל לאסיא.

855. אמר רבי אבא, חניטה של יעקב מה היא? אמר לו, לך שאל את הרופא. בא ראה, כתוב ויצו יוסף את עבדיו את הרפאים לחנט את אביו ויחנטו הרפאים את ישראל. התעלה על דעתך שחניטה זו היתה כמו של שאר בני אדם? אם תאמר שבשביל הדרך הוא שעשו, הרי כתוב וימת יוסף בן וגו' ויישם בארון במצרים, הרי לא הלכו עמו בדרך, שהרי שם נקבר, וכתוב ויחנטו אותו?

855. תא וזוי, כתיב ויצו יוסף את עבדיו את הרופאים לחונט את אביו ויחנטו הרופאים את ישראל, סלקא דעתך כשאר בני נשא הוה וזינטא דא. אי תימא בגין אורזא הוא דעבדו, הא כתיב וימת יוסף בן וגו' ויישם בארון במצרים, הא לא אכלו עמיה בארזא, דהא תמן אתקבר, וכתיב ויחנטו אותו.

856. אלא הם דרכי המלכים, כדי להעמיד את גופם חונטים אותם בשמן משה, עליון על כל השמנים, מערב בבשמים, ושואבים אותו לגוף יום אחר יום באותו שמן טוב ארבעים יום, שכתוב וימלאו לו ארבעים יום כי בן ימלאו ימי החנטים. אחר שזה השלם, עומד הגוף שלם זמן רב.

856. אלא, ארזא דמלכין אינון, בגין לקיימא גופיהו, וזינטי לון במשיון רבות, עלאה על כל משיוזין, מעורב בבוסמין, ושאב ליה בגופא יומא בחר יומא בההוא משיון טבא, ארבעין יומין. דכתיב, וימלאו לו ארבעים יום כי בן ימלאו ימי החונטים. בחר דאשתלים דא, קיימא גופא שלים זמין סגיאין.

857. משום שכל אותה ארץ כנען וארץ מצרים מכלות ומרקיבות את הגוף בזמן קצר מכל שאר הארצות, ובשביל לקים את הגוף עושים את זה, ועושים חניטה זו מבפנים ומבחוץ. מתוך ששמים אותו שמן על הטבור, הוא נשאב לפנים מן הטבור, ונשאב למעיו, ומעמיד את הגוף מבפנים ומבחוץ זמן רב.

857. בגין דכל ההוא ארעא דכנען, וארעא דמצרים, מכלה גופא ומרקב ליה (דף רנא ע"א) לזמן זעיר מכל שאר ארעא, ובגין לקיימא גופא עבדי דא, ועבדי וזינטא דא מגו ומברא. מגו דשיון ההוא משיון על טבורא, והוא עאל בטבורא לגו ואשתאב במעיו, וקאים ליה לגופא מגו ומברא לזמין סגיאין.

858. ויעקב כך היה בקיים הגוף, וכך צריך, שגוף האבות הוא, והיה בקיים בגוף ונפש. כמו זה ליוסף שהוא דגמת הגוף, והוא בקיים של גוף ונפש. בקיים הגוף, שכתוב ויחנטו אותו. ובקיים הנפש, שכתוב ויישם בארון במצרים.

858. ויעקב הכי הוה בקיימא דגופא, והכי אצטריך. דגופא דאבהן איהו, והוה בקיימא בגופא ונפשא. כזוונא דא ליוסף, דאיהו דוגמא דגופא, ובקיימא דגופא ונפשא הוא. בקיימא דגופא, דכתיב ויחנטו

אותו, בקיומא דנפשא, דכתיב וייעם בארון
במצרים.

859. ושינונו, לשם מה שני יודי"ם? אלא יוסף
שמר את הברית למטה, ושמרו אותה הברית
שלמעלה. בשהסתלק מהעולם, הושם בשני
אזנות, [מקום] בארון למטה ובארון למעלה.
ארון שלמעלה מהו? אלא, כמו שנאמר (יהושע
ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ, שארון
שלמעלה נקרא ארון הברית, שהרי לא יורש
אותו אלא מי ששמר ברית, ומשום שיוסף
שמר את הברית, הושם בשני אזנות.

859. ותנינן תרי יודי"ן אמאי. אלא, יוסף נטר ליה
ברית לתתא, ונטיר ליה ברית דלעילא, אסתלק
מעלמא, אתשוי בתרי ארוני, (אתר) בארון לתתא
ובארון לעילא. ארון דלעילא מאן איהו. אלא, כמא
דאת אמר, (יהושע ו) הנה ארון הברית אדון כל
הארץ, דארון דלעילא ארון הברית אקרי, דהא לא
ירית ליה אלא מאן דנטר ברית, ובגין דיוסף נטר ליה
לברית, אתשוי בתרי ארוני.

860. וייעם בארון במצרים, כך זה ודאי.
והפסוק מוכיח סוד אחר, שאף על גב שיצאה
נשמתו ברשות אחרת, נקשר בשכינה. זהו
שכתוב וייעם בארון, למעלה ולמטה, משום
שהיה צדיק, שכל צדיק יורש ארץ הקדושה
העליונה, כמו שנאמר ועמד כלם צדיקים
לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי
להתפאר.

860. וייעם בארון במצרים, הכי הוא ודאי. וקרא
אוכוז רזא אוזרא, דאף על גב דנפקת נשמתיה ברשו
אוזרא, אתקשר בשכינתא. הך הוא דכתיב, וייעם
בארון, לעילא ולתתא, בגין דהוה צדיק. דכל צדיק
ירית ארעא קדישא עלאה, כמא דאת אמר, (ישעיה
ס) ועמד כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי
מעשה ידי להתפאר.

ברוך יי' לעולם אמן ואמן 'מלך יי' לעולם אמן ואמן.

סליק ספר בראשית

